

GÖNÜLDEN ESİNTİLER:

KÛR'ÂN-ı KERİM'de YOLCULUK

BAKARA SÛRESİ

NECDET ARDIÇ

**İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (36)**

GÖNÜLDEN ESİNTİLER:

KÛR'ÂN-ı KERÎM'de YOLCULUK

BAKARA-SÛRESİ

NECDET ARDIÇ

**İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (35)**

İçindekiler; Sahife no

ÖN SÖZ:.....3

Âyet-i Kerîmeler:

(1-6).....	(6-19)
(7-12).....	(20-22)
(13-18).....	(22-24)
(19-24).....	(24-29)
(25-30).....	(29-35)
(31-36).....	(39-59)
(37-42).....	(66-88)
(43-48).....	(81-100)
(49-54).....	(101-107)
(55-60).....	(108-110)
(61-66).....	(111-120)
(67-72).....	(121-130)
(73-78).....	(131-195)
(79-84).....	(196-201)
(85-90).....	(204-209)
(91-96).....	(210-213)
(97-103).....	(213-222)
(104-109).....	(222-227)
(110-115).....	(228-233)
(116-121).....	(234-238)
(122-127).....	(238-246)
(128-133).....	(247-252)
(134-139).....	(253-257)
(140-145).....	(257-263)
(146-151).....	(264-266)
(152-157).....	(267-272)
(158-163).....	(272-279)
(164-169).....	(280-285)
(170-175).....	(285-291)
(176-181).....	(291-298)
(182-187).....	(299-303)
(188-193).....	(306-310)

(194-199)	(310-320)
(200-205)	(322-326)
(206-211)	(326-330)
(212-217)	(331-345)
(218-223)	(347-351)
(224-229)	(352-354)
(230-235)	(354-358)
(236-241)	(359-361)
(242-247)	(362-367)
(248-253)	(368-376)
(254-259)	(378-397)
(260-265)	(402-416)
(266-271)	(417-420)
(272-277)	(420-424)
(278-283)	(425-427)
(284-286)	(428-431)

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM

Evvelâ bütün okuyucularıma bir ömür boyu sağlık, sıhhat ve gönül muhabbetleri ve gerçek mânâ da tasavvufî idrakler niyaz ederim. Bu dünya da en büyük kazanç burasını, bu âlemi şehâdet-i, gerçekten müşahede ederek yaşayıp geçirmek ve kendini tanımayı bilmek olacaktır. Kûr'ân-ı Kerîm'de **(yolculuk)** adlı sohbetlerimizin bazılarını vakit buldukça yazıya geçirtip daha sonra gene vakit buldukça kitap haline dönüştürmek için çalışmalar yapmaktayız. Onlardan biri de, mevzuumuz olan, **"BAKARA Sûresi"**dir. Nihâyet vakit bulup onu da, aslını değiştirmeden ancak gerektiği yerlerde bazı ilâveler yaparak, o günlerdeki yapılan sohbetler mertebesi itibarile düzenlemeye çalışacağım. İçinde bir hayli mevzular olan bu Sûre-i şerifin zâhir bâtın nûrundan bu dünyada iken yararlanmaya gayret edelim. Cenâb-ı Hakk'tan bu hususta her kes için başarılar niyaz ederim.

Bu Sûre-i Şerif-Bakara Sûre-i Şerifi, epey uzun bir sürede "Kasımpaşa da ki, Hz. Pimiz Hasan Hüsâmettin Uşşaki Hz. nin, Türbesi-Dergâhında Pazar sohbetleri olarak yapılmıştır," bu yüzden de ayrı bir hususiyeti vardır.

Sevgili okuyucum, bu kitabın yazılışında, düzenle- nişinde, basılışında, bastırılışında, tüm oluşumunda emeği ve hizmeti geçenleri saygı ile yad et, geçmişlerine de hayır dua et, ALLAH (c.c.) gönlünde feyz kapıları açsın. Yarabbi; bu kitaptan meydana gelecek manevi hasılayı, evvelâ acizane, efendimiz Muhammed Mustafa, (s.a.v.) in ve Ehl-i Beyt Hazaratı'nın rûhlarına, Pimiz Hasan Hüsâmettin

Uşşaki Hz. Nin Havla-i Bacı Validemizin, Nusret Babamın ve Rahmiye annemin de ruhlarına, ceddinin geçmişlerinin de ruhlarına hediye eyledim kabul eyle, haberdar eyle, ya Rabbi.

Muhterem okuyucularım; yine bu kitabı da okumaya başlarken, nefs'in hevasından, zan ve hayelden, gafletten soyunmaya çalışarak, saf bir gönül ve Besmele ile okumaya başlamanızı tavsiye edeceğim; çünkü kafamız ve gönlümüz, vehim ve hayalin tesiri altında iken gerçek mânâ da bu ve benzeri kitaplardan yararlanmamız mümkün olamayacaktır.

Gayret bizden muvaffakiyyet Hakk'tandır.

Terzi Baba Tekirdağ (19/03/2011) Cumartesi:

BAKARA SÛRESİ

“Eûzü Billâhi mineş şeytanir racîm”

“BİSMİLLÂHİR RAHMÂNİR RAHÎM”

Daha evvelce başladığımız (FÂTİHA-HAMD) Sûresini tamamladıktan sonra şimdi de İnşallah bu Sûre-i Şerifi kitap yazılımı haline getirip daha kolay okunabilir bir hale getirip sizlerin faydasına sunmak üzere çalışmalara başlandı, Cenâb-ı Hak bizlere çalışma hepimize de anlama gücü versin İnşallah.

سُورَةُ الْبَقَرَةِ ﴿٢﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

2-BAKARA SÛRE-İ CELİLESİ:

2-el-BAKARA : Medine'de inmiştir. 286 (ikiyüzseksenaltı) Âyettir. Kûr'ân'ın en uzun Sûresi'dir. Adını, 67-71. Âyetlerde yahudilere kesmeleri emredilen sığırdan alır. Yalnız 281. âyeti Veda Haccında Mekke'de inmiştir. İnanca, ahlâka ve hayat nizamına dair hükümlerin önemli bir kısmı bu sûrede yer almıştır.

Bizim kıraetimiz olan Âsım kıraeti kûfî olduğundan adetleri kûfî ahzedilmek evlâdır. Kelimatı altı bin yüz yirmi, harfleri yirmi beş bin beş yüzdür.

Kezâlik Resûlüllah Efendimize bir gün bir melek geldiği sırada «müjde, sana iki nur verildi ki senden evvel hiç bir Peygambere verilmemişti: “Fatihatülkitab ve havatimi Sûret-il-bakara” diye tebşir ettiği rivayati sabitedendir. Bu Sûrei celilenin lisanımızda umumiyetle en meşhur ilmi

«baş elif lâm mim» yahut «büyük elif lâm mim»dir. Asıl ismi hassı ikidir. Suretülbakare, sûretülkürsî. Elif lâm ile elbakare, Beniisrâîlin bakaresi demek olduğundan sade «bakare» kelimesinde bu mânâya işaret kalmıyor. Beniisrâîlin işbu bakare kıssası yalnız bu Sûrede zikredilmiş olduğundan bu isimlemeye sebep olmuştur ki bu isimde bakare kıssasının ehemmiyetine hususî bir tenbih vardır. «Elkürsî» kürsiyyi ilâhî demektir. Bu isim de âzamı Âyet-ülkürsînin bu Sûrede bulunmasından'dır. Bunlardan başka bu Sûrenin biri has, biri müşterek iki de lâkâbı vardır. Evvelkisi Senamül kur'an, ikincisi Ezzehradır.

Daha evvelki kitaplarımızdan olan (Bakara) dosyasında, (Bakara) ile ilgili oldukça geniş mevzu vardır dileyen oraya bakabilir.

Ayrıca, **Elif, Lâm, Mim;** ile de ilgili oldukça geniş bilgiler **(Fâtiha Sûresi)** isimli kitabımızda mevcuttur dileyenler oraya da bakabilirler.

*****

Besmele burada Fâtiha-ı Şerifin başında olduğu gibi Âyet-i Kerîme, olmadı bölüm başı oldu.

Nasıl ki Fâtiha sûresi başlı başına bir derya, bir umman ise, Bakara sûresinin başındaki beş Âyette başlı başına bir umman, bir deryadır.

الم

(1) Elif, Lâm, Mim;

* Elif Lâm Mîm

Bazı Âlimler bu harflere huruf-u mukatta'a(kat'i harfler) demişler yani Hz. Allah ile Hz. Rasûlullah arasında şifredir bunlar demişler ve birçokları hakikatini Allah bilir diyerek üzerinde çok fazla durmamışlardır, fakat

Ehlullah'tan bazılarıda bunlara değişik mânâlar vermişlerdir, en geniş anlamda şöyledir:

Elif: (ا) Ahadiyyet mertebesidir, **Elif** (ا) meydana gelmişse tecelli olmuş demektir, o tecelli de A'mâ'dan çıkan ilk tecellidir. Ahadiyyet mertebesinin ilk tecellisinin özelliği ise, Cenâb-ı Hakk'ın halinin orada hûviyeti ve inniyeti (benliği) yönüyle biliniyor olmasıdır. Nasıl ki bizim nüfus cüzdanlarımız küçük fakat herşeyimiz onun içinde, kaynağımız içinde, işte Cenâb-ı Hakk'ın inniyeti ve hûvviyetiyle zuhurda olduğu yer de Ahadiyyet mertebesidir. On iki noktadan meydana gelmektedir, bunların yedi tanesi "etturu seb'a (yedi tur)" yani yedi nefis mertebesi , beş tanesi hazerat-ı hamse yani beş hazret mertebesidir.

Lâm: (ل) Lâhut, Ulûhiyyet âlemi yani bütün bu âlemlerdir. On iki noktadan meydana gelen **Elif** harfinin kıvrımıdır, yani aslı **Elif**'tir.

Mim: (م) Hakkikat-i Muhammedi'dir. **Mim** harfi de aynı şekilde bir göz ve bir kuyruk yapılmış Elif harfidir. Ahadiyyet mertebesinin tecellisi Ulûhiyyet mertebesi, Ulûhiyyet mertebesinin tecellisi Hakkikat-i Muhammediyye'dir, yani hamd mertebesidir.

Elif, Lâam, Mim'in bu âlemlerin şifresi yani âlemlerin koordinatları olduğunu söyleyen âlimler olmuştur, bu söylem şu anda henüz tespit edilmiş değildir fakat bir gün gelecek bu da tespit edilecektir. Kûr'ân-ı Kerîm'in bütün mânâlarıyla beraber herşeyi ortaya çıkmış değildir, zâhiri ilimler yani teknik ilerledikçe, insândaki bilgi ilerledikçe, fezada yeni keşifler oldukça, Kûr'ân-ı Kerîm'in Âyetlerinde okuduğumuz Âyetler için, evet bu bunu ifade ediyormuş diyerek müşahede haline geçiliyor, bu sayede bilgimiz daha da güçleniyor. **Elif, Lâam, Mim**'in İnsân-ı Kâmil'in bir ismi olduğu da söylenmiştir, doğrudur, çünkü bütün bu âlemler insân ismi altında hâlkedildi ve İnsân-ı Kâmil

bütün bu âlemlerin aldığı isimdir.

لِّلْمُتَّقِينَ هُدًى فِيهِ رَبِّبَ لَا الْكِتَابُ ذَلِكَ

(2) Zâlikel Kitab'u lâ raybe fiyh, hüden lil müttekıyn;

* Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir.

Bir yönüyle bakıldığında **kitap** dört türlüdür;

Birincisi, elimizdeki Mushaf-ı Şerif,

İkincisi, Elif, Lâm, Mim'in içerisindeki bütün muhteviyat bir kitaptır yani bu üç harfin içerisinde bütün İlâhi ilim mevcuttur,

Üçüncüsü, dışarda gördüğümüz bütün bu mükevvenat başlı başına bir kitaptır. dört kitap derken bunlar birbirinden ayrı dört kitap değildir, birbirlerinin tamamlayıcısı veya özeti olan dört kitabımız vardır ve bunların dördünün de verdiği mânâlar aynıdır, birbirine zıtlığı yoktur.

Dördüncüsü, ise "Kûr'ân-ı nâtık-konuşan Kûr'ân" olan "İnsân-ı Kâmil"dir.

Zâlike, "böylece veya bu" mânâsı ile Elif, Lâm, Mim'e atıf yapıyor,

El Kitab'u, işte bu kitap, **lâ raybe fiyh**, içerisinde şüphe yoktur. "*Bu kitaplar hakkında hiçbir şüphe yoktur*" diyerek Cenâb-ı Hakk daha baştan tasdik ediyor yani elimizdeki kitapta Hakk'tan geldiğine, Hakk'ın kelâmı olduğuna dair hiçbir şüphe yoktur, **Elif, Lâm, Mim**'inde bunun özeti olduğuna dair hiçbir şüphe yoktur ve âlemlerinde bir kitap olduğunda hiç şüphe yoktur ve **Elif, Lâm, Mim** İnsân-ı Kâmil'in bir ismi olduğundan dolayı İnsân-ı Kâmil'de bir kitaptır.

Diğer bir yönüyle bakıldığında da kitap iki tânedir

Birincisi, Kûr'ân-ı Sâmit-Mushaf, (susan Kûr'ân), dır.

İkincisi, Kûr'ân-ı Nâtık (konuşan Kûr'ân) dır. Eğer bu iki kitap birbirini tamamlamamış olsa ne Kûr'ân-ı Sâmit okunur, ne Kûr'ân-ı Nâtık okuyabilir yani bu yazılı nüsha elimizde olmasa Kûr'ân-ı Nâtık bunu nutk edemez,yani okuyup söyleyemez fakat Kûr'ân-ı Nâtık yani konuşan, söyleyen Kûr'ân olmasa, Kûr'ân-ı Sâmit kapalı kalır, perde arkasında bātında kalır, mevcudiyeti bir işe yaramaz, onun içindir ki Kûr'ân-ı Kerîm'in hakikaten okunabilmesi için hem Kûr'ân-ı Sâmit, hem Kûr'ân-ı Nâtık gerekiyor. Kûr'ân-ı Kerîm'i alıp okuyoruz, bizim merte-bemiz ef'âl (fiiller) mertebesi, esmâ (isimler) mertebesi, sıfat mertebesi, zât mertebelerinden hangisindeyse o mertebeden okuyoruz yani ondaki mânâları ortaya çıkarabilmek için, Kûr'ân-ı Kerîm'i okuyan kişinin mertebesi önemlidir.

Kûr'ân-ı Kerîm'den bir çok hutbeler veriliyor, birçok yazılar yazılıyor, bunlar Kûr'ân-ı Kerîm'in açıklamaları olduğu halde hepsi neden tesir etmiyor? diye sorduğumuzda bu sorunun cevabı onu okuyan ve anlatan kişilerin mertebeleri itibarıyla olduğundandır.

Aynı şekilde sohbetlerde de, sohbet yapılıyorken dört kanaldan o sohbetin verilmesi lâzım, ki o her kişi kendi kanalını bulsun alacağını oradan alsın;

- Sohbetle ilk önce ses gidiyor, bu sesin içerisinde
- mânâsı yüklü
- rûh'u yüklü
- nûr'u yüklü

gerçek Kûr'ân-ı Nâtık olan bunları sesine yükleyip karşısındakine gönderir, işte **"ve nefahtü"** denilen hâdise, yani insânlardan aktarılan budur, çünkü o orada kendinden konuşmuyor o anda, Kûr'ân-ın zât mertebesinde konuşuyor. Ses mânâsını yüklenmiş olarak ruhu ile karşı tarafa giderse orada hayat meydana getiriyor, sonra bu yaşantının birde müşahedesi gerekiyor, yani kişi bunu alıyor, yaşıyor, kendi bünyesinde harman yapıyor, yoğuruyor ve aldığı bu bilgilerle bakışında bir değişiklik

meydana geliyor, ki öyle olması lâzım gelir, bu da o nefha içerisindeki nûru'dur, ve böylece değişen bakış açılarımızla gözümüz hakikati gören bir göz haline gelmiş olur, aksi halde bunun dışında bir sohbet olmadıkça, gözümüz ne nûrlanır, ne rûhlanır, ne de mânâlanır, sürekli madde beden âleminde yaşayarak, ötelede olan bir Allah'a yönelmiş oluruz oysa Cenâb-ı Hakk ben ötelede değilim sizinle beraberim diyor fakat ne yazık ki İslâm âlemi olarak bizler tenzih akidesini ön plâna almışız ve Rabbi âlâ'mızı arşın üzerinde tahtında oturur hâle getirmişiz, tabii ki Rabbimizin o hâli de var fakat Cenâb-ı Hakk bize Ben sizinle beraberim diyor, (Enfal 8/46.Âyet) "**inAllahe meas sâbirin**" vb. bir çok Âyetlerde bizimle birlikte olduğunu beyan ediyor.

İşte "**Zâlikel kitâbe lâ raybe fiyh**" bu kitap hakkında bu anlatılan şekliyle şüphe yoktur, yeter ki biz bunun böyle olduğunu idrak edelim, müşahede edelim, sadece lâfzen, kelâmen değil mânâsıyla, rûhuyla, nûruyla birlikte böyle olduğunu idrak edelim. Bu kitap yani anlatılan kitap hidâyettir, kimin için? **Hüden lil müttekıyn**; İttika sahipleri için, sakınanlar için bir hidâyettir.

İttika, şüphelilerden sakınma demektir, bu şeriat anlamındaki ittikadır, vahdet yolunda olan kimselerin ittikasi yani ittikanın hakikati ise kendi varlığının beşeriyetine düşmekten sakınmadır yani nefsanîyyetine inmekten sakınmadır. Kendi varlığındaki hakikati idrak ettikten sonra tekrar geriye dönüp nefsanîyyetine, beşeriyetine düşmekten sakınmadır. Âlemdeki varlıkların Hakk'ın birer zuhurları olduklarını düşünüp sonra tekrar onların başka ayrı varlıklar olduklarını düşünmeye yönelmekten sakınmadır, yani varlıklara ayrı birer kimlik vermekten sakınmadır.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

(3) Elleziyne yu'minune Bil ğaybi ve yukıymunas salate ve mimma rezaknahüm yünfikun;

* Onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar.

O kimseler ki, gaybe imân ederler, namazlarını dosdoğru kılarlar ve kendilerine verilen rızıklardan da infak ederler, zâhir anlamıyla kısaca böyle olan Âyeti biz biraz daha incelersek;

O kimseler ki, imân ederler; Allah'ın varlığına, birliğine imân ederler, burada imân mertebesinin hakikatini anlatıyor bize, bizler "ya Rabbi" biz sana inandık demekle acaba gerçekten mü'min oluyormuyuz? burada imânın şekli tarif ediliyor, "**yu'minune Bil ğaybi**" derken oraya "B" harfini koymamış olsa "**yu'minune el ğaybi**" yani gaybe imân ederler olacak, burası çok hassas bir yerdir ve genellikle farkında olmadan öylece geçiliyor, "**Bil ğaybi**" dediği zaman Arapça gramerde "B" harfi "ile" mânâsına geldiğinden anlam "**gaybleriyle imân ederler**" Olmaktadır, yani bir kimse kendi gaybini idrak edemezse âlemdeki gaybi hiç idrak edemez, netice olarak kendi gaybini idrak ettiği zaman, oradan yola çıkarak âlemin gaybini idrak etmesi mümkün olur, bu nedenle Âyet-i Kerîme'de "**yu'minune Bil ğaybi**" denmiştir.

Kendi gaybleriyle âlemdeki gaybe imân ederler;

Kendi şahadetleriyle âlemdeki şahadete imân ederler, eğer bizde birimsel varlık olmasa bu âlemdeki birimsel varlıklarla yaşamaya uyum gösteremeyiz, uyarlanamayız. Bizdeki bâtın, akıl, zekâ,düşünce v.b. elle tutamadığımız fakat varlığına inandığımız şeyler bizde ki gayb'tır, biz bunu idrak eder faaliyete geçirebilir ve bu bilinçle âleme bakarsak âlemin de bir gaybı olduğunu, bir rûhaniyeti olduğunu, iç varlığı olduğunu idrak ederiz, yani bu âlemin sadece maddeden ibaret olmadığını bunun bir hakikati, özü, gaybi olduğunu biliriz. Cenâb-ı Hakk Âyet-i Kerîme'de

"Alimulğaybi veşşhadeti, HuverRahmânurRahıym" (Haşr Sûresi 59/22), yani "O gayb ve şahadet âlemlerini bilir ve O Rahmân ve Rahîmdir" diyor, demek ki

bu âlemlerin içerisinde madde gözüyle tespit edemediğimiz bir gayb var ve kendimizdeki gaybten yola çıkarak o gaybi anlamamız çok daha kolay olur. Gaybe imân, maddeye şahadetlik, biz bu iki hakikati idrak etmiş olursak Rabbimizi de kendimizi de daha iyi anlamış oluruz.

“Eşhedü en lâ ilâhe illâllah” değildir bizim dinimiz ilk şartı, **“Eşhedü”** ben görüyorum, müşahede ediyorum ki, Allah’ın varlığından başka bir varlık yoktur ve gayb âlemi olarakta imân ediyorum ki o da Allah’ın varlığından başka bir şey değildir. O kimseler ki müşahede âlemine şahit olurlar, gayb âlemine de imân ederler, gayb âlemine olan imân kuvvetli bir imân ise o da müşahede gibidir, şahadet gibidir. O kimseler daha nasıl kimselerdir.?

“yukiymunessalâte;” namazlarını dosdoğru kılarlar;

Namaz ne demek?

Ayakta dosdoğru durmak mı?

Secde’de en iyi şekilde secde yapmak mı?

Rükû’da en güzel şekilde durmak mı?

Bunların hepsi olmakla birlikte en doğru namaz kişinin kendi hakikatini idrak ederek Hakk’ın huzurunda o doğrulukta durmasıdır, **“iyyake nabüdü ve iyyake nestain”** derken, kalbimizde, gönlümüzde var olan dünyalık şeylerin önünde duruyorsak o doğru bir duruş olmaz, eğri bir duruş olur, doğru duruş için kişinin doğru bilgiye sahip olması lâzımdır ki, o bilgiyle kendi hakikatini idrak edip Hakk’ın huzurunda o şekilde dursun,

“ve mimmâ rezaknâhüm yünfikun; ”

Ve onlar daha şöyle hareket ederler ki, biz onları rızıklandırdık onlarda bu rızıklandırdığımız şeylerden infak ederler, yani başkalarına verirler. İşte bu infak bu rızık maddi rızık olduğu gibi aynı zaman da manevi rızıktır da, zâten maddi rızık herşeye her yönde vermek mümkün ama mânevi rızık her yerde her zaman herkese vermek mümkün değildir çünkü mânevi rızık özel olarak

alıcılarının olması lâzımdır, nasıl ki midesi boşalmış, acıkmış olan kimseye maddi rızkı verirsiniz ve onu yer, mânevi gıdayı, mânevi rızkı da ancak mânen acıkmış olanlar alır, onlardan talep olur ve onlar kullanabilirler dolayısıyla bu rızkı vermek için alıcılarını bulmak lâzımdır, "*isteyemeyen fakirleri bul onlara ver*" dendiği gibi, bu mânâyı da böyle ihtiyacı olan seçilmiş kimselere ver, eğer yol ortasında yahut belirli toplantılarda önüne gelen bu vahdet rızkından, tevhid rızkından vermeye kalkarsan olmaz, ziyan olur. Mânâ âleminin rızkı, ef'âl mertebesinden, esmâ mertebesinden, sıfat mertebesinden ve Zât mertebesinden oluyor, işte bir kimse hangi mertebede ise o mertebeden alıyor rızkını, o düzeyden alıyor ve kendi rûhaniyetini o yönden besliyor ve bu rızıkların en güzeli tabi ki Zât mertebesinden verilen rızıktır, sonra sıfat, sonra esmâ, sonra ef'âl mertebesi gelir.

(S.a.v.) Efendimiz "cennet bahçelerine uğrayınız" diye buyurmuş, Sahabeyi Kiram ya Rasûlullah, yeryüzünde cennet bahçeleri var mı? diye sormuşlar, Efendimizde var, cennet bahçeleri zikir halkalarıdır demiştir, bu iki şekilde yorumlanıyor, biri zikir yapılıyorken halka halinde oturup zikir yapmak, birde zikirde ibadettir, sohbetir, namazada zikir derler, birde bu sohbetler zikir halkalarıdır, böyle bir yer gördüğünüzde uğrayınız onlar cennet bahçeleridir, onların meyvelerinden yiyiniz demek sûretiyle bâtını bilgileri bize anlatmak istiyor.

Selâhattin Uşşaki Hazretleride Tuffet-ul Uşşâki'de "li vechillâh" diyor yani rızkın en bereketlisi en hakikisi Allah'ın vechi için yenilen rızıktır diyor, işte bunlar meyve, sebze gibi rızıklar olmakla beraber, çünkü onlarda yediğimiz zaman bize kuvvet verecekler ve ibadetimize sebep olacaklar, fakat bunlar dolaylıdır, doğrudan doğruya Allah'ın vechi için yenen yemek, işte bu vahdet sofralarından, tasavvuf sofralarından yenen, alınan gıdalardır, rızıklardır, infaktır yani.

وَبِالْآخِرَةِ قَبْلِكَ مِمَّنْ أُنزِلَ وَمَا إِلَيْكَ أُنزِلَ بِمَا يُؤْمِنُونَ وَالَّذِينَ
يُوقِنُونَ هُمْ

**(4) Velleziyne yu'minune Bi ma ünzile ileyKE ve
ma ünzile min kabliK (E) ve Bil ahireti hüm yukınun;**

* Onlar sana indirilene de, senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar.

Velleyizne; o kimseler ki , yani yukarıdan beri belirtilen imân ehli olan kimselerin özelliklerinden biride;

Yu'minune Bi ma ünzile ileyKE;

Sana indirilene imân ederler, yani Kûr'ân-ı Kerîm'e'de imân ederler. Kûr'ân-ı Kerîm'i hakkıyla müşahede edebilmek için içindeki tüm mertebeleri bilmiş olmak lâzımdır, dolayısıyla bu mertebelerin varlığına imân etmekle ona yaklaşmak mümkündür, onun için Kûr'ân-ı Kerîm'e imân ederler diye burada belirtilmiştir.

Kûr'ân-ı Kerîm'e yakın halinde olan kimse, onu idrak etmiş olan kimse imân etmez, müşahede eder, yani imânın ilerisine geçmiş olur, içinde yaşar, içinde yaşadığı şey içinde imân gerekmez, örneğin biz bir odanın içerisindeyse, o odada olduğumuzu kendimize tekrar tekrar söylemeye lüzum yoktur, çünkü içindeyiz ve yaşıyoruz, bu odanın varlığını düşünüp imân etmemiz için dışında olmamız lâzım, aklımızda da evet o orada var, imân ettim ki ben o oda var diye imân gerekir, fakat odanın içerisine girdikten sonra imân odanın kapısında kalır, ve zâten kalması da gerekir, eğer odanın içerisinde isek ve hâlen odanın içinden bahsediyorsak gözümüz görmüyor demektir, ve birine soruyoruz burada şu var mı bu var mı, bunların olması lâzım diye, o da bize evet var dediği zaman, evet burada olduk diyoruz fakat başkasının sözüyle. Kûr'ân-ı Kerîm'in içinde olan hakikatleri idrak ettikten sonra imân ihtiyacı hissedilmez, kalmaz.

İslâm dininin hakikati bu, bütün âlemde Hakk'ın varlığını, âlemin içinde olduğunu ifade etmesi "eşhedü",

bunu ilim olarak bilmesi imân, müşahede olduktan sonra imâna ihtiyaç kalmıyor fakat imân olmadan müşahede olmaz, imânsız hiç birşey olmaz.

Bi mâ üzile ileyKE; sana indirilene derken burada Efendimizin (s.a.v) hakikatinden bahsediyor, yani ona öyle muazzam bir şey indirilmiş ki Zât âleminden öyle değerli bir şey indirilmiş ki onun değerini siz henüz anlamıyor iseniz de onun varlığına imân edin, böyle bir değer olduğuna imân edin sonrada müşahede edin demek istiyor, imân edin orada kalın demek değil, işte bizim en zayıf taraflarımızdan birisi bu, bir şeye imân ettik, kabul ettik diyerek onu orada bırakıyoruz, bir daha gerisini getirmiyoruz, kemâlatını tekemmül ettiremiyor

“ve ma üzile min kabliKE” Senden önce indirilene de imân ederler, yani Tevrat’a, Zebur’a, İncil’e ve Suhuf'lara hepsine imân ederler, onlara imân ederler, çünkü görmedik, onların hakikatini ve indiğini kabul ediyoruz, gerçi bugün elimizde onların nüshaları var ama gerçeklik dereceleri şüpheli, yüzde yirmi kadarının ancak gerçek olarak kaldığı söyleniyor, geri kalanı tahrif olmuş, bozulmuş, fakat biz onların bozulmuş olanlarına değil kendi öz hallerine imân ediyoruz, ve imân ettikten sonra Kûr’ân-ı Kerîm içerisinde onları bulup müşahede ediyoruz, çünkü Kûr’ân-ı Kerîm’in içerisinde bütün kitaplar mevcut, hepsini almış içerisinde. Mûsâ (a.s.) dan bahsediyorsa Tevrât-î Âyetlerdir onlar, İsâ (a.s) dan bahsediyorsa İncili, İsevi Âyetlerdir, İbrâhîm (a.s) dan bahsediyorsa İbrâhîm-î Âyetlerdir. Kûr’ân-ı Kerîm’in içerisinde hepsi vardır ve diğer kitaplara imân etmek yeterlidir, araştırmaya fazla gerek yoktur, varlığını kabul etmek, Allah’ın indinde olduğunu kabul etmek ama hakikatinin hepsinin Kûr’ân-ı Kerîm’in içerisinde olduğunu müşahede etmek gerekiyor, işte kendimizi ne kadar tanırsak Kûr’ân-ı Kerîm’i de, Rabbimizi de o kadar tanımış oluyoruz.

“ve Bil ahireti hüm yukinun;” Ahirete de yakîn olarak bakarlar, yakîn olarak müşahede ederler, **“yukinun”** kurb yakınlığı değildir, burada ikân var, müşa-

hede demek, ilmî yakîn, aynel yakîn, Hakkel yakîn işte bu yakînden bahsediyor burada. Bir kimse ilmî, aynel veya Hakkel yakîn olarak hangi mertebede ise ahirete o pencereden bakar, o gözle bakar o yakîn ile müşahade eder.

Ehlullah'tan birine yakîn ne demektir diye sormuşlar, o da cevaben "el yakîni Hüvel Hakk" yani yakîn ef'âliyle, esmâsıyla, sıfatıyla Hakk'tır demiş, Zât-ı Ulûhiyyetin gerçek varlığın ta kendisidir yakîn. Kurban iki ayrı varlığın birbirine yakınlaşması yani maddi mertebede yakınlaşması, yakîn ise kişinin kendinde olanı ortaya çıkarmasıdır, ikilik yok teklik var ve o teklikte gerçeği idrak etmek, hakikati idrak etmek yakîn halidir. Kişinin kendinde olanı ortaya çıkarabilmesi için Yûsuf'un kuyudan çıktığı gibi bir kervana, yani bir karşı tarafa ihtiyaç var, karşı taraf ayna tutacak ki o aynada kendini seyretsin, kendindekini bulsun, karşı taraf sadece ayna olur sadece, eğer o karşı tarafta bir şey yoksa aynada bir şey göremez, o yakîn halinin bizde olması lâzım ki aynaya baktığımız zaman biz o yakîni görelim yani idrak edelim.

Yakîn hali hepimizde var, Cenâb-ı Hakk "**venefahtü fiyhi min ruhi**" hepimize bu hitabı yapıyor sadece belirli kişilere ruhumdan üfledim diğerlerine üflemedim diye bir oluşum yok, hepimizin hakikatinde bu var, rûh ta var, nûr da var, ilim de var hepsi var, hilkatimizde var, işte yakîn bu hilkatte var olanı ortaya çıkarmak, kendinde bulmak, kurbta olan iki ayrı şeyin birbirine yaklaşmasında bütünleşme olmaz hep ayrı şeyler olarak kalırlar, yaklaşır yaklaşır, çok yaklaşır yanarlar varlıkları kalmaz daha fazla yaklaşamazlar, varlıkları kalmaz çünkü fakat kendi içindekini dışarıya çıkarması ile kendi hakikatini idrak etmiş olur ve bu da yakîn hükmüdür.

﴿هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

(5) Ülâike alâ hüden min Rabbihim ve ülâike hümül muflihun;

* İşte onlar Rab'lerinden (gelen) bir doğru yol üzeredirler ve kurtuluşa erenler de işte onlardır.

"Ülâike alâ hüden min Rabbihim" İşte hayatlarını bu şekilde sürdüren kişilere ne mutlu, hidâyet üzeredirler, Rab'lerinden gelen bir hidâyet üzeredirler, demek ki Rab'binden özel bir hidâyet gelmezse kişinin kendi hakikatini bulması mümkün değildir. Rabb'inden özel bir hidâyetin gelmesi ne demektir? Cenâb-ı Hakk'ın, tevhid ve vahdet sohbetleriyle Rab'binden bir hidâyet getirmesidir, ve ancak yakîn halinde olan bir sohbetten veya yakîn halinde olan bir müşahededen veya o mecliste bulunmakla, o meclisten geçmekle Rab'binden bir hidâyet üzere olabilirsiniz.

"ve ülâike hümül muflihun;" İşte o kimseler felah bulmuş, kurtuluşa ermiş kimselerdir. Kurtulmanın kaç türlü yolu, idraki var, cehennemden kurtulma bir kurtuluş insân'ın nefsinden kurtulması bir kurtuluş, dünyadan ahirete intikal bir kurtuluş, çok kurtuluş var fakat bu kurtuluşların en kemâllisi, en üst düzeyde olanı kişinin kendindeki nefsanियeti ortadan kaldırıp Hakk'aniyetini idrak edip, Rahmâniyyetine ulaştırması, bundan daha büyük kurtuluş olmaz.

"Elem neşrah leke sadrek; Ve vada'na 'anke vizrek;" (İnşirah 94/1.2.Âyet) yani "*Biz senin göğsünü yarmadık mı? Sırtındaki yükünü almadık mı?*" demesindeki kurtuluş, sırtımızda nefis ve beşeriyet yükü var bizim, dünya yükü var sırtımızda, benlik yükü var, işte bundan daha ağır bir yük yok, bu konuda (S.a.v.) Efendimiz öyle buyurmuşlar; **"vücutike zenbike"** yani "*senin vücudundan daha büyük günahın yoktur*", fakat bir başka yönden baktığımız zaman, sana vücudundan daha merhametli, faydalı olan da bir şey yoktur, bu kullanmaya bağlıdır ve bunu en güzel şekilde idrak etmemize bağlıdır, eğer bu bedeni nefsimiz istikametinde, benlik yönünde kullanıyorsak bu bizim için en büyük günahdır, diğer günahlar bunun yanında hiç kalır, çünkü benlik davasında bulunmuş oluyoruz ve Allah'ın huzurunda benlik şirktir,

şirkte en büyük günahlardandır. Ne zaman ki belirli çalışmalarla kendi varlığımızı idrak ettik, nefsanietimizi, izafi benliğimizi ortadan kaldırdık, işte hakiki bünyemize, **"venefahtü"**ye ulaştık , o zaman **"muflihun"** onlar, o kimseler felah bulmuş kimseler oluyor.

"inne rahmetallahu karibun minel muhsinun" (A'raf 7/56.Ayet)'te Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki, "Allah'ın rahmeti muhsinlerden gelir" yani ihsân sahiplerinden gelir, en yakın olarak bunlardan gelir. İbrâhîm (a.s.)ın dediği gibi **"İnniy veccehtü vechiye lilleziy fetaresSemâvati vel Arda Haniyfen"** (En'am 6/79.Ayet) yani "Ben hanif olarak vechimi semâlar ve arzın hâlkediciğine döndürdüm" işte kimde bu vecih varsa, bunlara ihsân olunuyor, buradaki ihsân Zât-î ihsân'dır, mal, mülk tarzında ihsânlar değildir. Bunun daha ilerisi **"Hel cezâul ihsâni ille ihsân"**(Rahmân 55/60. Âyet) yani "ihsânın karşılığı yine ihsân değildir?" diye sorulu cevaplı bir mesele ile anlatılıyor, yani sen Allah'ın rahmetini ne kadar ihsân edersen et, muhsin olursan ol, o ihsânın karşılığı olarak sana daha fazlası gelir, bu ihsân da, talip olanlara Cenâb-ı Hakk'ın Zat mertebesini izah etmek, anlatmaktır ve bu âlemde bundan büyük ihsân da olmaz, İşte **"hümül muflihun"** kim ki bu ihsânlara sahip oldu ve sahip olduktan sonrada başkalarına ihsân etmeye başladı, işte bunlar gerçekten **"felâh"** sahibi olan kimseler, kurtulmuş olan kimselerdir. Şöyle bir örnek verirsek, yaşadığımız zamanda bir kimse diyelim 1000 tl maaş alıyor ve o maaşla karnını doyuruyor, kurtulmuştur, başka bir kimse 2000 tl maaş alıyor kurtulmuş oluyor ve sınırlı olarak artanını kullanabiliyor, bunların yanında sonsuz geliri olan bir kimse ise kurtulmuşların kurtulmuşu oluyor, fazlasıda olduğundan verici oluyor, işte ilim olarakta kurtuluşumuz böyle, insân kendini günahlardan kurtarır felâha erer, cehennemden kurtarır bu da bir felâh fakat biz burada cennet ve cehennem ehlinden değil Zât ehlinden bahsediyoruz, nefsimize paye çıkarmak değil kendi hakikatimizi idrak etmeye çalışıyoruz.

İşte Cenâb-ı Hakk kısaca belirttiğimiz Bakara sûresinin baş tarafındaki şaheser Âyetleri güzel bir insân'ın nasıl okuması gerektiğini böylece belirtmiş oluyor. Buradaki beş Âyet hazerat-ı hamseyi ifade ediyor, yani beş hazret, ef'âl âlemi, esmâ âlemi, sıfat âlemi, Zât âlemi ve İnsân-ı Kâmil mertebelerinin özünü anlatıyor, "Bakara" lûgat mânâsı olarak sığırın ineği anlamına geliyor, sûrede Mûsâ (a.s.)'ın inekle ilgili bir hadisesi geçtiği için bu ismi vermişler, eğer "**Bakara**" kelimesini Türkçe anlamında düşündüğümüz zaman **Bak-ara**, yani bakın arayın, onun içinde kendinizi diyor ve baştan sona bizden bahsediyor yani insân'dan bahsediyor, işte bahsedilen bu beş Âyeti Kerîm'e Kâmil İnsân'da olması gereken hakikatleri anlatıyor, devamında zeval diye bilinen insân'ın hallerini anlatmaya başlıyor.

﴿٦﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ

لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٦﴾

(6) İnnelleziyne keferu sevaün aleyhim eenzertehüm em lem tünzirhüm la yu'minun;

* *Küfre saplananlara gelince, onları uyarsan da, uyarmasan da, onlar için birdir, inanmazlar*

"İnnelleziyne"; bu kimselere gelince, "keferu" küfrettiler, örttüler, perdelediler, hakikatleri kapattılar, bilerek veya bilmeyerek, "sevaün aleyhim" onların üzerine müsavidir, "eenzertehüm em lem tünzirhüm" onları korkutman veya korkutmaman, çünkü "lâ yu'minun" imân etmemişlerdir, imân ehli değildirler, bu Âyetin zâhir yönüdür, bâtın yönlerini şu anda açmak doğru olmaz.

خَتَمَ اللّٰهُ عَلَىٰ قُلُوْبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ اَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةً
وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ

(7) HatemAllahu alâ kulubihim ve alâ sem'ihim ve alâ ebsarihim ğışaveh* ve lehüm azabün aziym;

* Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözleri üzerinde de bir perde vardır. Onlar için büyük bir azap vardır.

Allah onların üzerine hatmetti, mühür bastı ve kulaklarını mühürledi duyamıyorlar, kalplerini mühürledi ve gözlerini de mühürledi ve gözlerine perde çekti ve onlar için şiddetli bir azap vardır gelecekte, çünkü bu âlemde Hakk'la birlikte yaşadıkları halde Hakk'ın varlığını perdelediler, bu perdelemeleri dolayısıyla Cenâb-ı Hakk onların kalplerini, kulaklarını gözlerini mühürledi.

﴿٨﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا

هُم بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

(8) Ve minenNasi men yekulü amenna Billahî ve Bil yevmil âhiri ve ma hum Bimu'miniyn;

* İnsanlardan, inanmadıkları hâlde, "Allah'a ve ahiret gününe inandık" diyenler de vardır.

Ve insânlardan bazıları vardır biz Allah'a imân ettik derler ve âhiret gününe de imân ettik derler, fakat onlar imân etmemişlerdir, mü'min değildirler, sadece ağızlarıyla lisânen söylerler.

﴿٩﴾ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا

أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

(9) Yuhadi'unAllahe velleziyne amenu ve ma yahdeune illâ enfüsehüm ve ma yeş'urun;

* Bunlar Allah'ı ve mü'minleri aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değildirler.

Bunlar Allah'ı aldatmaya çalışırlar, onlar Allah'ı

20

aldatamazlar ancak kendi nefislerini aldatırlar ve onlar şuur­suzdurlar yani idrak edemezler, idrakleri yoktur.

﴿۱۰﴾ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ

أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿﴾

(10) Fiy kulubihim meradun fezadehümüllahü merada ve lehüm azabün elimün Bima kanu yekzibun;

* Kalplerinde münafıklıktan kaynaklanan bir hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını artırmıştır. Söyledikleri yalana karşılık da onlara elem dolu bir azap vardır.

Onların kalplerinin içinde de hastalık vardır, böyle yaptıkları için Allah'ta onların kalplerinde olan hastalığı ziyadeleştirir, arttırır, ve onlar içinde elim, can yakıcı bir azap vardır, bu dünya hayatını nasıl böyle boşuna geçirmişiz bedavaya geçirmişiz diyerek onun üzüntüsünden onlara elim azap vardır, cehennem azabı olmasa bile bu üzüntü yeter insâna, ama onlara bu üzüntü olmakla birlikte bir de cehennem azabı var tabii, **Bimâ kânu yekzibun;** Bu kazanmış oldukları yüzünden, yani inkar etmeleri, küfretmeleri, örtmeleri yüzünden kazanmış olduklarından dolayı onların azabları elim bir azaptır.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ

(11) Ve iza kiyle lehüm lâ tüfsidu fiyl Ardı, kalu innema nahnü muslihun;

* Bunlara, "Yeryüzünde fesat çıkarmayın" denildiğinde, "Biz ancak ıslah edicileriz!" derler.

Onlara denildiği zaman, yeryüzünde fesat çıkarmayın, ifsad etmeyin, bozgunculuk yapmayın denildiği zaman onlar imân ederler yani etmiş gibi görünürler fakat

etmezler, bozgunculuk yaparlar, onlara işte bu şekilde yeryüzünde fesat çıkarmayın derler, onlarda bunun

21

üzerine; "biz bu yaptığımız hareketlerimizle ancak salâh-
islah etmek için uğraşyoruz" derler.

أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ

(12) Elâ innehüm hümülmüfsidune ve lâkin lâ yeş'urun;

* İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat farkında değildirler.

İyi biliniz ki, dikkatli olunuz ki onlar mutlak Bozguncu durlar, yani onlar istedikleri kadar biz salâh

ehliyiz desinler ama aslında onlar bozguncudurlar, ancak şu kadar ki onlar bozguncu olduklarını bile bilmezler, şuuruları yoktur, şuursuz varlıklar gibi yaşarlar

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ

13-) Ve iza kıyle lehüm aminu kema amenenNasü, kalu enu'minu kema amenessüfahaü* elâ innehüm hümüssüfahaü ve lâkin lâ ya'lemun;

* Onlara, "İnsanların inandıkları gibi siz de inanın" denildiğinde ise, "Biz de akılsızlar gibi imân mı edelim?" derler. İyi bilin ki, asıl akılsızlar kendileridir, fakat bilmezler.

Onlara gerçek imân ile imân edin denildiği zaman, şu basit insânlar gibi mi imân edelim diyerek imân ehlini küçük görürler, bu basit kimseler, köleler gibi mi imân edelim diye hakir görürler imân ehlini, yine uyanık olun, iyi bilin ki sefih olan, basit olan, zorda olan onlardır, haciz olan onlardır, ancak onlar bunu da bilmezler, kendilerinin değersiz olduklarını bilmezler.

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا
إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ

22

(14) Ve iza lekulleziyne amenu kalu amenna* ve iza halev ilâ şeyatıynihim, kalu inna meaküm innema nahnü müstehziun;

* İmân edenlerle karşılaştıkları zaman, "İnandık" derler. Fakat şeytanlarıyla (münafık dostlarıyla) yalnız kaldıkları zaman, "Şüphesiz, biz sizinle beraberiz. Biz ancak onlarla alay ediyoruz" derler.

Onlara imân edin denildiği zaman, imân ettik derler fakat kendi yandaşlarıyla karşılaştıkları zaman, "biz onlara imân ettik" dedik fakat biz yine sizinle beraberiz, biz onlarla imân ettik diyerek alay ediyoruz derler.

اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

(15) Allahu yestehziu Bihim ve yemüddühüm fiy tuğyanihim ya'mehun;

* Gerçekte Allah onlarla alay eder (alaylarından dolayı onları cezalandırır); azgınlıkları içinde bocalayıp dururlarken onlara mühlet verir.

Oysa Allah onlarla alay etmekte ve onlara bu isyanları içerisinde belirli bir süre müddet tanımakta Cenâb-ı Hakk onlara.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تُّجَارَتُهُمْ
وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

25

(16) Üläikelleziyneşterevüd dalâlete Bilhüda* fema rabihat ticaretühüm ve ma kânu mühtediyn;

* İşte onlar, hidÂyete karşılık sapıklığı satın almış kimselerdir. Bu yüzden alışverişleri onlara kâr getirmemiş ve (sonuçta) doğru yolu bulamamışlardır.

İşte o kimseler ki, bunlar dalâletle hidÂyeti satın aldılar yani hidÂyeti verdiler dalâleti satın aldılar, onların ticaretleri ne kötü bir ticaret oldu, onlar hidÂyeti de bulamadılar.

23

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ
اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ

(17) Meselühüm kemeselillezistevkade naren, felemma edaet ma havlehu zehebAllahu Binurihim ve terakehüm fiy zulümatin la yübsirun;

* Onların durumu, (geceleyin) ateş yakan kimsenin durumuna benzer: Ateş tam çevresini aydınlattığı sırada Allah ışıklarını yok ediverir de onları göremez bir şekilde karanlıklar içinde bırakıverir.

Onların misalleri, şuna benzer ki, bir ateş yanar yani bir aydınlık olur, etrafı aydınlatır, lamba yanar , yandığında etraflarını görürler fakat lamba söner bu sefer göremezler, Allah onların nurunu giderir, o lambayı kapatıverir onları karanlığa terkeder onlar göremezler, yollarını bulamazlar.

صُمُّ بَكْمٌ عُمِيٌّ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ

18-) Summün bükmün umyün fehüm la yerciun;

* Onlar, sağırdırlar, dilsizdirler, ködürler. Artık (hakka) dönmezler.

Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler onlar geriye de dönemezler, geldikleri yere dönemezler, bir yeride bulamazlar.

أَوْ كَصَيْبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ
أَصْنَابَهُمْ فِي آذَانِهِم مِّنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ
بِالْكَافِرِينَ

(19) Ev kesayyibin minesSemai fiyhi zulümatun ve ra'dün ve berkun* yec'alune esabiahüm fiy âzânihim minessava'ıkı hazeral mevt* vAllahu muhiytun Bilkâfiriyn;

* Yahut onların durumu, gökten yoğun karanlıklar

24

içinde gök gürültüsü ve şimşekle sağanak hâlinde boşanan yağmura tutulmuş kimselerin durumu gibidir. Ölüm korkusuyla, yıldırım seslerinden parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Oysa Allah, kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır.

Yahut şuna benzerki onların halleri; gökyüzünde bulutları kararmış havanın haline benzer, o anda bir şimşek çakar yani o etrafı karartmış bulutların arasından bir şimşek çakar az bir süre aydınlanır ortalık işte o karanlık gecede yıldırım çakması gibi onlar bu durumda korkudan parmaklarını kulaklarına tıkarlar o şaşkınlık içerisinde gürültüleri duymasınlar diye ölümden kaçır gibi korkarlar bu hadise içerisinde, burada imân ehli olmayan kimselerin ruh hallerini anlatıyor ve bunu da görüyoruz tabi biraz insânların içlerini sorup araştırdığınız zaman hemen bu şaşkınlık ortaya çıkıyor, çünkü ne imân var ne yakın hali var ne müşahede hali var ne de kendini tanıma hali var, işte almış olduğu beşeriyet bilgisi ona bir an yanan lambanın ışığı gibi geliyor fakat daha fazla ileriye götüremiyor ve kararıyor, bunun gibi tekrar bir ışık ve tekrar bir karanlık işte bunun içerisinde şaşkın olarak hayatını sürdürüyor, muhakkak ki Allah bu küfür ehlini

dahi ihata etmiştir sarmıştır yani O'nun bilgisinin dahilindedir bunların hepsi.

يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشْوًا فِيهِ وَإِذَا
أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ إِنَّ
اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

(20) Yekâdül berku yahtafu ebsarehüm küllema edae lehüm meşev fiyhi ve izâ azleme aleyhim kamu* ve lev şallahu lezehebe bisem'ihim ve ebsarihim innAllahe alâ külli şey'in kadiyr;

* Şimşek neredeyse gözlerini alıverecek. Önlerini her aydınlatışında ışığında yürürler. Karanlık çökünce dikilip kalırlar. Allah dileseydi, elbette onların işitme ve görme duyularını giderirdi. Şüphesiz Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

25

Az daha bu ışık onların gözlerini kör edecekti yani arada yanan şimşekler var ya işte bu arada yanan şimşekler yani hakikat bilgileri zaman zaman geliyor onları aydınlatıyor ama devamlarını istemediklerinden yine eskisi gibi kendi karanlıklarına dönüyorlar ve ne zamanki o ışık parlıyor, onun içerisinde bir adım atıyor, yürüyor, o ışık tekrar söndüğü zaman yine ayakta çakılı kalıveriyorlar, karanlıkta bir yere gidemiyorlar, eğer Allah dileseydi onların duyularını ve görüşlerini giderirdi alıverirdi onların elinden, muhakkak ki Allah herşeyin üzerine Kadir'dir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(21) Ya eyyühenNasu'budu Rabbekümülleziy halekaküm velleziyne min kabliküm lealleküm tettekun;

* Ey insânlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin ki, Allah'a karşı gelmekten sakınasınız.

Ey insânlar diyerek bütün insânlara sesleniyor Cenâb-ı Hakk, imân ehli yada küfür ehli diye ayırmadan, ibadet ediniz Rabbinize ibadet ediniz, yani taşa, toprağa, sağa, sola değil Rabbinize ibadet ediniz, bakın buradada ince bir hadise var, Rabbinize ibadet ediniz diyor Allah'a ibadet ediniz demiyor, çünkü burası henüz davet mertebesi olduğundan yani terbiye mertebesi olduğundan Rabbinize yani sizi terbiye eden mürebbiyenize yöneliniz demek istiyor.

"Va'bud Rabbeke hatta ye'tiyekel yakıyn;" (Hicr 15/99.Ayet) yani "Rabbine ibadet et sana yakın gelinceye kadar", yakın geldikten sonra Allah'ına ibadet edeceksin, Mûsâ (a.s.) mertebesinde Cenâb-ı Hakk kendi lisânıyla "Bana ibadet et ya Mûsû" diyerek Zât mertebesine çağırıyor, burada ise Rabbine ibadet et diyor, Rab, Rahmân, Hakk, Rahîm, Allah, Ahad, Vahid, bunlar hep Cenâb-ı Hakk'ın ayrı vasıflarıdır hepsi Esmâ-i İlâhiyye ama

26

ayrı ayrı vasıfları eğer hangi kelimeyi nerede kullanmışsa o kelimenin ifade ettiği mânâ cihetinden orasını araştırmamız, anlamamız gerekiyor yoksa hepsi Allah'tır diyerek hepsini Allah ismiyle kullanmamız mümkün olamıyor, fakat bu bahsettiğimizde ayrı bir gerçek yani Rabb'ta desek Allah'tır, Rahmân'da desek Allah'tır ama Kûr'ân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Hakk kendisi bunları ayırdığından bizde o ayrımları itibarıyla gözetmemiz, idrak etmemiz gerekiyor, Kûr'ân-ı Kerîm Rabb dediyse Rabb'ın ne olduğunu bizim idrak edip Rabb ifadesini bulup onu tatbik etmemiz gerekiyor.

29

Ey insânlar sizi hâlkeden Rabbinize ibadet edin, o Rabb öyle bir Rabb'ki sizden evvelkileri de hâlkeden sizi de hâlkeden Rabbinize ibadet edin, hayalinizde var ettiğinize değil, Yusuf (a.s.) ın zindandan çıkarken arkadaşlarına söylediği tenbihi idrak ediniz;

“Ya sahibeyissicni e erbabün müteferrikune hayrun emillahul Vahidül Kahhar;” (Yûsuf 12/39.Âyet) yani *“Vahid ve Kahhar olan Allah’ımı daha hayırlıdır, yoksa sizin ayrı ayrı zannettiğiniz rablarnız mı daha hayırlıdır”* , İşte âlemlerin Rabbi olan bu Rabbe ibadet edin, her varlığın kendini meydana getiren bir Rabbi vardır yani her Esmâ-i İlâhiyye bir Rabtır, bir terbiye edicidir, birde genel olarak kullanılan Rabb ismi var, ama her Esmâ-i İlâhiyye kendinin meydana getirdiği varlığın Rabbidir yani terbiye edicisi mürebbiyesidir, işte bu ayrı ayrı Rablara değilde gerçek âlemlerin Rabbi olan o da Vahid ve Kahhar olan Allah’a yönelin diyor ama kişi evvelâ kendi Rabbine yönelecek onu bulacak ondan sonra Rabbül âlemine Vahid ve Kahhar olana yönelecek, Umulur ki ittika edersiniz yani sakınırsınız.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ
السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ
أُنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

27

(22) Elleziy ce'ale lekümül'Arda firaşen vesSema'e binaen* ve enzele mines Semai maen feahrace Bihi minessemerati rızkan leküm* fela tec'alu Lillahi endaden ve entüm ta'lemun;

* O, yeri sizin için döşek, göğü de bina yapan, gökten su indirip onunla size rızık olarak çeşitli ürünler çıkarandır. Öyleyse siz de bile bile Allah’a ortaklar koşmayın.

O öyle bir Rabb ki, öyle bir Allah ki, sizin için kıldı, yeryüzünü döşek olarak yaydı, siz üzerinde gezinesiniz,

oradan istifade edesiniz, onu kullanasınız diye yeryüzünü size döşek olarak yaydı, semâ'yı da sizin üzerinize bina etti ve o semâdan size yağmurlar indirdi, su indirdi, o indirdiği su ile arzdan meyveler çıkarttı, bir sürü yiyecekler çıkarttı size rızık olması için, Allah'tan gayrı putlar ittihaz etmeyin, Allah'tan başka şeylere yönelmeyin, bu hakikati bildiğiniz halde yani Allah'ın varlığını bildiğiniz halde Allah'tan başka putlara, Allah'tan başka yönere yönelmeyin.

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

(23) Ve in küntüm fiy raybin mimma nezzelna alâ abdina fe'tu Bisûretin min mislihi* ved'u şühedaeküm min dunillahi in küntüm sadikiyn;

* Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimiz (Kûr'ân) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir sûre getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağırın (ve bunu ispat edin).

Eğer siz bizim indirdiğimize şüphe içindeyseniz, bunu küfür ehline söylüyor, kulumuzun üzerine indirdiğimiz bu kitaptan şüphede iseniz eğer o zaman bunun benzeri bir sûre getirin diyor inkâr ehline, ve şahitlerinizi de çağırın, kim size şahitlik edecekse onları da çağırın Allah'tan gayrı ne kadar şahidiniz varsa onları da

28

çağırın eğer sözünüzde sadıksanız, yani bu Allah'tan inme bir kitap değildir, eski peygamberlerin hayat hikâyesini anlatan kitaptır diye bu sözünüzde sadıksanız bir sûresinin bir benzerini getirin diyor Cenâb-ı Hakk .

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

(24) Fein lem taf'alu ve len taf'alu fettekunnaralletiyy ve kudühenNasu velhicareh* u'iddet lil kâfiriyn;

* Eğer, yapamazsanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız- o hâlde yakıtı insânlarla taşlar olan ateşten sakının. O ateş kâfirler için hazırlanmıştır.

Hayır bu işi yapamayacaksınız getiremeyeceksiniz, işleyemeyecekseniz, o halde ey insânlar sakının, ateşten sakının o ateş öyle bir ateş ki onun yakıtı insânlar ve taşdır, cehennemın yakıtı insânlar ve taşdır, işte bu kâfirler için hazırlandı.

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا
هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ
مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(25) Ve beşşirilleziyne amenu ve amilussalihati enne lehüm cennatin terciy min tahtihel enhar* küllema ruziku minha min semeratin rızkan, kalu hazelleziy ruzıkna min kablu ve utu Bihi müteşabihen, ve lehüm fiyha ezvacün mutahheratun ve hüm fiyha halidun;

* İmân edip sâlih ameller işleyenlere, kendileri için; içinden ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele. Cennetlerin meyvelerinden kendilerine her rızık verilisinde, "Bu (tıpkı) daha önce (dünyada iken) bize verilen rızık!"

diyecekler. Hâlbuki bu rızık onlara (dünyadakine) benzer olarak verilmiştir. Onlar için orada tertemiz eşler de vardır. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

Ve imân edenleri de müjdele, sâlih amel işleyenleri müjdele, muhakkak onlar için vardır cennetler, onların altlarından akar, her ne vakit oradan rızıklansalar, o meyvelerden yeseler, cennet ehli cennete gittiği zaman oranın rızıklarından yerken şöyle diyecekler; "bu öyle bir rızık ki biz daha evvelde bu meyvelerden yemiştik" ve bunların benzerleriyle rızıklanmıştık diyecekler. Dünyada yenen yiyeceklerin bir kısmı oradakilerin aynıları veya benzerleri, dolayısıyla burada yemiş olduğumuz nimetler aynı zamanda cennet nimetleri de olmuş oluyor, onun için yediğimiz rızıkları cennet rızığı olarak düşünmemiz lâzım.

En büyük rızık ve en büyük sofraya ise vahdet sofrasıdır, vahdet rızığıdır, dünyada vahdet ilminin bilgisini alıp burada bu rızıkları yiyen kimse cennette de o rızıkları yiyecek yani vahdet âlemini cennette de yaşayacak, burada sadece elma, armut v.b. yiyen kimse de orada sadece elma, armut v.b. şeyleri yiyecek, burada kişinin düzeyi nereye kadar yükselmişse cennetteki düzeyi yaşantısı da o mertebeden olacak, hem akıl düzeyinden hem idrak düzeyinden hem şuur düzeyinden olacak, onun için işte "**yukinun**" yakın ehli olmak gerekiyor. Demek ki dünyadaki mertebemiz ne ise ahiretteki mertebemizde aynen öyle olacak, eksi mertebeler de böyle, artı mertebeler de böyle, onun için cennetin sekiz mertebe olduğu biliniyor ya, bunların sekizincisi Zât cenneti yani kâmil insânların cenneti diyelim yani gerçek kulların cenneti, "**Ya eyyetühen Nefsül Mutmainneh; İrci'iy ila Rabbiki radiyeten mardıyyeten; Fedhuliy fiy 'ibadîY;**" (Fecr 89/27.28.29. Âyetler) yani "Ey mutmainne, râdiyye, mardıyye nefse ulaşmış kimse **Benim** kullarımın arasına gir", bakın özel hitap var burada ve bu özel hitap mutmainne mertebesinden başlıyor, burada birebir başlıyor, daha evvel "**ya eyyühen nas**" demişti, yani "ey insânlar" dedi ve genel hitap oldu ama

mutmainne nefis'te kişiyi karşısına alıyor, Rabb kişiyle konuşuyor o kadar yakın, mutmain olabilmesi içinde daha başlarda dediğimiz gibi ittika sahibi olması, yani kendi varlığının hakikatının ne olduğunu idrak etmesi ve o baştaki beş Âyetin içerisinde belirtilen "yukinun" yani yakın haline ermiş olması gerekiyor, ki ona muhatap olabilsin, ayna olabilsin ve ondan sonra onun arkasından razıye, marziye mertebesine ulaşılsın. "Benim has kullarımın arasına gir, Benim cennetime gir, onlarla birlikte" diyor, acaba Allahu Teala hazretlerinin kendi içinde olan özel cenneti nedir? Diğer yedi cennetin dışında bu sekizinci cennet, madde cenneti değil, Zat cennetidir, burası Benim cennetim diyor Cenâb-ı Hakk.

Ve o cennetin içerisinde daha neler var, temiz pak zevceler var, ve orada ebedi kalıcılardır, bu nimet cennetlerinde onun içinde kalıcıdırılar deyince bu kelimeyi biz taltif kelimesi olarak görüyoruz, zâhir anlamıyla en azından öyle fakat bâtin anlamda bakıldığı zaman bu biraz yerme kelimesi, çünkü hangi cennetteysen orada ebedi kalacaksın merteben artık yükselmeyecek demektir, fakat vahdet ehli, ne cennet ehlidir ne cehennem ehlidir, vahdet ehli Hakk ehlidir, "Dünyayı isteyen ahireti talep etmesin, ahireti isteyen dünyayı talep etmesin fakat Allah'ı talep eden ikisini de talep etmesin", bir başka ifade ile dünya ehline ahiret haram, ahiret ehline dünya haram, Allah ehline her ikisi de haram ama bu insân da bir yerde yaşayacak tabi fakat sadece mekan olarak yaşayacak orada kendine sahiplenmiş olarak değil işte zaten bu tür insânların hali de yani beşere ait olan cennet ve cehennemde yaşayamayan bu insânların hali de Cenâb-ı Hakk'ın bildirdiği gibi Zâti cennettir, onları kendi maiyetinde kendi çevresinde yaşatacak.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا
فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ

كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا
وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ 31

**(26) İnnAllahe lâ yestahyiy en yadrıbe mese-
lenmabeudaten fema fevkaha, feemmelleziyne amen-
nu feya'lemune ennehülHakku min Rabbihim, ve
emmelleziyne keferu feyekulune maza eradAllahu
Bihazameselen, yudıllu Bihi kesiyran ve yehdiy Bihi**

Allah, bir sivrisineği, ondan daha da ötesi bir varlığı örnek olarak vermekten çekinmez. İman edenler onun, Rablerinden (gelen) bir gerçek olduğunu bilirler. Küfre saplananlar ise, "Allah, örnek olarak bununla neyi kastetmiştir?" derler. (Allah) onunla birçoklarını saptırır, birçoklarını da doğru yola iletir. Onunla ancak fasıkları saptırır

Muhakkak ki Allah, küçük görmez, bir misal vermekten çekinmez, Cenâb-ı Hakk küçük veya büyük misaller verir ve bu misalleri vermekten de çekinmez, bir sivrisikle misâl vermekten veya daha büyüğünden misâl vermekten çekinmez, bu küçüklük onun acizliği demek değildir, imân ehli bu misalleri duyarlar ve bu misallerin

Rab'lerinden geldiğini ve Hakk olduğunu bilirler ama inkarcılara küfür ehline gelince onlar derler ki, "Allah bu misalleri vermekle ne murat etti" yani bu ufak tefek küçücük şeylerle çünkü bütün âlemleri hâlkeden Allah hâlkettiklerinden bir küçücük sivrisinekle misal veriyor ne gereği var derler,

işte Cenâb-ı Hakk bu misallerle bir çok kimseleri hidâyete erdirir bir çok kimseleride dalâlete erdirir, saptırır, çünkü alay eder onun küçüklüğüne bakarak ama imân ehli o küçükteki büyüklüğe bakarak Hakk'ın büyüklüğünü görür, ancak fık u fücur ehli dalâlette kalır, imân ehli ise dalalette kalmaz. Sivrisineğin kanadını veya herhangi birşeyini misâl vermekle Cenâb-ı Hakk, bizim acziyetimizi ortaya koyuyor, hadi bakalım sivrisinek kadar

küçük ve o özelliklere haiz bir şeyi yapın bakalım görelim diyor.

32

الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ
اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ

(27) Elleziyne yenkudune ahdAllahi min ba'di miysakıhi ve yaktaune ma emerAllahu Bihi en yusale ve yüfsidune fiyl' Ardı, ülâike hümülhasirun;

* Onlar, Allah'a verdikleri sözü, pekiştirilmesinden sonra bozan, Allah'ın korunmasını emrettiği bağları (imân, akrabalık, beşerî ve ahlâkî bütün ilişkileri) koparan ve yeryüzünde bozgunculuk yapan kimselerdir. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.

O kimseler ki, ahdlerini bozdular, Yahudilerden bahsediyor, Allah'a ahid verdiler fakat ondan döndüler bozdular ahidlerini, Allah'ın onlar hakkında verdikleri emirleri de kestiler, yani yap dediğini yapmadılar, yeryüzünde bozgunculuk yapmak için, işte o Allah ile ahdini kesen bozgunculuk yapan kimselerin sonu hüsrandır.

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمَيِّتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ
ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

36

28-) Keyfe tekfurune Billahi ve küntüm emvaten feahyaküm, sümme yümiytüküm sümme yuhyiyküm sümme ileyhi türceun;

* Siz cansız (henüz yok) iken sizi dirilten (dünyaya getiren) Allah'ı nasıl inkâr ediyorsunuz? Sonra sizleri öldürecek, sonra yine diriltecektir. En sonunda O'na döndürüleceksiniz.

Bu Âyet-i Kerîme'yi reenkarnasyoncular kendilerine mesnet yapıyorlar halbuki iş hiç onların düşündükleri gibi değildir, Allah'a niye küfrediyorsunuz, Allah'ın hakikatini niye örtüyorsunuz ve siz ölümler idiniz o size hayat verdi Sonra sizi tekrar öldürecek sonra size tekrar hayat

33

verecek,sonrada ona döndürüleceksiniz. Tefsirciler siz ölümler idiniz derken siz daha dünyaya gelmeden yani ana rahminden evvelki hal olduğunu söylüyorlar, oysa siz ölümler idiniz derken siz demek sûretiyle bir varlığın olduğunu yani yaşayan bir varlığın olduğunu fakat ölü hükmünde olduğunu anlatıyor, ve aslına bakarsak ta biz ölüyüz, yani kendimizi tanıyınca kadar , yaşımız kaç olursa olsun kendimizi idrak edemediysek, tanıyamadıysak ölü hükmündeyiz, işte "ölmeden önce ölünüz" dediği, gerçek ölümle ölmek yani nefsanîyetimizden sıyrılıp ebedi Hayy ile Hayy olmaktır, siz ölümler idiniz biz size hayat verdik yani bu dünyada iken sizi size tanıttık, kendi hakikatinizi idrak ettirdik ve ikinci doğuşla sizi tekrar hayata getirdik yani rûhânî hayata getirdik, eğer bu beden bu dünyaya gelmemiş olsa ikinci doğuşun olması mümkün değil, işte siz gerçek mânâda dirildikten sonra tekrar sizi fizik olarak öldüreceğiz ahirete intikal ettireceğiz, mahşer yerine getireceğiz.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

29-) HUvelleziy halaka leküm ma fiyl'Ardı cemiy'an sümmeſteva ileſSemai feſevvahünne ſeb'a Semavatin, ve HUve Biküllü ſey'in Aliym;

* O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe yönelip onları yedi gök hâlinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkıyla bilendir.

O öyle bir Allah'ki hâlketti sizi yeryüzünde hepinizi birlikte, sonra istiva etti semayı yükseltti ve o semayı tesviye etti, yedi Semavat olarak, ve O herşeyi bilicidir.

قَالُوا وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

نَسْبِحُ بِحَمْدِكَ أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ

34

وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

30-) Ve iz kale Rabbüke ilMelaiketi inniy ca'ilün fiyl' Ardı halifeten, kalu etec'alü fiyha men yüſſidü fiyha ve yeſfiküddima'e, ve nahnü nüſebbihu Biham-diKE ve nükaddisü leKE, kale inniy a'lemü ma la ta'lemun;

* Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler. Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti.

İşte bu Âyet ve bundan sonra gelen Âyetler İnsân-ı Kâmil'in yetişmesi için evvelâ bilmesi lâzım gelen hakikatleri bize sıralamaya başlıyor;

Allah'ın zâtından, Zât âleminden yola çıktık her geçtiğimiz yoldan üstümüze bir elbise giyindik, gaflet perdesiyle çoğaldık ve en son en katı elbiseyle beden elbisesiyle yani toprak elbisesiyle çıktık buraya, çıktık ama zât-î varlığımızın üstü kapandığından örtüldüğünden biz

hakikatimizden öldük yani o anda artık onu şuur edemiyoruz, şuur edemediğimiz için de ölümler hükmündeyiz, Hakk'ın Zâtı bizde gaybte kaldı ve bu Âdem (a.s.) kıssasını idrak ederek insân'ın kemâlâta ermesi demek oluyor.

Ey Habibim o vakti hatırla ki Rabbin bir zaman meleklere dedi ki, muhakkak ki ben, halk edeceğim var edeceğim, yeryüzünde bir halife;

Daha o anda yeryüzünde insân yok ama bütün yeryüzü hayvanlar dahil hazırlanmış vaziyette yani insân'ın yaşamasına müsait bir ortam hazırlanmış, işte bu ortamda yaşayabilmesi için **"Ben bir halife hâlkedeceğim"** dedi. Bu hadise o zaman olmuş, şimdi günümüzde ne olacak, Kûr'ân-ı Kerîm her an, her zamana inmiş bir kitap değil mi, kıyamete kadar hergün yeni yeni nâzil olmuyor mu, Kûr'ân-ı Kerîm her yeni doğan kimseye yeni nâzil oluyor, 1400 sene evvel nâzil oldu ama biz o Kûr'ân-ı Kerîm'den

35

ne kadarını anladıysak bize o kadarı nâzil oldu, duvarda asılı durmuş Kûr'ân-ı Kerîm nâzil olmuş demek değildir, okuyana, anlayana nâzil olmuş oluyor, işte Kûr'ân-ı Kerîm'den kaç sayfa kaç Âyet idrak ettik isek bizim Kûr'ân'ımız o kadar, tabii ki Kûr'ân-ı Kerîm'in bize gelmesi ile iftiharımız çok ve ne kadar üzerinde çalışırsak o kadar o nimetten o deryadan o kadar almış oluruz,

Kûr'ân-ı Kerîm ne zaman okunuyorsa o anda yeniden nâzil olmakta, Allah'ın varlığı bitermi ki Kûr'ân-ı Kerîm yani onun kelâmı bitsin, biz yer yüzündeyiz, var olduk, varız peki o zaman bu Âyetin yaşantısını kendimizde nasıl bulacağız. Kendimizi biraz iç âleme çekeceğiz iş, güc, ev, çoluk çocuk ne varsa belirli bir süre için bunlardan sıyracağız kendimizi, tabii dir ki bu işlem fiziken çekilmek değil düşüncede sıyracağız işte bu nedenle sohbeta girecek olan kişi sohbeta girerken ağırlıklarından ne varsa kapının dışında bırakması lâzım, çünkü onlarla beraber içeriye girdiği zaman yeni birşey alamaz, dolu olan bir yere ne konur ki, bir şey konmaz, onları bırak dışarıda dursun artık giderken yine yüklenirsin.

Tefsirlerde genelde "**câ'ilün**" kelimesini yaratacağım şeklinde alırlar, bu çok yanlış bir ifadedir fakat şeriat ve tarikat mertebesinde kullanılır, hakikat ve marifet mertebesinde yaratma sözü olmaz, buradaki anlamı da zâten, kılma, dilemedir, yaratma bir şeyi yoktan var etmektir, Âdem (a.s.) yoktan var edilmedi, zâten varolan varlık zuhura çıktı. Yaratma dediğimizde ikilik ortaya getiriyoruz ve ikilik ortaya getirdiğimiz zamanda tevhid, vahdet hakikatini idrak etmemiz mümkün olmuyor, çünkü gözümüzdeki gözlük hep bize Bir'i iki gösteriyor oysa bunlar Bir'in zuhurları ayrı bir vahidten zuhura gelen şeyler değil ve bu âlemde ne varsa bunların en küçüğünden en büyüğüne kadar herşey Cenâb-ı Hakk'ın bâtınında gizli iken, yani "**Ben gizli bir hazineyim bilinmekliğimi istedim**" hakikatiyle bâtından zuhura çıkmasıdır bu âlemlerin. Yaratma demek değil yani kelimeyi yanlış kullanıyoruz ve kolayımıza geliyor, "ca'el" kılmak mânâsına

36

dilemek mânâsına, namaz kılmak gibi yapmayı murat etmek.

Bizim yeryüzümüz şu bedenimizdir herbirerlerimizin yeryüzü burası ve Cenâb-ı Hakk sana özünden duyurdu ki "ey falan kişi" diye, bizim özümüzden rububiyet mertebesinde öyle bir hakikat gelecek ki bize ve meleklerle diyebilecek, peki melekler kim, bizdeki bütün kuvvetler bizim meleklerimiz, işte bu melekler daha ziyade bizde beş farzdan meydana gelen melekler, yani namaz kılmaktan, oruç tutmaktan, hacca gitmekten, zekât vermektен, Kelime-i Tevhid'i söylemekten meydana gelen beş ayrı melek zümresi, işte bu meleklerle dedi ki "**Ben yeryüzünde bir halife hâlkedeceğim**" yani sizin beden yeryüzünüzde Ben kendime ait bir makam meydana getirmek istiyorum, nasıl yeryüzünde Kâbe-i Şerif var, Beytullah, işte sizin gönlünüzde de bir Beytullah kurmak istiyorum oraya da halifemi göndereceğim.

Tefsirler de zâhir hâli genel olarak verilen bilgiyi sadece genel olarak bildiğimizde sadece tarihi bir hadiseyi yaşamış oluruz ve o şekilde yaşadığımız zaman Kûr'ân-ı

Kerîm'i gerçek yönüyle anlamış olamıyoruz, işte onun için zâten Kûr'ân-ı Kerîm'den tad, lezzet alamıyoruz ve hep ötelerde olan onun hayatı, bunun hayatı diye menkıbe olarak anlatıyoruz, bizim dışımızda bir hâdise olarak anlatıyoruz oysa Kûr'ân-ı Kerîm bize geldiğinden yani öz olarak bize geldiğinden, bizi anlatıyor başkasını anlatmıyor, Cenâb-ı Hakk'ın gayesi o zâten, bizi bize anlatmak için bu Kûr'ân-ı Kerîm'i indirdi, **"o vakti hatırla ki"** diyerek işin özünden hakikatinden düşünceye tefekküre çağırıyor, kişinin de önce zâhirînden öğrenip bunu tatbik etmesi gerekiyor ve daha sonra özünde, duyması, hissetmesi, yaşaması gerekiyor.

Mânâ'yı Kendi bireysel varlığımıza indirdiğimiz zaman yani şuhûda getirdiğimiz zaman veya kendi yanımıza indirdiğimiz zaman, hitabı doğrudan doğruya kendimize aldığımız zaman; *O vakti hatırla ki, Rabbin senin beden arzında bir hilâfet mertebesi kurmayı diledi, meleklere*

37

bunu söyledi, o zaman kim ki, bunu yaşıyorsa kendindeki meleklere bunu yaşadığı anda söylüyor.

Bunun üzerine melekler, dediler ki, orada kılacakmısın bir halife,? bozgunculuk yapacak, kan dökecek o halife, biz seni senin hamdinle tesbih ediyoruz ve takdis ediyoruz yüceltiyoruz, meydana getireceğin varlık ise isyan edecek, kan dökecek niye bunu böyle yapacaksın acaba, gibi bir cevapları vardı.

İşte ne kadar açık ifadeler ki, bizde şeriat mertebesi itibarıyla meydana gelmiş olan kazanmış olduğumuz, namazlarımızdan, oruçlarımızdan, haccımızdan, zekâtımızdan, Kelime-i Tevhid'ten meydana gelmiş olan melekler grubu Cenâb-ı Hakk'a diyor ki biz seni takdis ediyoruz, biz sana ibadet ediyoruz, biz seni yüceltiyoruz zâten yani bunun dışında bir varlığa, oluşuma, düşünceye gerek var mı? Hem de o kan dökecek bozgunculuk yapacak diyorlar.

Bunun üzerine, Cenâb-ı Hakk dedi ki, **"Ben sizin bilmediklerinizi bilirim"** siz meseleyi böyle görüyorsunuz.

nuz ama sizin bilmediklerinizi Ben bilirim yani bunun altında çok daha fazla sırlar vardır demek istiyor.

Bir de şu yönü var işin, melekler nereden biliyorlardı bu bilgiyi yani bozgunculuk yapacak kan dökcek birini, şu kadarını söyleyelim bizler yeryüzünde yaşayan yegâne topluluklar değiliz, bizim neslimiz Âdem (a.s.) dan başlayan ve son gelecek insân'a kadar olan bir nesildir, bizim gibi dünyanın üzerinden bir çok nesiller geçti bizim kıyametimiz kopacak bizden sonra da bir çok nesiller geçecek işte daha önceki o yaşantılardan tecrübeleri olan zâhirdeki melâikeyi kirâm "*kan dökcek bozgunculuk yapacak biri*" diyor, demek ki insân'ın son ve belirgin vasfı, bireysel değil tabii genel insân'lığın belirgin vasfı, kan dökmek ve bozgunculuk yapmak, Cenâb-ı Hakk'ın dediği "Allah diyen kimse kalmayınca yeryüzünün kıyametini koparırım" o gün insânların çoğu daha Allah diyecekler fakat lâfzen Allah sözünün zuhuru olan insân kalmayacak yani Âdem yani halife kalmayacak yeryüzünde ve onların

38

üzerine kopacak kıyamet işte melâikeyi kirâm bunu daha evvel gördüklerinden yine evvelki gibi bir hâdise mi olacak diye soruyorlar, fakat sadece bu değil daha başka yönleri de var ancak genel olarak bu şekilde düşünebiliriz.

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ
أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

(31) Ve alleme AdemEsmâe külleha sümme aradahüm alelMelâiketi fe kale enbiuniy BiEsmâi haülai in küntüm sadikiyn;

* Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti. Sonra onları meleklerle göstererek, "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin" dedi.

Ve Cenâb-ı Hakk Âdem'i hâlkettikten sonra yani o beden mülkünde Âdemiyet mertebesini Hakkikat-i

Îlâhiyye'yi anlayacak veled-i kalbi ortaya getirdikten sonra, Esmâ-i İlâhiyenin hepsini ona talim etti yani Doksandokuz Esmâ-i İlâhiyye'yi öğretti, bir başka ifade ile esmâ mertebesini öğretti, kendisinde ef'âl mertebesi vardı ve daha evvelce esmâ mertebesini bilmiyordu o zat ne zaman ki belirli bir eğitime girdi esmâ mertebesini bir başka ifade ile Rabb mertebesini idrak etmeye başladı. Sonra onu arzetti, ortaya getirdi, meleklerin karşısına çıkardı, meleklerle dedi ki, bu isimleri bana söyleyin, eğer evvelce söylediğiniz işte sadıksanız bu esmâları bana söyleyin, nedir bunlar diye birer, birer sordu onlara.

Âdem yani o veled-i kalb denilen Cenâb-ı Hakk'ın zâtına mazhar olacak, ayna olacak varlık, gönül âlemi o kişide faaliyete geçmeye başladı, Âdem olması ve halife olması o bedende bu yüzden oluyor, Cenâb-ı Hakk'ın zâti tecellisinin mahalli, eğer o Âdemîyyet olmasa Cenâb-ı HaKk zâti tecellisini o kişiye yapmaz, çünkü alıcı olmadığı için oraya bişey vermez, verse de alamaz, o halde alıcı cihazı hazırlamak lâzımdır, işte Cenâb-ı Hakk'ın halife

39

dediği, Âdem dediği bir bakıma budur, Âdem'de bakın Allah gibi "Elif" le başlar, ve Sûrenin başındaki "Elif, Lâm, Mim" in Elif'idir.

Âdem'deki "Elif" yani Ahadiyet mertebesinin zuhur mahalli, "Dal" delildir, yani Hakk yoluna gitmeye Âdem delildir, insân-ı beşeriyet hâlinden alıp kendi yol göstericiliği ile Ahadiyyet mertebesine ulaştırmasıdır, "Mim" de Hakkikat-i Muhammedi'dir. Namazda da ayakta durduğumuz zaman "Elif" oluyoruz, rükûya eğildiğimizde "Dal" oluyoruz, secdeye gittiğimiz zaman "Mim" oluyoruz, işte bunu fiilen yaptığımızda biz Âdemiz demesekte şeklen bunu ispatlamış ve mühürlemiş oluyoruz, her gün kırk defa, ayakta durduğumuz zaman İbrâhîmiyyet mertebesi, rükûya vardığımız zaman Mûseviyyet mertebesi, secdeye vardığımız zaman İseviyyet mertebesi, çünkü yokluk, fenâfillâh mertebesi, oturduğumuz zaman ise işte bize kalan orası tahiyyat mertebesi, gerçi hepsi bizim fakat asalet olarak tahiyyat mertebesi bizim yani ümmet-i

Muhammedînin, Hakkikat-i Muhammedînin mertebesi, oturduğu zaman kişi Muhammed ismini yazar bedeni şekliyle, başı "Mim" gövde ve ayaklarımız "Ha" arkada iki topuğumuz yine "Mim" kollarımızda yanda durduğu zaman "Dal" işte apaçık bir Muhammed ve ıspatlı , şahitli fakat Muhammediyyet mertebesine erişmek için "Elif"ten geçmek gerekiyor, İbrâhîm'den ve namazdaki ayakta duruştan geçmek gerekiyor ve onun devamı Adem oluşturuyor, Âdem'in devamı İbrâhîmiyyet, Mûseviyyet, İseviyyet olarak yukarıya doğru mi'râc'ını yapıyor ve Muhammediyyet-i meydana getiriyor.

"Muhabbetten Muhammed oldu hasil" derler, Muhammed ismini ne kadar söylersek söyleyelim iyi niyetimizle nihâyet sevap kazanırız fakat Muhammed kelimesinin hakikatini idrak etmedikçe gerçek Muhammed ümmeti olmamız çok zordur, lâfzi Muhammed ümmeti beşeri, ferdi ve cismâni Muhammed ümmeti oluruz ama Hakkikat-i Muhammedînin ümmeti olmamız biraz zor, öyle olmamız için bu hakikatleri idrak edip yaşamamız gereki-

40

yor, bir şeyin sistemi bilindikten sonra zorluk kalmaz, bilmeden zor tabi, işte belirli eğitimler neticesinde Cenâb-ı Hakk o Esmâ-i İlâhiyyeyi o halife olacak varlığa idrak ettiriyor, öğretiyor onu öğrenen mahalli de onun halifesi oluyor, aslında Allah'ın halifesi şu bizim fizik bedenlerimiz değil aklımızdır, Cenâb-ı hakk aklına hitap ediyor insân'ın akli olmayanın dinide olmaz, dini olmayanın şeriati de olmaz, akıl şeriati muhafaza eder, şeriatte hakikati muhafaza eder demiş Selâhattin Uşşâki Hazretleri, yani şeriat olmazsa bu işlerin dış hali olmazsa hiçbir şey olmaz evvelâ dışarıdan bu işler sağlam olarak bilinecek Şeriat-ı Muhammediyye'ye tam olarak sarılınacak, İslâmiyyetin emirleri zâhirden ne varsa onlar bir temel oluşturacak, fakat binayı yapan bir usta sadece temeli yapıp bırakırsa o da yarım kalır bir işe yaramaz, temel ne kadar sağlam olursa olsun üstünde binâ yoksa bir işe yaramaz aynı şekilde temel çürükse üstüne yapılan binâ da işe yaramaz ve

yıkılır kısa sürede, hem temel sağlam olacak, hem binâ, hem çatı sağlam olacak ki kâfi bir oluşum meydana gelsin.

Esmâ-i İlâhiyenin hakikatlerini kişi idrak etmeye başladığı zaman onu meleklerle karşı karşıya getiriyor Cenâb-ı Hakk yani kişi de evvelce yapmış olduğu fiillerinden meydana gelen kazançlar var melekeler var yani evvelâ bizde zâhiri ibadetleri yapmış olmak sûretiyle meydana gelmiş olan melekeler var, melekeler var, güçler kuvvetler var, bir oluşum var, hiç bir oluşum boşu boşuna değildir.

Bunlar henüz şursuz yani düşüncede değil fiilde olan kuvvetler, güçler ve vaktaki Cenâb-ı Hakk, Ben yeryüzünde yani senin varlığında kendime ayna olacak bir mahal bir varlık hâlk etmek istiyorum dedi ve onu meydana getirdi, işte o zaman ona İlâh-î isimleri öğretiyor yani aklımıza ve ruhumuza bunları işliyor ve o zaman o insân da değişik bir oluşum meydana geliyor, işte ona ikinci doğuş diyorlar, birinci doğuş kendi ana babalarımızdan fiziki olarak doğuşumuz ikinci doğuşta böyle gönülden doğuştur, tarikatta buna veledi kalb yani kalbin oğlu

41

diyorlar, işte bu kalbin oğlu bizim gerçek oluşumumuzdur. Oradaki o İlâh-î halleri idrak etmiş olan o gönül ile diyor o kuvvetler. Diyorlar ki yeryüzünde kan dökülecek bozgunculuk yapacak, peki, kimin kanı dökülecek, o melekelerin kendi kanı dökülecek ve onlar bunu idrak ettikleri için bu sözü söylüyorlar, çünkü muhabbetullah o bedene geldiği zaman sevap hükmü ikinci derecede kalacak sevap her zaman var yanlış anlamayalım fakat aşkullah'ın, muhabbetullah'ın yanında sevap fazla bir şey meydana getirmesiz fakat kimde ki, aşkullah yok muhabbetullah yok o zaman ona çok sevap lâzım çünkü başka kurtuluş yönü yok eksilerden artıya geçmesi için iyilikler yapması lâzım fakat bunlar hep bedensel yani et kemik düzeyinde olan hadiselerdir fakat insân sadece et kemik değil, içinde rûhaniyeti var işte bunun meydana çıkması için "**Ben**

senin beden yeryüzünde bir halife meydana getireceğim” yani **Benim** Zâtımı idrak edecek bir mahal, **Beni** anlayacak, **Bana** ayna olacak bir yer meydana getireceğim diyor, ve bunun üzerine bizde daha evvel yapmış olduğumuz ibadetlerden meydana gelmiş olan melekler, melekî güçler, yeryüzünde yani bu bedende kan dökecek bozgunculuk yapacak birini mi hâlkedeceksin biz zâten sana ibadet ediyoruz, seni takdis ediyoruz seni yüceltiyoruz ne gerek var gibi sözle karşılık veriyor.

Ne zamanki halifeyi hâlkediyor Cenâb-ı Hakk ona Esmâ-i İlâhiye yi öğretiyor, isimleri öğretiyor ve o zaman o fiillerden meydana gelmiş olan meleklerle karşılaştırıyor o meleklerle diyor ki kendinize çok güveniyorsanız hadi bakalım Âdem’in bilgisine ondaki muhabbetullahı karşı gelin sizi imtihan edelim ve nedir bunlar diye sorduğu zaman, melekler bütün Esmâ-i İlâhiyenin farkında değiller çünkü gökteki melâikeyi kiram dahi Cenâb-ı Hakk’ın Sübbuh ve Kuddüs isminden meydana gelmiş sadece, yani melekler iki ismi biliyorlar daha fazlasını bilmiyorlar, bunun yanında hangi melek hangi işi yapacaksa o anda o isimle techizatlandırılıyor işi Yapabilme

42

si için, o da o anda kemâldedir fakat kendi yönünden kemâldedir ama Âdem de Cenâb-ı Hakk’ın bütün Esmâ-i İlâhiyesi zuhura çıkıyor üstünlük sebebi bir yönden bu zâten. İşte o zaman yani bu isimleri söyleyin dediği zaman Âdem (a.s.) bünyesinde Doksan dokuz esmâyı ve sonsuz isimleri idrak ettiğinden hepsini saymaya başlıyor ve o zaman melekler şaşırıp kalıyorlar.

Bizde bu merteye zuhura çıkmadıkça ne kendimizi gerçek olarak tanımamız mümkün ne de Rabbimizi ne de Rahmân’ı ne de Allah’ı ne de Ahadiyyeti bilmemiz mümkün değil ancak lâfzi olarak biliriz ama ne olduğunu anlamayız, hürmet ederiz Kûr’ân-ı Kerîm’i başımıza koyarız fakat ne bunun ne olduğunu, ne kendimizin ne olduğunu, ne

Peygamberimizin (s.a.v) ne olduğunu, ne de Allah'ın ne olduğunu gerçek manâda bilemeyiz bildiğimiz sadece zâhiri bir kulaktan dolma bir bilgidir özde olan bir bilgi değildir.

Melekler Zat mertebesini bilemezler, mümkünü yok, çünkü Zat mertebesinin zuhuru halifeye mahsus yani insâna mahsus bir hâdise, ve daha evvelce hiçbir varlığa Esmâ-i Hüsnâ'nın tamamının öğretilmediğini görüyoruz eğer Cenâb-ı Hakk'ın Esmâ-i İlâhiyyesinden bir tanesi eksik olsaydı Âdem (a.s) da halife olmazdı.

O gün öyle olan bu hâdise bugünde aynen devam etmekte çünkü bir halife, halifelik mertebesine ulaşıyor fakat dünyada göçüyor onun yerine yenisinin yetişmesi gerekiyor bu hâdise ve bu eğitim hep devam etmekte, şu anda burada ve bunun gibi her sohbette olmakta ve bu yalnız irfan sohbetlerinde olmakta nakil ve menkıbe sohbetlerinde değil, tabi ki onlar da insân-ı bir yerlere götürürler ve bir güzellik verirler, bir hoşluk, bir duygu meydana getiriler ama kendine ulaştırmayan sohbet duygusal sohbettir bizim gayemiz duygular içerisinde yaşamak değil, tabii hiç duygusuz olmakta değil duygu-

larla birlikte akılla, mantıkla, ilimle, şuurla yaşamaktır irfan ehlinin yaptığı iş. İnsân varlığının en büyük Esmâ-i İlâhiyye kaynağı "Selâm" ismidir, onun için İslâm onun için teslim onun için müslüman, oradan kaynaklanıyor, günlük namazda tahiyatların içerisinde selâm veriliyor bunlar sayıldığında Doksan dört tane selâm sözü vardır, beş selâmda beş vakit namazın her birinin bütünüyle selâmet olması, bunu da ilâve edince Doksan dokuz tâne selâm olur, namazımızı kılıp bunu faaliyete geçirdiğimizde o gün içerisinde bize gelecek ne kadar zorluklar varsa yani zorluk hangi esmâ'dan gelecekse o selâmlar kalkan olur, ya tamamen bertaraf ederler ya da dozunu düşürürler eğer bu mutlak kaderse az zarar görürüz eğer kader-i muallak

ise hiç zarar görmeyiz, bunun yanında meselâ Rahmân esmâsından bir şey gelecekte onu da arttırıyor.

Cinlerin ve şeytanların kaynak isimleri Azîz, Cebbar ve Mütekebbir, onlarda bu isimlerden meydana geliyor yani mahlûkatın malzemeleri birkaç esmâdan meydana geliyor fakat insân'ın kaynağı bütün Esmâ-i İlâhiyye'den geliyor işte hilâfet mertebesine bu yüzden sahip olabiliyor ve oraya ulaşabiliyor aksi halde halife olamaz.

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

(32) Kalû sübhaneKE lâ ilme lena illâ ma 'allemtena, inneKE ENTEI Aliymül Hakkiym;

* Melekler, "Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin" dediler.

Onlar dediler ki, "biz seni tenzih ederiz herşeyden, noksanlıklardan, noksan sıfatlardan, sen bize ne öğretmişsen biz onu biliriz, onun dışında başka bir şey bilmeyiz" diye melekler acizliklerini orada ifade ettiler.

44

Muhakkak ki Sen herşeyi bilirsin herşeye alîm'sin ve hakîm'sin, hakkıyla hükmedersin, hikmet sahibisin diye acziyetlerini bildirdiler. Âdem (a.s.) ile melâikeyi kirâm karşılaştıklarında ve melâikeyi kirâm Âdem (a.s.)'in kendilerinin çok üstünde bir oluşuma sahip olduğunu görünce acizliklerini ifade ettiler. İşte ef'âl mertebesi ile Zat mertebesinin birbirinden ne kadar ayrı olduğunu bu Âyeti Kerîme'ler bize gösteriyor, genel mânâ da karşılıklı konuşma gibi geçiyor, âlem genişliğinde o hâdise olmuş fakat bugün bu hâdise bu Âyetler bize ne veriyor bunu bilmemiz lâzım. Bu Âyetleri ve zâhir olarak oluşumu okuyacağız inceleyeceğiz ama orada bırakırsak biz irfan ehli değil nakil ehli oluruz ve şartlı bir bilgiyle, sınırlı bir bilgiyle Kûr'ân-ı Kerîm'e bakmış ve bu hâdiseleri değerlendirmiş oluruz.

Nasıl ki Cenâb-ı Hakk bütün işlerini melekleri vasıtasıyla gördürüyor işte bizde de o meleki güçler irfaniyyetin emrine girdikten sonra, biz o meleki güçleri daha iyi değerlendirip daha iyi daha güzel şekilde kullanabiliriz. İbadetlerle beraber hilâfetin faaliyete geçmesi gerekiyor, insân üzerinde hilâfet dediğimiz şeyde gönül âlemidir, gönül mertebesidir, Zât-î tecellinin olacağı yer insân'ın gönlüdür, bunları idrak edeceği yer ise aklıdır, beynidir. Akli cüz'in akli külle ulaşması lâzım, günlük işlerimizde kullandığımız akli cüz, ki buna akli maâşta diyorlar onuncu akılda diyorlar işte bu akli cüz'imiz ile sevap kazanılıyor ancak bu da akli cüz'i yerinde kullanırsak oluyor, genel olarak insânlara baktığımızda akli cüz' in de altında bir akılla hareket ediyorlar, akli cüz bunların yanında çok parlak kalıyor fakat dinimiz bu akli cüz'in de yetersiz olduğunu bildiriyor, akli cüz'den yavaş yavaş havalanarak Âdem'lik hükmüne sâhip olarak beden toprağımıza Âdem'i hakikatleri indirerek orada onu geliştirip genişleterek feyiz verdirerek akli külle doğru yola çıkarmamız gerekiyor ancak buda irfaniyet yoluyla ariflik yoluyla olabiliyor işte meselelere böyle baktığımızda akli cüz'den meydana gelen melâikeyi kirâm yani bizdeki meleki güçlerin akli külle boyun eğmeleri gerekiyor,

45

neticedede onu yapıyorlar. Âyetin sonuna "Hâkim" ismini koymuş Cenâb-ı Hakk, "Hakkîm" hikmetle hareket eden demek, yani Alim, birşeyi bilici ama o biliş sadece zâhir mânâsı itibarıyla oluyorsa hikmet yoktur orada, tabi ki her ilmin bir hikmeti vardır fakat burada bahsedilen Hakkim bütün bu meselelerin zâhirîyle, bâtınıyle, haddiyle, matla' ile hikmetlerine sâhip olan, o şekilde bilen ve bildiren demektir, işte hikmet hakikatıyla bu işleri anlamamız gerekiyor yani bu işlerin çözüm şifrelerinden bir tanesi de Hakkim ismi'dir yani bu Hakkim isminin zuhuru gerekiyor, fakat bunu faaliyete geçirecek vasıtalar da gerekiyor.

Her insânda mevcut olan bu Doksan dokuz(99) Esmâ-i İlâhiyye ve İsmi A'zam ile yani bütün bu Esmâ-i İlâhiyye yi bünyesinde toplayan halife ile birlikte Yüz(100) oluyor

ve bu rakamdaki toplam olan (1+0+0=1) (Bir) Ahadiyet mertebesidir ve Ahadiyet mertebesinin bütün bu mertebelerdeki zuhuru ve tecellisidir ki bu âlemleri faaliyete geçiren sıfırlar, kendi başlarına hiç bir şey ifade etmiyorlarken 1 (Bir) in önüne gelince çokluğu meydana getirmiş oluyor, o sıfırların oluşumu dahi 1 (Bir) in yuvarlatılmış halinden başka bir şey değildir fakat kendi başına olduğundan sıfır oluyor, işte bu sıfırı ortadan böldüğümüz zaman "Kabe kafseyn" çıkar ortaya, tabi o da işin bir başka yönü, ikilik olacak ki muhabbet olsun ama 2 (İki) kendisinin salt olarak 2 (İki) olmadığı iki adet Bir (1+1) olduğunu idrak ettiği zaman o ikilik tesir etmez ve hakikatine ulaşmış olur.

قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئُهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ
لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا
كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

(33-) Kale ya Ademü enbi'hüm BiEsmâihim, felemma enbeehüm BiEsmâihim, kale elem ekul leküm inniy a'lemu ğaybesSemavati vel'Ardı ve a'lemu ma tübdüne ve ma küntüm tektümun;

* Allah, şöyle dedi: "Ey Âdem! Onlara bunların

46

isimlerini söyle." Âdem, meleklerle onların isimlerini bildirince Allah, "Size, göklerin ve yerin gaybini şüphesiz ki ben bilirim, yine açığa vurduklarınızı da, gizli tuttuklarınızı da ben bilirim demedim mi?" dedi.

Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk melâikeyi kirâm'ın bu sözüne karşılık "ey Âdem o isimlerin hakikatlerini sen haber ver" dedi.

Mertebe-i Âdemiyyet yani kişideki aşkullah, şevkullah, irfaniyyetin merkezi olan hilâfet mertebesi, gönül

mertebesi ona söyle dedi ve Âdem (a.s.) da o isimlerin hakikatlerini bir bir melâikeyi kirâm'a anlattı, bunun üzerine Cenâb-ı Hakk buyurdu; "Ben size dememişmiydim, muhakkak ki Ben Semavat ve Arz da ne varsa hepsini bilirim, sizin bilmediklerinizi de açıkladıklarınızı da, hepsini bilirim" dedi.

Buraya gelinceye kadar bütün hakikat Âdem (a.s.)'ın üzerinde döndüğü halde Âdem (a.s) dan hiçbir söz yok, Cenâb-ı Hakk söyle dediği zaman bir şey söylüyor fakat melekler Cenâb-ı Hakk onlara söylemeden söze karıştılar ve faaliyete geçtiler. Burada işte Âdem'in asâletini görüyoruz, kendi hakikatini idrak etmesinin nasıl olduğunu görüyoruz, kendinden bahsetmiyor çünkü kendinde kendi yok, kendinde tamamıyla Hakk'ın tecellisi, zuhuru var Hakk'ın insân esmâsıyla Âdem'de zuhuru var, bunun üzerine hâdisenin devamını şöyle görüyoruz, Ey muhatap olan kimse kendin de, bir zaman oluştur ki kendine dönerek ben şuyum, ben buyum de, istersen ben en kötü insânım de, yeter ki kendini bil, kendine gel kendinde olduktan sonra eksikliğin fazlalığın varsa bunların hepsi yoluna girer eğitimle meydana çıkar ama kendinde kendini kendin olarak bulmadığın sürece ne yapacaksın ki, elindeki malzemeyi bilmedikten sonra o malzemeyi nasıl kullanacaksın, hep yaptığımız iş hayalde bir varlık tasavvur etmek yani hayali bir üst varlık tasavvur etmek ve bunun arkasından koşmak ama Cenâb-ı Hakk ben kulu-

47

mun zannına göreyim diyor ve bunların hepsini kabul ediyor biz herhangi bir kimse veya kimseleri incitmek için konuşmuyoruz biz ne söylüyorsak kendimize söylüyoruz yeter ki bunların hakikatlerini anlamaya çalışalım bizim başkasıyla işimiz yok, zâten irfan ehlinin başkasıyla işi olmaz kendisiyle işi olur, Rabbiyle işi olur, bizim Rabbimizle işimiz yoksa başkasıyla istediğimiz kadar uğraşalım onu methedelim, bunu küçütelim, şunu yükseltelim hep dışarda, hep dışarıyla uğraşmış oluruz

ama bize kendimizle uğraşmak lâzım çünkü ne varsa bu varlığın içinde var, özünde var herbirerlerimizde.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى
وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ

(34-) Ve iz kulna ilMelaiketiscudu liAdeme fesevedu illâ iblis* eba vestekbera ve kane minelkâfiriyn;

* Hani meleklerle, "Âdem için saygı ile eğilin" demiştik de İblis hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis (bundan) kaçınmış, büyüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştu.

Yukarıda "Rabbin melâikelere dedi ki" diyor burada ise "Biz dedik" diyor Cenâb-ı Hakk, Rabbin dedi demiyor, yukarıda bir başkası Rabbin meleklerle şöyle, şöyle dedi diye anlatıyor eğer Rabb konuşmuş olsa Ben Rabb olarak meleklerle dedim ki derdi, işte Kûr'ân-ı Kerîm'de böyle çok enteresan hadiseler var biz bunları böyle üzerinden durmadan aynen okuyup geçiyoruz ama Kûr'ân-ı Kerîm'in öz noktaları buraları. Bu Âyette ifade değişti "Biz meleklerle dedik, Âdeme secde edin ve hemen melâikeyi kirâm secde ettiler ancak iblis secde etmedi"

Bakın Âdem (a.s.) yine ortada ve ondan hiç ses yok bütün hâdise onun üzerinde döndüğü halde.

Yukarıda Rabbin dedi demesinin sebebi yukarıda rububiyet mertebesinin idraki yani terbiyesi var, burada

48

ise Zât mertebesinin ifadesi var, Biz diyor Cenâb-ı Hakk sıfatlarıyla birlikte, rububiyyet mertebesi esmâ mertebesidir eğitim mertebesidir bu şekliyle olaya baktığımızda rububiyyet mertebesi içinde olan bu terbiye gerektiren her Esmâ-i İlâhiyye bir varlığın Rabbi'dir yani Esmâ-i İlâhiyyenin oluşumu mânâsı itibarıyla neyi zuhura getirmiş ve getirecekse o zuhura gelen şeyin Rabbi o Esmâ-i

Îlâhiyyedir onun için Rabb'lar diye geçer ama Rabbül âlemin Zat mertebesi itibariyle ise Bir'dir.

Her varlık, evvelâ herbirerlerimiz kendi Rabbi hasımızı idrak etmemiz lâzım, bütün Esmâ-i İlâhiyye mevcut insân da fakat özel olarak bizi terbiye eden Esmâ-i İlâhiyyenin dozu fazladır bu nedenle de o ismin terbiyesindedir her bir varlık, yukarıdaki Âyette ilk olarak bu Rabb'ten bahsetti, bu Rabb Zât mertebesinin terbiyesini verdiğiinden, yani Âdem'lik mertebesinden eğitim verdiğiinden meleklerle karşı üstünlüğü oradan o mertebenin, fakat bütün bu eğitim alındıktan sonra yukarıdan beri anlatılan bu hâdise içerisinde bir kemâlât oluşması gerekiyor ve tabidir ki bu bir günde, bir sohbetle oluşacak şey değildir, ancak oluşması içinde bu sohbetlere ihtiyaç var.

Bu oluşum sonrası zâhir olarak baktığımızda dış âlemdaki melekler, bâtın olarak baktığımızda bizim fiillerimizden oluşan kuvvetler, "Biz o melâikeyi kirâm'a dedik ki" yani melekler kendilerinin ne olduğunu bildiler yerlerini öğrendiler Âdem'e secde emrini aldılar çünkü kendi hakikatlerini idrak ettiler Âdem'lik mertebesinin de hakikatini idrak ettiler aralarında ne kadar büyük mesafenin irfaniyetin ilmin olduğunu idrak ettiler ve aldıkları emir karşısında Âdem (a.s.) a secde ettiler veya etmek zorunda kaldılar biz zorunda demiyelim de isteyerek ettiler ve Âdem-î hakikatin hakkını verdiler.

Secde dendiği zaman Kûr'ân-ı Kerîm'de bir çok secde Âyetleri var ve ilk olarak secdeden bu kastediliyor yani namazdaki secde, namazdaki secde aslında çok büyük kemâlattır, tabii insân yönlü olan secde olduğundan, aslında bütün mahlûkatın secdesi vardır ve başka türlü de

49

olmaz zâten. Secde insân'ın yapabileceği en şerefli fiili hadisedir, çünkü, insân'ın en şerefli yeri alnıdır ve ilmi de buradadır zâten yani vahdet ilmi konuştuğumuz ilim burada toplanır akıl olarak ve gönül olarak ta tabi "sadr" ve toprakta bu âlemin en güvenilir en sağlam yeridir, insânı ve bütün bu varlığı besleyen ana malzemedir, işte

en şereflî yerin en şereflî yere değdirilmesi ulaştırılması çok güzel, çok nâzık bir hâdisedir çok kemâllî bir oluşumdur. Secdeyi biz zannetmeyelim kendimizi aşağılamak için yapıyoruz ama bazı mevzularda, bazı bölümlerde bu kullanılır yani benliğini kırmak için nefsanîyetini aşmak için, kendini zelil edip Cenâb-ı Hakk'ın önünde eğilsin diye secde edilir denir o da doğrudur o mertebede yaşayan kimseler için irfaniyyet yönünde yapılan secde kadar arifane ve irfaniyeti güzel hoş bir şey yoktur. İşte melâikeyi kirâm'ın yapmış olduğu bu secde ile yukarıda belirttikleri düşüncelerini ortadan kaldırdıklarını ve Âdem (a.s.) a şükranlarını belirtmeleri ile ondaki güzelliği idrak etmeleri ve güzel bir hareket etmiş olmalarıdır neticede.

"Ancak iblis secde etmedi,"

Âdem (a.s.) da meydana gelen Âdemi hakikatlerde melekler olduğu gibi şeytanlar da meydana geliyor, o da bir güç, bizim bir gücümüz çünkü bizde de Aziz, Cebbar, Mütekebbir isimleri olduğundan ve onların zuhur mahalli iblis ismi verilen eksi güçler olduğundan, o bizim içimizdeki iblis bize secde etmedi, iblis ateş kaynaklı, diğerleri nûr kaynaklı güçlerdir.

Âdeme secde etmedi ve etmezde, başka yönüyle edemezde zâten, fakat bu mazur görmek değil bu da işin başka bir yönü, iblis kendini nasıl müdafa ediyor fizik oluşumuna bakarak "ben ateşten hâlkedildim o topraktan" diyor, dikkat edelim ateş yandığı zaman yukarıya doğru çıkar ve aşağıya gitmez yani iblis secde edemezdi zâten.

(s.a.v.) Efendimiz nasıl buyurdu "Ben şeytanımı müslüman ettim" diye, bizim de eğitim neticesinde bize o anda secde etmeyen o iblisi düşünceleri, güçleri, duyguları

50

zaman içerisinde eğiterek bize itaat eder hâle getirmemiz gerekmekte çünkü hilâfet makamı gerçekten bir hilâfet makamı ise oraya bütün teba'nın uyması gerekli uymaz ise eğer o mülkün dışına çıkması gerekli fakat iblis dediğimiz o varlık bizim mülkümüz de mevcut olduğundan onu dışlamamız dışarıya çıkarmamız mümkün olmadı-

ğından, onu eğitmemiz gereklidir. İblis dediğimiz nefsimizi, benliğimizi idrak etmemiz gerekiyor ki Cenâb-ı Hakk'ın o yoldan vermiş olduğu ne kadar büyük lütfu var bizlerin üzerinde, "**Men arafe nefsehu fekad arafe rabbehu**", "onu tanıdığın zaman Rabbinı tanırsın" diyor, işte nefis dediğimiz o oluşumun bir gücü bu iblis'te mevcut. Şurayı da iyi anlamamız lazım;

İblisin nefsimizdeki mevcudiyeti emmâre, levvâme, mülhime'nin bir kısmında, emmâre'de iblisin üzerimizde şiddetli tasarrufu ve hakimiyeti vardır, levvâme'de bu biraz azalıyor, mülhime'de yarıya düşüyor, mutmainliğe geldiğimiz zaman orada artık iblisin hükmü ve iblislik hükmü kalmamış oluyor yani iblisliğin kendine ait hükmü kalmamış oluyor ama bizde iblislik var ve biz onu arif yapmış oluyoruz. Evvelce de meleklerin hocası idi iblis yani akli çalışıyor ve ilmi var idi, işte biz ona vahdet ilmini öğrettiğimiz zaman o iblis bizim ayağımıza kanca takmıyor, kendi enerjisiyle bizi destekliyor, ateşiyle muhabbetiyle bizi destekliyor.

Doksan dokuz Esmâ-i İlâhiyye'den Aziz, Cebbar, Mütekebbir isimleri bizde de mevcut, Aziz azizlenmek, Cebbar cebren iş yaptırmak, Mütekebbir kibirlenmek gurulanmak, işte bu Esmâ-i İlâhiyye'nin insândaki mevcudiyeti iblislik yönünü ortaya çıkartıyor eğer bu olmazsa insân eksik olur, iblis dışarıda da var, içerdeki iblisle dışardaki iblis buluştuğu zaman iş kötü Allah etmesin, yani dışarıdan o gücü aldığı sürece bizi dinlemez Mevlânâ Hz.lerinin buyurduğu gibi "*altı cihetin kapısını kapatın*" diyor, işte dışarıdaki iblislerle içerdekinin irtibâtını kesmektir bu kapatma, beslenmesini kesmektir, dışarıdan güç almayınca içerideki gücü nasıl olsa tükenecektir,

51

dolayısıyla içeride o boğulur veya isyan etmez hâle getirilir terbiye edilir, o zaman bize o iblis dediğimiz güçler çok faydalı olur, ateştir muhabbete dönüştürülür o kadar çok özellikleri var insân üzerinde o kadar çok tasarrufları var ki. İblis ismi verilen o varlık daha önce azâzîl ismi ile meleklerin hocasıydı, iblis telbis'ten geliyor bilindiği gibi o

da ikilime düşmek demek , bakın Âdem (a.s.) ın ağzından hiçbir şey duymuyoruz değilmi çünkü o Zât mertebesinde bir sembol olarak, kendine ait bir varlığı yok ki zâten kendinden bir şey çıksın ortaya, bir oluşum çıksın, Cenâb-ı Hakk'ın Zâti zuhuru olarak yani hilâfet mertebesinin kullanıcısı olarak, Zât mertebesinin zuhuru olarak ortaya çıksın, diğerleri yani melâikeyi kirâm olsun, iblis dediğimiz varlık olsun hepsi esmâ mertebelerinin zuhurlarıdır.

İşte iblis'te daha evvelce gizli olan "ene"si "benliği" Cenâb-ı Hakk azıcık iğneyi dokundurunca ortaya çıkıyor, orada tesir ediyor, tecelli ediyor, daha evvelce mertebe'de hep meleklerin üstünde bir görüntüde olduğundan, hep melekleri eğitici, meleklerle öğretmen olduğundan kendisinin üstünde bir varlık yok zannediyor, onu zora sokacak, ona ters gelecek bir varlık olmadığından, sinirlendirecek nefsâniyetini faaliyet'e geçirecek bir fiil olmadığından, o nefsaniyet yani Cebbar, Mütekebbir, Azizlik esmâsı gizliydi onda bātındaydı yani sadece Alîm vasfı var ve Hakkîm vasfı yok onda, eğer Hakkîm vasfı olsa bu işleri idrak ederdi zâten, hikmetli işleri idrak ederdi, ne zaman ki Cenâb-ı Hakk ona, İdem'e secde et emrini verdi işte ondaki Aziz, Cebbar, Mütekebbir esmâsı faaliyet'e geçti, ve "*hayır secde etmem*" dedi, işte bu Âdem (a.s.) ın ona Rahmet'idir, Cenâb-ı Hakk'ında Rahmetidir.

İnsân ne kadar allâme olsa, ne kadar ilim ehli olsa, ne kadar çok bilse sonuçta kendini tanımadığı sürece mutlaka yanlış yapar, yani ilmini Hakkîm ile hikmetle desteklemesi ve o ilmi irfaniyet ile de faaliyete geçirmesi gerekiyor. Onun için nefsine "**arif**" olan diyor kendisini bilen demiyor "**men arefe nefsehu**" yani nefsine arifse

52

ve kendi varlığını oluşumunu bu koşullar içinde tanıyorsa, melekûtunu yani kendindeki melekliliğini şeytanlığını, halifeliğini, beşeriyetini, toprağını, ruhunu, bunun nurunu, kim kendi varlığını tanıyorsa Rabbini ancak o tanır başka yolu yoktur. İstedığımız kadar Rabbim şöyle Rabbim böyle diyelim bunlar kelâmi yani sözde olan şeylerdir ama

demin de dediğimiz gibi Allah kulunun zannına göredir ve onu da kabul eder, iyi niyetinden hepsini kabul eder ayrı ama Cenâb-ı Hakk bunları böyle kabul ediyor diye biz kendimizin yolunu vuramayız, yolumuzu açmamız gerekiyor çünkü bizde Cenâb-ı Hakk'ın vermiş olduğu yine bir hakk var ve hilâfet hakkı var çünkü "yeryüzünde halife hâlkedeceğim" diye çok büyük lütufta bulunuyor ve dolayısıyla değer vermiş oluyor.

Âdem (a.s.) ı kendisi gibi ayrı bir varlık, mahlûk ve topraktan madde yapılı bir varlık zannetti ve Âdem'in özünde Hakk'ın Zât esmâsı'nın tecellisi olduğunu idrak edemedi, çünkü kendisinde böyle bir vasıf olmadığından başka yerlerde de böyle bir vasfın olabileceğini düşünemedi, her ne kadar ilim sahibi idiyse de fakat Âdem (a.s.) bu hakikatleri özünde olarak bildiğinden yani zâten kendinde mevcut olduğundan bu âlemde Hakk'ın varlığını müşahede olarak idrak etti, bildi ve yaşadı, işte melâikeyi kirâm, iblis, hayvanlar, maddeler, nebatlar bu hakikatı Zât mertebesi itibarıyla bilemediklerinden halife olmayı hak edemediler bu hâdiseyi bilen sadece genel anlamıyla insân ve İnsân-ı Kâmil'dir.

Bir başka şeye daha dikkatimizi çekelim, insân serüveni yeryüzünde en geniş mânâ da olan bir varlıktır, insân Cenâb-ı Hakk'ın Zât mertebesinde ef'âl mertebesine kadar bir seyir sürdürdü yani en lâtif mertebeden en kesif, en yoğun ve elle tutulabilir mertebeye kadar seyahat etti ve bu dünyada zuhura geldi, melâikeyi kirâm ve cinler, sıfat mertebesinde, esmâ mertebesine geldiler yani bu âlemin bu kadar bölümünü biliyorlar dolayısıyla bu yönden de insân en başla en sonu ihata etmiş vaziyette, bakın bir melek insân gibi vücutlanamıyor, işte bu bir

53

kemâlâttır bizim kemâlatımızdır, daha bariz olarak onlardan meydandayız, daha başka, daha değişik haller yapabiliyoruz, melekler ancak esmâ âleminde yani lâtif âlemde hareket edebiliyorlar, bu âleme sinyal olarak birşeyler veriyorlar, nadiren bazı kimselere görünüyorlar ama elinizle dokunmak istediğinizde eliniz içinden geçer.

Ve kâfirlerden oldu, yani hakikatleri örttü , ama birşeyler biliyor ki örttü.

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ

(35) Ve kulnâ ya Ademüskün ente ve zevcükelcennete ve külâ minha rağaden haysü şî'tüma, ve lâ takreba hazihîşşecerate feteküna minezzalimiyn;

* *Dedik ki: "Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin. Orada dilediğiniz gibi bol bol yiyin, ama şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz."*

Yine biz dedik ki "Ey Âdem";

Bakın Cenâb-ı Hakk insân'a ne kadar yakından konuşuyor, ötelerde değil yani kendisi şah damarından yakınsa Zât-ı itibarıyla, Zâtında bulunan bütün sıfat ve Esmâ-i İlâhiyyesi de o varlıkta mevcuttur, işte o esmâların hepsinin birer terbiye edici özellikleri vardır.

Ey Âdem sâkin ol ve otur, sen ve zevcen cennette oturun ve orada dilediğiniz yerden dilediğiniz şekilde istifade edin, sadece şu ağaca yaklaşmayın zâlimlerden olursunuz.

Bu Âyetleri geçmişte olmuş bir hâdise olarak dinlemek güzeldir ama herbirerlerimiz birer Âdem olduğumuzdan bu yaşantıların kendi üzerimizde tahakkuk etmesini sağlamamız lâzım, madem ki Allah'ın kuluyuz, madem ki Hz. Rasûlullahın (s.a.v.) ümmetiyiz, son ümmetiz, Kûr'ân'ı Kerîm'de son kitap olduğuna göre ve Ümmeti

Muhammedin şerefi bütün ümmetlerden üstün olduğuna göre ve Ümmeti Muhammed diğer ümmetlere şâhit olacağına, Hz. Rasûlullah'ta (s.a.v) diğer peygamberlere şâhit olacağına göre ve şâhit olabilmesi için bir varlığın o işin özüne nüfuz etmesi, o işi çok güzel bilmesi lâzım

geldiğine göre o halde bütün bu hakikatleri kendi bünyemizde yaşamamız gerekecektir, ki seyrimizi sürdürebilelim, Âdemliğimizin hakikatini idrak edememişsek bundan sonraki mertebeleri idrak etmemiz biraz zor olacaktır ama hepimiz Allah'ın kuluyuz o ayrı mesele.

Bu âlemde değişik mertebelerde yaşayan insânlar var, bu âlemdeki insânların, İslâm olan mü'minlerin hepsi bir mi? Tabii ki bir değil, olmaz zâten, Kûr'ân-ı Kerîm'de Arş-ı Alâ'ya kadar akıl aklın üstündedir deniliyor, o halde hiçbir şeyi kesin olarak olmaz, olamaz diye düşünmemek lâzım, belki şu anda ben anlayamıyorum gibi ifadeler kullanmak daha yerinde olacaktır, yolumuzu kapatmamak için ve eğer biz bir düşüncede sâbit olursak oradan ileriye gidemeyiz, ben böyle bir şey duymadım ama araştırayım belki doğrudur şeklinde düşünürsek bize daha faydalı olur.

İslâmiyyetin bir asgari müstereği vardır bir de mertebeleri vardır, niye insân tarikat ehli olup ehlûllah'ın peşinden koşuyor, ehlûllah'ın düşüncelerine ulaşabiliyor mu, ehlûllah'ın bir çoğunu kestiler, çünkü anlayamadılar, onun için düşüncelere hürmet etmek lâzım ve oradan açılan yolu araştırmak lâzım.

Şimdi burada oldukça büyük meseleler vardır, yukarıdaki Âyetlerde sadece Âdem (a.s.) dan bahsederken burada zevcesinden de bahsediyor, nasıl oldu bu hâdise, Âdem (a.s.) tek olarak hâlkedildi, kitaplar sol eğe kemiğinden çıktı diye yazıyor, tamam bu da doğrudur ama işte nasıl çıktı, Âdem (a.s.) hangi oluşumla meydana geldi ki onun varlığından ikinci bir varlık ortaya geldi?

Cenâb-ı Hakk'ın yaklaşmayın dediği ağaç hangi ağaçtır, cennetin içerisinde bir sürü ağaç duruyorken Adem (a.s.) in milyarca yıl ömrü olsa o ağaca yaklaşma

55

ihtimali çok az bir ihtimalken niye Cenâb-ı Hakk gözüne batırır gibi şu ağaca yaklaşma diyor ayrıca o ağaca yaklaşılmayacaktı madem Cenâb-ı Hakk niye o ağacı orada bitiriyor, kimileri buğday dediler, kimileri elma dediler, değişik vasıflar verdiler, Cenâb-ı Hakk böyle bir ağaç

olduğunu belirtiyor, eğer böyle bir belirtme olmasa belki de âdem (a.s.) hayatı boyunca o ağaca yaklaşacak değil, ta ki bir tesadüf olsun, işte insân men edildiği şeye haris olur derler ya işte o zaman Cenâb-ı Hakk'ın oraya yaklaşmayın demesindeki hususiyet aslında oraya yaklaşın demektir, dikkatini çekiyor eğer böyle bir hâdise olmasa oraya yaklaşılmaması gerekse hiç onu belirtmez.

"Şecer" olarak belirtilen bu mânânın hakikati nedir, ağaç diyor ama hangi ağaç nev'i belli değil, evvelâ ağaçlar meyveli ve meyvesiz olarak ikiye ayrılıyor ama ne şekilde olursa olsun ağaç mutlaka faydalıdır, meyvesi olmasa da gövdesinden, yaprağından, dallarından istifade ediliyor ve ağacın özelliği yayılması, dal budak salması, hani Rahmân sûresinde 22. Âyet **"Yahrucu minhümellü'lüü velmercan;"** yani *"onlar denizden inci ve mercan çıkarırlar"* diyor ya işte deniz içindeki ağaçlar da mercanlar oluyor onlarında değişik yapıda olanları var, şimdi burada şecereden maksat şeriat mertebesinde genel anlaşılan mânâ'da o ağaca yaklaşmayın diye denilip geçiliyor, tarikat mertebesinde ağaç konusu biraz daha muhabbetli olarak deniliyor, ama hakikat mertebesinde bu ağaca yaklaşmayın denildiği zaman bu sendeki dünyaya karşı olan muhabbet ağacı, yani senin dalbudak salmış, bütün vücûduna tesir etmiş olan dünyaya ve maddeye olan muhabbetin buna yaklaşmayın diyor, cennet ve cennetteki ağaçlar diye belirtilen sendeki Rahmâni güzellikler işte onların arasında bir ağaç ki diğer ağaçlardan farklı bir ağaç ve buna yaklaşmayın yani nefsaniyetinize yaklaşmayın diye belirtiyor hakikat mertebesi itibarıyla, marifet mertebesinde ise kendi varlığında bulduğun bu âlemdeki hayal ve vehim ağacına yaklaşmayın diyor, ondan kasıt kişinin kendinde var olan hayal ve vehmi ve daha evvelki Âyette bahsedildiği gibi *"iblis secde etmedi"* dediği hâdise

56

de işte bu insândaki hayâl ve vehim, diğer kuvvetler insândaki Rahmân-î kuvvetler yani melek ismini verdiğimiz Rahmân-î kuvvetler namazdan, oruçtan, zikirlerden, tesbihlerden meydana gelmiş olan bizdeki Rahmân-î

kuvvetler onlar Âdem-i mânâya yani Âdem'in gönlüne Âdem'in hakikatine secde ettikleri halde, Âdem'in yine içinde bulunan o hayal ve vehim gücü dolayısıyla Âdeme secde etmemiş oldu, işte o ağaca yaklaşmayın dediğide hayal ve vehim ağacı, meyvesinin belirtilmemiş olması da bunu gösteriyor, Cenâb-ı Hakk bir çok yerde şu meyveyi veren ağaçlar var, incir var, üzüm var, hurma var diye cennetteki meyvelerden bahsederken isim veriyor fakat burada böyle ayırım yapılmadan ağaç diyor çünkü herbirlerimizde bu ağacın oluşumu bir başka şekilde, herbirlerimizde kendi varlığımız itibarıyla nasıl hayal ve vehimimiz varsa o şekilde onun meyvesi olduğundan herkeste değişik olduğundan sadece ağaç diye belirtiliyor, diğerlerinden yani Rahmân-i ağaçlardan dilediğiniz kadar yiyin onların meyvelerinden yeyin fakat o ağaca yaklaşmayın diyor, bakın yerseniz demiyor, diğerlerini yeyin diyor buna yaklaşmadan bahsediyor, bunlardan yemeyin gibi yeme hususunda bir açıklama yok yaklaşmayın diyor sadece demek ki yaklaşmak bir şeye muhabbet etmek işte o muhabbetin kesilmesi içinde yaklaşmayın yani uzaklaşın diye belirtiliyor, ne oluyor o zaman zâlimlerden olursunuz diyor işte Âdem (a.s.) ın Havva validenin o ağaca yaklaşması dolayısıyla kendileri de zâlimler sınıfına geçmiş oluyor o mertebe itibarıyla, zâlim zûlümde geliyor zûlümde karanlıktan geliyor yani cehaletten geliyor bir bakıma işte câhillerden olursunuz buna yaklaşırsanız, neden, çünkü aldığınız bilginiz artık hayali ve vehmi oluyor demek mânâsında,

İnsân tek yönlü bir varlık değil, bir er'lik tarafı var bir nisâ'lık tarafı var işte er olarak bir insân hiçbir şey yapamıyor, nisâ olarak bir insân hiçbir şey yapamıyor, ikisi bir varlık onların, buna bu gözle bakmamız lâzım, Âdem (a.s.) ın varlığında iki cinsin özellikleri mevcuttu, Âdem (a.s.) cennette yalnız başına dolaşıyor iken içindeki o karşı

57

taraf özlemi başladı çünkü tek varlık olduğundan faaliyeti yoktu, anlayamıyordu içinde Havva validemizin hakikatini, Âdem akli küll, Havva nefsi küll sol eğe kemiğinden

meydana geldi demesi nefis yönünden, nefis düşünceleriyle birazda hayal ve vehim ağırlıklı olarak meydana geldiğini belirtiyor. Âdem (a.s.) bir ağacın altında uykuya dalıyor uyandığı zaman bakıyor ki sol tarafı yani nisai özellikleri kendinden ayrılmış, Âdem babamızda iki cinste mevcuttu, maddi plânda bunun ayrılması lâzım geliyordu, ikisi de faaliyetlerini bireysel olarak meydana getirsinler, eğer baştan Cenâb-ı Hakk Âdem babamız ile Havva validemizi ayrı, ayrı halk etmiş olsaydı bir daha birleşmesi mümkün olmazdı, bir varlığın iki yönü olduklarından ayrıldılar birleştiler bu böylece devam ediyor, sonra ikisi de birbirine ayna oldular. Cenâb-ı hakk Adem a.s'ı kendisine ayna olması için hâlketti, Adem a.s Havva valideyi zuhura getirdi kendisine ayna olması için, Havva valide çocuklarını zuhura getirdi kendine ayna olması için işte aşağıya doğru bu tecelli ve nuzül olmuş oluyor, şimdi Kûr'ân-ı Kerîm'de dört tane nesilden bahsediliyor,doğuştan yani;

-Âdem (a.s.) anasız ve babasız,

-Havva valide anasız babalı, yani Aklı küll den Nefsi kül meydana geliyor,

-İsâ (a.s) analı babasız,

-bizler hem analı hem babalı olarak meydana geldik.

Âdem (a.s.) ın hilkâti de Kûr'ân-ı Kerîm'de üç değişik şekilde ifade ediliyor, hangisi doğru, Kûr'ân-ı Kerîm'de çelişkimi var yoksa, hayır çelişki bizde anlayamadığımız için, bakın birincisi yukarılarda bir yerlerde hâlkedilip yeryüzüne indirilmesi, ikincisi dünya üzerinde bir yaylada hâlkedilip ovaya indirilmesi, Tevrat böyle söyler, üçüncüsude biz hayatı sudan hâlkettik demek sûretiyle tekâmülü belirterek, sudaki yaşamdan iki ayaklı insân'a kadar tekâmül eden bir yaşamın oluşması, bir de "Biz bir

58

şeyi irade ettiğimiz zaman ona ol deriz olur" ifadesi var ve buna göre Âdem (a.s.) ın topraktan bir defa da hâlkedildiğini açıklıyor Kûr'ân-ı Kerîm.

Bunları inkar etmek mümkünmü,? mümkün değil peki tenakuz mu var niye böyle üç nesilden, üç hâliyetten bahsediyor, işte değişik Âdemler zuhura getirilmesi böyle anlatılıyor, onun için beynimizi çok geniş tutmamız lâzım, Hakkikati Muhammedi tek bir varlık değil, Hakkikati Muhammedi bütün âlemi ihata etmiş bir mânâ işte bu mânâ değişik zamanlarda değişik sûretlerde zuhura geliyor, bizim zamanımızdaki bizim Hakkikati Muhammedimiz, Muhammedül Emin adıyla işe başladı ve zuhura geliyor ve Hz. Muhammed olarak kemâle eriyor, Hakkikati Muhammedi olarak geniş çevresi oluşuyor çevresi derken kendi gerçek varlığı oluşuyor.

Cenâb-ı hakk'ın ilk haklettiği şey Hakkikat-i Muhammedi, dünya daha ateş küresi iken toprağa dönüşmemişken cinler yaşıyordu üzerinde onlar isyan ettiler Cenâb-ı Hakk azazil komutasında bir ordu gönderdi onları yeryüzünden uzaklaştırdı, sonra dünya kabuk tutmaya başladı, Kâbe-i Şerifin olduğu yerden donmaya başladı ve bu kabuklaşma dünyayı sardı.

فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى

حِينَ

(36-) Feezellehümeşşeytanu anha feahracehüma mimma kâna fiyhi, ve kulnehbitu ba'duküm liba'din adüvvün, ve leküm fiyl'Ardı müstekarrun ve meta'un ila hıyn;

* Derken, şeytan ayaklarını oradan kaydırıldı. Onları içinde buldukları konumdan çıkardı. Bunun üzerine biz de, "Birbirinize düşman olarak inin. Sizin için yeryüzünde belli bir süre barınak ve yararlanma vardır" dedik.

Cenâb-ı Hakk onlara bu tenbihte bulunduktan ve sonra onlarda o ağaca yaklaştıklarından, Şeytan onları

kaydırdı hile yaptı ayaklarını kaydirdi o buldukları yerden, her ikisini de çıkarttı, yani cennetten ayaklarını kaydırmak sûretiyle çıkarttı, o ağaca yaklaşmayın denilen ağaca yaklaştıklarından, hayal ve vehim haline yaklaştıklarından, hayal ve vehim kendilerinde ayrı bir varlık oldukları hissini meydana getirdikten sonra Cenâb-ı Hakk'ın Zâtından uzaklaştılar, işte şeytanın ayaklarını kaydırması Zât mertebesinden onları ef'âl mertebesine indirmesi sûretiyle oldu.

Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk onlara buyurdu ki "Biz onlara dedik ki birbirlerinize düşman olarak oradan ininiz dedik" yani birbirlerinize düşman olarak demesi burada biri Adem (a.s.) biri Havva validemiz, biri de iblis, ne oldu burada, üç tane özellik meydana geldi, bu üç özellik bize neyi belirtiyor, neyin hakikatlerini anlatıyor;

"*ininiz*" nerden inecekler, cennetten yeryüzüne inecekler, cennet bahçe demek bahçeden'de düz ovaya inme mânâsında, genel olarak dünyaya inme mânâsında, burada bu Âyetin üzerinde de çok hassas şekilde durmamız gerekiyor, inen nedir acaba, nasıl bir iniş, mekândan mekâna bir inişmi, idrakte olan bir iniş mi, düşüncede yaşantıda olan bir iniş mi, bunları anlamamız gerekiyor, ezelde olan bu hâdise bugün bizlere neler veriyor, bugün bizdeki iniş nasıl bir iniş olması lâzım, çünkü bu Âyetler her an taze olduğundan yaşanması lâzım geldiğinden, her okuyan kişinin o Âyetteki mertebesini bulması gerekiyor ki Kûr'ân-ı Kerîm'i hakkıyla okumuş olsun aksi halde Kûr'ân-ı Kerîm'in hayalini okumuş oluyor, geçmiş peygamberlerin hayat hikâyelerini okumuş oluyor ama Kûr'ân-ı Kerîm'den gaye o hayat hikâyeleri arasında kendi hakikatini bulmasıdır.

Üç oluşumdan biri Âdem (a.s.) Âdemi mânâ yani akli küll, Havva valide mânâsı içerisinde nefsi küll, diğeri de vehim ve hayal denilen iblis, işte âlemlerdeki yaşantı bu üç olguya dayanıyor, akli külli nefsi küll ve onlarda devam eden hayal ve vehim yaşantısı, yukarıda bahsedildiği gibi hayal ve vehim kendine daha yakın olan nefsi külle tesir

ederek yani iblis Havva valideye tesir ederek ve nefsi küll de akli küllü tesir ederek o meyveden yemelerine sebep oldu, önce Havva valideye hayal ve vehimi sevdirdi, tatlı getirtti, Havva valide de bu hayal ve vehmi akli küllü yöneltti Akli küllünde kısa bir süre kendisini oraya kaptırmasıyla o ağaca yöneltilmiş oldular işte bu ağacın hakikatini idrak etmek için, o ağacın meyvelerinden yedikten sonra o ağacın tesiri altında kalıp, o tesirden dervişlik yoluyla kurtulması için yeryüzüne indirildiler, yani o hakikatler yeryüzünde yaşanmaya başladı, burası yani o varlıkların cennetten yeryüzüne indirilmesi insânlık âleminin Cenâb-ı Hakk'ın Zât-i mertebesi içerisinde hakikatinin insânlık âleminde yaşanmaya başlama süresi Akli küllün birey olarak yeryüzüne indirilmesi, Nefsi küllün birey olarak yeryüzüne indirilmesi ve hayal ve vehmin de birey olarak yani bir süliet kazanarak yeryüzüne indirilmesi ve işte bunların yeryüzünde kendi hakikatlerini ortaya koymaya çalışmaları dolayısıyla her üçüde değişik özellikler ortaya koyduğundan çatışmalara sebep olacağından bu yaşantı bu hâdise de, bu dünyadaki hayatın başlangıcı bu Âyeti Kerîm'elerle bildirilmiş oluyor.

Burada düşmanlık birey bazında tabii ki en uç noktada oluşan düşmanlık ama Hakkikat-i İlâhîde ise sıfat, Zât mertebesinde ise bunların hepsi aynı kaynaktan gelen değişik özellikleri olan varlıklar olduğu da ayrı bir gerçek ama bunların sahnede sergilenişi ve oynanışı Cenâb-ı Hakk'ın varlığında mevcut olan hayali âlemin yaşanması için, eğer cennetteki o hâdise olmamış olsaydı o meyve yenmemiş olsaydı bugün hiç kimse, insân nev'inden kimse burada yaşayamayacak ancak cennette Cenâb-ı Hakk'ın Zâtında, Zâtî varlıklar yani melekût âleminde melekî varlıklar olarak hayatını sürdürecektir yeryüzüne inmemiş olacaktı.

Herbirerlerimiz yeryüzüne inmemiş olsaydık Âdem veya beşer veya halife isimlerini nereden alacaktık, melâikeyi kirâm, Cenâb-ı hakk bizim üzerimize salât-ı selâm nereden getirecekti, demek ki Âdem (a.s.) in o

meyveyi yemesiyle kendisine bireysel bir hayat verildi, hayal ve vehim karışığı ve kendi varlığı, kendi hakikati ortaya çıkmış oldu, daha evvelce Hakk'ın varlığında Zat mertebesi itibarıyla cennette hayatını sürdürüyorken işte o meyveyi yemeleri sûretiyle kendilerinde büyük değişiklik meydana geldi.

Burası insânlığın mânâ âlemindeki gelişimini tamamlama yeridir, Cenâb-ı Hakk Âdem (a.s.) ı cennette kudret elleriyle Celâl ve Cemâl elleriyle iki cins yani Havva valide de kendi bünyesinde olarak hâlkettikten sonra yani Akli küll ve Nefsi küll kendisinde mevcut bir şekilde var ettikten sonra, Âdem (a.s.) Havva validenin, melâikeyi kirâmın, iblisin kemâlâtı devam ediyor, ne zamanki bu kemâlât süresi bitiyor ondan sonra yeryüzüne tahakkuk süreci başlamak üzere gönderiliyor, bakın bunları çok iyi anlamamız gerekiyor.

Yeryüzüne indirilmesi genel mânâda böyle iken bir şu yön var, bu hâdisle ile ibliste de bazı özellikler ortaya çıkıyor yani Âdem ve Havva mânâları ortaya çıktıktan sonra, onlar kendisine ayna olduğu için ibliste de kendi hakikati daha geniş bir şekilde ortaya çıkıyor, iblis daha evvel azazil ismiyle meleklerle hocalık yapıyorken Âdem (a.s.) ın karşısına getirilip ona secde etmesi emrolunduğu zaman kendindeki benlik şiddetle ortaya çıkıyor ve orada ibliste kemâlâtını tamamlıyor, daha evvelce kendisine böyle bir teklif yapılmadığı için kendisinde gizli olan benlik, secde et dediği zaman zuhura çıkıyor, işte ibliste böylece Âdem (a.s.) yaşantısı içerisinde kendi yapısının kemâlâtını tamamlamış oluyor, demek ki orada meyveyi yemek onlara bizlere zahmet değil Rahmet olmuş, işte bu dervişlik sürecinde de, genel yaşamda da, biz farkında olsakta olmasakta hep bizlerden ortaya çıkan hâdiselerin bir hakikati olmuş oluyor,

Şimdi şeriat mertebesi itibarıyla bu Âyete baktığımız zaman bunu böylece okuyup geçiyoruz yani ezelde olmuş bir hâdisenin bilgisini almış oluyoruz, tarikat mertebesindeki ifadesi bunu biraz daha ciddiye alarak biraz daha

üstünde düşünerek ama yine aynı tema içinde dönerek anlaşılıyor, ama hakikat mertebesinde iş değişiyor, hakikat mertebesinde bütün bu hâdiseleri kişi bizâtihi yaşaması gerekiyor ki, hakikatine ermiş olsun gerek Âyetin gerek buradaki mânâların hakikatine ermiş olsun, şimdi bu ne demek;

Hakkikat mertebesinde bizim varlığımız bizim dünyamız yani şu bedenimiz bizim arzımız, bizim dünyamız işte hakikat mertebesi itibarıyla Âdemi mânânın cennetten çıkıp şu bizim bünyemize inmesi dervişliğin başlangıcı derviş olmanın ilk şartı bu, bundan evvel yapılan zikirler, tesbihler, oruçlar (vs.) kişinin kendi hayalinde, vehminde yaptığından ibadet unsuru hâdiseler oluyor yani dervişlik değil dervişlik zannediliyor fakat değil ancak abidlik veya zâkirlik, zikir ehli ve ibâdet ehli olmak. Mânâ âlemi olarak İlâh-î hakikatlerin kendi dünyasına inmesi yani kişinin Âdem-i mânâ olarak kendi arzına inmesi ile orada dervişlik gerçekten seyri sülûk'a başlamış oluyor, bundan evvelkiler buna hazırlık, Âdem-i mânâyı gönül âlemine indiremediği sürece o hep derviş olsa da hayali derviş olur, ister hâfız, ister profesör hoca olsun, hayali derviş hayali bilgide kaldığı sürece hayal ve vehimden öteye de gidemeyeceğinden netice olarak hakkıyla Hakk yoluna çıkmış olamamakta ancak sevap kazanmakta ve kendisinde hoşluklar meydana gelmektedir.

Marifet mertebesi itibarıyla ise hakikat mertebesinde bu işi idrak etmiş olan kişinin yani kendi bünyesinde Âdem-i kendi dünyasına indirebilmiş olan kişinin Âdemiyyet mertebesini kendisinden sonra gelenlere Âdem-i hakikatleri indirmesi, anlatması da marifetullah, yani bu Âyetin marifet mertebesi, kendisine inmiş olan Âdem-i hakikatleri idrak edip yaşadktan sonra başkasının Âdemlerini, başkasının hakikatlerini de kendi topraklarına indirtebilmektir.

Bu halden evvel kişi ne kadar ibadet ehli ne kadar zikir ehli olursa olsun kendi hayal ve vehminde yaşadığından iblislik hükmünün dışına çıkamamaktadır

burada şunu da belirtelim bu açık bir iblislik değil tabi ki örtülü bir iblislik, iblisin eski hâli üzere yani eğitici, öğretici hâli üzere olan durum işte o halde iken biraz dokunduğun zaman iblis isyanı hemen ortaya çıkar, Rahmet'in içerisinde gazabın, nûr'un içerisinde zûlmet'in olduğu gibi bunların ortaya çıkarılıp, tamamen belirgin hale getirilip bir daha kişilerin kendilerine zarar veremeyecek hâle getirilmesi gereklidir.

Burada bahsedilen düşmanlık şeriat âleminde kabul gören düşmanlık anlamında değil, buradaki düşmanlıktan kasıt her varlığın kendi hakikatini kemâlıyla ortaya koymasındır çünkü bu üç varlıkta değişik özellik olduğundan ve bunlarda birbirine dışarıdan bakıldığı zaman zıt hükmünde olduğundan düşmanmış gibi gösteriliyor işte neticede kişi gerçek derviş olup bu zıtları birleyip hakikatinin Hakkikati İlâhiye ye dayandığını idrak ettiği zaman yani Efendimizin (s.a.v.) "Ben şeytanımı müslüman ettim" sözünün altındaki mânâyı anladığı zaman o düşmanlık ortadan kalkıyor sonra çünkü o üç varlık bu dünyada birlikte yaşamak zorunda ve düşman olarak yaşadığı sürece hiçbir yere varamıyor, ne zamanki kendi benliğinde, varlığında bu barışı sağlıyor o zaman ilerlemesini temin etmiş oluyor. Nefsi emmâremizi terbiye edersek bize karşı fayda sağlıyor, onun tuttuğu av yeniyor yani mânâ âleminde kendisinin idrak ettiği şeyler, mânâ âleminin avları düşüncede, duyguda, rû'ya-da veya muhabbetinde olsun yakaladığı ilimler ve bilgiler onun bize getirdiği avlar oluyor, demek ki bir şey yerinde kullanılırsa o insân'a çok faydalı oluyor, sistemi içerisinde ve yerinde kullanılırsa, getirdiği hayvanlarda eti yenebilir hayvanlar yani nefsi levvâme, yani nefsi emmâre eğitilirse nefsi levvâmeyi de bize getiriyor, yani anlatmak istediğim sistem bilinirse yol çok kolaylaştırılmış oluyor.

Ve sizin için yeryüzünde belirli bir zamana kadar istikrarlı yaşamak vardır;

İşte insân yeryüzüne geldiği zaman yani Hakkikati İlâhiyye, Hakkikati Muhammediye senin beden toprağına

indiği zaman o hakikatin senin beden mülkünde yaşaması gerekiyor ve tabi ebedi olarak değil, sadece belirli bir süre, işte bu belirli süre onun kendi hakikatini idrak etmeye yetecek kadar bir süredir, ne fazla ne eksik, fazla olursa gereksiz olur, eksik olursa adaletsizlik olur, örneğın bir öğrencinin üniversiteye hazırlanması yedi sene sürüyorsa, onu üç senede hazırlanmaya zorlamak ona haksızlık olur, ama süre on seneye uzatılırsa o da gerçekçi olmaz, işte bugün ahir zaman ümmetinin Hakkikati İlâhiyyeye ulaşabilmesi için 60-70 yıllık ömür içerisinde bir süre yeterli oluyor, eski insanların ömürleri niye daha çok uzunmuş, çünkü onların akıl gelişimleri ve sürâtları 20. asrın yani ahir zaman ümmetinin gibi seri olmadığından, hakikatleri daha yavaş anladığından onların hayatları ağır çekim gibi ağır süreler içerisinde cereyan etmiş, ama bugünün insan-ı herşeyi daha iyi şekilde, daha kolay şekilde anladığından ve bu sürede kendisine yeterli olduğundan ve âhir zaman yaşantısı da sıkıntılı bir yaşam olduğundan daha fazla dünyada zorlanmasın insânoğlu diye süresi bu kadar olarak tespit edilmiş oluyor, işte bizimde yeryüzünde bu yaşadığımız süre içerisinde bu hakikatleri fiil mertebesi içerisinde öğrenmemiz, sonra esmâ mertebesi içerisinde öğrenmemiz, sonra sıfat mertebesi sonra Zât mertebesi içerisinde öğrenmemiz gerekiyor, daha başka ifadeyle evvelâ şariat mertebesi itibarıyla bunun genel bilgisini almamız gerekiyor, sonra tarikat mertebesi içerisinde o muhabbeti almamız gerekiyor, o muhabbetle yani o muhabbetten aldığımız enerji ile de Hakkikat mertebesine ulaşp bunları bizâtihi kendi bünyemizde yaşantıya geçirmemiz gerekiyor, marifet mertebesinde de bu kendi bünyemizde yaşadığımız özellikleri karşı tarafta yaşatmaya çalışmamızdır.

Cenâb-ı Hakk ezelde kendisinin hakikatini yaşamasını madde âleminde murat ettiği için bu ilk Regaib'ti, bunun hakikatini Âdem ve Havva ismiyle zuhura getirmeyi diledi, onları cennetine yerleştirdi, sonra şeytan isimli üçüncü bir varlığın onları kaydırmasıyla bu mânâların yeryüzünde zuhura çıkmalarını murat etti, onları belirli bir seyir

içerisinde yeryüzüne indirdi ve artık bu varlıkların yeryüzünde çoğalıp bu mânâları daha geniş bir şekilde kendi bünyelerinde yaşaması gerekti, işte şimdi bu yeryüzündeki yaşam sürecine geçiliyor yukarıdan buraya kadar gelen cennetteki oluşum yani cennetteki o varlıkların kemâle ermeleri ve onların kendi kemâlleri ile birlikte yeryüzüne indirilmeleri safhasıdır.

فَتَلَقَىٰ آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

(37) Fetelâkka Ademü min Rabbihı kelimatın fetabe aleyhi, inneHU HuvetTevvaburRahîym;

* Derken, Âdem (vahy yoluyla) Rabbinden birtakım kelimeler aldı, (onlarla amel edip Rabb'ine yalvardı. O da bunun üzerine tövbesini kabul etti. Şüphesiz O, tövbeleri çok kabul edendir, çok başışlayandır.

Telâkki ettirildi yani öğretildi Âdem'e Rabbinden bazı kelimeler ve o kelimelerle de kendisi tövbe etti yani cennetten yeryüzüne indirildikten sonra o meyveyi yediklerinden dolayı Cenâb-ı Hakk'a tövbe ettiler, muhakkakki O tövbeleri kabul edicidir, merhamet edicidir.

Âdem'e telâkki ettirildi, Âdem'in varlığında Havva'da mevcut, bakın şeytana telâkki ettirildi demiyor yoksa hepsine birden telâkki ettirildi derdi, çünkü iblis zâten bu kelimeleri söyleyecek durumda değil yani özür dileyecek durumda değil ve özürde dilemiyor, niye dilemediği de başka bölümlerde kendisince de belirtiliyor, çünkü ben ateşten o topraktan hâlkedildi dolayısıyla ben ondan daha üstünüm ona secde etmem veya etmedim gibilerden mazaret beyan ettiğinden bu telâkki ona ettirilmedi, şimdi bu kelimeler neydi? **"Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ ve in lem tağfir lenâ ve terhamnâ lenekûnenne minel hasiriyn;"**(A'raf 7/23.Ayet), yani **"Dediler ki: "Ey Rabbimiz! Biz nefsimize zulmettik, eğer bizi başışlamaz ve bize rahmetinle muamele etmezsen muhakkak ziyana uğrayacaklardan oluruz!"** Cenâb-ı Hakk onlara bu kelimeleri idrak ettirdi ey Âdem bunları

söyleyin dedi. Rabbül Âlemiynin onlara telâkki ettirdiği bu duayı onlarda beşer lisânıyla söylediler yani mânâ âleminden gelen bu İlâh-î kelâmı beşer lisânıyla zuhura getirdiler, işte insân'ın ilk istiğfarı bu, yeryüzünde insânoğlunun yapmış olduğu ilk istiğfar budur, bizler de gerçek Âdem, Âdem-i mânâ olmayı diliyorsak yapacağımız ilk istiğfar budur, yaşımız kaç olursa olsun, kendi varlığımızın hakikatini idrak ettiğimiz veya edebildiğimiz gün Âdemlik safhası başlamış oluyor ve bu istiğfarı çekmemiz gerekiyor, çünkü o zaman idrak ve şuurla nefesine zulmettiğini anlıyor kişi.

Nefsine zulmetmek ne demek? Cenâb-ı Hakk cennet te gerçek varlığı itibarıyla kendisine İlâh-i vasıfların tamamını vermiş olduğu halde onlar hayal ve vehim hükmü içerisinde ağaca yaklaştıklarından İlâh-i hakikatlerine zulmetmiş oldular, Allah'a zulüm değil kendilerinde bulunan İlâh-i hakikatlerine, hakikati Âdemiyeye zulmetmiş oldular, dolayısıyla bunu idrak ederek, "*nefsimize zulmetmiş olduk*" dediler.

Bu bölüme yukarıdan beri baktığımız zaman üç cins varlık görüyoruz, insân cinsi, melek cinsi ve cin cinsi. Melekler konuşuyor, cin konuşuyor ama Âdem'in hiç sesi çıkmıyor, Âdem bütün hâdise olduktan ve yeryüzüne indikten sonra en sonunda zulmettik diyor, bütün hâdise onun üzerinde döndüğü halde Âdem (a.s.) kendi bireyselliğinden hiçbir söz koymuyor ortaya, çünkü kendini bildiğinden ve kendini tanıdığından yani kendindeki bütün oluşumların İlâh-i sûretler olduğunu bildiğinden, İlâh-i varlığın kendisindeki zuhuru olduğunu idrak ettiğinden yani, zâten kendisi olmadığından ortada kendisinden bir ses çıkmıyor ve en sonunda Cenâb-ı Hakk "Biz ona telâkki ettirdik" demek sûretiyle bu hakikatleri belirtmiş oluyor.

Âdem (a.s.) ve Havva vâlide Cenâb-ı Hakk'ın Zâtından sıfat âlemine, oradan esmâ âlemine geçtikten sonra ef'âl âleminde yani dünyada zuhura gelmekle bireysellik mertebesi kazandıklarından, mânâ âleminden kaymış oluyorlar ve kendi nefislerine zulmetmiş olduklarını

burada beyan ediyorlar. Bu meseleye zâhir yönden baktığımızda bu beyan her ne kadar özür düzeyinde ise de buradaki kelimeler aslında bir hakikatin ifşası olmuş oluyor yani şeriat mertebesinde bakıldığında özür mahiyetinde ama hakikat mertebesinde bakıldığında bir mertebenin ortaya çıkartılması mahiyetinde yani burada abdiyyet mertebesinin başlangıcını görüyoruz, yeryüzünde beşeriyetinin hayata geçirilişi oluyor, dolayısıyla buradaki "biz nefsimize zulmettik" mânâsı bireysel olarak kişilerin kimliklerini tanıması ve o kimliklerin faaliyete geçtiğini idrak etmeleridir. Âdem (a.s.) ve Havva valide dediğimiz akli küll ve nefsi küllün burada birlikte yaşamalarının neticesinde meydana gelen çocukları da onların fiilleri olmuş oluyor

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبَعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

(38) Kulnebitu minha cemi'an, feimma ye'tiyenneküm minniy hüden femen tebi'a hüdaye fela havfün aleyhim ve la hüm yahzenun;

* "İnin oradan (cennetten) hepiniz. Tarafımdan size bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyarsa, onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzülmeceklerdir" dedik.

"Biz onlara dedik ki, hepiniz oradan ininiz" Nasıl?

Daha evvelki Âyette düşman olarak inin dedik derken, burada düşmanlık lâfzını kaldırıp sadece "hepiniz birden oradan ininiz" dedik, diyor.

"İniniz" sözünün üzerinde biraz durmamız gerekecek, "ininiz" dediği zaman, hani Kûr'ân-ı Kerîm nâzil oldu, işte bu da inme mânâsına olduğundan acaba bu nüzul veya "ihbitu" ne demek ve burada bir de "hepiniz birlikte" deniliyor, bunu böyle demesiyle Âdem neslini belirtiyor,

Âdem (a.s.) in şahsında bütün insânlık âleminin yeryüzüne indirilmesi, cennetten yeryüzüne indirilmesi işte bizler

68

herbirelerimiz Âdem (a.s.) in birer kopyalarıyız, Nisâ sûresinin başında **“halekaküm min nefsin vahıdetin ve haleka minha zevceha ve besse minhüma ricalen kesiyran ve nisaen”** yani “sizi tek nefsten hâlkeden, ondan zevcesini hâlkeden ve ikisinden bir çok kadınlar ve erkekler hâlkeden” diye belirtmesi bunun başlangıcıyla olmuş oluyor.

Ancak benden size gelecektir bir hidÂyet, kim ki ona tabii olursa, işte ona korku yoktur onlar gelecekte mahzunda olmayacaklardır, dahada açarsak;

Ancak siz yeryüzünde başıboş bırakıldığınızı zannetmeyin , yeryüzüne indirildiniz ama orada sizinle kimse ilgilenmeyecek bizden koptunuz demek değil, bizden size bir hidÂyet gelecektir, işte bu hidÂyet şeriat-ı İlâhiyye yani Allah'ın hukukunu Allah'ın hakikatlerini ortaya koyacak olan kimselerin gelmesi, o cami'an'ın içinden, bunlar peygamberler, veliler, âlimler, ârifler, Cenâb-ı Hakk benden gelecektir diyor ve Zâtından bahsediyor.

Eğer Cenâb-ı Hakk Âdem (a.s) in varlığında cennetten yeryüzüne indirmiş olduğu bütün insân nesline kendi varlığından kendi hakikatini idrak ettirecek varlıklar göndermemiş olsaydı yeryüzünde yaşayan insânlar bireysel akıllarıyla bireysel zanlarıyla kendi kendilerini idare etmeye çalışacaklardı, akli cüz ile hareket etmeye çalışacaklardı ve bu akli cüzünde akli küllü bulması mümkün olamayacağından insânlık âlemi çok büyük bir kargaşa içerisinde olacaktı, Cenâb-ı Hakk insânlık âlemine zaman zaman peygamberleri o peygamberlerle beraber kitapları, kitapları peygamberlerden sonra açıklayıcı evliyaullah ve ârifleri, âlimleri göndermesi “Benden hidÂyet”, yani akli küll'den akli cüz'e yöneticilik öğretmesi, akli cüz'e akli küllü nasıl ulaşılır onu öğretisini getiren kimseler, hidÂyet olmuş oluyor.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ

69

**(39) Velleziyne keferu ve kezzebu Biayatina,
ülâike ashabünnari hüm fiyha halidu**

* *İnkâr edenler ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte bunlar cehennemliktir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.*

İnsân'ın İlâh-î varlıktan ayrılıp yeryüzünde bireysel varlık olarak yaşama sürecini belirttikten sonra Cenâb-ı Hakk mevzuu değiştirerek tam karşıtını vermeye başlıyor bu Âyeti Kerîme' de, O kimseler ki küfrettiler, inkâr ettiler, hakikati İlâhiyye yi örttüler ve yalanladılar Âyetlerimizi, işaretlerimizi, hakikatlerimizi, işte o kimseler cehennem ashabıdır, onlar onun içerisinde ebedi kalıcıdırlar.

O kimseler dediği, biraz yukarıda cemi'an yeryüzüne ininiz dediği insân neslinin bazı bölümleri, çünkü hepsi demiyor bazıları diyor, bazıları bilerek örttü bazıları bilmeyerek örttü, onlar kendi varlıklarının hakikati İlâhiyyenin zuhuru olduğunu idrak etmediler, bu yönde o hidâyet edicilere yol göstericilere ulaşmadılar veya ulaşılsada da o yaşantıyı ortaya koymadılar veya gayret göstermediler gaflette kaldılar dolayısıyla kendi varlıklarında olan hakikati İlâhiyye'yi böylece gafletleri yüzünden örtmüş oldular işte küfür demek yani örtmek demek budur.

Herbirelerimize Cenâb-ı Hakk'ın Âdem (a.s.) in vafına vermiş olduğu özellikler geçmiş durumda olduğundan onun asâleten olan peygamberliği bizde vekâleten mevcuttur fakat bizim peygamberliğimiz mühürlenmemiş peygamberliktir. Peygamberlik Cenâb-ı Hakk'ın hakikatini en geniş şekilde ortaya koyan varlık demektir, herbirelerimiz kendi hakikatimizi ne derecede ortaya koyabiliyorsak peygamberliğimiz o derecededir yalnız bu genele şamil değil tabii ki kişinin kendi bünyesinde yaşaması gereken bir şeydir, çünkü "Ben

yeryüzünde bir halife hâkedeceğim” hususuyla herbirerlerimiz halife hükmündeyiz, cinsiyet farkı gözetilmeksizin herbirerlerimiz, kimimiz akli küllün halifesi

70

yiz kimimiz nefsi küllün halifesiyiz onun için kendi varlıklarımızı küçük görmeyelim, kendi hakikatlerimizi çok iyi idrak edelim, biz hakikatten Cenâb-ı Hakk'ın bu âlemde seçmiş olduğu zuhur mahalleriyiz, seçmiş olduğu varlıklarız diyelim işte bunların içerisinde kendi hakikatini örtmüş olanlar, ortaya çıkaramamış olanlar gaflette kalmış, hayal perdesi arkasında kalmış, vehim ve hayalin perdesinde kalmış beşer akli cüz'î ile hayatını sürdüren kimseler bilseler de bilmeseler de ehli küfür hükmündedir isterse ayrıca ismi müslüman olsun fakat bunların zâhirden yapılan işleri İslâmi olduğundan onlar gaflette de olsalar şeriatı Muhammediyye'ye uyduklarından kurtarılır, cennet ehli olurlar, çünkü fiilleri var ve onlardan başka şey istenmez, ef'âl mertebesi itibarıyla yapılan İslâmi fiilleri yerine getirdiklerinden onlar küfür hükmünden çıkar imân ehli olarak söylenir ama bu zâhirdedir, bu zâhir ehlinde de zâten bâtını hükümler aranmaz. Zâhirden dahi İslâmi hukuku tatbik etmeyen din dışıdır, İslâmi olup imân ehli olan fakat fiilleri eksik olanlarında ayrı bir durumu var, imânı olduğundan yine küfür hükmüne girmez ama ne imânı var ne herhangi bir İslâmi fiili var bunlar fiilleri yapmadıkları için kendilerinden o fiil çıkmadığından onu örtmüş hükmünde oluyorlar ve bu Âyeti Kerîm'e de onlara hitap ediyor.

Örtmekle kalmadılar birde yalanladılar ayrıca, inkâr ettiler, tekzib ettiler, hayır böyle bir şey yoktur biz inanmayız dediler hatta daha da ileriye gittiler, işte o kimseler ateş ehlidirler, zâten hayal ve vehmin tesiri altında kaldıklarından kendileri ateşe dönmüş varlıklardır, her ne kadar bu dünyada toprak, hava, su olarak gözükselerde onlardaki anasır-ı erbaadan olan ateş üstün geldiğinden, hayal âleminde kendi bireysel âlemlerinde yaşadıklarından zâten bu dünyada ateşe dönüşmüşlerdir, işte onun için "ashabünnar" diyor eğer bu dünyada

"*ashabaturab*" olsalar "*ashabünnar*" kelimesi onlar için söylenmemiş olur, yani bu dünyada biz ne isek ahirette de halimiz o olacak eğer kendi varlığımızı nûr etmişsek âhiret

71

te'de nûr varlıklar olarak çıkacağız. Onlar orada ebedi olarak kalıcılardır, onların orada kendi kanaatleri ateş meşreb üzere olduklarından ebedi olarak o ateş içerisinde kalacaklardır. Diyor ya cehennemde ateş yok, herkes ateşini buradan götürüyormuş,

Bir gün Behlül Dâna hazretleri, üstü başı toz toprak içinde uzun bir yolculuktan gelmiş olmanın belirtileri ile Harun Reşid'in huzuruna çıktı. Harun Reşid sordu:

*-Bu ne hal Behlül, nereden geliyorsun?
-Cehennemden geliyorum ey hükümdar.
-Ne işin vardı cehennemde?
-Ateş lazım oldu da ateş almaya gittim.
-Peki, getirdin mi bari?*

-Hayır efendim getiremedim. Cehennemden bekçileriyle görüştüm, onlar "Sanıldığı gibi burada ateş bulunmaz, ateşi herkes dünyadan kendisi getirir" dediler

bu ne derece doğrudur bilinmez fakat belirli bir şey anlatıyor, cehenneme gitmedik bilmiyoruz fakat orada ateş olduğunu söylüyorlar, tabi ki söylenen haberler neyse hepsine inanıyoruz, bunlar tabi ki bazı gerçekleri ifade etmek üzere ortaya konan hadiselerdir, ama diğer taraftan da haberlerde cehennem mü'min kullar üzerinden geçerken ona yalvardığıda belirtiliyor "Ey mü'min üzerimden çabuk geç senin nûr'un benim ateşimi söndürecek" diyor, demek ki bir insân daha burada iken kendisinde mevcut emmâre ateşini, hayal ve vehim ateşini söndürürse onun cehennem nesini yakacak, nûr'a dönüştüğünden cehennem onu yakamaz zâten, nûr cehennemi söndürür, cehennem ateş unsurudur, kaynağı madde âlemindedir, Nûr Rahmânidir, tabi ki Rahmân-i olan cismân-i olan şeyi örter,

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا
بِعَهْدِي أَوْفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ

72

(40) Ya beniy isrâilezküru nı'metiyelletiy en'amtü aleyküm ve evfu Biahdıy ufi Biahdiküm ve iyyaye ferhebun;

* *Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti hatırlayın. Bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki ben de size verdiğim sözü yerine getireyim. Yalnız benden korkun.*

Bakın Kûr'ân-ı Kerîm Âdem (a.s.) dan aldı, onu yeryüzüne indirdi, hâl ehlinin hallerini anlattı yani kurtuluşa erenlerin hâlini anlattı bunların arasında da kısacık bir cümle ile bir Âyet ile cehennem ehlinin halini anlattı bundan sonra tarihi bir sürece giriyor;

Bundan 4500 sene evvel yaşamış ve halen nesilleri devam eden o kavmin ilk zamanlardaki halini anlatıyor burada, yani beni İsrâîl'in ilk zamanlardaki hâlini anlatıyor oraya hitap ederek Yahudilere sesleniyor, şimdi biz bunun sadece onları anlattığını düşünürsek eksik düşünürüz, yanlış değil eksik düşünürüz, 4500 sene evvel yaşamış Yahudi kavminin hayat hikâyesinden bize ne, eğer Kûr'ân-ı Kerîm sadece ondan bahsediyorsa bu bir tarihi bilgi olur sadece, ama Kûr'ân-ı Kerîm herbirerlerimize geldiğinden ve her an her devirde taptaze olduğundan bugün bu Âyet-i Kerîme'ler bizim hakkımızda bize ne diyorlar bize ne veriyorlar bunu bilmemiz lâzım ki ona göre bu Âyetlerde de biz amel sahibi olalım, bu Âyetlerle amel edelim, eğer bu Âyetler bize gelmemiş olsa sadece o kavme ait olmuş olsa biz bu Âyetlerle amel edemeyiz, amel edemediğimiz zaman ve bu Âyetlerin Kûr'ân-ı Kerîm'in muhtelif yerlerinde böyle ifadeleri olduğundan oraları bizi ilgilendirmemiş, dolayısıyla onlar bizim olmamış, bizim kitabımızın dışında olmuş olur, böyle bir şey düşünemeyeceğimizden, Kûr'ân-ı Kerîm'in içindeki Âyetlerin hepsi (s.a.v.) Efendimizin şahsında bize geldiğinden Kûr'ân-ı Kerîm her

birerlerimize ayrı ayrı nâzil olmakta. Kûr'ân-ı Kerîm 23 senede nâzil oldu ama kıyamete kadar bu nüzulünü sürdürüyor, şu anda dahi şu okuduğumuz Âyetlerle nâzil oluyor, Kûr'ân-ı Kerîm'in 1400 sene evvel nâzil olup duvara asılmasıyla iş bitmedi, her yeni gelen nesile bunlar

73

aktarılıyor, aktarıldıkça nüzulü devam ediyor, eğer bir şeyin nüzulü devam etmemiş olsa zâten onun hükmü geçmiş bitmiş olur yani eski kitaplar hükmüne girmiş olur, Kûr'ân-ı Kerîm kıyamete kadar bâki olduğundan dolayı her yeni gelen nesile ve halihazırda yeryüzünde bulunan nesile her an nâzil olmakta kim açarsa, günün herhangi bir vaktinde açtığı an orada nazil olmakta gerek fiili, gerek kelâmî, gerek mânâ itibarıyla kim ne kadarını nasıl idrak ediyorsa o şekilde ona nâzil oluyor, isterse mânâsını anlasın veya anlamasın okuyorsa yüzünden veya lâtin harfleriyle okuyorsa öyle nâzil oluyor, lâfzi olarak nâzil oluyor ama mânâsını anlıyorsa veya yanındaki şerhini okuyorsa kendi dilinden o şekilde nâzil oluyor demektir.

İşte Ya beni İsrâîl hükmü bize ne veriyor, bugün yani müslümanların hangi düzeyinden, hangi mertebeden bahsediyor, bunları bilmemiz gerekiyor ki ona göre amel edelim, bu Âyetlerle amel edelim aksi halde bunların hakikatini bilmediğimizden amel edemeyiz, sonra bunlar müteşabih Âyetler hükmünde kaldığından dokunmamak gerekiyor, dokunmadığın şeyde senin malın değildir, ama Kûr'ân-ı Kerîm Cenâb-ı Hakk'tan bize mutlak helâl, Peygamberimiz'den (s.a.v) hediye, ismi üstünde ikrâm, Zâtın ikramı ve Zâtın sofrası bunun tamamı sofrası tamamı Mâide sofrası, sadece bir sûresi değil, işte bu Mâide sofrasını da en geniş şekilde yiyebilen, idrak eden, hazmedebilen ümmet-i Muhammed'tir, zâten Kûr'ân-ı Kerîm'de son kitap, en kemâl kitap olduğundan son ümmete yani ehli kemâl ümmete gönderilmiştir, dolayısıyla içerisinde bahsedilen herşey bizim bir mertebemizden bahsetmektedir, çünkü müslümanın gerçek hayatı, gerçek bir ehli tarik, yol ehlinin hayatı Kûr'ân-ı Kerîm'in başında bahsedildiği gibi Âdemi

78

hakikatleri idrak ederek "*ihbitu*" hükmünden "*es'adü*" hükmüne yükselmesi demektir, yani miracını yapmaktır işte bizim sıkıntımız veya zorluğumuz diğer dinlere karşı burada, onlar sadece kendi peygamberlerinin düzeyini yaşarlar o ilmi bilirler ama bir müslümanın Kâr'ân-ı Kerîm'de belirtilen 28 peygamber arasında toplanmış olan

74

Allah'a giden yoldaki bütün mertebeleri bilmesi gereklidir, ve İslâm'ın içerisindeki fırkalaşmaların sebebi de budur, çünkü her fırka kendi bulunduğu mertebeden İslâmı anlamakta, yaşamakta ve ne yazık ki kendi dışındaki fırkayı küfrüne varıncaya kadar ileri gitmekte işte burada çok yanılmış oluyoruz, burada çok insafli davranmamız ve çok hoş görülü davranmamız gerekiyor çünkü İslâmiyet-i bir sınır içerisinde alıpta oraya hapsetmek yani İslâmiyyet sadece bu kadardır demek İslâm-i ilimleri bilmemekten veya şartlı kayıtlı bir hayat yaşamaktan meydana gelmektedir, çünkü Cenâb-ı Hakk'ın Zât'ını belirli bir yönde belirli bir şekilde sınırlamak mümkün değildir, Esmâ-i İlâhiyye bütün mertebelerde mevcut olduğundan Cenâb-ı Hakk'ta Esmâ-i İlâhiyyesiyle, sıfatlarıyla bütün mertebelerde zuhurda olduğundan bu mertebelerin herhangi birini dışlamak çok gerçekçi olmaz düşüncesindeyiz.

Önce "*beni İsrâîl*" kelimesini bilmemiz lâzım, bu lâkab Yakub (a.s.) a ait, İbrâni lügatında Yakub'un karşılığı abduallah ve saffetullah mânâsına geliyor, Yakub (a.s) aynı batında doğduğu kardeşiyle çekişmeye girmiş, ailenin, kabilenin reisliği konusunda, kim daha evvel dünyaya geldiyse o daha büyük oluyor ve reiste o oluyormuş, fakat hangisinin önce doğduğunu unutmuşlar, aralarında bu konuda ihtilâf çıkınca kardeşi artık Yakub (as.) in canına kadederek hâle geliyor yani bu kadar ileriye götürüyor işi, bu nedenle Yakub (a.s.) oradan göç etmek zorunda kalıyor bir başka şehirdeki akrabalarının yanına, giderkende yakalanmamak için ve sıcaktan korunmak için gece yol almış, gece yürüyene "*isr*" diyorlarmış, bu durumda "ey *beni İsrâîl*" gece yürüyen saf ve temiz kullarımın çocukları demek oluyor, bunlar kim? tabi ki bizleriz hepimiz yani

gece kalkıpta tesbihlerini, ibadetlerini, mirac namazlarını, teheccüd namazlarını, zikirleri yapıp gecenin bir bölümünü uyanık geçirenler demek, işte Âyet-i Kerîm'enin zâhiri Yahudi neslinden bahsediyor ama hakikati mânâsı özü Kûr'ân-ı Kerîm bize geldiği için Muhammedi olduğumuz için Mûseviyyet mertebesinin hakikatini bize anlatıyor, çünkü beni İsrâîl genelde Mûsevi kavmine deniyor, işte biz

75

Mûseviyyet mertebesine ulaştığımız zaman yani gerçek tevhid-i esmâ'ya ulaştığımız zaman bu hüküm bize geçerli olmuş oluyor yaşantısı geçerli olmuş oluyor yani daha evvelcede geçerli yani baştan itibaren geçerli, kim ki, derviş oldu gece ibadetlerini yapmaya başladı bu Âyetin hükmüne girmiş oluyor hitap onlara özel olarak gelmiş oluyor, şimdi bu hitapla beraber Cenâb-ı Hakk'ın onlara verdiği lütuflar neler, burada büyük lütuf var; Ey beni İsrâîl size verdiğim nimetimi hatırlayın diyor, burada zâhiri olarak bakıldığı zaman ben-î İsrâîl'e verilen nimet onların yaşadıkları süre içerisinde dünyanın en üstün varlıkları olması peygamberlerin, kitapların onların içinden gelmesi dolayısıyla onların üstünlüğü bu, yaşadıkları devirde diğer kavimlerden olan üstünlüğü işte, onların akıl yapıları akıl seviyeleri diğer ümmetlerden daha üstün olduğu için peygamberler onlardan çıkıyor ve kitaplar onların içerisinden geliyordu,

Benim size verdiğim bu nimetlerimi hatırlayın, o nimetler öyle nimetler ki ben o nimetleri sizin üzerinize verdim, daha sonraki Âyetlerde gelecek bu "*Ben sizi âlemlerin üzerine tafdil ettim*" diyor, ben-î İsrâîl hükmünde olanlara, Mûseviyyet mertebesinde, kişi Mûseviyyet mertebesine ulaştığı zaman daha evvelki mertebelerin üstüne seni çıkarttım diye bir müjdede bulunuyor, şimdi bu ne demek daha evvelce İseviyyet ve Muhammediyyet mertebeleri yeryüzüne nüzul etmezden evvel yeryüzünde en üstün mertebe makam-ı Mûseviyyet, işte onlara o gün öyle hitab ediyorken, bir dervişe de seni evvelki mertebelerin üstüne çıkarttım yani Mûseviyyet mertebesine seni yükselttim demek istiyor ama bugün artık

Muhammediyyet mertebesi yeryüzünde yaşandığından o günün hükmü ile bu günün hükmü daha değişik olacağından, Mûseviyyet mertebesi bugün en üst mertebe değil o mertebelere giden yolda belirli bir aşama belirli bir yol hâli demektir bu durumda.

Bakın şart geldi; Benim ahdimi yerine getirin diye, yani sizden bir ahid almıştım o ahdi yerine getirin diyor,

76

yani sizi insân olarak hâlkettim bunun hakikatini yerine getirin, yani bunun gereğini yerine getirin demek, sizi belirli şekilde imtihan ettim, ediyorum bu imtihanlardan geçmek için çalışın, gayret edin, ezelde Bana vermiş olduğun bir ahid vardı bunu yeryüzünde yerine getirin, zuhura getirin "*elestü bi Rabbiküm*" bu ahdi yerine getirin, Esmâ-i İlâhiyyeyi sizin üzerinize verdim bu ahdi yerine getirin, abdiyyet, kulluk yönünden onun hakikatlerini meydana çıkarın Benim sizinle olan ahdim bu, o halde sizde ahdinizi ifa edin, o zaman bende ahdimi yerine getireyim, yani sizi cennetime koyayım, ama bu cennete yerleştireyim demek fiziksel mânâ da olan bir hadise değil, şeriat ehline göre madde yönüyle cennette yaşamak rahat bir hayat sürmek ama hakikat ve irfan ehline göre cennet **Cenâb-ı Hakk'ın Zâtındaki yaşamdır**, nasıl cennette kusursuz bir yaşam var , işte mânâ yönüyle Hakk'ın Zâtında yaşamakta böyle bir yaşamdır.

Ve benden korkun, yani bu ahdi yerine getirmezseneden benden korkun, benim size emânet ettiğim İlâh-î emanetleri yerine getirmez, zuhura çıkarmazsanız o zaman benden korkun, daha dünyadayken, hayat elinizdeyken benden korkun yoksa bir fiili yaptıktan sonra korkmak hiçbir şey ifade etmiyor, işte bunu baştan yapanlar için de yukarıda bahsettiği gibi "*onlara korku yoktur*" yani Cenâb-ı Hakk'tan baştan korkanlara korku yoktur, sonradan korkanlara korku vardır Allah etmesin.

Burada dikkat edelim sakının, ittika edin demiyor, korkun diyor, bir bakıma ittika da korkmak mânâsınadır.

وَأْمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ
وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونَ

(41) Ve âminu Bima enzeltü müsaddikan limâ me'aküm ve la tekünu evvele kâfirin Bihi ve lâ teşteru Biyatiy semenen kaliylen, ve iyyaye fettekun;

* Elinizdeki Tevrat'ı tasdik edici olarak indirdiğimize

77

(Kur'an'a) imân edin. Onu inkâr edenlerin ilki olmayın. Âyetlerimi az bir karşılığa değişmeyin ve bana karşı gelmekten sakının.

Ve devam ediyor ben-î İsrâîl mertebesinde olanlara veya genel imân ehline; İmân ediniz, tasdik edici olarak gelmiş olan Kûr'ân-ı Kerîm'e imân ediniz ben-î İsrâîl'e bu hitab hep devam ediyor, ve sizinle birlikte olanı yani Tivrât-ı Şerifi tasdik edene, imân ediniz, sakın a olmayınız küfür ehlinin evvelleri;

Şöyle düşünelim bir derviş Mûseviyyet mertebesine yani tevhid-i esmâ mertebesine ulaştı, Mûsâ (a.s.) ın hayatı bildiğiniz gibi tarikat hayatının hakikatidir, Mûsâ (a.s.) ın hayatını incelediğimiz zaman gerçek tarikat ehlinin yaşaması gereken bütün safhalar onun içerisinde mevcut, işte burada demek istiyor ki sen tarikat ehli olduğun halde hakikat ve marifet mertebelerine de imân et yani çünkü ulaşmadın daha oralara, ulaşamadığın için varlığını kabul et ulaşmaya çalış, imân ehli ol yani oralarını inkâr etme, bulunduğun yer tarikat mertebesi ise tarikatta kalıpta daha yukarılara çıkmaktan kendini alıkoyma mânâsına, yani hedef gösteriyor hakikat ve marifet mertebelerini yani bak elindekini tasdik edici olarak gelen Kûr'ân'a imân et, daha henüz anlayamadığın halde ama, varlığını bildiğin için ona imân et, çünkü orada Mûseviyyet mertebesinde Kûr'ân-ı Kerîm'i Zât mertebesi itibarıyla anlamak mümkün değil, eğer anlamak mümkün olsaydı Mûsâ (a.s.) a Kûr'ân-

ı Kerîm inerci Tevrat inmezdi, Kûr'ân Zât demek Kûr'ân—ı Kerîm Zâtın ikrâmı demek, furkan sıfat demek furkan-ı kerim sıfatlar mertebesinin ikrâmı demek, Tevrat ise kelime anlamı olarak haberi daha uzağa ulaştıran mânâsına yani Esmâ-i İlâhiyye mertebesi, daha evvelce peygamberler kendi kavimlerine geldiğinden çevreye şâmil olmadığından Tevrat'ta genişleme başlıyor, İncil ise müjde demek kendinden sonra gelecek olan **(Ahmed)** adında peygamberin gelişini müjdelemek mânâsına. Bir kişi devamlı olarak tarikat mertebesinde kalırsa kendisine zulmetmiş oluyor Hakkikat-i İlâhiye ye zulmetmiş ve bu

78

Âyete ters düşmüş oluyor. Kısaltmayın değıştirmeyin, Âyetlerimizi, az bir pahaya değere;

Cenâb-ı Hakk insânoğluna burada ne büyük hitab ta bulunuyor ama ne yazık ki biz, herbirerlerimiz genelde çok küçük değerlere Cenâb-ı Hakk'ın âyetlerini satıp değıştiriyoruz, nedir bunlar, Cenâb-ı Hakk'ın evvela enfüsi Âyetleri var bizim üzerimizde, ve dışarıda Âyetleri var ve Âyet'te Kûr'ân demek olduğuna göre, herbirerlerimiz Cenâb-ı Hakk'ın Âyetlerindeniz yani Zâti işaretlerindeniz.

"Senüriyhim ayatiNA fiyl afakı ve fiy enfüsihim hatta yetebeyyene lehüm enneHUI Hakk"(Fussilet 41/53.Ayet) yani **"Biz onlara hem ufuklarda ve hem kendi nefislerinde delillerimizi-Âyetlerimizi, göstereceğiz ki, Kûr'ân'ın hakk olduğu kendilerine açıkça belli olsun."**

Diyor Cenâb-ı Hakk, göstereceğiz diyor ama daha evvel gözüküyormuydu, gözüküyordu da biz onu idrak edeceğiz mânâsında yani mevcut olanı kendi üzerimizde zuhura çıkaracağız, işte kendinde var olan Allah'ın Âyetlerini sen idrak edemediğinden, onları açığa çıkaramadığından, onları çok basit yerlerde kullandığından yani dünyalık işlerde nefsâni menfaatler üzerinde kullandığından bunun karşılığında senin aldığın şey çok az olduğundan ve onları geçici olarak burada kullandığından Allah'ın Âyetlerini çok az bir değere sattınız, değıştirdiniz

ne yazık ettiniz, başka bir yerde bunda bahsederken "**fe bi'se ma yeşterun;**" (Al-i İmran 3/187.Ayet) yani "bu ne kötü bir alışveriştir" diyor.

O halde Benden sakınınız, Cenâb-ı Hakk dolaylı olarak Allah'tan korkun diyor, burada Benden sakınınız diyor, sakınmaktan maksat;

Şeriat mertebesinde, zâhiri varlığımızı korumak yani beden mülkünü örtmek, günahlara ve haramlara bakmamak sûretiyle sakınmak korunmaktır.

Tarikat mertebesinde, Cenâb-ı Hakk'ın dışında

79

başka şeylere muhabbet etmekten sakınmak, kime ki muhabbet ettiyse bu varlıkta, Hakk sevgisinin üstünde işte ittikasını yapmamış demek olur, varlıklar içinde kime veya neye yaptığı muhabbet Hakk'ın muhabbetinin altında ise onun ittikasi doğrudur,

Hakkikat mertebesinde, ittikasına geldiğimizde ittika kendi varlığında İlâh-î varlığın olduğunu bilip, müşahede edip bunu unutmaktan ittika edecek yani kendi nefsanîyetine düşmekten sakınacak, ikiliğe düşmekten sakınacaktır.

Marifet mertebesinin, ittikasi, bu yaşantıyı karşı tarafa da aktaracak, bildirecek şekilde hareket etmesi, yani kendisinde müşahede ettiği özelliği dışarıya da müşahede ettirmesi, tabi bunu aktarması için öyle bir gönül bulması gerekiyor onu bulduğu anda bunu faaliyete geçirmesi gerekiyor.

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

(42) Ve lâ telbisülHakka Bilbatılı ve tektümül-Hakka ve entüm ta'lemun;

* *Hakkı batılla karıştırıp da bile bile hakkı gizlemeyin.*

Ve Hakk'ı batıl ile örtmeyin veya karıştırmayın veya Hakk'ın üstüne batıl elbisesini örtmeyin, "**Ve kul cael**

Hakku ve zehekal batıl (İsra 17/81.Âyet) yani "Hakk geldi batıl zâil oldu" hükmüyle bu Âyetin hükmü insânların üzerinden kaldırılmış oluyor.

Bu Âyetin mertebeler itibarıyla mânâları da şöyle;

Şeriat mertebesinde başımıza gelen emirlerin Hakk üzere gelmiş olmaları,

Tarikat mertebesinde kendi bünyemizde Hakk'ın dışında muhabbet ettiğimiz şeylerin gidip Hakk muhabbetinin oraya gelmesi.

Hakkikat mertebesinde ise daha evvelce kendimizde var zannettiğimiz beşeri benliğimizin ortadan kalkıp kendi

80

varlığımızda İlâh-î hakikatin zuhura gelmesi, zuhura gelmesi derken başka yerden başka bir şeyin gelmesi gitmesi değil zâten bizde mevcut olan o özelliğin hatırlanması, meydana çıkartılması, daha evvelce bâtil bir hayat yaşıyorken yani kendi nefsimiz ile birlikte yaşıyorken nefsimizden kurtulup Hakkani yaşantı bizde gerçekleştiği zaman bu Âyet hakikat mertebesi itibarıyla gerçekleşmiş oluyor,

marifet mertebesi, kendimizde bulduğumuz bu yaşantıyı âlemde de seyretmeye başladığımız zaman bu Âyetin marifet mertebesi gerçekleşmiş oluyor. Bir başka ifade ile vehim ve hayal hükmünün gidip İlâh-î hakikatin ortaya çıkması, zâten onlar ortada fakat bizim şuurumuza gelmesidir.

Hakk'ıda gizlemeyin, siz bunu bildiğiniz halde, Bir derviş belirli bir süre belirli bir hakikatleri idrak ettikten sonra tekrar beşeriyetine benliğine düşerde benliğiyle yaşamaya başlarsa bu Âyetin hükmü altına girmiş oluyor nitekim birçok yol ehlinde bunları görüyoruz. Bilinçli olarak yapıldığında böyle olduğu gibi diğer bir şekilde yani bu hakikatleri ortaya çıkaramadığımız için gizlemiş oluyoruz bu da bilinçsiz olarak yapılan iş, fakat bunun bilinçli veya bilinçsiz yapılması kişiyi onun hükmünden kurtarmıyor.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

(43) Ve ekıymusSalate ve atuzZekate verke'u ma'arraki'ıyn;

* Namazı kılın, zekâtı verin. Rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin.

Ve namazınızı dosdoğru kılın,

İslâmiyyet'in ilk oluşumunu buradada görmekteyiz, İslâmiyyet'in ilk oluşumunda fiili farz yaklaşık 12 sene sonra olmaya başladı, şeriat ahkâmı Medine devrinde hüküm olmaya başladı, ondan evvelki devreler hep eğitim devresiydi, ilim devresi, bilgi devresiydi, fiil devresi oniki

81

sene sonra çıktı İslâmiyyet'te biz bunu göz ardı ederek, ilk müslüman olana hemen zorluyoruz hemen namaz kılacaksın, oruç tutacaksın, abdest alacaksın tamam bu İslâm'ın emri beş farz ama bu kişinin evvelâ bilinçlendirilmesi lâzım ona ilk evvelâ namazı tavsiye edeceğimiz zaman önce daha şiddetli olarak ilmi tavsiye edeceğiz, kendisini bilmesini tavsiye edeceğiz ve ona biraz süre tanıyacağız, Cenâb-ı Hakk'ın sistemi bu, bakın burada önce ittıkayı söyledi, Hakk'ı batılı karıştırmamayı söyledi, Hakk'ı ucuz pahaya satmamayı belirli, ilim hakikatini idrak etmesini söyledi işte ondan sonra fiiliyata geçiyor, işte sistem aynen böyledir.

Eğer o insân Cenâb-ı Hakk'ı bilmek konusunda biraz yol katetmemişse kılacağı namaz zâten sûrî bir şeyden öteye gitmeyecektir, çünkü namaz o kadar muhteşem bir oluşum ki, birkaç defa eğilip yatmak kalkmakla o iş yerine gelmiş değil ancak şekli yönü yerine gelmiş olur, o kişide onu belirli bir süre yaptıktan sonra sıkıntı gelecek ve zorlanacaktır , muhabbetle yapmış olsa da zorlanacaktır, çünkü onun hakikatine nüfuz etmediği için onu özden yapma olgunluğuna ulaşamayacaktır, ama evvelâ ona onun bilgisi verilirse ve daha sonra hareketleri verilirse o daha kalıcı olur ki, Cenâb-ı Hakk'ın sistemi de budur zâten.

Hira dağında Efendimize (s.a.v) "İkra" kıraat et, oku denmesi ilmi gösteriyor, Efendimiz (s.a.v) üç defa okuyamam diyor o zaman nasıl okunacağını yolunu gösteriyor "*Rabbinin ismiyle*" yani Rab mertebesinden rububiyet mertebesinden başlayarak oku, çünkü ondan evvel ef'âl mertebelerini diğer peygamberler getirdi zâten, Rabb kelâmının hakiki mânâsını idrak etmedikçe ve elimizi kaldırdıkça hep hayali Rabbimize yönelmiş oluruz Rabbi hasımıza yönelmiş oluruz. Rabbi has, her insân-ı hükmü altında tutan Esmâ-i İlâhiyye'den bir tânesi, Rabbi has demek başka bir Rab değil, her esmâ bir Rab'tır yani terbiye edicidir, her varlık kendinden bir aşama sonrakini terbiye eder, her varlık birbirinin Rabbidir terbiye edicisidir, anne baba çocuğunun Rabbidir terbiye edicisidir, İbrâhîm (a.s.) bir gün annesine sormuş Rabbim kim diye,

82

baban oğlum, diye cevap vermiş, babamın Rabbi kim demiş, annesi Padişah demiş, bu sefer padişahın Rabbi kim diye sorunca annesi ben o kadarını bilmem diye onu cevapsız bırakmış, mağaradan ilk defa bir gece dışarıya çıkartıldığı zaman gördüğü gökyüzü manzarasındaki en parlak yıldız benim Rabbim bu diyor, daha sonra ay çıkınca bu daha büyük benim Rabbim bu diyor, sabah olup hepsi kaybolup güneş çıkınca bu sefer benim Rabbim bu diyor ne zaman ki akşam olup güneşte kayboluyor , benim Rabbim bu da değil, böyle batıp çıkanlardan Rab olmaz diyor olsa olsa benim Rabbim bütün bunları meydana getiren Rabbül Erbab'tır diyor ve oraya ulaşıyor ve kendini oraya yöneliyor.

Yûsuf (a.s) da zindandan çıkarken "**Ya sahibeyis-sicni e erbabün müteferrikune hayrun emillahul Vahidül Kahhar;**"(Yusuf 12/39.Ayet) yani "**Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı rabler mi daha hayırlı, yoksa Vâhid-ül Kahhar olan Allah mı?**" diyerek, orada gerek zindan arkadaşlarına, gerek bizim gönül zindanımızdaki Esmâ-i İlâhiyye'ye seslenerek ve hayal ve vehmimize hitaben farklı farklı edindiğiniz Rablar mı daha hayırlıdır yoksa tüm bunları meydana getiren Rabbül Erbab mı daha

hayırlıdır diyerek büyük bir ders veriyor, varlığımız da tersiri daha fazla olan esmâ bizim Rabbi has'ımızdır yani görevlidir bizde işte biz bunları tarik,hal, hakikat mertebesi yoluyla idrak ettiğimizde, ki gerçek tarikat budur zâten yani Rabbül has'tan, Rabbül Erbab'a yönelmemizdir. Esmâ-i İlâhiyye'nin herhengi biri bizim üzerimizde tesirde iken o Esmâ-i İlâhiyye'yi geçip câmi isim olan Allah ismine ulaşmamız gerekiyor yani Allah isminin hakiki mânâsına ulaşmamız gerekiyor.

Zât ismine çünkü bizim kaynağımız orası eğer Esmâ-i İlâhiyye'deki Rab mertebesinde kalırsak esmâ düzeyinden feyz almış oluyoruz, orası da Hakk, Hakk'tan gayri değil ama esmâ yani isimler mertebesi, tarikat mertebesi, orada kalıp hayatımızı o düzeyde sürdürdüğümüz sürece zulüm ehli olmuş oluyoruz, onu aşip hakikate, hakikatten

83

marifete geçmemiz ve marifetullah'ta gerçek Allah'ı tanıyıp abduallah olmamız gerekiyor, (s.a.v) Efendimizin birinci vasfı abdûHu, Hu'nun kulu Hu'da Zât ismi, abduHu ve rasûluHu diyor, dikkat edelim risâleti arkadan geliyor evvelâ abdiyyeti geliyor. Esmâ-i İlâhiyye'yi en geniş şekilde bu âlemde zuhura çıkarması onun abdiyyeti, kulluğu yani, herbirerlerimiz Esmâ-i İlâhiyyenin ne kadarını ortaya çıkarabilirsek Allah'ın o kadar kuluyuz, işte herbirerlerimiz Zât mertebesi itibarıyla oraya ulaşmamız gerekiyor ki, Rabbül Erbab denilen yere yani merkeze ulaşmak diyelim.

Bu hakikatleri idrak ettikten sonra kılınan namaz gerçek abdiyyet mertebesinde olan namazdır ki o mertebede İlâh-î varlığıyla yani senin kendi varlığıyla yani Cenâb-ı Hakk'ın vermiş olduğu varlığıyla İlâh-î varlığın önünde huzura durmak olur, ki işte gerçek namaz bu ve bunu namazın dışında düşüncende faaliyete geçirdiğin sürece **salat-ı daimun** üzeresin.

Çok güzel bir ifade var "**Eraeyte menittehaze ilâhehu hevahu**" (Furkan, 25/43.Ayet) yani "Hevasını İlâh edineni gördün mü?" Burada İlâh ve Rabb edinmesi

İlâh-î değil beşeri mânâ da yani kim nefsâniyyet'ine düşmüşse akl-ı küll'den haber almıyorsa yani Kûr'ân'ı Kerîm'in hükmünün dışına çıkıyorsa benim aklım bana yeter diyorsa hani batı da var ya aklını İlâh edinenler ve akli en büyük varlık zannedenler, biz aklımızla şuurumuzla buluruz doğruyu yaşarız diyenler ve İlâh-î hitaba kulak tıkayanlar yani akli küll'den gelen bilgileri kabul etmeyip akli cüz ile hakikatleri aramaya çalışanlar işte bunlar kendi nefislerini ilah edinen kişiler.

İnsanlar değişik yapıdadır, herbirerlerimize Rabbin anlat desek herbirimiz değişik ifadelerle anlatırız, bir insânın İlâh-î kaynaktan aldığı bilgiler var, Rahmani olan bilgiler var bu bilgilerde iki yönlüdür, biri şartlanmış olarak aldığı yani sınırlı olarak aldığı bilgiler, bir diğeri, gerçek kaynağından hakikatinden sınırsız olarak aldığı bilgiler, işte bizim eksikliğimiz bu İlâh-î kaynağı çok sınırlı

84

kullanmamızdan kaynaklanıyor. Akli kül bizde olduğu halde, batı ise akli cüz'ünü geliştirip, kullanarak bizden daha fazla aklını kullanmış oluyor, ne acı bir hadisedir bu ve bizler onlardan meded umuyoruz, onların kanunlarını alıp tatbik etmeye çalışıyoruz, bu durum bizim elimizdeki hukuku hakıyla değerlendirememizden kaynaklanıyor, eksiklik bizim tatbikatımızda.

Bu şekilde kendinde hayal ve vehmi rabb'ı, İlâh edineni gördün mü? Diyor.

Bizim Rabbi has diye bahsettiğimiz bu Rabbin dışında, bu Rabbi has Cenâb-ı Hakk'ın Esmâ-i İlâhiyyesi'nden, biz Rabbi has'ımız bile gitsek yine onlardan çok üstünüz çünkü Rabbi has'ın aslı Rabbül Erbab'ta, Esmâ-i İlâhiyye sifata bağlı sıfat zâtına bağlı ama bizim yolumuz o kadar açık o kadar engin o kadar uçsuz bucaksız ki, Rabbi has'ında kalma Vâhid ve Kahhar olan Rabbül Erbab'a ulaş diyor, Cenâb-ı Hakk.

"li menil Mülkül yevm* Lillâhil Vahid'il Kahhar"(Mü'min 40/16.Âyet) yani *"Bugün Mülk kimindir? Vâhid ve Kahhar olan Allah'ındır"*

İşte bizim bu Âyetin hükmünü bu dünyada yaşamamız gerekiyor. "*Bugün mülk kimindir*" dediği genel olarak yaşanacak hâdise, ahirette kıyamet kopup ortada hiç bir varlık kalmayınca Cenâb-ı Hakk kendi varlığında kendine seslenecek "*Bugün mülk kimindir*" diye ve ortada kimse kalmadığından yani Cenâb-ı Hakk ortadaki varlıkları Vâhid ve Kahhar ismiyle kaldırdıktan sonra, "*Vâhid ve Kahhar olan Allah'ındır*" diye cevap verecek, işte bu o gün olacak hâdise, fakat bu hâdisenin bugün bizlerde olması lâzım çünkü Âyetin enfüsi tahakkuku var, bunlar olmazsa tam bir dervişlik hayatı ortaya gelmez. Kendinin dışında ne varsa etkisiz hâle getirmesi demek, kendimizin dışında ne varsa, zâtımızın dışında ne varsa, kendi varlığımızda içinde olmak üzere ortadan kaldırmamız gerekiyor demektir. Ne zaman ki Kahhar esmâsı biz de zuhura çıktı yani bizim hayali ve vehmi var zanneddiğimiz varlığımızı ortadan

85

kaldırdı ve biz salt Nur olarak, salt ruh olarak kaldık nefsi emmâre, levvâme, mülhime diye bişeyler kalmadı, kaldıysa da bunları olumlu yönde kullanmaya başladık ve onların kendilerine ait bir faaliyet sahaları kalmadı, işte orada o gün bizde bu hâdise tahakkuk etti demektir yani kıyametimiz kopmuş oldu.

"**ekimus salate**" dediği bu hâdisedir "*ayağa kalk*" Allah'ın huzurunda, İlâh-i varlığın olarak ayağa kalk demek, beşeriyet kabrinden kurtul ve ayağa kalk hakiki benliğine ibadetini yap, namazını kıl demektir. Kıyamette o demek ya zâten, kıyam et, ayağa kalk, işte Vâhid ve Kahhar olan Allah biz de zuhur ettiği zaman gerçi o her zaman var da, biz idrak ettiğimiz zaman çünkü yok olan bir şey zâten olmaz eğer biz âlemde varsak hayali veya gerçek olarak, Allah muhakkak biz de mevcuttur, biz O'nun Hayy ismiyle hayattayız, O'nun Rahmân ismiyle rahmetteyiz O'nun Subûti sıfatlarının hepsi bizde mevcut, Cenâb-ı Hakk'ın bizler küçük birer zuhurlarıyız, Esmâ-i İlâhiyye'nin de zuhurlarıyız, halife bu demek işte, Cenâb-ı Hakk'ın Esmâ-i İlâhiyyesi'nin o varlıkta zuhurda olması onun vekili olması demek, yalnız bizde onun numunesi var

kendisin de sonsuzu var, Mevlânâ Hz.leri bu hâdiseyi şöyle anlatıyor "*manav dükkanının önünde tezgahlar vardır ve her üründen birer ikişer kg.vardır, bu demektirki bunların devamı içeridedir*", işte insân tabiri câizse İlâh-î varlığın mostrosudur yani göz önüne getirmiş olduğu sûretidir, şeklidir, numunesidir, eğer ibiz bu hakikatimizi idrak etmezde kendimizi ayrı varlık olarak zanneder, yaşar ve dünyadan gidersek yukarıdaki Âyetin hükmü altına girmiş oluyoruz ne yazık ki yani bâtil ile Hakk'ı örtmüş oluyoruz, bu hakikatleri dışarıda değil evvelâ kendimizde araştırıp idrak etmemiz gerekiyor ve işte o zaman bizim kıyâmetimiz kopmuş oluyor "*Bugün mülk kimindir*" sorusuna cevabı kendi varlığında ve kendi varlığında kalmadığından, başka bir deyişle nefsaniyeti kalmadığından yine senden konuşan Hakk olacak "**İlîlâhil**" Allah'ındır, nasıl "*Vâhid ve Kahhar olan*". Allah kalır o

86

bedende ve o bedeninde kıyameti kopmuş olur. İşte bu halde günde beş defa namazını kılan kimse özel olarak Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna Zât mertebesi itibarıyla şeriat, tarikat, hakikat, marifet ve İnsân-ı Kâmil mertebelerini temsilen beş defa girdiğinde Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda özel olarak durur, namaz aralarında da hususi olarak durur çünkü o zaman günlük işlerini de yapar oradaki ruhsatla ama akli ve gönlü Hakk'ta olduğundan yine namaz içinde sayıldığından "*salât-ı dâimûn*" olur, bir beş vakit namaz var, bir *salât-ı vusta-ara namazı*, var birde salât-ı dâimûn var yani kendi hakikatinin gerçeğiyle hayatını sürdürmesi .

Ve zekatlarınızda verin,

Zekât ne demektir, temizleyici demek, Cenâb-ı Hakk'ın sana lütfetmiş olduğu bu bilgileri karşı tarafa da aktararak ondaki benlik, nefis, hayal ve vehim kirlerinden onu temizlemek senin zekâtın'dır, mânevi zekâtındır, ilmi zekâtındır, para vs. şeyler vermek malının zekâtıdır, tabi ki evvelâ kendini temizlemen şarttır.

Ve rükû edicilerle beraber rükû ediniz;

Kendi başınıza olmuyor, çünkü kendi başınıza yaptığınız zaman bu iş taklitçilik olur yani tam hakikatine ermeden yapılmış olur, bu işleri daha evvelce öğrenmiş bilen kimselere uyarak evvelâ rükû ediniz. Rükû Mûseviy' yet mertebesidir, kıyam İbrâhîmiyyet mertebesi, secde İseviyyet mertebesi, tahiyyat Muhammediyet mertebesi dir, ve tahiyatta oturan kişi duruş şekliyle "Muhammed" yazmaktadır, baş "**Mim**" ayaklar "**Ha**" topuklar yine iki tane "**Mim**" kollarda "**Dal**" okuduğumuz zaman Muhammed (s.a.v.) yazar haliyle ve şekliyle, sağdan da baksak aynıdır, soldan da baksak aynıdır, işte namaz içerisinde kişinin bütün bu seyri süluku yaşamış olması gerekir.

Burada neden Mûseviyet mertebesinden yani rükûdan bahsetmiş, çünkü hakikat-i Mûseviyye'yi idrak etmişlere ulaşın evvelâ diyor ve rükûnun hakikatini idrak edin, rükûda hayvanlık mertebesini yani hayvani gıdaların

87

hakikatini idrak edin. O hayvanları yemek sûretiyle onlar bizim vücudumuza intikal ediyor daha evvel nebat halindeyken önce hayvana sonra da kendisini yiyen insân'ın varlığına ulaşmış oluyor, *(bunları tabii olarak yapıyoruz ama çok enterasan yaşantılar içindeyiz ve şartlanmış olduğumuzdan bunlar bize çok basit sıradan hadiseler geliyor)*, işte bu gıdalar bizde düşünceye, düşünce mânâ'ya, mânâ da Nûr'a ulaştığından, biz mânâ olarak Hakk'ın huzurunda durduğumuz zaman ve o mânâları okuduğumuz zaman Cenâb-ı Hakk'a ulaştırıyoruz onları, mirac ettiriyoruz, biz farkında olmadan onların mirac, kanalı mirac yolu oluyoruz "*cem'ül cem'ül cem ile fetholdu ebvabül Hüdâ*" demişler yani ef'âl âlemi'nin cem'i tevhidi, esmâ âleminin cem'i tevhidi , sıfat âleminin cem'i tevhidi ve ebvabül Hüdâ Zât âleminin cem'i fetih oldu, cem'lerle fetholunur ancak ve Mirac-ı Şerif meydana gelir,

İşte sofraya konan çeşitli türlü yiyecekler insânda cem oldu, biz onlardan aldığımız gıda ile dua ettik, konuştuk, ağızımız çalıştı, gözümüz çalıştı, aklımız fikrimiz çalıştı ve bunlar bizden bir Nûr olarak kelâm-ı İlâh-î olarak

çıktı ağızımızdan, böylece onun yeri Zât mertebesi Hakk'ın huzuru işte onlar bize bir taraftan gıda oluyorken, biz onlarla hayatımız sürdürüyorken, onlar da bizden menfaatlenerek Hakk'ın huzuruna çıkmış oluyorlar, biz onları mirac ettirmiş oluyoruz, işte eskilerin kırıntıyı dahi ziyan etmemeleri bu hakikate dayanıyor, o kırıntı yere düştüğü zaman artık bir daha kimbilir ne zaman mâden, nebat, hayvan aşamasına girecek sonra ibadet yapan bir insân onu yiyecek sonra miracını yapacak kaç sene geçecek, bakın basit gördüğümüz hadiseler ne kadar mühim meseleler oluşturuyor, işte biz farkında olmadan gaflet ehli olsakta söylediğimiz sözler hakikat olduğundan onlar bizde miraçlarını yapıyorlar, ne yazıktır ki insânoğlu başka varlıkları miraç ettirirken kendisi süfliyatta kalıyor gafletinden, işte ilk önce kendi miraçımızı hakkıyla yapıp onların miraçlarını da daha kemâlli yaptırmamız gerekiyor.

88

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ

(44) Ete'murunen Nase Bilbirri ve tensevne enfüseküm ve entüm tetlunelkitabe, efelâ ta'kilun;

* *Siz Kitab'ı (Tevrat'ı) okuyup durduğunuz hâlde, kendinizi unutup başkalarına iyiliği mi emrediyorsunuz? (Yaptığınızın çirkinliğini) anlamıyor musunuz?*

İnsanlara emir mi ediyorsunuz? **"Bilbirri"** iyilikle mi emrediyorsunuz? Şunu yapın bunu yapın gibilerden, kendi nefislerinizi unutuyorsunuz da insânlara şöyle edin, böyle edin diye ahkâm mı kesiyorsunuz diyor, siz kitabı okuduğunuz halde.

Bunları tefsirlerde beni İsrâîl'in âlimlerine söylüyorlar yani onlara hitab diye söylüyorlar tabi o gün onlara iken bugün herbirerlerimize, hem onları kapsamına alıyor hem hepimizi, hani bazen öyle ahkâm keseriz ya, hiç yeri ve

ilgisi olmadığı halde, sen neden namaz kılmıyorsun v.b. gibi, sen kendin yapıyorsan yap, başkasını ne düşünüyorsun, bu şekilde yapan kişinin hayatına bakıyorsunuz yap dediklerinin hiç biri ortada yok.

Daha hala akletmeyecekmisiniz, Kûr'ân-ı Kerîm birçok yerde bu tür tavsiyelerden bahsediyor .

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ

(45) Veste'ıynu BisSabri vesSalati, ve inneha lekebiyratün illâ alelhaşi'ıyn;

* Sabrederek ve namaz kılarak (Allah'tan) yardım dileyin. Şüphesiz namaz, Allah'a derinden saygı duyanlardan başkasına ağır gelir.

Cenâb-ı Hakk'tan bir şey isteyeceğiniz zaman sabır ve salâtle isteyin yani hem namaz ehli hem ibadet ehli olun hem de bu işi sabırla yapın, hemen aceleci olmayın, muhakkak ki bu büyük bir iştir yani zorlu bir iştir, sabır ve

89

namazla istemek nefislere zor gelir ancak şu kimselere kolay gelir ki huşu üzerine olan kimselere bu işi huşu ile yapan kimselere kolay gelir, huşu ehlinden maksat Cenâb-ı Hakk'ın o varlığı kaplamış olması, yani Kahhar isminin zuhura gelip kendi varlığında hiçbir şey kalmamış olması ve İlâh-î varlığın onu sarmış olması yani batılın gidip Hakk'ın orada bütün varlığıyla mevcut olması, işte böyle olduktan sonra o iş ona kolay gelir.

İnsânın Cenâb-ı Hakk'tan en büyük talebi ne olması gerekir diye düşünürsek, herbirerlerimize göre bu talebin önceliği vardır, neye ihtiyacı varsa onu ister ama Cenâb-ı Hakk'ın gerçek kullarının ilk arzusu "likâullah", ona mülâki olmayı ister, Ey kulum işte böyle bir şey istiyorsan evvelâ namazına devam edeceksin ve bunu sabırla bekleyeceksin, bu her ne kadar bazı zuhurlar için meselâ "Mudil" isminin zuhurları için zor ise de muhakkak bu ağır bir iş ise de, huşu ehli için zor değil kolaydır.

Tarikat demek yol demek, kısa ve düzgün yol demek, oyalamadan götüren yol demek eğer bir insân bir yolda ise hangi vasıtaya binerse binsin, o yolda gidiyorsa mutlaka manzarası değişecektir yani gittiğini farkedecektir eğer bir kişi ben tarikat ehliyim diyorsa ve manzarasında değişiklik yoksa o kişi tarikat ehli değil oturak ehlidir, isterse o kendisini gidiyor zannetsin, ölçüsü budur.

Biz Hakk yolunda yürümeye başladığımız zaman karşımıza gelecek bazı merhaleler, durak yerleri vardır, o duraklara geldiğimiz zaman bize diyecekler ki sen şu durağa geldin buradan şu durağa gideceksin diyerek hedef gösterecekler, yol gösterecekler, fakat tarikat ehli yola kendisi gidecek, şeyhi onu bir yere götüremez fakat ne yazık ki çok yanlış anlaşılabilir hadiselerden birisidir bu , şeyh gerçek bir şeyh ise yolunu gösteriri hedef gösterir kişi kendi güreşini kendi yapar, Kûr'ân-ı Kerîm'de "**Ve lâ teziru vaziretun vizre uhra**" (Fatır 35/18.Âyet) yani "kimse kimsenin günah yükünü yüklenmez herkes kendi yükünü yüklenir" diyor, onlar sadece yol gösterir, ne yazık ki biz onları çok büyütüyoruz gözümüzde, büyütüyoruz

90

derken haksızlık ederek büyütüyoruz bu konuda "*şeyhler uçmaz dervişler uçar*" diye bir söz vardır, tabi bu kötü niyetten değil muhabbetinin çokluğundan her derviş kendi şeyhini çok yüksek görür, bir şeye gereğinden fazla değer verildiğinde o değer dünyada veya ahirette sonradan yerini bulamıyorsa insânın uğrayacağı hayal kırıklığı ne kadar büyük olur, bunu önlemek için şimdiden gerçekleri tespit etmek zorundayız.

İslâmiyyetin dört mertebesi var şeriat, tarikat, hakikat, marifet, Efendimiz devrinde bunların hepsi bir arada yaşanıyordu, bunların ayrı ayrı belirtilmelerine gerek yoktu çünkü bunlar yaşanıyordu birlikte ne zaman ki, müslümanlar zenginleşmeye başladılar, genel ibadetlerde gevşemeler başladı ve sadece fiillerin yapıldığı bir hâl dönüştürmeye başladı, 200-300 sene sonra İslâm dinini tekrar canlandırmak için Cenâb-ı Hakk belirli yörelerde bazı büyük insânlar meydana getirdi, 6.7 ve 8. asırlar

sanki yeryüzünden evliya fıskırdı, irfan ehli, arifler büyük pirlar fıskırdı, bunların hepsi işte bu hakikatleri yani İslâmi ana gücü, iç bünyedeki gücü ortaya çıkarmak için yeniden sistemleştirdiler, ve burası şariat, burası tarikat, burası hakikat, burası marifet diye belirttiler işte o bilgiler bugün bizlere gelmiş oluyor, biz de onları bugün hep birlikte aktarmış olacağız inşallah, bizden sonrakilerde kıyamete kadar devam edecek bu Kevser havuzundan meydana gelen nehri akıtmak zorundayız, mecburuz buna başka bir şey yapacak halimizde yok zâten aksi halde o Kevser Irmağının kesilmesi bize çok büyük yükler getirir ahirette.

Şariat mertebesinin eğitimcileri imamlar, hocalar, üniversitelerdeki öğretmenler, tarikat mertebesinin eğitimcileri mürşit denilen şeyh efendiler, hakikat mertebesinin eğitimcileri arifler, marifet mertebesinin eğitimcileri arifibillâh' lardır.

Bir insân arifibillâh'tır marifet mertebesinden eğitim, hakikat mertebesinden eğitim, tarikat mertebesinden eğitim, şariat mertebesinden eğitim, ama bir şariat mertebesindeki profesörün bildiği kadar sünneti farzı bilmez fakat yine de

91

o mertebenin hakkını verir yeteri kadar, ama bir imam efendi tarikat mertebesinden ders veremez, hiç veremez çünkü ne yeridir ne hâlidir, ders vermeyi bir yana bırakın hatta inkâr eder çünkü kendi mertebesini o mutlak mertebe zanneder, işte demin dediğimiz gibi İslâmiyet-i eksik anlayışımızın neticesi bu, şariat mertebesini yerine getirerek, namazını tam kılarak orucunu tam tutarak İslâmiyet-i tam olarak yaşadığını zannederler bu da ham hayalden başka bir şey değil, tabi hiç yapmamaktansa bu kadarı yapmak az bir şey değil onu küçük görüyor değiliz ama İslâmiyyet'in namazı, orucu o değil, ibadeti o değil, o et kemiğin ibadeti benim ibadetim değil, bunun ibadetini yaptırıyoruz da kendi ibadetimize gelince ihmal ediyoruz bizim gerçek varlığımız özümüz, ruhumuz, hakikatimiz, işte buraya ulaşmak için tarikat mertebesine ulaşmak gerekiyor yani şariat mertebesini tatbik eden kimse buranın yaşantısının yetersizliğini idrak ettiği zaman ki

onlar da o mertebenin içinde olanların bazıları yani çok az bir kısmıdır, onlar önce tarikat mertebesine geçebiliyorlar.

Şeriat mertebesinin görevi aslında tarikat mertebesine eleman yetiştirmektir, burada bırakmak değil insân'ları, buradan alıp, eğitip hedef olarak yukarısını göstermektir, peki tarikat mertebesinde ne oluyor, burada muhabbetullah meydana geliyor, Allah sevgisi, yalnız buradaki sevgi nefsanî sevgi ile karışık olduğundan tamamen net, bariz bir sevgi değildir, fakat şeriat mertebesine göre çok güzel bir yaşantıdır, çünkü şeriat mertebesinde kuruluk, kabalık vardır, kıldım namazınımı başkası bana lâzım değil der biter gider iş, tarikat mertebesindeki muhabbeti oluşturanlar ise şeyh efendilerdir, onun varlığında, esmâlarında çekilmesiyle insânda bir letafet meydana gelir, ama buranın tehlikesi bu nedenle kendini üstün görmesi ve farkında olmadan benliğinin artmasıdır, hele birde kisve meraklıysa daha da artar, şeyh efendilerin buradan ders vermeleri diğer bütün mertebeleri biliyorlar ve ders veriyorlar demek değildir, bizim hatamız tarikat mensubu bir eğiticinin İlâh-î varlığa ulaşacağı zannında bulunmamızdan kaynaklanır-

92

yor, ve bunları ondan beklemekle o kimselere haksızlık ediyoruz, şeyhlerin görevi hakikat mertebesine eleman hazırlamaktır, tarikat mertebesi içerisinde döndürüp durmak değildir, hakikat mertebesinin görevinde marifet mertebesine insân yetiştirmektir, ama Hakk'ın nişanı olmadığı gibi bu ariflerinde nişanı olmaz, bir arif hakikatten arif olduğu zaman hiçbir kayıtle kayıtlanmaz, çünkü tüm kayıtları kendisinde toplar, bir yönün yolcusu yani tek yönün yolcusu olmaz.

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

(46) Elleziyne yezunnune ennehüm mülâku Rabbihim ve ennehüm ileyhi raciun;

* *Onlar, Rablerine kavuşacaklarını ve gerçekten O'na döneceklerini çok iyi bilirlir.*

O kimseler ki, onlar Rab'larına mülâki olacaklarını zannederler, ümit ederler, yani zannederim, ümit ederimki ben Rabbime kavuşacağım diye, iyi niyet içerisindedirler, ve muhakkak ki onlar Rab'larına döneceklerdir, yani sabır ve salâtle namazlarını kılanlar ve sabırla isteyenler ve huşu içinde olan kimselerin yani gerçek tevhid ehli olan kimselerin, zannettikleri, arzu ettikleri şey Rablarına mülâki olmaktır. Zâhiri olan bazı kitaplarda Allah'a ahirette mülâki olacağı yazılıdır, o da doğrudur hayal ve vehim içinde olan kimseler için fakat irfan ehli Rablerine ahirette değil burada mülâki olurlar, en azından onu zannederler, onu isterler eğer zâten burada Rabbine ulaşamayan kimse ahirette gerçek Rabbine ulaşamaz kendi hayalindeki Rabbine ulaşır, çünkü Rabbe kavuşma yeri burasıdır, ahiret değildir. Yaşadığımız şu dünya o kadar muhteşem ve mübarek bir yer ki, beşer kelimesi bunu anlatmaya yetmiyor ne yazık ki, ama söyleyenden dinleyen ârif dediği gibi, insân kendi bünyesinde beşer lisânı yetmese bile gönül lisânı onun ne olduğunu açıklar daha yaklaşık bir ifade ile.

Ve muhakkak ki onlar Rab'larına ulaşacaklardır diyor,

93

demek ki huşu ile, sabır ile ve namazla, burada namazdan kasıt bütün ibadetler, sabırdan kasıt yaşam içerisinde başımıza gelen her türlü olgular, huşuda bunların yapılmasına sebep olan bizdeki İlâh-î enerji, bu nereden kaynaklanıyor, yaptığımız zikirlerden, sohbetlerden, çektiğimiz tesbihlerden bunlar meydana geliyor.

Yalnız burada dikkat çeken bir şey daha var, "**mülaku Rabbihim**" onlar "*Rablarına mülaki olacaklardır*" diyor, Allah'a mülâki olacaklardır demiyor, niye, çünkü burası tarikat mertebesi itibarıyla olduğundan burada Rab kelimesi ve mânâsı geçerlidir, Rabbül Erbab, Rabbe

ulaştıktan sonra ancak Allah'a ulaşmak mümkün olur, işte burası tarikat mertebesinin hakikatidir, hakiki tarikatın mensubu bu mertebede buraya ulaşır, çünkü Efendimiz (s.a.v) öyle buyurdu "**men arefe nefsehu fakat arefe rabbehu**" yani kim ki nefesine arif olduysa Rabbine arif oldu, İnsân-ı Kâmil adlı eserinde Abdülkerim Ciyli Hz.leri diyor ki: "*Nefis rububiyet zatından meydana gelmiştir, öyle olduğu için bir buğday tanesini tanıyan kimse o ekmeği tanımış olur, bir buğday başağını bilmiş olan kimse o tarlayı bilmiş olur*".

Bunları biz beşer kafasıyla dinlediğimiz için hayali bir bilim vermekten öte geçmiyor, ama Cenâb-ı Hakk'ın muradı İlâhî'si içerisinde sabırla, namazla, huşu ile eğer bunları gerçekten ciddi olarak yapmış olsak ve bizi yöneten kişi bu hallerden daha evvelce geçmiş ise her iki tarafta kabiliyet varsa kişinin bu âlemde Rabbine ulaşmaması mümkün değil tabi ki Cenâb-ı Hakk'ın muradı İlâhî'si içerisinde, ve kaderi İlâhî'si içinde fakat kişinin benim kaderimde bu yokmuş diyerek bunları bir kenara bırakması doğru bir hareket olmaz, acaba kaderinde var mıdır, yok mudur onu kesin olarak bilmek mümkün değildir, Cenâb-ı Hakk'tan iyi niyet üzere herbirerlerimizin kaderinde Rabbe mülâki olma ihtimali olduğundan, her insân doğuştan İslâm fitratı üzere hâlk edildiğinden, İslâm da Cenâb-ı Hakk'ın Zâtının zuhuru olduğundan, gerçek ifadesi olduğundan, herbirerlerimizde kendi mertebesi

94

itibarıyla Rabbine ulaşması ihtimali mutlaka vardır, dolayısıyla biz bu hakikatleri çalışmadan, kenara bırakırsak onun sorumlusu tabi ki bizler yani beşeri yönümüz olmuş olacaktır, onun için takdiri İlâhî var veya yok biz elimizden geleni yaptıktan sonra Cenâb-ı Hakk'ın varmış gibi de ahirette ona mükâfat vermesi mümkün çünkü iyi niyet şart herşeyde.

Kişinin Rabbine dönmesi biz istesekte istemesekte mutlaka meydana gelecek olan bir hâdisedir, yalnız burada acaba kim hangi Rabbe dönecek? Herkes tesiri altında olduğu Esmâ-i İlâhiyye'ye dönecek, Cenâb-ı Hakk'ın

Doksan dokuz olarak belirtilen ama sonsuz sayıda isimleri vardır ve her bir isim bir Rabb yani terbiye edicidir, o esmânın çerçevesi içerisinde de o esmâ'ya bağlı varlıklar var, işte her ne varsa bu âlemde o Rabbine dönecek, Mudil isminin zuhuru olan dalel ehli Mudil ismine dönecek yani o Rabbe mülâki olacak, Hakk isminin tecellisinde olan kimseler Hakk esmâsı olan o Rabbe dönecek fakat bunlar ayrı ayrı Rablar değil, Rabbül Erbab'ın kendine ait zuhurları veya güçleri zâten böyle olmasa bu âlemdeki bu sistem yürümez karmakarışık olur, her Esmâ-i İlâhiyye kendine ait zuhurları kontrol eder, tedbir eder, melekleri vasıtasıyla bu işleri yaptırırlar, yani netice bir şey nereden kaynaklanmışsa kaynağına dönecek.

En kemâlli olan ve kendini bilen kimseler yani bu işi bu dünyada idrak etmiş olan kimseler ise bu zorlama hükmü altına sokulmadan kendileri diyecekler ki **"innâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'un"** (Bakara,2/156.Ayet) yani **"muhakkak ki biz Allah içiniz ve O'na dönüçüüz"** "innâ" dediğimiz zaman kendini bilen insânlar demektir , bakın burada Allah içiniz demenin de bir çok ifadeleri vardır yani Allah bizden Zât-i zuhurunu yapmakta onun içiniz biz demek bu ifade ve anlaşılması zor ve beşer idrakinde olanlarında kabullenmesi kolay değildir, ama gel gör ki hakikatte budur yani Zât mertebesinden bakıldığı zaman âyetin ifadesi *"Ey o mertebeye ulaşmış olan kullarım ben sizden Zât-i tecellimi yapmaktayım"* ama

95

bunu çevremizdekiler bilir yada bilmez, ve **"ileyhi raci'un"** bakın burada Allah'a döneceğiz diyor, konumuz olan âyette ise Rablarına döneceklerdir diyor, demek ki mertebeleri itibarıyla birinin döneceği yer Rabb Esmâ-i İlâhiyyesi ve oradan sonraki ulaşımınla Allah'a dönecekler fakat diğerleri doğrudan doğruya Zât ehli olduğu için "Biz Allah içiniz Allah'a döneceğiz" diyorlar.

Muhiddini Arabi Hz.lerinin Lübb ül lübb isimli, kitabından;

"Cennet ehli cennete vardıkları zaman Cenâb-ı Hakk onlara Zâtından Azamet ve Kibriya perdesini kaldırarak tecelli edecek, ve onlara "Ben sizin Rabbiniz değilmiyim" diyecek, onlarda: "hayır sen bizim Rabbimiz değilsin diyecekler" ve çok azı secde edecek, diğerleri secde etmeyecek, ikinci defa yine Cenâb-ı Hakk onlara Zâtından Azamet ve Kibriya perdesini kaldırarak tecelli ettiğinde "Ben sizin Rabbiniz değilmiyim" diye onlar yine "hayır" diyecekler yine az bir zümre "evet sen bizim Rabbimizsin" diyerek secde edecek, üçüncü defa yine az bir kimse secde edecek, secde etmeyenlere Cenâb-ı Hakk buyuracak ki, Ey kullarım sizinle Rabbiniz arasında bir işaret var mı dediği zaman onlar "evet" diyecekler işte o zaman Cenâb-ı Hakk, cennet ehlinin herbirerlerinin kafalarındaki sülietlenmiş Rabları şekliyle onlara tecelli ettiğinde, "evet sen bizim Rabbimizsin" diye hepsi secde edecekler",

Bizler Cenâb-ı Hakk'ı sürekli tenzih mertebesinde düşündüğümüzden ve hep o haller ile gördüğümüzden başka bir tecellide olduğuna akıl erdiremediğimizden başka işleri başka bir Allah varmışta o yapıyormuş gibi düşündüğümüzden teşbihi mertebeleri, yaşantıları ona maledemiyoruz, diğer mahlûkata malediyoruz o zamanda diğer mahlûkata müstakil vücut vermiş oluyoruz işte bu da gizli şirkin en büyüğü olmakta, buna rağmen Cenâb-ı Hakk'ın yine Hadîs-i Şerifte "Ben kulumun zannı gibiyim" diye bildirmesi de kulları yani bizleri bu yükten kurtarmış oluyor. Cenâb-ı Hakk'ın Zât-i şekliyle idrak edilip kendi hakikati İlâhiyye'si içerisinde ârifane bir şekilde bilinmesi,

96

birde beşeriyet sınırları içerisinde hayal ve vehim olgusu içerisinde Cenâb-ı Hakk'ı anlamak var, işte beşeriyet sınırları içerisinde bilmek avamın hâli, Zât-i şekliyle idrak edip ârif olmak hassül hasların hâli'dir, eğer biz bu şekilde kendimizi beşeriyet çerçevesi içinde bırakarak Cenâb-ı Hakkı idrak etmeye çalışırsak az çok yanılgı içerisinde oluruz, cennet ehli de olsak neticede hayal ehli olmuş oluruz ama biz yani ümmeti Muhammed hayal ehli olarak

getirilmedi yeryüzüne, ümmeti Muhammed'in bütün ümmetlere şahit bir ümmet olabilmesi için bütün bu mertebeleri idrak edip diğer ümmetlerin halini izah etmesi gerektiği için, bu irfan ve idrake ulaşması gerekmekte aksi halde biz ümmeti Muhammedin hayalperestleri ve zâhiri zuhurları olmuş oluruz, gerçi o da eski ümmetlerin zâhiri zuhurlarına göre çok üstün bir şeydir ama niye elimizde sonsuz bir imkân var iken onu beşer sınırları içerisinde kullanalım, bize çok yazık olur ve bize yakışan bir şey de olmaz çünkü ümmeti Muhammed ümmetlerin en üstünü en güzelidir fakat ne yazık ki bizler bu hakikatleri bilemediğimiz için veya gayret etmediğimiz için ve çok acıdır ki ümmeti Âdem'den bile gerideyiz.

Âdemi ümmet olmak için Âdemi hakikatleri idrak edip **"ve nefahtü fihi min ruhi"** Âyetini bizim yeryüzümüz olan beden mülküne indirmemiz gerekiyor ki o bizde faaliyete geçsin, o tohum bizdeki yerini bulsun, biz **"ve nefahtü"**'yü gönlümüze ekemediğimiz için Âdemi hakikat bizde yeşerip ağaç olup İbrâhîmiyyet, Mûseviyyet İseviyyet, ve Muhammediyyet kemâlatına ve meyvesine ulaşamıyoruz ne yazık ki.

Bütün bunları beşer ve akli cüz idraki içerisinde anlamaya çalıştığımız ve o kalıp ve çerçeve içerisinde kaldığımız için kendi hakikatimize ulaşamıyoruz, bizim öyle bir iç bünyemiz var ki (s.a.v.) Efendimizden verese olarak gelen, o kadar muhteşem bir iç bünyemiz var ki, hani Cenâb-ı Hakk Hadîs-i Kudsî'de "Ben yerlere göklere

97

sığmam mü'min kulumun gönlüne sığarım" dediği sır da, aslında sır da değil biraz kafasını, gönlünü çalıştıran kimse kendinde bu açılımın olduğunu görür, dışardan baktığımız zaman biz kendimizi küçük bir âlem olarak görmekteyiz aslında Hz. Ali Efendimizin âlem-i Ekber'sin dediği gibi o hâle ulaşmamız gerekmektedir yani insân bâtinî olarak bütün bu âlemlerden büyük bir âlem ama zâhir olarak baktığında 70-80 kg. ağırlığı, 1,70 mt civarı ortalama boyu olan bir küçük maddecik ve biz kendimizi böyle görmekteyiz, ama işte bu küçük madde dediğimiz bizim

asli varlığımız değil, bakın dikkat edelim asli varlığımıza giriş kapısıdır bu beden, eğer bu bedenlerimiz olmasa mânâ âleminde geçişimiz olmaz, bu bedenimiz bizim zâhir âlem ile bâtın âlem arasında berzahtır, kapıdır yani bizler için, onun için **"illâ ulûl elbab"** "ancak kâmil akıl sahipleri", bir başka ifadeyle kapı sahipleri bu işleri idrak eder diyor.

Her beden Cenâb-ı Hakk'ın Esmâ-i İlâhiyyesi'nin zuhur ettiği bir kapıdır, herkes bir Esmâ-i İlâhiyyesi'nin kaynağıdır, kim ki bunu idrak ettiyse ulûl elbab'tır, her kapıyı o kapının gerektirdiği anahtarı takarak açar yani karşısına gelen her kişiyi aynı anahtarla açmaz çünkü her anahtar her kilidi açmaz, onun için elhullah bazı durumlarda *"senin kilidin falan kimsede git o açsın"* der, onun ihtisası o esmâ üzerine olduğundan oradan ona hitabı ve ulaşması daha kolay ve daha gerçekçi olur. Rabbinı bilen şeriat mertebesi itibarıyla bu sözü lâfzi olarak söyler, tarikat mertebesi itibarıyla bu sözün hakikatini huşu duygular içerisinde söyler, hakikat mertebesinde artık hakikate eriştiğinden ve beşeriyeti orada kalmadığından, duyguları da orada izale olduğundan kendisini orada bulur, marifetullah mertebesi itibarıyla onun Rabbi İlâh-i olan Allah esmâsıdır, Yusuf (a.s.) zindandan çıkarken **"Ya sahibeyissicni e erbabün müteferrikune hayrun emillâhul Vahidül Kahhar;"**(Yusuf 12/39.Ayet) yani **"Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı rabler mi daha hayırlı, yoksa Vâhid-ül Kahhar olan Allah mı?"** diyerek bize o kadar büyük yol açıyor ki, buradan gir ve bütün Esmâ-i

98

İlâhiyye saltanatını seyret, her an, taptaze.

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي
فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

(47) Ya beniy isrâilezküru nı'metiyelletiy en'amtü aleyküm ve enni faddaltüküm alel âlemiyn;

* Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve (bir zamanlar) sizi cümle âleme üstün kıldığımı hatırlayın.

Cenâb-ı Hakk, bu mertebenin hakikati olan kavme hitab ederek yani tarikat mertebesinin hakikatini yeryüzünde yaşayan kavim olarak, yani ilk defa yaşayan kavim olan beni İsrâîl'e Hz. Mûsû (a.s) 'ın hayat hikâyesini okuduğumuz zaman, tabi eğer bunu gerçekten okuyor isek ve kendi bünyemizde tatbik edebiliyor isek, biz o zaman işte gerçek tarikat ehliyiz, İsâ (a.s) 'ın hayatını idrak edip kendimizde tatbik edebiliyorsak biz hakikat ehliyiz, Muhammed (s.a.v) Efendimizin hayatını idrak edip yaşayabiliyorsak o zaman biz marifetullah ehliyiz ve işte o zaman ancak varis-i Muhammediyiz yoksa ben Muhammedi'yim demekle lâfzi olarak Muhammedi olunmuyor ancak tabii olarak olunuyor, yani ondan sonra dünyaya geldiğimiz için onun ümmeti içerisine o şerefe nail olmuş oluyoruz ama zamanlamayı biz yapmadan Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla, peki, biz çalışmadan namazla, sabırla, huşu ile bu hayatı yaşamadıktan sonra biz nasıl ümmeti Muhammed olacağız, buna mirasyedi deniyor, ama mirasyedi de çabuk biter, insân üretici olmalı ki veya ürettiğinde toplayıcı olmalı ki rezerv olsun bitmesin.

Ey gece yürüyen kullarım size verilen nimetimi hatırlayın, eğer bu sadece beni İsrâîl'e verilmiş olsaydı eğer o 4500 sene evvel olup bitmiş olan hadisenin bugün zikredilmesine gerek yoktu, olsa bile o tarihi bir hadise olurdu.

Cenâb-ı Hakk'ın bu kavme verdiği o kadar büyük nimetler var ki, işte onlar Mûseviyyet ismi altında tarikat

mertebesinde yaşayan kimseler, isterse bu hıristiyanlardan olsun ama hakikleri tabii ki, sadece bize ait değil, o nimetler öyle bir nimetler ki ben o nimetleri sizin üzerinize verdim yani tarikat mertebesinde yaşayan kimselerin üzerine verdim o nimetleri. Ben sizi âlemlerin üzerine

yükselttim, âlemlerden kasıt o günkü Mâseviyyet mertebesi itibarıyla hangi âleme yükseltilmişse o âlemler ve onun altındaki âlemler yani şeriat mertebesinin üstüne yükselttim demek, Hakkikati Muhammedi âlemlerine de yükselttim demek değil, bütün âlemlerin üzerine yükselttim demesi Mûseviyyet mertebesi itibarıyla geldiği için daha evvelki peygamberlerin mertebelerinden sizi üste çıkarttım demek yani şeriat mertebesinin üzerine çıkarttım demek burada, Muhammedi mertebesi daha burada yok ama bu hâl eski hâl göre çok büyük bir nimettir.

وَأَنْقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

(48) Vetteku yevmen la tecziy nefsün an nefsin şey'en ve lâ yukbelu minha şefaattün ve lâ yühazü minha adlün ve la hum yunsarun;

* Öyle bir günden sakının ki, o gün hiç kimse bir başkası adına bir şey ödeyemez. Hiçbir kimseden herhangi bir şefaata kabul olunmaz, fidyeye alınmaz. Onlara yardım da edilmez.

Öyleyse sakının, ittika edin, öyle bir günden ki hiç, bir şey değiştirilemez, alınıp satılamaz ve orada hiçbir şefaatte kabul edilmez, tabii Allah'ın şefaata ettirdiği kimseler ayrı, onlardan hiçbir fidyeye alınmaz yani o gün insânlara ne bir yardım edecek ne şefaata edecek kimse vardır, o günden sakının, Cenâb-ı Hakk burada bütün bu tarikat hakikatının bir kısmını anlattıktan sonrada hayatınızı böyle sürdürün ve başınıza gelecek o hadiseler gelmeden sakının, yani gereği neyse bunun gereğini uygulayın .

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ
أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ

**(49) Ve iz necceynaküm min âli fir'avne
yesumuneküm suel'azabi yüzebbihune ebnaeküm ve
yestahyune nisaeküm, ve fiy zâliküm belâun min
Rabbiküm azîym;**

* Hani, sizi azabın en kötüsüne uğratan, kadınlarınızı sağ bırakıp, oğullarınızı boğazlayan Firavun ailesinden kurtarmıştık. Bunda, size Rabbinizden (gelen) büyük bir imtihan vardı.

O vakti hatırla ki biz size kurtuluş verdik, demek ki zamanlarımız arasında bazı zamanlar var ki Cenâb-ı Hakk o zaman içerisinde bize kurtuluş necat veriyor, işte biz hep Hakk istikametinde olduğumuz zaman o necat bize hangi saatlerde gelmiş ise o saati yakalayabiliriz ama Hakk yolunda olmazsak herhangi bir zamanda necat-ı İlâhiyye kurtuluş vesilesi bize gelir ise de biz orada olmadığımız için bizi bulamaz gider ve o rahmette başkasının olur ama biz kendimizde olduğumuz sürece, kendi evimizde olduğumuz sürece evimize birisi gelse kapıyı çalsa içerde olduğumuzdan o misafiri hemen içeriye alırız o necat'ı kullanırız.

Burada Cenâb-ı Hakk Biz kurtardık sizi diyor, zaman ve mekân ötesinde olan bir Allah bu kelimeyi konuşur mu hiç! Peki bu fir'âvn ve âilesi ne yapıyorlardı, size kötülüklerle azab ediyorlardı, yani nefsi emmâre senin veled-i kalp olan gönül evlâdına azab ediyordu, onu rahat bırakmıyordu, sizin erkek evlâtlarınızı kesiyordu ve kız çocuklarınızı bırakıyordu, bakın ne kadar açık bir ifade, erkek çocukları fir'âvn'un kesmesi, yani nefsi emmârenin kesmesi ne demek? Kişide meydana gelen veled-i kâlb olan erkek evlâdı yani İlâh-î ilimleri kesiyordu ve kendinden meydana gelen hayal ve vehim kızlarını bırakıyordu, işte bu erkek evlâtları nefsi emmâre tarafından kesildiği sürece kişinin erkek bir evlâda sahip

olup onu kendisine vâris etmesi mümkün değil, kızlar çoğaldıkça hayal ve vehmi artmış oluyor insânın, işte erkekten kasıt İlâh-î hakikatleri idrak etmek, kızıdan kasıttta hayal ve vehmi anlamak, bizdeki nefsi emmâre de Hakk'la ilgili olan şeyleri keser, gerçek irfaniyyet sohbetini dinletmez uykuyu getirir keser, gaflet getirir mâni olur yani ama dünyevi şeylerin yolunu açar, daha çok onu dinletmeye çalışır. İşte bu o mertebe sahipleri için Rab'binden azîm bir belâydı bu.

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ
تَنْظُرُونَ

(50) Ve iz feraknâ Bikümül bahre feenceynaküm ve ağrakna le fir'âvne ve entüm tenzurun;

* Hani, sizin için denizi yarmış, sizi kurtarmış, gözlerinizin önünde Fir'âvn âilesini suda boğmuştuk.

Yine o vakti hatırlaki, size denizi yardım, onu da hatırlayın, yine size necat verdik sizi kurtardık fir'âvn ve çevresindekileri boğduk, sizde bakıp seyrediyordunuz bu hâdiseyi, Biz yaptık bu işleri; İşte bakın nefsi emmârenin yani fir'âvn'un ölüm yeri burası, ölüm yeri derken hükümünün kalktığı yer burası, bir insân başlangıçta şeriat mertebesinde de olsa, tarikat mertebesinde de olsa nefsi emmâresi fir'âvn gibi önünde dikiliyor ama ne zaman ki Mûseviyyet mertebesinde bir "Hâdi-Hidâyet" gelecek, bir kurtarıcı gelecek, bunlarda ilham, idrak ve şuurun geldiği zamanlar işte, bunun içinde onun talepçisi olmak lâzım, Kızıldeniz olduğu söylenen denizi yardım demesinden maksat, hayalinde varettiğin hayal denizi, beşeriyetinle, akli cüz'inle meydana getirdiğin hayal denizi, insânoğlunun burasını aşması mümkün değil, ta ki Hakk'tan bir necat gelecek, bir kurtuluş gelecek, bir Mûsâ gelecek ve asasıyla vuracak, oradan Oniki yol açılacak.

Her tarikatın yolu kendine göre ayrı bir yol demektir, yeter ki o tarikat isminin ifadesi olan gerçek yolunu bilmiş, bulmuş olsun ve o yoldan gitmiş olsun yoksa o yolun

102

kendisine açılmaması mümkün değildir, eğer yol açılmıyorsa ya dervişte aksaklık vardır ya Mûsâ'da aksaklık vardır fakat Mûsâ gerçek Mûsâ ise o yolu açar mutlaka ve dervişte gerçek bir dervişse Mûsâ'nın açtığı yoldan geçer eğer geçilmiyorsa eksikliği aramamız gerekiyor.

Firavun'u ve çevresini, orada gark ettik, boşduk, sizde bakıp duruyordunuz;

Beni İsrâîl Mısır'dan çıktıktan sonra fir'âvn onları gönderdiğine pişman oldu ve arkasından ordusuyla birlikte geldi, önlerinde deniz arkalarında fir'âvn ve ordusunun olduğunu gören Yahudiler şaşırıldılar, panik yapmaya başladılar, Mûsâ (a.s.) bu durumda Rab'binden niyaz etti, Cenâb-ı Hakk'ta ona elindeki âsâyı suya vur dedi, Mûsâ (a.s.) On iki defa muhtelif yerlerde esasını suya vurunca On iki yol açıldı (**Not: burada açılan denizin dibindeki kumlar dünyada güneşi bir defa gördü ve sonra deniz tekrar kapandı**)

Cenâb-ı Hakk o suyu öyle bir hâle getirmişki, o su açıldıktan sonra buz dolabında donan su gibi donup kalmış, şeffaf bir şekilde ve açılan On iki yoldan giden beni İsrâîl'in hepsi birbirini görmüşler, kalpleri mutmain olsun, huzurlu olsun diye bu şekilde olmuş, beni İsrâîl'in son ferdi bu yoldan karşıya geçtikten sonra fir'âvn ve ordusu oraya ulaşmış, fakat girme cesaretini gösterememişler, su kapanır diye, fakat o anda Cenâb-ı Hakk Cebrâîl (a.s.) ı bir kısrağın üzerinde suya göndermiş, fir'âvn'un altındaki at kısrağı görür görmez o da onun arkasına takılmış yoksa fir'âvn kendi isteğiyle oraya girmiş değil, at üstünde fir'âvn'u götürüyor, arkasındaki orduda fir'âvn gidiyor diye onun arkasından yola giriyorlar, ne zaman ki bütün ordu denize giriyor, o anda su üstlerine çöküyor, fir'âvn suya batıp boğulmak üzereyken "ben Mûsâ'nın Rabbine imân ettim" diyor "Lâ ilâhe illâllah" diye fakat o kabul edilmiyor

tabi müşahedeli olduğu için, bir müddet sonra bütün ordu suyun dibinde kaldığı halde fir'âvn'un cesedi suyun üstüne çıkıyor, buradaki hikmet şu, zâhir olarak bile olsa Kelime-i Tevhid'i söyleyen bir kişi mutlaka fayda sağlar. Nefsimizde

103

aynı şekilde, ne zaman ki biz kendimize ait yolu bulup hayal ve vehmin dışına çıkacağız, Mûsâ gelecek yani bizi götüren kimse olan irfan ehli, arifibillâh bize yol açacak biz o yola girdiğimiz zaman yani hayal ve vehmin dışına çıkmaya başladığımız zaman, nefsi emmâre'nin aslı hayale dayandığından o kendi anasına ulaşip kendi anasında boğulmuş olacak, fakat Kelime-i Tevhidi telâffuz ettiği için bizde hayatını sürdürecektir ama gerçeği olarak, işte ondan sonra karşıya geçtiğimizde o bize yardımcı olacak, bizi arkamızdan kovalamayacak, elimizden tutup yanımızda yardımcı olacak inşallah, işte o mertebe itibarıyla gerçek tarikat ve yaşantısı budur.

Ve sizde buna bakıp duruyordunuz; sanki bu oyunlar başka bir yerde oynanıyormuş gibi, bizler de cesedimiz üzerinde oynanan, duygularımız üzerinde oynanan bu oyuna aklımız itibarıyla bakıp duruyoruz, seyrediyoruz, işte nefsinin bilen demek bu fiilleri itibarıyla, duyguları itibarıyla, akli itibarıyla kendini tanıyabilmiş olan kendi nefsinin bilen kimse demektir bu da bizim akli külden gelen o mertebedeki zuhurumuz veya temsilci tarafımız, işte o bakıp duruyor seyrediyor çünkü müşahede ehli.

وَإِذْ وَاَعَدْنَا مُوسَىٰ اَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ
وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ

(51) Ve iz va'adna Musa erbe'ıyne leyleden sümmettehâztümül'icle min ba'dihi ve entüm zâlimun;

* *Hani, biz Mûsâ ile kırk gece için sözleşmiştik. Sizler ise onun ardından (kendinize) zulmederek bir buzağıyı tanrı edinmiştiniz.*

Ey kulum, ey Habibim, ey tarikat ehli veya ey okuyan kişi, o vakti hatırla ki biz sözleşmiştik, vadeleşmiştik yani bir tarih tespit etmiştik Mâsâ ile Kırk gün Kırk gece olarak, diğer Âyetlerde bu durum biz Otuz gün vadeleşmiştik daha sonra On ilâve ettik Kırk'a çıkardık diyerek anlatılıyor, bu da şu demek;

104

Tur dağına çıktığı zaman Mûsâ (a.s.) otuz gün gündüzleri oruçlu, geceleri ibadet halinde geçiriyordu ve bu durum nefis teskiyesine yeterli olmadı, tarikat mertebesi itibarıyla, Cenâb-ı Hakk bu nedenle on gün daha ilâve ettik diyor ve son on günde Tevrat-ı Şerifi alması var, her gün bir Suhuf, dokuz Suhuf verildi bunların yedi tanesi mermer taşa yazılmış, iki tanesi Nur'dandı, işte o iki tane nurdan olan levhaları ümmetine açamadı Mûsâ (a.s.) çünkü onlar hakikat mertebesinin izahlarıydı, tarikat mertebesinde olanlar onu alamayacağı için onu İsâ (a.s.) a bıraktı, sadece yedi levhayı açıkladı.

Mûsâ (a.s.) bu kırk gün için giderken kavmini kardeşi Harûn'a teslim etti, sonra onlar ne yaptılar, bir buzağıya yöneldiler ve zulüm ehli oldular.

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

(52) Sümme afevna anküm min ba'di zâlike le'alleküm teşkürun;

* *Sonra bunun ardından şükredersiniz diye sizi affetmiştik.*

Sonra sizden bu günahı affettik, o günahı işledikten sonra, böylece umulur ki, bu işe şükredersiniz, demek ki tarikat mertebesinde olan bir kimse zaman zaman eski haline dönebiliyor çünkü tarikat mertebesinde kendi nefsanîyetinin bazı güçleri olduğu için zaman zaman dönebiliyor yani daha orada ayağı sağlam basmış değildir.

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

**(53) Ve iz ateyna MuselKitabe velFurkane
le'alleküm tehtedun;**

* Hani, doğru yolu tutasınız diye Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) ve Furkan'ı vermiştik.

Ve Biz Mûsâ'ya kitabı verdik, ve Furkan'ı verdik, umulur ki siz bunlara bakmak sûretiyle yolunuzu bulursunuz yani

105

hidâyete erersiniz yani bunların içinde olan Hâdî ismini alıp o yoldan gidersiniz, Burada şunu bilmek lâzım ki, tarikat mertebesinde olan bir kişiye de kitap gelebiliyor, kitaptan kasıt ilhamlar yani tarikat mertebesi, Mûseviyyet mertebesi itibarıyla gelen ilhamlar, yeri gelmişken bu ilhamların kaynağı nasıldır ona da bakalım;

Mûsâ (a.s.) doğduktan sonra firavun ve ailesi ona bakıyorlar, yani Mûsâ (a.s.) nefsi emmâre'nin kucığında büyüyor. Mûsâ (a.s.) a fir'âvn'un muhabbet etmesi, **"ve elkaytü aleyke mehabbeten minnîY"** (Taha,20,39 Âyet) yani *"Kendimden bir muhabbet ilka ettim"* Âyetinde dediği gibi, işte bu muhabbet Mûsâ (a.s.)'ın özünde olduğundan, ondan meydana gelen güzellik Asiye Hatun'uda, fir'âvn'u da cezbetti ve Âsiye Hâtun *"umulur ki bu evimize neşe getirir, evlat edinelim"* dedi. O güne kadar Mûsâ (a.s.) şahsında rivâyetlere göre kırkbin çocuğun kesildiği ifade ediliyor, fakat bunların herbiri aynı zamanda Mûsâ (a.s.)a güç, kuvvet oldu, yani Mûsâ (a.s.) fir'avn karşısına çıktığı zaman tek bir fert olarak çıktı ve duasında **"Kale Rabbîşrahliy sadriy"** (Tâhâ,20/27.Ayet) yani **"Rabbim sadrımı genişlet"** dedi ve kendisi için kesilen o çocukların gücüyle gitti fir'avn'un karşısına, fir'avn tek kaldı aslında orada, **"Ve iz ateyna Mûsel Kitabe"** dediği bu aslında, kendisi namına nefsi emmâre tarafından kesilmiş gibi görülen o bilgiler yani o çocuklar toplandı ve bir kitap halinde Mûsâ kemâle erdiği zaman kendisine verildi ve bunun zâhirdeki ismi Tevrat oldu. Tevrat haberi uzağa ulaştıran tevriyyet demektir, daha evvelki peygamberler sadece kendi kavimleri içine geliyorken, Mûsâ (a.s.) daha geniş kavimlere getirildi, işte şeriat mertebesi itibarıyla

kendi bünyende yaptığı faaliyetler, fiziki çalışmalar, tarikat mertebesine girdiğin zaman daha da genişler, yani iç bünyende daha derinlere doğru genişlemeye başladığı zaman o tevriyyet olur, "işte bunu verdik" diyor.

Âyet'in diğer yönden ifadesi ise Mûsâ (a.s.)'ın şahsında, tarikat ehline ben gönlümden bir muhabbet ilka ettim yani Zâtımdan "Ben ilka ettim" diyor Cenâb-ı Hakk,

106

"venefahtü" "veelkaytü" bakın aynı şey yani "Ben ruhumdan verdim" dediği gibi "Ben muhabbetimden verdim" diyor. Âdem (a.s.) a ruhundan veriyor bu ruhaniyetin daha çok faaliyete geçmesi için, daha geniş sahayı kaplaması için Mûseviyyet mertebesinde bir de muhabbet ekleniyor.

Ve Furkan'ı verdik, buradaki Furkan'dan kasıt Mûseviyyet mertebesine kadar gelen bilgileri birbirinden ayırmak ve farklı hallerde tatbik etmek demek, Âdemiyet, Nûhiyyet, İdrisiyyet, daha sonra İbrâhîmiyyet bilgisi yani tevhidi ef'âl ve Mûseviyyet bilgisi olan tevhidi esmâ bilgisi. Bunların da farklılıklarını verdik, yani sana kadar her mertebenin bilgisini ayrı ayrı verdik hem mücmel olarak Tevrat'ta verdik, hem de bu mertebelerin hakikatlerini ayrı ayrı izah ederek verdik demektir,

Bizdeki Furkan'da Mûseviyyetten sonra İseviyyet ve Muhammediyyet mertebelerini de sana ayrı ayrı anlattık demek, bizdeki Furkan yani Kûr'ân'ın Furkan'ı, mertebeleri ayıran demektir, eğer öyle bir şey olmasa herşey birbirine karışır, hangi mertebede hangi ilim geçerli olur bilinmez, yani hangi hastalığa hangi ilaç verilecek bilinmez, işte Furkan bu meseleyi yerlerinde kullanmaktır.

Umulurki bu toplu olarak verilen kitap ve içerisinde ayrı ayrı mertebeleri olan kitapta yerinizi bulursunuz da Hidâyete erersiniz, tarikat mertebesi itibarıyla.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ
الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ
بَارئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

**(54) Ve iz kâle Mûsû likavmihî ya kavmi
innéküm zalemtüm enfüseküm Bittihazikümül'icle
fetubu ila Bariiküm faktulu enfüseküm, zâliküm
hayrun leküm inde Bariiküm, fetabe aleyküm*
inneHU HUvetTevvaburRahîym;**

* Mûsâ, kavmine dedi ki: "Ey kavmim! Sizler,

107

buzağıyı ilâh edinmekle kendinize yazık ettiniz. Gelin yaratıcınıza tövbe edin de nefislerinizi öldürün (kendinizi düzeltin). Bu, Yaratıcınız katında sizin için daha iyidir. Böylece Allah da onların tövbesini kabul etti. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir."

Mûsâ (a.s.) kemâle erdikten sonra kavmine hitap ediyor, yani bizdeki gönül Mûseviyyet mertebesine ulaştığı zaman kendi esmâsı'na yani kavmine hitap ediyor, "Muhakkak ki siz buzağıya yöneldiğiniz için nefsinize zulmetiniz" diyor.

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً
فَأَخَذْتُمُ الصَّاعِقَةَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ

**(55) Ve iz kultüm ya Mûsû len nu'mine leke
hatta nerAllahe cehreten feehazetkümüssa'ikatü ve
entüm tenzurun;**

* Hani siz, "Ey Mûsâ! Biz Allah'ı açıktan açığa görmedikçe sana asla inanmayız" demiştiniz. Bunun üzerine siz bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı.

ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

**(56) Sümme be'asnâküm min ba'di mevtiküm
le'alleküm teşkürun;**

* Sonra, şükredesiniz diye ölümünüzün ardından sizi tekrar dirilttik.

وَوَضَّلْنَا عَلَيْكُمْ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوى كُلُوا مِنْ
طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ
يَظْلِمُونَ

**(57) Ve zallelnâ aleykümülğamame ve enzelnâ
aleykümülmenne vesselva* külu min tayyibati ma
rezaknaküm* ve ma zalemuna ve lâkin kanu
enfüsehüm yazlimun;**

* Bulutu üstünüze gölge yaptık. Size, kudret helvası ile bıldırcın indirdik. "Verdiğimiz rızıkların iyi ve güzel

108

olanlarından yiyin" (dedik). Onlar (verdiğimiz nimetlere nankörlük etmekle) bize zulmetmediler, fakat kendilerine zulmediyorlardı.

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا
وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ
وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ

(58) Ve iz kulnedhulu hazihilkaryete fekülu minha haysü şî'tüm rağaden vedhulülbabe sücceden ve kulu hittatün nağfir leküm hatayaküm* ve senezidülmuhkiniyn;

* Hani, "Şu memlekete girin. Orada dilediğiniz gibi, bol bol yiyin. Kapısından eğilerek tevazu ile girin ve "hitta!" (Ya Rabbi, bizi affet) deyin ki, biz de sizin hatalarınızı bağışlayalım. İyilik edenlere ise daha da fazlasını vereceğiz" demiştik.

Ve secde ederek o şehre girin Kudûs'e, ve "Sen bizim hatalarımızı mağfiret et" diyerek ve secde ederek giriniz eğer bunu yaparsanız Biz de size ihsânımızı arttırırız.

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

(59) Febeddelelleziyne zalemu kavlen ğayrelleziy kıyle lehüm feenzelna alelleziyne zalemu riczen minesSemai Bima kânu yefsukun;

* Derken, onların içindeki zâlimler, sözü kendilerine söylenenden başka şekle soktular. Biz de haktan ayrılmaları sebebiyle, o zâlimlere gökten bir azap indirdik.

Bunlar bu sözü değiştirdiler, yani Cenâb-ı Hakk'ın onlara "ve kulu hittatün nağfir leküm" "hitta (Ya Rabbi, bizi affet)" deyiniz dediği cümledeki "hitta" kelimesini "hittai hamra" ya çevirmişler yani "Ya Rabbi bize kırmızı buğday ver" diye çevirmişler ve şehre öyle girmeye kalkmışlar yani secde etmekten imtina etmişler,

109

onlar için denildi, böyle yaptıkları için o zulmedenlerin üstüne indirdik, gökyüzünden bir kötülük, bir pislik indirdik onların üzerlerine, daha önceleri onlara gökyüzünden nimet gelirken yapmış oldukları ters bir olaydan dolayı bu sefer pislik indirdik üzerlerine deniyor, bozgunculuklarından dolayı, bu sözden sonra Kudûs-ü şerife

giremiyorlar, Cenâb-ı Hakk yasaklıyor onlara ve kırk sene sahralarda dolaşıyorlar, bu kırk sene içerisinde "hıntaihamra" talebinde bulunanlar vefat ediyorlar ancak onlardan sonra yetişen gençler Kudüs-ü Şerif'e giriyorlar.

وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ
فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرِبَهُمْ
كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

**(60) Ve izisteska Mûsâ likavmihi fekulnadrib
Bi'asakelhacer* fenfecerat minhüsnetâ aşrete
aynen, kad alime küllü ünasin meşrabehüm* külu
veşrabu min rizkillaahi ve lâ ta'sev fiyl' Ardi
müfsidiyn;**

* Hani, Mûsâ kavmi için su dilemişti. Biz de, "Asanı kayaya vur" demiştik, böylece kayadan on iki pınar fışkırmış, her boy kendi su alacağı pınarı bilmmişti. "Allah'ın rızkindan yiyin, için. Yalnız, yeryüzünde bozgunculuk yaparak fesat çıkarmayın" demiştik.

Yine o vakti hatırla ki, Mısırdan çıktktan sonra kavmi Mûsâ'dan su talep etti, Mâsâ'da kavmi için su talep etti Cenâb-ı Hakk'tan, ama bu olay Kudüs-ü Şerif'e giriş hadisesinden önce olan bir olay ; Biz dedik ki Mûsâ'ya asanı şu taşa vur! ve oradan On iki kaynak, On iki göz olarak fışkırdı akmaya başladı, ve insân'lar nereden su içeceklerse o yerlerini bildiler, On iki kaynaktan çıkan sudan hangi sıpta yani sülâlaye hangi kaynak ayrılmışsa oradan içtiler sularını, birbirlerinin sularından içmediler, işte hangi mertebenin insân-ı kaynağı nereden ise oradan suyunu almakta ve ayrıca diğer bir ifade ile bir tarikat yolcusu On iki dersin neresinde ise suyunu o anda o

110

mertebe içerisinde almaktadır. Yiyiniz, içiniz Allah'ın rızkindan, yalnız yeryüzünde bozguncu olarak yürümeyiniz, yani ben tarikat ehliyim diyerek kendinden

aşâğılarını hor görme, bozguncu olarak gitme, kendi halinde devam et.

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ
يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا
وَعَدْسِهَا وَبَصِلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ بِالَّذِي هُوَ
خَيْرٌ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَّا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ
وَالْمَسْكَنَةُ وَبَآؤُوا بِغَضَبٍ مِّنَ اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ
بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا
يَعْتَدُونَ

(61) Ve iz kultüm ya Mûsâ len nasbire alâ ta'amin vahidin fed'u lenâ Rabbeke yuhric lenâ mimma tünbitül'Ardu min bakliha ve kissâiha ve fumiha ve adesiha ve besaliha* kâle etestebdilunelleziy huve edna Billeziy huve hayrûn, ihbitu mısran feinne leküm ma seeltüm* ve duribet aleyhimüz-zilletü velmeskenetü ve bau Biğadabin minAllah* zâlike Biennehüm kanu yekfürune Biayatillâhi ve yaktülunenNebîyyiye BiğayrilHakkı, zâlike Bimâ asav ve kânu ya'tedun;

* Hani, "Ey Mûsâ! Biz bir çeşit yemeğe asla katlanamayız. O hâlde, bizim için Rabbine yalvar da, o bize yerden biten sebze, kabak, sarımsak, mercimek, soğan versin" demiştiniz. O da size, "İyi olanı düşük olanla değiştirmek mi istiyorsunuz? Öyle ise inin şehre! İstedikleriniz orada var" demişti. Böylece zillet ve yoksulluk onları kapladı. Onlar, Allah'ın gazabına uğradılar. Bunun sebebi, onların; Allah'ın âyetlerini inkâr ediyor, peygamberleri de haksız yere öldürüyor olmaları idi. Bütün bunların sebebi ise, isyan etmek ve aşırı gitmekte oluşlarıydı.

O vaktide hatırla ki siz Mûsâ'ya demiştiniz, ya Mûsâ biz tek yemeğe sabredemeyiz artık; hani gökyüzünden helva ve bildircin eti gelmişti ya, bunları belirli bir süre yedikten sonra bu bize yetmez dediler, Rabbine bizim için dua et bizim için yeryüzünden sebze, salatalık, kabak, sarımsak, mercimek ve soğan çikarsın, biz bunları istiyoruz diyorlar.

"Sizin için hayırlı olana sizin için düşük olanı mı tercih ediyorsunuz, talep ediyorsunuz, değiştirmek mi istiyorsunuz" dedi Mûsâ (a.s.) o zaman Mısır'a dönüp gidin sizin istedikleriniz orada var, benim peşimde ne duruyorsunuz, ben sizinle neden uğraşıyorum. Bakın işte tarikat mertebesi itibarıyla çalışmalarda zorlanmaya başlayan kişinin hali bu, eğer öyle bir şey istiyorsan git fir'âvn'un yani nefsinin hükmü altına gir, işte ne kadar açık, bir müddet insân kendindeki muhabbetle bir hız alır ama gerçekçi çalışmalar başladığı zaman ve bir müddette yol aldığı zaman veya bir müddet çalıştığı zaman bu işler kendisinde zorlanmaya yolaçar ve kaçış yerleri aramaya başlar, gerçi tam muhabbet ehli için bunlar olacak şeyler değildir, muhabbet ehli yoluna devam eder bunlara hiç bakmaz, bildircin etini bulmuş onu yer, helvayı bulmuş onu yer, soğan, sarımsak istemez, işte soğan sarımsak istemesi kendi tabiatı itibarıyla kendi nefsaniyeti ağırlığı itibarıyla onu geriye çeker, eski haline, muhabbetine çeker, eski arkadaşları varsa onlar onu çekerler, ve bunu talep eder gönlünden, tasavvuf sohbetleri ağır geliyor bana, ben gideyim biraz dünya işleriyle uğraşayım demeye başladığı zaman işte bu Âyetin hükmü altına girmiştir. O zaman ona derler **"ihbitu mısran"** "sen Mısıra git" senin istediklerin orada var, çünkü onlar yolda tarım yapamadıkları için Cenâb-ı Hakk onlara gökyüzünden nimet verdiği halde bu nimeti yemeyip tekrar başka yiyecekler istemeleri beşeriyet hallerini özlemeleri oluyor ve tarikat mertebesine bunu bu şekilde bildiriyor Cenâb-ı Hakk. Mâide sûresinde havarilerin gökyüzünden bir sofraya istemeleri ile buradaki fark şöyledir, havariler kendileri

sıfat mertebesinde oldukları için Zat mertebesinin özlemini duyuyorlar ve oradan bilgi istiyorlar, ama Mûseviler kendilerinde esmâ mertebesi olduğu halde ef'âl mertebesine geriye dönüş istiyorlar arada büyük fark var, işte tarikat ehlinde burada kayan gider Mısır'a, kalanda neticede Kudüs-ü Şerife girer.

Rabbine dua et dediği, kendi Rabbi ile onu bütünleştirebilirse dönmüyor artık, bütünleştiremezse dönüyor. Bunun üzerine onların üzerine zillet vuruldu, bu dünyada zelil olmak üzerlerine vuruldu, işte bunun üzerine Kudüs'ten kovuldular, dünyanın her bir tarafına dağıldılar ve bu zillet daha halen sürmekte üzerlerinde. Ve böyle yapmakla Allah'ın gadabını da satın aldılar, işte Cenâb-ı Hakk bir kimseye hakiki tarikat yolunu açmışta o kimseler ondan geriye dönmüşlerse Allah'ın gadabını satın almış oluyorlar, çünkü Cenâb-ı Hakk onlara o kadar büyük bir yol açmış o kadar büyük ihsânda bulunmuş ki bu ihsânı reddetmek tabi ki gazaptan başka bir şeyle telâfi edilemez.

İşte bu Allah'ın Âyetlerini inkâr etmekten, küfretmekten böyle oldu, ve haksız yere de peygamberleri öldürdüler, açık olarak Zekeriyya (a.s.) Yahya (a.s.) ve Üzeyir (a.s.) ı öldürdüler ve bilinmeyenlerde var, bugün peygamber öldürmek demek kişide meydana gelmeye başlayan İlâhi varidatı kesmek demek, nefsâniyetiyle onu kapatmak demek, kaçmak demek yani. İşte böylece bunlar isyan ettiler, taşkınlık ettiler, hadlerini, hudutlarını aştılar.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

**(62)İnnelleziyne âmenu velleziyne Hadu
venNesara vesSabiiyne men amene Billahi
velyevmil'ahiri ve amile salihan felehüm ecruhüm
inde Rabbihim ve lâ havfün aleyhim ve lâ hüm
yahzenun**

* Şüphesiz, inananlar (Müslümanlar) ile Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sâbiîlerden (her bir grubun kendi şeriatında) "Allah'a ve ahiret gününe inanan ve sâlih ameller işleyenler için Rableri katında mükâfat vardır; onlar korkuya uğramayacaklar, mahzun da olmayacaklardır" (diye hükmedilmiştir).

Şimdi başka bir mertebeye, başka bir hâle geçiyor, ama imân ehline gelince, o kimseler ki imân ettiler;

Mertebe-i Âdemiyetten mertebe-i Muhammediyete kadar bütün bu mertebelerin imân ehli var, âmenû dendiği zaman bütün bu mertebeleri kapsamına alıyor, biz imân ehli dendiği zaman müslümanları zannediyoruz sadece.

O imân edenler şunlar ki, bunların bir kısmı Yahudilerdir yani beni İsrâîl'dir bunlardan imân ehli olanlar, sadece irsi Yahudilik yetmiyor yani, ve imân ehli olan hıristiyanlar ve sabiiyn yani yıldıza bakanlar, yıldıza tapanlar.

Efendimiz (s.a.v.) diyor ki "Benim ümmetimin hangisine baksanız yolunuzu bulursunuz, çünkü onlar gökyüzündeki yıldızlar gibidir", birde Yusuf (a.s.) "Ben rüyamda on bir yıldız, ay ve güneşin bana secde ettiklerini gördüm" dediği yıldız var. Yıldızın hakikatini idrak etmiş olanlar "**Ven necmi iza heva**"(Necm,53/1.Âyet) bu heva yıldızını da idrak etmiş olanlardır.

Sabiiyn tarihte geçmiş bir kavim olarakta bilgilerde bildiriliyor, bunlara İdris (a.s.) ve onun devrindekiler de diyorlar, Babil devrinde yıldıza tapan kişiler olduğu da söyleniyor, fakat burada her ne hal ise biz onları belirli bir grup olarak düşünmeyelim de, gönül semasında yıldız gibi parlayanlar diyelim, Kim ki, bunlardan Allah'a imân etti, yani Yahudi olsun, hıristiyan olsun, bütün peygamberan mertebesinde yıldızlaşan kimseler olsun, bunlar Hz. Peygamber (sa.v.) den önceki devrelerde veya sonraki devrelerde olsun öncelikle şartı, bunlardan Kim ki Allah'a imân eder, ahiret gününe imân eder ve sâlih amel yapar

ise onların Rablarının yanında karşılığı vardır, hepsinin Rabları ayrı olduğu için hepsinin Rablarının yanında onlar için ayrı ayrı nimetler vardır. Bunlar için bugün korku yoktur ve gelecekte onlar mahzunda olmayacaklardır, çünkü onların herbirlerine kendi ait olduğu Rabları sahip çıkacaktır ve kendi Rabları yönünden mahzun olmayacaklardır, hepsi dünyadayken o Rab'lerinden zâten râzı olduklarından, Rabları onları alacak, işte burada gereken imân ehli olmak, ahirete inanmak ve sâlih amel işlemek

İslâmiyyetin genişliğine bakın, biz hıristiyanlar küfür ehli , Yahudiler küfür ehli diyoruz, sûreti Yahudi ve hıristiyan olanlar için böyle ama biz hakikat-i Mûseviyye'den, hakikat-i İseviyye'den bahsediyoruz, ki onlarda imân ehli İslâm olduklarından mertebe-i İseviyyet'in, mertebe-i Mûseviyyet'in gerektirdiği ahiretteki karşılığı ne ise onu görecekler, bugünkü Mûsevi de onu görecektir, fakat bugünkü Mûsevi derken Mûsevi grubu olarak bilinenlerin tümü değil, İslâmiyyet'in içinde de Mûseviler var, Mûsevi grupların içinde de imân ehli Mûseviler var işte ahirette bunların hepsi ayrılıp kendi Rabları itibarıyla korkuları ve hüznüleri olmayacak, yeter ki kendi mertebesi olarak imân etmiş olsun ve o mertebenin gereği sâlih ameli işlemiş olsun, işte bütün mesele sistemi fazla doluştırmadan, karıştırmadan, sağda solda vakit geçirmeden doğru olarak gidip ve sadece bilmekle değil tatbik etmekle ve iyi niyetle yapabildiği kadar yapmalı kişi, zâten yapamadığını da ondan istemiyorlar, bir araç 150 kişi taşıyorsa ona 300 kişi bindirmek haksızlık olur, 100 kişi binerse de görevini tam hakkıyla yapmamış olur, işte biz kapasitemizin ne kadar olduğunu bilmediğimiz için elimizden geldiği kadar çalışmamızı yapmamız gerekiyor, ki âzami derecede bu âlemden istifade edelim, buraya gelişimizin tek hayat şansı var onu da değerlendirelim.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ

وَأَذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

115

(63) Ve iz ehazna miysakaküm ve refa'na fevkakümüttüre, huzü ma ateynaküm Bikuvvetin vezküru ma fiyhi le'alleküm tettekun;

* Hani, (Tevrat ile amel edeceğinize dair) sizden sağlam bir söz almış, Tûr dağına da tepenize dikmiş ve "Sakinasyız diye, size verdiğimiz Kitab'ı sıkı tutun, onun içindekileri düşünün (gafil olmayın)" demiştik.

Yine o vakti hatırlaki biz benî İsrâîl'den misak almıştık, söz almıştık, bu nasıl sözdü, Allah'a isyan etmeyeceğiz, adam öldürmeyeceğiz, şirk koşmayacağız, ana'ya baba'ya âsi olmayacağız, hırsızlık yapmayacağız diye söz almıştık ama bu sözlerinde durmadılar, durmadıkları içinde Tur dağına onların üstlerine yükselttik, onlar isyan ettikleri zaman veya o buzağıya taptıkları zaman Cebrâîl (a.s.) geliyor Tur dağına altına kanadını sokuyor ve Tur dağına benî İsrâîl kavminin üstüne getirip tutuyor, onlarda korkudan secde ediyorlar ama bir taraftanda gözleriyle yukarıya bakıyorlar acaba dağ üzerimize düşecek mi düşmeyecek mi diye.

Size verdiğimiz şeyi kuvvetle tutun, size verdiğimiz hakikatleri, yani Müseviyyet mertebesi itibarıyla size verdiğimiz Tevrat'ı ve Furkan'ı sınıksıkı tutun , zikredin hatırlayın onun içinde olanları, umulur ki böylece ittika etmiş olursunuz yani sakınmış olursunuz.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ
مِّنَ الْخَاسِرِينَ

(64) Sümme tevelleytümin min ba'di zâlike, felevlâ fadlullahi aleyküm ve rahmetuHU leküntüm minel hasiriyn;

* *Bundan sonra yine yüz çevirdiniz. Allah'ın bol nimeti ve merhameti olmasaydı, herhâlde ziyana uğrayanlardan olurdunuz.*

Sonra yine döndünüz, Allah'ın sizin üzerine fadlı, keremi olmasaydı, rahmeti olmasaydı, mutlaka siz

116

hüsranda olanlardan olurdunuz, yani bir tarikat ehli zaman zaman eksik yaptığında, gerilerde kaldığında eğer Allah'ın fadlı keremi onların üzerinde olmasaydı ve rahmeti olmasaydı hüsranda kalırdı. Cenâb-ı Hakk faslı kerem'i, rahmetiyle çok âsi olmayanlarınızı, inkâr ehli olmayanlarınızı geçirdi, yolundan götürdü.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

(65) Ve lekad alimtümülleziyna'tedev minküm fiysSebti fekulnâ lehüm kûnu kiradeten hasiyn;

* *Şüphesiz siz, içinizden Cumartesi yasağını çiğneyenleri bilirsiniz. Biz onlara, "Aşağılık maymunlar olun" demiştik.*

Ve andolsun ki sizin içinizden bazıları bildiği halde sebt gününü yani cumartesi'yi istismar ettiler, Biz onlara dedik ki, maymunlar olunuz;

Bakın benî isrâîl ne oyunlar yapmış vaktiyle, halâ da yapıyorlar, biz İseviyyet mertebesinde de Muhammediyyet mertebesinde de olsak o Mûseviyyet mertebesinin hayal yönü var ya işte o hep oyunlar kuruyor fakat gerçek İseviyyet mertebesinde olan kimseye tesiri olmuyor, gerçek Muhammediyyet'te yine hiç olmuyor ama o ahlaki itibarıyla yapmaya devam ediyor, işte burada benî isrâîl'in dinlenme günü, sebt günü olan cumartesi günü o gün

onlara çalışmak yasak, ancak onların içinde deniz kenarında yaşayıp balıkçılıkla geçinen bir topluluk varmış, onlar bir hile yapıp denizin birkaç metre içerisine bir havuz açmışlar, denizden bir bağlantı yapıp kapak koymuşlar, o kapağı cuma akşamından açıyorlarmış, geceden sabaha kadar deniz suyuyla beraber balıklarda havuza doluyorlarmış, cumartesi geçince de kapağı kapatıyorlarmış, daha sonra bu balıkları kolayca o havuzdan yakalıyorlarmış, işte böyle bir hile-i şerriye yaptıkları için Cenâb-ı Hakk onlara hor ve hakir maymunlar olunuz diyor ve tefsirlerde yazdığı gibi o şehir

117

ahalisinin tümü maymun oluyorlar, işte tarihte kayıtlı olarak maymundan olan insân yok ama insândan dönen maymunlar var.

Demek ki insânların bir hayvanlık mertebesi var ve insâna câzip gelen daha çok hayvanlık mertebesinde yaşamak, meleklik mertebesi de var insân da o da belirgin ama daha az kimselerde, çoğunlumuzda hayvanlık mertebesi zuhurda, işte dış görünüşlerimiz her ne kadar insân sülîetinde ise de iç bünyemizdeki hakiki halimiz ne ise bizim gerçek kimliğimiz o, kimimiz ihtiras peşinde koşuyoruz, kimimiz hırsızlık peşinde koşuyoruz, hırsızlık derken şunun bunun malını değilde kendi malımızı çalışıyoruz, kendi nefsimiz çalışıyor ve hatta kendi yönünde kullanıyor, hepimiz başka ahlâktayız işte bu ahlâk bizim insânlık yönümüzden daha ağır basıyorsa biz o hayvan kimliği üzereyiz, Cenâb-ı Hakk bu hakikati belirtmek için bunları söylüyor.

Ahirette üç türlü toprak kaynaklı mahlûk olacak, ahirette cinler de olacak, ruhlara da, melekler de yani bir çok varlık olacak mahşer de ama toprak kaynaklı üç tür olacak, bizi ilgilendiren onlar, bunlar;

*dünyada hayvan olarak yaşamış ahirete hayvan olarak intikal etmiş,

*dünyada insân olarak yaşamış ve ahirete insân olarak intikal etmiş, ve

*bu ikisi arası yani dünyada insân sûretinde yaşamış ahirete hayvan olarak intikal etmiş, yani kendi asli varlığı üzere intikal etmiş olanlar.

Şimdi herbirerlerimizin biz dünyaya gelirken Cenâb-ı Hakk'ın murad-ı ilâhisi ile "*Her insân İslâm fitratı üzere doğar ebeveyni onu hıristiyan veya mûsevi yapar*" denildiği şekilde, İslâm fitratı üzere hâlk olunduğumuz için bizim zâhir varlığımız insân sülîeti, işte bizim dünya yaşam süreci içerisinde hangi tarafa doğru meylimiz artmışsa yani hangi mahlûkun kimliğini almışsak ağırlıklı olarak o bizim

118

kimliğimiz oluyor, yani biz ona dönüşmüş oluyoruz, kimimiz meleki yöne gidiyoruz melek hüvviyyetini oluşturuyoruz, kimimiz hayvani mertebeye doğru gidiyoruz onu oluşturuyoruz, kimimiz de gerçek insân hükmüne ulaşıyor ve halife hükmünü oluşturuyoruz kendimizde, bunların içinde en ağırı hayvan cinsinden birini ifade eder hale gelmemiz dünya içerisinde.

Efendimiz (s.a.v), "insân hangi hal ile yaşamışsa o hal ile ölür, hangi hal ile ölmüşse o hal ile mahşere kalkar, dirilir" diyor. Biz burada kendi gerçek varlığımızı idrak edememişsek ve biz de mevcut olan şeyi Mısır'a gidin hükmüyle nefsanîyetimize kaptırmışsak, nefsanîyetimizde hangi hayvanın fitratı üzere hareket etmişse ahirette o hayvan sûretinde kalkacağız, çünkü o bedeni mânâ oluşturduğundan, bizdeki mânâ ne ise o sülîet o vücûdu oluşturacak, mânâ o zuhuru oluşturacak, ahiretteki bedenimizde o mânâ oluşturacağından o sülîetlerle kalkacağız.

Mahşerde adaletle hareket edilip hayvanlar birbirlerinden haklarını aldıktan sonra onlara "Toprak olun" denilecek ve onlar o anda toprak olacaklar, onların âhireti yok, ama dünyada insân olarak, insân sülîetinde yaşamış olan kişiler ahirete hayvan sûretiyle geldiklerinde "**ya leyteniy küntü turaba;**" (Nebe,78/40.Ayet) "**Keşke toprak olsaydım!**" temennisinde bulunacaklar, bunun dışında dünyada insân olarak yaşamış insân asaletine yakışır şekilde hayatlarını sürdürmüş olanlarda insânî

muameleye tabi olacaklar ama biraz günahları varsa cehennem de günahlarını çekecekler, eğer cennet ehli iseler kendi mertebelerine göre cennetlerine gidecekler, irfan ehlide Zat cennetine kendi yerine gidecek, Hakk'ın indine gidecek böylece o hayatta bitmiş olacak, işte bu Âyetten mahşerin bütün halinin anlatılması mümkün oluyor.

Burada Sebt günü Allah'ın günü demektir, Allah'ın günü de kıyamet gününün sahibi demektir, cumartesi'de onların Allah'a ibadet etme günleri, ibadette din demektir,

119

yani din gününün sahibi derken, bizim yaşadığımız zaman içerisinde ne kadar vaktimiz Allah ile geçmişse işte o vakitlerin sahibi Allah'tır, o da dindir, yani din gününün sahibi, burada dinden kasıt zamandır, onun dışında geçen günleri nefsimiz kapmışsa, nefistir o zamanların sahibi, vaktimizin ne kadarını Allah için ne kadarını nefsimiz için kullanıyor isek bizim üzerimizde sahip olan o dur, işte bunlar cumartesi gününü nefsleri için kullandıklarından ziyan ettiler, hayvan oldular, burada maymun diye belirtiliyor, çünkü maymun en büyük taklitçi, bizler de ibadetlerimizi taklidi yapıyorsak hayali veya nefsanî bir çıkar için yapıyorsak maymundan başka bir şey değiliz bu dünya da.

Cuma günü de bizim günümüz olduğuna göre bizler haftanın bütün günlerini Cuma etmek zorundayız, Cuma cem etmek demek, toplamak demek, Hakk'ın zaman zaman dünya işi giren o dakikalarını hep Rabbimizle birlikte olup, Cuma etmemiz gerekiyor, Cum'a da bayram olduğundan mü'minler olarak her günümüzü bayram etmek, her gecemizi de kadir gecesi etmek zorundayız, durumundayız ve bu imkânda bizde vardır.

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

(66) Fece'alnaha nekalen lima beyne yedeyha ve ma halfaha ve mev'ızaten lil müttekıyn;

* Biz bunu, hem onu görenlere, hem de sonra geleceklere bir ibret ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara da bir öğüt kıldık.

Bunu bir nakil olarak kıldık, mîsâl olarak, benzeyiş olarak yaptık maymun oluşumlarını, önde olanlara da arkada olanlara da yani o gün yaşayanlar için ve sonra gelecek olanlar için bir ibret vesilesi yaptık, ittika sahipleri içinde bir uyarı bir nasihat yaptık.

120

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقْرَةً قَالُوا
أَتَتَّخِذْنَا هُزُؤًا قَالِ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

(67-) Ve iz kale musa likavmihi innAllahe ye'muruküm en tezbehu bekareten, kalu etettehızüna huzuva* kale e'uzü Billahi en eküne minelcahiliyn;

* Hani Mûsâ kavmine, "Allah, size bir sığır kesmenizi emrediyor" demişti. Onlar da, "Sen bizimle eğleniyor musun?" demişlerdi. Mûsâ, "Kendini bilmez cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım" demişti.

O zamanlar beni İsrâîl arasında şöyle bir hadise olmuş; Yahudi zenginlerinden birini öldürüp iki köyün arasına koymuşlar, o günlerdeki anlayışa göre de, maktul hangi yerleşim birimine yakınsa kâtil'in o yerleşim biriminden olduğuna karar verilir ve kâtil'in kimliği onlardan araştırılmış. İşte bunu bilen kâtil cesedi tam iki köyün sınırına bırakmış, iki köyde bulunanlarda bize yakın değildir, size yakındır diyerek neredeyse aralarında kavgaya başlayacaklarmış, bunun üzerine sorunu çözmek üzere Mûsâ (a.s.)a geliyorlar.

127

Mûsâ (a.s.)da onlara "Rabbim bana bir inek(bakara) kesin onun bir uzvuyla (dili veya kuyruğu ile) ölüye vurun o dirilecektir" diye bildirdi diyor, sonra onlar ineği kesip, bir uzvuyla ölüye vuruyorlar ve ölü diriliyor, dirildikten sonra "beni yeğenim öldürdü" diyerek tekrar ölüyor. Öldürülen kişi evli değilmiş ve çocukları da yokmuş, kardeşinin bir çocuğu varmış, o da mirasın bir an önce kendisine kalması için amcasının canına kastetmiş,

Şimdi o ineğe gelelim, bütün vasıfları belirtildikten sonra, ineği aramaya başlıyorlar ve beni İsrâîl köyleri arasında o vasıfta bir tek inek buluyorlar, bu inek kimindir diye araştırdıkları zaman, ineğin sâhibi, genç bir delikanlı çıkıyor, meğerse gencin babası genç yaşta vefat eden mü'min bir Yahudi imiş, vefat ettiğinde çocuk küçükmüş,

121

ve sahip olduğu küçük bir buzağısı varmış, komşuları ve yakınları vasıtasıyla, buzağı yavaş, yavaş büyümüş, onu çayıra salmışlar, kendi kendine büyüsün diye, çevresindekilerde bunu bildiği için o salma bir inek olarak çayırdaki büyümüş ve görenlerde ona bir şey yapmamışlar. Çocuk büyüdüğü zaman "bu sana babandan kalma mirastır, al artık ondan faydalan" diyerek ineği kendisine vermişler. Bu genci bulup ineği bize sat bunu diye teklifte bulduklarında genç "satmam, o babamın hatırası" demiş, bunun üzerine çok ısrar etmişler ve sonunda genç "satarım ama derisi dolusu altın isterim" diyor, işte Âyette "ve ma kâdu yef'alun-az daha vaz geçeceklerdi" dediği yer burası, çünkü bu para çok geliyor gözlerine, fakat neticede içlerinden atak, işbitirici birkaç kişi çıkıyor ve sonunda gencin isteğini kabul edip ineği alıyorlar.

Bura da bir başka hikmet var ki o da, Cenâb-ı Hakk mü'min kuluna böyle bir yönden nimetlerde bulunuyor, eğer beni İsrâîl daha baştan yani Cenâb-ı Hakk onlara bir inek kesin dediğinde yani inek hakkında hiçbir özellik mevzubahis değilken, istenilen sıradan bir inek iken, çünkü orada ineğin kendisi değil uzvu lâzımdı, onlar belki işi atlatırız diye bir sürü soru sordular, fakat bu onların başına iş açtı, peki bu bizim başımıza ne iş açacak şimdi;

Evvelâ mühim olan şu, bir şey yap dediği zaman onu yapmaya çalışmalı yani şeyhi bir dervişe bir şey söylediği zaman, derviş olabildiğince onu yapmaya çalışmalı fazla teferruatına girmemeli, neden, niçin, olur mu, olmaz mı vb. gibi akıl yürütmeden, ne isteniyorsa mümkün olduğu şekilde yapmaya bakması lâzım, o anda beşeri aklıyla bir şeyler düşünürse, o zaman şunu da yapiver, derler yani daha büyük yükler biner sırtına.

Bakara sûresine ismini veren Âyete gelmiş bulunuyoruz, **bakar** bilindiği gibi inek demek veya eti yenebilen hayvan cinsinden demek. Bu olay mühim olmalı ki koskoca bir sûreye isim olmuş, Bakara Sûresi Kûr'ân-ı Kerîm'in en uzun sûresi, okumaya başlayacağımız bu Âyetler bir hâdiseyi hikâye ederek bize anlatıyor, biz ler bu

122

hikâyenin içerisinde almamız gereken ne özellikler var onları anlamaya çalışalım, yoksa buradaki gaye yaklaşık 3500 sene evvel yaşanmış bir hâdiseyi Kûr'ân-ı Kerîm'de sadece tekrar etmek değil, onu tekrar etmekle birlikte onun hakikati bizlere neler veriyor onu almamız lazım, biz bunları alırsak Kûr'ân-ı Kerîm'den yararlanmış oluruz yoksa okuduklarımızı sadece tarihi bir vesika olarak okumuş oluruz.

"Musa bir zamanlar kavmine şöyle bir söz söyledi, muhakkak ki Allah size bir inek kesmenizi emrediyor, dedi"

Bunun öncesinde beni İsrâîl Mûsâ (a.s.)a bir olguyla geldi, Mûsâ (a.s.) bunun üzerine onlara bu cevabı verdi, Âyetlerin devamında bunu anlayacağız. Onlarda bunun üzerine *"Ey Mûsâ sen bizimle alay mı ediyorsun"* diye cevap verdiler, Mûsâ (a.s.) da "cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım"dedi, yani onu câhillikle suçladılar, nasıl bir işle bize geliyorsun gibi.

Levvâme mertebesinin hakikatine gelmiş bulunuyoruz.

"Ey dervişler, ey müslümanlar o vakti hatırlayın Mûsâ (a.s.) in kavmiyle olan bir konuşması vardı."

Burada Mûseviyyet mertebesi itibarıyla meseleye bakmamız gerekiyor, Mûsâ kavmi demek tenzih mertebesinde yaşayan insânlar ve onun altındakiler demektir, tenzih ise Cenâb-ı Hakk'ı ötelere zannedip arayıp bulmaya çalışmaktır.

"Mûsâ (a.s.) kavmine Allah size bir inek kesmenizi emrediyor dedi",

Burada kesilmesi istenen inek ile kastedilen nefsi levvâme'dir, bu basamağı atlamadan kişi öteki basamaklara geçemez. Mânâ âlemindeki basamakların arası, bildiğimiz basamakların arası gibi zıplayarak aşılacak gibi değildir, ancak yaşayarak, tahakkukla aşılması gerekir. Burada ineğin (bakara'nın) yani nefsi levvâmenin kesilmesi emrediliyor, demek ki daha önce nefsi emmâre

123

kesilmiş olması lâzım ki, bakara emrediliyor, bunun üzerine kavim yani bizdeki nefsi mülhimenin evham tarafı (ilham tarafı değil), sen bizimle alay mı ediyorsun diyor, levvame nefiste evham olduğu için, kendindeki vehmin ortadan kalkmasını istemiyor, bunun üzerine Mûsâ (a.s.) çok güzel bir cevapla "cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım" bu bendeki ilim, Hakkikat-i İlahiyye ilminden başka bir şey değildir eğer bu sözü bana isnad ediyorsanız ben cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım, size anlatmaya çalıştığım ilim tenzih mertebesinde gelen İlâh-i bilgidir, bu ilmin dışına çıkmaktan ve cahil olmaktan Allah'a sığınırım, diyor.

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا
فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ

(68-) Kalüd'u lenâ Rabbeke yübeyyin lenâ ma hiye, kale inneHU yekulü inneha bekaretün la faridun ve la bikrün, avanün beyne zalike, fef'alu ma tü'merun;

* "Bizim için Rabbine dua et de onun nasıl bir sığır olduğunu bize açıklasın." dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki: O, ne yaşlı, ne körpe, ikisi arası bir sığırdır. Haydi, emrolduğunuz işi yapın."

Mûsâ (a.s.) öyle dedikten sonra, onlar peki o zaman, "bizim için Rabbine dua et, nasıl bir inektir bunun mahiyetini bize beyan etsin" diye karşı teklifte bulundular, yani Mûsâ (a.s.) Ben cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım deyince işin ciddiyetini anladılar ve dediler ki, nasıl bir inek ki, bunun mahiyetini bize bir daha anlat, Rabbine o dua ettikten sonra Rabbim der ki dedi, muhakkak ki o inek ne çok gençtir nede çok yaşlıdır, işte böyle bir ikisinin arasındır, o halde emir olduğunuz şeyi işleyin dedi onlara Mûsâ (a.s.). Diğer yönüyle bunu kendimize alalım;

Hâdiseyi anlatan bizdeki akl-ı küll, kavimde bizdeki güçlerimizdir. Kendimizi derviş olarak düşündüğümüzde, Allah'ın câmi esmâsı bu sahneyi biz de de oluşturunuz ve

124

mertebe-i Mûsâ ve bize bağlı güçlerde bizim kavmimiz oluyor, bizdeki güçler o ineği keseceğiz ama hangi çalışmalarla, hangi sistem içinde o ineği keseceğiz bunun yolunu göster diyorlar. Beden mülkünde, beden sahrasında bu oyun oynanmaya başlıyor artık, o gün beni İsrâîl sahrasında oynanmış, bugün kendi varlığımızda bu oyun oynanıyor.

O bir bakara'dır, ne yaşlıdır ne çok gençtir, burada dervişin halini anlatıyor, evvelâ bir dervişte bakara'lık olması lâzımdır, yani bir dervişin inek ahlâkında olması gerekir, çünkü o mübarek hayvan (bazı insânların ona taptığı şekilde değilde, vericiliği şekliyle) bize sütünü verir, etini verir, derisini verir, kemiğini verir yani herşeyini verir ve biz bunların hepsinden faydalanırız ve önüne bir avuç ot, bir avuç saman koyarız o bunu alır bembeyaz tertemiz

biz içecek olarak bize iade eder, hiçbir Şey beklemeden, sabahtan akşama kadar işe koŐarız, onu kullanırız, bütün zorlu iŐlerimizi ona yaptırırız, bir dervişin de bu halde olması gerekiyor, hiç bir Şey beklemeden hep fayda, hep fayda temin etmesi gerekiyor, işte ineğin vasıflarından biri bu Şekilde rneklenmiŐ.

Ayrıca beni İsrâil Mısır'dayken Mısır'lılar ineğe tapıyorlardı, putperestlik hükmü ayrı olarak, ineğe tapmalarının sebebi iyi niyete dayanıyor aslında, bütün ihtiyaçlarını inek tarafından giderdiklerinden onu put edinmiŐler, hürmet babından tazim ediyorlar, işte böyle bir varlığın kesilmesi emredildiği içinde biraz acaiplerine gitti onların, başka bir Şey kes denilseydi belki onu hiç düŐünmeden keseceklerdi.

Bizde de nefsi emmâremiz terbiye edilmezse bir İlâh hkmdedir, beşeriyet hkmde bizde olduğundan onu kesmemiz biraz zorlaŐıyor, yani duygularımız, hissiyatlarımız, benliklerimiz, varlıklarımız hep bu inek hükmü altında toplanmış ve onun kesilmesi gerektiğide burada açıkca belirtiliyor, eğer o inek kesilmeden orada bırakılırsa, bizim yerimiz orası olur ve o mertebede kalırız ve kendi hakikatlerimizi de idrak edememiŐ oluruz. Yol devam

125

edecek, yolcuda ne yaşlı olacak, ne genç olacak, çocuk olursa aklı bu ilmi almaya yetmez, bulûğa ermiş olacak kişi en azından tasavvuf hakikatlerini idrak edebilmesi için, kendini tanıyabilmesi için, çok yaşlı olursa, bu işlere çok geç başlamış olursa onunda belirli bir hayat anlayışı vardır ve ondan sıyrılması zor olur ama bunun istisnaları her zaman vardır o ayrı konu, fakat genel olarak bu ikisi arası bir kemâlde olması lâzımdır, O halde fazla sorup soruŐturmayın hemen bu işi yapın, beşeriyet ineğini kesin.

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ
صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ

(69-) Kalüd'u lena Rabbeke yübeyyin lena ma levnüha* kale inneHU yekulü inneha bekaretün safrau, faki'un levnüha tesürrünnaziriyn;

* Onlar, "Bizim için Rabbine dua et de, rengi neymiş? açıklasın" dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki, o, sapsarı; rengi, bakanların içini açan bir sığırdır" dedi.

Beni İsrâîl kavmi tatmin olmadı ve tekrar dediler ki, "Rabbine dua et, bunun rengi nedir bize onu da bildirsın"

Mûsâ (a.s.) dedi ki "Muhakkak ki Rabbim der ki, o şöyle bir inehtir, sarı bir inehtir, rengide parlaktır, ayrıca o ineğe bakanlar sürur bulurlar, hoşlanırlar, üzerinde hiçbir alacası yoktur."

Kavim yani nefsi mülhime ve onun vehim yönü, "onun hakkında bize biraz daha malûmat ver, rengi nasıl olacak" diye soruyor, ve işi zora koşmak istiyor, fakat bu seferde, kendine zorluk çıkartıyor. Rengi nasıl olacak, diye sorması, demek ki, bir renklenme hadisesi de var orada, levvâme nefse gelince kişi emmâreye göre biraz güzelleşmiş oluyor, emmâre nefiste ben yaparım, ben ederim derken, burada niye yaptım, niye ettim, keşke yapmasaydım diye üzüntü duyar ve tevazu sahibi olmaya başlıyor ve rengi de güzelleşmeye başlıyor, ayrıca kendisinde oluşmaya başlayan İlâh-î muhabbet ile de rengi sararmaya başlar, ve onu gören kişi kendisinden emin olur artık, bakanlar

126

sürur bulur, hoşlanır ondan. Bazen birisi gelir yanınıza, ona bakarsınız ve bundan bana zarar gelmez diye içinize kanaat gelir, fakat başka birisi gelir, nefsi emmârenin şiddeti ve çirkinliği içerisinde olduğu için, bu sefer ondan uzaklaşmaya çalışırsınız çünkü adeta zarar geleceği aşikar gibidir.

Renginin parlak olması ise yapmış olduğu zikirlerinden, oraya gelinceye kadar yapmış olduğu iyiliklerden kendisinde bir parlama meydana gelmiştir. Üzerinde hiçbir alacası olmayacak, yani o mertebenin vahdet rengine bürünmüş olacaktır,

Bakara 2/138 Âyet "**SıbgatAllah* ve men ahsenü minAllahi sıbgaten-** Allah boyası! Allah boyası ile boyanmış olmaktan güzel ne olabilir!"

İşte daha burada başlıyor bu Âyet, ve burada sarı renkten bahsediyor, yalnız bu boyama işi yüzeysel bir hadisedir, onu sıyırdığınız zaman altındaki rengi çıkar, süngerin suyu emdiği gibi zamanla kişinin bütün varlığına Hakk'ın varlığının en derinine kadar sirÂyet etmesi lâzım ki, kesildiğinde de yine vahdet renginin içinden çıkması lâzımdır ama evvelâ üstü düz, pürüzsüz renk olacak ki, ardından içerisi düz renk olsun

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّا
إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ

(70-) Kalüd'u lena Rabbeke yübeyyin lenâ ma hiye, innelbekara teşabehe aleynâ ve innâ inşaAllahu lemühtedun;

* "Bizim için Rabbine dua et de onun nasıl bir siğir olduğunu bize açıklasın. Çünkü siğirler, bizce, birbirlerine benzemektedir. Ama Allah dilerse elbet buluruz" dediler.

Yine yetinmiyor beni İsrâîl kavmi ve tekrar, "bizim için yine Rabbine dua et onun mahiyetinden bize biraz daha haber versin, bizde bu özelliklerinden onu bulalım ve muhakkak inşaAllah biz onu bulup doğru yola ulaşıyoruz yani

127

bu mesele hakkında doğru yolu buluruz." Gerçi onlar zora koşuldukça koşuluyor ama bize de malûmat çıkıyor, yani levvâme nefsin özelliklerinden bahsedilmiş oluyor, bakın onlarda "**inşaAllah**" diyorlar eğer buradaki **inşaAllah**'ı demeselerdi zâten o ineği bulupta kesecek halleri yoktu, kesemeyeceklerdi çünkü nefisleri onları hep vazgeçirecekti, onun neticesindedir başlarına çok büyük kavgalar musibetler, gelecekti. "Çok içlerinde, özlerinde bulunan Allah'ın dilemesi" ni lisânen bile olsa söylemelerinden dolayı Cenâb-ı Hakk onlara bu fiili geçte olsa işletti.

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقْرَةٌ لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي
الْحَرْثَ مُسَلَّمَةً لَا شِئَةَ فِيهَا قَالُوا
الآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَبْحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ

**(71-) Kale inneHU yekulü inneha bekaretün la
zelulün tüsiyru'lArda ve la teskıylharse,
müsellemetün lâşiyete fiyha* kalül' ANe ci'te
BilHakki, fezebehuha ve ma kâdu yef'alun;**

* Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki; o, çift sürmek,
ekin sulamak için boyunduruğa vurulmamış, kusursuz, hiç
alacası olmayan bir siğirdir." Onlar, "İşte, şimdi tam
doğrusunu bildirdin" dediler. NihÂyet o siğiri kestiler.
Neredeyse bunu yapmayacaklardı.

Bunun üzerine Mûsâ (a.s.) tekrar Rabbine danışıyor,
"muhakkak ki O der, yani Rabbim der, o öyle bir
bakara'dır yeryüzünü sabanla sürmek için boyunduruğa
koşulmamıştır ve ekinleride sulamak için dolaba
bağlanmamıştır, böylece alacasız bir inektir" bunun
üzerine onlar "işte şimdi bize Hakk olarak geldin, yani bu
kadar izahat bize yeter" dediler, hemen onu buldular ve
kestiler, yalnız az daha bu işi yapmayacaklardı
vazgeçeceklerdi, bu iş zor diye, ama aralarından birkaçı
çıktı, hadi artık uzatmayın bu kadar soru yeter gelin şunu
hemen bulalım, keselim dediler, buldular ve kestiler ama
pahası onlara biraz ağır oldu.

Burada dervişliğin çok güzel özelliklerinden Bahsediyor

128

boyunduruğa girmemiştir yani şartlanmalar içerisine
girmemiştir, derviş mutlaka bu böyledir, şöyledir diye
kesin değerlendirmede bulunmamalıdır, boyunduruğa
girmesi hür düşünmemesi demektir.

Ark çevirmemiş, ekin sulamamış olacak, bugün
dervişliğin genel olarak tarikatlarda görülen hadiseleri
bunlardır, boyunduruğa koşulmak ve ekin sulamak,

şeyhler o kadar yükseltiyor ki dervişte bu artık kesin bir çizgi haline yani boyunduruk haline geliyor, şeyhten kurtulması mümkün olmuyor herşeyi onda buluyor, tabi ki her yolun bir eğitim sistemi olacak o konu ayrı, fakat Hakk'ın yerine haşa o kişiler getirilmiş oluyor ve bizde putperestlik yok derken o kişinin şahsında putperestliği icad etmiş oluyoruz, örneğin günde binlerle belirtilen çok fazla rakamlara ulaşan zikirler çekiliyor, bunlarda hep kendi yerinde dönüp durmaları sonucunu doğuruyor, o yükü çekecek, o dolabı çevirecek takati kalmıyor, hem o şekilde şartlanmış oluyor bunun yanında boyunduruk altına girerekte şartlanıyor.

En büyük eksiğimiz günün yaşantısına bu filleri uyduramamaktan kaynaklanıyor, o günün şartlarını bugünün insânına yapıştırmaya çalışıyoruz fakat olmuyor, bütün o hükümler yani şeriat, tarikat, hakikat, marifet var fakat sistemini değiştirerek kullanmak gerekiyor, çünkü hükümlerin değil, sisteminin hükmü geçmiş, ama bunlar düzgün bir şekilde nasıl yapılır ayrı konu, yeri gelmişken bazı şeyleri tespit için söylüyoruz.

Biz kendimizi kabirden çıkarmaya çalışıyoruz, beden kabrinden çıkarmaya çalışıyoruz, bu işin eğitimi diyerek kendilerini toprak altına ve kabirlere sokanlar var, Hz.Resullullah (sav) toprak altında bulmadı ki Rabbini miraçta buldu, biz onun ümmetiyiz ve mirac ehliyiz toprak ehli değiliz ki biz, bizim sistemimiz derviş odaklıdır yani bu işi sen kendin yapacaksın, kimse kimsenin işini yapmaz kendi işini kendin yapacaksın.

Yeryüzünü sürmemiş, demesinin bir başka özelliğide kendi beden mülkünü fazla karıştırmayacak, yeryüzü

129

demek bizim varlığımız bizim kendi dünyamız, sürerek bunu fazla karıştırmayacağız, eşelememiş olacağız, ve sulamamış olacağız, çünkü bu nefsi emmâre, nefsi levvâme toprağını sürüp, karıştırıp sularsak iyice azar, biz onları beden ve nefis yolunda değil Hakk yolunda kullanacağız.

Ve alacasız olacak, yani muhabbetinde bir fiske kadar acaba ve şüphencilik gibi şeyler olmayacak, ne mal, mülk, ne ana-baba, ne çoluk-çocuksevgisi, bunlar tabiki olacak ama Allah sevgisinin altında olacak.

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

**(72-) Ve iz kateltüm nefsen feddare'tüm fiyha*
vAllahu muhricün ma küntüm tektümün;**

* Hani, bir kimseyi öldürmüştünüz de suçu birbirinizin üstüne atmıştınız. Hâlbuki Allah, gizlemekte olduğunuzu ortaya çıkaracaktı.

Ve devam ediyor bunun sebebini anlatıyor şimdi, hani siz bir nefsi öldürmüştünüz, onun hakkında tereddüte şüpheyeye düşmüştünüz, Allah muhakkak ki sizin gizlediklerinizi ortaya çıkarır.

Burada katledildiği söylenen nefis, emmâre, levvâme, mülhime (v.b.) mânâsına değil, insânı kasteden nefis kelimesi, yani siz içinizde mevcut olan insân tarafınızı kesmişsiniz, yani hükümsüz hale getirmişsiniz.

Bakın çoğul olarak kullanılıyor, siz yapmıştınız diyor yani herkesin varlığında bu tecelli etmiş gibi, yani herbirerlerimiz bu hükmün içerisindeyiz, şöyle diyelim, biz henüz nefsi levvâmeyi kesememiş iken, bize evhamda gelir ilhami yoldan düşüncelerde gelir ve insânî hakikatler gelir gönlümüze, ama siz bunları kesmişsiniz diyor, nefsi emmârenin, levvâmenin işine gelmediği için, böyle bir zamanınız vardı ve bu hususta münakaşaya düşmüştünüz, çelişkiye düşmüştünüz, muhakkak Allah sizin gizlediklerinizi ortaya çıkartır yani bunu niye yaptınız

130

samimiyyetinizin derecesi nedir, Allah bunu bilir ve ortaya çıkartır.

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

(73-) Fekulnadribuhü Biba'diha* kezâlike yuhyillahulmevta ve yuriyküm ayatihi le'alleküm ta'kilun;

* "Siğırın bir parçası ile öldürülene vurun" dedik. (Denileni yaptılar ve ölü dirildi.) İşte, Allah ölüleri böyle diriltir, düşünesiniz diye mucizelerini de size böyle gösterir.

Biz onlara dedik ki, o kesilen bakara'nın bir uzvuyla ölen kişiye vurun, Allah işte böylece ölüleri diriltir, umulurki Allah'ın böylece murat etmiş olduğu Âyetlerde akıl edersiniz.

Yani bakın Cenâb-ı Hakk burada doğrudan doğruya devreye giriyor ve "Biz" dedik ki diyor, az evvel Rabbine sor ey Mûsâ diye Rab'tan bir konuşmayla başladı sonra Allah gizlediklerinizi ortaya çıkartır dedi bakın hep Allah'ı ve Rabbi dolaylı konuşmayla anlatan bir oluşum var, burada ise Cenâb-ı Hakk bizzat kendi Zâtından "Biz" dedik ki diyor, "bazı parçasıyla vur" dedik, sonra bakın yine başkası anlatıyor, "işte böylece Allah ölüleri diriltir" diyor, aynı hadiseyi bakın kaç mertebeden anlatıyor, işte tek düze anlatmakla bunun içinden çıkılmaz, onun için çıkılmıyor zaten, bakın kaç mertebe, rububiyet mertebesi var, Ulûhiyyet mertebesi var, Ahadiyyet mertebesi var, "Biz" diyor Cenâb-ı Hakk sıfat-ı subûtiyyesi ile birlikte ifadeleri var, aynı hikâye içerisinde kaç mertebeden mevzuat var.

"Bazı parçalarıyla vur" dedik, Mûsâ (a.s.) ma'mı vur demiş, yoksa kavminden birisine mi vur dendi, kime dediği belli değil, sonuçta ineği kestiler dili veya kuyruğu ile o ölünün üstüne vurdular, yani bizde ölmüş olan o bilginin üstüne kuyruğu veya diliyle vurdular o bizdeki bilgi tekrar

meydana çıktı, tekrar dirildi, burada diliyle vurulduğunu düşünürsek daha uygun olur çünkü dil kelâm ifadesi olduğundan o da ondan aldığı ilhamla konuşmaya başladı, ve beni nefsi mülhime, nefsi levvâme, nefsi emmâre öldürdü diye haber verdi ve tekrar öldü, çünkü o ilim mertebesini gördü işini gördü.

Aynı şekilde İsâ (a.s.) çamuru aldı eline ve bir kuş sûretinde yaptı, ona üfledikten sonra o uçmaya başladı, burada Cenâb-ı Hakk "biizniHi" yani "Benim iznimle uçmaya başladı" dedi.

Burada da Allah'ın bizatihi izniyle konuşmaya başladı, demek ki zaman zaman Cenâb-ı Hakk bazı mahallerde Zâti tecellisini ortaya getiriyor ve Zâti tecellisi, Zâti kudreti ortaya geldiğinde de biz zannediyoruz ki o işi oradaki kişi yaptı, hayır, Allah'ın oradaki rolü veya işi oynaması vardır.

Enfal 8/17" ve ma rameyte iz rameyte ve lâkinnAllahe rema-attığında sen atmadın, atan Allah'tı"

Âyetinde belirtilen hadise orada meydana geliyor, İsâ (a.s.) üflediği zaman orada üfleyen Allah'ın kendisiydi, işte burada da vuran Allah'ın kendisiydi, Zâti tecellisinin falan kişiden zuhura gelmiş olmasıdır, niye İsâ (a.s.) her zaman kuş sûretinde çamuru yapıpta uçuramıyor "BiizniHi" olduğu için, Zât tecellisi meydana geldiği zaman uçabiliyor, işte aynı hadise burada da var, "Biz dedik ona vur" diye, Allah bir şeye "kün" "ol" dediği zaman o şey hemen olur.

Ve Allah ölüleri böyle diriltir, yani bir sebep hâlkeder ölüleri diriltir, bizde ölmüş olan insânlık hakikati bir kelâm-ı İlâh-î tarafından vurulduğu zaman, vurmak illâ ki bir maddeyi başka bir maddeye vurmak değildir, kelâm lisanı ile de vurmak olur, yani onu uyandırmak olur, nefha-i İlâh-îyeyi oraya gönderdiği zaman, bakın üfledim, nefesim aynaya vurdu deriz orada bir darp yok ama oraya ulaşması var, kimde ki Hayy Esmâ-i İlâhiyyesinin zuhuru varsa karşı tarafa o Esmâ-i İlâhiyyeyle vurduğu zaman orada mutlaka yeni bir hayat meydana gelir. Ne zaman ki bir ağızdan Allah'ın "kün" emri ortaya geliyor işte o ölü

kalpleri ancak bu kelâm diriltir, işte kişi böyle bir nefha-i İlâhiyyeye ulaşamazsa onun ebedi hayatı bulması mümkün değildir, kendine ulaşması yeniden varolması mümkün değildir, **Sad 38/72** “ve nefahtü fiyhi min rûhi” hadisesinin bir özelliğide budur,

Umulur ki siz akledersiniz, yani muhakkak, kesin olarak şöyle yapın, böyle yapın değilde, düşünerek, çalışarak, araştırarak umulur ki bu hale ulaşırsınız demek isteniyor.

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً
وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ

مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا
لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

(74-) Sümme kaset kulûbüküm min ba'di zâlike fehiye kelhicareti ev eşeddü kasveten, ve inne minel hicareti lemâ yetefecceru minhül' enhar* ve inne minha lema yeşşakkaku feyahrucü minhülma'* ve inne minha lema yehbitu min haşyetillâh* ve mAllahu Biğafilin amma ta'melun;

* Sonra bunun ardından kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha katı oldu. Çünkü taş vardır ki, içinden ırmaklar fişkirir. Taş vardır ki yarılr da içinden sular çıkar. Taş da vardır ki, Allah korkusuyla (yerinden kopup) düşer. Allah, yaptıklarınızdan hiçbir zaman habersiz değildir.

Yukarıdaki hâdise oluştuktan sonra öldürülmüş olan kişi dirildi ve “beni yeğenim öldürdü” dedikten sonra tekrar bâki âlemi'ne döndü ve kâtilin ortaya çıkmasıyla beni İsrâîl'in arasında o zor devir kapanmış oldu, mesele aydınlandığı için rahatlıyorlar fakat bir müddet sonra;

Sizlerin kalpleriniz katılaştı,

Hakk yolunda giden bir kimse belirli aşamalara geldikten sonra o mevzular üzerinde rahatlar ve nefsi emmâreyi, nefsi levvâmeyi aştım diyerek rehavete kapılıp

133

çalışmalarını sürdürmezse, daha ileriye gitme çabalarında bulunmazsa bu Âyeti Kerîm'e onun üzerinde faaliyete geçer.

Onların kalpleri taşlar gibi oldu, hatta taştan daha katı oldu,

Bir kimse belirli bir tarikat ahkâmını yaşadktan sonra çeşitli sebeplerle orada kaldıysa işte onun kalbi katılaştı ve taşlar gibi oldu, hatta taştanda daha katı oldu,

Maide 5/115 "KalAllahu inniy münezzilüha aleyküm* femen yekfür ba'dü minküm feinniy üazzibühu azaben lâ üazzibühu ehaden minel âlemiyn;

Allah buyurdu ki: "Kesinlikle Ben, onu sizin üzerinize indireceğim, fakat ondan sonra sizden kim inkâr ederse, ona öyle azap edeceğim ki, âlemlerden hiçbirine böyle azap vermedim"

sûresinde dediği gibi, kişi bu halde olacağına sadece şeriat ehli olarak kalması daha iyidir, bu kişi gönül âleminde ki yolculuğa hiç çıkmasın, yolculuğa çıkarsa da bunu götürmeye gayret etsin, götüremiyorsa hiç olmazsa bulunduğu yerdeki yumuşaklığını muhafaza etsin.

O taşlar katıdır ama, onlardan bazısı vardır ki onlardan nehirler çıkar,

Kendisi taş olduğu halde içinden kaynaklar çıkar, taştır ama su kaynar içerisinden, dışarıdan bakarsın taş gibi görürsün ama içerisinden kaynak vardır, bir taraftan taş benzetiyor bir taraftanda taştan daha katıdır, kasvetlidir diyor çünkü taşların hiç olmazsa özellikleri vardır, içerisinden su çıkar.

Yine o taşlardan bazıları vardır ki güneşin sıcaklığından çatlar, yarılr arasından sular akmaya başlar, ama o insânların kalbi bundandan katıdır taştan da katıdır, çünkü su çıkmaz içerisinden bir şey çıkmaz.

Yine o taşlardan vardır, Allah'ın haşyetinden yere yuvarlanırlar, kendiliğinden değil, çünkü Allah'ın tabii biçimde onlara olan tecellisidir bu, yani tabiat adı altında

134

onlara olan tecellisidir, yağmur yağdı yumuşattı, güneş kuruttu çatlattı, işte tabii iradi olarak Allah'ın tecellisi bu yağmur, güneş, rüzgar vasıtasıyla oluyor.

Allah bu yaptıklarınızdan gafil değildir.

Şimdi burada bakın dört türlü taştan bahsetti; biri kaskatı olan taş, insânın kalbini yani inkâr ehlinin kalbini o taşlara benzetti yani hiç verimsiz olan taşlara benzetti, işte bizim kalplerimizde böyle olmasın, taştan katı olmasın, taş olursa bile içinde zemzem ırmağı gibi nehirler kaynasın veya o kadar değilse bile kevser ırmağı aralarından sızsın veya bizim taş gibi olan başımızın üstünden yere yuvarlansın bazı bilgiler, yani tevazu haline dönüşsün.

*****

NOT: Bakara Sûresi (67/74) Âyet-i Kerîmeleri içinde geçen, yukarıda özetle bilgi verilen bu hikâye hakkında daha evvelce (34) no.lu (34-Bakara inek hikâyesi) "bir hikâye bir çok yorum" isimli dosya olarak genel bir çalışma yapmıştık, ilgisi olması dolayısıyla o çalışmanın son bölümünü de buraya almayı uygun gördüm, vakit bulur tamamını da okuyabilirsiniz İnşallah her iki yönden de faydalı olur düşüncesindeyim.

BİSMİLLÂHİRRAHÎM:

Epey uzun bir çalışmadan sonra, buraya kadar düzenleyerek aktarabildiğimiz "bakara hikâyesi" hakkında mailler den gelen yazıları şimdilik sonlandırmış olmaktadır. Eğer vaktimiz olsa idi bundan çok daha fazlası oluşabilirdi. Ancak bu kadarının da kâfi derece de mevzuu hakkında

bilgi oluşturduğu düşüncesiyle yeterli gördüm. İlgilenip zaman ve emek sarfeden, eş dost akraba ve evlâtlarımıza gerçekten teşekkür ederiz. Ve sizlerle gerçekten iftihar

135

etmekteyiz.

Zamanımız dünyasında böyle bir çalışma ve bu tevhi'd-i idraklere ulaşmış bir topluluk olduğunu zannetmiyorum.

Bütün ehli İslâm guruplarının hepsi kendi mertebeleri itibariyle kendi kemâllerinde'dir bundan hiç şüphe yoktur. Ancak! bu ayrı bir konudur ve zâten bizim de bir iddiamız yoktur. Bu tür çalışmalar kişinin kendi'ni ve Rabb-i ni bilmesi O na Ârif olması yönünden faydalı olacak çalışmalardır kanısındayım. İşte bu yüzden bu tür çalışmaları zaman, zaman yapmaktayız bilindiği gibi bu "dosya-kitap" onların üçüncü-südür. Cenâb-ı Hakk emeği geçenlerin hepsinden râzı olsun, okuyanları da en geniş biçimde faydalandırsın İnşeallah.

Okuyanlar farkında olacaktır, yukarıda ki yorumlar arasında bizim seneler evvel İstanbul Kasımpaşa da Hz. Pirimizin dergâhında yapmış olduğumuz (Bakara Sûresi) sohbetlerinden ilgili Âyet-i Kerîmelerin yorumlarını kayda alıp kendilerine göre yorumlamışlardır. Belki bu kayıtlar tekrar olmuş gibi gelse de, hepsi ayrı, ayrı ve birbirlerinden habersiz iyi niyetle yapılan çalışmalar olduğundan hepsini de dosya ya aldım, Cenâb-ı Hakk herkesin çalışmalarını kabul etsin İnşeallah.

Bütün bunlardan sonra, mevzuu hakkında yukarıda ki bilgiler yeterli olmakla beraber, benden de birkaç satır yorum bekleneceği düşüncesi ile fazla da vaktim olmadığından özetle, bu yazılanlara bende birkaç satır ilâve edip konuyu sonlandırayım istedim, İnşeallah.

*****

Bu hikâye yi daha başka bir biçimde incelemeye çalışalım. Evvelâ hikâyenin içinde geçen ve hikâyenin üzerlerinde dönen "varlıkları-kimlikleri" tesbit etmeye çalışalım.

136

- (1) **Alah-u Teâlâ Hz. Leri: Ulûhiyyet mertebesi:**
  - (2) **Rabb, Rubûbiyyet mertebesi:**
  - (3) **Mûsâ, (a.s.) Risâlet mertebesi:**
  - (4) **Mûsâ, (a.s.) ın kavmi:**
  - (5) **Bakara, boğazlanması istenen inek:**
  - (6) **Sâlihlerden ihtiyar bir zât:**
  - (7) **Bu ihtiyar zât'ın bir oğlu:**
  - (8) **Bu ihtiyar zât'ın Allah'a emânet edilmiş genç bir buzağı:**
  - (9) **Bu ihtiyar zât'ın Allah'a emânet edilmiş genç bir buzağı: sının derisi dolusu altınla alınması.**
  - (10) **İhtiyar zengin adam:**
  - (11) **İhtiyar zengin adam'ın malı:**
  - (12) **İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri:**
  - (13) **İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi:**
  - (14) **Bakara'nın "zebh-kesilmesi"**
  - (15) **Bakara'nın "zebh-kesilmesi" Daha sonra bir uzvu ile maktûle, darb-vurulması:**
  - (16) **İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi:**
  - (17) **İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi, daha sonra tekrar ölmesi:**
- Şimdi bu mertebeleri özetle anlamaya çalışalım.**

(1) **Alah-u Teâlâ Hz. Leri: Ulûhiyyet mertebesi:**
Ulûhiyyet, mertebesinin şöyle bir tarifi vardır, evvelâ onu hatırlayalım.

Ulûhiyyet: (Tüm olarak bu varlığın gerçek yüzleri ile kendi mertebelerinde korumağa Ulûhiyyet adı verilir.)

137

Bu ifadeye göre, yukarıda belirtilen bütün vasıfların kendi mertebeleri itibariyle koruma ve hayat veren kaynaklarının Ulûhiyyet mertebesi olduğu açıktır. Hâl böyle olunca bütün bu mertebelerin Ulûhiyyet hakikatleri içinde olduğu da açıktır.

(2) Rabb, Rubûbiyyet mertebesi:

Rubûbiyyet, mertebesi'nin de şöyle bir tarifi vardır, evvelâ onu da hatırlayalım.

Rubûbiyyet: (Bütün varlıklara verilen isimlerin zuhur ettiği mertebelerin ismidir.)

Aynı zamanda (Esmâ-ul Hüsnâ) isimler mertebesidir. Ayrıca (Nûr'u İlâh-î) mertebesidir. Varlıklar burada bir bütün olarak lâtif varlıklarıyla mevcuttur ve ef'âl âleminin bütün zuhura gelecek varlıklar son zuhur kaynaklarını buradan almaktadırlar. "Şef'iyyet-ikilik" burada başlamaktadır.

(3) Mûsâ, (a.s.) Risâlet mertebesi:

Ulûhiyyet ile Abdiyyet'in arasında bir iletişim köprüsüdür, ve Ulûhiyyet' ten gelen haberleri abdiyyet Ef'âl mertebesi, yönüyle kavmine ulaştırması'dır.

(4) Mûsâ, (a.s.) in kavmi:

Zâhiren birey insân'lar, bâtınen ise O nun kendi varlığında, âyân-ı sâtesi'nde mevcut Esmâ-î güçleridir.

(5) Bakara, boğazlanması istenen inek:

Genelde "tabiat-dünya"dır, özelde ise nefsi levvâme mertebesinde olan "sâlik" tir. Ayrıca hikâyede ki, inehtir.

(6) Sâlihlerden ihtiyar bir zât:

Mûseviyyet'in tenzîh mertebesi itibari ile gizli velîsi'dir.

(7) Bu ihtiyar zât'ın bir oğlu:

Zâhiren fizîki oğlu bâtînen ise "veled-i kâlb" kâlbînin oğludur.

138

(8) Bu ihtiyar zât'ın Allah'a emânet edilmiş genç bir buzağı:

Bâtînen ve genelde İhtiyar zât, zâhirde yaşlanmış olan bu tabiat âlemidir. İlk başlangıç ilkbahar mevsimi genç buzağı'dır. Kemâle ermiş "bakara-inek" ise her türlü meyvelerin ve gıdaların kemâlde olduğu karşılıksız sunulan hasat zamanı'dır. Zâhiren ise bilinen zâhiri "buzak" tır. Bu her iki mertebe de kışın o soğuk günlerinde gerek tabiat gerek genç buzağı olarak, Ulûhiyyet mertebesine tekrardan geri dönülmek üzere, emânet edilmiştir. Zâhir isminden bâtın ismine geçmesidir.

(9) Bu ihtiyar zât'ın Allah'a emânet edilmiş genç bir buzağı'sının derisi dolusu altınla alınması.

Bâtînen, zâhir âlemde tabiat ismini verdiğimiz bu arzın üstü olan, yer kabuğunun bir deri gibi, arzı sarması ve kışın içindeki değerlerin gizli kalması, bahar gelince içindeki değerlerin yavaş, yavaş ortaya çıkmasıyla gençlik devresini yaşamaya başlayan dünya yaz olunca da olgunlaşarak derisi dolusu sarı altın derecesinde olan hububatları ile değer kazanmasıdır. İşte bu dünya tabiatı da bizden adeta hiçbir şey istemeden kabuğunun "derisinin" içinde, özünde ne varsa hepsini ihtiyaç sahiplerine karşılıksız sunmasıdır. Ancak bu "bakara" nın böyle değer bulması "Sâlih bir ihtiyar" ın, yani bu hakikatleri idrak etmiş velî bir ihtiyar'ın olması gerekmektedir. Bu hususlar ancak onun elinde değer bulmaktadır.

(10) İhtiyar zengin adam:

İhtiyar zengin adam, içinde, hazinesinde her şeyin mevcûd olduğu yaşlı dünya'dır, diğer yönüyle, birey olan hikâyenin bahsettiği kimsedir. Nefs-i emmâre'nin kendine tanıdığı geçici "azîz ve mâlik" sıfatlarının Hakk'sız nefsi kullanılışıdır.

(11) İhtiyar zengin adam'ın malı:

139

İhtiyar zengin adam'ın malı tabiat'tır. "azîz ve mâlik" sıfatlarının nefsi emmâre yönlü varisidir. Diğer yönden kendi benliğidir.

(12) İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri:

İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri: Sonbahar ve kış'tır. Diğer taraftan fizîkî, kardeşinin çocuklarıdır. Diğer yönden nefsi "kahhar" isminin, "kin, gadab, ihtiras" gibi yeğenleridir.

(13) İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi:

İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi: Tabiatın katledilmesi, "azîz ve mâlik" sıfatlarının sahipsiz kalması ve bunların ele geçirilme isteğidir. Diğer taraftan hikâye de geçen ihtiyar kişinin öldürülmesidir.

(14) Bakara'nın "zebh-kesilmesi"

Bakara'nın "zebh-kesilmesi" birey olarak nefsi-i "levvâme" nin kesilmesi, dünyalığın kesilmesi, dünya arzularının kesilmesi, ve hikâye içinde geçen ineğin kesilmesidir.

(15) Bakara'nın "zebh-kesilmesi" Daha sonra bir uzvu ile maktûle, darb-vurulması:

Kuyruğu veya dili, ile vurulması. Kuyruğu tabiatın meltemi, dili ise hayat veren ısıdır. Ayrıca bakaranın bahsedilen uzuvları'dır.

(16) İhtiyar zenginin, maktûl-ölünün dirilmesi:

İhtiyar zenginin, maktûl-ölünün dirilmesi: Sonbahar da ölmeye başlayan, kıştan sonra tekrar dirilmeye başlayan tabiat'tır. Diğer şekliyle fiziki ölünün dirilmesidir. Nefsi emmârenin, ölüm anında kendisini öldürene karşı olan kininin dirildiğinde öldüreni bildirmesi'dir.

(17) İhtiyar zenginin, maktûl-ölünün dirilmesi, daha sonra tekrar ölmesi:

Daha sonra tekrar ölmesi, tabii seyrinde olan tabiat'ın kış gelince tekrar bâtın âlemine, içine dönmesidir. Diğer şekliyle fiziki ölünün dirilmesi daha sonra kendini öldüreni bildirip, tekrar aslî haline dönüşmesidir diyebiliriz. İşte bu da gösteriyor ki; âhirette kim, kime bir şey yapmış ise gizli kalmış ne varsa hepsi açığa çıkacaktır.

Buraya kadar özetle belirtmeye çalıştığımız hikâye de ki, kimlikler bunlardır. Şimdi bu kimlikleri daha geniş bir yönde Âyet-i Kerîmelerden takib ederek yolumuza devam edelim.

*****

Bu Sûre-i Şerîfe'nin, ve "bakara" kelimesinin yukarıda ki, yazılarda özellikleri oldukça geniş bir şekilde ifade edilmişlerdi, dileyen tekrar bakabilir. Yenilemeye lüzum görmedim.

Hâdisenin geçtiği zaman, Âyet-i kerîmeler'in ifadesiyle, Ben-î İsrâîl-in Mısırdan çıktıktan uzun seneler sonrası yerleşik düzene geçtiği devirlerde vuku bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bilindiği gibi, Mûsâ (a.s.) ve mertebe-i Mûseviyyet "tenzîh" ve zâhiren tam, gerçek bir "yol-tarik-tarikat" mertebesi yaşantısıdır. Gerçi Kûr'ân-ı kerîm de geçen bütün mevzuların içinde bütün mertebeler "şeriat, tarîkat, hakikat, marifet" vardır, fakat zâhiren ifade ettiği mâlar ne ise zâhirde o esas üzere kabul edilirler. Gene bilindiği üzere, Mûsâ kavminin üç ismi vardır.

Birincisi: Ben-î İsrâîl. "İsrâîl oğulları" Yani, "gece yüreyenin oğulları" mânâsına'dır. Bilindiği gibi bu lâkap kendilerine Yakub (a.s.) tarafından gece yolculuğu (İsr) yaptığı için kalmıştır. (Bakara/2/122) ve benzeri Âyet-i Kerîmeler'le bildirilmiştir. Bu hususlar'dan diğer kitaplarımızda bahsettiğimiz için daha fazla vaktinizi almayayım, dileyenler oralara ve Kûr'ân-ı Kerîm'de ki yerlerinden araştırabilirler. "İş'ârî" yorum olarak, Bu ve

benzeri Âyet-i kerîmelerin ifadeleri çok mânîdardır. Bu durumda olanlar "tenzîh" mertebesi itibariyle "âlemlerin üzerine yükselmiş" olmaktadır.

(2/122) (Ya benî İsrâilezkürû ni'metilletî en amtü aleyküm ve ennî feddaltüküm alel âlemîne.)

(2/122.) " Ey İsrâîl Oğulları!.. Size ihsan etmiş olduğum nimetimi ve sizi âlemler üzerine üstün kılmış olduğumu hatırlayınız".

İkincisi: Yahûdî'ler. Bilindiği gibi (Yakûb) (a.s.) ın büyük oğlunun ismi (Yahuda) olduğundan, mensûbiyyet yönünden bu ismi almışlardır ve tam bir "ırk-ı" ifade etmektedir.

(2/62) (.....Vellezîne "hâdû" vennasâra.....)

(2/62.) "...Yahûdîlerden ve Hıristiyanlardan ..."

Üçüncüsü: Mûsevî'ler'dir. Bu isim ise Mûsâ (a.s.) a tâbî olanların isimleridir. Ben-î İsrâîl sözünün içinde ise hem ırk ve hem de Mûsâ (a.s.) a mensûbiyyet vardır. Ve buna "kavm" denmektedir.

(2/67) (Ve iz kâle mûsâ likavmihi.....)

(2/67) "Bir vakit de Mûsâ kavmine demişti....."

Evet bu kısa girişten sonra yavaş, yavaş yolumuza devam edelim.

Genelde bütün Âyet-i Kerîmeler de olduğu gibi bunlarında, şariat, tarikat, hakikat, marifet mertebelerinden izahları vardır. Mealler de olan zâhiri ifadeler Şariat mertebesinde ve genele olan ifadelerdir. Bunların daha açık ve dikkatli olarak hikâyeye ve duygular tarikiyle anlaşılması, tarikat mertebesinde'dir.

Hikâyelerde geçen varlıkların kendilerine ait olan "esmâ" isimlerin ve sıfatlarının hakikatlerini idrak edip o yönde anlaşılmalrı, "hakikat" mertebesinde'dir. Ve bütün bunların hepsini asıllarını bozmamak sûretiyle bütün mertebeleri itibariyle idrak etmek ise "marifet" mertebesinde'dir. Ancak bunları anlayabilmek için oldukça iyi bir "İrfaniyyet" eğitiminin alınması lâzım gelmektedir.

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM:**Bakara Sûresi: (2/67-74) Âyetleri. Meali Şerifi:**

(ve iz kâle Mûsâ likavmihi innellahe ye'mûruküm en tezbehu bakaraten kâlû etettehâzûne hüzüven kâle eûzübillâhi en eküne minel câhilîn.)

(2/67) "Bir vakit de Mûsâ kavmine demişti: Allah size bir bakare boğazlamanızı emrediyor, ay dediler: Bizi eğlence yerine mi koyuyorsun? Dedi: öyle câhillerden olmamdan Allaha sığınırım."

"Bir vakit de Mûsâ kavmine demişti:" Bir vakti ve o vaktin içinde geçen hadiseleri daha iyi anlayabilmek için, üç yönü vardır. (1) hayâlen de olsa hadisenin geçtiği zamana dönmek, (2) veya o zamânı kişinin yaşadığı zamâna getirmek, bunlar kişinin hadisenin içine girip kendini Kûr'ân'da bulduğu ve yaşamaya çalıştığı ef'âl âleminde olan yönleridir. (3) Veya zamânın olmadığı "esmâ ve sıfat" mertebesinde olan lâtif yönüdür. "İşte böyle bir vakitte Mûsâ kavmine bir şey demişti"

"Allah size bir bakare boğazlamanızı emrediyor" Yukarıda belirtildiği üzere, bütün mertebelerin koruyucusu ve ihtiyaçlarının gidericisi olan Ulûhiyet mertebesinde, Risâlet-haberci mertebesine indirilen ve oradan "kavme" haber verilen bilgi ile ne yapacakları açık olarak bildiriliyor idi. Bu emir ise bir "bakara" (ineğin) kesilmesi idi.

Her mertebe itibari ve her sâlik'in anlayışı ile bu hakikatlerin ve bu ineğin başka başka izah ve anlayışları vardır. Bunlardan bir kısmını anlamaya çalışalım. Yukarıda da kısmen izaha çalışıldığı gibi, zâhiren mealler "dîn-i resmi" olarak yani genel kabul gören izah gerektirmeyen

“muhkem” şeriat ve tarikat mertebeleri yönleri dir, aralarındaki fark tarikat mertebesinin biraz daha duygusal yaklaşımıdır. Hakkikat mertebesi itibari ile ise bahsedilen hadiseyi veya hadiseleri şuhûden kendi nefsinde yaşamaktır.

Bu hadiseyi gerçek mânâ da aslına yakîn şekilde yaşayabilmek için en az “Mûseviyyet mertebesi” itibari ile kişinin, (Hazarât-ı hamse) “beş hazret” mertebelerinden (Tevhid-i esmâ) “isimlerin birliği” mertebesi idrakine ulaşmış olması lâzımdır. Buradaki idrak şudur. Bu halin daha iyi anlaşılabilmesi için, belki biraz uzayacak ama! **(İrfan mektebi)** isimli kitabımızın dokuzuncu, “tevhîd-i esmâ” bölümünü ilâve etmeyi uygun buldum. Bölümün içinde bahsedilen hususlar içinde hadiseyi yaşamak her halde daha kolaylaşacaktır ümidindeyim, idrak etmeye çalışanlara Cenâb-ı Hakk gayret kuvvet sabır, nasib etsin İnşallah.

DOKUZUNCU BÖLÜM

“ TEVHİD-İ ESMÂ ”

Tevhid-i Esmâ:	İsimlerin birliği, anlamındadır.
Makamı:	“Tenzih” dir.
Zikri:	“Ya VAHİD ” dir.
Âlemi:	“Âlemi Melekût” tur, âlemi ervah, âlemi hayal de denir.
Peygamberi:	“MÛSÂ” (a.s.) dir.
Lâkabi:	“Kelimullah” dir.
Kelimesi:	“ Lâ mevcude illâllah ” dir, yani, mevcud olan ancak, ALLAH’dır.

Seyr-i: "Seyr-i ilâllah" "ALLAH'a seyr" dir.

İdrâki: Bu mertebenin şuuru ile ileriye doğru gitmeğe gayret etmesidir.

Kûr'ân-ı Kerîm; Bakara Sûresi (2/115) Âyetinde bu mevzua işaret vardır.

﴿١١٥﴾ وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ
وَجْهَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

"Velillâhil meşriku vel mağribu fe eynema tüvellu fesemme vechullah, innellahe vasiun aliyim."

Meâlen: **115. Doğu da, batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın vechi oradadır, şüphe yok ki Allah Teâlâ'nın rahmeti geniştir, o herşeyi bilendir.**

Hâli: Bu mertebenin hâli ile hallenmektir.

Kûr'ân-ı Kerîm; Rahmân Sûresi; (55/26-27) Âyetlerinde bu hale işaret vardır.

﴿٢٦﴾ كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٌّ ﴿٢٦﴾
﴿٢٧﴾ وَيَبْقَى وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

"Küllü men aleyhe fe'nin ve yebka vechü Rabbike zülcelâli vel ikram"

Meâlen: **"Varlık âleminde bulunan her KİM'lik fanidir, ancak yüce ve ikram sahibi Rabb'inin VECHİ, varlığı bakidir."**

Yaşantısı: Tevhid-i Esmâ ya varan kişinin sıfatı tevhid mertebelerini daha ince bir sezış ile idrak etmeye başlamasıdır.

Kişi, Tevhid-i ef'alde, fiilleri birlemişti, bu def'a fiilleri meydana getiren isimleri birlemesi gerektiğini anlamaya başlamasıdır.

Her fiilin (ESMÂ'ÜL HÜSNÂ) ALLAH' ın güzel isimlerinden birinin zuhur yeri olduğunu kavrar. Bu makamın anahtarı ve yükselticisi (**VAHİD**) ismidir, işaretini ehli bilir. Mürşidinin himmeti irşadıdır.

Hakkikat mertebesi nin devamıdır.

Bu hususta kısa bilgi sunmağa çalışalım.

Bu mertebe de kişi daha evvelce, Tevhid-i ef'alde gördüğü fiil birliğini bu def'a fiilleri meydana getiren ve onlara **KİM**'lik veren **İSİM**' lerde görüp (ESMÂ'ÜL HÜSNÂ) "ALLAH'ın güzel isimleri" ni birlemeye çalışacaktır. Epey gayret isteyen bu idrak ve yaşam da Hakk'ın yardımı ile olgunlaştırılır.

Kişi de varlığın ve fiillerin kaynağının (ESMÂ ÂLEMİ) olduğu bilinci yerleşince bu yaşam kişiyi (**TEZİH**)'i bir yaşama doğru götürür. Gerçek (TENZİH)'i "**noksan sıfatlardan arındırma**" bu mertebeye ulaşan kimseler yapabilir.

Taklidi (**TENZİH**)den tahkiki (**TENZİH**)e ancak bu mertebenin ilmi ve anlayışı ile geçmek mümkündür. Gerçek bir (**TENZİH**) anlayışına ermenin tek şartı ise, evvel kişinin kendi gerçek varlığını tahlil ederek düşünce ve anlayışında ki noksanlıkları gidererek gerçek bir (**İLÂH**) anlayışı ile (**TENZİH**)i hakikatleri idrak ederek, (**TENZİH**) etmesi mümkün olabilecektir.

Aksi halde yapılan lâfzi ve hayali tenzihlerle (**ALLAH**) (c.c.) lühü hakkında (**şunu yapar, veya, bunu yapmaz,**) gibi hayali anlayışlarla O nun hakkında hüküm vermek olur ki; bu da ne edebe ne gerçek ilme ve ne de nezaket kurallarına uymayan bir davranış olmuş olur.

Bu mertebe ilk olarak gerçeği itibarile **MÛSÂ** (a.s.) ma ve ondan da Beni İsrâil kavmine verilmiştir. Ancak onlar daha ziyade madde ve paraya düşkün olduklarından, bu hakikati idrak edememişler, madde de aramışlar ve

neticede **maddeperrest** olmuşlardır.

Doğu da batı da Allah'ındır, nereye dönerseniz Allah'ın isimlenmiş vechi orasıdır" diye buyuran kelâmı ilâhî bu mertebeyi çok açık bir şekilde anlatmaktadır.

Bu mertebede sâlik "**Vahid**" ismi ile birlikte "**Lâ Mevcude İllâ Allah**" kelimesini fırsat buldukça çekmelidir.

"Gözükün her şey ve oluşan her fiil bir esmânın zuhurudur" idrâkine ulaşan kişi "**Sıratullah**" "**Marîfetullah**" "**Allah bilgisi**" yolunda epey menzil almış demektir.

"Varlık âleminde bulunan her "kim"lik fânidir, ancak yüce ve ikram sahibi Rabb'inin varlığı bakidir." "**Kelâmı ilâhî**"si bu mertebenin kemâlini anlatmaktadır.

Bu mertebede bir hayli çalışma neticesinde varlıklardaki "**İzafi Kim**"likler düşer ve onların yerini "**Celâl ve İkrâm sahibi**" olan Allah'ın güzel isimleri, "**Esmâ'ül Hüsnâ**" alır.

Daha evvelce varlıklarının kendine ait olduğu "**zan**"edilen isimler düşmüş, gerçek, yerine konmuş olur. Aslında gerçek zaten, yerindedir, fakat bizdeki yanlış bilinç ve uygulama yerini doğrusu ile değiştirmiş olur.

Bu mertebenin kemâli "**Fenâ-i Esmâ**" yani izâfi isimlerin fenâ (son) bulması'dır. Bir başka deyişle kendi varlığında ve dışarda gördüğü, hissettiği her varlığın Allah'ın

güzel isimlerinden meydana geldiğini bilmesi ve Onu bütün noksanlıklardan mutlak "**Tenzih**" ederek yaşamasıdır.

"Mertebe-i Müseviyyet"in tahsil yeri ve mertebesi, eymen vadisinin hakikati de burasıdır.

Nefs-i Sâfiye ye kadar süren seyr, "**Sırat-ı Müstakîm**" tevhîd-i ef-âl den sonra devam eden seyr ise "**Sıratullah**"tır.

Kûr'ân-ı Kerîm; Şûrâ Sûresi; (42/53) Âyetinde bu hale işaret vardır.

﴿٥٣﴾ صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٤﴾

"Sıratillâhillezi lehü mâfissemavati ve mâ fil'ardi elâ ilellahi tesîrul umur"

Meâlen: **53. O Allah'ın yoluna ki, göklerde ne varsa ve yerde ne varsa hep O'nun dur. Ağâh ol! Bütün işler Allah'a dönüp varacaktır.!**

Bu bahsi de burada bitiriyoruz, daha fazlasını tadarak yaşamak temennisıyla. gayret bizden, yardım ve muvaffakiyyet Allah'dan dır. (c.c.)

Bu mertebede de yapılacak zikir değişikliğini kısaca belirtmeğe çalışalım. Bu mertebenin özelliği, âfaki mânâ da **Tevhid** idrâkine doğru yol almağa devam etmektir.

Derse başlarken çekilen **(700)** adet "Kelime-i Tevhid" **(100)** adet daha eksiltilerek **(500)** e düşürülecek, verilen sayılar da **Esmâlar**'a devam edilecek, yine verilen sayıda **VAHİD** zikrine devam edilecek

Sonra. **(100)** adet bu mertebenin kelimesi olan **(İâ mevcude illâllah)** ilâve edilecek. Daha sonra bu mertebenin **idrâki ve hâli** ni ifade eden Âyetleri en az (33) çer defa çektikten sonra yine üç ihlâs bir fatiha okuyup Peygamber Efendimiz (s.a.v.) min ehli beyt hazaratının rûhlarına hediye eyleyip, o günkü dersimizi bitirmiş oluruz.

Ancak, dersimiz daha ileride ise bu duayı son dersimizin sonun da yaparız diğerleri de böyle devam eder.

Bu mevzuda daha geniş bilgi altı peygamber isimli kitabımızın **Mûsâ** (a.s.) bölümünde gelecektir. Fakat en verimli eğitim yolu sohbetir.

Kelime-i Tevhid kitabımızın, Tevhid-i Esmâ, bölümünde de bu mevzu ile ilgili bilgiler vardır oraya da bakılabilir.

*****

"Allah size bir bakare boğazlamanızı emrediyor,"

Bu mertebede bir hayli çalışma neticesinde varlıklardaki **"İzafi Kim"**likler düşer ve onların yerini **"Celâl ve İkrâm sahibi"** (55/27) olan Allah'ın güzel isimleri, **"Esmâ'ül Hüsnâ"** alır. Diye yukarıda ifade edilmişti.

Bilindiği ve yukarıda da bahsedildiği gibi bir mertebede "ineğin" dünya olduğunu ve bu dünya yı nefs-i emmâre kendi istikametinde kullandığı için onun ortadan kaldırılması gerektiğinin emri İlâh-î ile bildirilmesi mutlak sûrette kesilmesi lâzım gelmiştir.

Diğer taraftan, bakara-inek, Genelde "tabiat-dünya"dır, özelde ise sâlik'in nefs-i levvâme mertebesinde olan nefsidir, ve onu, yani nefs-i levvâme anlayışını kesmesi-üzerinden-ahlâkından kaldırması gerekmektedir. Mülhime nefse geçip, levm ederek bu bakarayı ne kadar çok beslemişim diye pişman olup "zebh-boğazladıktan-Hakk'a kûrbân ettikten sonra" her parçasını başkalarına fayda sağlamak üzere dağıtmasıdır. Aslında boğazlanması, sesinin kesilmesi dolayısı ile ahlâkının hükümsüz hâle getirilmesidir. Ayrıca hikâyede ki, inektir. O devirde Mûsâ (a.s.) in kavminin bu hâdise ile daha henüz Emmâre, levvâme ve bâzılarının da mülhime mertebesinde olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda bahsedildiği gibi şimdi isterseniz bu hâli izâfi olarak yaşamak için ister siz, o günlere gidin isterseniz o halleri bu günlere getirin, getirin ki, ne demek istendiği daha iyi müşahedeli anlaşılmış olsun.

Mûsâ (a.s.) ise onlara zâhiren, hem kavminin mertebesinden ve hemde talepleri üzerine kendi mertebesinden haber vermektedir. Fakat onlar hâdiseyi ancak ve sadece kendi izâfî mertebelerinden anlamaya çalıştılar, gerçek "Mûseviyyet" mertebesini anlayamadılar. Gerçek "Mûseviyyet" mertebesini ise Hakkikat-i Muhammed-î mensubu olan irfan ehli anlamıştır, diyebiliriz. Çünkü onlar hakikat-i Muhammediyye üzere olan ilm-i İlâhiyenin câmi ismiyle cem olmuş varisleridir.

Diğer taraftan hakikat-i Muhammed-î mertebesi itibariyle izafî mânâ da aynı zamanda (Esmâ-ul Hüsnâ) isimler mertebesidir. Ayrıca (Nûr'u İlâh-î) mertebesidir. Varlıklar burada bir bütün olarak lâtif varlıklarıyla mevcutturlar ve ef'âl âleminin bütün zuhura gelecek varlıkları son zuhur kaynaklarını buradan almaktadırlar. "Şef'iyyet-ikilik" buradan başlamaktadır. Bu mertebe de bir hayli çalışma neticesinde varlıklardaki "**İzafî Kim**"likler düşer ve onların yerini "**Celâl ve İkrâm sahibi**" (55/27) olan Allah'ın güzel isimleri, "**Esmâ'ül Hüsnâ**" alır. Diye yukarıda ifade edilmişti.

Bilindiği gibi "**Esmâ'ül Hüsnâ**" mütekâbil-karşılıklı-zıt isimlerden meydana gelmiştir, **Celâl-î** ve **cemâl-î** isimler olarak ikiye ayrılırlar. Celâl-î isimler fâil-etken, tesir-müessir olanlar. Cemâl-î isimler ise mef'ûl-etilgen-tesir alan isimlerdir. İşte bu yüzden İlâh-î rahmet ve ikram (Celâl) kaynaklı olan Cemâlinden gelmektedir. Ve bu hakikat hakikat-i câmia olarak bütün âlemi kaplamıştır.

Hakkikat-i İlâhiyye de Ulûhiyyet mertebesi fâil, sıfat-hakikat-i Muhammed-î mertebesi mef'ûl'dür.

Bir sonraki tecelli ve nüzülde, Hakkikat-i Muhammed-î sıfat-ceberût mertebesi fâil, esmâ-melekût mertebesi mef'ûl dür.

Daha sonraki tecelli ve nüzülde de, esmâ mertebesi fâil, şahadet mertebesi ise mef'ûl-etilgen tesir edilen ve esmâül hüsnâ'nın özünde bulunan bütün hakikat ve zuhurlarının bu yolla meydana çıktığı-zuhur ettiği ef'âl-şahadet âlemidir.

Bütün bu tecellî ve zuhurlar Ulûhiyyetin zâtında bulunan İlmi İlâhiyyenin silsileten bir sistemler manzûmesi olarak âlemde, âlem ismini alarak zuhura çıkmasıdır. Seyrimizi bu idrakte yaptığımız zaman bu âlemde, görebileceğimiz ancak Âyet-i Kerîmelerdeki gerçek hakikatlerle bu anlayışlar olur.

"Velillâhil meşriku vel mağribu fe eynema tüvellu fesemme vechullah, innellahe vasiun aliyim."

Meâlen: ***(2/115. Doğu da, batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın vechi oradadır, şüphe yok ki Allah Teâlâ'nın rahmeti geniştir, o herşeyi bilendir.***

"Küllü men aleyhe fe'nin ve yebka vechü Rabbike zülcelâli vel ikram"

Meâlen: ***(55/27) "Varlık âleminde bulunan her KİM'lik fanidir, ancak yüce-Celâl ve ikram sahibi Rabb'inin VECHİ, varlığı bakidir."***

Yer yüzünde de aslında hayat bu iki hâl ile devam etmektedir, herhangi bir varlık bir mertebede fâil-etken-er- Akl-ı kül hükmünde iken, diğer bir mertebe de mef'ûl etilgen üretken-dişi-Nefs-i kül olmaktadır. Ve hayat-ı dünyeviyye ve tabiat dediğimiz beşer olarak içinde yaşadığımız bu sistemin aslı da bu dönüşümlerdir. Yukarıda kısaca bahsettiğimiz gibi bu dünya tabiat âlemi bu yüzden izâfî-teşbih-î mânâ da Cemâlî etilgen "bakara-ineğe" benzetilmiştir. Eğer Âyet-i kerîme devam ederek birde bu hakikatleri daha geniş mânâ da fail-etken yönünden de belirtmek isteseydi belki de Ben-î İsrâîl'den (Bakara-ineğin) karşılığı- fâil ve etkeni olan (sevr-öküz) ü de kestirmek isteyecekti. İşte işin hakikat-i olarak iş'ârî yönde bu bölümde bunlarda vardır, ve daha da neler vardır. Biz yine yolumuza devam edelim.

"ay dediler: Bizi eğlence yerine mi koyuyorsun?"

Yani bizlerle alaymı ediyorsun? Çünkü taleb ettikleri şey hakkında kendilerine iletilen şeyle bir bağlantı

kuramadılar, ayrıca bir hikmete dayanır diye de düşünemediler. Çünkü gerçek mânâ da peygamberlik ve "Kelîmullah" mertebesinden haberleri yok idi. Kendilerine söylenenin Hakk'ın sözü değil beşer Mûsân'ın sözü olduğunu ve onlarla eğlendiğini zannederek işin ciddiyyetinin farkında olamadılar. Ayrıca Mısır adetlerinden kendilerinde kalma bakara-ineğin nefislerinde ki kutsallığı idi. Ve bu yüzden Peygamberlerini kavmiyle eğlenen bir kişi zannettiler. Bu hal ise tam îmân etmeyen sûreta îmân etmiş gibi görünen kişinin hâlidir. İşte dervişlikte de bu haller geçerlidir gerçek derviş ile sadece merak ve sûret, dervişi olanların arsında ki fark ta budur.

" Dedi: öyle câhillerden olmamdan Allaha sığınırım."

Bilindiği gibi (cehl-cehâlet) iki türlüdür biri, Âriflerin yanında-indinde olan kendinde ve bütün âlemde hâzır olan Hakk'ı (ilmî ve irfân-î) olarak müşahede ederek. Kişinin kendi nefsinden câhil olmasıdır.

Diğeri ise, gafillerin yanında-indinde olan (âvam-î ve beşeri) olanıdır.

İrfân-î olanı medih edilir, beşer-î olanı zemmedilir-kötülenir.

Aralarında ki fark ise. İrfân-î olanı ve Hakk'ın indin de medih edileni. kendinde ve bütün âlemde hâzır olan Hakk'ı (ilmî ve irfân-î) olarak müşahede etmesi kişinin kendi nefsinden câhil olmasıdır. Yani kendi varlığını kaybedip Hakk'ta bâki olmasıyla nefsinin câhil'i olmasıdır. Zât-ı mutlak emânetini işte bu (cehûlâ) (33/72) câhil'lere yani nefsinin câhili, Hakk'ın Ârifi olan Rahmân sûret-i üzere zuhur eden evliyasına yüklemiştir.

Diğeri ise gafillerin yanında-indinde olan (âvam-î ve beşeri) olanıdır. Bu ise kendinde ve bütün âlemde hâzır olan Hakk'tan (cehl-cehâlet) tir. İşte bu kimseler gerçek câhiller'dir.

İşte Mûsâ (a.s.) tenzîh mertebesi üzere olan nefsinin câhili ve Hakk'ın Ârifi idi. Kavmi onu kendileri gibi Hakk'ın

câhili zannettiler ve "bizimle eğleniyormusun?" dediler. Bunun üzerine, "**öyle câhillerden olmamdan Allaha sığınırım.**" Dedi yâni ben câhilim amma nefsimin câhiliyim sizin düşündüğünüz gibi Hakk'ın câhili değilim, diye açık olarak kavmini ikaz etmiştir. Ve bu yüzden "**Allaha sığınırım.**" ismi Câmî olan "Allah" ismine sığınmıştır. Çünkü sadece Allah ismi kapsamına girenler nefislerinden tam câhil olabilirler, diğer esmâların kapsamı altında olanlar ise o esmânın ihatası-kapsamı kadar nefislerinden câhildirler.

(2/68) (Dediler; bizim için rabbine dua et nedir o? Bize beyan etsin, dedi: Rabbim şöyle buyuruyor: Bir bakare ki ne yaşlı ne genç, ikisi ortası bir dinç, haydi emrolduğunuz işi yapın.)

"Dediler; bizim için rabbine dua et nedir o? Bize beyan etsin,"

Bu talep üzerine büyük bir şaşkınlığa düşen kavm kendilerinden istenen şey hakkında ayrıca büyük bir tereddüte düştüler. Bir taraftan hadisenin açığa çıkmasını isterken diğer taraftan adeta hiç ilgisi olmayan ve tatbiki de kendi nefis-î anlayışlarına göre mümkün olamayacak bir emirle karşılaştılar. Ve bu yüzden nefisleri yönünden acze düştüler. Tekrar vahyi İlâhiyye ye rücû-döndüler ve oradan yardım istediler.

Bilindiği gibi Ben-î İsrâîl'in (Rabb'ı) "**yhv**" (**Yahve**) "**yahova**" dır. Buradaki ifadeye göre Mûsânın kavmi Rabb'larıyla irtibat kuramamışlar veya bir çokları inanmamışlardır ki; Mûsâ (a.s.) a "**rabbine dua et**" talebinde bulunmuşlardır.

NOT= Aşağıda (**Yahve**) hakkında internetten alınan küçük özet bir bilgiyi de faydalı olur düşüncesiyle ilâve etmeyi uygun buldum.

*****

-**Yahve** İbrânice bir kelimedir. "**yhv**" kelimesinin okunuşudur. Tevrat'ta Allah'ın "**ELOHİM**" le birlikte en

çok geçen isimlerinden biridir. Arapça ve İbranice kardeş Samî dillerdir. Kuvvetli bir ihtimalle, "**ELOHİM**", Arapça "**ALLAHUMME!**" (Allah'ım!), "**YAHVE**" ise "**YA HUVE**" (**YA HÛ!**) mânâsına gelir.

-**Mûsevîlerin** bir kısmı bu kelimeyi bir nevi İsm-i a'zâm gibi telâkki edip, bazıları batınî olmak üzere bir çok mânâlar yüklemişlerdir. Bu sebeple, belli bir makama gelmeden bu kelimeyi telaffuz etmeyi bile uygun görmüyorlar. Bunlara göre, bu isim, **Allah** ismi gibi **câmi/kapsamlı özel** bir isimdir.

*****

NOT= Belki rastlantıdır diyebiliriz ama şöyle küçücük bir karşılaştırma yapabiliriz. Şöyle ki! Yukarıda (**Yahve-Yahova**) olarak söylenen ismin aslı "**yhv**" bu harflerden meydana gelmektedir ve sayı değeri de (**12**) dir. Diğer taraftan bu harflerin sondan başa okunması ise (**VHY-VaHY**) dir ve yine sayısal değeri (**12**) dir. Demek ki (**Yahve-Yahova**) Allah-ın kendisi değil kelâm sıfatıyla tecelli eden gizli sesi, (**VHY-VaHY**) dir. (7/143 "risâletimle ve kelâmımla seni seçtim.) İşte bu yüzden (Lenterânî (7/143) sen beni göremessin) dir. İşte gene bu yüzden o mertebe görüş- müşahede değil, sadece duyuş- kelâm mertebesi'dir.

(**İncil**) Yuhannaya göre: Bab-1 sayfa (205) te şöyle bir ifade vardır.

KELÂM, başta var idi, ve Kelâm Allah nezdinde idi, ve Kelâm Allah idi. O başlangıçta Allah nezdinde idi. Her şey onun ile oldu. Ve olmuş olanlardan hiçbir şey onuz olmadı. Hayat onda idi, ve hayat insânların nuru idi.....

Diğer İnciller de ise böyle bir anlayış dahi yoktur.

Görüldüğü gibi İncil'de tarif edilen Allah sadece kelâm sıfatıyla ve onu da çok kısıtlı bildirmektedir. Onların aslında, Allah bilgileri en yüksek olarak kelâm sıfatı

yönüyledir. O da Rububiyyet mertebesi itibariyle olan Rabb **(Yahve)** anlayışıdır ki, Allah bilgileri kelâm yönünden bu kadardır. Çünkü Mûsâ kelimullah, (Allah'ın sesini duyan) İsâ kelimetullah, (Allah'ın bir kelimesi) dir. Kûr'ân kelâmullah ise Allah'ın bütün sözleridir. Muhammed (s.a.v.) ise kendisine ilk verilen (cevâmiül kelîm-Bütün kelimelere câmi) "Esmâül Hüsnâ" nın sahibi olduğudur. Kendileri bu hakikat-i dahi idrak edemedikleri için, Mûsâ (a.s.) dan kendileri için dua etmesini istemişlerdir.

"bizim için rabbine dua et" Bu talepte iki yön vardır ve ikisi de mahfiyettir. **Birincisi** mertebe-i Mûseviyyet-tenzîh'te, mahviyettir, bu durumda kavmi (Fenâ-i Mûsâ) Mûsâ da fânî olduklarından kendilerinden bir şey söyleyemezler, bu halde Mûsâ (a.s.) dan vekil olarak **"bizim için rabbine dua et"** isteğinde bulunurlar.

İkincisi ise nefs-i emârelerinde mahfiyettir ki tümünden nefs-i emmârelerinin hükmü altına girip gerçek İlâh-î ve Âdem-î kimliğini unut-maktır. Bu hâl ise nefs-i emmârenin kulu olmaktır, kul olanın ise kendine ait iradesi olamayacağından, biz âciz kimseleriz, **"bizim için rabbine dua et"** demek sûretiyle farkında olmadan, nefs-i emmâreleri ile inkâr ettikleri, vahyi İlâhiyye ye zarureten teslim olup hükmüne râzı olacaklarını ifade etmişlerdir. İşte onların, **"bizim için rabbine dua et"** talebi ikinci bölümde ifade edilen nefs-i emmârelerinin talebidir.

" nedir o? Bakara" Mısır adetlerinden kendilerinde kalma bakara-ineğin nefislerindeki kutsallığı idi. Bunu kesmek nasıl olurdu? Biz bu hususta acze düştük. Bir tarafta vahyi İlâhî ile Kelimullah İlsânından gelen açık emir, diğer tarafta, Mısırın ve nefs-i emmârelerinin İlâh-ı olan **bakara'nın (APİS)** zebh-kesilmesi, nasıl bir durumdur, **" Bize beyan etsin,"** açıklasın biz şaşırarak kaldık dediler.

"Mûsâ (a.s.) dedi: Rabbim şöyle buyuruyor:

Kavminin talebi üzerine gönül âleminde Rabb'î ne yönelerek aldığı cevap üzerine,, **Bir bakare ki ne yaşlı ne genç,"** olmaması lâzım geldiğini bildirmesi üzerine

kavmi, nihâyet kendilerinden istenen bakara'nın değişme-yeceğini ve belirtilen vasıfta olması lâzım geldiğini anladılar.

Yukarıda "bakara"nın değişik mertebelerden tanıtımı yapılmıştı, tekrar onların bir kısmını hatırlamaya çalışalım. Bir bakıma "bakara" bu tabiat âlemidir. İlk başlangıç ilkbahar mevsimi genç buzağı'dır. Kemâle ermiş "bakara-inek" ise her türlü meyvelerin ve gıdaların kemâlde olduğu karşılıksız sunulan hasat zamanı'dır. Zâhiren ise bilinen zâhiri "buzak" tır. Bu her iki mertebe de kışın o soğuk günlerinde gerek tabiat gerek genç buzağı olarak, Ulûhiyyet mertebesine tekrardan geri dönülmek üzere, emânet edilmiştir. Zâhir isminden bâtin ismine geçmesidir.

Kemâl diye bilinen nokta, "*başlangıcın sonu, sonun da başlangıcı.*" "**ne yaşlı ne genç,**" Yani her bir varlığın orta kemâlde ki hâlidir. Tabiat genç yani, ilk baharın ilk ayları, son baharında yaşlı, son ayları olmayacak, (12) ayın ortası olan "haziran" (6) cı ay ve çevresi olacaktır ki, hasatın en bol olduğu zamandır. Buna karşılık (bakara-inek) türü varlıkların kemâl yaşamları (12-13) yaşlarıdır. Yaşlı olarak (18-20) yaşlarına kadar yaşasalarda (12-13) yaşından sonra ihtiyarladıklarından sahibine yük getirdikleri için o yaşlarda kesilirler ve en verimli olan devreleri tabiat'ta da olduğu gibi (6) yaş çevresidir ve değeri bu yüzden çok fazladır.

Diğer taraftan bir dervişte bu hakikatleri idrak edebilmesi için, gençlik- çocukluk, veyahud yaşlılık ihtiyarlık halinde olmamalıdır. Ancak bu husus kabiliyyet meselesidir ki, istisnâ olarak nice ilerlemiş yaşında sâlik olup ileri derecelere ulaşmış kimseler vardır. Hattâ bazılarını tanıtabilirim ama yeri olmadığı için gerek görmedim.

Ancak bu hususta küçücük bir hatıramı ilâve edeyim. Bir gün yaşlılığa doğru yol almış iki zat gelmişti, sâlik olmak istiyorlardı, tesâdüf bu ya ikisinin de ismi aynı idi. Konuşmalarından çok samimi ve arzulu olduklarını

kendilerinde gerekli kabiliyetlerinin olduğunu da gördüm ve yapmaları lâzım gelen şeyleri tarif ettim, bütün görevlerini tamamen ve sadıkane yerine getiriyor idiler.

Aradan epey bir muddet geçtiği halde yollarına devam ediyorlar idi, ancak içlerinden birinin benliği oldukça ağır olduğu anlaşılıyor idi ve bundan kurtulamıyor idi. Anlayışı güzel fakat yaşantısında bu halini aşamıyor idi. Derslerinin dışında kendisine her gün çekmek üzere bir tesbih de (101) adet Türkçe olarak **(ben yokum, ben yokum)** vird-i ni vermiş idim samimi olarak bu vird epey bir zaman devam ettikten sonra kendisinde bu hususta değişiklikler olmaya başladı ve o benlik yükü yavaş yavaş sırtından indi. Aradan epey zaman geçtikten sonra, bir gün bana, eğer o vird-i bana vermeseydiniz ben bu halden-benlikten kutulamazdım demiştir. İşte bu hadise yaşanmış bir tecrübedir. *Onun **bakarası** biraz yaşlı kesilmiş idi.*

"İkisi ortası bir dinç, haydi emrolunduğunuz işi yapın.)

İkisi ortası, yukarılarda balırtıldığı gibi, "dünyanın-tabiatın" senenin (6) cı ay civarı. "Bakara-ineğin" de (6) cı yaş civarı. Sâlik'in yaklaşık (30) yaş civarları. Âyân-ı sâbite hakikatlerinin açılması ise "Celâl ve Cemâl" arası yaşantının açığa çıkması zamanıdır. Diyebiliriz.

Hangi merteye de olursa olsun, bu hâlin mutlak mânâ da yapılması gö-revidir. **"emrolunduğunuz işi yapın"** Âmir olan bu hükmü yerine getirme-mek mümkün değildir. Zâten ister istemez yerine getirilmiştir.

(2/69) (Bizim için dediler: Rabbine dua et, rengi ne imiş bize beyan etsin, Rabbim, dedi, Şöyle buyuruyor: Bir bakare ki sapsarı, rengi bakanlara sürur verir.)

"Bizim için dediler: Rabbine dua et," Yukarıda da belirtildiği gibi. Bu talepte de iki yön vardır ve ikisi de mahfiyettir. **Birincisi** merteye-i Mûseviyyet-tenzîh'te, mahviyettir, bu durumda kavmi (Fenâ-i Mûsâ) Mûsâ da fânî olduklarından kendilerinden bir şey söyleyemezler, bu

halde Mûsâ (a.s.) dan vekil olarak "**bizim için rabbine dua et**" isteğinde bulunurlar.

İkincisi ise nefs-i emmârelerinde mahfiyettir ki tümünden nefs-i emmârelerinin hükmü altına girip gerçek İlâh-î ve Âdem-î kimliğini unutmaktır. Bu hâl ise nefs-i emmârenin kulu olmaktır, kul olanın ise kendine ait iradesi olamayacağından, biz âciz kimseleriz, "**bizim için rabbine dua et**" demek sûtîyle farkında olmadan, nefs-i emmâreleri ile inkâr ettikleri, vahyi İlâhiyye ye zarureten teslim olup hükmüne razı olacaklarını ifade etmişlerdir. İşte onların, "**bizim için rabbine dua et**" talebi ikinci bölümde ifade edilen nefs-i emmârelerinin talebidir.

"rengi ne imiş bize beyan etsin," Bu hususta müracaat eden kavmin sözcüleri, ellerinde kıyas ve ölçülerin olması için bakara'nın rengini de öğrenmek istemişlerdir. Bilindiği gibi renk herhangi bir şeyin tanınmasında çok önemli bir işarettir. Ve her rengin kendine göre de ifadeleri olduğu mâlûmdur. Bakara'lar da değişik renklerde olduğundan daha iyi tanınması için, burada da bu özellikten istifade edilmek istenmiştir. Bu sorunun üzerine Rabb'ı na, "Vahy"e yönelen Mûsâ (a.s.) Rabb'ından gelen cevabı şöyle açıklamıştır.

Bilindiği gibi bakara türü hayvanların renkleri siyah, beyaz, bej, siyah beyaz, kerışımı, ve az miktarda sarı renklidirler. İşte bunların içinden.

"Rabbim, dedi, Şöyle buyuruyor: Bir bakare ki sapsarı,"

Tasavvufta, renklerin değişik ifade ve mânâları vardır, bizim seyrimizde. Nef-i emmânin rengi **gri** tonlarıdır. Nefs-i levvâme de **kırmızı**, nefs-i mülhime de **yeşil**, mutmeinne de **beyaz**, nefs-i râdıyye de **(sarı)** nefs-i merdıyye de **siyah**, nefs-i sâfiye de **renksizlik**'tir.

Tabiat'ta ise en baskın renkler **(yeşil ve sarıdır)** yeşil başlangıç'ta hamlığa, sarı ise netice de kemâle işarettir. Ancak yeşil olmadan sarı olmaz.

Dünyada da en değerli ve en geniş kullanım sahası olan "sarı altın"dır. Ve yine dünya da en geniş mânâ da "sarı buğday başakları" ve benzeri zirâi ürünlerdir. Dünya yı aydınlatan güneş sarı'dır. Mânâda sarının kemâli İbrâhimîyyet'tir, belki tesadüftür diyeceksiniz amma, örtüsü siyah olan, Kâ'be-i Muazzama'nın karşısında onun aynası olan Makam-ı İbrâhîm sarı dır. Aşkın sarı'sı, korkunun sarı'sı vardır. Mâsâ (a.s.) Tûr dağında iken yapılan buzağı heykeli'de sarı'dır. Yunus emre sarı çiçeğe sormuş onu konuşturmuş'tur.

Hazret-i Âli (k.a.v.) efendimiz'den! Bir kimse sarı pabuç giyerse, kederi (cer) olur, açılır. Dediği, Beyzavi, Ebussuud ve Medarik'in ifadelerindendir. Denmiştir.

Biraz dikkatlice kendimizi incelediğimizde de, kendimizde bir zamanlar bu sarı rengin hükmü altında olduğumuz zamalarımızı hatırlamamız zor olmayacaktır kanısındayım. Acaba şu anda bile nefis ve benlik ineğimizin rengi hangi tonda bunun farkındamıyız. İneğimiz başka bir renkte ise daha henüz o inek kurb'ân edilmeye hazır bir inek olmadığından buna bile lâyük olamayacaktır. Kurb'ân edilecek inek, yani nefsi varlığımızın bile bir asâleti olması gerekmektedir, o da sarı renktir. İşte bu yüzden onu diğer renklerden arındırıp sarartmak için o rengin oluşumunu sağlayacak ilmi ledün bilgileri ile onu beslememiz gerekecektir.

Şimdi birazda internetten aldığımız sarı renk hakkında ki bilgileri faydası olur ümidi ile ilâve etmeye çalışalım.

*****

SARI : Sarı zekâ , incelik ve pratiklikle ilgilidir. Toplumsal yaşamı ve birlikte çalışmayı yansıtan bir anlamı vardır. Geçiciliğin ve dikkat çekiciliğin sembolüdür. Dikkat çekiciliğinden dolayı dünyada taksiler sarıdır. Sarı ayrıca hüznün ve özlemin rengidir. Sonbaharın tüm hüznünlü güzelliğinde onun her rengini izlemek mümkündür.

SARININ ZİHİNSEL VE DUYGUSAL ÖZELLİKLERİ:

(Tamamlayıcı rengi: MOR)

YÜKSELEN ÖZELLİKLERİ: Spektrumun sıcak renkleri arasında en hafif ama en fazla kozmik gücü olan **sarı** renk ,Güneşe en çok benzeyen renk oluşu ile,insâna umut duygusu veren bir potansiyeldir.Parlak,neşeli ve heyecan yüklü bir güce sahiptir.Hırs ve iddiayı simgelerken özgürlüğe en düşkün renktir.Açık görüşlülüğü ve ilhamı simgeler. Parlak bir renk oluşu ifade, bilgiyi ve bilgeliği ön plâna çıkarır. Entelektüel bir bakış ve yöneticilik duyguları ile de iç içe yaşar. Üst mantal zekayı öne geçirir, mantığı simgeler.

KAYBOLAN ÖZELLİKLERİ: **Sarı** rengin olumsuz özelliği, yıkıcılığa yol açabilmesidir. Aldatma, iki yüzlülük, kindarlık negatif yönlerinin en belirginleri arasında yer alır. Derin bir karamsarlığa, zihinsel depresyona sebep olabilecek özellikleri de bünyesinin de taşır. Sinir sistemi bozukluğu ve ani fraksiyonlara sebep olur.

FİZİKSEL ETKİLERİ: Sinir ve kas sistemini sağlar. Dolaşım sistemini doğru yolda çalıştırarak kalbin daha rahat çalışmasında yardımcı olur. Karaciğer ve safra kesesinin çalışması gibi bazı vücut fonksiyonlarında yardımcı olur. mide sularının salgılanmasını sağlar. **Sarı** renk hiçbir akıl ve zihin hastasına tavsiye edilmemelidir.

Sarı: Psikolojik olarak olumluluk ve canlılık özellikleri vardır. Fizyolojik olarak sinirsel bozukluklara iyi gelir.

İlham kaynağı sarı: Sarının parlak, neşeli ve sevecen etkisinin umut aşıladığı belirlendi. **Sarı**, ilham verici özelliğiyle zihinsel karışıklığa da yol açabilir. Mutfak

için çok uygundur. Çalışma odalarında kullanılmamalıdır çünkü zihni bulandırıp karışıklığa yol açar. Dinlenme amaçlı ortamlarda da önerilmez.

Parlak sarı da uyarıcı bir renktir, fakat kalp atışını ve kan basıncını arttırırsa da kırmızının etkisine ulaşamaz. **Sarı** hafızayı arttırabilir ve beyinsel aktiviteleri geliştirebilir ama dikkat edilmesi gereken en önemli unsur, eğer fazla kullanılırsa sinirlilik yapabilir. En uygun tonu daha yumuşak ve daha az yoğunluktaki tonudur.

Sarı, parlak limon sarısı gözü en çok yoran renktir. Bu parlak renkten yansıyan ışık gözleri aşırı derecede uyarır ve rahatsızlığa yol açar. Aynı zamanda **sarı** renk metabolizmayı hızlandırır. Odayı parlak sarıya boyarsanız bebeklerin ağlamasına ve büyüklerin sinirlenmelerine yol açarsınız. Ayrıca sarı sayfalı not defteri ve bilgisayar ekranında sarı renkli arka fon pek iyi bir fikir değildir; beyninizi uyararak konsantrasyonu arttırabilir fakat gözleriniz için zarar vericidir.

Sarı, az miktarlarda kullanıldığında parlaklık ve sıcaklık hissi verir. Şakacılığı, aydınlığı, yaratıcılığı, samimiyeti ve hayata karşı rahat bir tutumu simgeler. Tıpkı güneşli bir gün gibi davet çekicidir. **Sarı** güneş ışığı gibidir: kendinizi iyi hissetmek için orda olmasını istersiniz ama gözünüzün içine girmesini istemezsiniz.

Sarı, rengin pek çok farklı tonu vardır. Saf **sarı** bütün diğer tonlar arasındaki en neşeli ve güneşli olanıdır. Fakat bir parça koyulaşmış haline bakmak daha keyiflidir. Soluk sarı dikkati, çürümeyi, hastalığı, kıskançlığı ve hilekârlığı simgeler. **Sarı** söz konusu olduğunda seçilen ton oldukça önemlidir.

Sarı, geçiciliğin ve dikkati çekiciliğin ifadesidir. O yüzden taksiler sarıdır. Dikkat çeksin ve geçici olduğu bilinsin diye. Araba kiralama şirketleri de logolarında sarıyı kullanırlar. Ayrıca bu yüzden dünyada hiçbir banka ambleminde sarıyı kullanmaz. Paranın geçici değil, kalıcı

olmasını isterler.

Sarı, pek çok dinde İlâh-î varlığı simgeleyen bir renktir.

NOT= Yukarıdaki cümlelerin şöylece değiştirilmesi lâzım gelecektir. Çünkü dünya da başlangıçtan beri sadece tek din vardır O da "İslâmdır." Diğer dinler ifadesi ile belirtilmek istenen şey ise onların İslâm dini içinde birer merteye olduklarıdır. T.B.

SARI: Bulaşıcı Hastalığı Çağırıyor, neşe verir, tanrıyı çağırıyor, cana yakındır, başkalarını dikkatini çekmeye çalışır, ilgiyi kendine çekmeyi istiyor, ferahlatıcı özelliği var, sır saklayamaz, bir arzunun bitirilmesi endişesi yoktur. Neşe, hareket, kendini beğendirme, ön plânda. Düzensizlik içeriyor. Çalışmaları ile harikalar yaratabilir, ama düzeyli değildir. Özgürlüğe uçuştur, yaptığı işten zevk almayı psikologlar **sarı** ile ifade etmişler.

Sarı loblu insânlar:

Beynin sağ üstü çalışan insânlar. **Sarı** lob yaratıcı zekâyı simgeliyor. Yaratıcı lobu ağır basanlar, toplum genelinin duygu, düşünce ve davranışının ötesinde hayatı algılayan, verileri yorumlayan insânlar. Sarılar farklı tasarımları, yaratıcılıkları olan insânlardır. Onların davranışları, düşünceleri farklı olduğu için duygularını da farklı yaşarlar. Sarılar risk alırlar. Hayal kurarlar, yaratıcıdır, problem çözerler ve ilişkilerde problem çözücü olurlar. İlişkilere yatırım yaparlar.

SARI RENK:

Bağırsak, akciğer hastalıklarına ve şekerle karşı. Vücuttaki **sarı** renk merkezi düzenli çalışan kimseler aklı başında, mantık sahibi ve ince kişilerdir. Eğer bu renkle uyum halinde bulunan çakra düzensiz çalışıyorsa bu

şahıslarda bencillik duygusu artar. Sahtekarca davranışlar farkedilmeye başlar. **Sarı** renk merkezinin düzensizliği akciğer, karaciğer, bağırsak ve mide hastalıklarına, şekere, zihinsel yorgunluklara ve kabızlığa sebeptir. Sarı renkle ilgili tedavi uygulanırken Çin’li uzmanlar altın, krom, nikel, bakır, çinko gibi metallerin tedavi edilen kişilerin üzerinde bulundurulmasını tavsiye ederler. Yine sarı renk ile yapılan tedavi sırasında şu gıda maddelerinin yenilmesi tavsiye edilir: Kavun, mısır, muz, limon, kabak, sarı renkli tohumlar ve sebzeler.

Evet **sarı** renk hakkında internetten aktardığımız bu bilgiler her halde yeterli olmuştur. İşte bütün bunlardan dolayı: "**renği bakanlara sürur verir.**" Yukarıda, nefs-i râdiyenin renginin **sarı** olduğunu ifade etmiştik işaretinin bir kısmı da "güneş ve altındır," İşte bu mertebeye ulaşan sâlik’te olan temizlik ve parlaklık bakanlara "sürûr verir."

Şimdi burada bir hususu izâh etmemiz gerekecek. Zuhurat’ta bakara türü hayvanların kesildiği mertebe (nefs-i levvâme) mertebesi’dir, rengi itibari ile ise yukarıda da belirtildiği gibi, (nefs-i râdiyye) dir, denmişti. O halde bahsedilen bakara da iki mertebe vardır. Biri içi, eti yenen hayvanlığı itibari ile, (nefs-i levvâme,) diğeri ise, dışı rengi itibari ile (nefs-i râdiyye) mertebesidir. Bu bakara Kesilipte içi altınla doldurulduğunda içi de (nefs-i levvâme) likten kurtulup. İçi dışı (nefs-i râdiyye) mertebesine dönüşecektir.

Belki biraz daha uzayacak ama yeri gelmişken faydalı olur düşüncesiyle yine (**İrfan mektebi**) kitabımızdan (nefs-i râdiyye) bölümünü ilâve etmeyi uygun buldum.

*****

BEŞİNCİ BÖLÜM

"NEFS-i RÂDİYE"

Nefs-i Râdiye: Razi olan *nefs*, kayıtsız şartsız her şeyden razı olan *nefs* anlamında dır.

Zikri: "Ya HAY" dır.

İdrâki: Bu mertebenin şuuru ile ileriye doğru gitmeğe gayret etmesidir.

Kûr'ân-ı Kerîm; Fecr Sûresi; (89/27-28) Âyetinde bu mevzua işaret vardır.

﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾

﴿٢٨﴾ اِرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً ﴿٢٨﴾

(Ya eyyetühennefsülmutmeynetü (27)

(ircii ilâRabb'i ki râdiyeten.....(28)

Meâlen: "**Ey nefsi mutmeyneye eren kişi.**
Râzı **olarak, Rabb'i ne dön."**

Hâli: Bu hâlin hâli ile hâllenmeye çalışmaktır.

Kûr'ân-ı Kerîm; Bakara Sûresi; (2/153) Âyetinde bu hâle işaret vardır.

﴿١٥٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ ﴿١٥٣﴾

وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

(Ya eyyühellezine amenüsteinü bissabri vesselâti, innellahe meassabirin.)

Meâlen: "**Ey imân edenler sabır ve namazla**

yardım dileyin. ALLAH'ı Teâlâ muhakkak ki sabredenlerle beraberdir."

Yaşantısı: Nefs-i Râdiyenin iki yüzü vardır. Biri Mutmeineye, diğeri Merdiyye ye bakar. Başına gelen her hâle rıza göstermeye çalışır. Büyük cehd içinde olur. Tevekkül hâli çok gelişmiştir. Hakk'ın rızasını kazanamamaktan kokar.

Nefs-i Râdiyenin belirgin ahlâk ve sıfatları şunlardır. Ahlâkı hoş görüdür. Tevekkül, sabır, teslim, rıza, hâlidir. Tezekkür, tefekkür, korku, fiilidir. Keramet sevgisi, melekût keşfi, zevkidir.

Rengi: Sarıdır. Bu makamın anahtarı ve yükselticisi **HAY** ismidir. Mürşidinin him- meti irşadadır.

Tarikat mertebesi nin devamıdır.

Bu hususta kısa bilgi sunmağa çalışalım.

Daha evvelki çalışmalarını ile sâlik, "**Mutmein olarak Rabb'ına dön**" hitabına mazhar olma mertebesine ulaşmış idi. Buna karşılık sâlik de vechini tam mânâsı ile Rabb'ına döndürüp (**lebbeyk**) buyur yâ Rabb'î emret; demişti. Bu defa Rabb'î onu, "ey **Mutmeinne** nefis **RÂZİ** olarak Rabb'ına dön" hitabına mazhar eder. Bu hitabı duyan **Hakk** yolcusunun işi zorlaşır. Çünkü bu mertebe, **Rabb'**ının rızasını kazanma mertebesidir ve burada bazı imtihanların olması da pek tabiidir.

Cenab'ı Hakk burada **HAY** ismi ile yeni bir hayat verdiği kuluna böylece, yeni güç-ler de vermiş olur. Bu güçlerin yardımıyla sâlik, önüne çıkan engelleri daha kolay geçebilir. Bu mertebede **KABZ** (darlık) ve **BAST** (genişlik) hali daha belirginleşir. Geçilmesi oldukça zor olan bu mertebede ALLAH (c.c.) kullarına yardımcı olsun.

Burada her türlü bedeni, mali, ve aile fertlerine gelen sıkıntılarla imtihan olan sâlik, ayrıca çevre'den gelen insânların ezalarına da katlanmak zorunda kalır. Bütün bunlara Rabb'ından gelen ve onun rızasını kazanmak için sabretmesi gereken haller olarak isyan etmeden kabullenmesi, kendisini bu zor durumdan kurtaracaktır.

Kûr'ân-ı Kerîym; Bakara Sûresi; (2/156) Âyeti de bu özelliğe dikkat çekmektedir.

﴿١٥٦﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾

(Ellezine iza esabethüm musibetün kâlû innâ lillâhi ve innâ ileyhi raciûn)

Meâlen: "**O kimseler ki; kendilerine bir musibet isabet ettiği zaman biz ALLAH' ı nız O na döndürüleceğiz**" derler.

Yukarıda belirtilen Âyet-i Kerîme de mevzuumuza çok yakından ışık tutmakla beraber, daha bir çok hususlara dikkat çekmektedir.

(Ey imân edenler sabır ve namazla yardım dileyin, ALLAH (c.c.) muhakkak ki sabredenlerle beraberdir.)

Kişinin her hangi bir işinde muvaffak olabilmesi için iki mühim sebebin sabır ve namaz olduğu yukarıda ki Âyet-i Kerîmede açık olarak belirtilmiştir. Bu gayretlerle yoluna devam edenlerin yanında ALLAH'ın (c.c.) olduğu da açık olarak ifade edilmektedir.

Gerçekten ciddi bir anlayışla meseleye bakıldığında, başımıza gelebilecek hadiseler karşısında ne kadar güçlü yardımcılarımız olduğu kolayca anlaşılacaktır.

ALLAH'ın (c.c.) gerçekten yanında olduğunu içten inanarak bilen ve o gayret ile yoluna devam eden kişinin başarısız olması adeta mümkün değildir.

Bunlar ve benzeri diğer bir çok Âyet-i Kerîmeler de belirtilen hükümleri yerine getirmeye çalışan sâlikler oldukça zorlanırlar. Böylece birimsel benliklerinden soyutlanmağa çalışırlar. Başlarına gelen şeylerden şikâyet etmemeğe gayret ederler. Diğer insânlara mümkün olan en ince hoş görü ile muamele etmeğe ve herkesi

kendilerinden üstün görmeye çalışırlar. Bu anlayış idraki içinde olan sâlik-e Rabb'i "**Ey huzur bulmuş mutmeinne nefs, razı olmuş olarak bana dön,**" emrini verince; o da "**emret**" ya Rabb'i, dilediğin şekilde muamele et. **(Kahrında hoş lütfunda hoş)** der ve bu arada (hoştur bana senden gelen, ya hil'ati yahud kefen; ya gonca gül, yahud diken) sözlerini terennüm etmeğe başlar. Böylece epey zaman hayatını Rabb'in dan gelen her türlü hâle razı olarak sürdüren sâlik **وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ**

(2/155) "**sabredenlere müjdele**" Âyeti ile cevap verilir, ve bu mertebeden de ALLAH'ın yardımı ile epey oğraşmalardan sonra.

أَرْجِعِ إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً ﴿٢٨﴾ (89/28) "**Razı olarak Rabb'ına dön**" emriyle geçirilir.

Yine bu mertebeye bir misal olmak üzere **İbrâhim** (a.s.) mın Kûr'ân-ı Kerim de geçen koç hikâyesini **meâlen** vermeğe çalışalım İnşallah faydalı olur.

Kûr'ân-ı Kerim; Sâffât Sûresi; (37/100-111) Âyetlerinde şöyle bildirilmektedir.

100 - (İbrâhim (a.s.)) "**Rabb'im bana sâlihlerden olacak bir çocuk ver,**" dedi)

101 - Biz de ona hilim sahibi bir oğul müjdeledik.

102 - O kendisinin yanı sıra yürümeye başlayınca dedi ki: "**Ey oğulcuğum,**

doğrusu Ben, rü'yada iken seni boğazladığımı görüyorum. Bir bak ne dersin?"

O da dedi ki: "**Babacığım, sana emrolunanı yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun.**"

103 - Böylece ikiside teslim olunca, babası; oğlunu alını üzere yatırdı.

104 - Biz ona şöyle seslendik: **Ey İbrâhim.**

105 - Sen rü'ya yı derçekleştirdin. Muhakkak ki biz ihsân edenleri böylece mükâfatlandırırız.

106 - Muhakkak ki bu, apaçık bir imtihandı.

107 - Ve ona fidye olarak büyük bir kûrb'ânlık verdik.

108 - Ve sonra gelenler arasında ona (iyi bir nâm) bıraktık.

109 - Selâm olsun İbrâhim'e.

﴿ ۱۰۹ ﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿﴾

(selâmun alâ İbrâhîm.)

110 - İşte biz iyi davrananları böyle mükâfatlandırırız.

111 - O, muhakkak ki, mü'min kullarımızdandı.

Âyet-i Kerîmelerde de görüldüğü gibi kûrb'ân edilme teşebbüsünün **İbrâhim** (a.s.) mın hangi oğlu üzerinde cereyan ettiği ismen bildirilmemiştir. Bu yüzden geğişik rivâyetler vardır.

İslâm âlimlerinin büyük bir çoğunluğunun bu husustaki kanaati, kûrb'ân edilme girişiminin İsmâil (a.s.) üzerinde olduğu yolundadır.

Muhyiddin-i Arabî ve bazıları ise kûrb'ân edilme girişiminin **İshâk** (a.s.) üzerinde olduğu yolundadır. **Tevrat**'ta da kûrb'ân edilmek istenenin **İshâk** (a.s.) olduğu yazılıdır.

Bu hususun Kûr'ân-ı Kerîm de isim belirtilmeksizin ifade edilmesinde büyük hikmetler olduğu açıktır.

Beytullah'ın tamirinde ise **İbrâhim**'in (a.s.) yardımcısının **İsmâil** (a.s.) olduğu açık olarak ifade edilmiştir. "*Yeri geldiğinde tekrar bakacağız.*"

Kûrb'ân-lık hadisesinde isim belirtilmemesinin sebebi hakkında ki "indi" kanâatimiz, şudur ki; eğer bu hususta isim belirtilmiş olsa idi, kimin ismi belirtilmiş ise sadece o

yoldan gelenlere bu eğitimin verilmesi gerekecek, diğer ismin yolundan gelenlere ise bu eğitim verilemeyecek ve o yolun seyr-u sülûk-u bu mertebede kesilmiş olacak idi.

İbrâhim (a.s.) iki dallı bir kök ağaçtır. Bir dalı İbrâhimiyyet'ten Muhammediyye'ye, bir dalı ise İshâkiyyet'ten **Beni İsrâil**'e Mûseviyyet ve iseviyyet'te uzanmaktadır.

Kök aynı olduğundan dalların ve meyvelerinde aynı olması tabiidir. Ancak sonradan uç dallara yapılan değişik **aşı kalemleri** ile olan müdahaleler bozuk fikir meyvelerinin yetişip çoğalmalarına, böylece de farklılıklara sebep olunmuştur.

Hâl böyle olunca her iki daldan da yola çıkan sâliklerin, hiç olmasa bu mertebeye gelinceye kadar aynı eğitimi almaları gerekmektedir. Ancak **İshâkiler** bu hikâyeyi sadece kendilerine mâl ederler fakat gerçek hakikatinden pek haberleri olmadığından uygulamaları gerçekçi olamamakta ve kendileri bu hakikatten faydalanamamaktadırlar.

Yaşam ve idrâki oldukça zor olan bu mertebeden geçmeyi Cenâb-ı Hakk oraya ulaşanlara fazla zorluk çıkarmadan nasib etsin. Gayret yolcudan. Yol verme **Hâdîden**'dir.

*****

Böylece hedefi, *Nefs-i Merdiyye* olan gönül ehli ağır, ağır, daha emin adımlarla yoluna devam eder.

Bu mertebede zikirlerde küçük bir değişiklik yapmak yerinde olacaktır. Şöyle ki;

Buraya gelinceye kadar ilâve olarak çekilen ara Âyetlerin (**idrâk-i ve hâli**) geçen derslere ait olan larının çekimlerinin yeterli olmalarından dolayı bırakılması yerinde olacaktır.

Bu mertebenin zikri olan **HAY** esmâsı verilen sayıda çekildikten sonra, yukarıda belirtilen **idrâki ve hâli** ni

ifade eden Âyetlerin en az (33) üçer def'a çekilmesi bu merteye nin daha iyi yaşanmasına yardımcı olacaktır.

Ayrıca; diğer bir tavsiye olarak, yukarıda **(109)** uncu Âyet-i Kerîme de belirtilen **(selâmun alâ İbrâhim)** sözlerini en az bu dersini tamamlayıncaya kadar lisanlarında vakit buldukça (vird etmeleri) tekrarlamaları sâlikler için yerinde olacaktır.

Bu çalışmalar yapıldıktan sonra yine üç ihlâs bir fâtiha okuyup Peygamber Efendimiz (s.a.v.) min ve ehli beyt hazarâtının rûhlarına hediye eyleyip, o günkü dersimizi bitirmiş oluruz. Ancak dersimiz daha ileride ise bu duayı son dersimizin sonun da yaparız, diğerleri de böyle devam eder.

*****

Biz yine yolumuza devam etmeye çalışalım.

(2/70) "Dediler: Bizim için rabbine dua et nedir o bize beyan etsin, çünkü o bakare bize karışık geldi/hangi sığır olduğunu kestiremedik. Bununla birlikte biz-Allah dilerse onu elbette buluruz."

"Dediler: Bizim için rabbine dua et nedir o bize beyan etsin,"

Yukarıda da ifade edildiği gibi burada da aynı mânâda ki Âyet-i kerîme tekrar edilmektedir. Birincisi "ilmel yakîn" ikincisi "aynel yakîn" üçüncüsü ise "hakkal yakîn" mertebesi itibariyledir. Daha evvel kendilerine yapılan izahlar yeterli gelmemiş daha başka işaretler aramaktadırlar.

" çünkü o bakare bize karışık geldi/hangi sığır olduğunu kestire-medik.

Üzerlerinde musallat olan hayal ve vehim onları bir türlü rahat bırakmıyor zora sokarak belki vaz geçiririm

diyerek, onlara vesvese veriyor idi bu yüzden hep soru üretiyorlar idi. **"Bununla birlikte biz-"Allah dilerse" onu elbette buluruz."** Dediler. Görüldüğü gibi burada hitab değişmektedir. Çünkü daha evvelce "Mûsâ'nın Rabb'ı na derlerken, bu def'a (İnşallah) **"Allah dilerse"** dediler ve kısmen de olsa teslimiyetlerini ifade etmiş oldular. Zâten bakara'yı kesebilmelerine de bu ifadeleri sebep olmuştur. Yani bu isteklerini öylece (Allah)ın da isteği haline gelmesini istemişlerdir.

(2/71) "Rabbim, dedi: Şöyle buyuruyor: Bir bakare ki ne koşulur arazi sürer, ne de ekin sular, salma, hiç alacası yok, işte dediler, şimdi hak ile geldin, bunun üzerine o bakareyi boğazladılar, ki az kaldı yapmıyacaklardı."

"Rabbim, dedi: Şöyle buyuruyor: Bir bakare ki ne (koşulur)" "koşulmak" tan murat, o devirlerden azda olsa günümüze kadar da gelen hayvanların kas gücünden yararlanılarak iş yaptırmak için boyunlarına takılan boyunduruk ismi verilen bir araç ile, fiziki olarak araba yürütmektir. Ve bir de mânevî olarak kişi nefsinin hükmü altına girip bu bedenini "bakara" sını nefis boyunduruğuna kaptırmasıdır. Birde "â'yan-ı sabite" itibariyle kısmî bir İlâh-î "boyunduruk-koşulma" (emri irâdî) vardır ki, ancak kişi bundan sorumlu değildir ve kurtulması da mümkün değildir, ve zaten kurtulmaya gerek te yoktur. Çünkü bu husus kişinin iç bünyesinde ki dengelerini kurmak içindir.

Gerek Fizîki bakara gerek o merteye bulunan nefis ve beden bakarası böyle bir şartlanmışlıklar içerisine girmemiş başkasının malı olarak köle hükmüne düşmemiş olmalıdır.

"Ne arazi sürer," Bilindiği gibi arazi sürmek, daha çok, ürün almak içindir işte bu işler nefis-in yararlanması için yapılıyorsa aslında gelecekte onun felâketi olacaktır. Ve beden arzını da, daha derinlerine inip nefis tohumlarını ekmek için beden arzını da sürmemiştir.

Ayrıca kişi kendini bilmediği süre içinde kendi varlığında mevcut olan Allah-ın Esmâ-ül hüsnasını kendine

ait olarak zannedip kendi mülkü gibi esmâ-i nefsiyye anlayışı ile kullanmaktadır, işlerini bu anlayışla yürütmektedir. İşte Allah-ın isimlerini böylece kendi nefsi için kullanması onları nefs-î mânâ da yarması ve sürmesi'dir. İşte böyle bir yarma ve sürme yapılmamış olması lâzımdır. Arazi sürmemiş olması Esmâ-i İlâhiyyenin gerçek mânâ da kendi istikametinde Hakk olarak kullanılması gereğinin şartını hatırlatmaktadır.

"ne de ekin sular," Yukarıda bahsedilen hususların aynı şekilde nefs-i için gerek toprak arz da, gerek beden nefs arzı için sulamama, hakkında da geçerli olması gerekmektedir,

"salma, hiç alacası yok," Zâhiren bakara'ya bakınca tamamen **sarı** karışık hiçbir başka rengi yok olacak, beden bakarasının da böyle olması gerekmektedir. Nefs-i râdiyye de olan sâlik'in de işte böyle gönlü Hakk'tan tam bir **razı** olmuş olarak hayatını sürdürmüş olmasıdır, eğer bir parça "neden niçin" gibi soruları olursa **sarı** rengi başka nefis renkleriyle karışmış olur. Bu da istenmemektir.

"işte dediler, şimdi hak ile geldin," Bütün hükümler meydana çıkınca ve daha başka şüpheli bir şey kalmayınca sorularına makul cevap bulan kavm bu hadiseden mutmain olunca istenilenden **râzı** (nefs-i râdiyye) olarak **"şimdi hak ile geldin,"** yani şimdi "Hakk esmâsi" ile geldin. Bu âlemlerin hakikati bâtını Hakk, zâhiri ise halk'tır. Şimdi aklımız erdi dediler.

"bunun üzerine o bakareyi boğazladılar,"
Bundan evvel Mûsâ (a.s.)

Tur dağında, Tevrât-ı Şerîf-i almak için Rabb'î nin huzuruna çıkınca kavminin içinde bulunan Sâmirî isimli bir kuyumcu tarafından altından yapılan (icl) bir buzağı heykelene tapmaya başlamışlardı. Tur dağından inen Mûsâ (a.s.) onların bu halini görüp yanlış yaptıklarını kendilerine bildirmek için o buzağı heykelini atışe atıp yakmış idi. Ve bu şekilde olan hadiseden ibret alınsa idi daha sonra meydana gelen bakara hadisesi olmayabilirdi. Ben-î İsrâîl burada bir bedel ve bakara hadisesinde de bir büyük bedel

ödemek zorunda kalmazlardı. İlk buzağıyı (icl) Mûsâ (a.s.) ateşe atarak öldürmüş-yok etmiş, bakara'yı ise zor da olsa kavmi öldürmüş-boğazlamıştır. İşte bir sâlik'te levvâme mertebesinde olan nefsin kesip Hakk'a kûrb'ân ettikten sonra Cenâb-ı Hakk'ta onu derisi dolusu altınla doldurup mülhime, mutmeinne ve râdiyye mertebelerine doğru yoluna devam ettirir.

(İcl) buzağı hadisesi Kûr'ân-ı Kerîm (2/92) "**o buzağıyı (tanrı) edinmiştiniz.**" (2/93) "**yüreklerinde o uzağıyı içirildiler-buzağı sevgisi yüreklerine içirildi.**"

İşte bu ve benzeri Âyet-i Kerîmeler Ben-î İsrâîl'in içinde bulunduğu rûh halinin hakikatini açık olarak ifade etmektedir. Uzun süre yaklaşık (400) sene kadar, bu süre içerisinde de Mısırlıların "bakara" kültüründen ne kadar çok etkilendikleri açık olarak görülmektedir. İnsanların şartlanmışlık ve alışkanlıklarından kurtulması oldukça zor olmaktadır. Bu Âyet-i Kerîme'lerin kendi genel seyri içinde çok daha geniş izahları vardır, yeri olmadığı için bu kadarla bırakıyoruz, daha çok araştırmak ve bilgi almak isteyenler tefsirlere bakabilirler. İşte onlar da bu zorluklar yüzünden, "**ki az kaldı yapmıyacaklardı.**" Onlar için ve bir sâlik içinde gerçekten bu işi yapmak oldukça zordur. Bu iş ancak bir Ârif tarafından yönlendirilerek tatbik ettirilebilir, işte Mûsâ (a.s.) da onların Ârif bir (Rasûl) leri idi buzağıyı kendi yok etti, bakarayı ise kavmine tavsiyeleri ile tanıttı, buldurdu ve yok ettirdi. İşte bizde de Kûrb'ân bayramının hakikati, nefs bakarası'nın Kâmil bir mürşit-Ârif'in telkin ve sâlik'in kendi irade gücünü oluşturmasıyla, zâhir de inek-bakara'sını bâtın da ise nefsi levvâme bakarasını kûrb'ân ettirmesi dir. Gerçek kûrb'ân bayramı da budur.

Zâhiren ise bakara kesilir kıyma ve ete dönüştürülür, daha sonra onu ibadet ehli bir kimse yer ondan aldığı gıda ile namazında (rükû) eder ve orada "Sübhane Rabb'iyel azîm) diyerek Rabb'i ni tenzîhi yönden tesbîh eder, ve bu haliyle şeklen bakara sûretindedir ama kendisi aslen insândır. Ve şahsında (**hay**) olan bakarayı Hakk'ın

huzuruna İnsân şekliyle çıkarmıştır, Çünkü onun bir uzvunu yemiş o bakara kendisinde fâni olup ona güç kaynağı ve dilinde dua ile tesbih olmuş bakara, insân mânâsına intikâl ederek onun varlığında Mi'râc etmiştir. İşte bu yüzden Bakara ondan **(râzı batinen de sarı)** olmuş, onu bünyesinde gizleyerek Mi'rac ehli olmasını sağlayan insân da **(merzi)** râzı olunmuşlar'dan olmuştur.

Namazın bilindiği gibi dört mertebesi vardır, bunlar kıyam, rükû secde, ve kâde-tahiyyattır. Kıyam İbrâhîmiyyet, rükû **Mûseviyyet, (2/43) "ve rükû edenler ile beraber rükû ediniz."** secde İseviyyet, kâde-tahiyyat ise Muhammediyyet'tir. Diğer taraftan, kıyam Hakk'ın huzurunda bitkilerin insân tarafından temsilciliği, rükû hayvanların temsilciliği. secde mâdenlerin temsilciliği, kâde-tahiyyat, ise insân oğlunun, namaz kılanın kendinin temsilciliğidir. Görüldüğü gibi Bakara ile insân oğlunun birlikteliği günümüzde de olduğu gibi ezeldir. Ve ayrı iki gibi görülen aslında tek olan bir yaşantıdır. Ayrıca insân'a başlarda hayvân-ı nâtık "konuşan hayvan" denir. Bu mertebesi itibariyle onlarla müşterek değerlerimiz ve ortak pek çok değerlerimiz vardır. Ancak İnsânın bu halinden gerçek kendi aslî haline mertebesine, yükselmesi gerekmektedir. Bunun ilk aşaması hayvân-ı nâtık "konuşan hayvan" dan (nefs-i nâtika-konuşan nefis'e) oradan, (İnsân-ı nâtık'a-konuşan İnsân'a) oradan, (Kûr'ân-ı nâtık'a-konuşan Kûr'ân'a) ulaşılması gerekmektedir. İşte genel olarak bakara Sûresinin Mûseviyyet mertebelerinin de bulunduğu İnsân-ı Kâmil-in mertebeleri'dir.

*****

Yukarıda da belirtilmişti ama hatırlama babında gene belirtilen kaynak-tan ilgili bölümü (*zâhiri olarak*) ilâve edelim.

Ba-ka-ra, yarmak, ayırmak, izah etmek ve araştırmak, anlamında Arapça bir fiildir. El-bakara ise, manda, sığır, inek, düve, öküz (tosun)

anlamında Arapça bir isimdir.(1)

Sığır cinsine bakara denilmesinin hikmeti ise geçmişte ve halen (!) bu hayvanların tarım sektöründe çiftçilik yaparken toprağı sürüp yarmasıdır. (2)

Tasavvuf ilminde Bakara, çile çekme kabiliyeti kazanan ve süfli arzuların kurtulmaya elverişli hale gelen nefis anlamındadır. (3)

BAKARE, «bakar» ın müennesi veya müfredidir. «Bakar» mandaya dahi şamil olmak üzere sığır cinsinin ismidir. Binaenaleyh bakare erkek veya dişi sığır, yani bir inek veya bir öküz, bir düve veya bir tosun veya bir manda olabilir, erkeğine bâkır, bakîr, beykur, bâkur dahi denilir, «bakr» yarmak demek olduğundan bu hayvan dahi toprağı sürüp yarmak için kullanılması itibarile bu isim verilmiştir.

Hikâye olunuyor ki salihlerden ihtiyar bir zâtın bu evsafı hâiz bir buzağısı ve bir de çocuğı varmış, ihtiyar bu buzağıyı bir ormana götürmüş ve Allaha emanet ederek bırakmış, «Yarab, bunu çocuğum büyüyünceye kadar sana emanet ediyorum» demiş, sonra ihtiyar vefat etmiş, işte o buzağı da böylece himâyei ilâhiyye de büyümüş, bu sırada çocuk da yetişmiş ve bu hâdise vakı olmuş idi, araya, araya bunu buldular ve derisi dolu altın ile satın aldılar. Yukarıda'ki beyan üzerine kestiler. Ve halbuki kesmiye yanaşmıyorlardı.

Bu işi gözlerinde o kadar büyütmişlerdi. Ve bunun için Hazreti Mûsâ'yı mütemadiyen sual ile taciz ediyorlardı, hattâ bazıları bu işi kırk sene sürüklediklerini rivâyet etmişlerdir. Nihâyet ilâhî zorlama ile emri yerine getirdiler, başlangıcında sıradan bir bakareyi kesip işin içinden çıkabilecek idiler, fakat pek ziyade uzak ve büyük bir iş zan ettiklerinden dolayı bu hadise kendilerine pek pahalıya mal oldu ki etraflıca düşünebilenler için işbu Bakare kıssasının incelikleri ve hassas ifadeleri pek çok ibretlerle dop doludur.

Sh:»385

Bunun için umumi sûrette ihtar edildikten sonra yine Beni İsrâîl'e hitaben bu emrin aciz bırakan bir neticesi şu yönüyle zikir buyuruluyor:

Meali Şerifi:

(2/72) Ve o vakit bir kimse katletmişsiniz de hakkında biribirinizle atışmış, üstünüzden atmıştınız, halbuki Allah sakladığınızı çıkaracaktı.

"Ve o vakit bir kimse katletmişsiniz" Yukarıda vakitten şöyle bahsedilmişti tekrar hatırlamaya çalışalım. **"Bir vakit de Mûsâ kavmine demişti:"** Bir vakti ve o vaktin içinde geçen hadiseleri daha iyi anlayabilmek için, üç yönü vardır. (1) hayâlen de olsa hadisenin geçtiği zamana dönmek, (2) veya o zamânı kişinin yaşadığı zamâna getirmek, bunlar kişinin hadisenin içine girip kendini Kûr'ân'da bulduğu ve yaşamaya çalıştığı ef'âl âleminde olan yönleridir. (3) Veya zamânın olmadığı "esmâ ve sıfat" mertebesinde olan lâtif yönüdür. **"İşte böyle bir vakitte Mûsâ kavmine bir şey demişti".**

Ancak burada ki, hitap o hitaptan farklıdır, o vakitte Mûsâ kavmine yapması gerekeni, söylemiş bize de Kûr'ân-ı Kerîm vasıtasıyla Hazret-i Muhammed (s.a.v.) in lisânından bu gerçekler ilân edilmiş-edilmektedir. Burada ise, Mûsâ (a.s.) yoktur. kavmi ve Allah vardır, ayrıca bunları anlatan ismi verilmeyen. **(Allah sakladığınızı çıkaracaktı.)** Diye **(Ahadiyyet)** mertebesinde, lisân-ı Muhammed-î kaynağından bilgi vardır. Bu hakikati görmemiz gerekmektedir. Bu ve benzeri Âyet-i Kerîmeler zâtî Âyetlerdir ve ifadeleri çok değişikdir. Eğer bu Âyet-i Kerîme Ulûhiyyet mertebesinde olsa idi şöyle olması gerekecekti. **(Ben olan Allah sakladığınızı çıkaracağım)** oysa ifade, bir başka lisandan belirtilmekte, **(Allah sakladığınızı çıkaracaktı.)** şekliyledir. İşte Âyet-i Kerîmelere bakış açımız bu tür ifadeleri dikkate almamızla daha da zenginleşecektir, inancındayım. Burada bir husus daha vardır, eğer siz söylenenlerin hiç birisini de yapmasanız, Allah (c.c.) hadiseyi gene de ortaya çıkaracaktı. Diye açık olarak belirtilmektedir. Şimdi

hadiseyi kendi seyri içinde biraz daha yaklaştıralım.

Rivâyet olunuyor ki içlerinde ihtiyar ve gâyet zengin bir adam varmış, bunun bir oğlu ve bir çok da yeğenleri, yani biraderzadeleri bulunuyormuş, yeğenleri bu zengin amıcalarının mirasına konmak için onun bir tek oğlunu gizlice öldürmüşler, ondan sonra da cenazesini kapıya koyarak bağırıp çağırmağa ve katilini aramağa, cinâyeti şunun bunun üzerine atmağa kalkışmışlar, katilin bulunamaması hasebile netice olarak büyük bir fitne çıkmış idi.

Yukarıda da özetle ifade edilmeye çalışılan, hikâyede belirtilen.

(10) İhtiyar zengin adam:

İhtiyar zengin adam, içinde, hazinesinde her şeyin mevcûd olduğu yaşlı dünya'dır, diğer yönüyle, birey olan hikâyenin bahsettiği kimsedir. Nefs-i emmâre'nin kendine tanıdığı geçici "**azîz** ve **mâlik**" sıfatlarının Hakk'sız nefsi kullanılışıdır.

(11) İhtiyar zengin adam'ın malı:

İhtiyar zengin adam'ın malı. Tabiat'tır. "**azîz** ve **mâlik**" sıfatlarının nefsi emâre yönlü varisidir. Diğer yönden kendi benliğidir.

(12) İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri:

İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri: Sonbahar ve kış'tır. Diğer taraftan fizîkî, kardeşinin çocuklarıdır. Diğer nefsi yönden "**kahhar**" isminin, "**kin, gadab, ihtiras**" gibi yeğenleridir.

(13) İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi:

İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi: Tabiatın katledilmesi, "**azîz** ve **mâlik**" sıfatlarının sahipsiz kalması ve bunların ele geçirilme isteğidir. Diğer taraftan hikâye de geçen ihtiyar kişinin öldürülmesidir. Ancak kendileri için ise dünya da (1,000/2/96) sene yaşasalar ölümü arzu etmezler.

(2/96) (Ve and olsun ki onları. İnsanların ve müşriklerin hayata en düşkününü bulacaksın. Her biri arzu eder ki bin sene yaşatılsın. Halbuki yaşatılması onu azaptan uzaklaştırıcı değildir. Allah Teâlâ ise onların neler yaptıklarını hakkıyla görücüdür.)

" hakkında birbirinizle atışmış, üstünüzden atmıştınız," Kendi kitaplarında (10) emir'in içinde bulunan **(öldürmeyiniz)** hükmüne rağmen, o kişiyi kendi birey hükümleriyle nefsi menfaat sağlamak ve amcalarının miraslarının hepsi kendilerine kalması için öldürmüşlerdi.

" halbuki Allah sakladığınızı çıkaracaktı." Allah (c.c.) lâtif ve habir ismi ile her şeyden haberdardır, çünkü zâten her yerde ve her şeyle de beraberdir. Bu yüzden nerde ve ne zaman kimin ne yaptığını kişi saklasa da gene kendisi bilir ve bir şekilde ortaya çıkartır bura da çıkartmazsa da gelecek âlemde her şeyi ortaya çıkaracaktır.

(2/73) Onun için dedik ki o bakaranen bir parçasile o maktule vurun, işte böyle Allah ölüleri diriltir ve size âyetlerini gösterir gerek ki akıllanasınız.

"Onun için dedik ki o bakaranen bir parçasile o maktule vurun,"

Yukarıda da belirtildiği üzere nihâyet Mûsâ kavmi belirtilen özelliklerde olan bakarayı bulup kestiler ve kendilerine onun **"bakaranın bir parçasile o maktule vurun,"** dendi. Onlarda maktûle **dili** veya **kuyruğu** ile vurdular maktûl dirildi ve lisana gelip beni amca çocukları yeğenlerim öldürdü dedi ve tekrar eski ölü haline döndü. Zâhiren bu ifadeler yeterli iken bâtinen düşünen beyinler için yeterli değildir, ve üzerinde de oldukça durulması gerekmektedir. Bu hadise de iki sessiz biri hareketli biri de âmir, hüküm veren bir de dava edilenler olmak üzere beş merteye vardır.

İki sessizden biri öldürülen maktûl, diğeri ise kesilmiş bakaradır. Hareketli olan vur emrini yerine getirecek olan

fail kişidir. Diğeri âmir-hüküm veren Allah'tır. Diğeri ise meçhul sanıklar dava edilecek olanlardır. Görüldüğü gibi ortada, biri insân sûretli diğeri hayvan sûretli olmak üzere bu dünya şartlarına göre iki ölü vardır. Hayret edilecek şudur. Eğer hayvanı diriltmek için insânın bir uzvu ile hayvana vurulması istenseydi. Zâhiren bu daha uygun olurdu çünkü insânlık mertebesi hayvanlık mertebesinden üstündür ve onu diriltmesi akla daha yakındır. Ancak istenen hayvanın bir uzvu ile insâna vurulup hayvan vasıtasıyla insânın diriltmesidir ki, mertebe olarak bu mümkün değildir. Pekî o halde Âyet-i Kerîme hükmünün de yanlış olması mümkün olamayacağına göre, bize düşen bu hakikatleri idrak etmeye çalışmak olacaktır.

Şöyle bir araştırma düşüncesiyle bu vadide yola çıkabiliriz. Elimizde bir insân cesedi birde bakara-hayvan cesedi vardır. Bunların ikisinin de sahipleri ihtiyar yaşlı kimselerdir. İhtiyarın biri Sâlih dünya malı olarak tek bakara'sı vardır, diğeri ise, dünyanın zenginidir. Sâlih ihtiyarın Allah'a emanet edilmiş olan bakarası kesilmiş, diğeri yaşlı dünya zenginine ise kendi öldürülmüştür. İşte işin özü buradadır, şöyleki!

Yukarıda da kısaca bahsettiğimiz gibi:

(6) Sâlihlerden ihtiyar bir zât:

Mûseviyyet'in tenzîh mertebesi itibari ile gizli **velisi**'dir.

Daha henüz buzağı, nefsi levvâme mertebesini ifade ediyor iken Allah'ın Zâtına emanet edilmiş ve onun terbiyesine teslim edilmiş olan buzağı yavaş yavaş esmâ-i İlâhiyyenin çeşitli gıdaları ile ilim mer'âsında yetismeye başlamış ve nihâyet gelişerek levvvâmeden sonra mülhime, mutmainne, ve râdiyye mertebesine ulaşmış sahibinin bereketiyle "**Hay ve an**" olan bir derviş hükmüne girmiştir. Dışarıdan bakılınca "bakara" ama özü itibari ile râdiyye (**rıza**) mertebesinin zikri olan gerçek (**HAY**) hayat sahibi olmuş ve bu esmânın hükmüne girmiş onun taşıyıcısı olmuştur. Diğer taraftan.

(10) İhtiyar zengin adam:

İhtiyar zengin adam, içinde, hazinesinde her şeyin mevcûd olduğu yaşlı dünya'dır, diğer yönüyle, birey olan hikâyenin bahsettiği kimsedir. Nefs-i emmâre'nin kendine tanıdığı geçici "**azîz** ve **mâlik**" sıfatlarının Hakk'sız nefsi emmâre yönüyle benlik üzere kullanılışıdır.

Görüldüğü gibi bu ihtiyar zengin adam dünyayı ve nefs-i emmâre'yi temsil etmektedir. Onun varlığı da aynı şeydir yani kaynağı nefs-i emmâre'dir. Ve nefs-i emmâre ise vahşi hayvandır. Kendisinde her türlü vahşi ve yırtıcı hayvan ahlâkı mevcuttur. *Daha çok bilgi almak isteyenler (İrfan mektebi) kitabımızın ilgili bölümüne bakabilirler.* Kûr'ân-ı Kerîmde bu tür varlıklara (kel en'âmü belhüm edal) (onlar sürüler gibidir belki daha aşağıdırlar, 7/179) şekliyle ifade edilmektedirler. Hâl böyle olunca, dışarıdan bakılınca, bakara hayvan, fakat özünden hakikatinden bakılınca ise hayat sahibi Hakk'tan râzı olmuş bir mertebedir. Ölmüş olan ise insân, zâhiren insân sûretinde, ama özünden bakılınca yırtıcı bir hayvandır, asıl olan ise iç bünyedeki hükümdür. O halde sûreta insân görünümünde olan yaşlı adam, hayvan, hayvan görünümünde olan bakara ise gerçek insânî bir mânâdır. Hâl böyle olunca ise sorun yoktur insân mertebesi hayvan mertebesini diriltir.

Kullanılan uzva gelince kuyruk olma ihtimâli vardır ve onun izahları da var ise de fazla uzatmamak için bu uzvun dil olduğunu düşünmek daha tercih edilecek yönüdür diyebiliriz. Bilindiği gibi dil kelâm sıfatının zuhur mahallidir ve yerine göre hem öldürür hemde diriltir. Acı söz, nefs-i emmârenin sözü, gaflete düşürüp öldürür, ama **hay** olan nefs-i râdiyye'nin sözü kendi diriliği gibi karşı tarafıda diriltir. İşte ölü olan insân sûretinde ki nefs-i emmâre hayvanına diri ve **hay** isminin zuhuru olan bakara sûretindeki nefsi râdiyye'nin dili ile vurulduğunda ona **hay** esmâsı ile hayat verip diriltmiştir. Bu diriltmede bir darp, vurma vardır ve bu günkü hayat veren kalb masajlarının da ilk bildirilen kaynağıdır, diyebiliriz.

Kişinin kendi ölü bedenini de gönlüne kelime-i tevhid diliyle devamlı vurması onun da ölü olan hayatını diri bir hayata çevirecektir. Ve diğer zikirlerde ölü olan kalpleri dirilmektedir. **"İşte böyle Allah ölüleri diriltir"** ve tabii çok daha başka şekiller ile de diriltir. **" ve size âyetlerini gösterir"** Kelâm sıfatı nasıl ki dirilik veriyor ise basar sıfatıda âfak ve enfüs'te Allah-ın Âyetleri-işaretlerini **görmeyi** temin eder. Böylece marifetullah bilgisi artmış olur. Bu yollardan faydalanarak, **"gerek ki akıllanasınız."** Cenâb-ı Hakkın bizler hakkında ki temennisine teşekkür edip gerçekten (Akl-ı kül) ile akıllanmaya gayret edelim, en çok ihtiyacımız olan şey de budur. Gerçek temiz, arı, duru, nefis tozlarıyla kirlenmemiş bir akıl sahibi olamaya çalışalım.

Şimdi yeri gelmişken bir şeye daha dikkat çekmeye çalışalım. Bilindiği gibi Kûr'ân-ı Kerîm'in en büyük Sûresi zâhiren (Bakara) bir hayvan ismiyle, ifade edilmiştir. Sizce de bu düşündürücü değildir.? O halde burada var olan hakikatleri gene onun kendi içide arayıp bulmamız gerekecektir.

Zâhiren bir hayvan ismiyle bildirilen Sûre-i Şerifenin başında (hurufu mukattaa) **" elif, lâm, mim"** remzi ile muhteşem bir hâli yani İnsân-ı Kâmil-i şüphesiz olarak ifade etmektedir. Başında İnsân-ı Kâmil-i ifade eden bu hakikat-i nasıl bir bakara-hayvan isminin içine alınız? Diye tabii bir düşünce hasıl olabilir. İşte gerçekten düşündürücü olan da bu hâl'dir. Cenâb-ı Hakk'ın işinde de ise yanlışlık olmayacağına göre bu işin bir hakikati olduğu açıktır.

İşte bu en uzun Sûre-i Şerife'nin isminin (bakara) olması bir bakıma "Bakara" remzi ile ifade edilen mânâ'nın (İnsân-ı Kâmil olma yolunda ki başlangıç aşamalarının mertebelerini, yaşantısını ve hakikatlerini bildirmesi dir.

(Füsûs-ül Hikem, A. A. Konuk şerhi, cild 4 İlyas fassı s. 63) te.

*****

Kim ki, İlyas (a.s.) in hikmetine vâkif olmak isterse, aklının hükmünden, ya'ni semâdan nefis ve duygular mahalline, yani arza tenezzül etsin ve (hayvân-ı mutlak) olsun. Yani eşya da tasarruf hususunda akli sınırlandırılmış olmayıp varidat-ı Rahmâniyye ye boyun eğen hayvan gibi olsun. Tâ ki akılları emr-i tasarrufta "tasarruf işinde" sınırlandırılmış bulunan (sakaleyn.) Yani ins ve cinin gayrı olan her bir (dâbbe) nin, "yürüyen mahluk-debelenen) keşfettiği şey, ona da açılmış olsun. Ve bu bir makamdır ki, İlyas (a.s.) in rûhâniyyeti onda müşahede olunur. Ve bu inkişaf-açılım zamanında makâm-ı hayvâniyyetle tahakkukun nasıl olduğu bilinir.....

*****

İşte daha yukarıda bahsedilen **(Hay ve an)** in bir bakını da hakikat-i budur, gerçek hayattır, ve Bakara temsili bu yüzden Sûre-i Şerif'e ye yakışan gerçek bir isimdir. Ayrıca (sarı bakara) bir başka yönden de gene İnsân-ı Kâmilin zâhiren de remzi- işaretidir. Eskiden olduğu gibi gene de dünyanın yükü bakara'nın üstünde'dir. Eskiler (boğa burcu) hakkında "dünya öküzün boynuzu üstünde durur" dedikleri de budur. Yani dünyanın bütün yükünü çeker demektir ki, İnsân-ı Kâmilin vasfıdır. Çünkü (İnsân-ı kâmil) zâhiri ve bâtını ile hakikat-i ilâhiyye üzere mahlûk'tur) ve tecelli-i İlâhiyye esmâ ve sıfat bütün mertebeleri itibariyle İnsân-ı kâmilin üzerine yüklenmiştir.

İşte bu yüzden de bakara derisi dolusu altındır. İçi, dolusu ise Allah'ın bitki hayatı tabiat mer'asından gıdalanmaktadır. Ve ürettiği ise ettir, bu ise gene gerçek mânâ da İnsân-ı Kâmilin gıdasıdır. Onun eti bitkiden, bitki de bilindiği gibi madenden' topraktan'dır. Toprak ise hikmettir, ürettiği her şey bir hikmete dayanmaktadır. Maden yani toprak mânâ'dan meddeye bâtından zâhire çıkarken Hakk'a en yakın olan mertebedir. İşte bakara ismi ve mânâsı baştan sona her mertebesi itibari ile İnsân-ı Kâmil-i anlatmaktadır, ve Sûre-i Şerife'ye isim olması

yakışmış ve yerli yerince de olmuştur.

Bu hakikat üzere Kûr'ân-ı Kerîm'de zâhiren hayvan ismi verilmiş başka Sûreler de vardır işte onların da hepsi bu ve benzeri hakikatler üzere kendilerine has İnsân-ı Kâmil-i anlatmaktadırlar. Ki! O nun Kitabının (Sûre) Sûretlerine İnsân-ı kâmilin bir Sûreti olarak isim almışlardır. Biz yine kaldığımız yerden devam edelim.

Hâdise diğer bir şekliyle de.

(16) İhtiyar zenginin, maktûl-ölünün dirilmesi:

İhtiyar zenginin, maktûl-ölünün dirilmesi: Sonbahar da ölmeye başlayan, kıştan sonra tekrar dirilmeye başlayan tabiat'tır. Diğer şekliyle fiziki ölünün dirilmesidir. Nefsi emmârenin, ölüm anında kendisini öldürene karşı olan kininin dirildiğinde öldüreni bildirmesi'dir.

(17) İhtiyar zenginin, maktûl-ölünün dirilmesi, daha sonra tekrar ölmesi:

Daha sonra tekrar ölmesi, tabii seyrinde olan tabiat'ın kış gelince tekrar bâtın âlemine, içine dönmesidir. Diğer şekliyle fiziki ölünün dirilmesi daha sonra kendini öldüreni bildirip, tekrar aslî haline dönüşmesidir diyebiliriz. İşte bu da gösteriyor ki; ahirette kim, kime bir şey yapmış ise gizli kalmış ne varsa hepsi açığa çıkacaktır.

(2/74) Sonra bunun arkasından kalbleriniz katılaştı, şimdi onlar taşlar gibi hattâ daha duygusuz, çünkü taşların öylesi var ki içinden nehirler kaynıyor, öylesi var ki çatlıyor da bağrından sular fışkırıyor ve öylesi var ki Allahın haşyetinden yerlerde yuvarlanıyor, sizler ise neler yapıyorsunuz Allah gafil değil.

"Sonra bunun arkasından kalbleriniz katılaştı," Aradan bir müddet geçtikten sonra günlük tabii nefs-i emâre yaşantınıza gaflet halinize döndünüz de kalpleriniz hassasiyetini kaybederek hissizleşerek kaskatı oldu, insânlığını kaybetti.

"şimdi onlar taşlar gibi hattâ daha duygusuz,"

Tamamen maddeleşen benî İsrâîl'in çoğunluğunun kalbi insânlık duygularını ve rahmetini kaybedince çok acımasız katı, taş kalpli oldular. **"çünkü taşların öylesi var ki içinden nehirler kaynıyor,"** Bu Âyet-i Kerîmeler ile misalen taşların iki özelliği olduğu anlatılıyor. Biri tamamen nefsi benliği diğeri ise üç özelliği ile ilâh-î benliği ifade etmektedirler. Diğeri ifade ile taşlar iki yönüyle insânlarıda teşbih etmektedirler. Taş gibi ve hattâ daha katı olanlar, nefsi-i benlik üzere yaşayan insânlardır. Diğeri ise İlâhi benlik üzere yaşayan, Ârifi Billâh olan İnsân-ı Kâmillerdir.

(2/60) **(Âsânı o taşa vur)** denildiğinde vurulan taştan (12) kaynak fışkırdı ve her "sıbt" bölük, kendine ayrılan kaynağından sularını içtiler. Aslında diğeri yönden bu dağ o günün İnsân-ı Kâmil olan Mûsâ (a.s.) in gönül dağı idi. Ancak buraya bir açıklık getirmemiz gerekmektedir. Şöyle ki; (12) kaynak-mertebe hakikat-i Muhammediyye ye aittir. Her ne kadar zâhiren açılan kaynak (12) ise de aslında en üst mertebeye olarak (9) dur. Çünkü Mûseviyyet (9) üzere kurulu ve yukarıda da ifade edildiği gibi (9) uncu (tevhid-i esmâ) mertebesidir. Yani (9) uncu kaynaktan sonrası için onlarda bâtin mertebesi yoktur (9) dan sonrası hep (9) meşrebindedirler. Hâl böyle olunca, sayılar şöyle olur. (9-10) (9-11) (9-12) dir. Daha sonra gelecek olan İsâ mertebesi (10) Muhammediyyet mertebesi ise (11-12-13) tür, işte kaynağın (12) olması sonradan gelecek mertebelerin öncü habercileridir.

İşte kendilerinden (12) kaynak zuhura gelen kümmelîn-Kâmil Âriflerin gönül dağlarıdır. Karşılıklarına hangi mertebeden sâlik gelse hepsini ilâhiyyat kaynağı suları ile ilim sususluklarını bol bol giderirler.

" öylesi var ki çatlıyor da bağrından sular fışkırıyor" Bu ifade de, de Ârif-i billâh-ın gerektiğinde bütün mertebeleri bir ağızdan meydana getirebileceğini ifade etmektedir.

" ve öylesi var ki Allahın haşyetinden yerlerde yuvarlanıyor,"

(59/21) *Eğer bu Kur'anı bir dağ üzerine indirmiş olsa idik elbette onu Allah'ın haşyet-korkusundan baş eğmiş, parça parça olmuş görürdün ve biz o misâlleri insânlar için veriyoruz, tâ ki, düşünöversinler.*

(7/143) *Rabbim!. Bana varlığını göster sana bakayım. -Cenab'ı Hakk da- buyurdu ki: Sen beni katiyyen göremezsin. Fakat dağa bir bak, eğer yerinde durabilirse sen de beni görebilirsin. Hemen Rab'bi dağa tecelli edince onu parça parça etti. Musa da baygın bir halde düşüp kaldı. Vaktaki, ayıldı, dedi ki: Seni tenzih ederim, sana tövbe ettim ve ben imân edenlerin ilkiyim.*

(7/154) "Ne zaman ki Mûsâ'dan o öfke dindi. Levhaları alıverdi ve onun nüshasında: Rablerinden korkanlar için bir hidâyet ve bir rahmet olduğu yazılmış bulunuyordu." Bilindiği gibi Mûsâ (a.s.) a gelen levhalar, yedisi taş üzerine yazılı, ikisi de nûrdan idi. Bu ikisini kavmine açıklayamadı sadece taş üzerine yazılmış olanları açıklayabildi. Onları ise İsâ (a.s.) açıkladı çünkü onlar "Rubûbiyyet ve kudret hükümlerini belirtiyor idi.

Bunlar ve benzeri ifadeler dağlar ve taşlar hakkında verilen bilgileri açıklamaktadırlar dileyenler kendileri de kendi kaynaklarından inceleyerek daha geniş bilgilere sahip olabilirler.

Bütün bu gerçek İlâh-î bilgilerden sonra. "**sizler ise neler yapıyor-sunuz Allah gafil değil.**" Çünkü her an bütün âlem gözetim altındadır, bu yüzden Allah (c.c.) âlemde ve gönüllerde, gizli aşikâr ne varsa ilmi ilâhiyyesi ile bilmektedir. Ayrıca âlem zâhir ismiyle zâten kendisidir. Kendisi kendisinde olan ise, kendisini tabii ki, bilir. Yeterki biz bunların böyle olduğunu açık bir müşahede ve irfaniyyet ile bilelim. Rabb'ı mızdan bu ve benzeri zât-î müşahede seyirlerini rica ederiz. **(Rabb'î zidnî ilmâ)**

İşte ey Beni İsrâîl siz Hazreti Mûsâ gibi bir Peygamberi âlişanın hayatında böyle bir cinÂyet yapmış, birbirinizle muhasameye kalkışmış idiniz Allah tealâ ise sizin böyle gizleye geldiğiniz cinÂyetleri meydana çıkaracaktı. Bunun için siz muhaseme ederken biz azîmüştân dedik ki zebh edilmiş olan bakarenin bir parçası ile o maktul nefse vurun işte Allah böyle akl-ü hayale gelmez bir sebeple ölüleri diriltir. Bundan anlaşılıyor ki bakarenin bir parçasını maktule vurdukları zaman maktul bir hayat eseri göstererek canileri haber vermiş ve bu suretle o gizli cinÂyet meydana çıkarak niza Sh:»387

ve fitne de bastırılmıştır. Demek ki bakaranın kesilmesi emrinin neticesinde ölülerin dirilmesine misâl ve şâhit verecek büyük bir mucize zuhur etmiştir.

Artık ölüler dirilir mi imiş diyerek ba's ba'delmevti "öldükten sonra dirilme" inkâr etmemelidir. Allah tealâ böyle akılların ihata edemeyeceği her hangi bir sûretle ölüleri diriltir. Ve aklınız kemale ersin, hatırlayasınız ve tedbirli olasınız diye size âyetlerini, delillerini de gösterir. – Siz ölenlerin dirilmesini akla muhalif gibi zannedersiniz, halbuki bu zan, akıldan değil, aklın noksanından gelir. Zira ilk hayatı benzersiz kuran, başlatan İlâh-î kudretin, ikinci hayatı inşa edememesi için hiç bir sebep yoktur. Akıl bunu öncelikle kabul etmek lâzım gelir, akıl, gerçi kıyas için daima bir misal arar, lâkin ilk hayat da misal olmak üzere kâfidir. Böylece bunu idrak edemiyenler için de Peygamberlere böyle bakare kıssası gibi i'cazkâr misaller gösterilmiştir. Yukarıda "saika-yıldırım" kıssası da diğer bir misal idi ki biri genelî diğeri ferdîdir. Binaenaleyh bakare kıssasını Beni İsrâîle gösterilen bir ba's ba'delmevt "öldükten sonra dirilme" misali olarak tasavvur etmek lâzımgelir.

*****

Yeri gelmişken buraya yukarıda bahsedilen (Nefs-i levvâme) mertebesini de merak edenler için bulunması kolay olsun diye (**İrfan mektebi**) isimli kitabımızdan ilâve eldim İnşeaallah bilmeyenlere faydalı bilenlerede tekrar olur.

*****

İKİNCİ BÖLÜM

"NEFS-İ LEVVÂME"

Levm etmek; çekiştirmek, zemmetmek, paylamak, serzeniş telâşlân-mak, pişmanlık duymak, anlamında dır.

Zikri: "YA ALLAH" tır.

İdrâki: Bu mertebenin şuuru ile ileriye doğru gitmeğe gayret etmesidir.

Kûr'ân-ı Kerîym, Enbiya Sûresi, (21/87) Âyetinde bu mevzua işaret vardır.

فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ
أَنْبَى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

"Fenâdâ fîzzûlümâti en lâilâhe illâ ente sübhanেকে inni küntü minezzâlimiyn."

Meâlen; " **Karanlıklar içinde "senden başka ilâh yoktur, sen münezzehsin, doğrusu ben zalimlerden oldum," diye niyaz etmişti**".

Hâli: Bu mertebenin haliyle hallenmeye çalışmaktır.

Kûr'ân-ı Kerîym; Kıyâmet Sûresi; (75/1-2) Âyetinde bu hâle işaret vardır.

﴿١﴾ لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَمَةِ ﴿حَب﴾

﴿٢﴾ وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿حَب﴾

“Lâ uksimü bi yevmil kıyâmeti. (1) ”

“Ve lâ uksimü binnefsillevvameti. (2)”

Meâlen: “ **Kıyâmet gününe ve pişmanlık çeken nefs-e yemin ederim.** ”

Yaşantısı: Nefs-i levvâmenin biri emmâreye, diğeri de mülhimeye bakan iki yüzü vardır. Ehli hayvandır. Davul önünde oynar, kürsi dibinde ağlar. Kendini beğenmiş olup, şer kaynağıdır, ham sofudur.

Nefs-i levvâmenin belirgin ahlâk ve sıfatları; “ cehalet, hamlık, kızgınlık, gıybet, levm, çok yemek, ve seks” dir.

(HAVF ve RECA) (korku ve ümit) arasında yaşar.

Bu mertebeden kurtulup yükselmenin anahtarı, (yâ ALLAH) (c.c.) ismi Celâli dir. Mürşidinin sâlik’e yapmış olduğu bu telkinle zikre başlar, nûrunu, sırrını ve halini müşahede edinceye kadar çalışmalarına devam eder.

Rengi: Kızıldır. Mürşidinin himmeti irşadıdır.

Şariat mertebesidir.

Bu hususta kısa bilgi sunmağa çalışalım.

Bu dünya âleminde bulûğa eren ve **(nefs-i □aali)** tesirinde olan kimse, yukarı da bahsedilen biçimde çalışmalarını sürdürdükçe yavaş, yavaş manen güçlenmeğe başlar.

Nefs-i emmâre’de kendine hakim olamayan yapmış olduğu her işte, “oh olsun, ne iyi yaptım,” diyen ve pişmanlık duymayan kişi, **(nefs-i levvâme)** ye ulaşıncı,

az da olsa şuurlanmaya ve pişmanlık duymaya başlar.

Yaptığı düşük işleri her ne kadar henüz daha durduramaz ise de, ancak yanlışlıklarının farkına varır. Kendi kendine pişman olur.

Bir daha yapmamaya gayret eder. Böyle böyle irâdi güç toplamaya başlar. Eski hareketler firelendikçe kötülükler azalır ve artık yapılmaz hale gelir.

Kişi yavaş yavaş üzerindeki (**emmâre nefs-in**) hakimiyetinden kurtulmaya başlar. Ancak burada yine tehlike vardır. Çünkü (**nefs-i levvâme**) bir yüzden içeriye, yani (**nefs-i mülhime**) mertebesine bakıyor ise de bir yüzden de eski mertebesi olan dışa dönük (**nefs-i emmâre**) ye bakar. Himmetini yüceltirse içeriye doğru ilerler. Eğer eksiltirse dışarıya doğru gidip eski haline döner.

Her ne kadar bu mertebe dıştan ikinci daire ise de aslında çok mühim bir mertebedir. Balığın karnında karanlıklar içinde kalan ve oradan çıkmağa çalışan Yunus (a.s.) gibi niyaz eder ve içinde bulunduğu (**nefs**) mertebesinin karanlığından kurtulup, zıkr'ın nûru ve sohbetin feyzi ile aydınlanmağa çalışır.

Âyet'te; "**Kıyâmet gününe** ve pişmanlık çeken **nefs'e** yemin ederim," diye buyuran Cenâb-ı Hakk, acaba kıyâmet ile **nefs-i levvâme** yi niçin birlikte zikretmiştir? Demek ki; Hakk Teâlâ Hz. "**nefs-i levvâme**"ye o kadar çok değer veriyor ve bizim dikkatimizi çok açık olarak bu istikamete çekmek istiyordur.

Birimsel kişiliğinin gelişmesi için bu mertebe de yüzünü (**nefs-i mülhime**)ye çeviren kimsenin oraya ulaştığında, (**nefs-i levvâme**) si nin kıyâmeti kopmuş olur. Böylece onun ahlâkından kurtulur, kendine ve Hakk'a doğru bir daire daha yaklaşmış olur.

Yukarıda bahsedilen Âyet-i Kerîme de, Yunus (a.s.) hayatından bir bölüm kısaca anlatılmaktadır.

Lâkabı **Zünnun** (*Nun sahibi*) olan Yunus peygamber,

uzun nasihatler ve vaazlar neticesinde ıslah olmayan kavminden ümidini keserek bireysel akl-ı ile hareket ederek bulunduğu kaşabasından hicret etmeğe karar vererek yola çıkar. Nihâyet bir suyun başına geldiğinde, karşıya geçmek üzere bir gemiye biner, fakat bütün şartlar yerinde olduğu halde gemi hareket etmez.

Bunun üzerine kaptan gemide bir günahkâr olduğuna ve bu yüzden geminin hareket edemediğine karar vererek, bunu ilân ettirir. Bu hadise üzerine, gemiden suya atlayan Yunus (a.s.) mı yutan yunus balığı, onu midesinde bir müddet dolaştırdıktan sonra sahilde bir kenara çıkarır.

Balığın midesinde; karanlıklar içerisinden, **(lâ ilâhe illâ ente sübhaneke inni küntü minezzâlimiyn.)** Duasını okuyarak, Rabb'ın affına nail olur.

Bu hadise bizlere Hakk yolunda çok büyük tecrübeler kazandırmaktadır. Evvelâ bir kimsenin aldığı görevini kendi aklına göre karar vererek bırakmaması gerektiğini.

Dara düştüğünde Rabb'na sığınmayı.

Her zaman Rabb'ı ndan ümit var olmayı.

Başına gelen hadiselerden ibret almayı.

Kendini eleştirmeyi ve varsa, yapılan yanlışlıklardan pişmanlık (levm) duymayı. Ahdine vefayı ve daha bir çok ibretleri bildirmektedir.

Yunus (a.s.) balığın midesinde iken üç karanlık içerisinde idi.

Biri kendi varlığında mevcud!

(1) Nefs-i levvâme karanlığı:

(2) Balığın midesindeki karanlık:

(3) Suyun içinin karanlığı:

İşte bir Hakk yolcusu sâlik de, başlarda bu üç karanlık içerisinde dir de, farkın da bile değildir. Ayrıca yaşayan her insân da, bilsin bilmesin, fikren ve fiziken dahi bu hüküm içindedir. İnsân-ı insân yapan kendinde ki ilâhi akıl ve bilinçtir.

Bu akıl, nefis-i benliği tarafından kaplandığında birinci karanlık içerisinde dir. Vücûd varlığı da bunları kapladığından ikinci karanlık içerisinde dir. Vücûd varlığını da nasıl ki; suyun, içindekilerini kapladığı-sardığı gibi, oksijen deryası kaplayıp sarmaktadır. Bu da üç üncü karanlıktır.

İşte bu karanlıklardan kurtulmak için, (**Zünnun**) lâkab-ı nı faaliyete geçirmek gerekecektir. (ذ) "zü" sahip (ن) "nûn" Nûr-u İlâhi ve kudret nun-u dur. Nun nûr'a dönüşünce kudret, ortaya çıkar. Melâike-i kiram nûrdan dir ve Hakk'ın bütün ilâhi kudret ve sıfatlarıyla her mahalde faaliyettedirler, ulaşamadıkları hiçbir zerre ve mahal yoktur.

Genelde yaşadığımız hayat dahi **Zünnun**'un hayatından başka bir şey değildir. Hava dediğimiz (**oksijen**) deryası her tarafımızı istilâ etmiş lâtif bir denizdir. Vücud varlığımız yunus balığıdır, aklımız olan gerçek kimliğimiz ise o balığın karnında yani (batn-ı n da) bâtinin da dir, ve sadece bedenler yaşanan hayatlar aynen bu üç karanlık hükmünde dir. Tek fark bizim dikey, balıkların yatay geziyor olmalarıdır.

Bu halde iken bireysel dini görevlerini ihmal edip onlardan uzaklaşarak hakikat-i ilâhiyyeden hicret etmek, aynen Yunus (a.s.) mın o günkü haline düşmek olur ki; nefis balığı her birerlerimizi hemen yutarak kendine yem yapar ve bir ömür boyu beden balığımızın içinde onunla birlikte, o nun esiri olarak yaşar gideriz de haberimiz bile olmaz.

İşin aslı ise nefis yunusumuz'un içinden çıkıp o na hakim olup eğitmekle bir çok yararlı işlerde kullanıp ondan istifade etmeyi öğrenmek bizlere çok şey kazandıracaktır.

İşte, Cenâb-ı Hakk bu hakikatleri bizlere Kûr'ân-ı Keriminde (Zünnun) Yunus (a.s.) mın hayatından küçük bir bölüm halinde hikâye ederek habibinin lisanından bizlere ulaştırarak lütfetmiştir.

Faydalı olur düşüncesiyle, yeri gelmişken bu hadise hakkında küçük bir hatıramıda ilâve edeyim.

Sayın; muhterem hocam, Ahmed Elitaş ile tefsir derslerimizi okurken Yunus (a.s.) mın bu faslına gelince, kendinin Kûr'ân-ı Azimüşşandan daha evvelce derlediği (10) soruyu sormuştu, onlardan bir tanesi de; (tabutuyla gezen kişi kimdir?) idi, az sonra sorusunu yine kendisi cevaplayarak, "dünya da tabutuyla gezen tek kişi Yunus (a.s.) dir," diyerek ilâve etmişti. ALLAH (c.c.) lühü razı olsun.

Kıyâmet kelimesi genel anlamda dünyanın sonu, kıyametin kopması diye ifade edilirken, özel anlamda ise (KIYAM-ET) yani ayağa kalk anlamında dır. Ayağa kalkmak ise, iki türdür. Biri fiziki mânâ da, yatmak veya oturmaktan kalkmak, diğeri ise akıl ve şuurda ayağa kalkmak, yani şuurlanmak, gafletten uyanıklığa yönelmektir.

İşte bu durum da olan kimse, eski yaptıklarından pişmanlıklar duyarak kendini levm etmesi ile aklî mahiyette kıyam, etmektedir. Böylece nefsinin hükmünde olan akl-ı cüz'ün den, akl-ı külle doğru yola çıkması o mertebenin gerçek kıyâm-et' i dir.

Böylece beklenen genel kıyâmet gelmeden, kendi bireysel kıyâm-et'i ni koparmış ve vaktiyle hesabını, kitabını da görmüş olur.

Âhirette ise belki insânların çoğu kendilerini levm edeceklerdir. Günahkârlar, günahlarından pişman olacakları için, iyiler ise neden daha iyi olamadıklarından pişman olup kendilerini levm edeceklerdir.

Bu ve benzeri hallerden bizleri vaktiyle uyaran Cenâb-ı Hakk, Kıyâmet Sûresi 1-2 Âyetlerinde ki; ikazlarıyla başımıza gelebilecek olumsuz hadiselerden bizleri yemin ederek korumağa çalışmaktadır. Bu çalışmalar sonun da idrak yükselmesi yolunda bir merhale daha aşmış olur. ALLAH (c.c.) seyr halinde olanlara gayret ve kuvvet versin.

Bu mertebenin zikri olan ALLAH esmâsı verilen sayıda çekildikten sonra yukarıda belirtilen **idrâki ve hâli** ni ifade eden Âyetlerin en az (33) üçer def'a çekilmesi bu mertebenin daha iyi yaşanmasına yardımcı olacaktır.

Bu çalışmalar yapıldıktan sonra yine üç İhlâs bir Fatiha okuyup Peygamber Efendimiz (s.a.v.) min ve ehli beyt hazaratının rûhlarına hediye eyleyip, o günkü dersimizi bitirmiş oluruz.

Ancak dersimiz daha ileride ise bu duayı son dersimizin sonunda yaparız diğerlerine de böyle devam ederiz.

*****

Nihâyet epey uzun ve yorucu bir çalışmadan sonra hamdolsun bakara dosyası-kitabını da bitirmiş bulunuyoruz Cenâb-ı Hakk okuyanlara en geniş mânâ da fayda sağlasın içinde yazısı bulan dost kardeş ve evlâtlarımıza da daha geniş idrak ve anlayışlar nasib etsin İnşallah.

Terzi Baba; (16/01/2011) Pazar Tekirdağ:

*****

Zât-ı Mutlağın, bakara Âyetleri ile kelâm sıfatı ve rasûlünün lisanından teşbih mertebesi itibarile bizlere ulaştırdığı bu hikâyeden bu kadarla bahsederek şimdilik sona erdirelim. Aslında bu ve benzeri misâl yollu hikâyelerin hakikatlerinin sonu yoktur her mertebeye başka bir yüz gösterir. Şimdilik bu kadarını gönül ve gözlerinize armağan ederek, Bakara Sûresi'nin devamında olan Âyet-i Kerîme'lerle yolumuza devam edelim. Cenâb-ı Hakk ilmi İlâh-î yolunda hepimize kolaylıklar nasib etsin.

أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ
اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِن بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

(75-) Efetatme'une en yu'minu leküm ve kad kâne feriykun minhüm yesme'une kelâmAllahi sümme yüharrifunehu min ba'di ma' akaluhu ve hüm ya'lemun;

* Şimdi, bunların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Oysa içlerinden birtakımı, Allah'ın kelâmını dinler, iyice anladıktan sonra, onu bile bile tahrif ederlerdi.

Zannediyormusunuz ki size imân edeceklerini, onların içinden bir fırka vardır Allah'ın kelâmını duyarlar onu tahrif ederler, okuduktan dinledikren sonra, bildikleri halde ve ona akılları erdiği halde Tevratı tahrif ediyorlar, değiştirerek okuyorlar.

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنُوا وَإِذَا خَلَا بِبَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ
قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ

اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

(76-) Ve iza lekulleziyne amenu kalu amenna* ve iza hâla ba'duhüm ila ba'din kalu etuhaddisünehüm Bima fetehAllahu aleyküm liyühaccuküm Bihi 'inde Rabbiküm* efela ta'kilun;

* Onlar imân edenlerle karşılaşınca, "İman ettik" derler. Birbirleriyle baş başa kaldıklarında da şöyle derler: "Rabbimizin huzurunda delil olarak kullanıp sizi sustursunlar diye mi, Allah'ın (Tevrat'ta) size bildirdiklerini onlara söylüyorsunuz? (Bu kadarlık şeye) akıl erdiremiyor musunuz?"

Onlar müslümanların yanına geldikleri zaman "amenna", biz de imân ettik derler güya aldatıp münafıklık yaparlar, onlar birbirlerinin yanına geldikleri yani kendilerinden bir kimselerle karşılaştıkları zaman,

derler ki, "Allah'ın sizin üzerinize açtığı şeyleri onlara söylüyormusunuz yani Tevrat'taki bazı hakikatleri onlara

194

söylüyormusunuz" diye bazıları bazılarına böyle takaza ederler, Rabbinizin yanında onların eline delil vermek için yani Kûr'ân'da sizin söylediğiniz şeylerin benzerleri Tevrat'ta da vardır diye onlara niye söylüyorsunuz, söylemeyin diyorlar, eğer söylerseniz onların eline delil vermiş oluyorsunuz diyerek bunu yapmayın diyorlar birbirlerine, "bu kadarını akletmiyormusunuz" diyorlar yani Kuûr'ân ve İslâmiyyet onların üzerine geçmesin diye.

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

(77-) Evela ya'lemune ennAllahe ya'lemu ma yusirrunne ve ma yu'linun;

* Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizli tuttuklarını da bilir, açığa vurduklarını da.

Onlar bilmiyorlar mı, muhakkak ki, Allah onların gizlediklerini ve sakladıklarını ve açığa çıkardıklarını da bilir.

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيٍّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ

(78-) Ve minhüm ümmiyyune la ya'lemunel-Kitabe illâ emaniyye ve in hüm illâ yezunnun;

* Bunların bir de ümmî takımı vardır; Kitab'ı (Tevrat'ı) bilmezler. Onların bütün bildikleri bir sürü kuruntulardır. Onlar sadece zanda bulunurlar.

Onlardan bir grup daha vardır, onlar ümmî'dir kitaptan nasipleri yoktur, yani Tevrat'ı bilmezler, kendilerine ne bildirilmişse ne emanet edilmişse onu bilirler ancak ve zanlarına göre hareket ederler, işte bir dervişte Museviyet mertebesinde ilim olarak kendisi okumasını bilmiyorsa başkaları tarafından aktarılacak bilginin hükmü altına girecek veya mahkumu olacak, en azından latin harfleriyle okumasını bilmek lazım ki hiç olmazsa mealinden alsın.

Arapçasını bilmiyorsa, Lâtin harfleriyle okumasını bilmiyorsa sağdan soldan ne duyuyorsa yani kendisine ne bildiriliyorsa onu bilecek ve onu da kendi zannı içerisinde kabul edecek ayrıca yani hayalinde bir şey oluşturacak, onun için mutlaka okuma yazmanın gerekliliğini bu Âyet belirtiyor.

195

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ
اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا
فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ

(79-) Feveylün lilleziyne yektubunelKitabe Bieydiyhim sümme yekulune haza min 'indillahi liyeşteru Bihi semenen kaliylen, feveylün lehüm mimma ketebet eydiyhim ve veylün lehüm mimma yeksibun;

* Vay o kimselere ki, elleriyle Kitab'ı yazarlar, sonra da onu az bir karşılığa değiştirmek için, "Bu, Allah'ın katındandır" derler. Vay ellerinin yazdıklarından ötürü onların hâline! Vay kazandıklarından dolayı onların hâline!

Yazıklar olsun ki, kitabı gizleyene;

O gün Tevrat için söylenmiş olan bu Âyet bugün Kûr'ân için söylenmiştir, biz bunu daha yakına alıp kendimize çekelim ve şöyle diyelim;

Gönül kitabını okumayanlara yazıklar olsun, gönül kitabını kapatanlara yazıklar olsun, "**Feveylün**" işte bu kelime çok ağır bir kelimenin, mahşer de bu kelimenin muhataplarından olmayalım.

Elleriyle gizleyenlere, elleriyle yeni kitap yazarlar ve bu Allah'ın yanındandır derler, nefsinden aldığı şeyi bu şekilde söyler ve hem Allah'a iftira eder, hem ilme iftira eder.

Onun yaptığı alışveriş öyle bir alışveriş oldu ki, ne kadar az bir değere sattı, yani Tevrat'ı yazarken kendi

kafalarından birşeyler uyduruyorlar ve bu Allah'ın indinden gelen gerçek Tevrat'tır diyerek isteyene veriyorlar.

Tekrar onlara yazıklar olsun ki elleriyle yazdıklarına da ve kesbettiklerine, kazançlarına yazıklar olsun, onların kazandıklarına zâten yazık olur.

196

وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ
عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

(80-) Ve kâlû len temessenennaru illâ eyyamen ma'dudeten, kul ettehaztüm 'ındAllahi ahden felen yuhlifAllahu ahdeHU em tekulune alAllahi ma lâ ta'lemun;

* Bir de dediler ki: "Bize ateş, sayılı birkaç günden başka asla dokunmayacaktır." Sen onlara de ki: "Siz bunun için Allah'tan söz mü aldınız? -Eğer böyle ise, Allah verdiği sözden dönmez-. Yoksa siz Allah'a karşı bilemeyeceğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?"

Yine bunlar derler ki biz yaptığımız bu işlerden dolayı cehenneme de girsek bu fazla uzun sürmez ya bir hafta ya bir ay ya bir gün kalırız gibi zannederler, içlerinde bir cehenneme girme olgusu var ama kendi kendilerini aldatarak "elbette bize ateş temas etmez", biz cehenneme girmeyiz, girersek bile belirli günler içinde gireriz diye düşünürler.

Onlara de ki Habibim Allah'ın yanından bir ahidmi aldınız ki böyle konuşuyorsunuz diye sor onlara, cehennem temas etmez dedikleri işte böyle basit bir düşünce içinde sanki önden pazarlık yapmışlar diyetini ödemişler, miktarını da almışlar, kesinleştirmişler gibi konuşuyorlar, işte nefsi emmare bunu söylüyor, bizdeki nefsi emmare de böyle işte, cehennem olsa ne olacak, şu olsa ne olacak, bu olsa ne olacak, kim gitmiş ki, gelen varmı ki, bizde gidelim, zaten bundan sonra toprak olup gideceğiz kim bizi diriltecek diyorlar.

Mutlak ki Allah o verdiği ahdinden dönmez, eğer Allah size bir ahid verdiyse tamam o ahde güvenin o ahdinden dönmez, cennet ehli cennete, cehennem ehli cehenneme girdiği zaman her ikisine de sorulacak "Ey cehennem ehli size vaad edileni buldunuzmu" diye, onlarda "evet, bulduk" diyecekler, sonra cennet ehline sorulacak "Allah'ın vaadine ulaştınız mı, buldunuz mu" onlarda bulduk diyecekler,

197

onun için Allah vaadinden dönmez diyor. Yoksa Allah'ın üzerine bilmediğiniz sözlerimi söylüyorsunuz.

بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَاطِئَتُهُ فَأُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(81-) Belâ, men kesebe seyyieten ve ehatat Bihi hatiyetuhu feûlaike ashabünnar* hüm fiyha halidun;

* *Evet, kötülük işleyip suçu benliğini kaplamış (ve böylece şirke düşmüş) olan kimseler var ya, işte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.*

"Belâ" yani "Evet" dikkat çekmek için düşünün mânâsınadır burada, kim ki bir günah kazandıysa işte onun o kazandığı onu sarar yani ihata eder, işte o kimse cehennem ashabı olur, onun içerisinde kalıcıdır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ

(82-) Velleziyne amenu ve amilussalihati ülâike ashabülcenneti hüm fiyha halidun;

* *İman edip salih ameller işleyenler ise cennetliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.*

Ama imân ehline gelince, salih ameller işleyenlere gelince onlar cennet ashabıdır, onlarda orada kalıcıdır.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ
إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ

مُّعْرِضُونَ

(83-) Ve iz ehazna miysaka beniy israiyle la ta'büdune illAllahe ve Bilvalideyni ihsânen ve ziykurba velyetama velmesakiyni ve kulu linnasi hüsnen ve ekıymusSalate ve atuzZekate, sümme tevelleytüm illâ kaliylen minküm ve entüm mu'ridun;

* Hani, biz İsrailoğulları'ndan, "Allah'tan başkasına

198

ibadet etmeyeceksiniz, anne babaya, yakınlara, yetimlere, yoksullara iyilik edeceksiniz, herkese güzel sözler söyleyeceksiniz, namazı kılacaksınız, zekâtı vereceksiniz" diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç, yüz çevirerek sözünüzden döndünüz.

O vakti hatırla ki söz almıştık beni İsrâîl'den, Allah'tan başka hiçbir şeye ibadet etmemek için ve Anne, baba'ya ihsânla muamele edeceksiniz, yakın akrabalara, yetimlere, miskinlere, insânlara güzel söz söylemek için söz almıştık, namazınızı kılın, zekatlarınızı verin diye söz almıştık, bütün bunlardan sonra siz döndünüz, ancak sizin içinizden az bir kısmı bunları yaptı.

Beni İsrâîl derken gece yürüyenlerin çocukları yani dervişlerden Cenâb-ı Hakk söz almıştır, ne zaman? Biat ettikleri zaman, yani kişi buluğa erip İslâmiyetin zâhirî hükümlerini yerine getirmeye başladığı vakit vermiş oluyor biatını, bu birinci biat, birinci misak sözü tutmak mânâsına, yani Cenâb-ı Hakk'a karşı İslâmi fiileri işlemeye başlayan kimse bunları sözleşmiş oluyor, ahidleşmiş oluyor, ben bunları yapacağım diye, buradaki misak tarikat düzeyi misak, beni İsrâîl tarikat mertebesinin karşılığı

olduğundan tarikat mertebesindeki misak yani sözünü tutmak.

Bunların başında gelen söz **“la ta'büdune illAllahe”** Allah'tan başka hiçbir şeye tapmamak, yani O'nun dışında hiçbir şeye muhabbet beslememek, bu da sadece fiili olarak başını secdeye koymak şeklinde tapmak değil, kişinin neye muhabbeti varsa ona tapıyor demektir, bu muhabbet olmayacak mı, gâyet tabi olacak ama Allah sevgisinin altında olacak, herşeyin düzeyi kendi boyutunda olacak, en üstte Allah muhabbeti olacak.

Anne ve babasına'da güzellikle muamele edecek, bu zâhir ifadesi , bâtın ifadesi olarak tarikat mertebesinde kişinin bağlı olduğu yer onun ebeveynidir, validesidir yani ruh annesi ruh babasıdır, bunlara ihsânda bulunacak yani varsa müşhidine ihsânda bulunacak, şeriat mertebesinde anne babasına birşeyler vermek, yemesini içmesini

199

düzenlemek, tarikat, hakikat mertebesinde ise marifetullah'ı idrak etmeye çalışmak, müşahede halini idrake çalışmak, ihsân neydi? **“Her ne kadar sen şimdilik görmüyorsanda Rabbinin seni gördüğünü düşünerek ibadet etmek”** şeriat mertebesinde ihsânın başlangıcı, tarikat mertebesinde valideye ihsânda bulunmak, valideyi marifetullah hükmü içerisinde İlâh-î varlığın zuhuru olarak müşahede etmek yani hakikati İlâhiyye'nin orada zuhuru olduğunu idrak etmek.

Yakın akrabalarına ihsânda bulunmak, zâhir olarak kişinin kardeşleri v.b. yakın akrabalarıdır, bâtın olarak yol ehli, yol kardeşleri yakın akrabaları, belki sülâle olarak değişik yönlerden geliyoruz ama bâtını olarak yakın akrabalar hükmündeyiz.

Yetimlere ihsânda bulunmak, yani babası olmayanlara ihsânda bulunmak, yani herhangi bir yola intisab etmemiş kişilere yolu tarif etmek, onları da yol ehli yapmak, ihsân alıp muhsin olmasına yardımcı olmak.

Ve miskinlere ihsânda bulunmak, fakir az bir malı ile en alt seviyede yaşayan kimse, fakat miskin hiçbirşeyi

olmayan kimse demek, miskinün üstünde bir çulu var o kadar, zâhir olarak böyle, fakat bâtında sükûn ehli demek, sakinleşmiş, sükut etmiş, nefsinden kurtulmuş sakin olmuş kişiye miskin denir.

İnsanlara güzel sözler söylemekle misak aldık, durup duruken kimseye bağırma, karşı taraf sana bağırıyorsa bile sen yine yumuşaklıkla hareket et ki, bu daha beni İsrâîl mertebesinde olan bir şeydir.

Namazlarınızı dosdoğru kılın, bakın bu Âyetle namazın beni İsrâîl'e farz olduğu net olarak belirtilmiştir, ve zekâtlarınızı verin. Sonra siz döndünüz, sizden az bir kısmı bu ahidleri tuttu, diğerleriniz sözlerinizden ayrıldınız.

Yukarıdan aşağıya Cenâb-ı Hakk önem sırasına göre evvela Allah'a itaati ve ibadeti, ondan sonra valideye ihsânı, ondan sonra yakın akrabaya ihsânı, ondan sonra yetimlere ihsânı ondan sonra miskinlere ihsânı, insânlara

200

güzel söz söylemeyi, namazları dosdoğru kılmayı, zekâtları vermeyi hüküm olarak beni İsrâîl'den söz aldı.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تَخْرُجُونَ أَنْفُسَكُمْ
مَنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ

(84-) Ve iz ehazna miysakaküm la tesfikune dimaeküm ve la tuhricune enfüseküm min diyariküm sümme akrartüm ve entüm teşhedun;

* Hani, "Birbirinizin kanını dökmeyeceksiniz, birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayacaksınız" diye de sizden kesin söz almıştık. Sonra bunu böylece kabul etmiştiniz. Kendiniz de buna hâlâ şahitlik etmektesiniz.

Ve yine o vakti hatırlayın ki sizden misak almıştık, biraz evvel beni İsrâîl'den alınan misak anlattı, burada da Kûr'ân'ı Kerîm geldiğinde yaşayan insânlara hitap ederek ve meseleyi daha yaklaştırarak sizden misak aldık diyor, evvelce beni İsrâîl'den misak almıştık derken, bu "sizden misak aldık" hitabı her devirde kim okuyorsa onadır ve bu

misak onlardan alınmış demektir, şeriat mertebesi itibarıyla namaza başladığımız zaman bir ahid vermiş oluyoruz.

Bunu hakikat mertebesi olarak düşünürsek;

Sizden birbirlerinizin kanlarını dökmemeniz için misak aldık yani insân öldürmeyin diye sizden misak aldık, birbirlerinizi yaşadığınız yerlerden uzaklaştırmayın diye, bunları olduğu gibi kabul etmişsiniz ve aynı zamanda buna şahittiniz, Ya Rabbi biz misakımızı verdik sözümüzü verdik bunu yerine getireceğiz diye.

Esas kan dökülmemesi gereken şey bizim bâtınımızda, nefsi emmâre yönüyle bir kanın dökülmesi lâzım ama burada insânın kanının dökülmemesinden bahsediyor, bu mertebeye gelen kişi emmâre, levvâme, mülhime mertebelerini aşmış olacağından buradaki kan dökme bunların kanını dökme değil, daha yukarılarda oluşan ilmi hakikatleri öldürme hakkında, yani onları öldürmeme yaşatma hakkında, her bir hakikat her bir Esmâ-i

201

Îlâhiyenin bizim üzerimizdeki faaliyetini ortaya çıkartmazsak onu atıl yaparsak onun kanını dökmüş oluruz, mesela Rahmân esmâsı'nın gerektirdiği fiilleri yapmazda bizdeki Rahmâniyeti ortaya çıkarmazsak, Rahmân'ın kanını dökmüş oluyoruz, Hâdi esmâsı'nın yaşantısını ortaya getiremezsek, Hâdi esmâsı'nın kanını dökmüş oluyoruz ama bu mertebelere gelmeden daha Mudil esmâsının kanını dökmüş olmamız gerekiyor, bizim Cehil esmâsı, Gafil esmâsı gibi esmâların kanını dökmemiz gerekiyor, eğer kanı dökülmemesi gerekenlerin kanını dökersek melâikeyi kiramın Âdem (a.s.) için söylediği "kan dökcek birinimi hâlkedeceksin" sözünü haklı çıkarmış oluruz, onun için bizi Hakk'a ulaştıracak her yapıyı yaşatmamız gerekiyor yani bilgiyi marifeti yaşatmamız gerekiyor.

Size faydalı olan ve yarayacak olan Esmâ-i Îlâhiyyeyi bedeninizden çıkarmayın, orada kalsın ve faaliyet sahası bulsun, mesela Rahmân esmâsı birine rahmet edecek

diyelim, biz onu o anda kullanmadığımız zaman onu yerinden çıkarmış oluyoruz.

Sonra siz bunları yapmayı kabul ettiniz ve şahittiniz bu hadiseye, bütün Âyetlerin bânîni yönlerinin mutlaka üstümüzde yaşantısı vardır, ama zâhir olarak baktığımızda çeşitli olaylardan bahsediliyor yani bizden değilde bizim dışımızdaki şeylerden ilim olarak bahsediyor görünür, fakat aslında bânîni olarak bizi muhatap almaktadır o zaman işte bizim yerimizi bulmamız gerekiyor.

ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِّنْكُمْ مِّن دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن يَأْتُوكُمْ أُسَارَى تَفَادَوْهُمْ وَهُوَ مُحْرَمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفْتَوُمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَن يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

(85-) Sümme entüm haülai taktülune enfüseküüm ve tuhricune feriykan minküm min diyarihim*202 tezaherune aleyhim Bil'ismi vel 'udvani, ve in ye'tuküm üsara tüfaduhüm ve huve muharremün aleyküm ıhracühüm* efetu'minune Biba'dılKitabi ve tekfurune Biba'din, fema cezaü men yef'alü zâlike minküm illâ hızyün fiylhayatiddünya* ve yevmelkıyameti yuraddune ila eşeddil'azab* ve mAllahu Biğafilin amma ta'melun;

* Ama siz, birbirinizi öldüren, içinizden bir kesime karşı kötülük ve zulümde yardımlaşarak; size haram olduğu hâlde onları yurtlarından çıkaran, size esir olarak geldiklerinde ise, fidye verip kendilerini kurtaran kimselersiniz. Yoksa siz Kitab'ın (Tevrat'ın) bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Artık sizden bunu yapanın cezası, dünya hayatında rezil olmaktan başka bir

şey değildir. Kıyamet gününde ise onlar azabın en şiddetlisine uğratılırlar. Çünkü Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

Sonra sizler söz verdiğiniz halde nefislerinizi öldürdünüz, zâhirde birbirinizle savaş yapıp öldürdünüz, bâtında kendi nefsinizde var olan İlâh-î hakikatleri öldürdünüz, yani baskı altına aldınız ve sizde nefsi emmâre üste çıktı ve bu da sizi yukarıda verdiğiniz ahidlerden geriye döndürdü.

Ve içinizden bazıları bazılarınızı yerinden çıkardı, sürdürdü yani , onlar ibadet ehlidir şöyle yapıyorlar, böyle yapıyorlar diyerek, onların hicret etmesine sebep oldunuz yani bizde faaliyette olması gereken Esmâ-i İlâhiyyeyi hükümsüz bırakıp bizim adeta dışımıza çıkarmış olduk, beden mülkünden ihrac etmiş olduk.

Onların üzerlerine geldiniz düşmanlık ve suç ile ve bazıları yine esir olarak size geldi, onları yerlerinden çıkarmak haramken onları esir edip karşılığında fidye aldınız, kitabında bazılarını inanıp, bazılarını inkar mı ediyorsunuz, içinizden kim ki böyle işlerse yani nefislerinizi öldürmeyin dendiğinde öldürürlerse, onları yerlerinden çıkartırlarsa, onlarla savaş ederlerse, esir alırlarsa, fidye isterlerse içinizden kim bunları yaparsa dünya hayatında

203

rezil olur ve kıyamet günündede şiddetli azaba atılır, ama Allah yaptıklarınızdan gafil değildir, çünkü herkesle beraberdir.

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ
الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

86-) Ülaikelleziyneşteravül hayateddünya Bil'ahireti, fela yuhafffü anhümül' azabü ve la hüm yünsarun;

* Onlar, ahireti verip dünya hayatını satın alan kimselerdir. Artık bunlardan azap hiç hafifletilmez. Onlara yardım da edilmez.

İşte o kimseler, satın aldılar ahiret ile dünya hayatını satın aldılar, yani ahireti sattılar dünya hayatını aldılar, buradaki hayatı ön plana çıkardılar ahiret ile ilgili olan hükümleri bıraktılar.

Bir Hakk yolcusunun da nefsinin satıp ahireti alması, ruhunu alması lâzımdır, ancak bunlar ruhunu satıp nefsinin almış oldular yani ruhani işlere meyletmeyip onları bir tarafa bırakıp dünya ile ilgili olan kısımları ön plâna çıkardılar ve ziyan ettiler.

Onların azabları hafifletilmez ve onlara gelecekte yardımda olunmaz;

Bir şey hergün üstüste yığılırsa belli bir süre sonra ağırlığı artar işte bu ağırlık onun üzerinde devamlı vardır, bu onun üzerinden hafifletilmez artık, ancak dünyadayken yukarıda bahsedilen işleri yaparsa bunu kendisinin kaldırması mümkündür diğer âlemde bunların kaldırılması mümkün değildir.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَفَقِينَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَأَتَيْنَا
عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ
بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ
اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ

204

(87-) Ve lekad ateyna MuselKitabe ve kaffeyna min ba'dihı BirRusuli ve ateyna Iysebne Meryemel-beyyinati ve eyyednahu Biruhılkudüs* efeküllema caeküm Rasûlün Bima lâ tehva enfüsükümüs-tekbertüm* feferykan kezzebtüm ve ferıykan taktülun;

* Andolsun, Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik. Ondan sonra ard arda peygamberler gönderdik. Meryem oğlu İsa'ya mucizeler verdik. Onu Ruhü'l-Kudüs (Cebrail) ile

destekledik. Size herhangi bir peygamber, hoşunuza gitmeyen bir şey getirdikçe, kibirlenip (onların) bir kısmını yalanlayıp bir kısmını da öldürmediniz mi?

Andolsun ki Biz Mâsâ'ya kitabı verdik, ve ondan sonra da peygamberle takviye ettik ve Meryem oğlu İsâ'ya da verdik,

Burada Mâsa (a.s.) a sadece verilen bir kitaptan bahsediliyor diğer yerlerdeki ifadeleriyle birlikte yani Furkan'ı verdik, Hikmet'i verdik, Tevrat'ı verdik, Kitab'ı verdik diye dört ayrı özellikten bahsediyor, burada sadece hatırlatma olarak kitaptan bahsetmiş,

Bilindiği gibi **MÛSÂ**'dan kasıt (Mim) Hakkikat-i Muhammedi, (Sin) insân, yani Hakkikati Muhammediyeyi idrak etme yolundaki insân demek,

İSa (Ayn) ve (Sin)'de gören göz mânâsına, ama sadece kendi varlığında gören, âlemlerin varlığında değil, Meryemoğlu İsâ'ya beyan verdik yani açıklamayı verdik diyor, yani Hakkikati Muhammedinin kendi varlığındaki oluşunu, İnsân-ı Kâmil'in kendi varlığında Hakkikat-i İlâhiyyenin olduğunu açıklamayı ona verdik ve onu Kudsi Ruh ile de teyid ettik, destekledik, bakın bu İsâ (a.s) hakkında belirtilen özel bir Âyet, ruhül kudsi ile desteklemesi demek burada **"venefahtü fihi min ruhi"** "ruhumdan üfledim" denilen mertebeden farklı bir mertebe vardır, sadece Âdem (a.s) a üflenen ruhla kalmıyor bir başka ruh ekleniyor, burada belirtilen Ruhi Kudsi Hakkikat-i Muhammedinin Zat mertebesi itibarıyla kendisinde açığa çıkması, yani **"venefahtü"**nün üzerinde kudsi bir oluşumu

205

belirtiyor, mukaddesliği belirtiyor, işte bu mertebe ilk defa İsâ (a.s.) a veriliyor, o güne kadar gelen diğer peygamberlerden üstünlüğü o, işte kim seyri sülûkta bu mertebeye gelirse ona verilmiş oluyor Ruhül Kuds, işte bunların babaları yok, babalık görevi doğrudan doğruya Ulûhiyyetten geliyor, Meryem ana var sadece, yani nefsi küll mertebesi var, bu mertebeye gelmek için Kuddüs esmâsının yaşatılması gerekiyor, ki o mukaddesiyet kişide faaliyete geçebilsin.

Size ne zaman bir peygamber gelse, nefsinizin istemediği bir şey getirse, siz ona karşı gururlanırsınız, yani namaz kıl diyor nefsin istemiyor, oruç tut diyor nefsin istemiyor, zekât ver diyor nefsin istemiyor.

Risalet mertebesinde size bir haber gelse, içinizden veya dışınızdan, gerek kelâm ile gerek hissiyatla, duyguyla bir Rasûl gelse, bunu gönle melek getirir mânâ âleminden o lâtif âlemde onu alır gönlüne getirir Cebrâîl (a.s) vasıtasıyla getirir, Cebrâîl (a.s.) a bağlı görevliler aracılığıyla, bir söz vardır "senin İsâ'n gelir giderde senin haberin bile olmaz" , çünkü gönül kapın kapalı, biz kapımızı hem içerden hem dışardan açalım yani içerden gelen yeni bilgileri dışarıya çıkartalım, dışardan aldığımız bilgileride içeriye sokalım, dışarıdan alınan kesb kazanma şeklinde, içeriden gelen vehb hibe şeklinde yani Cenâb-ı Hakk'ın hibesidir, esas ilim budur, hadis-i şerifte dendiği şekilde muhakkak dışarıya danışılacak fakat en son fetvayı gönlüne danışarak, gönlünden alman lâzım en sağlamı bu olur, yanılırsan ben yanıldım dersin, fakat kendine danışmadan sadece başkasının söylediğiyle aldığın bir karar yanlış olursa çok sıkıntı verir

İçinden bir ses kalk namaz kıl der, o anda çeşitli bahanelerle onu ertelediğin anda o haberciyi öldürdün işte, bir daha da sana gelmez, buna misafir-i gaybi yani gayb âleminden gelen misafir diyorlar, mânâ ile gelen bilgilere, içeriye girer ilgi gösterilmezse bir dahada gelmez, ara ne zaman bulursun artık.

Siz gurur, kibir yaptınız, bu tasavvufta çok mühim bir

206

meseledir, tasavvufta belirli bir yol almış kimseler, biz bu yolları geçtik senelerdir yapıyoruz, bize namaz, oruç lâzım değil geçtik onları dedikleri zaman aynen bu Âyetin hükmü altına giriyorlar işte, ona içinden kalk ezan okunuyor dendiğinde, o biz geçtik onları tekrar ilkokulamı döneceğiz der,

İçinizden bir fırka yalanladı, bir fırkada katletti, öldürdü.

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ

(88-) Ve kalu kulübüna ğulf* bel le'anehümüllahu Biküfrihim fekalıylen ma yu'minun;

* "Kalplerimiz muhafazalıdır" dediler. Öyle değil. İnkârları sebebiyle Allah onları lânetlemiştir. Bu yüzden pek az imân ederler.

Yine onlar dediler ki, bizim kalplerimiz perdelidir, Mutlak ki Allah'ın onlar üzerine küfürleri yüzünden lâneti vardır, onların içerisinden az bir kısmıda mü'mindir, imân ehlidir.

Burada ne kadar açık söylüyorlar, bir insânın ben suyum ben buyum demesi için onun onu bilmiş olması lâzım ki ayırabilsin, bizim kalplerimiz perdelidir diyen kişi bunu şuurla söylüyor demektir ve bu işlerin perde olduğunu ayıracak perde yapısına sahip, işte buradaki en büyük perde, nefislerinin perdesi, kendi varlıkları kendilerine perde oluyor, bize Rasûl geldiği zaman o Rasûlün haberini hiç araştırmadan sadece nefislerine uymadığı için yapmayıp inkâr ediyorlar, onun istikametinde faaliyet göstermiyorlar bu da yine benliklerinden kaynaklanıyor, beşeri benlikleri reddediyor, bunu şuur üstü söylemiş olsa zâten bu duruma düşmez yani hem biliyor hem de gafletinden hükmünü yerine getiremiyor, bunu aşacak enerjiyi üretemiyor, teşhisi doğru yapıyor ama tedaviyi yapamıyor.

Bizim kalplerimiz perdelidir demekle Hakk'ın varlığını kendi varlıklarının altına indirmiş oluyorlar, kendinde var olan İlâh-î hakikatleri bir tarafa bırakıyor ve nefsiyle

207

örtüyor, böyle yaptıkları içinde Allah'ın lâneti onlara vacip oluyor. Onların arasından az bir kimse imân ettiler, yani perdeyi kaldırabildiler kendi varlıklarında İlâh-î varlığın olduğunu idrak ettiler, bunu yaşantıya sokamalarında imân yollu yaptılar.

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن
قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا
كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ

89-) Ve lemna caehüm Kitabün min 'indillahi musaddikun lima me'ahüm ve kânu min kablü yestefthune aalleziyne keferu* felemna caehüm ma 'arefu keferu Bihi, fela'netullahi alelkâfiriyn;

* Kendilerine ellerindeki (Tevrat'ı) tasdik eden bir kitap (Kur'an) gelince onu inkâr ettiler. Oysa, daha önce (bu kitabı getirecek peygamber ile) inkârcılara (Arap müşriklerine) karşı yardım istiyorlardı. (Tevrat'tan) tanıyıp bildikleri (bu peygamber) kendilerine gelince ise onu inkâr ettiler. Allah'ın lâneti inkârcıların üzerine olsun.

Ne zamanki onlara Allah'ın indinden bir kitap geldi, ve onlarda olanı tasdik eden bir kitap geldi, yani Zat mertebesinden bir kitap geldi, sıfat, esmâ mertebesinde olan kitabı yani ellerindeki Tevrat ve İncil'i tasdik edici olarak geldi.

Zat mertebesinden yani en üst mertebeden geldi ve alttakilerinde hakkını korudu, onları kaldırmadı yani hükümsüz etmedi, onlarda hükümsüz olan insânların içine koyup karıştırdıkları yazılardır, yoksa Tevrat'ın aslı Kûr'ân'da mevcut, İncil'in aslı Kûr'ân'da mevcuttur bunlar ortadan kalkmaz, Mûsâ diye okuduğumuz Âyetler Tevrat Âyetleridir, yani Kûr'ân'ı Kerîm hangi peygamberden bahsediliyorsa onun kitabından bahsediyordur, Kûr'ân'ı Kerîm cem'i kitap olduğu için hepsi içinde mevcuttur, Âdem (a.s.) dan bahsediliyorsa ona verilen Suhuflardır onların hakikatidir, İbrâhîm (a.s.) dan bahsediliyorsa ona verilen Suhuflar v.b. ve bunlar o mertebede olan kişilere

208

de hükümdür, tabi insânların sonradan ilâveleri hepsine karıştığı için hepsi bir tarafa bırakılıyor, onların özleri

itibarıyla, özleri içinde olarak Kûr'ân kalıyor ortada ve Kûr'ân'ın içerisinde de hepsi vardır.

Bu kitabın doğru kitap olduğunu bildikleri halde inkar ettiler, çünkü onların kitaplarında Kûr'ân gibi bir kitabın ve Efendimiz (s.a.v) gibi bir peygamberin geleceği zâten belirtiliyordu, geldiği zaman bunu anladılar fakat siyasi olarak bazı şeyler ellerinden gidecek diye inkâr ettiler.

Burada da Allah'ın lâneti küfür ehli üzerine olsun deniyor.

بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بَغْيًا أَنْ
يُنزِلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَآؤُوا بِغَضَبٍ
عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ

**(90-) Bi'semeşterav Bihi enfüsehüm en yekfüru
Bima enzelAllahu bağyen en yünezzilAllahu min
fadlihi alâ men yeşâu min ıbadihi, febau Biğadabin
alâ ğadab* ve ilkâfiriyne azabün muhiyn;**

* Karşılığında nefislerini sattıkları şeyi kıskançlıkları sebebiyle Allah'ın, kullarından dilediğine lütfuyla indirdiği vahyi inkâr etmeleri ne kötüdür! Bu yüzden gazap üstüne gazaba uğradılar. İnkâr edenlere alçaltıcı bir azap vardır.

Ne kötü alışveriş yaptılar bu şekilde kendi nefisleriyle, Allah'ın indirdiğini inkâr etmek sûretiyle, Allah'ın fazlı kereminden onlara indirdikleri şey hakkında ne kötü alışveriş yaptılar, Allah'ın dilediği kullarının üzerine indirdiği şeyi çekemediler ve ne kötü alışveriş yaptılar, onlar gazap üzerine gazap satın aldılar ve hor hakir edici gazap ta kâfirlerin üzerine oldu.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا
وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ
تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

(91-) Ve iza kıyle lehüm aminu Bima enzelAllahu kalu nu'minu Bima üzile aleyna ve yekfürune Bima veraehu ve huvelKakku musaddikan lima me'ahüm* kul felime taktülune enbiyaAllahi min kablü in küntüm mu'miniyn;

* Onlara, "Allah'ın indirdiğine (Kûr'ân'a) imân edin" denilince, "Biz sadece bize indirilene (Tevrat'a) inanırız" deyip, ondan sonra geleni (Kûr'ân'ı) inkâr ederler. Hâlbuki o, ellerinde bulunanı (Tevrat'ı) tasdik eden hakk bir kitaptır. De ki: "Eğer inanan kimseler idiyseniz, daha önce niçin Allah'ın peygamberlerini öldürüyordunuz?"

Allah'ın onların üzerine indirdiğine imân edin denildiği zaman, bizim üzerimize indirilene imân ederiz derler ve arkadan gelen kitabı inkâr ederler, yani Tevrat'a imân ederler Kûr'ân'ı inkar ederler deniyor, inzal olan kendilerinde var olanı tasdik ettiği halde inkâr ederler.

De ki ey Habibim, Allah'ın peygamberlerini niye öldürdünüz o zaman, işte Tevrat'a inanmak yani esmâ âlemindeki hakikatleri iyi anlamadıklarından, Esmâ-i İlâhiyyeyi iyi anlamadıklarından peygamberleri öldürdüler, kendilerine o mertebede gelen risalet hakikatlerini kesmişler, kestikleri için zaten hep zâhirde kalmışlardır.

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأَنتُمْ ظَالِمُونَ

(92-) Ve lekad caeküm Musa Bilbeyyinati sümmettehaztümül'icle min ba'dihı ve entüm zalimun;

* Andolsun, Mûsâ size açık mucizeler getirmişti de, arkasından sizler nefislerinize zulüm ederek buzağıyı ilâh edinmiştiniz.

Andolsun ki Mûsâ size açık beyanlarla geldi, sonra siz buzağıya yöneldiniz ve böylece zalimlerden oldunuz, Mûsâ (a.s.) in getirmiş olduğu açık hakikati inkâr ettiniz,

210

nefsinize yöneldiniz, daha başta Allah'a ibadet edin diye söz aldık onlar buzağıya ibadet etmeye başladılar, ahidlerini bu şekilde bozdular.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَأَسْمَعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا
وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بِنَسَمَا يَا مُرْكُم بِهِ
إِيمَانِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

(93-) Ve iz ehazna miysakaküm ve refa'na fevkekümütTur* huzû ma ateynaküm Bikuvvetin vesme'u* kalu semî'na ve asayna ve üşribu fiy kulubihimul'icle Biküfrihim* kul bi'se ma ye'muruküm Bihi iymanuküm in küntüm mu'miniyn;

* Hani, Tûr'u tepenize dikerek sizden söz almıştık, "Size verdiğimiz Kitab'a sımsıkı sarılın; ona kulak verin" demiştik. Onlar, "Dinledik, karşı geldik" demişlerdi. İnkârları yüzünden buzağı sevgisi onların kalplerine sindirilmişti. Onlara de ki: (Tevrat'a beslediğinizi iddia ettiğiniz) imânınızın size emrettiği şey ne kötüdür, eğer inanan kimselerseniz!

Burada yine misaktan bahsediyor, bakın kaç defa Mûsû (a.s.) in kavminden Cenâb-ı Hakk söz alıyor.

Sizden misak aldık, ve Tur dağını sizin üzerinize yükselttik, "size verdiğim o şeyi sımsıkı tutun ve size anlatılanları dinleyin", demek ki Mûseviyyet mertebesi daha henüz kulak mertebesidir, dinleme mertebesidir, İlâh-î hakikatleri dinleme, alma, biriktirme mertebesi dışarıya çıkarış mertebesi değildir, küpünün altında delik

olursa sen küpü dolduramazsın, onların içeride durması lâzımdır, işte tarikat mertebesi kişinin hayatında ilim alma, ilim doldurma zamanıdır, Hazmi Babam bize öyle derdi, oğlum iki taraflı bir heybe al ve boynuna geçir, bir gözü önde bir gözü arkada olsun, günlük kullanacaklarını öne, daha sonra kullanacaklarını arkaya koy, daha sonra

211

kullanırsın derdi. Dediler ki, "duyduk ve isyan ettik", isyanın şuurundalar yani, işte bunun için beni âsrâîl lânetlenip binlerce sene sürgün hayatı yaşadılar. Ve bu isyanları, küfürleri yüzünden onların kalplerine buzağı muhabbeti sevdirdi. Onlara de ki, ey Habibim, yaptığınız iş ne kötü iştir, siz gerçekten imân ehli iseniz imân ehli gibi çalışmışsanız ne kötü bir iştir bu, işte buna da münafık deniyor, yani dışıyla içi başka, başka olana.

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّنْ دُونِ
النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

(94-) Kul in kânet lekümüddarul'ahiretü indAl-lahi halisaten min duninNasi fetemenevülmevte in küntüm sadikiyn;

* De ki: "Eğer (iddia ettiğiniz gibi) Allah katındaki ahiret yurdu (cennet) diğer insânlar için değil de, yalnız sizin ve doğru söyleyenler iseniz haydi ölümü temenni edin!"

Onlara de ki ey Habibim ahiret hayatı sadece sizin için ise, diğer insânlardan ayrı olarak, ölümü temenni edin o zaman.

Tarikat mertebesinde dervişe lazım olan burada gerçekten ahireti temenni ediyorsa nefsin ölümünü istesin yoksa ahirete gidip bireysel olarak ortadan kalkmayı değil.

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

(95-) Ve len yetemnevhü ebeden Bima kaddemet eydihim* vAllahu Aliymun Bizzalimiyn;

* Fakat kendi elleriyle önceden yaptıkları işler yüzünden ölümü hiçbir zaman temenni edemezler. Allah, o zalimleri hakkıyla bilendir.

Onlar ebediyen ölümü temenni etmezler, elleriyle yaptıkları yüzünden, bakın burada da şuurlanma var,

212

ahidlerini bozduklarını biliyorlar, eksi yaptıkları işleri biliyorlar, Allah zâlimleri bilir.

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ
أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُرْضَخٍ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ
يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

(96-) Ve letecidennehüm ahrasanNasi alâ hayatın, ve minelleziyne eşrekü yeveddü ehadühüm lev yu'ammeru elfe senetin, ve ma huve Bimuzahzihihi minel'azabi en yu'ammer* vAllahu Basiyrun Bima ya'melun;

* Andolsun, sen onların, yaşamaya, bütün insânlardan; hatta Allah'a ortak koşanlardan bile daha düşkün olduklarını görürsün. Onların her biri bin yıl yaşamak ister. Hâlbuki uzun yaşamak, onları azaptan kurtaracak değildir. Allah, onların bütün işlediklerini görür.

Sen onları dünya hayatının üzerine hırslı görürsün, hatta şirk içinde yaşayanlardan bile, ve onlar en az bin sene yaşamayı isterler, yeryüzünde bin sene de kalsalar azaba yine düşeceklerdir, muhakkak ki Allah onların amellerini görücüdür.

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَيَّ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ
مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ

**(97-) Kul men kâne adüvven liCibriyle feinnehu
nezzelehu alâ kalbike Biiznillahi musaddikan lima
beyne yedeyhi ve hüden ve büşra lilmu'miniyn;**

* De ki: "Her kim Cebrail'e düşman ise, bilsin ki o, Allah'ın izni ile Kur'an'ı; önceki kitapları doğrulayıcı, mü'minler için de bir hidâyet rehberi ve müjde verici olarak senin kalbine indirmiştir."

De ki ey Habibim kim ki Cibril'e düşman olursa, bilsin

213

ki, muhakkak ki o, Allah'ın izniyle senin kalbine indirdi, ellerinde olanı tasdik edici ve mü'minlere hidâyet olucu ve müjde olanı.

Yani Cebrâîl (a.s.) a dost ol ona gönül kapılarını aç mânâsına, Cebrâîl ne demek,? Cebrâîl ilim hakikatinin yoğunlaşmış özelliğidir, yani ilm-i İlâhînin yoğunlaşmış, belirginleşmiş bir zuhur mahallidir, ve bütün bu âlemdeki bilinçler, bilgiler ona bağlıdır, o yalnız bir varlık değil emrinde sayılamayacak kadar çok görevli melekleri vardır, onlar her kişinin ne kadar bilgiyi almaya gayreti varsa, o gayretli olanlara o bilgileri ulaştırıyorlar.

Risâlet görevi bir bakıma, Allah'ın Rasûlü evvelâ bir mertebeden bir mertebeye yani bâtını risaletten zâhirî risalete geçiriyor hakikatleri, sonra Hz.Peygambere(s.a.v) getiriyor, Hz.Peygamber'de onu insânlara ve cinlere ulaştırıyor, bu Allah'ın izniyle oluyor (Biiznillâhi), senin kalbine Zâti hakikatleri indiriyor demek, işte vehb dediğimiz hadise bu ama vehbe ulaşmak için kesbi oluşturmak lâzımdır, çalışmak lâzımdır, yani ateşi yakacaksın, üstüne yemeği malzemeyi koyacaksın o artık pişmeye başlayacak, pişme senin elinde değil, işte burada pişirme vehb, hazırlama kesb'tir, pişirme hadisesini yapan ateş oluyor burada, sen istediğin kadar ateşi aç tencerede

malzeme yoksa o tencere çatır çatır yanar, yani vehb işe yaramaz orada kesb ile birlikte olması lâzımdır.

Ayrıca tasdik edici olarak, yani sendeki Mûseviyyet, İseviyyet mertebesi itibarıyla idrak ettiğin hakikatleride tasdik edici, çünkü onlarda bir evvelki mertebeden yine Cebâîl (a.s.) vasıtasıyla geldi, ama zâhirden geldi, ama bâtından geldi, Hâdi ismi yoluyla geldi ve müjde olarak geldi, mü'minler için geldi, aslında bu geliş bütün varlıklara fakat diğerlerine gelenler hidâyet ve müjde yoluyla değil, mü'minlere ancak hidâyet ve müjde yoluyla. Senin varlığında ey Habibim benden başka bir varlık yoktur diye müjdeliyor ve senin varlığın benim Hâdi esmâm ile hidâyet yolundadır.

214

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ
عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ

(98-) Men kâne adüvven Lillahi ve Melaikehi ve Rusulihî ve Cibriyle ve Miykâle feinnAllahe adüvvün ilkâfiriyn;

* Her kim Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail'e ve Mikâil'e düşman olursa bilsin ki, Allah da inkâr edenlerin düşmanıdır.

Kim ki Allah'a düşman oldu ve Meleklerle düşman oldu, Peygamberlere düşman oldu, ve Cebrâîl ile Mikâîl (a.s.) a düşman oldu muhakkak ki Allah'ta kâfirlerin düşmanıdır,

Ne kadar büyük ihtar, Allah'a düşman olmak kendi nefsinin ilâh edinip kendi nefsinde özünde hakikatinde olanı inkâr etmek demektir, yani beşeriyeti ön plâna çıkarıp İlâh-î hakikati baskıda tutmak yani içerde tutmaktır.

Ve Meleklerle düşmanlık, sende bulunan bütün Esmâ-i İlâhiyyeyi Rahmâni yönde değil de nefsâni yönde kullanmaktır.

Ve Rusûlihi, sana gelen haberlere düşman olmak, bâtından gelen haberlere, misafirlere düşman olmaktır.

Ve Cibriyle, sana gelen ilimlere bilgilere düşman olmandır.

Ve Mikâile, sana gelen rızıklara düşman olmandır.

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ

(99-) Ve lekad enzelnâ ileyke ayatin beyyinatın, ve ma yekfuru Biha illelfasikun;

* Andolsun, biz sana apaçık âyetler indirdik. Bunları ancak fasıklar inkâr eder.

Andolsun ki,

Burada yeminden maksat şek ve şüphe olmasın ki , kuvvetli olarak belirtiyor Cenâb-ı Hakk

215

Biz indirdik sana, Âyetleri ve açık beyanları indirdik, bu hakikatları ancak fasıklar inkâr eder.

Biz indirdik sana, tabi burada ilk muhattab Hz. Peygamber (s.av.), fakat Hz.Peygamber (s.a.v) zâhir olarak şu an yeryüzünde yok, fakat herbirerlerimizin ümmeti Muhammed olması hasebiyle bâtını bizde, bâtını bizde ise zâhirî de o demektir artık, şekil o şekil değil ama mânâ itibarıyla herbirerlerimiz Hakkikati Muhammedinin birer şualarıyız, yani birer zuhur mahalleriyiz, ayrıca Zat mertebesi itibarıyla havi'yiz Hakkikati Muhammediye hepimizi, kendimizi küçük görmeyelim, o kadar açık diyorki, Biz indirdik, sana, buna artık ne şifre lâzım ne anahtar lâzım, dinlemesini bilmek lâzım, duymak lâzımdır.

Açık âyetler indirdik, beyanlar indirdik, âyet nedir,? Kûr'ân, Kûr'ân'da zâten Zattır, Zâtı anlatan açıklayan beyenlar indirdik herbirerlerinize ayrı ayrı.

Dışarıdan gelen bir indirmede değil aslında, sizin yapınıza indirdik, yapınıza koyduk, işte senin ta kendin İlâh-î üyetten başka bir şey değilsin diye açık olarak

söylüyor, ûyetler diyor yani Allah Teâlânın değişik yönleriyle bilgileri, tek de değil bir çok bilgileri size indirdik, kalbinize indirdik diyor, ve bunların izahları olarak beyanlar.

Şeriat mertebesi itibarıyla şer'î bilgiler olarak bütün insânlara geldi,

Tarikat mertebesi itibarıyla velilere geldi, yani muhabbetullah mertebesinden velilere geldi ,

Hakkikat mertebesi itibarıyla Rasûllullah (s.a.v.) in varislerine geldi,

Marifetullah Zat mertebesi itibarıyla Hz.Rasûlullah'ın şahsına geldi,

Demek ki her mertebede olan kimseye o mertebenin gereği ve hakikati itibarıyla inmekte, bu ne muhteşem bir hadisedir.

Efendimize (s.a.v.) gelen Zat mertebesi tabii o

216

meretebe kapsamı itibarıyla bütün mertebeleride kapsamı na alıyordur, onun varislerine sıfat mertebesi itibarıyla ve onların varislerine yani velilere tarikat mertebesi itibarıyla, ümmet-i Muhammede'de şeriat mertebesi itibarıyla, Cenâb-ı Hakk bizâtihi kişiye sana şu geldi diye hitap ediyor.

Âyetlerimi indirdim, Âyet işaret demektir, işaretlerimi indirdim, Ulûhiyyet işaretlerini indirdim, Allah'lık işaretlerini indirdim, demektir, bir Âyette "Safa ve Merve Allah'lık işaretleridir" deniyor ayrıca Allah'ın işaretlerindedir, diye de geçer ama esas Ulûhiyyet işaretlerindedir, demektir.

Ve açık beyanlar olarak, yani şek şüphe olmayan, hiç izah gerektirmeyen, üzerinde tereddütlere mahal olmayacak şekilde ilimler indirdik size, hakikatler indirdik deniyor, işte kim hangi mertebede ise Cenâb-ı Hakk'ın ilhamını ve idrakini o yaşadığı mertebeden o yaşadığı düzeyden alır yalnız burada tabii ki bir eğitim söz konusu, aldığı şeyin ilham mı, evham mı olduğunu bilsin, eğer tam

kendine güveni yoksa aldığı bilgiyi sorması lâzımdır, içime şöyle şöyle bir his geldi, bunun hakikati nedir diye bir ölçü alması lâzımdır, belirli bir yerlere gelmişse zâten kendisi onun ilham mı, evham mı olduğunu ayırabilir.

Şu kısacık Âyetin içerisinde insânın iç bünyesi itibarıyla o kadar muhteşem bir yaşam sistemi var ki, hayrettir.

Fasıklar bunun böyle olmadığını böyle bir şey olamayacağını söylerler ve bu hakikati inkar ederler, fasık bozguncu demektir, senin varlığındaki İlâh-î hakikatleri kendi nefesine maletmek sûretiyle hakikatin bozguncuları, işte kendi varlığının hakikatini bozduğu için gelen hakikat bilgilerini bozmuş oluyor, inkâr ediyor, dolayısıyla kendisine bu bilgiler ulaşmamış oluyor, çünkü kendisi, bu sistemi inkâr ettiği için kendine bu kapıyı kapatmış oluyor.

أَوْكَلَمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

217

(100-) Eveküllema ahedu ahden nebezehu feriykun minhüm* bel ekseruhüm la yu'minun;

* Onlar ne zaman bir antlaşma yaptılarsa, içlerinden birtakımı o antlaşmayı bozmadı mı? Zaten onların çoğu imân etmez.

Onların herbirerleri ahid yaptıkları zaman onu bozarlar, onların çoğu imân ehli değildir, yani insân ne zaman bir ahid yapsa meselâ insân kendi kendine bir çok kere ahid yapar ahd eder, namazı kılacağım, orucumu tutacağım, şu hali şöyle yapacağım işime daha dikkatli bakacağım diye kendi kendine ahid yapar, fakat farkında olmadan bu ahdi Hakk'la yapar, gerçi burada beni İsrâîl'in geçmiş ahidlerini bozmasından da bahsediyor ama bugünde bizim kendi üzerimizde bu olay geçerlidir.

226

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ
مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

(101-) Ve lemma caehüm Rasûlün min 'indillahi musaddikun lima meahüm nebeze feriykun minelleziyne utülKitab* KitabAllahi verae zuhurihim keennehüm la ya'lemun;

* Onlara, Allah katından ellerinde bulunan Kitab'ı (Tevrat'ı) doğrulayıcı bir peygamber gelince, kendilerine kitap verilenlerden bir kısmı, sanki bilmiyorlarmış gibi Allah'ın Kitab'ını (Tevrat'ı) arkalarına attılar.

Onlara bir Rasûl geldi, ellerinde olanı tasdik edici olarak; Elimizde bulunan sağlam bazı İlâh-î bilgiler var, doğru İlâh-î bilgiler ve bize yeni bir ilham geldiği zaman o İlâh-î bilgileri tasdik edici olarak geliyor, işte Kûr'ân'ı Kerîm'in Tevrat'ı, İncil'i tasdik ederek gelmesi bu yolladır.

218

Onlar onu bilmiyormuş gibi KitabAllahi arkalarına attılar, bunların hepsi yaşanan hadiselerdir.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ
سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا
أُنزِلَ عَلَىٰ الْمَلَائِكَةِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ
أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا
يُفْرَقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ

إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا
لَمَنِ اشْتَرَاهُ

مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ
كَانُوا يَعْلَمُونَ

(102-) Vettebe'u ma tetluşşeyatıynu alâ mülki Süleymane, ve ma keferi Süleymanu ve lakinneşşeyatiyne keferu yü'allimunenNasessıhr* ve ma ünzile al el melekeyni Bibabile harute ve marut* ve ma yü'allimâni min ehadin hatta yekula innema nahnü fitnetün fela tekfür* feyete' allemune minhüma ma yuferrikune Bihi beynelmer'i ve zevcihi, ve mahüm Bidarriyne Bihi min ehadin illâ Biiznillah* ve yete' allemune ma yedurruhüm ve la yenfeuhüm* ve lekad alimu lemenişterahü ma lehu fiyl' ahireti min halak* ve le bi'se ma şerav Bihi enfüsehüm* lev kânu ya'lemun;

* "Süleyman'ın hükümranlığı hakkında şeytanların (ve şeytan tıynetli insânların) uydurdukları yalanların ardına düştüler. Oysa Süleyman (büyü yaparak) küfre girmedi. Fakat şeytanlar, insânlara sihri ve (özellikle de) Babil'deki Hârût ve Mârût adlı iki meleğe ilham edilen (sihr)i öğretmek sûretiyle küfre girdiler. Hâlbuki o iki melek, "Biz ancak imtihan için gönderilmiş birer meleğiz. (Sihri caiz görüp de) sakın küfre girme" demedikçe, kimseye (sihir) öğretmiyorlardı. Böylece (insânlar) onlardan kişi ile karısını birbirinden ayıracakları sihri öğreniyorlardı. Hâlbuki onlar,

219

Allah'ın izni olmadıkça o sihirle hiç kimseye zarar veremezlerdi. (Onlar böyle yaparak) kendilerine zarar veren, fayda getirmeyen şeyleri öğreniyorlardı. Andolsun, onu satın alanın ahirette bir nasibi olmadığını biliyorlardı. Kendilerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bilselerdi!

Süleyman'ın mülkünden de şeytanlara tabi oldular, demek ki insânın üstüne bir devre geliyor Süleymanlık mertebesi devresi ve bu devre şeytanların, cinlerin ve nefsin en şiddetli olduğu bir devre, Mûsû (a.s.) hayatında da sihirlerle çok uğraşılıyor ya, Süleyman (a.s.) devrinde sihirbazlık üst dereceye çıkmış, Mûsâ (a.s.) devrinde de çok sihirbaz varmış, sihirden kasıt hayal, vehimdir, zâhiri olarakta incelemek lâzımdır, fakat biz bâtını olarak ne ifade ediyor ona bakalım.

Süleyman küfür ehli olmadı, bunu kendimize vurursak Hakkikat-i Muhammedinin o devredeki hali Süleymanlık mertebesidir, onun karşısında olan şeytanlarda ondaki hayal ve vehimdir, bir ara hayal ve vehim o kadar artmış ki, mülkünden çıkarmak zorunda kalmış Süleyman (a.s.) şeytanları, vesveselerle bir sürü bozgunculukla Süleymanlık mertebesini yerinden oynatmışlar, Süleymanlık mertebesi bunlarla büyük mücadeleye verdikten sonra onları emri altına almış olacaktır.

Lâkin şeytanlar küfür ehli oldular, yani hayal ve vehmin yaptığı şeylerin hepsi geçersiz hükümlerdir.

İnsanlara sihir talim ediyorlardı, öğretiyorlardı, sihir bir bakıma hayali bilgiler demektir, tabii bunun ayrı bir ilim olduğu ve insânlar üzerinde tesiri olduğuda bilinen bir gerçektir.

“ve mâ üzile alel melekeyni Bibabile harute ve marut”, buradaki “ma” yı değişik şekilde yorumluyorlar, bir bakıma indirmediğim mânâsına “mâ” yı nehyedici, kaldırıcı olarak yorumluyorlar, diğer yönden vasıl, birleştirme için yorumluyorlar.

Hârût ve Mârût isimli iki melek insânların isyanlarına

220

bakarak Ya Rabbi bizi yeryüzüne indir biz insânlar gibi isyan etmeyiz demişler, Cenâb-ı Hakk'ta onlara insânlarda nefis var sizde nefis yok, siz insânlar gibi yaşayamazsınız demiş, o zaman bize de nefis ver diyorlar ve Cenâb-ı Hakk onları insân sûretinde ve insân duygularıyla techiz edip yeryüzüne indiriyor ve ikisini de Babil'e kadı yapıyor,

bunlar bir müddet güzel, güzel adeletle hareket ediyorlar, bir müddet bu şekilde hayatlarını sürdürdükten sonra, bunlara kocasından ayrılmak üzere bir hanım geliyor, fakat bakıyorlar ki şer'an ayrılması mümkün değil, kadının değişik yaklaşımları sonucu, kadının isteğini kabul edip, melek oldukları halde fiillerini bozuyorlar, işte nefis olmadıktan sonra istediğin kadar yapmam etmem de, ama nefis var ise o duruma gelince ona hakim olmak büyük meseledir, Hârût ile Mârût bu sınavı kaybettiklerinden dolayı Cenâb-ı Hakk'ın onları ayaklarından kıyamete kadar asılı tutacağı söyleniyor.

Oysa biz sadece fitneyiz, o halde kâfir olmayın demedikçe, hiç kimseye bir şey öğretmezlerdi, karı kocanın arasını açacak şeyleri öğretiyorlardı, yani sihir öğretiyorlardı.

Allah'ın izni olmaksızın onlar ne yaparlarsa yapsınlar hiç kimseye zarar veremezler, burası çok mühim bir meseledir, kimse kimseye bir zarar veremez, ancak Allah izin verirse veya takdiri öyle düzenlenmişse, ancak olur diyelim. Onlar kendilerine faydası olmayan fakat zarar veren şeyleri öğreniyorlardı.

Andolsun ki onu satın alanların ahirette bir nasibi olmaz, onlar nefislerine ne kötü bir şeyi satın aldılar, eğer bunu bilselerdi.

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْ كَانُوا
يَعْلَمُونَ

221

**(103-) Ve lev ennehüm amenu vettekav
lemesübetün min 'indillahi hayrün, lev kânu
ya'lemun;**

* Eğer onlar imân edip Allah'ın emirlerine karşı gelmekten sakınmış olsalardı, Allah katında kazanacakları sevap kendileri için daha hayırlı olacaktı. Keşke bilselerdi!

Muhakkak onlar imân etseler, sakınsalar, Allah'ın indinden onlara hayır gelirdi eğer bilmiş olsalardı.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ

(104-) Ya eyyühelleziyne amenu la tekulu ra'ına ve kuluzurna vesme'u ve ilkâfiriyne azabün eliyim;

* *Ey imân edenler! "Râ'inâ (bizi gözet)" demeyin, "unzurnâ (bize bak)" deyin ve dinleyin. Kâfirler için acıklı bir azap vardır.*

Ey imân edenler, "râinâ" demeyin "unzurna" deyin, inkâr edenlere elim azap vardır, Sahabeyi Kiram Hz. Rasullullah'a bizi gözet, bize dikkat et, bizi yalnız başımıza bırakma mânâsına gelen "râinâ" derlermiş, "râinâ" çobanlık mânâsına da geliyormuş, yani biz sürüyüz sen bizi muhafaza et gibi, Yahudiler "râinâ" kelimesini ahmak anlamına gelecek şekilde kullanıp hakaret ettikleri için onun yerine "unzurna" deyin ve dinleyin denmiştir, küfür ehline yani o kelimeyi kendine göre değiştirenlere de büyük azap vardır.

Mûseviyet mertebesinde dinleme vardı, burada müşahedededen dinlemeye geçiyor, "unzurna" bize nazar et, hiçbir ümmet peygamberinden böyle bir talepte bulunmuş değildir, "bana bak" demesi, ben sana bakıyorum dolayısıyla sende bana bak demektir, burada rabita vardır, müşahede vardır, yani senin hakikatini bize naklet mânâsında'dır, sende ne varsa bize bunu aktar bizde de bu açılsın ve biz bunu anladık mı? anlamadık mı? diye konuşmaya başladığımız zaman bizi dinle de, düşündüğü-

222

müzde doğrumuyuz, yanlışmıyız, yanlışsak yanlış olduğumuz yeri düzelt diye içerisinde ifade vardır.

Cenâb-ı Hakk peygamberinizden nazar isteyin diye tavsiyede bulunuyor. Bu nazar ise Nûr-u Muhammed-î dir.

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ
عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِّنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

**(105-) Ma yeveddüllezinye keferu min ehliKitabi
ve lelmüşrikiyne en yünezzele aleyküm min hayrin
min Rabbiküm* vAllahu yahtassu BirahmetiHİ men
yeşa'u, vAllahu zülfadlil azîym;**

* Ne Kitab ehlinden inkâr edenler ve ne de Allah'a ortak koşanlar, Rabbinizden size bir iyilik gelmesini isterler. Oysa Allah, rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah, büyük lütuf sahibidir.

Ehli kitaptan olanlar ve yine müşrikler senin üzerine ineni sevmezler, istemezler, Allah rahmetini dilediğinin üzerine tahsis eder, Allah Fazl ve Azimdir.

مَا نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ
أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

**(106-) Ma nensah min Âyetin ev nünsiha ne'ti Bi
hayrin minha ev misliha* elem ta'lem ennAllahe alâ
külli şey'in kadiyr;**

* Biz herhangi bir âyetin hükmünü yürürlükten kaldırır veya onu unutturur (ya da ertelersek), yerine daha hayırlısını veya mislini getiririz. Allah'ın gücünün her şeye hakkıyla yettiğini bilmez misin?

Biz Âyetlerden bazılarını nesh ederiz yani hükümlerini kaldırırız veya unuttururuz, onun yerine ondan daha hayırlısını getiririz veya benzerini getiririz, bilmez misin

Allah herşey üzerine kadir'dir. Bu hükmü duyan küfür ehli, bu nesh etme olayını alay konusu yapmışlar, halbuki bu yerli yerinde bir Âyettir ve böyle de olması lâzım gelir, onlar ise Allah bir Âyeti koymuşsa onu kaldırmaz diyorlar, niye yapsın bunu diyorlar, halbuki onlar düşünmüyorlar İncil ile birlikte Tevrat'ın bir çok Âyetleri neshedildi, Kûr'ân ile birlikte İncil ve Tevrat'ın bir çok Âyetleri neshedildi, eğer nesih hadisesi olmasaydı Tevrat gelir kalırdı başka kitaba gerek kalmazdı yani yeni hükümlere gerek kalmazdı, tabi onlar her gelen Âyeti kendi istikametlerine göre yorumladıklarından böyle düşünmüşlerdir.

Şimdi biz onları bir tarafa bırakıp gelelim kendimize, bizde her mertebeye geçtiğimiz zaman bir nesih olması lâzımdır, kaldırılması lâzımdır, kaldırılması lâzımdır derken o Âyetin tamamen hükümsüzlüğü değil ondan sonra onunla birlikte gelen Âyetin hükmü altına girmek yani sonraki mertebedeki Âyetinde tatbikatını yapmak, daha evvelce o Âyeti kendi bünyemizde tatbik edemezken ki o zaman bizce o Âyet müteşabih Âyet hükmünde idi, ne zaman ki bizde muhkem Âyet hükmüne geçti işte o zaman bir evvelki görevli olduğumuz Âyet veya mertebesinde olduğumuz Âyet "Nâsûh" Âyeti hükmüne geçiyordur.

Bütün bu Âyetler şariat, tarikat, hakikat, marifet mertebeleri içerisinde olduğundan, şariat mertebesi dahil bütün uygulamasını yapacağız. Yeni bir Âyet diyor, Kûr'ân'ı Kerîm'in içerisinde zâten bunların hepsi mevcut gelmiştir, ama yaşam sistemini oluşturmamız gerekiyor.

Bakara sûresi 186.Ayette **"Ve iza seeleke ibadiy anniy feinniy kariyb, uciybu da'vetedda'ı iza deani,"** yani "Ey Habibim kullarım senden Beni sorduklarında Ben onlara yakınlık ve dua ettikleri zaman dualarına icabet ederim" diyor ve imânın tenzih yaşantısındaki mertebesini anlatıyor, fakat **"ve nahnu akrebu ileyhi min hablil veriyd;"** (Kaf,50/16.Ayet) yani **"Şah damarınızdan daha yakınlık"** dediği zaman bir önceki Âyetin hükmü kalmıyor, fakat kalmıyor diye de bu KÂr'an'ı Kerîm'den tamamen çıkartılmış değildir, kim hangi merteye gelirse o

mertebede onun için o geçerlidir, o daha yukarılara çıktığında o Âyet görevini yapmış olur, mesela daha sonra "feeynema tüvellu fesemme VECHULLAH" (Bakara, 2/115.Âyet) yani "Nereye baksan Allah'ın vechini görürsün" Âyeti ise daha yukarılardan bahsediyor, ilk Âyetin hükmü artık burada o kişi için geçmez. Bu husus bir irfaniyyet anlayışıdır, ve özeldir.

Allah herşeye kadirdir, yani sen şu mertebedesin ve ömür boyu orada kalacaksın değildir, Allah'ın kudreti vardır seni oradan geçirir, sende üstüne düşeni yap, yani dilerse senin neshini ordan veya burdan yapar, burada hıristiyanlar ile aramızdaki farka geelim, hıristiyanlarda mesheden yani temizleyen mânâsına "Mesih" vardır, bizde ise "nâsih" vardır, kendi varlığının nefisinden arınması, nefsanîyetini tamamen ortadan kaldırmaktır, çünkü İslâmiyette hem nefis var, hem de Allah vardır, zâten hiç olmayacak bir şeydir.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ
دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

**(107-) Elem ta'lem ennAllahe leHU
mülküSemavati vel Ard* ve ma leküm min dunillahi
min veliyyin ve la nasiyr;**

* Bilmez misin ki, göklerin ve yerin hükümrânlığı Allah'ındır. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı vardır.

Bilmez misin semavat ve arzın mülkü Allah'ındır,

Diğer ifade ile yani bâtni olarak semavat ve arz Allah'ın zuhuru içindir, eğer bu Âlem olmasa bu varlıklar olmasa Allah'ın zuhuruda olmaz, Allah'ın tanınması bilinmesi de olmaz, yani bu Âlemler ayrı bir varlık Allah ötelere ayrı bir varlık değil, zamanımızda galakside diğer yerlere gitmek şu an için imkân dahilinde olmasa da

bunlar olmayacak işler değil, bunlar ahirette olacak işler, ahirette cennet ehlinin yapacağı işler olacak, o günkü madde bedenimiz oranın sistemine göre olacak

Şu anda biz dünyada toprakta yaşadığımızdan dolayı buraya uyum sağlaması için toprak bedenimiz vardır, ahirette cennet denilen yer nasıl bir malzemedен yapılmışsa bize, o malzemeye uyacak bir beden verilecektir, cennetler arası seferlerden bahsediliyor, üst katlardakiler alt katlara inecekler deniyor, bu katlar bildiğimiz anlamda apartman katı gibi değildir, işte Allah'ın mülkü çok geniştir, Allah'ın sonu olmadığı gibi mülkünde sonu yoktur, bütün varlıkta sürekli zuhurdadır, bu âlem her an ölüp diriliyor, bu iş her an oluşmakta, işte Cenâb-ı Hakk Zâti tecellisini yani bütün ef'ali, esmâsı, sıfatı, Zatıyla birlikte bütün bu âlemlerde zuhura getirmiştir, bunu kim anlar kim idrak ederse işte o Ârif insândır o dünyanın en büyük ilmine sahiptir, bunun dışındaki bütün ilimler kabirle birlikte son bulacaktır, ebedi kalacak olan ilim bu ilim olacaktır yani Hakk'ı bilme, Hakk'ı tanıma ilmi, Hakk'ın ne olduğunu idrak etme ilmidir.

Sizin için olmaz, Allah'tan gayrı bir veli ve yardımcı da olmaz, burada Veli'nin Allah olduğunu söylüyor, demek ki bir kimsede İlâhi varlık tezahür ettiği zaman o ancak gerçek Veli olabiliyor, bunun dışındakilerin hepsi halkın velisidir.

Veli dost demektir, ama ayrıca tarikat mertebesinde ki veli anlayışı Hakk'a yaklaşmış olanlar demektir, Veli Allah'ın isimlerinden bir isimdir, eğer bir kimse kendi hakikatinde Allah'ın varlığını idrak ederse o da Veli esmâsının zuhuru oluyor, yani Veli Allah'ın Zâtının zuhur ettiği mahal demektir, Evliya ise Allah'ın Zâtının daha sık oradan zuhur ettiği mahal demektir, yani daha kısa sürelerle Ulûhiyetin orada zuhura geldiği mahal demektir, tabi bunlar, Zâti Velilerdir bunun dışında ef'al, esmâ, sıfat velileri de vardır, ef'al Velisi İbrâhîm (a.s.) mertebesinde Veli'liğe ulaşmış demektir, zâten Veliliğin ilk basamağı orasıdır, ondan evvelkiler abdiyet mertebesidir.

أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ
يَتَّبِعِ الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ

(108-) Em türiydune en tes'elu Rasûleküm kema süile Musa min kablu, ve men yetebbedelil küfre Bil' imâni fekad dalle sevassebiyl;

* Yoksa daha önce Mûsâ'nın sorguya çekildiği gibi, siz de peygamberinizi sorguya çekmek mi istiyorsunuz? Her kim imânı küfre değişirse, o artık doğru yoldan sapmış olur.

Yoksa siz de daha önce Mûsâ'ya sorulduğu gibi peygamberinize sorular mı sormak istiyorsunuz , kavmi Mûsâ (a.s.) dan bilgi alma yönüyle sorgu değil de onun boşluklarını aramak, küçük düşürmek için soru sormuşlar, sizde bu niyetle mi soru soruyorsunuz? diyor Âyet-i Kerîme' de.

Kim imânını küfür ile değiştirirse o ne kötü bir dalâlet yoluna gitmiştir.

وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا
حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْتَرُوا
وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

(109-) Vedde kesiyrün min ehliil Kitabi lev yeruddneküm min ba'di imânüküm küffara* haseden min indi enfüsihim min ba'di ma tebeyyene lehümülHakk* fa'fu vasfehu hatta ye'tiyAllahu BiemriHİ, innAllahe alâ külli şey'in kadiyr;

* Kitap ehlinden birçoğu, hak kendilerine belirldikten sonra dahi, içlerindeki kıskançlıktan ötürü sizi, imânınızdan sonra küfre döndürmek isterler. Siz şimdilik, Allah onlar hakkındaki emrini getirinceye kadar affedin, hoşgörün. Şüphesiz Allah, gücü her şeye hakkıyla yetendir.

227

Ehli kitaptan bir çokları imânınızdan sonra sizi küfüre döndürmeyi arzu ettiler, yani kitap ehli, yalnız kitap ehlinin batılları tabi, gerçek kitap ehli bunu istemez.

Kendi nefislerinden olan hasetlerinden dolayı, size Hakk geldikten sonra, yani sizde Hakk'ın zuhuru olduktan sonra onlar kendi nefislerinde buna hased ettiklerinden, kendilerinde hayal ve vehim olduğundan yani Hz. Peygamberin (s.a.v) ümmetine Hakk'ın varlığı kendi üzerlerine geldiğinden buna hased ettiler ve imândan sonra küfüre dönmelerini arzu ettiler.

O halde sen onların bu hallerine bakma, onları affet ve hoşgör Allah'ın emri onların üzerine gelinceye kadar, yani onlara nasıl davranılacağı emri gelinceye kadar onları hoşgör ve affet yani şimdilik bir şey yapma deniyor, muhakkak ki Allah herşey üzerine kadirdir.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ
تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

(110-) Ve ekiymus Salate ve atuzZekate, ve ma tukaddimu lienfüsiküm min hayrin teciduhu indallah* innAllahe Bi ma ta'melune Basiyr;

* Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız, Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür.

Namazlarınızı dosdoğru kılın, zekâtlarınızı verin, nefisleriniz için ne takdim etmişseniz yani ne göndermişseniz kendi nefisleriniz için hayırdan yana Allah'ın yanında onu bulacaksınız.

Sizin için, bedeniniz için, ruhunuz için demiyor, nefisleriniz için ne takdim etmişseniz Allah'ın yanında onu bulacaksınız, yani bugün ne göndermişsek şu anda nereye gittiğini bilemiyoruz ama o gönderdiğiniz şeyleri Allah'ın yanında bulacaksınız deniyor, muhakkak ki Allah sizin amellerinizde görücüdür, nerden görüyor, bizim

228

Yaptığımızı yine bizden görüyor, bizim gözümüzden bizden bizi görüyor yani bir başka gözle bir başka yerden bakarak değil.

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ
أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ

صَادِقِينَ

(111-) Ve kalu len yedhulel cennete illâ men kâne huden ev nesara* tilke emaniyyühüm* kul hatu bürhaneküm in küntüm sadikiyn

* Bir de; "Yahudi ve Hıristiyanlardan başkası Cennet'e girmeyecek" dediler. Bu, onların kuruntuları! De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz (iddianızı ispat edecek) delilinizi getirin."

Yahudi ve Nasraniler dediler ki, elbette cennete giremeyecekler, Yahudi ve hıristiyanların dışında kimse cennete giremeyecek dediler, işte bunlar onların kuruntularıdır,

De ki, ey Habibim eğer bu sözünüzde doğru iseniz delilinizi getirin.

Ancak Muhammediyyet daha gelmemiş yani kişi Muhammediyet mertebesine ulaşmamış, ancak gerçek Mûsevî ise yani, İsrâîliyyet mertebesinde ise tarikat mertebesindedir, nasara ise hakikat mertebesindedir, İslâmın içinde olan bunlar, cennete gireceklerdir. Ancak bunların dışında olanların kuruntularıdır diyor zâhir olarak.

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

229

(112-) Belâ men esleme vechehu Lillâhi ve huve muhsinun felehu ecruhu 'inde Rabbihi, ve la havfün aleyhim ve la hüm yahzenun;

* Hayır, öyle değil! Kim "ihsân" derecesine yükselerek özünü Allah'a teslim ederse, onun mükâfatı Rabbinin katındadır. Artık onlara korku yoktur, onlar üzölmeyeceklerdir.

Hayır iyi bilin ki kim ki vechini Hakk'a teslim ettiyse ona ihsân olunur, yani sen cenneti şunu bunu bırak bu hakikate bak, cennete girmenin baş şartını söylüyor.

Vechin vechi ihsân olunur, yani vechin hakikati ihsân edilir, sen kendi vechini nefsanîyetine sahip çıkarmadan Hakk'a teslim ettiğin zaman. Bu vechi ihsân olur.

Burada yine bir varlık var, fakat işte o zaman o vecih Benim vechimdir, ey kulum diye sana ihsânda bulunuyor.

Onun karşılığı Rabbinin indindedir yani bu ilmin hakikati Rabbinin yanındadır.

239

Sen kendi hakikatini anlamak istiyorsan evvela vechini Hakk'a teslim edeceksin, yani zannını teslim edeceksin aslında, bu vecih zâten Hakk'ın vechidir ama kişi daha evvelce bunu kendi vechi olarak zannediyordu, kim ki bunu kendine sahiplikten çıkaracak Hakk'a teslim edecek o zaman ey kulum o zâten benim vechim Ben sendeyim, sen Ben'desin işte bu hakikati ona anlatacak ve bunun karşılığı diyor vechini teslim etmenin hakikati Rabbinin yanındadır yani Zâti bir oluşumdur deniyor ef'al, esmâ, sıfat değil Zâtının yanındadır bunun karşılığı, bunun hakikati.

İşte hakikat böyle olunca onların üzerlerine korku yoktur, korku nefsinin üstüne vardır, hayalinin korkusu vardır, hayalini, nefsin vechini Hakk'a teslim etmişsen sende zâten bir şey kalmamış ki neden korkacaksın, korkmak varsa korkan var demektir.

Onlar gelecekte mahzunda olmayacaklardır, yaptıkları işlerin tam karşılığı bulacaklardır, Zat yolundan, vecih yolundan gidemeyenler biraz hüsranda olacaklardır fakat hiç bu işleri yapmayanların yanında onlar gene de bir

230

şeylere sahip olacaklardır.

Zâti zuhurun hakikatini idrak edenlerin yüksek dereceleri ve ne kadar hızlı yol aldıklarının açık ifadesi burada vardır.

Bu hususta daha geniş bilgi (6 Peygamber 3 İbrâhîm a.s.) isimli kitabımızda vardır dileyen oraya bakabilir.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى
لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

(113-) Ve kaletil yehudü leysetinnesara alâ şey'in, ve kaletinnesara leysetilyehudü alâ şey'in ve

**hüm yetlunel Kitab* kezâlike kalelleziyne la
ya'lemune misle kavlihim* fAllahu yahkümü
beynehüm yevmel kıyameti fiyma kânu fiyhi
yahtelifun;**

** Yahudiler, "Hıristiyanlar bir temel üzerinde değiller"
dediler. Hıristiyanlar da, "Yahudiler bir temel üzerinde
değiller" dediler. Oysa hepsi Kitab'ı okuyorlar. (Kitab'ı)
bilmeyenler de tıpkı bunların söyledikleri gibi demişti. Artık
onların aralarında uyuşamadıkları davada, kıyamet
gününde hükmü Allah verecektir.*

Yahudiler ile hıristiyanların birbirleri ile sataşmaları
var, hani daha önce "Yahudiler ile hıristiyanlar sadece
cennete girecek" demişlerdi burada ise Yahudiler dediler ki
Nasraniler herhangi bir şey üzerinde değiller yani ellerinde
sağlam bir delil yok boş şeydedir dediler, bunun üzerine de
Nasraniler dediler ki "Yahudiler herhangi bir şey üzerinde
değillerdir yani sağlam yol üzerinde değiller" diye
birbirlerini karşılıklı ortadan kaldırmaya çalıştılar.

Ayrıca onlar kitabıda okuyorlardı, böyle olduğu halde
birbirlerini hükümsüz bırakmaya çalışıyorlar, böylece bu
ilmi bilmeyenlerde böyle dediler, muhakkak ki Allah

231

üzerinde ihtilâflı oldukları şeyler hakkında kıyamet günü
onların arasında hükmedecektir.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى
فِي خَرَابِهَا أُولَئِكَ مَا كَانَ
لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي
الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

**(114-) Ve men azlemü mimmen menea
mesacidAllahi en yüzkerâ fiyhesmuHU ve se'a fiy
harabiha* ülaike ma kâne lehüm en yedhuluha illâ**

haifiyn* lehüm fiyddünya hızyün ve lehüm fiyl ahireti azabün azıym;

* Allah'ın mescitlerinde onun adının anılmasını yasak eden ve onların yıkılması için çalışandan kim daha zalimdir. Böyleleri oralara (eğer girerlerse) ancak korka korka girebilmelidirler. Bunlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük bir azap vardır.

Allah'ın mescidlerinde ibadet etmek isteyenleri oraya gitmekten alıkoyandan daha zâlim kim olabilir, hakikati Mûseviyye, hakikati İseviyye, hakikati Muhammediyye'ye yönelen kimseleri oralardan çevirenlerden daha zâlim kim olabilir, kâtil olmaktan, hırsızlık yapmaktan, ana babayı öldürmektende önde geliyor, daha zalim kim olabilir deniyor bu hususta, demek ki insânların bilmeden "yaaa sende hocalardan mı oldun, bırak gel bu akşam şuraya gidelim vs." diyerek kişilerin camiye, mescidlere gitmesine mâni olmaları halinde ondan daha zulmedici bir kimse tasavvur edilemez denmektedir.

Gönlümüzde de Hakk'a teslimiyet yoksa nefsimiz bize mâni oluyorsa o nefis o kadar zâlim bir nefis ki, onun zulmünden nasıl kurtulacaktır insânoğlu?

Orada, mescidler de Allah'ın ismini zikretmekten ve onların harap olmasına çalışan kimselerden daha zâlim kim olabilir. Allah'ın mescidlerine girmek demek, Cenâb-ı

232

Hakk'ın şemsiyesi altına girmek demektir, câmiler kubbelidir ya, işte oraya girmek demek Hakk'ın şemsiyesi altına girmek demektir, orada isminin zikredilmesi yani esmâ-i hüsnâ'nın kendi hakikatini idrak etmesi, ve o mescidlerin yıkılması ise bir bakıma kendi bedeninin harap olması demektir, içki, sigara v.b. ile mescidini harap etmen demektir.

Onlar oraya korka korka girmeli, onlar için dünyada rezillik vardır, ahirette de büyük azap vardır.

وَاللّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيُّمَا تَوَلَّوْا فَنَّمَّ وَجْهُ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ
وَاسِعٌ عَلِيْمٌ

(115-) Ve Lillahil meşriku vel mağribü feeynema tüvellu fesemme VECHULLAH, innAllahe Vasi'un 'Aliym;

* Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

Doğuş yerleri Allah içindir, Allah'ın zuhuru içindir, batış yerleri de Allah içindir, nereye bakarsanız Allah'ın bir isimlenmiş vechi vardır, Allah ilmiyle herşeyi kaplamıştır ve Alim'dir.

Bu tasavuf konularında çok kullanılan bir Âyet-i Kerîme'dir. Bu Âyete şeriat mertebesinden baktığın zaman başka ifadesi, tarikat, hakikat, marifet mertebelerinden baktığın zaman başka izahı vardır, bu Âyet aslında sıfat mertebesinin aslını belirtiyor ama onun içerisinde tabi Zat mertebesi de vardır.

Ben sende Hakk'ın vechini görüyorsam bende bir taraf olduğuma göre sende bir taraf olduğuna göre sende bende Hakk'ın vechini görüyorsun demektir, burada bakışın ve görüşün aslı mühimdir, kişi hangi mertebede ise bu Âyeti o mertebeden müşahede eder ama gerçekten Ulûhiyet mertebesinde ise Hakk mertebesinde ise bütün varlıklarda

233

Hakk'ın vechini görür, kendinde de Hakk'ın vechini görür tabi bütün Âlemde Hakk'tan başka bir varlık olmadığını da müşahede eder.

İşte bu ilim yönünden vasi'dir, bu ilim bütün âlemi sarmıştır, yani bunu bildin mi bütün kâinatı bilirsin demektir.

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَّهُ قَانِتُونَ

(116-) Ve kalüttehazAllahu veleden sübhaneHU, bel leHU ma fiysSemavati vel Ard* küllün leHU kanitun;

* "Allah, çocuk edindi" dediler. O, bundan uzaktır. Hayır! Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ındır. Hepsi O'na boyun eğmiştir.

Onlar Allah çocuk edindi dediler, O'nu bu gibi durumlardan tenzih ederiz.

İşte burada Zâtı itibarıyla kadim tenzih-i vardır, Allah'ı varlıkta olmaktan tenzih ederiz, yani beşeri vasıflardan tenzih ederiz deniyor, ama teşbih mertebesinde baktığımızda ise bu Âyetin izahı başka türdür, semavat ve arzın mülkiyeti O'nun içindir yani O'nun zuhuru içindir ve ne varsa onun için başeğmiştir, zâten kendinin zuhur yerleridir hepsi ve Zâtına boyun eğmişlerdir, ef'al, esmâ, sıfat mertebesinde zuhura gelmişse Zâtına boyun eğmişlerdir, nasıl ki bir kişinin yaptığı iş onun aklına boyun eğmiştir yani zâtına boyun eğmiştir, emir zâtından geliyor ve o fiiller zatının emrine uymak sûretiyle zuhura gelmiş oluyor, yani üzerindeki hükümlerliğini kabul etmiş oluyor.

بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

234

(117-) Bedi'üs Semavati vel Ard, ve iza kada emran feinnema yekulü lehu kün feyekün;

* O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır. Bir işe hükmetti mi ona sadece "ol" der, o da hemen olur.

Semalar ve arzı benzersiz hâlkedendir, birşeyin olmasını dilerse "ol" der ve olur, burada bütün âlemlerin

oluşumunu anlatıyor, O bir program yaptığı zaman onu uygulaması için "ol" der, o da hemen olur.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ كَذَلِكَ قَالَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

(118-) Ve kalelleziyne la ya'lemune lev la yükellimunAllahu ev te'tiyne Âyetün, kezâlike kalelleziyne min kablihîm misle kavlihîm* teşabehet kulübühüm* kad beyyennel 'Ayati likavmin yukünun;

* Bilmeyenler, "Allah bizimle konuşsa, ya da bize bir mucize gelse ya!" derler. Bunlardan öncekiler de tıpkı böyle, bunların dedikleri gibi demişti. Onların kalpleri (anlayışları) birbirine benziyor. Biz âyetleri, kesin olarak inanacak bir toplum için açıkladık.

Hakkikat-i İlâhiyyeyi bilmeyenler dediler ki "ne olurdu Allah bizimle kelâm etseydi ya da bize bir Âyet getirseydi" daha evvelkilerde bu sözün benzerini söylemişlerdi.

Halbuki Allah herkesle her zaman konuşmakta, işte bunu bilmeyenler Allah onlarla konuştuğu halde "ne olur Allah bizimle konuşsaydı" veya "bize bir Âyet gönderseydi" derler, halbuki Allah'ın kelâmları, Âyetleri içerisinde en büyük Âyet kendileri olduğu halde, bunu bilmezler.

Başka bir yönden bakarsak; Mûseviyyet mertebesinden daha aşağıda yaşadıklarından ve Hakk'ın kelâmını duymak içinde Mûseviyyet mertebesine ulaşmak lâzım geldiğinden Hakk'ın kelâmını duyamıyorlardı. İşte gaflet ehli ile irfan ehlinin hali, arasındaki fark budur, gaflet ehli gözünün

235

önündekini görmüyor çünkü ötelerde arıyor onu, ama irfan ehli herşeyi gerçeği yönüyle değerlendirdiğinden Allah'tan başka bir şey görmüyor, ehlullah'tan birine Allah'ı görmek mümkün mü diye sormuşlar o da "görmemek mümkün

mü?" diye cevap vermiş ama onu görmek için göz lâzım, "görene demişler ya, köre ne!"

Onların kalpleride birbirlerine benziyordu, aslında Hz. Peygamber'den (s.a.v.) sonra gelenlerin ilimde öncekilerden ileri olmaları lâzımdır, ama kendilerini hazırlayıp, çalışmadıklarından kalpleri eskilere benziyor deniyor.

Andolsun ki biz yakîn ehline Âyetlerimizi açıklarız , işte burada gerçek Muhammedi'ler devreye girmiş oluyor. İkân ehli kendi varlıklarında İlâh-î varlığı müşahede ederek, yani Hakikat-i İlâhiyyeyi kendilerinde bularak idrak ederek hayatlarını sürdürür, Cenâb-ı Hakk, işte biz bunlara hakikatleri açarız diyor yeter ki kişi o kanala bağlanabilsin, kanala bağlandıktan sonra o faaliyete geçiyor.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ
الْجَحِيمِ

(119-) İna erselnake BilHakkı beşyran ve neziyran, ve la tûs'elü an ashabilcehiym;

* Şüphesiz biz seni hak ile; müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Sen cehennemlik olanlardan sorumlu tutulacak değilsin.

Muhakkak ki biz seni gönderdik, Hakk olarak müjdeleyici ve ikaz edici olarak, yani Hakk esmâsının zuhuru olarak gönderdik işte o zaman sen müjdeleyici oldun, ben de olan bu Hakk esmâsı sizlerde de vardır diye müjdeledin.

Ve bu hakikati idrakten gaflette olmayın diye ikaz edici olarak gönderdik. Ve cehennem ehlinden de sen sorumlu değilsin, sen müjdecî olup ikazını da yaptıktan sonra onlardan sen sorumlu değilsin, senin görevin bu hakikatları bildirmektir, tatbik eden eder, etmeyen etmez .

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ
إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي
جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

(120-) Ve len terda ankelyehudü ve lennesara hatta tettebia milletehüm* kul inne hüdaAllahi hüvel hüda* ve leinitteba'te ehvaehüm ba'delleziy caeke minel ilmi, ma leke minAllahi min veliyyin ve la nasıyr;

* Sen dinlerine uymadıkça, ne Yahudiler ve ne de Hıristiyanlar asla senden razı olmazlar. De ki: "Allah'ın yolu asıl doğru yoldur." Sana gelen ilimden sonra, eğer onların arzu ve keyiflerine uyacak olursan, bilmiş ol ki, Allah'tan sana ne bir dost, ne bir yardımcı vardır.

Yahudiler ve nasara senden asla râzı olmazlar sen onların milletine tabi olmadıkça, yani sen onların hükmü altına girdiğin zaman ancak senden râzı olurlar ve seni kabullenirler. Sende Hakkikat-i Muhammedi varken o kemâlatı bir tarafa bırakıp kendinden aşağıdaki derecelere inip onların hükmü altına girmisin, girmessin tabii, ama onlar kendilerini en üstte zannettiklerinden Hakkikat-i Muhammediyeyi idrak edemediklerinden kendileri gibi bir varlık zannettiklerinden, o mertebenin de kendi hükmü altına girmesini istediler, onlar son peygamberin (s.a.v)' in hükmü altına girmediler ve bu yüzdende İslâmiyyete razı olmadılar.

De ki ey Habibim hidâyet yolu ancak Allah'ın yoludur, ne Yahudilerin ne Nasranilerin,

Eğer sana hakiki ilim gelmiş iken sen onların hevalarına tabi olursan yani hevaları dediği kendi uydurdukları din hükümlerine tabi olursan veya aynı şekilde kim böyle yaparsa, senin için Allah'tan sana veli ve yardım olmaz, Hakkikat-i İlâhiyye kendisine açıldıktan sonra kim ki hevasına tabi olursa Allah'tan ne bir dost ne de bir yardımcı bulunur, ne kadar büyük bir ihtar.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ
وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

(121-) Elleziyne ateynahümül Kitabe yetlunehu Hakka tilavetih* ülaike yu'minune Bihi, ve men yekfür Bihi feülaike hümül hasirun;

* Kendilerine kitab verdiğimiz kimseler, onu gereği gibi okurlar. İşte bunlar ona inanırlar. Onu inkâr edenlere gelince, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.

Kime ki kitap verilmişse ve Hakk olarak verilen o kitabı Hakk üzere okursa yani içindeki Hakkikat-i İlâhiyyeyi açarak okursa işte o kimseler ona imân etmiş olurlar yani hakikati onlara açılmış olur, kim ki onu inkâr ederse işte onlar hüsrân içerisinde olacaklar, hüsrân bir bakıma hasret demek, yani bu hakikatlere hasret kalacaklar, ebedi olarak bir daha ulaşamayacaklar.

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي
فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

(122-) Ya beniy İsrâilezküru nı'metiyelletiy en'amtü aleyküm ve enniy faddaltüküm alel âlemiyn;

* Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve (bir zamanlar) sizi cümle âleme üstün tuttuğumu hatırlayın.

Ey gece yürüyenlerin çocukları sizin üzerinize verdiğim nimetimi hatırlayın. Özellikle gece yürüyenlerin yani gece namazlarını kılanların, zikirlerini yapanların üzerine özellikle verdim ve sizi âlemlerin üzerine tafdil ettim, âlemler demek mertebeler demek, yani her mertebenin üzerine. Kişi nerede yaşıyorsa orası onun âlemidir, iç veya dış bünyesi farketmez, muhabbetinde, aklında, fikrinde nerede yaşıyorsa, ama "Ben size bütün bunların üstünde

özel bir mertebe verdim” diyor Cenâb-ı Hakk, bu da “ümme-i Muhammed’e en üstün mertebeyi verdim” demektir.

238

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا
عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

(123-) Vetteku yevmen la tecziy nefsün an nefsin şey'en ve la yukbelu minha adlün ve la tenfe'uha şefaatin ve la hüm yünsarun;

* Kimsenin kimse namına bir şey ödemeyeceği, hiç kimseden fidye alınmayacağı, kimseye şefaatin (aracılığın) yarar sağlamayacağı ve hiç kimsenin hiçbir taraftan yardım göremeyeceği günden sakının.

O günden ittika edin, yani öyle bir gün gelecek ve siz o gün gelmeden hayatınızı düzenleyin.

Bir nefis diğer bir nefis için ceza görmez, kimse kimse için ceza görmez ancak herkes kendi cezasını çeker,

Ondan bir karşılığa istenmez o gün, o anda ona şefaatte fayda vermez yani kimse kimseye şefaatte edemez, tabi istisnalar hariç genel olarak ifade ediyor burada, yardım da alamazlar, ne kadar büyük ihtar var burada, o halde o gün gelmeden, hakkıyla yaşamayı becermemiz, tatbik etmemiz gerekiyor.

وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ
لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا
يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

(124-) Ve izibtela İbrahîyme Rabbühu Bikelimatin feetemmehünne* kale inniy cailüke

linNasi imama* kale ve min zürriyyetiy* kale la yenalı ahdiyyzalimiyn;

* Bir zaman Rabbi İbrahim'i birtakım emirlerle sınımış, İbrahim onların hepsini yerine getirmiş de Rabbi şöyle buyurmuştu: "Ben seni insânlara önder yapacağım." İbrahim de, "Soyumdan da (önderler yap, ya Rabbi!)" demişti. Bunun üzerine Rabbi, "Benim ahdim (verdiğim

239

söz) zalimleri kapsamaz" demişti.

Burada İbrâhîm'iyet mertebesinin hakikatlerini açmaya başlıyor,

Rabbi İbrâhîm'i bazı kelimelerle imtihan etti, o da onları tamama erdirdi yani imtihanları kazandı, bunun üzerine Cenâb-ı Hakk seni insânlara imam kıldım dedi, bunun üzerine İbrâhîm (a.s.) "Benim zürriyetimden de imamlar getir" dedi, zürriyetimin hepsi demedi zürriyetimden de imamlar getir dedi, ve zâlimler hariç dedi Cenâb-ı Hakk.

İbrâhîm a.s dört şey ile imtihan olmuştu.

Öğle namazının vaktine ve dört rekat olmasına sebep budur ki ,

1- Hz. Allah c.c İbrâhîm (a.s.) a koçu göndererek oğlu İsmâîl'i kûrb'ân etmekten kurtardığı zaman bir öğle vakti idi, İbrâhîm (a.s.) in imtihan olduğu şeylerden biri oğlunu kûrb'ân etme mes'elesi'dir, ki bir öğle vaktinde olduğu için öğle namazını İbrâhîm (a.s.) in hürmetine kılıyoruz.

2- Kâfirler "puthanelerin haline ne oldu, bütün putları kırıp baltayı büyük putun boynuna kim astı" dediler, "bunu yapsa yapsa Azer oğlu İbrâhîm yapmıştır" dediler ve ona çok eziyet ettiler, İbrâhîm (a.s.) bütün bu eziyetlere tahammül etti.

3- Nemrut İbrâhîm (a.s.) ı ateşe attı Hakk Teâlâ ateşi gülistan eyleyip onu kurtardı.

4- Mısır'a gittiğinde hane-i saadetlerine kâfirler çok cefa ve eziyet ettiler, Hakk Teâlâ onları koruyup cefa ve eziyet edenlerin ellerini kuruttu.

İbrâhîm (a.s.) bu dört zorluktan kurtulduğu için dört rekât namaz kıldı, öğle namazının hikmet-i sebebi budur.

Muhiddin-i Arabi Hz.leri Fususul Hikem'de kelime hakkında şöyle demiştir "Her bir kelime delalet eylediği mânânın o sûrette taayyününden başka bir şey değildir ve mânâ o sûretin ruhudur, İbrâhîm kelimesi Allah Teâlâ'nın

240

bu âlemde zâhir olan kelimelerinden bir kelimedir ve İbrâhîm kelimesinin ifade ettiği mânâ Ruhu İbrâhîmiyedir, ki o da onun Rabbi hası olan ismi bâtınıdır "

İbrâhîm, İbrâni, lisânında "Ebrahim" yani halkın babası demektir, işte kelime-i İbrâhîmiye halkın babası mânâsına ve bu da onun Rabbi has ismi ve tevhid-i ef'al'inde başlangıcı, halkın babası olması hasebiyle, halkın babası deyince biz insânlardan oluşan halkın babasını anlıyorsakta, hâlkedilmişlerin babası demektir, baba da kaynak olduğundan ve kendisinin Cenâb-ı Hakk'ın verdiği bir lütüfla Halîl olmasından, Hakk'ın dostu olmasından bütün âlemin, Esmâ-i İlâhiyenin kendinden çıktığının ifadesi olmakta orada fakat sadece tevhid-i ef'al yönündendir, tevhid-i esmâ, sıfat, Zat değil, işte İbrâhîm (a.s.) bu hakikati kendisi ortaya çıkardığından yani onunla başladığından bu hakikat yani tevhid-i ef'al hakikatinin, evveli olması sûretiyle bu mertebenin bana tescilini yap demek istiyor, bütün bu hakikatleri idrak eden İbrâhîm (a.s.) bu imtihanı kazandı.

İbrâhîmiyyet mertebesi tevhid yolunda, önemli bir aşamadır bizim Sekizinci dersimiz olan İbrâhîm (a.s.) ın hakikatinde Cenâb-ı Hakk orada "**Senürihim ayatİNA fiyl afakı ve fiy enfüsihim hatta yetebeyyene lehüm enneHUI Hakk**" (Fussilet,41/53.Ayet) yani "**bütün bu varlığın mutlaka Hakk olduğunu çok açık olarak sana bildireceğiz**" deniyor, tabi onunla birlikte o mertebede olan bütün İslâm'a da bildirilmiş oluyor , işte bu hakikatler oluştuktan sonra,

"Muhakkak ki Ben seni insânlara önder kılacağım",

Bu hakikati İlâhîyye'nin önderi olarak ben seni kıldım, bu makamın imâm-ı olarak seçtim, Hakkikat-i Muhammedi'yenin başlangıcı bu ve bunu anlamadan oralara geçmek mümkün değildir, yani Âdem olmadan, İdris olmadan, Yakup olmadan, İbrâhîm olmadan ne Mâsâ olabilirsin ne İsâ olabilirsin mümkün değildir, lâfzî olarak olduğunu zannedersin ayrıca, onun da hukuku vardır,

241

âhirette o mertebeden yerine getirilir o ayrıdır, o ehli gafletin halidir, irfan ehlinin halinin, lâfzî değil idraki olması gerekmektedir, irfan ehline de zâten bu yakışır.

İbrâhîm (a.s.) a kadar gelen süre bedeni çalışmalardır yani bireysel olarak bedeni temizleme çalışmalarıdır, kısmen nefsini bilme çalışmalarıdır fakat İbrâhîm (a.s.) da fûze devri başlar artık, bambaşka bir sistem ve esas olarak tarikat burada başlıyor ve sonra Mâsâ (a.s.) da tarikatın tatbikatı başlıyor, İbrâhîm (a.s.) mertebesi şeriat mertebesinin hakikatidir, Mâsâ (a.s.) ise tarikat mertebesinin hakikati ve yaşantısıdır fakat İbrâhîmiyyet olmazsa oraya hazırlanma da olmaz.

Dervişin ilk görevi evvelâ günahlarını ortadan kaldırmak sonra kendini ortadan kaldırmaktır, çünkü kendisi ortada var olduğu sürece kendini görüyordur ve **"len terani"** yaftasını görür, işte bir insân bu halde yani kendi var olduğu halde zikrini yapıyorsa, yani nefsiyle zikir yapıyorsa o kişi başını hiç kaldırmadan kıyamete kadar zikir yapsa Rabbine ulaşamaz ve ayrıca o kadar da uzaklaşır çünkü benliği artar, gafleti artar. Zikir yapmak için irfaniyet gereklidir, kelimeleri ezbere tekrar etmek değildir, zikir'in kelime mânâsı anmak, hatırlamaktır, sadece tekrarlamak değildir, neyi hatırlamaktır kendi varlığında mevcut olan senin henüz ulaşamadığın, çıkaramadığın, meydana getiremediğin şeyleri o zikirle ortaya çıkarmak, zuhura getirmektir, işte zikir bu görevi görmüyorsa o tekrardan ibaret olur, güzel zikir yapan bir insânın birinci yönü ile günahlarının temizlenmesi, ikincisi ile de kendi varlığının ortadan kalkmasıdır. Böylesi

mümkün iken bu zikri nefsanî yönde arttırmak onun nefsanîyetini arttırmaktan başka bir şeye yaramaz.

Duygusalılığının ve hayalinin artması, sonuçta bunların artmasıyla kendini o kadar büyütüyor ve kendini büyüttüğü ölçüde farkında olmadan Rabbinî küçültüyordur ve bu Rabbe yaklaşmak değil uzaklaşmaktır, ama kişi sevap kazanır o ayrı iştir, bizim işimiz Hakkı müşahede etmektir, Hakk'ı müşahede etmeden cennette olursa ne

242

olacak, Rabbin yoksa eğer, hurilerin içinde olursa da ne olacaktır.

Ama Rabbin seninleyse nerede olursan ol orası senin için cennetten daha âlâ cennettir, burada nefsi menfaat değil İlâh-î muhabbet gereklidir. Zâten Muhammediyyet mertebesinde olana da o yakışır.

Zikrin, yani hatırlamanın çok daha harekete geçtiği yer İbrâhîmiyyet mertebesi, onun için tevhid yolunda hakikat-i İbrâhîmiyyeyi idrak etmeyen kimse ondan daha ileriye gidemez, geçemez.

Dünyaya kim gelirse, İslâm camiası içerisinde fiilen ümmet-i Muhammede dahil olsa da, bâtin âleminde ümmet-i Muhammed olabilmemiz için bu seyri seyran etmemiz gerekiyor, tatbik etmemiz gerekiyor, yani fizik olarak dünyaya gelmemiz bizim ümmet-i Muhammed olmamıza yeterli değildir, sûri olarak yetiyor, ama o şerefi hak etmek lâzımdır ki, âhirette gittiğimizde biz neler kaçırmışız diye pişmanlık duymayalım.

Cenâb-ı Hakk imam yaptım dedikten sonra Allah'ın huzurunda İbrâhîm (a.s.) in bir mertebesi oldu, bir şahsiyeti oldu ve konuşma hassasını buldu kendisinde, bu çok mühim bir meseledir, evet Efendim deyip bırakabilirdi.

İlâh-î irade zuhur etti kendisinde, az şeymidir bu, ve zürriyetimden bazılarının da bu mertebeyi ihdas etmesini istiyorum dedi, işte kim ki hakikat-i İbrâhîmiyyeti idrak ediyorsa onun bu mübarek duasının lütfu altına girmiş oluyor, onun tâbi'i oluyor yani İbrâhîm (a.s.) in o

duasından bizde lütuf kazanıyoruz, o günkü dua bugün bizlere de yarıyor, yolu açmış oluyor çünkü bu dua olmasa o imamlığın tahakkuku devam etmez sadece kendinde kalırdı. Bu konuştuğumuz hâle yani imamlığa, Cenâb-ı Hakk, zâlimler ulaşamaz dedi, zâlim zulmetmek demek, zulümde karanlık demektir, karanlık gaflet, gaflette perde demektir. Yani Cenâb-ı Hakk, perdeli olanlar bu hakikate ulaşamaz diyor.

243

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ
مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ
السُّجُودِ

(125-) Ve iz cealnel' Beyte mesâbeten linNasi ve emna* vettehızu min makami İbrahîyme müsalla* ve ahidna ila İbrahîyme ve İsmayıle en tahirra Beytiye litTaifiyne velAkifiyne verRükke'ıs Sücud;

* Hani, biz Kâbe'yi insânlara toplantı ve güven yeri kılmıştık. Siz de Makam-ı İbrahim'den kendinize bir namaz yeri edinin. İbrahim ve İsmail'e şöyle emretmiştik: "Tavaf edenler, kendini ibadete verenler, rükû ve secde edenler için evimi (Kâbe'yi) tertemiz tutun."

Yine biz kıldık ki Beyti toplanma ve emniyet yeri insânlar için;

Beyt demekle Beytullah'tan Kâbe-i Şerif'ten bahsediliyor ama neden sadece Beyt diyor da özel isimlerini belirtmiyor, çünkü gönülden bahsediyor ve her iki tarafada uyarlanması için Beyt deniyor, burada bahsettiği Beyt aslında İbrahim a.s'ın gönlüdür, makam-ı İbrâhîmiyetteki gönlüdür, orasını sana toplanma yeri yaptık, yani nefsanîyetinden uzaklaşıp mü'minlerin, tevhid ehlinin ve sohbet ehlinin toplandığı yer olarak bildirdik diyor, sana gönlü ve de emniyet yeri olarak bildirdik,

gönlüne girersen emniyette olursun, vesveselerden, cinlerden, kötülüklerden herşeyden emniyette olursun.

Biz o Beytin yanında da Makam-ı İbrâhîm'î musalla yeri olarak tespit ettik, yani mertebeyi namaz yeri olarak tespit ettik, onun için İbrâhîmiyyet mertebesi ayakta durma mertebesidir, namazın birinci mertebesidir.

Ve ahid aldık, İbrâhîm ve İsmâîl'den, bakın burada İshak'ın sözü yok, çünkü İshak'ın sülâlesinin Kâbe'si Kudüs-ü Şerif, esmâ ve sıfat mertebesi, İbrâhîm ve İsmâîl kolundan gelecek olan Hz. Rasûlullah'ın Kâbe'si burası olduğu için İbrâhîm ve İsmâîl burayla görevlendirildi.

244

Beyti temiz tutmaları için onlardan ahid aldık, genel anlamda Kâbe-i Şerif, özel de ise gönül evini temiz tutmak için yani Tevhid'ten başka bir şey oraya koymamak için, tavaf edenler için temizledik çevresini, "etturu seb'a", yedi turu yapanlar için, yani hem de bunun ilmini verdik onları temizledik, gönle girenler yani zâhirle uğraşmayıp iç bünyede çalışanlar, rükû ediciler ve secde ediciler için.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ
الْتَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ
فَأُمَّتُهُ قَلِيلًا ثُمَّ اضْطَرَّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

(126-) Ve iz kale İbrahîmü Rabbic'al haza beleden aminen varzuk ehlehu mines semerati men amene minhüm Billahi vel yevmil ahır* kale ve men kefera feümetti'uhu kaliylen sümme adtarruhu ila azabinnar* ve bi'selmesıyr;

* Hani İbrahim, "Rabbim! Bu şehri güvenli bir şehir kıl. Halkından Allah'a ve ahiret gününe imân edenleri her türlü ürünle rızıklandır" demişti. Allah da, "İnkâr edeni bile az bir süre, (bu geçici kısa hayatta) rızıklandırır; sonra onu

cehennem azabına girmek zorunda bırakırım. Ne kötü varılacak yerdir orası!" demişti.

İbrâhîm "burasını emin belde kıl ve onun ehlini rızıklandır, meyvelerinden", diye dua etti "kim ki onların içinde Allah'a ve ahiret gününe imân ederse",

Cenâb-ı hakk dedi ki bunlar küfür ehli dahi olsalar onları da rızıklandıracağım orada, sonra onları azaba atacağım onların ulaşacakları yer ne kötü bir yerdir.

İbrâhîm (a.s.) ailesi Kûr'ân'ı Kerîm'de övülen üç aileden bir tanesidir, Âl-i İmrân ve Hz. Rasûlullah'ın ailesiyle birlikte, Mûsâ (a.s.) ve Meryem ana'nın babası İmran'mış, bu ikisi İmran aileleri, ve bu mertebeleri ittihaz ettiğinden İbrâhîm (a.s) ve Hz. Rasullullah'ın ailesi, işte tahiyyata oturduğumuz zaman onların üzerine rahmet,

245

selâmet diliyoruz çünkü önümüze bu kadar büyük nimetler açmışlar bizde o nimetlerin şükranesi olarak onları şükranla hatırlıyoruz.

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا
إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(127-) Ve iz yarfeu İbrâhîymül kavaide minel Beyti ve İsmâîl* Rabbena tekabbel minna* inneKE ENTEsSemi'ul 'Aliym;

* Hani İbrahim, İsmail ile birlikte evin (Kâbe'nin) temellerini yükseltiyor, "Ey Rabbimiz! Bizden kabul buyur! Şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilensin" diyorlardı.

Ey Habibim, ey okuyan kişi, o vakti hatırla ki,

Düşün şimdi yum gözlerini bugün o gündür aynı zamanda, o mertebeyi de bugün insânlar yaşıyorlar, İbrâhîm, İsmâîl ile birlikte Beytin duvarlarından bir kısmını yükseltiyordu, işte yum gözlerini seyret, aç ufkunu.

İbrâhîm (a.s.) in orada olduğu devrede bir tufan bir fırtına olmuş ve Kâbe'nin temelleri o şekilde ortaya çıkmış, işte ondan sonra o temeller üzerine Kâbe duvarlarını yükseltiyorlar, her birerlerimizin daha önce Nuh tufanında yıkılmış olan gönül duvarlarımızı makam-ı İbrâhîm'de toparlamamız gerekiyor, düzeltmemiz gerekiyor, işte yükseltiyor dediği o, yerden kurtarıyor artık, yükseltiyor işi ama bunu İsmâîl ile yapıyor daha evvel ki hadisede İsmâîl (a.s.) kûrb'an edilmişti, burada İsmâîl (a.s.) rol değiştirmiş oluyor, mertebe-i İsmâîl insânda faaliyete geçmeye başlıyor yani bu da Muhammediyetin hazırlıkları yapılıyor demektir, yani gönül Kâbe'sinin tamamlanması için.

İbrâhîm (a.s.) a İsmâîl yardım etmemiş olsaydı bu hakikatler zuhur etmez çok başka yönler giderdi, bir zamanlar kesilmesi emredilen İsmâîl (a.s.) yani kûrb'an edilmesi gereken İsmâîl (a.s.) aslında İsmâîl (a.s.) kûrb'ân

246

edildi, çünkü orada niyet önemliydi fakat Hz. Rasûlüllah'ın (s.a.v) gelmesine sebep olacağından İsmâîl denen zuhurun yaşaması gerekiyordu ama İbrâhîm (a.s.) in gönlündeki İsmâîl muhabbetinin çözülmesi, atılması gerekiyordu, işte İbrâhîm (a.s.) gönlündeki evlât muhabbetini kesti orada bitirdi ve bitirdikten sonra bu imtihanı kazandı.

Burada bir sır daha vardır ki, o da, Hz. Peygamberin (s.a.v) çocuklarının küçük yaşta vefat etmeleri sırrıdır;

Cenâb-ı Hakk acizmiydi, yaşatamaz mıydı onun çocuklarını, ki küçük yaşta aldı elinden. Hz. Rasûlüllah'ın erkek çocuğu olmasaydı eğer, sadece kızları oluyor diye yani o günlerdeki anlayış üzere onda eksiklik var diye düşünülecekti,

Hz. Rasûlüllah'ın (s.a.v) erkek çocukları yaşasaydı ve büyüselerdi onun şanına yakışan bir evlât olması için en az kendi değerinde, hatta kendisinden üstün olması gerekecekti, fakat Hz. Rasûlüllah'tan sonra onun kemâlatında birisi gelemeyeceğinden onun erkek çocukları, dünyaya geldiler fakat küçük yaşta vefat ettiler.

Ey bizim Rabbimiz yaptığımız bu işi bizden kabul eyle diye dua ediyorlardı irfaniyetlerini de göstermek sûretiyle, "muhakkak ki Sen duyucu ve bilicisin" diyerek bu hakikati de söylüyorlardı, bizim dualarımızı, yaptığımız bu işi bizden kabul eyle, zâten Sen bunu hem duyucusun, hem de yaptığımızı bilicisin, diyerek Cenâb-ı Hakk'ın o vasıflarını da bildirip, bu işi yapmak sûretiyle. irfaniyetlerini de ortaya koyuyorlardı.

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا
مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

(128-) Rabbena vec'alna müslimeyni leKE ve min zürriyyetina ümmeten müslimeten leKE, ve erina menasikena ve tüb aleyna* inneKE ENTETevvabur Rahîym

247

* "Rabbimiz! Bizi sana teslim olmuş kimseler kıl. Soyumuzdan da sana teslim olmuş bir ümmet kıl. Bize ibadet yerlerini ve ilkelerini göster. Tövbemizi kabul et. Çünkü sen, tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametli olansın."

Rabbimiz bizi senin hakikatini idrak eden iki müslüman eyle, zürriyetimizden de böyle devam ettir.

İşte buradaki duadan da daha evvel geçen Âyetlerdeki dualardan da bizlerin nasibi var şu anda, müslüman olmamızın büyük sebebi bunların dualarıdır,

Ve bize göster yani biz müşahede ehli olalım, hac hakikatlerinin, yani hac nasıl yapılacak bize göster, nasıl hacı olunur bunu bize öğretiyorlar ve bu yaptığımız işleride bizden kabul et, günahlarımızdan tevbelerimizi kabul eyle Sen tevbe edenlere merhamet edicisin, bu Âyette de belirtildiği gibi haccın hakikatleri daha İbrâhîm (a.s.) dan başlıyor, yani o gün onlar bunun sûri şeklini

yapıyorlardı yani tevhidi ef'al mertebesindeki halini, Muhammediyyetin yolu da buradan açıldığından doğrudan doğruya İsmâîliyetten Muhammediyyete geçiyor.

İbrâhîmiyyet kökünden iki dal oluşuyor biri İsmâîl diğeri İshak, İshak'tan gelen tam tepeye kadar ulaşmıyor İseviyyet dalında kalıyor ama İsmâîl'den gelen dal Hz. Rasûlullah (s.a.v) ile tam zirveye ulaşıyor, oradan da aşağıya sarkarak İseviyet mertebesini tutup onu yukarıya çekiyor, eğer Muhammediyyet gelmese İseviyyet o paralelde kalacak, yani zirvenin altındaki mertebesinde kalacak.

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

(129-) Rabbenâ veb'as fiyhim Rasûlen minhüm yetlu aleyhim ayatike ve yuallimuhümül Kitabe velHikmete ve yüzekkiyhim* inneKE ENTEI Aziyz'ül Hakkiym;

248

* "Rabbimiz! İçlerinden onlara bir peygamber gönder; onlara âyetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin ve onları her kötülükten arındırsın. Şüphesiz, sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin."

Yine dualarına devam ediyorlar, Ey Rabbimiz onların içerisinden peygamberlerde çıkar, yani yaptığımız bu işleri başkalarına da izah edelim, ulaştıralım, haberdar edelim ya da bu güce sahip olan kimseleri çıkar, senin Âyetlerini onların üzerine okusunlar. O devre itibarıyla hakikat-i İbrâhîmiyyetin ne olduğunu onlara anlatsınlar daha sonra gelenler de kendi mertebesi itibarıyla Allah'ın Âyetlerini ve neticede Hz. Rasûlullah (s.a.v) ile de bütün hakikatleri onlara anlatsınlar, bakın burada Hz. Rasûlullah'a (s.a.v.) bile duası vardır.

Kitabı talim ettirsinler ve hikmeti de talim ettirsinler ve onları temizlesinler, yani bireysel varlıklarını temizlesinler

ki kendilerinde Hakk'ın varlığından başka bir varlık yoktur diye bilsinler, muhakkak ki Sen Aziz'sin ve hakkıyla hükmedensin.

وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدْ
اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

(130-) Ve men yarğabu an milleti İbrahîyme illâ men sefihe nefseh* ve lekadıstafeynahu fiyd dünya* ve innehu fiyl ahireti le mines salihıyn;

* Kendini bilmeyenden başka İbrâhîm'in dininden kim yüz çevirir? Andolsun, biz İbrâhîm'i bu dünyada seçkin kıldık. Şüphesiz o ahirette de iyilerdendir.

Ancak kendi nefislerinde sefih olanlar İbrâhîm'in hakikatlerinden yüz çevirir, yani kendi nefesine dönenler oradan yüz çevirirler, Cenâb-ı hakk onu dünyada seçti, o ahirette de salihlerden olacak, ahiret dediği, bir bakıma dünya sonrası ahrettir, bir bakıma kendi nefisinden temizlenme sonrası ahrettir ki; o zaman salâh ehli olunur.

249

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمَ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

(131-) İz kale lehu Rabbuhu eslim, kale eslemtü liRabbil Alemiyn;

* Rabbi ona "Teslim ol" dediğinde, "Âlemlerin Rabbine teslim oldum" demişti.

Rabbi ona, "o vaktide hatırla ki, Rabbi teslim ol" dedi, İbrâhîm (a.s.) da "âlemlerin Rabbine teslim oldum" dedi.

Bu kadar kesin bir biçimde, daha evvelce bu hakikatleri nefsiyle birlikte yaşıyorken artık kendi varlığında Hakk'ın varlığından başka bir şey olmadığını idrak ettiği zaman teslim oldu, işte Muhammediyyet yolunda olan bir dervişin bu âyeti Kerîme'yi en keskin bir

şekilde yaşaması gerekiyor ki yol alabilsin, çünkü İbrâhâmiyet mertebesi bunu gerektiriyor.

Âdem (a.s.) dan başlayarak İbrâhîm (a.s.) a kadar gelen süredeki çalışmalar fiziksel, bireysel çalışmalardır, yani nefis teskiyesi, nefsini temizleme kendini bilmeye doğru yönelen çalışmalardır, İbrâhîm (a.s.) mertebesiyle birlikte ve ondan sonraki devreler artık Allah'ı tanıma mertebeleri yani marifetullah'a yönelme, hazerat-ı hamse çalışmalarıdır, işte buradaki teslimiyet olan "sendeki varlık Benim varlığımdır, Bana artık kendini teslim et" demesidir, sadece elbisesiyle, cesediyle değil bütün varlığıyla teslim olmasıdır, eğer kısmen teslim olmuş olsa yine kendinde benlik meydanda olur, teslim etmediği yönüyle benliktedir, işte burası çok açık ve kesin olarak bir Hakk yolcusunun bu mertebede ne yapması lâzım geldiğini açık anlatıyordur.

İbrâhîm (a.s.) bu emri aldığı zaman hiçbir şekilde itiraz etmeden "hemen teslim oldum" diyordu, ama "âlemlerin Rabbine" yani "Rabbül Erbaba teslim oldum" diyordu, Rabbül has'a teslim oldum demiyordu, daha evvelki mertebeler de kişi Rabbül hasına yönelmekte, yani kişinin kendisini kontrol eden Esmâ-i İlâhiyye'ye yönelmektedir,

250

İbrâhîm (a.s.) mertebesinde ise, kişi kendi varlığını Hakk'a zâten teslim ettiğinden bu Esmâ-i İlâhiyye onun üzerinde tahakkuk etmiş oluyor çünkü varlık Hakk'a teslim edilmiş oluyor ve dolayısıyla o salt bir varlık olarak, cesetsiz bir şuur olarak Hakk'a varlığını teslim etmiş oluyor.

Kişi kendi nefsanîyetini Hakk'a devrettiği için Cenâb-ı Hakk ona o Esmâ-i İlâhiyyenin hakikatini giydiriyor ve bu mertebeye de "**hullet**" olarak ve "**halil**" ismini alıyor.

Bir kişinin üzerinde bir elbise varsa ona elbise giydirmezler ama o kimliğini o elbisesini teslim ettikten sonra Cenâb-ı Hakk ona İlâh-î bir kimlik vermeye başlıyor, işte **hullet** dediği bu dostluk elbisesini giydiriyor, ve ondan sonra ayrı ayrı esmâlar onun üzerinde tesir etmiyor, külli esmâlar yani Rabbül Erbabın mertebesi onda tesirata

başlıyor, zâten İbrâhîm (a.s.)ın önceki dönemlerinde çıkan yıldızlara, aya, güneşe, bunlar benim Rabbim değildir, demesin de hep o mertebeye yönelme vardır.

وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ
لَكُمْ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا
وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

(132-) Ve vassa Biha İbrahîmu benihi ve Ya'kub* ya beniyye innAllahestafa lekümüdDiyne felâ temütünne illâ ve entüm müslimun;

* İbrâhîm, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakub da öyle: "Oğullarım! Allah, sizin için bu dini (İslâm'ı) seçti. Siz de ancak müslümanlar olarak ölün" dedi.

İbrâhîm ve Yakub çocuklarına vasiyet ettiler.

Demek ki bazı şeylerin sonraki nesillere vasiyet edilmesi gerekiyormuş, yaşamlarında kolaylık sağlansın diye, Ey oğullarım muhakkak Allah sizin için bu dini seçti, sakın ha ölmeyiniz, ölünüz ancak müslüman olarak ölünüz. Hitabı üzerinde çok durulacak bir mevzudur.

251

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا
تَعْبُدُونَ مِن بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ
إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا
وَأَحَدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

(133-) Em küntüm şühedae iz hadara Ya'kubel mevtü, iz kale libenihi ma ta'büdune min ba'diy* kalu na'büdü ilaheke ve ilâhe abaike İbrâhîyme ve

İsmâyle ve İshaka ilâhen vahiden* ve nahnü leHU müslimun;

* Yoksa siz Yakub'un, ölüm döşeğinde iken çocuklarına, "Benden sonra kime ibadet edeceksiniz?" dediği, onların da, "Senin ilâhına ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilâhı olan tek bir ilâha ibadet edeceğiz; bizler O'na boyun eğmiş müslümanlarız." dedikleri zaman orada hazır mı bulunuyordunuz?

Siz niye bunları yanlış olarak yorumluyorsunuz, ölüm anında siz oradamıydınız, onların hallerini gördünüz mü.?

Bizim de bu Âyetten hissemizi alıp müslüman olarak ölmemiz gerekiyor fakat kişiler biz zâten müslümanız ve öyle ölüyoruz diyorlar, o onların Müslümanlığı, bize lâzım olan gerçek müslümanlıktır, gerçek mü'minliktir, gerçek İslâmlık, gerçek İslâm, teslim, salim, **Selâm** esmâsının icab ettirdiği haldeki bir teslimiyet ve bir güzellekle en az bu merteye için dünyadan ayrılmamızdır.

Çocukları dediler ki, "senin İlâhına ve İbrâhîm'in ve İsmâîl'in ve İshak'ın tek olan İlâhı'na ibadet edeceğiz" diye söz verdiler, "işte biz bunun için müslümanlarız" dediler, yani dedelerimizin İlâh-ı olan Rabbül Erbaba ibadet edeceğimiz için müslümanlarız dediler.

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ
عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

252

(134-) Tilke ümmetün kad halet* leha ma kesebet ve leküm ma kesebtüm* ve la tüs'elune amma kânu ya'melun;

* Onlar gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorumlu tutulacak değilsiniz.

Bunlar bir ümmetti geçtiler, ne kazanmışlarsa onların oldu, sizde ne kazanırsanız sizin olacak, onların

amellerinden size sorgu sual olunmaz, siz ancak kendi amelinizden sorumlusunuz.

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ
حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

(135-) Ve kalu kunu huden ev nesara tehtedu* kul bel millete İbrâhîme Hanîyfen, ve ma kâne minel müşrikiyn;

* (Yahudiler) "Yahudi olun" ve (Hıristiyanlar da) "Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız" dediler. De ki: "Hayır, hakka yönelen İbrahim'in dinine uyarız. O, Allah'a ortak koşanlardan değildi."

Onlardan sonra gelenler siz Yahudi veya Nasrani olunuz ki hidâyet bulunuz dediler, çocuklarından sonra gelenler, babaların, dedelerinin verdikleri sözü ne yönle çevirdiler, işte bizde evvela İbrâhîm dini üzere hayatımızı sürdürürken ondan önceki devrelere dönersek yani belirli bir idrake ulaştıktan sonra tekrar beşeriyetimize dönersek bu hükme girmiş oluruz, yalnız burada bir şeye dikkat etmek lâzım, Yahudi olunuz derken ümmeti Muhammed'den ve İseviyyetten evvel gelmiş olanlar gerçekten Yahudi yani Mûsevi olmuşlarsa o zaman kendilerini kurtarmış oluyorlar veya Hıristiyanlık geldiğinde "Hıristiyan olun doğru yolu bulun" cümlesi geçerliydi.

De ki ey Habibim, İbrâhîm milleti Hanîf'tir, yani

253

tevhid-i hakikinın başlangıcı, lekesiz muhavvid, işte tasavvufun başlangıcı burasıdır. Ve onlar şirk işlemediler, çünkü varlığını Hakk'a teslim ettiğinden tek kaldı, Hakk'ta Hakk olarak kaldı.

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِن
رَبِّهِمْ لَا نَفَرَّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

(136-) Kulu amennâ Billâhi ve ma ünzile ileynâ ve ma ünzile ilâ İbrahîyme ve İsmâiyle ve İshaka ve Ya'kube ve Esbatı ve ma utiye Mûsâ ve Iysa ve ma utiyen Nebîyyune min Rabbihim* lâ nüferriku beyne ehadin minhüm* ve nahnü leHU müslimun;

* Deyin ki: "Biz Allah'a, bize indirilene (Kur'an'a), İbrahim, İsmâîl, İshak, Yakub ve Yakuboğullarına indirilene, Mûsâ ve İsâ'ya verilen (Tevrat ve İncil) ile bütün diğer peygamberlere Rab'lerinden verilene imân ettik. Onlardan hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz ve biz ona teslim olmuş kimseleriz."

Bu ifade edilen kimseler Kûr'ân'ı Kerîm geldikten sonra Allah'a imân ettik, ve bize inene de imân ettik yani Kûr'ân'a imân ettik, bizden evvel İbrâhîme inene de imân ettik, İsmâîle de imân ettik ve İshak'a da ve Yakub'a ve onların torunlarını da kabul ettik, Mûsâ'ya ita edilene de, İsâ'ya verilene de imân ettik, peygamberlerine de imân ettik, onların hiç birini ayırmadık, işte biz onun için müslümanız, yani **Selâm** esmâsının zuhur mahalliyiz dediler.

Bunların anlatılması herbirlerinin mertebeleri itibarıyla yaşantılarını da anlatmış oluyor,

Müslüman demek, varlığının hakikatini idrak eden, bütün peygamberan mertebelerini kendi halinde yaşayan idrak eden demektir.

254

Yukarıdan itibaren verilen İbrâhîm (a.s.) hakkındaki Âyet-i Kerîmelerin daha geniş izahları, **(6 Peygamber 3**

İbrâhîm a.s.) isimli kitabımızda mevcuttur, burada sohbet metnine uygun, özet olarak geçiyoruz, okuyup dinleyenlere geniş idrakler diliyorum. T.B.

فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ
فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(137-) Fein amenu Bi misli ma amentüm BiHİ fekadihedeve* ve in tevellev feinnema hüm fiy şikak* feseyekfiykehümüllahu ve HUves Semi'ul 'Aliym;

* Eğer onlar böyle sizin imân ettiğiniz gibi imân ederlerse, gerçekten doğru yolu bulmuş olurlar; yüz çevirirlerse onlar elbette derin bir ayrılığa düşmüş olurlar. Allah, onlara karşı seni koruyacaktır. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

Eğer sizin gibi imân etseler onlarda doğru yolu bulur, eğer dönerlerse onlar uzaklaşmışlardır, ister inansınlar ister inanmasınlar Allah yeter, zâten onların varlıklarında Allah'ın varlığından başka bir şey olmadığından O herşeyi görücü ve duyucudur.

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ

(138-) SıbgatAllah* ve men ahsenü minAllahi sıbgaten, ve nahnü leHU abidun;

* "Biz, Allah'ın boyasıyla boyanmışızdır. Boyası Allah'inkinden daha güzel olan kimdir? Biz ona ibadet edenleriz" (deyin).

Bu Âyeti Kerîm'e de tasavvufta çok kullanılır,
"Allah'ın boyası, Allah'ın boyasından daha güzel boya olur mu",

Bu boyanın da mertebeleri var, şöyle düşünelim, daha

önce çok kereler boyanmış bir duvarı, boyacı geliyor ve tek renk boyuyor, görüntü de bakıldığında bu tek renktir ama biraz derin çizdiğiniz zaman altından eski boyası çıkar. Tevhidin başlangıcı olan bu oluşum, tevhid-i ef'al yani fiillerdeki birliği ifade etmektedir, o boya kat kat sürülecek ve artık içine nüfuz etmeye başlayacak, yani duvarın içine özüne doğru nüfuz edecektir, tabi ki, öncesinde mutlaka üstü boyanacaktır.

Evvelâ şeriat-ı Muhammediyyeye uymak, onunla bir nizama intizama düzgünlüğe girmek, ondan sonra o tevhidi gönlüne indirmek ve kendi varlığında nefsanîyetinin renkliliğinin gitmesi ile oraya İlâh-î rengin özüne kadar gelmesi ta ki İlâh-î hakikatin kendi hakikatine işlemesi, neticesinde de orada Allah'ın tevhid vahdet rengi oluşmuş olacaktır.

Onun için biz abidlerdeniz, abd demek zâhiri müslümanlıktan da ileri bir hâdisedir, müslümanım demek bir bakıma genel ifade olmasına karşı abd özel bir ifade olmaktadır, kelime-i tevhid'te abduHu ve rasûluHu diyor,

Efendimizin (s.a.v.) abdiyyeti risaletinin önünde geliyor, abd demek, biz bunu direk olarak kul hükmünde çeviriyoruz oysa gerçek abd varlığının tamamını Hakk'a vermiş kendinde hiçbir zerre kadar kimliğinden bir şey kalmamış olandır ve artık onda faaliyette olan İlâh-î varlık orada tecelli etmektedir, hakiki abdiyyet bu, ve ismi ubudet demektir.

Hz. Rasûllüllah'ın kendine ait bir varlığı olmadığından orada tamamen zuhurda olan Zati İlâh-î en geniş mânâ da zuhurda olduğundan onun yaptığı bütün fiiller abdiyyettir.

Yani gerçek abd, bu hakikati ve kendisinde olan İlâh-î hakikatleri de dışarıya iletmesi yani kendinden başkalarına iletmesi de risâlet'tir fakat evvelâ abdiyyet olacaktır, abdiyyet olmadan "ubudet" olmaz "ubudet" olmadan buraya ulaşamaz ve risalet olmaz.

قُلْ أَتَحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ
أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ

(139-) Kul etühaccunena fiyllahi ve HUve Rabbuna ve Rabbüküm* ve lena a'maluna ve leküm a'malüküm* ve nahnü leHU muhlisun;

* Onlara de ki: "Allah hakkında mı bizimle tartışıp duruyorsunuz? Hâlbuki O, bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim işlediklerimiz bize, sizin işledikleriniz size aittir. Biz O'na gönülden bağlanmış kimseleriz."

Mücadelemi ediyorsunuz, Allah hakkında bize delil mi getiriyorsunuz, O hem sizin Rabbiniz hem bizim Rabbimizdir.

Bazı Hıristiyanlar değişik şekilde Allah'ı anlatıp tanıtmaya çalışıyorlar, müslümanlar da Allah Kûr'ân-ı Kerîmde bahsedilen Allah'tır diyorlar, işte bunun üzerinde çekişiyormusunuz O hem sizin Rabbiniz, hem bizim Rabbimizdir diyor.

Sizin amelleriniz size bizim amellerimiz bize, siz isterseniz beşeriyetinizle yaşayın biz İlâh-î varlıkla yaşayacağız ve hayatımız böyle sürdüreceğiz. İşte biz onun için ihlâs ehliyiz, hâlis muhlis tevhid ehliyiz.

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ
كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ أَلَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن
كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

(140-) Em tekulune inne İbrâhîyme ve İsmâyle ve İshaka ve Ya'kube velEsbata kânu huden ev nesara* kul eentüm a'lemü emillahu, ve men azlemü mimmen keteme şehadeten indehu minAllah* ve mAllahu Biğafilin amma ta'melun;

* Yoksa siz, "İbrâhîm de, İsmâîl de, İshak da, Yakub ile Yakuboğulları da Yahudi, ya da hıristiyan idiler" mi diyorsunuz? De ki: "Sizler mi daha iyi bilirsiniz, yoksa

257

Allah mı?" Allah tarafından kendisine ulaşan bir gerçeği gizleyen kimseden daha zâlim kimdir? Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

Yoksa siz, muhakkak ki İbrâhîm ve İsmâîl ve İshak ve Yabub ve oğulları Yahudi ve Hıristiyanlar'dı mı diyorsunuz yoksa, onlar yukarıda da anlatıldığı gibi mü'minlerdi müslümanlardı hepsi, Ey Habibim onlara de ki siz Allah'tan daha iyimi biliyorsunuz bu işleri.

Yeryüzünde tek bir din vardır, o da İslâm dini, Âdem (a.s.) dan başlayıp Hz. Rasûlullah'ta kemâle eren fakat ayrı kitaplar geldiği için onlar ayrı ayrı din zannetmişler, oysa onlar din değil İslâm'ın içinde olan mertebelerdir.

Allah'ın indinde doğruyu gizleyenden daha zâlim kim olabilir, yani "İslâm'a Yahudi, Hıristiyan diyenlerden daha zâlim kim olabilir" deniyor. Mûsâ dini, İsâ dini, terimlerini kullanmak sûretiyle bizim âlimlerimiz de bu suçlamanın altına giriyor. Allah sizin yaptıklarınızdan gafil değildir.

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ
عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

(141-) Tilke ümmetün kad halet* leha ma kesebet ve leküm ma kesebtüm* ve la tüs'elune amma kânu ya'melun;

* Onlar gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorumlu tutulacak değilsiniz.

Onlar bir ümmetti geçtiler kazandıkları kendine oldu, sizin kazandıklarınız da size oldu. Siz onların yapmış olduklarından sorumlu değilsiniz.

258

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَاهُمْ عَن قِبَلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا
عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ

(142-) Seyekulüssüfehäü minenNasi ma vellahüm an kıbletihimülletiy kânu aleyha* kul Lillahil meşriku velmağrib* yehdiy men yeşau ile sıratın müstekiyim;

* Birtakım kendini bilmez insânlar, "Onları (müslümanları) yönelmekte oldukları kiblede çeviren nedir?" diyecekler. De ki: "Doğu da, Batı da Allah'ındır. Allah, dilediği kimseyi doğru yola iletir."

Sefih, kötü kimselerden bazıları dediler ki, kıblenizi siz ne için değiştirdiniz.?

Müslümanlar beş vakit namaz farz olmazdan evvel sabah akşam Kâbe'ye doğru namaz kıyorlardı, sonra namaz farz olunca kible Kudüs'e döndürüldü fakat Efendimiz (s.a.v) önüne Kâbe'yi alıp Kudüs'e doğru namaza duruyormuş, Medineye hicret edilince bu imkân corafi olarak mümkün olmuyor ama, gönlünden hep kendi kiblesine dönme arzusu geçiyormuş.

Sefih kimselerden maksat Hakkikat-i İlâhiyyeyi idrak edemeyen kimseler, eğer bu hadise olmasaydı insânların bir anda müslüman olmaları mümkün olmayacaktı, evvelâ bir insânın İbrâhîmiyyet mertebesinde yani ef'al

mertebesin de kiblesi Kâbe'dir, fakat esmâ mertebesine yükseldiği zaman "Mûseviyyet-kelâmi-ilmî tenzîh" hakikatini idrak etmesi lâzımdır, buraya geldiğinde onun kiblesi zâhiri olarak her ne kadar Kâ'be olsa da öz hakikati olarak Kudûs'tür, yani Mescidil Aksa ve sıfat mertebesi itibarıyla yine oraya dönülür, çünkü Kudûsü Şerif, Kudûs mukaddes yer demektir, yani İlâhi varlığın kudsû, mukaddes olan halidir, ama ne zamanki bu mertebeleri de aşıyor kişi, ancak o zaman gerçek kiblesine yani Zat mertebesine dönmüş olabiliyor, eğer bu mertebeleri yaşamamış olsa idi Zat mertebesinin hakikatini de idrak edemez idi.

259

Zahir olarak şeriat mertebesin de bu mertebeleri idrak edemediğimizden zannediyoruz ki hakiki müslüman olduk ve yüzümüzü Kâ'be'ye döndük oysa yüzümüz farkında olmadan nefsimize dönüktür.

Onlara şöyle de ki, doğuda batıda Allah'ındır.

O kimi dilerse doğru yol üzere hidâyet eder, bu meselelere bir ef'al mertebesinden bakmak vardır bir de Zat mertebesinden bakmak vardır.

Bu hususta daha geniş bilgi (Feth Sûresi) isimli kitabımızda mevcuttur dileyen oraya bakabilir.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ
وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا
جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ
يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ
وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَوُوفٌ رَحِيمٌ

**(143-) Ve kezâlike cealnaküm ümmeten vesetan
litekunu şühedae alenNasi ve yekunerRasûlü
aleyküm şehiyda* ve ma cealnel kıbletelletiy künte**

aleyha illâ lina'leme men yettebi'urRasûle mimmen yenkalibü alâ akıbeyh* ve in kânet lekebiyraten illâ alleziyne hedAllah* ve ma kânAllahu liyudiy'a iymaneküm* innAllahe BinNasi leRauf'un Rahîm;

* Böylece, sizler insânlara birer şahit (ve örnek) olursunuz ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi orta bir ümmet yaptık. Her ne kadar Allah'ın doğru yolu gösterdiği kimselerden başkasına ağır gelse de biz, yönelmekte olduğun ciheti ancak; Resûl'e tabi olanlarla, gerisingeriye dönecekleri ayırd edelim diye kible yaptık. Allah, imânınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz Allah, insânlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.

Ve böylece sizi orta ümmet kıldık;

260

Dengeleyici bir ümmet kıldık mânâsına, terazide iki kefe vardır ama orta yeri denge noktasıdır ve aşağı veya yukarı çıkanın ölçüsü oradan belli olur, işte ortayı gözeten veya hüküm veren bir yere sizi koyduk demek isteniyor.

İnsanların üzerine şahit olursunuz diye sizi gözönünde olan bir ümmet olarak hâlkettik, Peygamberi (s.a.v) de sizin üzerinize şahit olarak kıldık, Cenâb-ı Hakk'ın ümmet-i Muhammed'e vermiş olduğu en büyük lütûflardan biri de budur, orta ümmet yapması yani onu şahadet ümmeti yapması, eğer ümmet-i Muhammed en kemâlde bir ümmet olmamış olsaydı Cenâb-ı Hakk bu şahitlik hadisesini onların üzerine yapmazdı.

Geçmiş ümmetlere müslümanlar şahit olacak, çünkü onların mertebelerinden geçtikleri için onların halleri ortaya getirildiği zaman yani yapmış oldukları ibadetler ve amel defterleri ortaya getirildiği zaman, bu doğrudu bu yanlıştı diyerek onların yaptıklarına şahit olacaklar, bilirkşi hükmünde olacak ahirette ümmet-i Muhammed, bilirkşi olması içinde o hadisenin tamamına kişinin vâkıf olması lâzımdır.

Peygambere (s.a.v) kim tabi olacak diye ümmeti imtihan etmek için kibleyi değiştirdik, bizlerin de, bizden öncekilerin de, bizden sonrakilerin de imtihanı vardır, kişi

hakiki tarikatta sırat-ı müstakıym üzere hayatını sürdürüyorsa, ona sen şimdi esmâ mertebesindesin Muhammediyet mertebesi biraz dursun dendiğinde bakalım onu dinleyip itaat edecek mi, bilelim yani fiile ortaya çıksın, Peygamberlerine (s.a.v.) tabi oldular mı olmadılar mı, ahirette biz bilmiyorduk demesinler kendi fiillerini kendileri ortaya koysun bizde bunu görelim.

Bu oldukça zor bir iştir, yani Kâbe'den Kudsü Şerife dönmek zor gelir biraz ancak Allah'ın hidâyet verdiği kimselere bu kolay gelir, Allah onların imânlarını da ziyadeleştirir.

Muhakkak ki Allah Rauf ve Rahim'dir.

261

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

(144-) Kad nera tekallübe vechike fiys Semai, felenüvelliyenneke kıbleten terdaha* fevelli vecheke şatralMescidil Haram* ve haysü ma küntüm fevellu vucuheküm şatrehu, ve innelleziyne utülKitabe leya'lemune ennehülHakku min Rabbihim* ve mAllahu Biğafilin amma ya'melun;

*(Ey Muhammed!) Biz senin çok defa yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu (vahiy beklediğini) görüyoruz. (Merak etme) elbette seni, hoşnut olacağın kıbleye çevireceğiz. (Bundan böyle), yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzünüzü hep onun yönüne çevirin. Şüphesiz kendilerine kitap verilenler, bunun Rabblerinden (gelen) bir gerçek olduğunu elbette bilirler. Allah, onların yaptıklarından habersiz değildir.

Mutlak biz senin yüzünü semaya çevirdiğini görüyoruz, elbette seni razı olduğun kibleye döndüreceğiz.

Yüzünüzü artık Mescidil Haram'a döndürün, bu Âyetle kişi Zat mertebesine geçmiş oluyor, yani ef'al, esmâ, sıfat mertebelerini bitirip Zat mertebesine intikâl ediyor, bunları evvela ilm'en kelime olarak bilmek gerekiyor sonra da yaşama intikal ettirmek gerekiyor.

Bu hâdise bir Berât gecesinin sabahından sonraki günde meydana gelmiştir, Berât gecesinin hakikatlerinden biri de işte budur, öğlen veya ikindi namazının esnasında bir sıra kadar bir cemaat varmış ve namaz sırasında bu Âyet gelince oldukları yerde dönmüşlerdir, böylece Kudüs Şerif kible olarak başlanan namaz Mescidil Haram kiblesinde tamamlanmış olmaktadır.

Nerede olursanız olun artık yüzünüzü oraya döndürün,

262

yani Zat mertebesine döndürün.

Kendilerine kitap verilen o kimseler kesin olarak bilirler ki o Rablerinden bir Hakk'tır.

Allah onların yaptıkları amellerden gafil değildir.

وَلَنْ أَنْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا
أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ
بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مَنْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ
الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ

(145-) Ve lein eteytelleziyne utülKitabe Biküllü Âyetin ma tebiu kibletek* ve ma ente Bitabi'ın kibletehüm* ve ma ba'duhüm Bitabi'ın kiblete ba'din, ve leinitteba'te ehvaehüm min ba'di ma caeke minel ilmi, inneke izen le minezzalimiyn;

* Andolsun, sen kendilerine kitap verilenlere her türlü mucizeyi getirsen de, onlar yine senin kiblene uymazlar. Sen de onların kiblesine uyacak değilsin. Onlar birbirlerinin kiblesine de uymazlar. Andolsun, eğer sana gelen bunca ilimden sonra onların arzu ve keyiflerine uyacak olursan, o takdirde sen de mutlaka zalimlerden olursun.

Sen onlara her türlü Âyetleri de göstersen yani işaretleri de getirsen onlar senin kiblene tabi olmazlar yani Yahudiler ve Nasraniler, çünkü onlar esmâ ve sıfat mertebesin de olduklarından kibleleri Kudûstür.

Sen de onların kiblesine tabi olacak değilsin, çünkü Zat mertebesi olduğundan geriye dönmezsın.

Onlardan bazıları bazılarının kiblesine tabi olurlar, eğer ilim sana geldikten sonra sen onların hevalarına tabi olursan yani hakikat sana geldikten sonra sen tekrar onların eski hevalarına tabi olursan, muhakkak ki zâlimlerden olursun, nefesine zulmedenlerden olursun, çünkü Zat mertebesine yol açılmışken sen tekrar gider ef'al ve esmâlarla meşgul olursan sen zâlimlerden olursun.

263

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا
مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

(146-) Elleziyne ateynahümül Kitabe ya'rifunehu kema ya'rifune ebnaehüm* ve inne feriykan minhüm leyektümunelHakka ve hüm ya'lemun;

* Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Peygamberi) oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Böyle iken içlerinden birtakımı bile bile gerçeği gizlerler.

Kendilerine kitap verilen kimseler kendi çocuklarını tanıdıkları gibi Peygamberi (s.a.v.) tanırlar, onların arasından bir grup bildikleri halde hem kendilerinde hem dışarda. Hakk'ı gizlerler.

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

(147-) ElHakku min Rabbike fela tekûnenne minel mûmteriyn;

* Hakk (ancak) Rabbindendir. Artık, sakın şüpheye düşenlerden olma!

Hakk senin Rabbindendir, sakın şüphecilerden olma.

وَلِكُلِّ وِجْهَةٍ هُوَ مُوَلِّيٰهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ
بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا

إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

(148-) Ve liküllin vichetün huve müvelliyyha festebikul hayrat* eyne ma tekûnu ye'ti Bikümullahu cemiy'a* innAllahe alâ külli şey'in Kadiyr;

* Herkesin yöneldiği bir yön vardır. Haydi, hep hayırlara koşun, yarışın! Nerede olursanız Allah hepinizi bir araya getirir. Şüphesiz, Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter.

264

Bütün yüzler için bir yön vardır ve hayırlı işlerde yarışın, nerede olursanız olun Allah sizi bir araya toplar, muhakkak ki Allah herşey üzerine Kadir'dir, yani sizi dünyada da toplar, kıyamette de toplar.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ
لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا
اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

(149-) Ve min haysü haracte fevelli vecheke şatral Mescidil Haram* ve innehu lelHakku min Rabbike, ve mAllahu Biğafilin amma ta'melun;

* (Ey Muhammed!) Nereden yola çıkarsan çık, (namazda) Mescid-i Haram'a doğru dön. Bu, elbette Rabbinden gelen gerçek bir emirdir. Allah, sizin işlediklerinizden asla habersiz değildir.

Ve nereden çıkarsanız çıkın Mescidil Haram tarafına yüzünüzü döndürün, bu size Rabtan bir Hakk'tır, Allah sizin yaptıklarınızdan gafil değildir.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ
مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ

شَطْرَهُ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ
فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَا تَمِمْ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

(150-) Ve min haysü haracte fevelli vecheke şatral Mescidil Haram* ve haysü ma küntüm fevellu vücuheküm şatrehu, li ella yeküne linNasi aleyküm hucetün, illeleziyne zalemu minhüm fela tahşevhüm vahşevniy ve liütimme nı'metiy aleyküm ve lealleküm tehtedun;

* (Ey Muhammed!) Nereden yola çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. (Ey mü'minler!) Siz de

nerede olursanız olun, yüzünüzü Mescid-i Haram'a doğru çevirin ki, zalimlerin dışındaki insânların elinde (size karşı) bir koz olmasın. Zalimlerden korkmayın, benden korkun. Böylece size nimetlerimi tamamlayayım ve doğru yolu bulasınız.

Nereden çıkarsanız çıkın yüzünüz Mescidil Harama döndürün, oraya dönün ki, sizin üzerinize delil olmasın, yani Mûseviler Hıristiyanlar kiminiz o tarafa kiminiz bu tarafa dönüyorsunuz diye sizinle alay etmesinler, onlardan zulmeden bazı kimselerden korkmayın, Benden korkun, Bende sizin üzerinize olan nimetimi tamamlayayım, umulur ki böylece hidâyeti, doğru yolu bulmuş olursunuz.

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ
وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

(151-) Kema erselna fiyküm Rasûlen minküm yetlu aleyküm ayatına ve yüzekkiyküm ve yüallimükümül Kitabe vel Hikmete ve yüallimüküm ma lem tekünu ta'lemun;

* Nitekim kendi aranızdan, size âyetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik.

Sizden bir peygamber gönderdik, Âyetlerimiz size okur, ve size kitabı talim eder ve hikmeti talim eder, yine sizin bilmediğiniz şeyleri size öğretir, size böyle bir peygamber irsal ettik gönderdik deniyor.

Bu Rasûl başta Rasûlüllah (s.a.v.) olmak üzere bütün müslümanlara gelmiş olan bir Râsûl, ama bunu özelleştirirsek, içinizde özünüzde bir peygamberlik mertebesi sizde vardır, herbirerlerimize Zat mertebesi

itibarıyla Cenâb-ı Hakk böyle bir irsal, râsûl, bir melek veya bilgi gönderir, Zat mertebesine ulaşıldığı zaman, sizin

266

içinizden size bir zuhurat, kemâlat, idrak gelir, bizim Âyetlerimizi size o makamdan okur, yani artık kendi kendinize yeni düşünceler üretirsiniz yeni İlâh-î bilgiler açılımlar olur siz de, ve bu şekilde sizi temizler paklar, benliğinizden, nefsanîyetinizden paklar ve kitabın hakikatlerini size talim ettirir ve kitabın içerisinde mevcut hikmetleri size bildirir, bilmediğiniz şeyleri ilham vasıtasıyla size talim eder, öğretir diyerek burada tam tasavvufun hakikatinden bahsediliyor.

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ

(152-) Fezküruniy ezkûrküm veşküruliy ve la tekfurun

* Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.

O halde Beni zikredin, size bu kadar nimetler verdiğim için beni zikredin, Bende sizi zikredeyim, yani siz Beni kendi lisanınızla zikredin Bende sizi kendi lisanımla zikredeyim, o zaman Ben sizde zuhura gelmiş olacağım sizin varlığınız ortadan kalkmış olacak, işte bu hale de şükredin, sakın ha bunu inkâr etmeyin, perde çekmeyin bu hâle ve kendinizi tekrar gaflete düşürmeyin.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ

الصَّابِرِينَ

**(153-) Ya eyyühelleziyne amenüste'ıynu
BisSabri vesSalati, innAllahe ma'asSabiriyn;**

* *Ey imân edenler! Sabrederek ve namaz kılarak Allah'tan yardım dileyin. Şüphe yok ki, Allah sabredenlerle beraberdir.*

Ey imân edenler sabırla ve salât ile namaz ile isteyin, muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, aslında Allah her zaman her yerde herbirerlerimizle beraberdir, hangi

267

hâl ve şeriat içerisinde olursak olalım yeter ki biz bunu idrak edelim, işte sizinle beraberim demesi bu hakikati idrak edin, anlayın Ben sadece o merteye de değil bütün mertebelerde sizinle beraberim ancak bunu bilerseniz siz de bunu yaşamış olursunuz.

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا
تَشْعُرُونَ

**(154-) Ve la tekulu limen yuktelu fiy sebiyillahi
emvat* bel ahyâün ve lâkin la teş'urun;**

* *Allah yolunda öldürülenlere "ölüler" demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezsiniz.*

Sakin Allah yolunda ölenlere ölüler demeyesiniz, onlar hayattadır siz onları şuur edemezsiniz.

Burada zâhir mânâda şehitlerden bahsediyor ama bâtın mânâda ve daha geçerli bir mânâ ile çünkü herkes savaşta şehit olmaz ama müşahede ehli olur, ilim yolunda müşahede ehli olur, şehit demek, müşahede, şahit olan mânâsınadır, insân savaşa girmeden nefis savaşında da şehit olur işte gerçek şehitte onlardır.

Efendimizin (s.a.v.) "Küçük savaştan büyük savaşa gidiyoruz" diyerek büyük savaş olarak nefis savaşını belirtmiş ve onun da bir ömür boyu süreceğini söylemiştir,

işte kendi halini Allah'a teslim etmiş olan ve kendi varlığında İlâh-î varlığı idrak etmiş olan kimse müşahede ehli olduğundan şehit hükmündedir, şahit hükmündedir.

Her ne kadar kendi varlıklarını teslim ettiklerinden ölü hükmün de iseler de siz onlara ölüler demeyiniz, mutlak onlar hayattadır ve siz onların yaşantılarını idrak edemezsiniz, çünkü onlar İlâh-î varlıkla birlikte yaşamaktadırlar, ta ki oraya ulaşınca kadar onları anlayamazsınız.

268

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ
وَالْأَنْفُسِ وَالْثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

(155-) Ve leneblüvenneküm Bişey'in minelhavfi velcuı ve naksın minel emvali vel enfüsü vessemerat* ve beşşirisSabiriy;

* Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele.

Burada daha baştaki çalışmalara geçiyor, siz herhangi bir şeyle imtihan olmadan bu dünyadan gideceğinizi zannediyorsunuz diye kişinin bireysel haline dönerek çalışmaların neler olması gerektiğini kayda alıyor.

Korku ile açlık ile mallarınızın noksanlığı ile nefisleriniz ile yani bedenlerinizle ve mallarınızın eksikliği ile imtihan olunmadan bu dünyadan gideceğinizi zannediyorsunuz, eğer hangimiz bunların noksanlığında üzülüyorsak, çok sıkılıyorsak demek ki bizim daha beşeriyetimiz var ki, benliğimiz olduğundan ve benliğimize de o eksiklikler zarar verdiğinden üzüntüye sebep oluyor, demek ki daha kemâle erememişiz.

Bunları evvela sabrederek dayananları sen müjdele, işte gayret ettiği zaman Allah aynı zamanda onlarla beraberdir.

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

(156-) Elleziyne iza esabethüm müsıbetün kalu inna Lillahi ve inna ileyhi raciun;

Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler.

O kimseler ki, kendilerine bir musibet isabet ettiği zaman, "mutlak biz Allah içiniz ve yine biz mutlak O'na döneceğiz" derler.

269

Tasavvuf hakikatlerinden önemli bir hakikat daha ortaya gelmekte, "**muhakkak biz Allah içiniz**", bütün insânlar böyle der demiyor, bazı insânlar var ki bir zorlukla karşılaştıklarında bunu kolaylaştırmak için, "biz Allah içiniz", yani Allah'ın zuhur mahalliyiz demek istiyor ve "yine biz O'na döneceğiz", yani bu dünyaya geldik bir beşeriyet elbisesi giydik ama bizim aslımız ruhen Hakk'tır ve O'na döneceğiz, kısa bir süre sonra bu beşeriyetimizden çıkacağız, derler.

Bu kimseler aynı zamanda ibadet ehli olup hep kibleye Kâbe'ye dönüktürler, işte sadece şekil olarak dönmek yeterli değildir onun bireysel varlıkta da inkılâbı, zuhuru gerekiyor.

Burada evvelâ bir gruptan bahsediyor, genel olarak mü'minler ya da müslümanlar demiyor, musibetten zâhiri olarak sıkıntı veren şeyler anlaşılıyor fakat hakikat mânâsıyla Hakk'tan gayri ne isabet etmişse irfan ehline o musibettir, isterse zarar verici hadise olmasa da, gerek sözle gerek fiille Hakk'ın dışında ne ulaşmışsa hepsi musibettir. Yâni isabet etmiştir.

Sonra dediler ki biz Allah'ın zuhurlarıyız, çünkü bir kimsenin kendi kendine bir kimliği yoktur, kendi kendine yaşam imkânı da yoktur, hiç birşeyi yoktur, işte insânda devam ede gelen bir tecelliler manzumesi vardır ve bu da

İlâh-î tecelliyattan başka bir şey değil, biz insânları böyle ayakta tutan da bu İlâh-î tecellilerin devamlılık üzere olmasıdır, bu tecelliler kesildiği anda buna ölüm denilen hadise oluşmaktadır.

Bütün insânlara olan tecelliler ile irfan ehline olan bu tecelliler arasındaki fark şöyledir; irfan ehli bunları bilerek müşahede eder, yani gelen hayat akışının Allah'ın Hayy esmâsından geldiğini bilerek yaşar, diğerleri ise bunun farkında olmadan gaflette bir yaşam içerisinde oldukları halde, irfan ehli kendilerinde oluşan hayatın ve diğer oluşumların Allah'ın Esmâ-i İlâhiyelerinin zuhuru olduğunu bilerek düşünerek bu sözü söylerler, ve irfanîyetleri yönünden "muhakkak biz Allah içiniz, yani Allah'ın zuhur

270

yerleriyiz" derler.

İnsân denilen varlık olmamış olsaydı Allah'ın İlâh-î kemâlâtı zuhura çıkmazdı, âlemlerde madeniyat mertebesinden, bitkilerde nebatat mertebesinden çıktı, hayvanlarda hayvanat mertebesinden çıktı ve insânlar'ın meydana gelmesi bu İlâh-î tecellilerin zuhura çıkmasıydı.

İnsân olmasaydı Cenâb-ı Hakk'ın ne Zâtını tanımak mümkün olacaktı, ne de müşahede etmek, işte bir takım kimseler dediğimiz irfan ehli bildiler ki, muhakkak ki; biz yine O'na döneceğiz, yani Zat âleminden geldik, ef'al, esmâ, sıfat mertebelerini yaşadık, Vahidil Kahhar hükmüyle bizdeki bütün bu Esmâ-i İlâhiyye kahrolacak Vahid ve Kahhar olan Allah kalacak yani "ileyhi" dediği hüviyet-i mutlaka'dır, O'nun hüviyetine döneceğiz, yani Allah'a döneceğiz, çünkü oradan geldik, burada bir sûret gösterdik, O'na döneceğiz, ölümle, işte bu ölümü zaruri ölümle yapmadan evvel ihtiyari ölümle yapmamız bize çok şeyler kazandıracaktır, eğer zaruri ölümle buradan gidersek kendimizi ve bu hakikatleri bilememiş olacağız ama ihtiyari ölümle ölüp bugünden O'na dönebilirsek, o zaman hiçbir sorunumuz kalmamış olacaktır, "ölmeden önce ölünüz" Hâdis-i Şerif'inde de belirtildiği gibi ölürsek işte bugünden ona dönüşmüş oluyoruz, çünkü artık fizik bedenimiz diye bir şey kalmamış oluyor, kalmamış derken

bu fizik bedenin var yine yaşıyor ama artık onu da Allah'ın tecellisi olarak görüyorsun kendine ait bir varlık olmadığını anlıyorsun çünkü Hâdis-i Şerifte "vücutike zenbike" vücudunu sen vücut olarak bildiğin sürece sana ait bir şey olarak bildiğin sürece bu senin en büyük günahındır, bundan daha büyük günahın olamaz diyor.

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُهْتَدُونَ

271

(157-) Ülâike aleyhim salevatun min Rabbihim ve rahmetün ve ülâike hümül mühtedun;

* *İşte Rableri katından rahmet ve merhamet onlardır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır.*

İşte onların üzerine Rab'lerinden bir salâvat vardır, Rab'lerinden güzellikler vardır bu kimseler için, daha bu dünyada iken ve bunlara rahmet vardır, işte bu kimseler hidâyeti bulmuş yani Hâdi isminin tecellisinde olan ve herbirerleri kendilerinin mehdileri olan kimselerdir, kendi varlıklarının, vücut mülkiyyetinin mehdileri kendileri olmuşlardır, genele olan Mehdi'yi beklemek yerine sendeki Mehdi'yi ortaya çıkarman senin için çok faydalı olacaktır.

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ

بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

**(158-) İnnesSafa velMervete min şeairillah*
femen haccel Beyte evi'temera fela cünaha aleyhi en
yettavvefe Bihima* ve men tetavve'a hayren
feinnAllahe Şakirün Aliym;**

* Şüphesiz Safa ile Merve, Allah'ın (dininin) nişanelerindedir. Onun için her kim hac ve umre niyetiyle Kâbe'yi ziyaret eder ve onları da tavaf ederse, bunda bir günah yoktur. Her kim de gönlünden koparak bir hayır işlerse, şüphesiz Allah onu bilir, karşılığını verir.

Safa ve Merve tepeleri Allah'ın işaretlerindedir, yani bir başka ifade ile Allah'lık işaretlerindedir, nasıl ki kişi ikâmet ettiği yerden gidip hacı oluyor sonra tekrar asli vatanına dönüyor işte onun gibi, Safa mutlak safiyet demektir, kendi saflığını idrak etmesi kişinin Safa tepesine çıkmasıdır, safiyete ermesi, Merve de mürüvettini, kendi hakikatini idrak etmesi, iyiliklerini güzelliklerini idrak etmesidir.

Safa'dan Merve'ye doğru başlayan bir seyir vardır, bir

272

de Merve'den Safa'ya doğru bir seyir vardır, Safa'dan Merve'ye gitmek Akli Küll'den Nefsi Külle nüzul etmek, inmek, Merve'den Safa'ya gitmek ise Nefsi Küll'den Akli Külle yönelmektir.

Safa ve Merve'de yazılan satırlardan birkaç cümle:

SAİY'DE DÜŞÜNCE

Hac niyetiyle MEKKE'ye gelen kişi.

Ravzayı ziyarettir hemen ilk işi.

Kimse durduramazki bu gidişi.

Yaradana karşı gelmek olur mu?

Sonra gidilir Kâ'beye başlar tavaf.

Dönerler çağrışılar Yarab af, af.

Türlü renkli İnsanlar olur bir tuhaf.

Hakkın huzurunda renk ayrımı olur mu?

*Tavaftan sonra hemen geçilir Saiy'e.
Safa için yürünür ileriye.
Az sonra çıkarsın safada tepeye.
Nereye çıktığını bilmemek olur mu?*

*SAT gönlünde huzur ve safa halidir.
Sırrın saflaşması baka halidir.
Fe ise Hakta fani olmaktır.
Bu hali duymamak bilmemek olur mu?*

*Saiy için Safadan çıkarsın yola.
Hızlı yürünür yolda verilmez mola.
Yeşil direklerde yapılır hervele.
Hervelenin aslını bilmemek olur mu?*

273

*Nihayet varılır karşıda Merveye.
Bağzılar yürürler geçerler ileriye.
Dönülmez başlanan bu işten geriye.
Mervenin aslını bilmemek olur mu?*

*Mim Makamı Muhammeddir iyi anla.
Rı rahmettir dağılmadan hemen topla.
Vav ile verilir lütf geri kalma.
Bu lûtufları toplamamak olur mu?*

*Birinci Şaftta nefsi Emmareden kaç.
Gönlünden manâ âlemine bir kapı aç.
Varlığına aldığı nurları saç.
Bu nurları hiç bilmemek olur mu?*

*İkinci Şaftta Levvameden uzaklaş.
Gözünde olsun her zaman akan yaş.
Bunları kendine hâl yap yavaş yavaş.
Kâl'den geçmeden hale ermek olur mu?*

*Üçüncü Şaftta Mülhimededen'de geç.
Gönlünde doğacak huzuru lûtfu seç.
Manâ âleminin kapılarını aç.
Kapıyı açmadan girmek olur mu?*

*Dördüncü Şaftta Mutmainneye yaklaş.
Ruh ilen Nefsini ediver kardeş.
Sırrına olurlar ikiside yoldaş.
Sulh yapmadan hakka varmak olur mu?*

274

*Beşinci Şaftta gelir Radiye hali.
Gözün aç bu halleri kaçırma bali.
Korkma sakın devam et olmassın deli.
Korku ile yapılan tamam olur mu?*

*Altıncı şaftta kabul olur amelin.
Durmadan Hakkı söyler gönlün ve dilin.
Hakk için açılır alır verir elin.
Bu el dil gönül Hakktan gayrı olur mu?*

*Yedinci Şaftta sondur yapılan Saiy.
Gönlünü dinle sana senden gelir Vahiy.
Yaptıklarını anladınsa ya Ehiy.
Celâl ve Cemâl zuhurunda perde olur mu?*

*Merve tepesinde biter Saiy'nin sonu.
Üç koşmak dört yürümek sandınsa onu.
Tekrarlama yeniden bu İlâhi oyunu.
Suret ehlinin yaptığı şey olur mu?*

*Yeşil direklerde yapılır Hervele.
Kudretini izhardır iyi bil hele.
Böyle güzel hâl bir daha gelmez ele.
Bu halleri suretten sanmak olur mu?*

*Saiy'nin SE'si bilki Sekine halidir.
Her şeyde Sükünet ve huzur iledir.
Burada hitap göz ile gönüledir.
Gözsüz ve gönülsüz bu işler olur mu?*

275

*Saiy'nin Ayın'ı gören gözdür bakana.
O gözlerden gönüle bakan bakana.
Manâ âleminde gülleri kokan kokana.
Yaklaşmayıp uzak durmak olur mu?*

*Saiy'nin ye'si Yakiyn ehli olmaktır.
Hakkı her yerde ve kendinde bulmaktır.
Sırrı tevhide hem Vahdete dalmaktır.
Bu hallerde ölüpte kalmak olur mu?*

*Ey can bu haller Siret ehli içindir.
Suret ehli bilmez geçiş niçindir.
Yaradan göstermiş en güzel biçimdir.
Bu hallere gaflet ilgisizlik olur mu?*

Bunlar hakikat ve marifet mertebelerinde yapılan say, bir de şeriat mertebesinde yapılan say vardır, bilindiği gibi say Safa ve Merve tepeleri arasında yapılan gidiş geliş, şeriat mertebesi sadece oradaki fiilleri fiziki olarak yerine getirmekten ibarettir, tarikat mertebesindeki yaşantısı itibariyle oraya gittiğin zaman oradaki gidiş. Gerek tavaf gerek say üç defası koşularak hızlı adımlarla yapılıyor tabii olarak hükmü böyle, şeriat mertebesinde bunun niçin yapıldığı bilinmez ama yapılır, tarikat mertebesinde yapılır ve niye yapıldığı da bilinir, birinci gidiş nefsi emmâreden kaçmak uzaklaşmak yani, geriye dönüş nefsi levvâme'den kaçmak, üçüncü gidiş nefsi mülhîmeden kaçmak koşarak gitmek, bundan sonraki dört gidiş geliş sakin sakin yavaş yavaş yapılmakta çünkü o mertebeler orada oturmakta, artık insânın üzerinde ve nefsanîyetten fazla bir şey kalmamaktadır, mutmainne de tatmin olmuş olarak huzurlu, radiye de yine oranın rızalığı üzerine, mardiyye de rızalanmış olarak safiyede de kendi safiyetini idrak ederek,

276

işte bu safiyeye ulaştıktan sonra hakikat mertebesinde gerçek Safa'ya ulaşılmış oluyor, hakikat mertebesi de oradan başlıyor.

Kim ki Beyti hac ederse ve umreyi de yaparsa onun üzerine günah yoktur ve bu iyi bir iş olmuş olur yani iyi bir ibadet olmuş olur.

Hac bilindiği gibi Hakkikat-i İlâhiyye'de Cemâlûllah'ı seyirdir, umre ise Hakkikat-i Muhammediye'de Hakkikat-i Muhammediye'yi seyir, işte bunların ikisini de yaparsan günah olmaz yani Hakkikat-i Muhammediye'yi de idrak edersen Hakkikat-i İlâhiyye'yi de idrak edersen bu suç unsuru olmaz hatta çok daha iyi olur.

Ve bunu böyle yaparsa daha hayırlı olur, yani ikisini de yaparsa, bakın ikisine de ayrı bir kimlik veriliyor, yani Hakkikat-i İlâhiyyeyi Hakkikat-i Muhammediyye'nin içerisinde gizlemiyor, iki mertebesinde hakkını veriyor, eğer umre yani Hakkikat-i Muhammediye mertebesi olmasaydı Hakkikat-i İlâhiyyenin kapsamı içerisinde

kalacak ve kendi şahsiyetini o mertebenin özelliğini ortaya koyamayacaktı. Bunun bir başka ifadesi de Hz. Rasûlullah'ın (s.a.v) Medine'ye gönderilip yani Zat mahallinde çıkıp, kendi bayrağını açması dolayısıyla ilân etmesi, eğer Hz.Rasûlullah'ın kabri Kâbe-i Şerifte olsaydı, ikinci derece ziyaret yeri olurdu ve Kâbenin gölgesinde kalırdı ama Cenâb-ı Hakk ona bir muhtariyet verdi yani Hakkikat-i Muhammediyye'ye kendi Habibine bir saltanat verdi, onun için Medine şehrini ona tahsis etti ve orada onun bayrağı dalgalanıyor, Kâbe-i Şerifte de Ulûhiyyet bayrağı dalgalanıyor, işte kim bu iki hakikatin özelliğininide idrak ederse "tetavve" yapmış olur yani en güzelini yapmış olur.

Muhakkak ki Allah şükredenleri bilicidir, şeriat mertebesi itibarıyla şükredenleri bilir, aslında buradaki ifade kendisi şükredicidir demek, işte kim bu hakikatleri idrak etti onlar çok büyük şükrandalardır zaten.

277

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا
بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ

**(159-) İnnelleziyne yektümune ma enzeln
minel beyyinati velhüda min ba'di ma beyyannahü
linNasi fiyl Kitabı ülaike yel'anühümullahu ve
yel'anühümüllâ'inun;**

* İndirdiğimiz apaçık delilleri ve hidâyeti Kitap'ta açıklamamızdan sonra onları gizleyenler var ya, işte onlara hem Allah lânet eder, hem de bütün lânet etme konumunda olanlar lânet eder.

Ama şu kimselere gelince onlar kendilerine göndermiş olduğumuz hidâyetleri ve beyan ettiklerimizden açık bilgilerden bazılarını gizlediler.

Yukarıda beyan edilenleri ve açığa çıkaranları anlattı, burada da kendilerine kitap verilenlerden bunları örtenleri anlatıyor.

İşte Allah'ın lâneti o kimselerin üzerinedir hatta lânet edilen kimselerin dahi lâneti o kimselerin üzerinedir, ne kadar büyük bir ihtar, bunlar nefsi emmâreleriyle yaşayan kimselerdir.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

(160-) İlleleziyne tabu ve aslehu ve beyyenu feülâike etubü aleyhim* ve enetTevvabür Rahiym;

* Ancak tövbe edip durumlarını düzeltenler ve gerçeği açıkça ortaya koyanlar (lânetlenmekten) kurtulmuşlardır. Çünkü ben onların tövbelerini kabul ederim. Zira ben tövbeleri çok kabul ederim, çok merhamet ederim.

Ama bunlardan bazıları tövbe ettiler ve hallerini islah ettiler ve beyan ettiler, işte o kimselerin tövbeleri kabul edilir, Bende tövbelerini kabul ederim ve merhamet ederim, diyor Cenâb-ı Hakk kendi ağzından.

278

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

(161-) İnnelleziyne keferu ve matu ve hüm küffarun ülâike aleyhim la'netüllahi vel Melâiketi venNasi ecmeiyn;

* Fakat âyetlerimizi inkâr etmiş ve kâfir olarak ölmüslere gelince, işte Allah'ın, meleklerin ve bütün insânların lâneti onların üstünedir.

O kimselerki inkârları üzere öldüler, işte Allah'ın lâneti onların üzerinedir, meleklerin ve insânların hepsinin lâneti onların üzerinedir.

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ

(162-) Halidiyne fiyha* la yuhaffefü anhümül azabu ve la hüm yünzarun;

* Onlar ebedî olarak lânet içinde kalırlar. Artık ne kendilerinden azap hafifletilir, ne de yüzlerine bakılır.

Onlar o lânet içerisinde kalacaklardır, yani cehennem de kalacaklardır, onların azabı hafifletilmez, onlara bakılmaz artık, onlarla kimseler ilgilenmez.

وَالْإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

(163-) Ve ilâhüküm İlâh'ün Vahid* lâ ilâhe illâ HUverRahmanurRahîm;

* Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır. O'ndan başka ilâh yoktur. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا

279

مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

(164-) İinne fiy halkıs Semavati vel Ardı vahtilafilleyli vennehari vel fülkilletiy tecriy fiylbahri Bima yenfe'unNase ve ma enzelAllahu mines Semai min main feahya Bihil'Arda ba'de mevtiha ve besse fiyha min külli dabbetin, ve tasrıyfir riyahı vessehabil müsahhari beynesSemai vel Ardı le âyâtin li kavmin ya'kılun;

* Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insânlara yarar sağlayacak şeylerle denizde seyreden gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirip kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiği yağmurda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve gökle yer arasındaki emre amade bulutları evirip çevirmesinde elbette düşünen bir topluluk için deliller vardır.

Muhakkak ki semavat ve arzın hâlkedilişinde, gece ile gündüzün ihtilâf etmesinde, deniz içerisinde giden gemilerde, insânlara faydası olur, Allah'ın gökyüzünden indirdiği suda, onunla yeryüzüne hayat verir, öldükten sonra, ve her türlü gezen dolaşan hayvanları yeryüzüne yaymasında, rüzgarları yürütmesinde ve bulutları teshir etmesinde, sema ve arz arasında Âyetler vardır, akileden kavimler için.

Bakın bu sayılan şeylerin hepsi âyettir, Âyet ise Kûr'an demektir, yani bu âlemde gördüğümüz ne kadar şey varsa hepsi Âyet ve bunların hepsi de Kûr'andır gördüğümüz bütün bunlar, bunların büyüklerine bilindiği gibi sûre deniyor.

Burada afaktaki Âyetler sayılıyor;

Semavat ve arzın hâlkedilişinde Âyetler var, bütün bu âlemler yok iken semavat ve arz neredeydi ve bu semavat ve arz dediğimiz şey ne kadar geniş bir alanı kaplamış ki daha en son gelişmiş cihazlarla dahi sonunun bulunup

280

ulaşılması mümkün değil, şekli bilinmeyen bir fezada yaşıyoruz, ve üzerine bastığımız yeryüzü dahi tam olarak bilinmiş değil, şimdi zâhirde bunun böyle oluşu gibi bir de

bâtında oluşu var, semavat bir bakıma bizim gönül Âlemimizi, iç âlemimiz, hani Kudsi Hâdiste "Ben yere göğe sığmam mü'min kulunun gönlüne sığarım" diyor, bizim iç âlemimiz bizim fezamız nasıl bir âlem nasıl bir oluşumdur, "vel Ard" ve yeryüzü, beden mülkümüz arzımız nasıl bir arzdır acaba buraya insânı daha indirebildik mi, Âdem'i yeryüzüne ayak bastırabildik mi, cennetten buraya indirebildik mi, Havva ile buluşturabildik mi, çocuklarını meydana getirebildik mi?

Gece ile gündüzün ihtilâf etmesinde yani yer değiştirmesinde, gece ile gündüz neden oluyor? Gece ile gündüz diye bir şey yok aslında, güneşin ve dünyanın dönmesi sûretiyle arkada kalan kısma gece ve diğer kısma gündüz diyoruz, demek ki bunlar hepsi izafi, sonradan meydana gelen şeyler, işte bizde eğer şöyle Yüz km kadar yukarıya çıkarsak ne gece ne gündüz kalıyor hep mavi bir karanlık kalıyor, sonsuz bir varlık, âlem kalıyor işte gecenin ve gündüzün olmadığı bir yere ulaştığımız zaman, o anda zaman da kalmadığından, yani öğle, ikindi, akşam (v.s.) gibi namaz da kalmıyor, o zaman kalktım yattım, geç kaldım hükmüde kalmıyor ama ancak kişi oraya ulaştığı zaman, kendi vahdetine tekliğine ulaştığı zaman oluyor. Bu beden bizde olduğu müddetçe bu şekle fiilen fiziken ulaşmamız mümkün değil ama gönülden ulaşmamız mümkün, gece ile gündüzün gelmesi demek bir bakıma beşeriyet halindeyken seni nefsanîyetinin sarması gece yani nefis karanlığına düşmen gece, gündüz de akıl aydınlığına çıkman ve bu birbirini izleyerek, devam ederek yaşıyor, hakikat yönünden baktığımız zaman gece fenâfillâh yani kişinin kişiliğinin ortadan kalkması ve de âlemin ortadan kalkmasıdır, gündüz Bakâbillâh Hakk'ta baki olmak, herşeyin meydana çıkması gibidir.

Deniz içinde giden gemiler, o geminin o ağırlığıyla suyun üzerinde durması nasıl oluyor? İşte Cenâb-ı Hakk İnsân

281

oğlu na öyle bir akıl vermiş ki, işte bizde bu vücût gemisini Muhammediyyet deryasında ne kadar güzel yüzdürürsek ondan faydalanmış oluyoruz.

Allah'ın semâdan indirdiği suyla yani yağmurla öldükten sonra yeryüzüne hayat vermesi, demek ki gökyüzünden yeryüzüne yağmur inmese yeryüzü kuruyup kalacak, şte bizim de gönül âlemlerimize inen Allah'ın Zatından İlâh-î yağmurlar olmasa, vahdet yani hayat suları olmasa bizde ölüp gideceğiz, yani kuruyup gideceğiz, işte hep İlâh-î tecelliyat hayat suyu bizi hayatta tutuyor, bizde zaman zaman beşeriyetimize dönüp ölüyoruz ama yeni gelen tecellilerle İlâh-î varlığımızı idrak edip tekrar diriliyoruz.

Her türlü hareket eden hayvanları da yaydı yeryüzüne, yani beden mülkümüze de türlü türlü nefsanî varlıkları yerleştirdi, bunlarda birer işarettir.

Ve rüzgârların önüne bulutları katarak semâ ve arz arasında gönderdi ki nerede neyin ihtiyacı varsa ona yağdırmak için, işte bunlar Cenâb-ı Hakk'ın hep rahmetinden ve onun Âyetlerinden yani işaretlerindedir.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَنَدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ
وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ
الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

(165-) Ve minen Nasi men yettehizü min dunillâhi endaden yuhıbbunehüm kehubbillâh* velleziyne amenu eşeddü hubben Lillah* velev yerelleziyne zalemu iz yeravnel azabe ennel kuvvete Lillahi cemiy'an, ve ennAllahe şediydül azab;

* İnsanlar arasında Allah'ı bırakıp da O'na ortak koşanlar vardır. Onları, Allah'ı severcesine severler. Mü'minlerin Allah'a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir. Zulmedenler azaba uğrayacakları zaman bütün kuvvetin Allah'ın olduğunu ve Allah'ın azabının pek şiddetli olduğunu bir bilselerdi!

Kim ki Allah'tan gayri putlar ittihaz ettiyse, başka şeylere yönelmişse onları Allah'ı seviyor gibi sevmişlerse, mü'minlerde Allah'ı şiddetle sevdiler.

Eğer sen o zâlimleri görmüş olsan yani Allah'tan gayrini seven, putlara yönelen kimseleri görmüş olsan, onlar azabı gördükleri zaman sen onları görmüş olsan, muhakkak ki bütün kuvvet Allah'ındır, Allah'ın azabıda çok şiddetlidir.

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ
بِهِمُ الْأَسْبَابُ

**(166-) İz teberraelleziynet tübiu minelleziy-
nettebeu ve raevül azabe ve tekattaat Bihimül
esbab;**

* Kendilerine uyulanlar o gün azabı görünce, kendilerine uyanlardan uzaklaşacaklar, aralarındaki bütün bağlar kopacaktır.

Allah'ın azabının şiddetli olduğunu keşke bilselerdi, nitekim kendilerine uyulanlar azabı görünce uyanlardan uzaklaşacaklar ve aralarındaki bağlar kopacaktır.

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّؤُوا مِنَّا
كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ

أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ

(167-) Ve kalelleziynet tebeu lev enne lena kerraten feneteberrae minhüm kema teberrau minna* kezâlike yürihimallahu a'malehüm haseratin aleyhim* ve ma hüm Bi hariciyne minennar;

* Uyanlar şöyle derler: "Keşke dünyaya bir dönüşümüz olsaydı da onların şimdi bizden uzaklaştıkları gibi, biz de onlardan uzaklaşsaydık." Böylece Allah, onlara

283

işledikleri fiilleri pişmanlık kaynağı olarak gösterir. Onlar ateşten çıkacak da değillerdir.

Uyanlar, keşke bizim için dünyaya bir dönüş olsa da bizden uzaklaştıkları gibi bizde onlardan uzaklaşsak derler, hani dünyada kim kimin peşinden gitmişse onlarda azabın karşısına getirildikleri zaman nasıl bir zor halde olacaklar ve o kendilerine uyulanlar uyanlardan kaçacaklar ahirette, yakalarına yapışıp hesap sormasınlar diye, uyanlar, dünyadayken onların peşlerinden gittik ama tekrar geriye dönsekte bir daha onların peşlerinden gitmesek, yanlış iş yapmasak derler, böylece Allah onlara hasretini çekecekleri işlerini gösterir, onlar cehennemden çıkmayacaklardır.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطُوتَ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

(168-) Ya eyyühenNasu külu mimma fiyl Ardı halalen tayyiben, ve la tettebiu hutuvatışşeytan* innehu leküm adüvvün mübiyn;

* Ey insânlar! Yeryüzündeki şeylerin helâl ve temiz olanlarından yiyin! Şeytanın izinden yürümeyin. Çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır.

Ey insânlar yeryüzünde helâl ve temiz şeylerden yeyin, yani nefsi emmâre yoluyla gelen bilgileri değil de İlâh-î hakikat yoluyla gelen bilgileri edinin, ruhani gıda bakımından, maddi gıda bakımındanda kazancınızı yiyin

yani çalıp çırıpıda haksız yere kazandığınız şeylerden yemeyin, sakın ha şeytanın arkasından gitmeyin onun arkasından adımlarını izlemeyin, muhakkak ki o sizin için açık bir düşmandır.

إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

284

(169-) İnnema ye'murüküm Bissui vel fahşai ve en tekulu aAllahi ma la ta'lemun;

* O, size ancak kötülüğü, hayâsızlığı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.

O size mutlaka emreder, kötülüğü, fuşuhyatı size emreder, yani şeytanla arkadaşlık edersen, Allah'a karşı bilmediğiniz şeyi söylemenizi emreder, yani Allah'ın hakkında yanlış bilgilerle konuşmanızı emreder.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ
أَبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ

(170-) Ve iza kıyle lehümüttebiu ma enzellAllahu kalu bel nettebiu ma elfeyna aleyhi abaena* evelev kâne abaühüm la ya'kılune şey'en ve la yehtedun;

* Onlara, "Allah'ın indirdiğine uyun!" denildiğinde, "Hayır, biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol)a uyarız!" derler. Peki ama, ataları bir şey anlamayan, doğru yolu bulamayan kimseler olsalar da mı (onların yoluna uyacaklar)?

Kötü yolda olanlara yani şeytana uyanlara, Allah'ın indirdiğine tabi olun şeytanlara tabi olmayın denildiği zaman, o kimseler derler ki, babalarımızı o fiilleri yapar halde bulduğumuz şeye tabi oluruz derler, onların babaları

bir şey akledemeyen kimseler olsalarda mı yine siz babalarınıza tabi olacaksınız ve hidâyet ehli olmadıkları halde onların yolunda mı gideceksiniz.

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءَ
وَنِدَاءَ صُمٍّ بُكْمٍ عُمِيٍّ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

**(171-) Ve meselülleziyne keferu kemeselilleziy
yen'iku Bi ma lâ yesmeu illâ duaen ve nidaen,
summün büküm umyün fehüm la ya'kılun;**

* İnkâr edenleri imâna çağırın (peygamber) ile inkâr

285

edenlerin durumu, bağıırıp çağırmadan başka bir şey duymayan hayvanlara seslenen (çoban) ile hayvanların durumu gibidir. Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Bundan dolayı anlamazlar.

O kâfirlerin misali şuna benzer ki, ona birisi haykırır o duymaz, yani birisi ona seslenir, sesleneni duymaz, duyar ama bir sesleniş olarak bir nida olarak duyar, öylece ilgisini çekmeyen bir ses gibi duyar, çünkü sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler ve onların akılları da yoktur, hani bazen meselâ Ezân-ı Muhammedi okunuyorken ilgili olanlar onu dinlemeye hazırlanıp vaktini tespit etmeye çalışırlar fakat bazıları sabah, akşam ezan okunur o nameyi duyar ama hiç birşeyin farkında değildir, sesleri duyarlar ama onlarda bir ilgi uyandırmaz, bilgi uyandırmaz, zâhirî ifadesi bu olduğu gibi bâtını ifadeleri de vardır, sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, akılları yoktur o halde bunlar insân vasfını kaybetmişlerdir, çünkü bunlarda insânı insân yapan özellikler, atıl olduğundan bunların halleri zâten tabii bir zulmet içerisinde olmaktır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ
إِن كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

(172-) Ya eyyühelleziyne amenu külu min tayyibati ma razaknaküm veşküru Lillahi in küntüm iyyahü ta'büdun;

* *Ey imân edenler! Eğer siz ancak Allah'a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıkların iyi ve temizlerinden yiyin ve Allah'a şükredin.*

Ey imân edenler, yiyiniz temiz pak şeylerden, size vermiş olduğumuz rızıklardan, yani size vermiş olduğumuz rızıkların temizlerinden yiyin.

Demek ki bir çok rızık var ama temizleri diye ifade edilen bir ayırım var siz o temizlerinden yiyin mânâsında.

Evvelâ burada önemli olan bâtını rızık müşahede etmektir, bâtını rızık tespit etmek yani, sizi rızıklandırdık

286

derken bâtını rızıkların temizlerinden seçin çünkü bâtını diye belirtilen bir çok rızık var ki onlarında içerisine şirk karışmıştır, yani bir sürü dini hükümler var fakat vahdet hükmüyle izah edilmediğinden yani kimlikler ile benlikler ile izah edildiğinden, meseleye bakışta ikilik olduğundan şirk hükmünde oluyordur, işte bu şirk hükmünde olan bilgileri almayın demek isteniyor, tayyib demek temiz tevhid bilgisi demektir, eğer ibadet ediyorsanız Allah'a şükredin.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ
اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ

(173-) İnnemâ harreme aleykümül meytete veddeme ve lahmel hınziyri ve ma ühille Bihi li ğayrillah* femenidurre ğayre baġın ve la adin felâ isme aleyhi, innAllahe Ğafur'ün Rahîm;

* Allah, size ancak leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı. Ama kim mecbur olur da, istismar etmeksizin ve zaruret ölçüsünü aşmaksızın yemek zorunda kalırsa, ona günah yoktur. Şüphesiz, Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

Sizin üzerinize ölmüş hayvanın eti, kan, domuz eti ve Allah'ın isminin dışında kesilenler haram kılındı, eğer bir kimse zorda kalırsa ölmeyecek kadar bahsedilen şeylerden yemesinde günah yoktur, ama nefsinin doyuruncaya kadar değil, ölmeyecek kadar, muhakak ki Allah örtücü ve merhamet edicidir.

Sizin üzerinize haram kılındı,

Ölmüş hayvan eti, şimdi eti yenen hayvanlar var yenmeyen hayvanlar var ve eti yenmeyen hayvanlar vahşi hayvanlardır. Ölü eti demek ne demek,

"ve la tecessesu ve lâ yaġteb ba'duküm ba'da*eyuhıbbu ehadüküm en ye'küle lahme ehıyhi meytan fekerihtümuh"

287

(Hucurat, 49/12. Âyet) yani **"tecessüs etmeyin, bazınız bazınızın gıybetini yapmayın! Hiç sizden biri ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?"**

İşte burada gıybet yapmayın deniyor, hayvandan bahsediliyor, işte bu şekilde çekiştirme yapan kimseler daha henüz nefsi emmâre mertebesinde olduklarından her ne kadar beşer gibi gözükseler de hayvanlık mertebesinde, işte bu kişinin mânen eti yenmez.

Kan, kan içilmiyor, içinden boşalsın diye sonuna kadar akıtılıyor, çünkü kan nefsi emmârenin hayatını sağlıyor bedende, nefsi emmârenin yaşantısını sağlıyor veya fizik bedeninin yaşamını sağlıyor ki o da hayvanlarda nefsi emmârenin yaşantısını sağlıyor, nefsi levvâmenin de yaşantısını sağlıyor, işte nefsi emmâre ne yenir ne de içilir nefsi levvâmenin ise eti yenir kanı içilmez. Damarlarda

dolaşıyor ya işte damarlarda dolaşırken sana güç kuvvet veriyor ve emmâreliği o gücüyle yaptırıyor yani kan vasıtasıyla bu nedenle o içilmez,

Ama insân'a ihtiyaç halinde damardan veriliyor çünkü ağızdan alındığı zaman mide yoluyla vücut onu alıyor, orada yapısında değişiklik oluyor ve insân yapısına başka türlü tesir ediyor, o canı çıkmış bir hayvanın kanı oluyor, fakat canlı insândan alınan kan doğrudan doğruya damara verildiğinde vücudun başka taraflarına tesir etmeden hemen damarlarda dolaşmaya başlıyor yani değişik yönlü bir faaliyet sahası ve hayat veriyor.

Domuz eti yemek, zâten bu bilinen bir şey, içerisinde bir çok hastalıklara yol açan virüsler olmasından ve ayrıca bâtını olarak bakarsak, bir kimse çok domuz eti yerse bu domuzdaki yaşantı lâkaydilik olduğundan ve pisliklerle de beslendiğinden sahiplenme duygusunu atıyor üstünden kişinin, yani eşine karşı sahip olma duygusunu azaltıyor, işte batı'nın aile sisteminin bozulmasının en büyük tesiri domuz eti yemelerindedir, çünkü kıskançlığı kaldırıp tabiileştiriyor.

Allah'ın isminin dışında kesilen bir hayvanın da eti

288

haram isterse eti yenen hayvanlardan olsun, keserken başta Allah için demek gerekiyor onun sonrasında diğer niyetler edilebilir,

Ama zaruret varsa açlığını çok fazla örtmeyecek şekilde yediği zaman onun üzerine günah yoktur.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا
قَلِيلًا أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ
فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

(174-) İnnelleziyne yektümüne ma enzelAllahu minel Kitabı ve yeşterune Bihi semenen kaliyen, ülaike ma ye'külüne fiy butunihim illen nara ve la yükellimühümüllahu yevmelkıyameti ve la yüzekkiyhim* ve lehüm azabün elim;

* Allah'ın indirdiği kitaptan bir kısmını gizleyip onu az bir bedel ile değişenler (var ya); işte onlar karınlarına ateşten başka bir şey doldurmuyorlar. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne de onları artacaktır. Onlar için elem dolu bir azap vardır.

Şu kimseler ki Allah'ın kitaptan indirdiklerini gizlerler ve bunları çok az bir ücrete satarlar, Tevrat'ı yazarlarken öyle yaparlarmış, diyelim zekât Yüzde On olarak belirlenmiş kitapta, zenginler geliyor onu biraz düşür dediklerin de, kitabı yazanlar onlardan biraz sebeplenip onu değiştiriyorlarmış, işte bu kimseler karınlarına ateşten başka bir şey koymazlar, o aldıkları paralar ateştir, yedikleri zaman ateşe döner.

Allah onlarla kelâm etmez konuşmaz, kıyamet gününde, yani yüzlerine bakılmaz ve onlar temizlenip paklanmazlar yani günah kirlerinden temizlenmezler, onlar içinde çok can yakıcı elim azab vardır.

Kitaptan indirdiğini gizlerler, bu ne demektir,

289

çalışmalarında gevşeklik gösterenler içinde bu ayrıca, iç bünyede Allah onlara ilham ediyor ki kalk şunu yap, bunu yap diye onların gelen bu İlâh-î ilhamları geri plâna bırakarak yani gizleyerek, yapılması gereken fiilleri ortaya çıkarmamaları Allah'ın indirdiğini gizleme mânâsınadır, o gelenler de Ulûhiyyet kitabından Zat mertebesinden bir işaret'tir.

İşte yapması lâzım gereken şeylerin yapılacağı süre içerisinde başka bir şeyle meşgul olduğundan bunu alması lâzım gelirken sattı ve onları aldı, bu aldığı şey ne kadar az bir paha, yani o çok değerli şeyi terketti onun karşısında çok az bir değer aldı, işte bu aldığıyla yediği şey ateşten başka bir şeyde olmadı.

Ve Allah bunlarla kelâm etmez, çünkü baştan onlara kelâm etti, şunu yap bunu yap diye İlâh-î kelâmını bildirdi, o kişi burada onun kelâmını reddetti, ahirette artık onunla kelâm etmez, kelâm etmenin yolu burada, işte herkes kendi yolunu kendisi kapatıyor veya kendisi açıyor.

Onu temizleyecek hiçbir şey de yoktur ahirette, onlar içinde çok can yakıcı azab vardır, pişmanlık azabı, vicdan azabı, midesini zâten ateş doldurmuş olduğundan ateş içinden başlıyor.

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ

(175-) Ülâikelleziyneşteravüd dalâlete Bil hüda vel azabe Bil mağfirati, fema asberahüm alennar;

* İşte bunlar hidâyeti verip sapıklığı, bağışlanmayı verip azabı satın alanlardır. Onlar ateşe karşı ne kadar da dayanıklıdırlar(!)

Onlar hidâyeti verdiler yerine dalâleti aldılar, mağfireti verdiler azabı aldılar, bu alışverişi burada yaptılar ve o aldıkları malı götürdüler ahirete, ateşe ne kadar da sabırlıdırlar, yahut nasıl sabredeceklerdir, ne kadar sabredebilirler.

290

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ

(176-) Zâlike Bi ennAllahe nezzelel Kitabe Bil Hakk* ve innelleziynahtelefu fiyl Kitabi lefiy şikakın beyd;

* Bu (azab) da, Allah'ın, Kitab'ı hak olarak indirmiş olması (ve onların bunu inkâr etmesi) sebebiyledir. Kitap konusunda anlaşmazlığa düşenler ise derin bir ayrılık içindedirler.

İşte böylece Allah Hakk olarak kitabı indirdi, kim ki kitapta ihtilâfa düştü, onlar uzak bir ayrılığa düştüler.

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ
الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ
وَأَتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ
السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ
وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا

وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

(177-) Leysel birra en tüvellu vücuheküm kibeled meşriki vel mağribi ve lakinnel birra men amene Billahi vel yevmil ahiri vel Melaiketi vel Kitabı ven Nebîyyiyn* ve atemale alâ hubbihı zevil kurba vel yetama vel mesakiyne vebnes sebiyli ves sailiyne ve fiyrrikab* ve ekamesSalate ve atezZekate vel mufune Bi ahdihim iza ahedu* vas Sabiriyne fiyl be'sai ved darrai ve hıynel be's* ülaikelleziyne sadeku* ve ülaike hümül müttekun;

* İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı taraflarına çevirmeniz(den ibaret) değildir. Asıl iyilik, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitap ve peygamberlere imân

291

edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürlükleri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızııştığı zamanlarda (direnip) sabredenlerin tutum ve

davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allah'a karşı gelmekten sakınanların ta kendileridir.

Birr, İyilik yapmak sadece şöyle yapmak değildir, yüzlerinizi doğuya veya batıya çevirmek ebrar mertebesine ulaşmak yani **Birr** değildir, yeterli değildir, **Birr'e** ulaşmak Allah'a imân etmek, ahirete imân etmek, meleklerle imân etmek, kitaba imân etmek, peygamberlere imân etmek, malından vermektir ama sevdiğin maldan vermektir, yakın akrabaya, yetimlere, miskinlere, yolda kalanlara, dilencilere, ve kölelere bunlara yardım etmen gereklidir, namazını dosdoğru kılmaktır, zekâtını vermektir, ahd ettiğin zaman ahdini ifa etmektir, zorda ve sıkıntıda sabretmektir.

İşte bunlar tasdik etmişlerdir ve doğru kimselerdir, işte bunlar ittika sahipleridir, önceki Âyette belirtilen hallere düşmemek için daha dünyada iken bu hallere yapışmak lâzım geldiğini Âyeti Kerîm'e belirtiyor, yani **Birr** olmak için sadece yüzünüzü Kâbeye veya Mescidil Aksa'ya dönmeniz yeterli değildir deniyor, bu gerekli ama bunun arkasından da sayılanların yapılması gerekiyor.

Meleklerle bir genel olarak imân vardır, bir de meleklerin hakikatini idrak edip bütün âlemde zuhura gelmiş olan hadiselerin herbirinin her an bir melek tarafından var edildiğini hayata çıkarıldığını ve bu meleklerin de Allah'ın gücünden kuvvetinden başka bir şey olmadığını düşünerek, bütün bu âlemin İlâh-î varlığın gücüyle ortada olduğunu ortaya geldiğini böylece anlamak vardır. Melek diye belirtilen şeylerin kendi başlarına ayrı birer varlıklar değil, Allah'ın Esmâ-ül Hüsna'sının zuhura getirdiği kuvvetlerden başka bir şey olmadığını çok kolay anlayabiliriz, melek kuvvet demek zaten, onun için bir

292

yağmur tanesini dahi onun vekil olan esmâsı alır yere indirir, yani Allah'ın gücüyle o olur, düşünün şimdi, Allah'ın o kadar çok melekleri var ki insân akıyla ne saymak ne de hesap etmek mümkün değildir, nerede ne meydana gelecekse anında onun meleğini hâlkediyor orada ve o melek, o güç onu zuhura getiriyor, kimin kafasında ne

kadar bir anlayış programı varsa o meleği o şekilde hâlkediyor, yani kendi meleğini kişi kendisi hâlkediyor, ama Allah'ın melekleri Allah'a göre hâlkediliyor.

Kitaplara imân, bu genel kitaplar olduğu gibi herbirerlerimize gelen ilim kitaplarıdır da.

Yakın akraba ne demek, herbirerlerimiz birbirimizin yakın akrabalarıdır ve ayrıca Allah'ın akrabalarıdır, ehlullah Allah ehli demektir, Allah sohbetinin olduğu yerde onun Beyti vardır, yani Allah'ın evinde Allah'ın sohbetini yapmaktayız, Allah ehliyiz, yani ehlullah hükmünde, işte Allah'a yakınlığımız gönülden, içten, ne kadarsa kurbiyetimiz o kadardır, uzakta olanlara değil de bunlara ver deniyor, kurbiyette olanlara Hakk'a kûrb'ân olanlara, kûrb'ân bilindiği gibi aynı zamanda yakınlık demektir.

Ve yetimlere, yetim babasız olan demek, yani İseviyet mertebesinde olanlara da ver, çünkü sen Muhammediyyet mertebesinde deniyor.

Miskinlere ver, miskin sâkin olan, sükûnette olan demektir, yani kendisine ait hiçbir varlığı olmayan kimse, fakir belirli bazı şeyleri olan, ama zor hayat yaşayandır, miskin ise zâhirde kendine ait hiçbir şeyi olmayan, bâtındada nefsaniyeti olmayan demektir, işte ona kendinin hakikatini vermek lâzım, İlâh-î hakikatini ona vermek lâzımdır.

Ve yolda kalanlara da yardımcı olmak, bunlar talebeler de olabiliyorlar, zâhiren böyle olduğu gibi bâtinen de Hakk yolunda olan kimseler demektir, yani mânevi yol ehli olanlara da yardım edin, ki esas yardımda bu oluyor, zâhiri yapılan yardım ancak dünyadaki ihtiyacını gidermek için olan bir yardımdır, ama bâtini yol ehline yapılan yardım ebedidir.

293

Dilencilere, onlarda, zâhir olarak bildiğimiz fakirler olup dilenenlerdir, birde Hakk'ın gani kapısında fakr ile dilenenler yani İlâh-î ilme talip olanlardır, İlâh-î ilmi dileyenlerdir. Bu avami mânâ da dilenmek değil de murat etmek mânâsıdır.

Ve kölelere, gerçi zamanımızda zâhiri kölelik fiilen kalkmış gibi ama aslında bu kölelik günümüzde çok daha ağır bir şekilde sürdürülüyor, şimdi maddenin kölesiyiz, kimse bizi tutup bir yerlere götürüp suçsuz yere, hapse atmıyor ama madde öyle bir boğazımıza sarılmış ki bizi kendi istikametine doğru alabildiğine koşturarak götürüyor, işte bu tür nefis kölelerine, onlara kendi hakikatini anlatmakta onları hürriyete kavuşturmadır, fakat para vermek sûretiyle değil, kendisini kendisine tanıtmak sûretiyle, nefsinin köleliğinden kurtarmak sûretiyledir.

İşte bunları yapması lâzımdır ve namazını dosdoğru kılması lâzımdır, yani namazın hakikatini tamamıyla yerine getirmektir, şeriat mertebesinde kulluk hükmü içerisinde namazını en güzel şekilde, tarikat mertebesinde muhabbetin en güzel şekliyle, hakikat mertebesinde kendini tanıyarak en güzel şekilde, marifet mertebesinde Allah'ını tanıyarak en güzel şekilde ikâme etmesi lâzımdır, ikâme demek bu, kaim olma, hangi mertebede ise o mertebenin hakkıyla orada kaim olma ve ahlâkıyla orada kaim olmasıdır. Câmî'de herkes namazını bir başka türlü kılar, bir başka türlü düşünce içerisinde bir başka yapıda kılar fakat namazın aslı değişmiyor, tabii kişi fiilini değiştirirse de namazın aslı değişmiyor.

Zekâtını vermesi lâzımdır, maddi zekâtını verdiği gibi bîatını zekâtını vermesi lâzımdır, yani ilmin zekâtını vermesi lâzımdır.

Ahd ettiği zaman ahdini yerine getirmesi, yani bir şeye söz verdi ise ister yazılı olsun ister olmasın sözünü yerine getirmesi gereklidir.

Zorda ve darda kaldığı zaman sabretmesi, hemen

294

feryat figân etmemesi, ümitsizliğe düşmemesi lâzımdır. İşte bu kimseler tasdik etmişlerdir, doğru kimselerdir, hakikat olan kimselerdir, işte bunlar ittika sahibidirler.

Yukarıdan beri sayılan özellikler kimde varsa bunlar ebrar zümresindedir, yüzünüzü sadece doğuya veya

batıya çevirmeniz ebrar değil bu yukarıdan beri sayılan hasletler kimin üzerindeyse onlar ebrar'dandır, ebrar tarikat mertebesinin kemâlatıdır, tenzih mertebesinin kemâlatıdır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ
بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَى
بِالْأُنثَى فَمَنْ عَفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبِعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدِّءِ
إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَى بَعْدَ
ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ

(178-) Ya eyyühelleziyne amenu kütibe aleykümü'l kıvasu fiyl katla* el hurru Bil hurri vel abdu Bil abdi vel ünsa Bil ünsa* femen ufiye lehu min ahihi şey'un fettiba'un Bil ma'rufi ve edaün ileyhi Bi ihsân* zâlike tahfiyfün min Rabbiküm ve rahmetün, femeni'teda ba'de zâlike felehu azabun eliyim;

* Ey imân edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı. Hür'e karşı hür, köleye karşı köle, kadına karşı kadın kısas edilir. Ancak öldüren kimse, kardeşi (öldürülenin vârisi, velisi) tarafından affedilirse, aklın ve dinin gereklerine uygun yol izlemek ve güzellikle diyet ödemek gerekir. Bu, Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra tecavüzde bulunana elem dolu bir azap vardır.

Ey imân edenler, katl'de üzerinize kısas yazıldı, eğer sizden hür olan birisi öldürülmüşse bunun kısası, diyeti öldüren taraftanda hür kişinin öldürülmesidir, eğer

295

kullardan karşı taraftan bir kulun öldürülmesi, eğer Kadın'sa kendi cinsinden birisinin katledilmesi ama kim ki

bir kardeşini bu halden affederse ve bunun karşılığında da maddi bir diyet ile o katli den vazgeçilmişse iyilikle onu yerine getirin ve onu güzellikle eda edin.

Öldürülen haksız yere öldürülmüş olursa karşı taraftan diyeti olarak öldürün diyor dengeyi kuruyor, ama idam cezası katli önlüyor, kişi bilirse birini öldürdüğünde kendisi de ölecek o zaman cesaret edemiyor, işte kital de hayat vardır dediği budur, çünkü o zaman iki tarafı da kurtarıyor.

Bu size Rabbinizden bir hafifletme yani kolaylaştırma ve rahmet'tir, Cenâb-ı Hakk kesin olarak, diyet olarak, kısas yapın demiyor, içinizde affederseniz bu daha iyi olur ve bu size, bu şekilde hüküm çıkarması ve affedilmesini indirmesi Rabbinizin rahmetidir.

Kim ki bu akdi yaptıktan sonra dönerse onun üzerine çok can yakıcı bir azab vardır.

Şimdi bunu kendi nefsimize, bireysel varlığımıza alalım, diyelim ki bizden hür bir düşünce çıktı ama nefsimiz geldi o düşünceyi öldürdü, yani o düşündüğümüz şeyi bize yaptırmadı, işletmedi, meselâ kalktık namaz kılacağız dedik, ama nefsimiz önümüze çıktı bunu bize yaptırmadı, biz şuurlandık hakkımızı aradık ve nefsanîyetin üzerine o ağırlıkta nefsin yapmak istediği şeyi biz ona yaptırmadık, meselâ nefsimiz ben gezmek istiyorum dedi biz aklımızla hayır bunun kısası vardır ben de seni gezdirmeyeceğim diyoruz.

Kûr'ân-ı Kerîm'in bâtını mânâda bize en çok lâzım olan tarafları buralardır, kendi bünyemizdeki yaşantının tahakkukunu sağlamaktır, yoksa dışarıdaki hâdiseleri artık kanunlar takip ediyorlar, dışarıya zâten bir şey diyecek halimiz yoktur, henüz beşeri şeriat ve hukuklar kurulmamışken bunlara göre hüküm ediliyordu, Âyetin hükmü bâtinen bizlerde geçerlidir, kendi bünyemizde geçerlidir, bizim kulluk tarafımız faaliyete geçeceği zaman nefsimiz bize bunu yaptırmazda o saatleri bize öldürtürse

296

bizim o vakitlerimizi katletmiş olur, o zaman biz de ona ayıracağımız bölümün bir kısmını almak hakkımızdır, yani

onu bir miktar sıkmak veya cezalandırmak hakkımızdır, işte bu da kısasta hayat oluyor, ve nefsimizde bir daha kabarmıyor çünkü başına gelecek olan şeyi biliyor.

Kadına karşılık kadın dediğimizde, bizim aklımızdan yeni bir bilgi doğuş yaptıysa, İsâ olarak doğuş yaptıysa ama nefsimiz bu doğuşa mani olduysa o zaman bizde onun yapacağı doğuşa mani olacağız ve o da bizim hakkımız olmuş olacaktır.

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(179-) Ve leküm fiylkısası hayatün ya ulil'elbabi lealleküm tettekun;

* *Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki (bu hükme uyarak) korunursunuz.*

Sizin için kısasta hayat vardır, ey akıl sahipleri, umulur ki böylece sakınmış olursunuz yani daha sonra başınıza gelecek nefsinizle aranızda olacak büyük şeylerden böylece de kurtulmuş olursunuz.

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ
لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ

(180-) Kütibe aleyküm iza hadara ehadekümül mevtü in terake hayra* elvasıyyetü lilvalideyni vel akrabiyne Bil ma'ruf* hakkan alel müttekıyn;

* *Sizden birinize ölüm gelip çattığı zaman, eğer geride bir hayır (mal) bırakmışsa, anaya, babaya ve yakın akrabaya meşru bir tarzda vasiyette bulunması -Allah'a karşı gelmekten sakınanlar üzerinde bir hak olarak- size farz kılındı.*

Yine yazıldı ki sizin üzerinize, ölüm anında kişinin yanında hazır bulunan kimseler varsa, ölüm anında olanın

vasiyet etmesi ve yanındakilerinde onun vasiyetini yazması sizin için hayırdır ve bu size görev olarak verildi, yani kaleme alındı diye sizin üzerinize görev verildi, vasiyetini validesi için yazabilir ve akrabalarına yazabilir, ittika sahiplerinin üzerine bunlar iyilikle yazılır.

Ölüm ne demektir evvelâ onu bilmek lâzımdır, "Muti kable ente muti" yani "Ölmeden önce ölünüz" halinde olan kimse sadece ölüm döşeğinde değil her an ölüm halindedir, işte o anda değil yaşarken ölmüş olanlarında vasiyeti vardır, vâvalidesi için yani anne babası için ve yakınlarına, bizler hepimiz fizik olarak değilsekte akrabamız ve birbirlerimizin vâvalideleriyiz ve şu anda yaptığımız iş Âyette belirtilen iştir.

Vasiyet ne demektir, malından faydalandırmak, biz burada hepimiz birbirimizin mânevi malından faydalanıyoruz, Âyet şu anda tatbikte, sokaktaki adam bu ahiret malından faydalanamıyor çünkü vâvalide ve akraba hükmüne girmiyor, esas olarak bizimle gidecek olan ve o iğne deliğinden geçecek olan mal budur, ayrıca bu ittika sahiplerine böyle yazmak haktır.

فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

(181-) Femen beddelehu ba'de ma semiahu feinnema ismühu aalleziyne yübeddilunehu, innAllahe Semiun Aliym;

* Her kim işittikten sonra vasiyeti değiştirirse, günahı ancak onu değiştirenlerin boynunadır. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

Kim ki bunları duyduktan sonra değiştirirse onu değiştirmesinden dolayı üzerine çok büyük günah vardır, Allah ise onların yaptıklarını Duyucu ve Bilici'dir.

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوسٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

(182-) Femen hafe min musin cenefen ev ismen feasleha beynehüm fela isme aleyh* innAllahe Ğafurun Rahiym;

* Vasiyet edenin hataya meyletmesinden ve günaha girmesinden korkan bir kimse, (tarafların) aralarını düzeltirse ona hiçbir günah yoktur. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

Kim ki vasiyet edenin hata yapmasından ve günahından korkarsa, onların aralarını ıslah edin, bu ıslah çalışmalarınız üzerine size günah yoktur, muhakkak ki Allah Gafur ve Rahîm'dir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ
مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(183-) Ya eyyühelleziyne amenu kütibe aleykumusSiyamu kema kütibe alelleziyne min kabliküm lealleküm tettekun;

* Ey imân edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı.

Ey imân edenler, sizin üzerinize yine yazıldı, sizden evvelkilerin üzerine yazıldığı gibi, oruç yazıldı, umulur ki ittika edersiniz.

Oruç neydi? Nefis mücadelesi, sizden öncekilere yazıldığı gibi, buradan anlıyoruz ki, Yahudilere de,

Hıristiyanlara da oruç yazıldı, Mâsâ (a.s.) Tur dağında kırk gün oruç tuttu, İsâ (a.s.) da oruç tutardı.

299

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ
أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ
خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

(184-) Eyyamen ma'dudat* femen kâne minküm merıydan ev alâ seferin feıddetün min eyyamin ühar* ve alelleziyne yutıykunehu fidyetün taamu miskiyn* femen tetavvaa hayran fehuve hayrun lehu, ve en tesumu hayrun leküm in küntüm ta'lemun;

* Oruç, sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta, ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar. Oruca gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidye verir. Bununla birlikte, gönülden kim bir iyilik yaparsa (mesela fidyeyi fazla verirse) o kendisi için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.

Belirli günlerde size oruç yazıldı, eğer içinizden birisi hasta veya seferde ise sonraki günlerde o tutamadığı gün kadar tutar, takatleri olmayan o kimseler tutamayacaklarsa fakiri doyuracak kadar fidye versinler, ama kim ki hem orucunu tutar hem de fidye verirse onun için daha hayırlı olur, ama sizin fidye vermektense oruç tutmanız daha hayırlıdır, çünkü fidye verince paranı veriyorsun oruç tutarken canınla mücadele ediyorsundur.

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ
الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ

مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ
وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا
هَدَاكُمُ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

(185-) Şehru Ramadanelleziy ünzile fiyhil
Kur'ânu hüden linNasi ve beyyinatın minel hüda

300

**velFurkan* femen şehide minkümüş şehre
feiddetünmin eyyamin uhar* yuriydullahu Bikümül
yüsra ve la yuriydu Bi kümül usr* ve li tükmilül
iddete ve li tükebbirullahe alâ ma hedaküm ve
lealleküm teşkürun;**

* (O sayılı günler), insânlar için bir hidÂyet rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur'an'ın kendisinde indirildiği Ramazan ayıdır. Öyle ise içinizden kim bu aya ulaşırsa, onu oruçla geçirsin. Kim de hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Allah, size kolaylık diler, zorluk dilemez. Bu da sayıyı tamamlamanız ve hidÂyete ulaştırmasına karşılık Allah'ı yüceltmeniz ve şükretmeniz içindir.

Ramazan ayı öyle bir ay ki, onun içerisinde Kûr'ân indirildi, yol gösterici, hidÂyet olarak insânlar için, ve açık beyanlar getirdi hidÂyetten yana ve farkları anlatma yolunda izahlar getirdi.

Kûr'ân'ın bir ismi beyyine, yani beyanlar, açıklamalar, Yüzondört sûresi bölümü vardır, işte her bir bölüm beyyine, yani açıklamalar, diğer bir ismi hidÂyet yani kişilere hidÂyet kazandıran Hakk yolunu doğru yolu gösteren ve diğer bir ismi furkan, farklı mertebeleri anlatan, farklı farklı mertebeleri birbirinden ayırarak anlatan.

Kim ki içinizden bu ayı görürse hemen oruç tutsun, eğer hasta veya seferde ise ondan sonraki günlerde o günler kadar orucunu tutar ve tamamlar.

Allah size kolaylık diler size zorluk dilemez, eğer bu müddeti tamamladığı zaman Allah'ı tekbir etsin, Allah'ı yüceltsin, umulur ki böylece şükürünüzü yapmış olursunuz.

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا
دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

301

(186-) Ve iza seeleke ibadiy anniy feinniy kariyb* uciybu da'vetedda'ı iza deani, felyesteciybu liy vel yu'minu Biy leallehüm yerşudun;

* *Kullarım, beni senden sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten ben (onlara çok) yakınım. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O hâlde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana imân etsinler.*

Ey Habibim kullarım senden Beni sordukları zaman, muhakkak ki Ben onlara yakınım de, Rahmân'ın, Kahhar'ın, Fettah'ın kulları değil Allah'ın kulları deniyor, Ben bunlara yakınım demesi, Zat mertebesinde onlara o kadar yakın ki, onlardan ayrı değilim, ancak buradaki zuhurlarımız sebebiyle birer elbise giydiğimizden biraz uzak kalmış gibiyiz, ama Ben onlara çok yakınım diyor, özleri mahiyetleri itibarıyla, Beni çağırdıkları zaman Ben onlara icabet ederim, yani Bana dua ettikleri zaman Ben onların dualarına uyarım, Allah'ın sözü bu, daha ötesi var mı?

Efendim istedim istedim bir türlü olmadı deniliyor, ya duan da bir yanlışlık var ya da istediğin şeyin sana verilmesinin zamanı gelmemiştir, eğer o anda istediğin şeyi Cenâb-ı Hakk sana vermiş olsa istediğin duan da zamanlaman yanlış olabilir o sana zarar verir, o zaman

sabırla bekleyeceksin ama yürekten istenecek, hakkıyla istenecek, sadece lisandan söylersen o zaten ulaşmıyor demektir.

O halde sende Bana icabet et yani , Ben ona icabet ederim ama o da Bana icabet etsin deniyor şartı budur, yani Benim tekliflerime uysun Ben de ona istediğini vereyim, Allah'ın seni sevdiğinin ölçüsü, sen O'nu ne kadar seviyorsan O'da seni o kadar seviyordur, peygamberine muhabbetin ne kadarsa onun da muhabbeti sana o kadardır.

Ve Bana imân et, işte bu yoldan umulur ki reşit olursun, fizik olarak buluş çağına gelince insân reşit oluyor, bu et kemiğın rüştü sen istesende istemesende

302

belli bir süre içerisinde o rüşte ulaşmıyor beden, ama esas rüş mânâ âlemindeki rüşte ulaşmaktır, reşid olmak, bu da akl-ı külle ulaşmakla aklını en güzel şekilde kullanmakla mümkün olabilmektedir.

أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ
لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ
وَعَفَا عَنْكُمْ فَاَلآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا
وَشْرَبُوا حَتَّى يَبَيِّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ
مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتَمُوا الصِّيَامَ

إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تَبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ
حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَّقُونَ

(187-) Ühille leküm leyletesSıyamirrefesü ile nisaiküm* hünne libasun leküm ve entüm libasun lehünne, alimAllahu enneküm küntüm tahtanune enfüseleküm fetabe aleyküm ve afa anküm* fel' ANE başıruhünne vebteğu ma ketebAllahu leküm* ve külu veşrebu hatta yetebeyyene lekümül haytul' ebyedu minel haytıl'esvedı minel fecr* sümme etimmusSıyame ilelleyl* ve la tübaşıruhünne ve entüm akifune fiyl mesacid* tilke hududullahi fela takrebuha* kezâlike yübeyyinullahu ayatıhi linNasi leallahüm yettekun;

* Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helâl kılındı. Onlar, size örtüdürler, siz de onlara örtüsünüz. Allah, (Ramazan gecelerinde hanımlarınıza yaklaşarak) kendinize zulmetmekte olduğunuzu bildi de tövbenizi kabul edip sizi affetti. Artık eşlerinize yaklaşın ve Allah'ın sizin için yazıp takdir etmiş olduğu şeyi arayın. Şafağın aydınlığı gecenin karanlığından ayırt edilinceye (tan yeri ağarınca) kadar yiyin, için. Sonra da akşama kadar

303

orucu tam tutun. Bununla birlikte siz mescitlerde itikâfta iken eşlerinize yaklaşmayın. Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Bu sınırlara yaklaşmayın. Allah, kendine karşı gelmekten sakınsınlar diye, âyetlerini insânlara böylece açıklar.

Size helâl kılındı, oruç günlerinin gecesinde, hanımlarınıza yaklaşmanız, onlar sizin örtünüzdür ve sizde onların örtüsüsünüz, muhakkak ki Allah bilir nefislerinize hata yaptığınızı, tevbe edin ve O'da sizi affetsin, yani insânlar nefisleriyle hata yapabilirler Allah'ta bunun böyle olduğunu bilir ama siz bu hatayı yaptıktan sonra hemen tevbe edin, O'da sizden bunu affetsin.

Oruç tuttuğunun günün gecesı ne demek? Kendi varlığında ittika halindeyken gündüz halini yaşıyoruz, yani Allah'ın varlığının seninle birlikte olduğunu idrak ederek yaşadığın sürece zâten oruçtasın demektir, fiilen yemek ye istersen, bâtinen oruçta ve ihramdasın demektir ayrıca, işte bu düşünceden çıkıp beşeriyetine döndüğün zaman

gece olmuş demektir, nefsanîyetine geçmiş olursun yani nuraniyetinden zulmanîyete geçmiş oluyorsun isterse gün gündüz olsun, o gün başka bir gün gece başka bir gece, işte böyle bir halde yemekte içmekte bahis yoktur, yani kadına yaklaşmayın dediği akli küllden nefsi külle yaklaşmanızda mahsur yoktur yani belirli bir şariat içerisinde nefsimizle yaşamakta mahsur yoktur, işte zaman zaman nefsi küll de yaşamanız akli küllün perdesidir.

Kara iplikten beyaz iplik aydınlanıncaya kadar fecr vaktinde yiyiniz, eski zamanlarda saat yoktu, zamanı haber verecek top yoktu, ölçü veriyor beyaz iplikle siyah iplik ayrılınca kadar yani hava biraz loş oluncaya kadar yiyip içiniz diyor, yalnız bu elimizdeki makara ipi değil ufuktaki bir iplik çizgisi, ufuktaki siyah çizgi yukarıda kalır beyaz çizgide aşağıdan çıkmaya başlar, güneşin ışıkları ışımaya başlar, gecenin karanlığı üstte siyah bir çizgi yapar, işte bu belirgin hale gelinceye kadar, yiyin için, buna fecri sadık, fecri kazib'te diyorlar, o zaman akşama

304

kadar orucunuzu tamamlayın.

Gündüz vakti oruçlu olduğunuz sürece bir şey yiyip içmeyin deniyor, yani Zat mertebesinde bulunuyorsan eğer, gündüz Zat mertebesidir, İlâh-î varlığın sendeki tecellisi zuhurudur, bu mertebede bulunuyorsan zâten sıfatla, esmâyla, ef'alle işin yok, yani yiyecek, içecek işin yok, zâten oruçlu hükmündesin, Zat mertebesi itibarıyla, Zati varlığında vücut kesafetinden kurtulduğun için yemeye içmeye ihtiyaç yoktur, yeme içme orada sözkonusu değildir.

İtikâfta iken kadınlarınıza yaklaşmayın, bunun gecesinde de gündüzünde de, mescitlerde, bu Allah'ın sınırlarıdır, bunları aşmayın.

İtikâfta olmak devamlı Hakk'la birlikte olmak demektir yani kendi beşeriyetini aşmış Hakk'la birlikte olmak, o zaman Hakk'la birlikte olduğunda nefsânî herhangi birşeye yaklaşma demektir, senin gerçek eşin aslında kendi nefsanî varlığındır yani Akli küll hakiki varlığın nefsi küll ise

bedenindir işte nefsi külle itikafta iken yaklaşma yani nefsanî bir arzuna yaklaşma tabii bunun içerisinde eşle olan hallerde zâten giriyor, ama o ayrı bir konu olduğu halde orada sınırlanan sadece o değil yani itikafta olduğun sürece kendi varlığındaki nefsine dönük işler yapma, nefsine ait işler yapacaksan zâten itikâfta değilsin, itikâf içinde olsan da, itikaftan çıkıyorsun.

İşte böylece Allah Âyetlerini açıklar, insânlar için umulur ki onlar sakınırlar.

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدُلُّوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ
لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ
أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

305

(188-) Ve la te'külu emvâleküm beyneküm Bil batılı ve tûdlu Biha ilelhukkâmî lite'külu ferîykan min emvalinNasi Bil ismi ve entüm ta'lemun;

* Aranızda birbirinizin mallarını haksız yere yemeyin. İnsanların mallarından bir kısmını bile bile günaha girerek yemek için onları hâkimlere (rüşvet olarak) vermeyin.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ
الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا النُّبُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اتَّقَى
وَأَتُوا النُّبُوتَ مِنْ أَسْبَابِهَا وَأَتَقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ

(189-) Yes'eluneke anil ehilleti, kul hiye mevakiytu linNasi velHacc* ve leysel birru Bi en te'tül buyute min zuhuriha ve lakinnel birra menitteka* ve'tül buyute min ebvabiha* vettekullahe lealleküm tüflihun;

* Sana, hilâleri soruyorlar. De ki: "Onlar, insânlar ve hac için vakit ölçüleridir. İyilik, evlere arkalarından girmeniz değildir. Ama iyi davranış, takva sahibi (Allah'a karşı gelmekten sakınan) insânın davranışdır. Evlere kapılarından girin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.

Ey Habibim senden hilâli soruyorlar, De ki, insânların vakitlerini bilmesi ve hac vakitlerini bilmesi içindir, zâhiren böyledir.

Gökyüzünün üç varlığı yıldız, ay ve güneş, bunlar nedir üzerimizde ne tesirleri vardır ve ifadeleri nelerdir, bunları bilmemiz lâzım.

Yıldız bir mânâda bizim nefsâni varlığımızdır, nefis yıldızı, **"ven necmi iza heva"** (53/1) da bahsedilen bizim nefis yıldızımızdır, işte nefis yıldızı bizde olduğu sürece aya yönelmemiz mümkün değildir, çünkü beşeriyet yıldızı bizi aydınlattığından, ışığı bizi ihata etmiş olduğundan, ay tutulmuş olmaktadır, ışık yamıyordur, evvelâ bu beşeriyet yıldızının perdelenmesi ve söndürülmesi lâzım'dır, veya

306

yerinden indirilmesi lâzımdır ki; insân yıldızdan sonra gelen ay'dan nurunu almaya başlasın, yani Hakkikat-i Muhammedi'den faydalanmaya başlasın, aksi halde her yaptığı iş, ibadet dahi olsa nefsinden kaynaklanan iş hükmündedir yani yıldızından çünkü insân kendi yıldızından başka şeye itibar etmez yani nefsanîyetinden başka şeye itibar etmez ta ki bunun eğitimini alıncaya kadar, işte yapılması lâzım gelen şey beşeri yıldızını aslında İlâh-î yıldızına çevirmek, İlâh-î yıldızına çevirdikten sonra da orada kalmaz ilerisini ister, oradan da ay'a ulaşır, işte oraya ulaşana ait bu Âyet, yıldızından kurtulduktan sonra bu hilâl, bu ay nedir diye sormaya başlıyor ama kendisinde beşeriyet yıldızı ışığı sürece aya ulaşamadığı

için onunla ilgilenemez, sormaz yani Hakkikat-i Muhamme-diyye'yi araştırmaz, dilinde, lisânında Muhammed(s.a.v) kelimesi vardır ama lâfzî'dir, Allah kelimesi nasıl ağızımızda lâfzî olduğu gibi Muhammed kelâmı da öyle ağızımızda lafzidir.

Yıldızlığı bir tarafa çektiğimiz zaman, bakın vakitlerdir deniyor o bize hakikat seyrimizdeki vakitleri gösteriyor, işte ne zaman ki içimizde yavaş yavaş Nûr-u Muhammed-î doğmaya başlıyor o zaman bizim vakitlerimiz zuhura çıkmaya başlıyor yani seyrimiz faaliyetlerimiz meydana çıkmaya başlıyor, ama bunun olması içinde Regaib gecesi gerekiyor, Regaib gecesinden sonra Mevlüd gecesi, işte Mevlüd gecesi bu hilâlin doğması hükmündedir, sonra o hilal yavaş yavaş genişliyor, bedir halini alıyor sonra yavaş yavaş yine eski haline dönüyor ama o bedir halini muhafaza ettiği için kişi oradan güneşe geçiyor, bedir yavaş yavaş çekiliyor önünden çünkü artık güneşten ışığını almaya başlıyordur, yani Hakkikat-i İlâhiyye'ye ulaşıyor, İbrâhîm (a.s.) ın mağaradan çıkıpta bunları anlatması bu mertebenin ifadeleri ve bunların zâhiri ifadelerinden bâtınına geçerek, son olarak İbrâhîm (a.s.) ın dediği gibi "*benim gerçek Rabbim bunları var edendir*" diyerek tahkiki imâna ulaşıyor ve hayatının diğer safhalarında bunun yaşantısı kendisinde zuhura çıkıyordur.

307

Ve haccı yani işin kemâlatı belirtilmektedir.

(Necm-yıldız) hakkında daha geniş bilgi (53 Necm-yıldız Sûresi) (37) nolu kitabımızda mevcuttur, dileyen oraya bakabilir.

İyilik evlerinize arkalarından girmek değildir, ancak iyilik sakınmakla olur, siz kendinizi ebrar'dan zannediyorsunuz ama kapıdan girme denildiği halde siz arkadan giriyorsunuz, bu berr iyilik değil, ancak berr ittika ile olur yani içeriye girme dediyse, hiçbir taraftan girme.

Yani türlü, türlü nefsâni düşüncelerle kendi beden evinize yanlış yollardan girmeyin, girerseniz kapısından

girin, beden mülkünün kapısı kulaktır, ama ilim malının kapısıdır, yani beden malına girecek ilmin kapısı kulaktır, ama buraya nefsâni yönden başka kapılardan da giriş vardır, o da bir çok yerden, sadrından olur, beyninden olur, hislerinden olur, gözlerinden olur, işte Âyeti Kerîm'e bunu belirtiyor, varlığınıza, beden mülkünüze, kapının dışından başka yerden bir şey girmesin. Böylece Allah'tan ittika edin felâh bulursunuz.

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

(190-) Ve katilu fiy sebiyllillahilleziyne yukatiluneküm ve la ta'tedu* innAllahe la yuhıbul mu'tediyn;

* Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin. Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez.

Sizi öldürenleri sizde öldürün, yan çizmeyin, Allah yan çizenleri yani görevini hakkıyla yapmayanları sevmez, bu Âyet her ne kadar zâhirî savaştan bahsediyorsa da, bugün belirtilen şekilde savaş yoksa, bu Âyet düşüyormu hükümden değil tabi, müslümanın savaşı her zaman vardır, nefsiyle vardır, çevreyle vardır, duygularıyla vardır,

308

müslümanın savaşı biter mi hiç, çünkü nefis ona sürekli saldırıyor, ne kadar onu terbiye etsede o hep saldırıyor mutlaka bir boşluğunu arıyor ve oradan saldırıyor.

Allah yolunda öldürünüz, nefsinizin menfaati için değil, seni Allah yolunda engelleyen şeyleri ortadan kaldır, en azından kenara at, eğer sen onu öldürmezsen o seni öldürecek, bu bir gerçek, biraz boş bıraktığımız anda kendimizi o neyse bize karşıdan saldıran, nefsimiz hangi yönden saldırıyorsa saldıracak öldürecek yani o kısmı, ama işte bizim ona mâni olup bizim onu öldürmemiz gerekiyor, Allah yolunda, bu işi hafife almayın, bakın kim size doğru

yönelmiş hakkınızı gasp etmek istiyor, onu hemen önünüzden çekin diyor, sınırlama yok, şimdi biraz fazla olacak ama, ana, baba, eş, kardeş, mal, mülk, dünya ne varsa sizi Hakk'tan ayıran bunların hepsini kenara çekmek gerekiyor, tabi burada ölüm kadar şiddetli şeyler olmazda, en azından mâni olmayacak hale getirmek lâzımdır en azından ikna ederek, önünden çekildiği zaman, o işte ölü hükmündedir, mâni olmadığı takdirse yaşasın, onun zararı Hakk yolunda sana mani olduğu içindir, belki uzun süreler çekemezsin ama o istikamette olacaksın en azından ve neticede onu sevdirecek o kendisi çekilecek zaten işte bu da bir mücadele, bu da bir öldürme hükmündedir. Bir bakıma öldürmeden kasıt, hükümsüz bırakmaktır.

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِّنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ
وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى
يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ فَإِن قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ

(191-) Vaktülühüm haysü sekıftümuhüm ve ahrıcuhüm min haysü ahrecuküm vel fitnetü eşeddü minel katl* ve la tükatiluhüm indelMescidil Harami hatta yükatiluküm fiyh* fein kateluküm faktülühüm* kezâlike cezaül kâfiriyn;

* Onları nerede yakalarsanız öldürün. Sizi çıkardıkları yerden (Mekke'den) siz de onları çıkarın. Zulüm ve baskı,

309

adam öldürmekten daha ağırdır. Yalnız, Mescid-i Haram yanında, onlar sizinle savaşmadıkça, siz de onlarla savaşmayın. Sizinle savaşarlarsa (siz de onlarla savaşın) onları öldürün. Kâfirlerin cezası böyledir.

فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

(192-) Feinintehev feinnAllahe Ğafurun Rahîym;

* Eğer onlar (savaştan ve küfürden) vazgeçerlerse, (şunu iyi bilin ki) Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا
عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ

(193-) Ve katiluhüm hatta la tekûne fitnetün ve yekûned diynu Lillah* feinintehev fela udvane illâ alezzalimiyn;

* Hiçbir zulüm ve baskı kalmayınca ve din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Onlar savaşmaya son verecek olurlarsa, artık düşmanlık yalnız zalimlere karşıdır.

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنْ
اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا
عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ
الْمُتَّقِينَ

(194-) Eşşehrülharamu Bişşehrilharami vel hurumatu kısas* femeni'teda aleyküm fa'tedu aleyhi Bi misli ma'teda aleyküm* vettekullahe va'lemu ennAllahe maalmüttekıyn;

* Haram ay, haram aya karşılıktır. Hürmetler (saygı

310

gösterilmesi gereken şeyler) kısas kuralına tabidir. O hâlde kim size saldırırsa, size saldırdığı gibi siz de ona saldırın, (fakat ileri gitmeyin). Allah'a karşı gelmekten sakının ve

bilin ki, Allah kendine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.

وَأَنْفَقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

(195-) Ve enfiku fiy sebiyllillahi ve la tülku Bi eydiyküüm ilet tehlüketi ve ahsinu* innAllahe yuhıbbul muhsiniyn;

* (Mallarınızı) Allah yolunda harcadın. Kendi kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik edin. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.

وَأْتِمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ
الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُؤُوسَكُمْ حَتَّىٰ بَلَغَ

الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْسِهِ
فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ
بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ
ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةً إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ
لِمَنْ لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

(196-) Ve etimmül Hacce vel Umrete Lillah* fein uhsırtüm femesteysera minel hedy* ve la tahliku rüuseküüm hatta yeblügal hedyü mahılleh* femen

**kane minküm merıydan ev Bihi ezen min re'sihi
fefidyetün min Sıyamin ev Sadakatin ev Nüsükin,**

311

**feiza emintüm*femen temettea Bil
Umreti ilel Hacci femesteysera minelhedy*femenlem
yecid feSıyamü selaseti eyyamin fiyl Hacci ve
seb'atin iza**

**raca'tüm* tilke aşeratün kâfıretün, zâlike li men lem
yekün ehlühu hadıril Mescidil Haram* vettekullahe
va'lemu ennAllahe şediydül ikab;**

* Haccı da, umreyi de Allah için tamamlayın. Eğer (düşman, hastalık ve benzer sebeplerle) engellenmiş olursanız artık size kolay gelen kûrb'ânı gönderin. Bu kûrb'ân, yerine varıncaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. İçinizden her kim hastalanır veya başından rahatsız olur (da tıraş olmak zorunda kalır)sa fidye olarak ya oruç tutması, ya sadaka vermesi, ya da kûrb'ân kesmesi gerekir. Güvende olduğunuz zaman hacca kadar umreyle faydalanmak isteyen kimse, kolayına gelen kûrb'ânı keser. Kurban bulamayan kimse üçü hacda, yedisi de döndüğünüz zaman (olmak üzere) tam on gün oruç tutar. Bu (durum), ailesi Mescid-i Haram civarında olmayanlar içindir. Allah'a karşı gelmekten sakının ve Allah'ın cezasının çetin olduğunu bilin.

Allah için, Haccı tamamlayın.

Hac bilindiği gibi İslâm'ın içerisinde hem bedenen hem mâlen yapılan ibadetlerdendir, ibadetler değişik şekilde, olmaktadır sadece mâlen yapılan ibadetler vardır, sadece bedenen yapılan ibadetler vardır, hem bedenen hem mâlen yapılan ibadetler vardır, Meselâ zekât vermek mâlen, oruç tutmak bedenendir, ama hac hem mâlen hem bedenen yapılan bir ibadettir, evvelâ hac ne idi onu düşünmemiz lâzımdır, yani hac kelimesinin ifade ettiği mânâ ne idi,? kısaca şöyle özetleyebiliriz, (Hakkikat-i İlâhiyye de Cemâllûllah'ı seyir) dir, hac bir yolculuk, ve seyri sülûkta bir yolculuktur, işte hac demek hakikati İlâh-î

ye de Cemalullah'ı seyir, sâliklere yol ehline bunları, haccı tamamlayın deniyor, böyle bir emir vardır.

Hac zâhir olarak Kâbe-i Şerifi ziyaret etmek, bâtın olarak İnsân-ı Kâmil'i ziyaret etmektir, üçüncü olarakta

312

İnsân-ı Kâmil'i kendi bünyesinde bulabilmektir, en mühim olan hac'ta budur işte, ama diğer hacları yapmadan bu haccı yapmak mümkün değildir, gerçi zâhirî Kâbe-i Şerifi ziyaret etmeden bâtını haccı yapmak mümkündür ama eksik kalır, oradaki o yaşantıyı görmedikten sonra kişi sadece bulunduğu yerde yaptığı haccı tek taraflı bir hac olmuş, bâtını bir hac olmuş olur sadece, ama zâhir ile bâtın birbirlerinden ayrı şeyler olmadıkları için onu da yapması, işte haccı tamamlayın demesi bu yönüyle de ayrıca.

Umreyi de aynı şekilde, umre Hakkikat-i Muhammediye'de Hz. Muhammedi (s.a.v.) seyirdir, yani bir bakıma dış âlemdeki İnsân-ı Kâmil'i seyirdir.

Allah için olacak bunlar, bir "ilaAllah" yani Allah'a doğru gidiş için bir ifade ile ama başka bir ifade ile Allah'ı ve Rasûlullah'ı kendinde bulman ve Ulûhiyyet mertebesini idrak etmen için, sadece gezip dolaşman için değildir.

Eğer herhangi bir şekilde bu oluşumdan engellenirseniz, çevre mâni çıkar, aile mâni çıkar, iş mâni çıkar, belirli bir şekilde seyri sülûktan engellenirseniz, geçici olarakta olsa bu hallerden mahrum olmamak için kolayınıza gelen bir kûrb'ân gönderin, diyelim gece derse kalkamadık, veya kalktıktan yarım kaldı gücümüz buna yetti samimi olarak, işte o hac yerine geçen hedy kûrb'ânı, kûrb'ân diyor bakın, kûrb'ân demek can demek, mal demiyor kûrb'ân diyor, işte her bir Hakk yolu yolcusunun, nefsi emmâresi, levvâmesi, mülhimesi hangi ahlâk üzereyse ve hangisini boğmak kolay geliyorsa onu hediye olarak göndersin yani zorlamıyor ne kadar kolaylık gösteriyor, o yoldan hiç olmazsa kûrbiyyet sağlasın diye, bazılarımıza büyük gelen bir şey diğerlerimize küçük gibi gelir veya tam tersi, işte kendi mücadelesi neye yetiyorsa onu göndersin deniyor.

Başını traş etmesin, hediye kûrb'ânı yerine ulaşıncaya kadar, kûrb'ânın yerine ulaşması demek kûrbiyyet halinin yani kişinin İlâh-î varlığa mümkün olduğu kadar yakın ulaşması demektir, işte oraya ulaşmadıkça kendisinde

313

Hakkikat-i İlâhiyye zuhura çıkamayacağından kendisindeki beşeriyyet görüntülerini noktalamasın kesmesin, daha henüz, çünkü o beşeriyyeti içinde yaşamak zorunda hem Hakk'a ulaşamadı hem de beşeriyyetini tamamen keserse iki boşlukta kalacak, ne Hakk'a ulaşmış olacak ne de nefsinde kalmış olacak, işte hediyeniz Hakk'a ulaşıncaya kadar başınızı traş etmeyin, ne zaman Hakk'a ulaşacak o zaman saçtan murat nefsanî uzantıları, onları o zaman traş edebilir.

Kim ki içinizden seyri sülûk yolunda hac yolunda hastalandı veyahut başı ağrıdı, sıkıldı herhangi bir şeyden bunun karşılığında fidye versin, fiili görevlerini veya lâfzi kelâmı dualarını yapamadıysa bunun karşılığında fidye versin yani oruç tutsun veya sadaka versin veya hediye kûrb'ânı göndersin Hakk'a, burada oruç sadece bedeni ibadet, sadaka mali ibadet kûrb'ânda mali ibadet yani hem canınla hem malınla mücadele etmen gerektiği anlaşılıyor, diğer yönden oruç tutmak nefsanî hallerimizi muhafaza altına almak, sadaka vermek sûretiyle de verici olmak yani seyri sülûkun bir çok yönleri olduğunu biri olmazsa diğeri yapılır şekliyle kolaylığını gösteriyorlar.

Umreden faydalanmak istiyorsanız engellemeler kalktığına umreden faydalanabilirsiniz, hacca kadar, yani Hz.Rasûlullah'ın hakikatini idrak etmeye çalışabilirsiniz.

Yine kolayınıza gelen bir kûrb'ân gönderiniz.

Kim ki bunu bulamadı yani kûrb'ân gönderemedi, oruç tutsun, hac günleri içerisinde üç gün, yedi günde döndükten sonra oruç tutsun, üç gün oruç tutmak, birincisi haccın hakikatlerini ilmel yakîn olarak idrak etsin, ikincisi aynel yakîn, üçüncüsü hakkal yakîn olarak, işte kendinde var olan bu duygu ve bilgileri oruç tutmak sûretiyle bâtınına alsın, bâtınında olan özellikleri de zâhire çıkarsın, yani bu hakikatleri ilmel, aynel, hakkal yakîn olarak idrak

etsin ve döndükten sonrada yedi gün oruç tutsun yani nefsi emmâresi, levvâmesi, mutmainnesi, mülhimesi, mardıyyesi, razıyesi, safıyesi yönüyle oruç tutsun ve

314

bunlarında hakikatlerini ortaya çıkarmış olsun.

On olur ve Kâmil bir oluşum meydana gelmiş olur, birden dokuza kadar olan sayılar tek haneli sayılar, ve onlarda bir hükmündedirler çünkü birin iki tanesi iki olur ve dokuza kadar benzer şekildedir ama önüne bir sıfır geldiği zaman kesret başlıyor, on rakkamında tek haneli sayılar bitiyor çoklu sayılar başlıyor, Kâmil olması burada işte hem vahdet var hem kesret var, önündeki sıfırı arkaya koyduğumuz zaman hiçbir şey ifade etmiyor, işte bütün sayıların aslı bir ve o da Ahadiyet mertebesidir ve o da oniki noktadan meydana geliyor, birin önüne hiçlik konulduğu zaman bu âlemdeki varlık ve çokluk ortaya çıkmış oluyor, kaç sıfır koyarsanız koyun netice değişen bir şey olmuyor çokluğun ifadesini gösteriyor.

Bu oluşumlar Mescidil Haramın dışında yaşayan kimseler içindir, Mescidil Haramın içinde yaşayan kimseler için ne böyle bir zorunluluk vardır ne de bir oluşum vardır ne de bir gereği vardır, çünkü o oluşumları onlar daha evvelce yaptıkları için Mescidil Haram ashabı olmuşlardır, yani Kâbe sakinleri olmuşlardır, onların artık bunları yapması gerekli değildir, ancak bu yollardan geçileceği için ve oranın sakinleri olanlarda bu yollardan bu faaliyetlerden geçtikleri için daha evvelce yaptıklarından tekrar yapmalarına gerek yoktur.

İşte Allah'tan böylece ittika edin, sakının , her mertebede sakınma başka başka, irfan ehlinin ittikasi gönlünün bir nebze dahi olsa Hakk'ın dışındaki şeylerle meşgul olması veya gönlünün beşeriyetine dönmesi veya Hakk'tan gafil olması, işte onun ittikasını bozan bu hal olur bundan sakının yani varlığınızla birlikte olduğumu unutmaktan sakının, ancak insân bunun bilincinde olarak beşeriyetini yaşayabilir yine dünyevi yaşantısını sürdürebilmesi için o ayrı konudur , bakarsınız o gaflet ehli

gibi gözükür ama içinden Hakk ile dışından hâlk iledir, ittikasi bozulmaz.

İşte bunu mutlak böyle bilin ki Allah'ın karşılığı çok şiddetlidir, kim ne yaparsa onun karşılığını görecek, cennet

315

fiili işleyenin cezası-karşılığı cennet, cehennem fiili işleyenin cezası cehennemdir, muhabbet ehlinin cezası muhabbettir, "**Hel cezaul ihsâni illel ihsân**" (Rahman, 55/60.Âyet) "**İhsânın karşılığı ancak ihsândır**".

"**şediydül ikab**" demesi, kişinin Rabbine olan muhabbeti ne kadar şiddetli ise Rabbinin muhabbeti de ona o kadar şiddetli olur.

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا
فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ
وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى وَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ

(197-) ElHaccü eşhürun ma'lumat* femen ferada fiyhinnel Hacce fela rafese ve la füsuka ve la cidale fiyl Hacc* ve ma tef'alu min hayrin ya'lemhüllah* ve tezevedu feinne hayrez zadit takva* vettekuni ya ulil elbab;

* Hac (ayları), bilinen aylardır. Kim o aylarda hacca başlarsa, artık ona hacda cinsel ilişki, günaha sapmak, kavga etmek yoktur. Siz ne hayır yaparsanız, Allah onu bilir. (Ahiret için) azık toplayın. Kuşkusuz, azığın en hayırlısı takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma)dır. Ey akıl sahipleri, bana karşı gelmekten sakının.

Hac bilinen aylardadır, bâtın yönüyle sadece burada belirtilen üç aya mahsus değil, kim ki Hakkikat-i İlâhiyye seyrini senenin hangi aylarında yapabiliyorsa, onun hac günleri orası olur, İnsân-ı Kâmil nerede bulunuyorsa orası onun Kâbesidir onu ziyaret ettiği zaman haccıdır, hangi

saatlerde, hangi günlerde, hangi aylarda gidebiliyorsa onun hac mevsimi işte o zamanlardır.

Kim ki hacca niyetlendi, artık kadına yaklaşmasın, yani nefsanîyetine yaklaşmayacak o arada, yaklaşırsa Ulûhiyyet hakikatleri kendisinde meydana gelmez, beşerîyetinden kurtulamaz.

Yalancılık yapmasın, yalancılıktan kasıt gerekli şeyin

316

dışında başka kelâmı konuşmasın, nefsinin varlığını ortaya koymasın çünkü nefsi baştan başa yok ve yalan, nefsimiz düzmece bir hadise işte nefsimizden konuştuğumuz sürece yalan söylemiş oluruz, söylediğimiz şey doğru dahi olsa, kavga, savaş yapmasın, kavga yapması için kişinin evvelâ karşısında muhatap bulması lâzım ama hac'ta yani gönülde olan kimse karşısında Hakk'tan başka bir muhatap bulamayacağından, Hakk'la da kavga etmeyeceğinden çünkü kendisi de aynı olduğundan, dolayısıyla fiillerini ortadan kaldırması gerekiyor, bunları yerine getirmese hacı olması mümkün olmuyor.

Hayırdan ne işlerseniz Allah bunların hepsini bilir, nasıl bilir, zâten yaptığın herşeyi O'nunla birlikte yaptığından söyleyen de söylemeyen de O'nda bunlar var olduğundan bilir. Yolda hazırlık yapın, azığın hayırlısı takvadır, kitap mı okuyacağız zikir mi yapacağız, verilen talimatları mı yerine getireceğiz, gece mi kalkacağız, teheccüd, nafîleler mi kılacağız, oruç mu tutacağız, bunların hepsi azık yani yolculukta bize lâzım olan azık, hem bu âlemdeki seyrimizi tamamlamak için hem de bâtına aktarılacak yani ahiret sonrası yaşama aktarılacak o yolculuğunda azığı bunlardır, kimin dersi nerelerdeyse oradaki dersini yapması ruhunun azığını hazırlaması, aklının, irfanının azığını hazırlamasıdır.

Ey Kâmil akıl sahipleri benden sakının diyor Cenâb-ı Hakk bizatihi kendi kelâmı ve bu kelâm da Zat mertebesinden gelen kelâm çünkü Ben, kaynağı Zâtından doğuyor, Benden korkun demiyor yalnız, korku başka sakınma başka, sakınma korkuyu içerisine alıyor ama korku değil, sakınmak demek kişinin kendi varlığının

hakikatini unutmaktan sakınması veya bunu nakletmekten sakınmasıdır, gerçi o her zaman olmaz, zaman, zemin ve mahal müsait olacak ki, karşındaki de alıcı olacak, o şekilde bulduğunuzdada vermemekten sakının, Kâmil akıl dediği akıllı küll sahipleri, ulul elbab bir bakıma bab kapı demek olduğuna göre kapı sahipleri, Esmâ-i Hüsnâ'nın her birisi bir kapıdır, Hakk'a götüren, Hakk'ın sarayına girilen bir kapıdır, kimin kabiliyeti, karakteri neye

317

uygunsa o kapıdan içeriye alınır, başka türlüde Hakk'ın mahremiyetine giriş yolunu bulmak kesinlikle mümkün değildir, bahçenin kapısına kadar getirirler, etrafından döndürürler, ama içeriden biri gelip kapıya açmadıkça içeriye girilmesi mümkün değildir, tabii içeriye alınmazdan öncede o kapıda o kişilerin bir hayli beklemesi lâzımdır, ki sâbit kadem olduklarını belli etsinler, bir Hakk yolcusunun da ısrarla Hakk'ın kapısında, ehlûllah'ın kapısında beklemesi lâzımdır ki ulûl elbab o kapıdan onu içeriye alsın.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِّنْ
عَرَاقَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا
هَدَاكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِّن قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ

(198-) Leyse aleyküm cünahun en tebbeğu fadlen min Rabbiküm* feiza efadtüm min Arafatin fezkürullahe indel Meş'aril Haram* vezküruhu kema hedaküm* ve in küntüm min kablihı le minaddalliyn;

* (Hac mevsiminde ticaret yaparak) Rabbinizin lütuf ve keremini istemekte size bir günah yoktur. Arafat'tan ayrılıp (sel gibi Müzdelife'ye) akın ettiğinizde, Meş'ar-i Haram'da Allah'ı zikredin. Onu, size gösterdiği gibi zikredin. Doğrusu siz onun yol göstermesinden önce yolunu şaşırılmışlardan idiniz.

Rabbimizin lütfundan talep etmeniz size günah olmaz yani Rabbinizden Rabbimizin mahremiyetine girmeyi istemeniz sizin için günah sayılmaz, belkide sevap ismiyle belirtirsek yapacağınız en büyük iştir diye altında çizgide vardır.

Arafat'tan indikten sonra, Allah'ı zikredin Meş'aril Haram'da, Arafat'tan inmek ne demektir,? Arafat bilindiği gibi haccın farzıdır, Arife günü akşam ezanına kadar Arafat'ta olmayan kişinin haccı olamıyor, tekrarlaması

318

gerekiyor, Efendimiz (s.a.v) *hac Arafat'tır* demiştir zâten, diğerleri onun teferruatları, Arafat'a çıkmak demek, ehli Araf yani Araf ehli olmak demektir, arife'de bilici mânâsına ya, ertesi günün bayram olduğunu, mutlak olarak Rabbe vusûl olduğunu bildiren gün mânâsınadır, Kûr'ân-ı Kerîm'de de A'raf sûresi var, orada a'raf ehlerinden bahsediyor, diyor ki cennet ile cehennem arasında bir tepe vardır, orada bir takım erler vardır, cennetlikleri ve cehennemlikleri simalarından tanırırlar, ne cennete konur onlar ne cehenneme konurlar, sevapları yok ki cennete girsinler, günahları yok ki cehenneme girsinler, çünkü beşeriyetleri kalmamış, a'raf olmuşlar, işte Arafat'a çıkmak demek, dünyada iken cennet ve cehennem arasındaki a'raf mahalline çıkmak demek hakikati itibarıyla, işte kim ki oraya sadece sûreti değil sıreti yani hakikati ile de bâtını ile de çıktıktan sonra kendisinde meydana gelen İlâh-î tecellilerin hepsiyle birlikte onları varlığında toplayarak Allah'ı zikretsin, Meş'aril Haram'da, gayriye yasak olan bir yerde, işte Hakkikat-i İlâhiyyeyi idrak etmiş olan bir kişi haremdir, o kişinin gönlü haremdir, kendisi oradan çıkmaz, ama başkasına haramdır, neden ehlullah'ı kolay kolay tanıyamazlar, çünkü haramdır onların bâtınının tanınması ve tanıtılması, gayriye haramdır, eğer biz a'raf ehli olmuşsak gerçekten, Meş'aril Haram bize harem, diğerlerine haramdır, yani ancak çevresinde dolaşabilirler, işte sen kendi hakikatini kaybetmeden Ulûhiyyet mertebesi itibarıyla Meş'aril Haramda zikrini yap, yani oradaki hakikatleri idrak et, onu da zikret, zikirten maksat

o hakikatlerin ortaya çıkmasıdır, yani Arafat'taki hakikatlerini oradada yaşa diye anlayabiliriz.

O'nu zikret, Arafat'ta ve Arafat'a çıkarken neler öğretmişse güzellikle zikredin. İşte siz daha evvelce bu hadiselerden haberdar değildiniz, ne zaman ki bir İnsân-ı Kâmil'e yolunuz düştü, ondan bunları aldınız, eğitildiniz bunları unutmayın yani şükürünüzü eda etmekten geri durmayın diye altında ikaz var.

319

ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَحِيمٌ

(199-) Sümme efiydu min haysü efadanNasu vestağfirullah* innAllahe Ğafurun Rahîym;

* Sonra insânların akın ettiği yerden siz de akın edin ve Allah'tan bağışlanma dileyin. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

Yukarıda A'raf ehlini anlattı ama bu insânlarla birlikte başkaları da vardır, ve orada her mertebeden inen insânlar vardır, kimileri muhabbet ile inmekte kimileri zorlandım, yoruldu, düşüncesiyle inmekte kimileri şeriat mertebesinden dualarımı yaptım diyerek gönül huzuruyla inmekte, kimileri sadece yorulmuş olarak beşeriyetiyle inmektedir, yani bir sürü mertebelerden iniş vardır, bir ehlullah'ın yani a'raf ehlinin inişini özel olarak anlatıyor ondan sonra diğerleriyle beraber sizde inin ve Allah'a istiğfar edin, oralarda diğer insânların kelâmıyla boşa geçirdikleri vakitler için lüzumsuz düşüncelerde buldukları için Arafat'ta o vakitleri hakkıyla değerlendiremedikleri için istiğfar edin ama sûretiniz itibarıyla sizde onlara benzediğiniz için ellerinizi açıp istiğfar edin, ama onların gönül âlemi tabii daha başkadır, bu istiğfar genel insânlar için istiğfardır, ama a'raf ehli için cezbe-i İlâh-îyye ile şükür hükmündedir, yani herkes bir şeyler yapsın orada demek isteniyor, ama şükürde ikilik değil mi dersek, o

şükür ikilik mânâsında olan bir şükür değildir, yine gönlünden gönlüne, yani kendinden kendine olan bir şükür, teşekkür gibidir.

Muhakkak Allah Gafur'dur örter her türlü günahları ve sendeki hakikati İlâh-îyyeyi de örter ve Rahim'dir, bir bakıma merhamet sahibidir, bir bakıma da ehli muhabbete özel olarak muamelesi vardır.

فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ

320

ذِكْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَن

يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ

(200-) Feiza kadaytüm menasikeküm fezkürullahe kezikriküm abæküm ev eşedde zikra* feminenNasi men yekulü Rabbena atina fiyddünya ve ma lehu fiyl ahirati min halak;

* Hac ibadetinizi bitirdiğinizde, artık (cahiliye döneminde) atalarınızı andığınız gibi, hatta ondan da kuvvetli bir anısla Allah'ı anın. İnsanlardan, "Ey Rabbimiz! Bize (vereceğini) bu dünyada ver" diyenler vardır. Bunların ahirette bir nasibi yoktur.

Hac hükümlerini yerine getirdikten sonra tekrar Allah'ı zikredin, şöyle zikredin ki, babalarınızı zikrediyormuş gibi zikredin yahut daha şiddetli zikredin.

Babadan kasıt akli küll olduğundan, akli küll mertebesinde Allah'ı zikrettiğiniz gibi zikredin, bir başka ifade ile Arafat'ta zikrettiğiniz gibi döndükten sonrada zikredin, oraya çıkıp a'raf ehli olduktan sonra kişi dünyanın neresinde olursa olsun yine a'raf ehlidir ve hüküm aynen üstünde geçerlidir, bir şey eksilmez, işte bu hakikati unutmadan oradaki gibi zikredin hatta daha şiddetli zikredin çünkü akli küll dahi hakikati İlâh-îyye den almaktadır yani akli küllün üstünde hakikati İlâh-îyye

mertebesinden zikredin döndükten sonra, şimdi o sıfırlanma normalde Arafat'ta oluyor, doğduktan sonra kemâle ermiş şekliyle.

İnsanlardan bazıları Rabbimiz dünya da bize ver derler, sadece dünyalık isterler yani maddi kazanç isterler, ahiretten onlara bir nasip yoktur, onlar istediklerini dünya ihtiyaçlarını giderme yolunda isterler, ahiret için istemezler, işte onun için ahirette onların bir nasibi olmaz çünkü buradan birşeyler hazırlayıp göndermediler.

Ahiretten kasit ölüm olduğuna göre ölümde iki türlü olduğuna göre biri ızdırari biri ihtiyari ölüm, ızdırari yani zorunlu ölümle yani mutlak Allah'ın iradesiyle öldükleri

321

zaman, ahirette yani ölüm sonrası kendilerine bir nasip yoktur eğer ihtiyari ölümle ölecek olsalar onlar için böyle bir şey söz konusu değildir, dervişler ihtiyari olarak burada ölürler yani nefislerinden ölürler, hangi yaşta öldüyse ondan sonraki yaşamları onlar için artık ahiret hayatıdır, ahir bir sonraki aşama demektir, mutlaka kabre girmek değildir, köylerde hayvanların akşamları girdiği ahır denilen yer onların akşam kapanacak yerleri demektir ya, yani otlamaktan gelecekler sonrasını orada geçirecekler, ahiret genel olarak bahsedilen anlamda değil, belirli fiillerin bir sonraki aşaması onların ahiri demektir, işte dervişlerin ahiri kendi nefislerinden geçtikleri gündür, onlar kendilerine dünyada verilen nimetlerdende faydalanırlar.

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(201-) Ve minhüm men yekulü Rabbena atina fiyddünya haseneten ve fiyl ahirati haseneten vekına azaben nar;

* Onlardan, "Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateş azabından koru" diyenler de vardır.

Ve yine insânlardan bazıları vardır ki onlar da: Rabbimiz bize dünyada ver güzellikler, ahirette de yine güzellikler ve bizi cehennem azabından koru, bu duayı yapan insânlar, Zâhirden baktığımızda şeriat mertebesinde, biraz daha canı gönülden yaparsa bu duayı tarikat mertebesinde olmuş olur.

أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

**(202-) Ülaike lehüm nasıybün mimma kesebu*
vAllahu Seriy'ul hisab;**

* İşte onlara kazandıklarından bir nasip vardır. Allah, hesabı pek çabuk görendir.

322

وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

**(203-) Vezkürullahe fiy eyyamin ma'dudat*
femen teaccele fiy yevmeyni fela isme aleyhi ve men
teahhara fela isme aleyhi limenitteka* vettekullahe
va'lemu enneküm ileyhi tuhşerun;**

* Sayılı günlerde Allah'ı anın (telbiye ve tekbir getirin). Kim iki gün içinde acele edip (Mina'dan Mekke'ye) dönerse, ona günah yoktur. Kim geri kalırsa, ona da günah yoktur. Bu, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar içindir. Allah'a karşı gelmekten sakının ve onun huzurunda toplanacağınızı bilin.

Allah'ı belirli günlerde zikredin, bunlar teşrik tekbirleridir, Kûrb'ân bayramı arifesinin ikindisinden sonra başlayan teşrik tekbirleri, Allah'ın muhabbeti o günlerde Kâbe-i şerif ve civarında ve Arafat'ta çok büyük şekilde zuhura geliyor hem madde âleminden hem bâtın âlemin'den, oraya gidilir dikkat edilirse orada zikir (v.b.)

yapılamaz, orası alış yeri değil veriş yeridir, yani bu şuna benzer üstünüze herşey yağıyor, siz şemsiyeyi üstünüze tutmuş Ya Rabbim bana şunu ver bunu ver diyorsunuz, ne isteyebilirsiniz ki, ne kadar isteyebilirsiniz ki, senin istediğinde, istediğin şeylerin üstünde hesap edilemeyecek kadar çok şeylerde veriliyor, bunlar böyle verilirken sen bunları reddetmiş yani şemsiye açmış oluyorsun, sen yoksun ki orada duayı kim yapacak sonra, yapamazsın gerçekte, ne dua edebilirsin ne de başka bir şey yapabilirsin, işte o sayılı günlerden maksat birisi bu, sadece zâhirî itibarıyla birisi bu, orada kimin istidatı ve kabiliyeti ne yönde ise o yönde artış oluyor ona da dikkat etmek gerekiyor, eğitim almadan oraya gitmişse yani günlük yaşantısı içinde oraya gitmişse orada aldığı şey yine günlük yaşantısındaki artış oluyor, irfan ehli dünyayı isterken dünya vasıtasıyla Hakk'ı istiyorum der.

323

İşte o günlerden kastedilen şeylerden biri bu o gün herkesin gönlünde o muhabbet oluşuyor, gerek bireysel olarak, gerek yerden arzdan arzın muhabbeti yükseliyor, gök ehlinin semavatın muhabbeti yükseliyor, artık bireyselliğinden bir şey yapması söz konusu değil kişinin orada, diğer anlamda Arafat'tan kasıt İnsân-ı Kâmil olduğundan ne zaman ona ulaşmışsan, ne zaman bir İnsân-ı Kâmil ile irtibat kurmuşsan işte o senin belirlenmiş zamanlarıdır, biz hayatta isek hac farz, bu gönül haccını yapmak zorundayız

Üç türlü eyyam oldu bu durumda,

Birisi genel olarak orada buluşulan,

Birisi kişinin seyri sülûku anında muhabbet ettiği yere ulaşması, gitmesi,

Birisi de sadece kendi şahsında, kendi varlığında Hakk'la birlikte olduğunu idrak ettiği zaman onun haccı yani Arafat'ı bunu ne kadar aklında tutarsa o kadar hac süresini devam ettiriyor hükmünde olur.

Umrenin süresi daha geniştir, çünkü orada Hz. Rasûlullah'ın âlemlere rahmeti vardır, yani vesile olması

vardır, haccın kapısını öyle aralamak var, başka bir ifade ile hac hakikatini yaşamanın orada provası vardır, eğitimi vardır, önce umreye sonra hacca giden kişi ne kadar rahat hac yapıyor, direk hacca gittiği zaman çok zorlanıyordur.

Mina'da kalma günleri, üç dört gün orada bulunmak gerekiyor, eğer o kadar kalamazda iki gece kalırsa biraz acele ederse onun için bir suç teşkil etmez, bu iki gününden birisi daha evvelce Arafat'ta yaşanan hadisenin Arafat'tan sonra gelen Üçüncü durak şeytan taşlama yeri Mina'da günün biri fenâfillâh, biri bakâbillâh, yani orada hem fenâfillâh hem bakâbillâh haliyle oturduğun zaman dönebilirsin diyor.

Ama bunu üçe de çıkartırsan yine günah yoktur, sevap vardır, bunun üçüncüsü yapmak hem fenâfillâh hem bakâbillâh haliyle tekrar oradaki oluşumu yaşamak yani şeytanları taşlamak, şeytan taşlamakta, kişi Arafat'a çıkıp

324

şeytanları dışarıya attığı zaman bir daha kendisine gelmesinler diye uzaktan taşlamaktır, o taşlardan da yedişer tane atılıyor, her nefis mertebesinden bir tane atmak üzere oluyor.

Muhakkak ki siz ona döndürüleceksiniz, haşrolacaksınız, yapılması gereken bütün bu işleri hakkıyla yapın, bu işleri yaparken gaflete düşmekten sakının, irfan ehli için bu Âyet zaten tahakkuk etmiş bir Âyettir, toplandınız hükmü vardır, diğerleri için kişi kendi hakikatini ne kadar idrak etmişse toplandığı mertebede o düzeyden olacaktır, burada Cenâb-ı Hakk'ı uzak bir varlık olarak müşahede edenler, bir komutanın önünde toplanan bir cemaat gibi toplanılacağını zanneder, kimileri emirler ile zorla toplanılacağını zanneder ki, öyle de olacak isyan ehli için toplanma, diğerleri muhabbet ehli olarak kendileri gelip toplanacak fakat kendini bilen insânlar zaten bugün Hakk'ta toplandıklarından onlar için bir beis olmayacak, bir başka ifade ile o mertebede olanlar cemaat olarak toplanacaklar, bu cemaatten ayrı bir cemaat olarak, çünkü onlar daha dünyada iken haşroldular, toplandılar yani

idrak ve şuurlarında Hakk'ın varlığının kendilerinde olduğunu idrak ederek ilmi bir toplantı yaptılar veya tahkiki yani muhakkak bu işin böyle olduğunu idrak ederek kendi varlığında Zat mertebesi itibarıyla bütün âlemi topladılar.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهَ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ

(204-) Ve minenNasi men yu'cibüke kavlühu fiyl hayatid dünya ve yüŝhidüllahe alâ ma fiy kalbihi ve huve eleddül hisam;

* İnsanlardan öylesi de vardır ki, dünya hayatına ilişkin sözleri senin hoşuna gider. Bir de kalbindekine (Sözünün özüne uyduğuna) Allah'ı şahit tutar. Hâlbuki o,

325

düşmanlıkta en amansız olandır.

Yine bazı insânlar vardır ki, dünya hayatının sözü ve ondan bahsedenlerin sözü onlara hoş gelir, cezbeder yani onları ve onlar kendi kalplerinde olan bu tür düşünceye Allah'ı şahit koşarlar, bunlar hasımların en azılısıdır.

وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ

(205-) Ve iza tevella sea fiyl Ardı li yüfside fiyha ve yühlikel harse vennesi* vAllahu la yuhıbbül fesad;

* O, (senin yanından) ayrılınca yeryüzünde bozgunculuk yapmağa, ekin ve nesli yok etmeğe çalışır. Allah ise bozgunculuğu sevmez.

Burada Celâl, Cebbar, ve Kahhar tecellisinin bazı özelliklerini ortaya getiriyor, kendi başına kalıp yeryüzünde

faaliyet göstermek için koştuğunda orasını bozmak için koşar, insânları ekinleri ve nesli helâk etmek için çalışır, nesilden maksat insânların fikir yapısını bozmak, Allah'ta yeryüzünde bozgunculuk yapanları sevmez.

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ
الْمِهَادُ

(206-) Ve iza kıyle lehüttekillahe ehazethül izzetü Bil ismi fehasbühu cehennem* ve le bi'sel mihad;

* Ona "Allah'tan kork" denildiği zaman, gururu onu daha da günaha sürükler. Artık böylesinin hakkında cehennem gelir. O ne kötü yataktır!

Ona Allah'tan ittika et, sakın denildiği zaman, onu beşeri izzeti yani nefsaniyeti, benliği tutar, onun yeri de cehennem olur, o da ne kötü bir dönüştür.

326

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ
رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ

(207-) Ve minenNasi men yeşriy nefsehübtığae merdatillah* vAllahu Raufün Bil ibad;

* İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allah'ın rızasını kazanmak için kendini feda eder. Allah, kullarına çok şefkatlidir.

Yine insânlardan bazıları vardır, nefsinin satar, verir yani Allah'ın rızası karşılığında, bu mertebenin de değişik zuhur mahalleri vardır, en kemâlli olarak "kendi hakiki benliğini sattı yani rızası ile yerine verdi, Zâtını aldı" diyebiliriz, kendi hakikiki benliğini, ki o da zâten "O'nun, O'na verdi, orada artık esmâ-i İlâh-îyye'den bahis yok Zâtından bahsediliyor, burada ulaşmak için gösterilen bir mertebeden bahsediliyor.

Muhakkak ki Allah gerçek kullarına çok Rauf'tur, merhametlidir, merhametlidir derken beşeri anlamda bir merhamet değil İlâh-î anlamdadır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السَّلَامِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

(208-) Ya eyyühelleziyne amenüdhulu fiys silmi kâffeten, ve la tettebiu hutuvatiş şeytan* innehu leküm adüvvün mübiyn;

* *Ey imân edenler! Hepiniz topluca barış ve güvenliğe (İslâm'a) girin. Şeytanın adımlarını izlemeyin. Çünkü o, size apaçık bir düşmandır.*

Ey imân edenler, buradaki imân gerçek imân tabi ki lafzi imân değil, imân dahi çokluk hükmünde ama İslâmiyyet bu çokluğu en aza indiren bir sistemdir, ondan önce İseviyyet, çok tanrıdan ancak üçe indirebilmiştir, Hz. Rasûlullah dahi bunu ancak ikili anlatabilmiş, tekliği yani vahdeti ikili kapıdan girerek anlatabilmiştir.

327

Bireysel varlığımız açısından bakarsak, imân edenler, kişinin varlığında bulunan Hâdî ismine tabi olan güçler mânâsınadır, kendi aranızdaki özelliğinizi bozmayın hep birlikte barış halinde olun, bünyenizdeki bu Esmâ-i İlâhiyyeleri birlikte kullanıp aralarında zıt gibi olanları da barış içinde kullanınız, hayal ve vehmin ayak izlerine tabi olmayın, peşinden gitmeyin, muhakkak ki o sizin için açık bir düşmandır, çünkü size verdiği vehim, hayal ve vesvesenin mesnedi yoktur, doğru gibi gösterir ama aslında hepsi boştur ona tabi olmayın.

Şeriat mertebesi itibarıyla kavgayı bırakın, barışa dahil olun,

Tarikat mertebesi itibarıyla dargınlığı, küskünlüğü bırakın muhabbet ehli olun,

Hakkikat mertebesi itibarıyla Cenâb-ı Hakk'ta bulunan zıt esmâları artık birbirinden ayırmayın hepsini toplayın, onları birleştirici olun,

Marifet mertebesinde onlar sizin malınızdır, sizde zuhura çıksınlar yani kardeş olarak barışık olarak çıksınlar, ayrı, ayrı hükümler olarak değil.

Şeytanın adımlarına tabi olmayın, yani sizdeki heva ve hevese nefsanîyetinize bireyselliğinize kendinizden zuhur edecek oluşumlara, düşüncülere, değerlendirmelere hiçbirine tabi olmayın.

فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَاَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ

حَكِيمٌ

(209-) Fein zelettüm min ba'di ma caetkümül beyyinatü fa'lemu ennAllahe Aziyzün Hakkiym;

* Size apaçık deliller geldikten sonra, eğer yine de yan çizerseniz, bilin ki Allah, gerçekten mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

Eğer size beyanlar geldikten sonra kayarsanız, bir yön

328

itibarıyla size açık beyanlar, yani dışarıdan Kûr'ân-ı Kerîm gibi, Hadîs-i Şerif gibi, ehlullah'ın sözleri gibi doğru sözler geldikten sonra kayarsanız, muhakkak ki Allah sizin üzerinizde Aziz ve Hakîm'dir.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ
وَقَضِيَ الْأَمْرُ وَاللَّهُ تَرْجِعُ الْأُمُورُ

(210-) Hel yenzurune illâ en ye'tiyehümüllahu fiy zulelin minel ğamami vel Melaiketü ve kudiyel emr* ve ilAllahi turceul umur;

* Onlar (böyle davranmakla), bulut gölgeleri içinde Allah'ın (azabının) ve meleklerin kendilerine gelmesini ve işin bitirilmesini mi bekliyorlar? Hâlbuki bütün işler Allah'a döndürülür.

Allah'ın gelmesini mi bekliyorlar bulutlardan meydana gelmiş gölgeler içerisinde ve meleklerinde gelmesini mi bekliyorlar ve işin kaza edilmesini mi bekliyorlar, muhakkak ki bütün işler Allah'a dönüştür.

Ehli gaflete burada hitap vardır, bulutlardan gölgeler demek, gölge bilindiği gibi açık olmayan, yani kişinin gönül âleminde böyle kasvetli olduğu zamanlarda Allah'ın kendilerine geleceğini mi bekliyorlar, işte herbirerlerimizin gönüllerinde nefsâniyyetten meydana gelmiş bulutlanmalar olursa bu gönle Allah'ın ve meleklerin gelmesi sözkonusu olmaz. Melekler kendisine mana âleminden gelen güçlerdir, Allah'ın gelmesi demek ise bizatihi Cenâb-ı Hakk'ın kendisinde tecelli etmesidir.

Allah'a dönmek her mertebe olanlar için ayrı, ayrı bir dönüş olacaktır, kendini ayrı kabul eden yahut inkarcı olanlar zorla döndürülecek, civarda olan daha kolaylıkla döndürülecek, ne kadar uzakta olursa ipi o kadar sert çekilerek zorla döndürülecektir, ama daha burada iken fiillerini, isimlerini, sıfatlarını Hakk'a döndüren kişinin, zâtı itibarıyla da Hakk'a dönmesi daha bu âlemde tahakkuk ettiğinden âhirette artık onun için döndürüleceksiniz diye

329

birşey kalmıyor, işte biz daha burada iken bu dönme hükmünü **"İrci'ıy ilâ Rabbiki"** (Fecr,89/28) yani "Rabbine dön!" Ayetinden o emri alarak bu ihtarlar gelmeden evvel biz dönmüş olalım inşallah, yani aslımızı bilmiş, bulmuş olalım.

سَلُّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ وَمَنْ يُدِلُّ نِعْمَةً
اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

(211-) Sel beniy israiyle kem ateynahüm min Âyetin beyyinetin, ve men yübeddil ni'metAllahi min ba'di ma caethü feinnAllahe şediydül ikab;

* İsrailoğullarına sor; biz onlara nice açık mucizeler verdik. Kendisine geldikten sonra kim Allah'ın nimetini değiştirirse, (bilsin ki) şüphesiz Allah, cezası pek çetin olandır.

Sor İsrâiloğullarına bakalım, onlara nice, nice Âyetler geldi, açık beyanlar olarak, bu beyanlardan kasıt kitaplar, yani beni İsrâîle nice, nice kitaplar verildi ve nice, nice mucizeler verildi ve bu mucizeler de Âyet hükmünde, biz de o devreyi yaşadığımız süre içerisinde yani beni İsrâil yani tarikat devresini yaşadığımız devre içerisinde Cenâb-ı Hakk'ın bizlere de yani o mertebede olanlara "nice, nice Âyetler verdik" hükmü geçerli oluyor, ama biz Mûsevi olarak değil o mertebenin gereği oradan geçerken bunlar bize veriliyor, işte Âdem (a.s.) dan başlayan bir seyir içerisinde peygamberlere Cenâb-ı Hakk neler lütfetmiş ise aynı şeyler bize de lütfedilerek bu malzeme ile Hakkikat-i Muhammediyye'ye doğru gidiyoruz, eğer baştaki malzemeleri alıp kullanamazsak, onlardan yararlanamazsak, Hakkikat-i Muhammediyye'ye doğru olan yolculuğumuz yarım kalır, gücümüz yetmez, bilgimiz yetmez, onlardan aldığımız bilgilerle, o bilgileri üstüste koyarak, basamaklarını yükselterek nihayet Hakkikat-i Muhammediyye'ye ulaşmış oluyoruz.

Aksi istikamette kullanıldığı zamanda çok büyük cezası

330

vardır, aslında Allah azab edici değildir, buradaki azab pişmanlık azabı bir bakıma, o kadar büyük lütuflar verildiği halde bu lütuflar yanlış yolda yanlış şekilde kullanıldığı için ebedi menfaatini kaçırmaması onun için en büyük azabı oluyor.

زَيْنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا
وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ

حِسَابٍ

(212-) Züyyine lilleziyne keferul hayatüd dünya ve yesharune minelleziyne amenu* velleziynettekav fevkahüm yevmel kıyameti, vAllahu yerzuku men yeşau Bi ğayri hisab;

* İnkâr edenlere dünya hayatı süslü gösterildi. Onlar imân edenlerle alay etmektedirler. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar ise, kıyamet günü bunların üstündedir. Allah, dilediğine hesapsız rızık verir.

Kâfirlere dünya hayatı sevdirdi,

Kahhar esmâsı nefsinin ortadan kaldırmak için kendisine verildiği halde, o Kahhar esmâsını nefsanîyetine zarar veren şeyleri kaldırmak için kullanıyor yani tam ters yönde kullanıyor, niçin bunu yapıyor, çünkü kendisine hayal ve vehmi hayatı ters gösteriyor, vehmin aslı zaten yoku var, varı yok göstermek, vehmin bütün sanatı, oyunu bu, âlemlere baktığın zaman bu âlemleri var gösteriyor, Allah'ı yok gösteriyor, yani ötelere atmak sûretiyle yok gösteriyor, tam tersini gösteriyor yani, dünyayı ön plâna aldırarak süslüyor.

Ve onlar imân ehli ile alay ettiler,

Mudil ismi ile zuhurda olanlar Hâdi ismi ile zuhurda olanlarla alay ettiler, Hâdi ismiyle zuhurda olanların dışardaki görüntülerinin daha basit olmasından yani dünyada ziynetlere, süslenmelere pek fazla önem

331

vermediklerinden, fakat ötekiler evlerini barklarını, kendilerini çok süslediklerinden, diğerlerini hakir görmelerinden dolayı mü'minlerle alay ettiler.

Aynı şeyleri kendi nefsimizde düşünebiliriz, nefsi emmâre Hâdi ismiyle zuhurda olan bizim öz kimliğimizi hakir görmekte o mertebede, işte biz nefsi emmâreyi, levvâmeyi ortadan kaldırdığımızda zaman, bâtını mânâda yaptığımız çalışmalarla Hâdi esmâsının, Selâm esmâsının açığa çıkmasını temin ettikten sonra artık o hayal ve vehmin bizim üzerimizde yani Mudil esmâsının bizim üzerimizde tesiri kalmadığından, dolayısıyla küfür hali bizde oluşmadığından, küfür ehli olan bizim varlığımızdaki nefsi emmâre yok olduğundan artık üstünlük iddia edecek bir varlıkta kalmaz, ve sekine hasıl olur, sürekli huzur hali olur.

İşte o kimseler yani Hâdi ismini Mudil isminin üstüne geçirmiş olanlar, Rahmân ismini Kahhar, Cebbar isminin üstüne geçirmiş olanlar ve Selâm ismiyle daha ziyade hareket etmiş olanlar işte bunlar ittika ehli, yani sakınanlar olur, o kimseler kıyamet gününde insânı hayal ve vehme götürecektir esmâların üstündedir, yani o şekilde yaşayan zuhurların üstündedir, bugüne alırsak, kim ki kendi hakikatının İlâh-î varlıktan başka bir şey olmadığını idrak etti, işte o zaman onun yani nefsinin daha bu dünyada iken kıyameti kopmuş oldu.

Bir kimsenin kendi İlâh-î varlığını idrak etmesi ve o şekilde kıyama kalkması yani akılda kıyama kalkması, yoksa kişi bedeniyle kıyama kalksa ne olur, yatsa ne olur, akli eğer yatıyorsa yani yatay bir bilgi içerisindeyse onun ki ancak cesedinin kıyamı olur, bu da çok bir şey ifade etmez daha sonra yine düşer, işte aklımızda, fikrimizde gerçek benliğimizde kıyam ettiğimiz zaman bu bizim kıyametimiz olmuş oluyor ve daha bu âlemde kıyamet kopmadan bizim kıyametimiz kopuyor, bize göre kıyameti kübra ama genele göre küçük kıyamet oluyor, işte onlar daha bugün burada diğerlerinden üstün oluyor, yani hayal ve vehim ile yaşayanların bu kimseler üstündedirler.

332

Allah kimi dilerse hesapsız rızıklandırır, Esmâ-i İlâhiyyeden neye ihtiyacı varsa o kişinin, o esmâ yönünden onu

rızıklandırır, kişide Kahhar ismi nefsi helâk etmeye yetmiyorsa, onun gücünü arttırır.

Cenâb-ı Hakk'ın genel olarak "men" kim'likten maksadı bütün varlık , her varlık bir "men" madde yönden baktığımızda her varlık şey ismini almakta, ve her şeyde de bireysel olmasa da mahalli bir akıl vardır, yani bir kimlik vardır, kendi bünyesi kadar bir şuuru vardır, işte böyle baktığımız da bütün âlemlerdeki varlıklar, "men" hükmündedir, "men" kelimesindeki "mim" Hakkikati Muhammedi, "nun" Kudret nuru, Hakkikati Muhammediden Kudret nuru ile doğan varlık demektir "men" kelimesinin aslı, işte bütün âlem böyle olduğuna göre **"men yeşau"** demesi, herhangi bir kimse üzerinde dileme değil, bütün âlemde genel olarak dilemesidir, ancak bunlar ef'al, esmâ mertebesi itibarıyla genel dilemesidir, birde bu dileğinin içerisinde özel olarak diledikleri vardır, işte bu Âyet bir bakıma özele hitap ediyor, bir bakıma genele hitap ediyor, senin beşeriyetinle ne kadar çalışman olursa olsun, bununla bir vasıtalandırmadır, yani sebepler hâlkederek çalışmaya yöneltir, bir de çalışmalardan sonra kendi bağıışı olan tecelliler ile Zat mertebesinden o kimseleri rızıklandırır.

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اختلفُوا فِيهِ
وَمَا اختلف فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ
بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اختلفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ
بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى

صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

(213-) KânenNasu ümmeten vahıdeten febe'asellahün Nebîyyiye mübeşşiriye ve münziriyn* ve enzele mealhümül Kitabe Bil Hakkı liyahküme beynenNasi fiymahtelefu fiyh* ve mahtelefe fiyhi illelleziye utuhu min ba'di ma caethümül beyyinatu bağyen beynehüm* fehedAllahulleziye amenu limahtelefu fiyhi minel Kakkı Bi izniHİ, vAllahu yehdiy men yeşau ila sıratın müstekıym;

* İnsanlar tek bir ümmetti. Allah, müjdeciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdi ve beraberlerinde, insânların anlaşmazlığa düştükleri şeyler konusunda, aralarında hüküm vermek üzere kitapları hak olarak indirdi. Kendilerine apaçık âyetler geldikten sonra o konuda ancak; kitap verilenler, aralarındaki kıskançlık yüzünden anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah imân edenleri, kendi izniyle, onların hakkında ayrılığa düştükleri gerçeğe iletti. Allah, dilediğini doğru yola iletir.

İnsanlar başta tek bir ümmeti idi,

Bâtın alemde insânlar bir ümmetti, tek ümmetti, başlangıcımızda zaten tek insân olarak, yani Adem a.s olarak tekti ve bir ümmet idi ve bizlerde cennette idik, Adem Babamızın kuvvesinde yani bâtınında, onunla birlikte yeryüze indirildik, işte cennette iken Adem Babamızın varlığında dünyaya geldiğimiz zaman, insânlar tek bir ümmettir, onun içinde zaten.

"men katele nefsen Bi ğayri nefsin ev fesadin fiyl Ardı fe keennema katelen Nase cemiy'a"(Maide,5/32.Âyet) gereği "tek bir kişiyi öldürmek, bütün insânları öldürmek gibidir" deniyor.

Dörtlük:

*Sığar bir mekân içre bin Âdem oğlu,
Sığmaz bin âlem içre bir Âdem oğlu,
Cismine bakıp aldanma sakın ha!..*

İki cihan varlığı bir Âdem oğlu.

334

*Eğer sana sen olmak istersen şifa,
AŞK ol aşık ol aşka eyle vefa,
Başka yok ancak böyle bulunur safâ,
Aşksız yaşaması mümkün mü? bizlerin.*

*Sığar bir an içre, bin Adem ömrü,
Sığmaz bin an içre, bir Adem ömrü,
Vaktine bakıp azdır, deme sakın ha!..
Bütün İnsanlardaki, bir Adem ömrü.*

*Kemâlin kemâlidir bunca kemalât,
Kalır sanma geçer nice nice halât,
Bu gün de kendini bulamaz isen hey hat,
Kimseye tan etme yarın sakın sen.*

Bütün bu âlemdeki insânlar hepsi bir insânın değişik terkipler ile değişik esmâlarla zuhura gelmesinden başka bir şey değildir genel anlamda, ve bir bakıma İnsân-ı Kâmil'de buna diyorlar.

Ayrıca biz kendi başımıza özel olarak bir ümmetiz, ümmet ana demek ya, biz başlı başına bir insânız ve bir insân bütün insânları temsil edecek güçtedir, çünkü bütün insânlarda mevcut olan Esmâ-i İlâhiyye, bir insânda mevcuttur, bütün Esmâ-i İlâhiyyenin de bizde olan mevcudiyeti nedeniyle her esmâyı bir insân olarak zuhurda kabul ettiğimizde, bir insân hepsini temsil edecek oluşumda olmaktadır, yani onun tek görünmesi kendi içindeki çokluğu bertaraf etmiyor, işte vahdette bu demek, bizim içimizde ne kadar çokluk varsa, bunların tümü insânı meydana getiriyor, "Ne var âlemde o var Âdemde" dediği gibi bütün varlıkta ne varsa insânda hepsi mevcuttur.

Allah bunların içinden peygamberler çıkardı,

335

Herbirelerimizde Doksandokuz esmâ vardır, bu ana esmâlar bizim ümmetimizdir, öyle derler ki cennette bir insân yetmiş şekilde, adette yaşayabilecek, gözükebilecek, biri asli varlığı olduğu halde Yetmiş ayrı yerde tecellisi olacak.

İşte bizdeki bu Doksandokuz esmânın içinden Hâdi ismini haberci olarak çıkardı, diğer esmâlara hidâyet ehli olarak, ikaz edici ve müjdeleyici olarak diğer isimlere karşı, Hâdi ismindeki hakikati ve Selâm ismindeki hakikati, kendindeki selâmeti izah edici, Hâdi isminin hakikatini izah edici, Câmî isminin hakikatini izah edici, Allah isminin hakikatini izah edicidir.

Peygambelerin Allah esmâsının hâkim olmasını sağlayacak bilgiyi getirmesi çünkü peygambeler Allah esmâsından geliyor, Allah esmâsı Hâdi esmâsını hidâyetçi olarak gönderiyor, hani Âdem (a.s.) cennetten indikten sonra "*feimma ye'tiyenneküm minniy hüden femenittebea hüdaye fela yedillu ve la yeşka;*"(Taha,20/123.Âyet) yani "Benden size hidâyetçiler gelecek, kim onlara tabi olur ise o sapmaz ve şaki olmaz" gibi bir ikazda bulunuluyor, işte müjdecî olan o Hâdi esmâsı diyor ki senin varlığında Allah esmâsı da var, Câmî esmâsı da var bunu belirtiyor ve bunları ortaya çıkar diyor yani Rezzak isminin peşinde ihtiyacın kadar koş, nefsin için onun peşinde koşma ve benzeri şekilde bir çok isimler için böyledir.

Onlarla birlikte kitabı indirdi, Hakk olarak,

Allah esmâsı Hâdi esmâsına Kûr'ân'ı indirdi yani zati hakikatleri indirdi, ve bunu diğer isimlere müjdeledi ve ikaz etti, Allah esmâsının gerektirdiği faaliyeti üzerinizde gösterin, beşeriyetinize, nefsinize kul olmayın diye ve "*bil Hakkı*" Hakk olarak, gerçek olarak Hakk esmâsı ile, bu ne demektir, kendi varlığınızda oluşan herşeyin bâtil değil hakk olduğunu bilin, ve Hakk olduğunu belirtmek üzere, "*HalekAllahus Semavati vel Arda bil Hakk*" (Ankebut,29/44) yani "*Semavat ve arzı Hakk olarak*

hâlketti” işte bizim semavatımız da burada arzımız da buradadır, arzımız bunun dışı semavatımız bunun içi,

336

bunları Hakk olarak hâlketti yani kendi varlığına baktığın zaman bunu bir beşer, et kemik yığını zannetme bu doğrudan doğruya Hakk’tır, sende bu âlemin içinde olduğuna göre, bu âlemlerin hepsi Hakk olarak hâlkedilmişse, bizde bunun dışında kalamayız ki, istesekte kalamayız.

Bizdeki Esmâ-i İlâhiyyenin arasını bulmak, zıt isimleri birbirleriyle uzlaştırmak, Hâdi ile Mudil gibi, aslında bunların ayrı şeyler olmadıklarını, kullanımlarındaki yanlışlıktan dolayı ayrılık ortaya çıktığını, Kahhar ve Cebbar ile Rahman’ın ayrı şeyler olmadığını, bunların birbirlerinin tamamlayıcısı olduğunu anlatmak sûretiyle bunların arasını bulmak için peygamberler geldi, işte onun için kim ne kadar zıt ismi kendi bünyesinde birleştirebilirse Allah’ı o derece anlamış olur. Bizdeki Esmâ-i İlâhiyyelerin ayrı şeyler olmadıklarını birbirlerinin yardımcıları olduklarını onlara bildirmesi, yani bizdeki faaliyet sahasına bunları tahakkuka geçirmesi o insânın sükûn içerisinde olmasını sağlar, bazı insânlar kendi içinde kavgalıdır, ne yapılsa eksi görür, ama bütün varlıkların Esmâ-i İlâhiyyenin bir zuhuru olduğunu idrak ettiği zaman artık onda sulh, sükun meydana gelmiş olur, işte İslam o zaman başlıyor, gerçek İslâm yani, Selâm esmâsı orada, yani artık Selâm esmâsı terbiye ediyor, onun verdiği güzellikle güzel bir insân oluyor, o zaman Kahhar’ın, hayal ve vehmin, Cebbar’ın, Azizliğin üstünden gitmesiyle sâlim, hoş bir insân olur.

Aralarındaki hırs, kin yüzünden bu ihtilaflarını onlar devam ettirdi,

Yukarıda anlatıldığı gibi Esmâ-i İlâhiyyeyi kullanamadıkları için ihtilâfları sürdürdü gitti,

İmân eden kimselere Allah hidâyet etti, ihtilaf ettikleri konulardan Allah’ın izniyle kurtuldular, yani Allah onlara Hâdi ismiyle tecelli ettiğinden hakikati İlâh-iyyeyi idrak etti imân edenler, imân edenden kasıt, kendi varlıklarında

işlerin Allah'ın izniyle olduğunu idrak etmeleri yani kendi varlıklarında var olanın Allah'ın olduğunu idrak etmek imân

337

ehli olmaktır, kendi varlıklarındakinden gaflette olanlarda varlıklarındakinin Allah'ın olmadığını zannedenler yani perdeliler ise ehli küfürdür, işte imânları olmazsa Allah onlara Hâdi ismiyle değil Mudil ismiyle tecelli ediyor, aradaki fark budur.

Muhakkak ki Allah hidâyet eder dilediğine,

Dilediğinden kasıt, ehli Zattır, çünkü Zâti tecellisinin zuhurları olduğu için dilediği onlardır, Allah'ın dilediği ise ne büyük bir lütuftur, Allah'ın dilemesi demek onun mahbubu demektir, yani habibi demektir.

Doğru yola erdirir,

Doğru yoldan kasıt Allah esmâsına giden yoldur, yani neticede Allah'a ulaşılan yoldur, biraz daha açarsak neticede Allah'lığa ulaşan yoldur, bu bahsedilen sıratullah yoludur. Sıratı müstakim kişinin kendi varlığında Hakk'ı bulması, sıratullah'ta kendi varlığından âlemlerdeki Allah'ın varlığını bulmak, kendindeki doğru yolu bulamazsa diğer dışarıdaki, hazerat-ı hamse'deki doğru yolu bulması hiç mümkün değildir.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ
قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ
وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ
اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ

(214-) Em hasibtüm en tedhulül cennete ve lemma ye'tiküm meselülleziyne halev min kablüküm* messethümül be'sau veddarrau ve zülzilu hatta

**yekulerRasûlü velleziyne amenu meahu meta
nasrullah* ela inne nasrAllahi kariyb;**

* Yoksa siz, sizden öncekilerin başına gelenler, sizin de başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?

338

Peygamber ve onunla beraber mü'minler, "Allah'ın yardımı ne zaman?" diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı. İyi bilin ki, Allah'ın yardımı pek yakındır.

Yoksa siz zannettinizmi ki, hemen cennete dahil olacaksınız, sizden evvelkilerin başına gelenler sizin başınıza gelmeden, cennete gireceğinizi zannettiniz,

Zâhir anlamda böyle, dervişler içinde, gönül âlemine hemen kolayca gireceğinizi mi zannettiniz, bu imtihanlardan geçmeden, bu incelmeden geçmeden, bu eğitimden geçmeden.

Cennet ehli çok nezaket sahibi olan insânlar demektir, yani her yönüyle tertemiz pir-i pak insânlar demektir, çünkü oranın vasfından söz ederken orada bozulmuş söz duyamazsın diyor yani avami kelimeler duyamazsın deniyor, o kadar güzel lâtif bir lisanı olacak ki cennet ehlinin işte bu hale gelebilmesi içinde bir eğitim gerekiyor, nezaket eğitimi, letafet eğitimi gerekiyor, işte bu eğitimde Esmâ-i İlâhiyyenin eğitimidir yani kendi kelâmının eğitiminin neticesi ve Cenâb-ı Hakkk'ın kelâm sıfatının orada zuhura gelmesidir, hem hoş edecek hem ikaz edecek kelâmlar olacak orada yani hoş ederek birşeyler verecek yoksa kırıp dökerek değil.

İnsân burada Mudil esmâsının tesirinde olursa cennet ehli olamaz zaten çünkü nezaketi yok bir sefer, kendisinde eksi olan esmâları artıya geçirmesi için bir çalışma, bir eğitim gerekecektir.

Onları sıkıntılar, zorluklar tuttu ve zelzeleler tuttu, sarsıntılar tuttu, peygamberle olanlar o kadar zorlandılar ki Allah'ın yardımı nerede kaldı diye sormaya başladılar, bunun üzerine, cevap olarak; iyi biliniz ki Allah'ın yardımı yakındır, bunu böyle idrak edin.

İşte bizim bedenimizi ve varlığımızı hastalık ve sıkıntı tutacaktır, fiziksel hastalıklar bedenimize olacak, iç bünyemizde de bazı hastalıklar olacaktır. Esmâ-i İlâhiyye den her bir celâlî esmânın bu vücûdu kendi istikametinde kullanmaya çalışması bünyedeki hastalıklardır, o kadar çok

339

hastalık vardır, bu içerdeki hastalık bedenle harekete geçiyor, eğer Esmâ-i İlâhiyye terbiyesinde iseniz bu hastalıklarınız sizden geçer.

Zâhirdeki yersarsıntıları olduğu gibi, bu hakikatleri idrak etmeye başladıkça kişi bir sürü zelzele geçirir, eski kurulmuş binaların, yani hayali ve vehmi İslâm binalarının odalarının ve bölmelerinin yıkılıp yerine, Selâm esmâsıyla temeli atılan yeni bir binanın oluşması gerekiyordur, eski binalar yani eski bilgiler yerinde durduğu sürece yeni bilgilerle o arsa üzerine, yani varlığımız üzerine yeni bina kurulması mümkün değildir, her bir zelzele beyinde ve gönülde olan bilgi inkılâpları, eskiden şartlanma üzerine dizilen tuğlaları, birşeylerin çıktığı zannedilen hayal ve vehim binaları yıkılıp yerine Selâm esmâsıyla sağlam bir binanın kurulmasıdır, fakat Mevlânâ Hz.lerinin söylediği gibi "eğer yenisini kuramayacaksan eskisini yıkma", yani kişinin eski ilim binasının yerine, ona çok daha sağlam yeni bir bina kuramayacaksan bırak o eski binasında otursun, hiç olmazsa o elinden gitmesin, ama yenisini kurabileceksen tereddüt etme eskisini yık.

İlim yoluyla olduğu gibi bir de muhabbet yoluyla olan zelzeleler vardır, daha evvelce kişi gaflette iken, kendisine Yûsuf (a.s.) a uzatılan ip gibi bir ip uzatılırsa ve o ipi tutarsa, yani kendinde İlâh-î muhabbet ortaya gelirse, kuyu içindeki kapalılıktan, kabzdan çıkarda muhabbet ehli, aşk ehli olursa işte o zaman gönlünde nefsani zelzeleler kopmaya başlar, böylece nefsaniyet gider o muhabbetle yanar kül olur, eski bina gidince de yerine yenisini koyar, işte bu çalışmalar içerisinde kişi biraz acele eder, yani bunlar başımdan biraz çabuk geçsin ister, o zaman sorar Nebisine, yani derviş ise kendisini götürene sorar, "ne zaman bitecek bu çile? diye, "hani Allah'ın yardımı

nerede?" diye sorar, o da der ki iyi bil ki muhakkak ki Allah'ın yardımı yakındır, bunun hesabını sen değil o bilir diye, daha temkinli, daha ihtiyatlı, daha ümitli olarak yoluna devam ettirir.

340

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدِينَ
وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ
وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

(215-) Yes'eluneke mazâ yunfikun* kul ma enfaktüm min hayrin felil valideyni vel akrabiyne vel yetama vel mesakiyni vebnissebiyl* ve ma tef'alu min hayrin feinnAllahe Bihi 'Aliym;

* Sana Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: "Hayır olarak ne harcarsanız o, ana-baba, akraba, yetimler, fakirler ve yolda kalmışlar içindir. Hayır olarak ne yaparsanız, gerçekten Allah onu hakkıyla bilir."

Sana soruyorlar ki neyi infak edeyim, bir bakıma talep ediyorlar, sual sormak talep etmektir bir bakıma, buradan şu da anlaşılıyor ki Sahabeyi Kiramdan bazıları belirli bir tevhid anlayışına gelmişler, biz bunları sarfedebilirmiyiz, bizden sonra başkalarına da anlatabilirmiyiz gibi altında bâtın mânâsı var.

İnfak etmesi için kişinin ister zâhirde ister bâtında biraz bir yerlere gelmiş olması lâzımdır, kişi hangi merteye ye gelmişse bir merteye aşağısını kendi mertebesinden infak edebilir. Zâhir olarak ise kimin cebinde parası varsa bir kısmını infak edebilir, ama yoksa neyi infak edecektir.

Ey Habibim, onlara de ki bâtın olarak sen hakikatinden infak edebilirsin.

Burada dışarıdan bir yerden Cenâb-ı Hakk'tan "Kûl" hitabı geliyorsa da aslında o onu kendi hakikatinden çıkartıyor, ve burada artık belirli bir kemâlatın ortaya

çıkması vardır, Efendimiz (s.a.v) artık Hakkikat-i İlâhiyyenin bir çok özelliklerini anlatmaya başlıyor yakın çevresine, ve onlara sizlerde bunları yakın çevrenize açabilirsiniz diyor, yavaş yavaş, ve seyri sülûkun terbiyesini ve seyrini gösteriyor.

Hayırdan infak edin.

341

Bir başka Âyette sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe berr'e ulaşamazsınız diyor.

Kimlere, nasıl, ana-babaya, yakınlara, yetimlere, miskinlere ve yol oğlanlarına yardım edilir, yani infak edilir, bâtını kısmına gelelim.

Validemiz,

Bâtının zâhirî yani mânâsı bâtın fiili zâhir olarak, kişinin elini tuttuğu şeyhi ve şeyhinin hanımı, bâtının bâtını ise akli küll ve nefsi küll'dür işte bunlara buna infak edilecektir.

Akli küll ile nefsi küll bizim gerçek özümüzün anası-babasıdır, onlara yardım etmemiz nasıl olur diye düşünürsek, şöyle ki; Onların bizdeki varlıklarını daha kesin olarak ortaya çıkarmak ve haklarını vermek yani daha çok çalışmak, aksi halde gereken ilgiyi ve bilgiyi almaz isek bu bilgiler bizde bâtında kaldığından yardım etmemiş oluruz. İnfak bu, kendi gücünden, çalışmandan infak yani çalışman ile onları zuhura çıkarmak, ilminin, bilginin nafakasını vermektir.

Kişide birde akli küll ile nefsi küllün üstünde akli evvel, zat mertebesi vardır, ve bunlar bizde olduğundan nefsi küll olan annene infak et, yani nefsi küll olan annene Hakkikat-i İlâhiyyeyi sen anlatmaya çalış, akli küll olan babana da yardımcı ol.

Yakınlarına, akrabalarına.

insânda Allah ismi olduğundan Câmî ismi olduğundan, Allah esmâsı da bütün Esmâ-i İlâhiyyeyi tümüyle kapladığından dolayı Allah esmâsından her esmânın hissesi

vardır, işte kişide bulunan esmâ mertebesi, esmâ-ül hüsnâ mertebesi de kaynağını sıfattan alıyor, Allah mertebesinden, Ulûhiyyet mertebesinden alıyor.

Yukarıda Zat mertebesinden sıfat mertebesine olan tecelliyi gösterdi, buradada sıfat mertebesinden esmâ mertebesine olan tecelliyi gösteriyor, ve onun faaliyetini anlatıyor. Diyelim ki bizden Lâtif esmâsı zor çıkıyor yani

342

tam Lâtif bir hâle ulaşamıyoruz, biraz bazı kabalıklarımız oluyor, işte Allah esmâsıyla Lâtif esmâsına verilen destek Lâtif esmâsını daha güçlendirmiş oluyor, veya Kahhar esmâsı bizden biraz fazla çıkıyor, Allah esmâsıyla onu denge içerisine almamız, o akrabamıza yardım etmemiz olur.

Zâhir olarak ise kim kendi çevresinde bir iki kelime söylüyorsa iyi niyetiyle o onun infakıdır.

Yetimlere.

zâhir olarak yetim babası olmayan demek, bâtın olarak ise, bir kimsenin belirli bir seyri varsa, seyir esnasında akli küll olan babası Hakk'a intikal etmişse, dervişler boşta kalmışlarsa, kendilerine yardım edecek kimse kalmamışsa, işte o yetimlere de infak et diyor, onların elinden tur, yardımcı ol, babalık yap.

Ve Miskinlere.

Fakir, en alt düzeyde belirli bir malı olan fakat zekât veremeyecek düzeyde olan kişiye denir, Miskin ise hiç birşeyi olmayan kimsedir, fakr tamam olunca kişi miskinlik haline geçer, fakr olanın biraz malı vardır, yani benliğinde biraz özellikleri vardır ama bunlarda kalmayınca yani varlığı kalmayınca orada Allah zuhur eder, "fakr tamam olunca o Allah'tır" demişlerdir. Miskinlik Ulûhiyyet mertebesinin orada sükûnette olması, yani sâkin olması, kendi nefsanîyetinden kısıntı kalmadığından sâkin olmuştur, Hakk orada vardır fakat zuhura çıkmamıştır, kendi benliğinde, fakr'ın kemâlatında ise Hakk'ın orada zuhura çıkması vardır, aralarında ki, fark buradadır.

Yol oğlanlarına.

Tarikat yolunda giden kimseler yolda biraz t kezenlenmiş ise yolda kalmışlarsa onlara da yardım edin deniyor, yani Hakk'a giden yolda kim olursa olsun, ne şekilde olursa olsun, "yes'eluneke" yani senden talep ediyorsa, hepsine yardım edilsin mânâsınadır.

Hayırdan ne işlediyseniz, muhakkak ki O, Allah işlediğiniz herşeyi bilir, zâten her yerde kendi mertebesi

343

itibarıyla zuhurda olan kendisidir, Allah esmâsıyla bütün bu işlerin üstünde ve Al m esmâsıyla da esmâ mertebesinde bu işleri bildiğini yani kendisinin bu işlerin içinde olduğunu böylece göstermektedir.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَى أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَن تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

(216-) K tibe aleykümül kıtalu ve huve k rh n leküm*,ve asa en tekrahu şey'en ve huve hayrun leküm,ve asa en tuhibbu şey'en ve huve şerrun leküm* vAllahu ya'lem  ve ent m la ta'lemun;

* Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde, size farz kılındı. Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

Savaş sizin üzerinize yazıldı.

Bakın hiç kaçış yoktur, bu kadar kesin olarak yazıldı deniyor, o sizin için kerih yani zor bir şey gözükür, ama yazıldı, yapmazsanız da siz bilirsiniz yani, bu savaş zâhir olarak madde mertebesinde yapılan bildiğimiz savaşlar, ama bizim işimiz o savaş değil, yeri geldiğinde onu da yaparız orası ayırđır, bu savaş kendi  z m zdeki nefis savaşıdır, nefsi emmâre, levvâme, mülhime savaşı olacak,

gerçi nefsimizle boğuşmak zor gözükür ama size bu yazıldı, yani hemde ezelde, mâzide programda yazıldı.

Kim hangi mertebede ise savaşını oradan sürdürüyor, nefsi emmâre mertebesinde ise kendisindeki eksi hayvani güçleri atmakla, kesmekle, yoketmekle uğraşiyor, levvâmede ise o yapmayı bıraktığı eksi şeyleri bir daha yapmamak için savaşıyor, nefsi yaptırmaya çalışıyor o yapmamaya çalışıyor, yaparsa da yine yaptım diye kendi kendini suçluyor, mülhime mertebesinde ise almış olduğu ilhamlar arasından gelen evhamları birbirinden ayırmaya

344

çalışıyor, mutmainne mertebesinde kendisine gelen zorluklara karşı direnmeye çalışıyor ve meseleleri kendi gönlünde daha tatmin edici hâle getirmeye çalışıyor, savaş olmazsa orada duramaz zâten, reKâbet yükselmeyi ilerlemeyi sağlıyor.

Umulur ki sizin kerih gördüğünüz şey sizin için sonunda hayra dönüşür, nefis savaşı size zor gelsede ama bunu yaptıktan sonra bu savaş size hayra dönüşür, hayrı getirir size, siz savaşmamayı kendinize sevgili görürsünüz, yani savaşmayıp, gezmeyi, dolaşmayı kendinize muhabbet edersiniz, bu hoş gelir ama arkasından da başınız dara girer.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ
أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكَ
حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتِطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنِ
دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(217-) Yes'eluneke aniş şehril harami kıtalın fiyh* kul kıtalun fiyhi kebiyr* ve saddün an sebiylillâhi ve küfrün Bihi velMescidil Harami ve ihracü ehlihi minhu ekberu indAllah* velfitnetü ekberu minel katl* ve la yezalune yukatiluneküm hatta yerudduküm an diyniküm inistetau* ve men yertedid minküm an diynihi feyemut ve huve kâfirun fe ülaike habitat a'malühüm fiyddünya vel ahireti, ve ülaike ashabünnari, hüm fiyha halidun;

* Sana haram ayda savaşmayı soruyorlar. De ki: "O ayda savaş büyük bir günahdır. Allah'ın yolundan alıkoymak, onu inkâr etmek, Mescid-i Haram'ın ziyaretine engel olmak ve halkını oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük günahdır. Zulüm ve baskı ise adam

345

öldürmekten daha büyüktür. Onlar, güç yetirebilseler, sizi dininizden döndürünceye kadar sizinle savaşmaya devam ederler. Sizden kim dininden döner de kâfir olarak ölürse, öylelerin bütün yapıp ettikleri dünyada da, ahirette de boşa gitmiştir. Bunlar cehennemliklerdir, orada sürekli kalacaklardır.

Sana haram olan ayda savaşmayı soruyorlar. De ki o ayın içerisindeki savaş büyüktür, yani o ayda savaş yaparsan çok büyük kötülüktür, haram olan ay, yani hac ayıdır.

Hac Zatûllah'ı ziyaret oluyor, işte bizim gönlümüzde hakikati İlâh-îyye zuhura çıkmışsa, bizler "mahiiyun-ay yüzlüler" olmuşsak artık o gönülde savaş yapmak haramdır, yani o muhabbet içerisinde tekrar nefsi emmâreye, levvâmeye (v.b.) dön, onunla savaş yapmaya başla, bu yasak. Harem-i şerife girilmişse, ki ancak onlardan temizlenmiş olarak oraya girmek mümkündür, ihramla girmek mümkündür, başka türlü girilemiyor, emin beldeyi oluşturmuşsan oradaki savaşın artık bitmiştir, ama hem lisânen emin beldedeyim diyorsun hem de savaşın varsa bu yasak bunu yapma, o zaman o aya ulaşmamışsın demektir, o aya ulaşmadığın içinde savaş yapabilirsin.

Allah'ın yolundan döndürülmek, bir sırat-ı müstakim vardır birde sıratullah vardır, sırat-ı müstakim yeryüzünde nefis mertebeleri itibarıyla fizik bedenini yani o mertebedeki aklın düzenli olarak hareket etmesi ve kişiyi belirli bir yere getirmesi, onun bittiği yerde sıratullah'ın başlamasıdır.

Mescidil Haram ehlini oradan ihrac etmek, çıkartmak, Allah'ın indinde yine çok büyük günahdır, bir kimsenin gönül âleminde dışarıya çıkmasına sebep olacak bazı teşviklerde bulunmak gibi bu da büyük günahlardandır.

Fitne öldürmekten daha büyük suçtur, günahdır.

Ve bu hâl içerisinde ebedi kalıcı olur.

346

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ
اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

(218-) İnnelleziyne amenu velleziyne haceru ve cahedu fiy sebiylillâhi ülaike yercune rahmetAllah* vAllahu Ğafur'un Rahîym;

* İman edenler, hicret edenler, Allah yolunda cihad edenler; şüphesiz bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

Şu imân edenler ki hicret ettiler.

Hicret iki türlü oldu, bazıları zorlanarak hicret ettirildiler, bazıları da kendi istekleriyle buldukları yerden Hz.Rasullullah'ın bulunduğu yere hicret ettiler.

Oturduğumuz yerde dahi muhacir olabiliyoruz nefsi emmâreden levvâmeye, levvâmeden mülhimeye hicret etmek sûretiyle veya zâhirden bâtına, bâtından zâhire hicret etmek sûretiyle bu hicret hadisesini bünyemizde yaşıyoruzdur.

Derviş te zâten her an Kâbeyi Şerif'e ulaşıncaya kadar muhacirdir, "mücahede olmamanın müşahedesi olmaz" demişleridir.

Ve cihat ettiler, Allah yolunda, yine Zat esmâsı, yani Zâti seyirde cihat ederler,

İşte onlar Allah'ın rahmetini umarlar, bu cihatları yapmak sûretiyle, Allah'ın rahmeti zâhirden de geliyor bâtından da geliyor, her taraftan her şekliyle geliyor, gözümüzün görmesi, kulağımızın duyması hep onun rahmeti ama bu rahmetlerin içinde bir de İlâh-î rahmet vardır ki, talebimiz, ricamız o olsun, yani kendi zatımızın hakikatini idrak etmektir, işte en büyük ummak budur, çünkü Allah'tan iyi şeyler umulur, Allah'a kötü şeyler isnat etmek olmaz, gerçi bütün âlemdeki fiiller onun fiilleridir ama nezaketen yorumu başka türlü yapmamız gerekiyor,

347

hakikati bizim batinımızda kalacaktır.

Allah (c.c.) Gafur, örtücü ve Rahîm, merhamet edicidir, Allah tecellisi olduğu zaman onun ilk yapacağı şey örtmek, örttüğünüzü gizledikten sonra da ihsânda bulunmaktır, neyi örtüyor, günahlarını örtüyor, beşeriyetini örtüyor ve kendi Rahmâniyyetini arkasından ortaya getiriyor, ki örtüldükten sonra altından birşeyin çıkması lâzımdır yoksa sahne kapanırsa hiçbir şey olmaz.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ
لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ
الْعَفْوُ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ

(219-) Yes'eluneke anil hamri vel meysir* kul fiyhima ismün kebiyrun ve menafiu linNas* ve ismühüma ekberu min nef'ihima* ve yes'eluneke ma zâ yunfikun* kulil afv* kezâlike yübeyyinnallahu lekümül ayati lealleküm tetefekkerun;

* Sana içkiyi ve kumarı sorarlar. De ki: "Onlarda hem büyük günah, hem de insânlar için (bazı zâhirî) yararlar vardır. Ama günahları yararlarından büyüktür." Yine sana Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: "İhtiyaçtan arta kalanı." Allah, size âyetleri böyle açıklıyor ki düşünesiniz.

İçkiyi ve kumarı da soruyorlar senden, bunu nefsi emmâre, levvâme arasında gidip gelenler soruyor, çıkmadıkları için oradan, bu yaptığımız işler bize zarar verir mi vermez mi diye onu soruyorlar.

De ki Ey Habibim her ikisi de büyük günahdır, ancak insânlara küçük bir faydasıda vardır, ama onun vermiş olduğu kötülük daha büyüktür,. Kumar ve içki hakkında gelen ilk Âyetler bunlar, son Âyette belirtildiği gibi bunlar birden kesmiş olsaydı, müslümanlardan alışık olanlar birden kesemeyeceklerdi, evvelâ bu Âyet geldi, bir kısım müslümanlar bıraktılar ama bazıları devam etti,

348

arkasından bir Âyet daha geldi, içmeyenler içenlerden hayırlıdır hükmüyle yine bir kısmı daha bıraktı, en sonunda bütün bunların hepsi haramdır hükmü gelince hepsi kesildi. İnsanın tabiatı bu işte bir şeyi bir anda kesemiyor, yavaş yavaş kesilebiliyor, gerçi bazıları vuruyor bıçağı kesiyor hemen ama hepsini birden kesemiyor yavaş yavaş.

Diğer yönüne gelelim, kumar ve içki seni rûhâni varlığından çıkarıyor ise, nefsânî şekilde sarhoş ediyorsa, yani senin nefsinde daha çok kalmana sebep oluyorsa, İlâh-î varlığına geçmene mani oluyorsa, büyük günah, yalnız buradaki içki "**şaraben tahura**" olursa o zaman iş değişiyor. Kumarda mânâ itibarıyla nefsiyle oynadığı kumar, yani nefsini başedemediği anda hile ile ortadan kaldırması, nefsi diyor ki bana şunu ver (v.b.) isteklerde bulunuyor, dur acele etme sonra gideriz diye oy alıyor onu,

sonra tam tersi oluyor, namaz kılmaya kalkıyor nefsi oyalıyor onu bu sefer, zararı faydasından daha çok.

Biz hala muhabbet ateşiyle yandım, nefsimi şöyle aldattım gibi daha hep oralarda isek orada kalmamız bize daha çok zarar veriyor oradan geçmemiz gerekiyor, yoksa Zat mertebesine ulaşamıyoruz, bu bahsedilen yer ef'al mertebesi ile esmâ mertebesi arası, sıfat mertebesine geçildiği zaman zâten bunlar terkedilmiş oluyor.

Tekrar bakın ne infak edelim diye soruyorlar, De ki Ey Habibim, artanını infak edin deniyor, evvelâ ihtiyacınızı ayırın artanını infak edin deniyor, elinizdeki hepsini infak ederseniz daha bunun sonrası vardır, yeni gün gelecek kazançtan artanı yani her yeni günde gelen İlâh-î tecelliler geldikçe yenileyerek kalanını infak edin deniyor.

Böylece Allah Âyetlerini size beyan eder, yani Ulûhiyyet mertebesi yolunda yürünen işaretler bunlar, yapılacak tatbikatların şekillerini, oluşumlarını, kimliklerini, nasıl ve niceliklerini anlatıyor, işte bunlarda Âyet'tir.

Umulur ki siz bunları tefekkür ederseniz, işte Cenâb-ı Hakk'ın bizim üzerimizde kanaatı bizim bunları anlayabileceğimiz yönündedir, ama umarım ki çalışsınız da kolaylıkla bunları anlarsınız deniyor.

349

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ قُلْ إِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمَصْلِحِ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْتَبْتُمْ إِنْ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

(220-) Fiyddünya vel ahireti, ve yes'eluneke anil yetama* kul ıslahun lehüm hayrün ve in tühalituhüm feihvanüküm* vAllahu ya'lemül müfside minel muslih* ve lev şaAllahu lea'neteküm* innAllahe Aziyz'ün Hakkiym;

* Dünya ve ahiret hakkında düşünesiniz, diye böyle yapıyor. Bir de sana yetimleri soruyorlar. De ki: "Onların

durumlarını düzeltmek hayırlıdır. Eğer onlara karışıp (birlikte yaşar)sanız (sakıncası yok). (Onlar da) sizin kardeşlerinizdir. Allah, bozguncuyu yapıcı olandan ayırır. Allah, dileyseydi sizi zora sokardı. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

وَلَا تَتَّكِفُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ وَلَأَمَّةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ
مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُتَّكِفُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا
وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ
إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

**(221-) Ve la tenkihul müşrikati hatta yü'minn*
ve le emetün mü'minetün hayrun min müşriketin
velev a'cebetküm* ve la tünkihul müşrikiyne hatta
yu'minu* ve le abdün mü'minün hayrun min
müşrikin velev a'cebeküm* ülaike yed'une ilennari,
vAllahu yed'u ilel cenneti vel mağfirati Bi izniHİ, ve
yübeyyinü ayatihi linNasi leallahüm yetezekkerun;**

* İman etmedikleri sürece Allah'a ortak koşan kadınlarla evlenmeyin. Allah'a ortak koşan kadın hoşunuza gitse de, mü'min bir cariye Allah'a ortak koşan bir kadından daha hayırlıdır. İman etmedikleri sürece Allah'a

350

ortak koşan erkeklerle, kadınlarınızı evlendirmeyin. Allah'a ortak koşan hür erkek hoşunuza gitse de; imân eden bir köle, Allah'a ortak koşan bir erkekten daha hayırlıdır. Onlar ateşe çağırırlar, Allah ise izniyle, cennete ve başışlanmaya çağırır. O, insânlara âyetlerini açıklar ki, öğüt alıp düşünsünler.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

(222-) Ve yes'eluneke anilmehıyd* kul huve ezen fa'tezilün nisae fiylmehıydı ve la takrabuhünne hatta yathürne, feizâ tetahherne fe'tuhünne min haysü emerakümullah* innAllahe yuhıbbut Tevvabiyne ve yuhıbbul mütetahhiriyn;

* Sana kadınların ay hâlini sorarlar. De ki: "O bir ezadır (rahatsızlıktır). Ay hâlinde kadınlardan uzak durun. Temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. Temizlendikleri vakit, Allah'ın size emrettiği yerden onlara yaklaşın. Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever."

نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُّلاقُوهُ وَيَسِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

(223-) Nisaüküm harsün leküm* fe'tu harseküm enna şî'tüm* ve kaddimu lienfusiküm* vettekullahe va'lemu enneküm mulakuh* ve beşşiril mu'miniyn;

* Kadınlarınız sizin ekinliğinizdir. Ekinliğinize dilediğiniz biçimde varın. Kendiniz için (geleceğe hazırlık olarak) güzel davranışlar takdim edin. Allah'a karşı gelmekten sakının ve her hâlde onun huzuruna varacağınızı bilin. (Ey Muhammed!) Mü'minleri müjdele.

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصَلِّحُوا
بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

(224-) Ve la tec'alullahe urdaten lieymaniküm en teberru ve tetteku ve tuslihu beynen Nas* vAllahu Semi'un 'Aliym;

* İyilik etmemek, takvaya sarılmamak, insânlar arasını ıslah etmemek yolundaki yeminlerinize Allah'ı siper yapmayın. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبْتُمْ
قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ

(225-) La yuahizükümüllahu Bil lağvi fiy eymaniküm ve lâkin yuahizüküm Bi ma kesebet kulubüküm* vAllahu Ğafur'un Haliym;

* Allah, sizi kasıtsız yeminlerinizden dolayı sorumlu tutmaz, fakat sizi kalplerinizin kazandığı (bile bile yaptığınız) yeminlerden sorumlu tutar. Allah, çok bağışlayandır, halîmdir. (Hemen cezalandırmaz, mühlet verir.)

لِّلَّذِينَ يُؤَلُّونَ مِن نِّسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

(226-) Lilleziyne yu'lune min nisaihim terabbusu erbeati eşhur* fein fau feinnAllahe Ğafur'un Rahiym;

* Eşlerine yaklaşmamağa yemin edenler için dört ay bekleme süresi vardır. Eğer (bu süre içinde) dönerlerse, şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

(227-) Ve in azemüttalaka feinnAllahe Semi'un 'Aliym;

* Eğer (yemin edenler yeminlerinden dönmeyip kadınlarını) boşamaya karar verirlerse (ayrılırlar). Biliniz ki, Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِعَوَلْتَهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

(228-) Vel mütallekatu yeteRabbesne Bi enfüsihinne selasete kuru'* ve la yehillu lehünne en yektümne ma halekAllahu fiy erhamihinne in künnen yu'minne Billahi vel yevmil ahır* ve büuletühünne ehakku Bi raddihinne fiy zalike in eradu ıslaha* ve lehünne mislülleziy aleyhinne Bil ma'ruf* ve lirRicali aleyhinne deracetün, vAllahu Aziyz'ün Hakkiym;

* Boşanmış kadınlar kendi kendilerine üç ay hâli (hayız veya temizlik müddeti) beklerler. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorlarsa, Allah'ın kendi rahimlerinde yarattığını gizlemeleri onlara helâl olmaz. Kocaları bu süre içinde barışmak isterlerse, onları geri almağa daha çok hak sahibidirler. Kadınların, yükümlülükleri kadar meşru hakları vardır. Yalnız erkeklerin kadınlar üzerinde bir

derece farkı vardır. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

353

الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ وَلَا
يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا
حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا
فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ
اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

(229-) EtTalaku merretan* fe imsakün Bi ma'rufin ev tesriyhun Bi ihsân* ve la yahillu leküm en te'huzu mimma ateytümuhünne şey'en illâ en yehafa ella yukıyma hududAllah* fein hıftüm ella yukıyma hududAllahi fela cünaha aleyhima fiymefteedet Bihi, tilke hududullahi fela ta'teduha* ve men yeteade hududAllahi feülaike hümüz zalimun;

* (Dönüş yapılabilecek) boşama iki defadır. Sonrası, ya iyilikle geçinmek, ya da güzellikle bırakmaktır. (Evlilikte) tarafların Allah'ın belirlediği ölçüleri koruyamama endişeleri dışında kadınlara verdiklerinizden (boşanma esnasında) bir şeyi geri almanız, sizin için helâl olmaz. Eğer onlar Allah'ın belirlediği ölçüleri gözetmeyecekler diye endişe ederseniz, o zaman kadının (boşanmak için) bedel vermesinde ikisine de günah yoktur. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Sakın bunları aşmayın. Allah'ın koyduğu sınırları kim aşarsa, onlar zalimlerin ta kendileridir.

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا
جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

(230-) Fein tallekaha fela tehillü lehu min ba'dü hatta tenkiha zevcen ğayrehu, fein tallekaha fela cünaha aleyhima en yeteracea in zanna en yukıyma hududAllah* ve tilke hududullahi yubeyyinuha li kavmin ya'lemun;

354

* Eğer erkek karısını (üçüncü defa) boşarsa, kadın, onun dışında bir başka kocayla nikâhlanmadıkça ona helâl olmaz. (Bu koca da) onu boşadığı takdirde, onlar (kadın ile ilk kocası) Allah'ın koyduğu ölçüleri gözetebileceklerine inanıyorlarsa tekrar birbirlerine dönüp evlenmelerinde bir günah yoktur. İşte bunlar Allah'ın, anlayan bir toplum için açıkladığı ölçüleridir.

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ
سَرَّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لَتَعْتَدُوا وَمَنْ
يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوعًا وَادْكُرُوا
نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ
يَعْظُمُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

(231-) Ve iza tallaktümün nisae febelağne ecelehünne feemsikühünne Bi ma'rufin ev serrihuhünne Bi ma'ruf* ve la tümsikühünne dıraren lita'tedu* ve men yef'al zâlike fekad zaleme

nefsehu, ve la tettehizu ayatillahi hüzüva* vezkürü nı'metAllahi aleyküm ve ma enzele aleyküm minel Kitabi vel Hikmeti yeüzüküm Bih* vettekullahe va'lemu ennAllahe Bi külli şey'in 'Aliym;

* Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme sürelerini bitirdikleri zaman, ya onları iyilikle tutun yahut iyilikle bırakın. Haklarına tecavüz edip zarar vermek için onları tutmayın. Bunu kim yaparsa kendine zulmetmiş olur. Sakın Allah'ın âyetlerini eğlenceye almayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini, size öğüt vermek için indirdiği Kitab'ı ve hikmeti hatırlayın. Allah'a karşı gelmekten sakının ve bilin ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir.

355

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلِّغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ
أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ
كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَمْ أَزْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

(232-) Ve iza tallaktümünnisae febelağne ecelehünne fela ta'duluhünne en yenkihne ezvacehünne iza teradav beynehüm Bil ma'ruf* zâlike yuazu Bihi men kane minküm yu'minü Billahi vel yevmil ahiri, zâliküm ezka leküm ve ather* vAllahu ya'lemu ve entüm la ta'lemun;

* Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme sürelerini bitirdikleri zaman kendi aralarında aklın ve dinin gereklerine uygun olarak güzellikle anlaştıkları takdirde, eşleriyle (yeniden) evlenmelerine engel olmayın. Bununla içinizden Allah'a ve ahiret gününe imân edenlere öğüt verilmektedir. Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُبَيِّمَ
الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا
تُكَلِّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ
بِوَالِدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ
مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا
أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا
اللَّهَ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

(233-) Vel validatu yurdi'ne evladehünne
havleyni kâmileyni limen erade en yütimmerredaate
ve alel mevludi lehu rizkühünne ve kisvetühünne Bil
ma'ruf* la tükellefü nefsun illâ vüs'aha* la tudarre

356

validetün Bi velediha ve la mevludün lehu Bi veledihi
ve alel varisi mislü zâlik* fein erada fisalen an
teradin minhüma ve teşavürin fela cünaha
aleyhima* ve in eradtüm en testerdiu evladeküm
fela cünaha aleyküm iza sellemtüm ma ateytüm Bil
ma'ruf* vettekullahe va'lemu ennAllahe Bi ma
ta'melune Basıyr;

* Emzirmeyi tamamlamak isteyenler için- anneler
çocuklarını iki tam yıl emzirirler. Onların (annelerin)
yiyeyeği, giyeceği, örfe uygun olarak babaya aittir. Hiçbir
kimseye gücünün üstünde bir yük ve sorumluluk teklif
edilmez. -Hiçbir anne ve hiçbir baba çocuğu sebebiyle
zarara uğratılmasın- (Baba ölmüşse) mirasçı da aynı şeyle
sorumludur. Eğer (anne ve baba) kendi aralarında danışıp
anlaşarak (iki yıl dolmadan) çocuğu süttten kesmek
isterlerse, onlara günah yoktur. Eğer çocuklarınızı (bir
sütanneye) emzirtmek isterseniz, örfe uygun olarak

vereceğiniz ücreti güzelce ödediğiniz takdirde size bir günah yoktur. Allah'a karşı gelmekten sakının ve bilin ki, Allah, yapmakta olduklarınızı hakkıyla görendir.

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ
أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا
فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

(234-) Velleziyne yüteveffevne minküm ve yezerune ezvacen yeterebbasne Bi enfüsihinne erbeate eşhürin ve aşra* feiza belağne ecelehünne fela cünaha aleyküm fiyma fealne fiy enfüsihinne Bil ma'ruf* vAllahu Bi ma ta'melune Habiy;

* İçinizden ölenlerin geride bıraktıkları eşleri, kendi kendilerine dört ay on gün (iddet) beklerler. Sürelerini bitirince artık kendileri için meşru olanı yapmalarında size bir günah yoktur. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

357

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النَّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ
فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْكُمْ سَتَذَكَّرُونَ هُنَّ وَلَكِنَّ لَكُمْ تَوَاعِدُهُنَّ
سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ
حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ
فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ

(235-) Ve la cünaha aleyküm fiyma arradtüm Bihi min hitbetin nisai ev eknentüm fiy enfüsiküm*

375

alimAllahu enneküm setezkürunehünne ve lâkin la tüvaıduhünne sirran illâ en tekulu kavlen ma'rufa* ve la ta'zimu ukdeten nikahı hatta yeblüğal Kitabı eceleh* va'lemu ennAllahe ya'lemu ma fiy enfüsiküm fahzeruh* va'lemu ennAllahe Ğafur'un Haliym;

* (Vefat iddeti beklemekte olan) kadınlara kendileri ile evlenmek istediğinizi üstü kapalı olarak anlatmanızda veya bu isteğinizi içinde saklamanızda sizin için bir günah yoktur. Allah biliyor ki, siz onlara (bunu er geç mutlaka) söyleyeceksiniz. Meşru sözler söylemeniz dışında sakın onlarla gizliden gizliye buluşma yönünde sözleşmeyin. Bekleme müddeti bitinceye kadar da nikâh yapmaya kalkışmayın. Şunu da bilin ki, Allah içinizden geçeni hakkıyla bilir. Onun için Allah'a karşı gelmekten sakının ve yine şunu da bilin ki Allah gerçekten çok bağışlayandır, halîmdir. (Hemen cezalandırmaz, mühlet verir.)

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَقْرَضُوا
لَهُنَّ فَرِيضَةٌ وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدَرُهُ
مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ

358

(236-) La cünaha aleyküm in tallaktümün nisae ma lem temessuhünne ev tefridu lehünne feriydaten, ve mettiu'hünn* alel musı kaderuhu ve alel muktiri kaderuh* metaan Bil ma'ruf* Hakkan alel muhsiniyn;

* Kendilerine el sürmeden ya da mehir belirlemeden kadınları boşarsanız size bir günah yoktur. (Bu durumda) - eli geniş olan gücüne göre, eli dar olan da gücüne göre

olmak üzere- onlara, aklın ve dinin gereklerine uygun olarak müt'a verin. Bu, iyilik yapanlar üzerinde bir borçtur.

وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ
فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ
عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ
إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

(237-) Ve in tallaktümuhünne min kabli en temessuhünne ve kad feradtüm lehünne feriydaten fenisfü ma feradtüm illâ en ya'fune ev ya 'fuvelleziy Bi yedihi ukdetün nikah* ve en ta'fu akrabu littakva* ve la tensevül fadle beyneküm* innAllahe Bi ma ta'melune Basıyr;

* Eğer onlara mehir tespit eder de kendilerine el sürmeden boşarsanız, tespit ettiğiniz mehrin yarısı onlarıdır. Ancak kadının, ya da nikâh bağı elinde bulunanın (kocanın, paylarından) vazgeçmesi başka. Bununla birlikte (ey erkekler), sizin vazgeçmeniz takvaya (Allah'a karşı gelmekten sakınmaya) daha yakındır. Aranızda iyilik yapmayı da unutmayın. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

(238-) Hafizu ales Salevati ves Salât-ül Vüsta ve kumuLillahikanitiyn

359

*Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah'a gönülden boyun eğerek namaza durun.

Namazlarınızı muhafaza edin, yani beş vakit namazlarınızı kılın, buna ilâveten "Salât-ül Vüsta"ya da devam edin diyor, böylece Allah için boyun bükün.

Beş vakit namaz kim nerede olursa olsun her mertebede farz, şeriat mertebesinde fiziksel olarak farz, tarikat mertebesinde fizik farziyetiyle birlikte bu sefer tarikat mertebesindeki farziyeti üstüne geliyor, yani Esmâ-i İlâhiyyeyi idrak ederek namaz kılması gerekiyor, eğer bir kimse bunları aşmış ise sıfat mertebesinde ise fiil+esmâ+sıfat mertebesi itibarıyla namazını eda etmesi gerekiyor, çünkü bu bedeninde bir şükrü vardır, yani fiziksel namaz asli namaz, herşey onun üstünde duruyor, evvelâ kabuk ortada olacak ki içindeki mânâlar açılsın. Zat mertebesine ulaşmış ise ef'al, esmâ, sıfat ve Zat mertebesi ile birlikte namazını kılacak, İnsân-ı Kâmil olmuşsa kılacağı namazı da kendisi bilir, bütün mertebeleriyle birlikte kılar.

Bir kimse şeriat ehli olarak hayatını sürdürüyorken ilerlemesi gerekiyor ve esmâ mertebesine geliyor, esmâ mertebesine geldiğinde oradan sıfat mertebesine geçmesi gerekiyor, işte **"Salât-ül Vüsta"** bir bakıma esmâ mertebesinde kılınan namazdır, gerçi zâhir olarak bakıldığında bir kısım âlimler gündüz ile gece arasında olduğu için sabah namazıdır, bir kısım âlimler öğle ile akşam arasında olduğu için ikinci namazıdır demişlerdir.

Bir kimse ef'al âleminin namazını icra ediyorken içinde esmâ âleminin namazını da icra ediyorsa, sıfat âleminin de namazını icra ediyorsa Zat âlemine geçtiği zaman **"Salâten Daimeten"** hükmüne geçtiğinden, **"Salât-ül Vüsta"** o zaman görevini yapmış oluyor, eğer **Salât-ül Vüsta'yı** faaliyete geçiremezsek sıfat mertebesine yükselemezsek demektir özellikle burada belirtilen budur. Namazın ilk hakikati kıyam, sonra rükû, sonra secde, sonrada tahiyattır.

360

فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا
عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

(239-) Fein hıftüm fericalen ev rükbana* feiza emintüm fezkürullahe kema allemeküm ma lem tekünu ta'lemun;

* Eğer (bir tehlikeden) korkarsanız, namazı yaya olarak veya binek üzerinde kılın. Güvenliğe kavuşunca da, Allah'ı, daha önce bilmediğiniz ve onun size öğrettiği şekilde anın (namazı normal vakitlerdeki gibi kılın).

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِّأَزْوَاجِهِمْ مَّتَاعًا
إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا
فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَّعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

(240-) Velleziyne yüteveffevne minküm ve yezerune ezvacen, vasiyyeten liezvacihim metaan ilel havli ğayra ihrac* fein haracne fela cünaha aleyküm fiy ma fealne fiy enfüsihinne min ma'ruf* vAllahu Aziyz'ün Hakkiym;

* İçinizden ölüp geriye dul eşler bırakan erkekler, eşleri için, evden çıkarılmaksızın bir yıla kadar geçimlerinin sağlanmasını vasiyet etsinler. Ama onlar (kendiliklerinden) çıkarlarsa, artık onların meşru biçimde kendileri ile ilgili olarak işlediklerinden dolayı size bir günah yoktur. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

وَالْمُطَلَّاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ

(241-) Ve lil mütallekati metaun Bil ma'ruf* Hakkan alel müttekıyn;

* Boşanmış kadınların örfe göre geçimlerinin sağlanması onların hakkıdır. Bu, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar üzerinde bir borçtur.

كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

(242-) Kezâlike yübeyyinnallahu leküm ayatihi lealleküm ta'kılun;

* *Düşünesiniz diye Allah size âyetlerini böyle açıklamaktadır.*

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ
فَقَالَ لَهُمْ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

(243-) Elem tera illeleziyne harecu min diyarihim ve hüm ülufün hazerel mevt* fe kale lehümüllahu mutu sümme ahyahüm* innAllahe lezufadlin alenNasi ve lâkinne ekseranNasi la yeşkürun;

* *Binlerce kişi oldukları hâlde, ölüm korkusuyla yurtlarını terk edenleri görmedin mi? Allah, onlara "ölün" dedi, sonra da onları diriltti. Şüphesiz Allah, insânlara karşı lütuf ve ikram sahibidir. Ama insânların çoğu şükretmezler.*

O kimseleri görmedin mi ki, diyarlarından çıkartılır onlar, ölüm korkusuyla yerlerinden çıkartılırlar, gerçi burada geçmişteki bir hadiseden bahsediyor ama her geçmiş bir an'dan her gelecekte bir an'dan oluşmaktadır.

Tefsirlerde bunların Kudsü Şeriften çıkartılan Yahudiler olduğu söyleniyor, diğer yönüyle baktığımızda kendi varlığımızda bulunan hakikati İlâh-İyyeyi nefsi emmâremiz, levvâmemiz bulunduğu yerden ölüm korkusuyla çıkartmaya çalışıyor.

Allah (c.c.) onlar için ölünüz dedi, kendilerinde var olan bireysellikleri itibarıyla öldürdü, sonra onlara yine bir hayat verdi, ebedi hayatı verdi, kendindeki Hayy esmâsının zuhurunu onlarda kemâliyle meydana getirdi,

ama bu Allah'ın öldürmesiyle oldu ancak, evvelâ onlarda ölüm korkusu vardı fakat kaçmakla ölümden

362

kurtulamadılar ve Allah onları öldürdü, yani kendi varlıklarının ölmesine razı olmadılar, kimliklerinin ortadan kaybolmasına razı olmadılar, ama onların yapamadığı şeyi Allah yaptı ve onları beşeriyetlerinden öldürdü.

Allah insânlar üzerine fazl sahibidir, onların beşeriyetlerini alır mefta haline sokar, sonra da onlara hakiki hayatı verir. Ancak insânların çoğu şükretmezler, kıymetini bilmezler.

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

(244-) Ve katilu fiy sebiyillâhi va'lemu ennAllahe Semi'un 'Aliym;

* Allah yolunda savaşın ve bilin ki, şüphesiz Allah hakkıyla işitendir ve hakkıyla bilendir.

Allah yolunda katledin, öldürün, neyi öldürün, kendi içinizde Allah yolunun dışına sizi çıkartmaya çalışan güçleri öldürün, ve iyi bilin ki muhakkak ki Allah sizin yaptığınız şeyleri duyucu ve bilici'dir.

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا
كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

(245-) Menzelleziy yukridullahe kardan hasenen feyudaifehu lehu ad'afen kesiyreten, vAllahu yakbidu ve yebsut* ve ileyhi türceun;

* Kimdir Allah'a güzel bir borç verecek o kimse ki, Allah da o borcu kendisine kat kat ödesin. (Rızık) Allah daraltır ve genişletir. Ancak O'na döndürüleceksiniz.

Şu kimseler ki, Allah'a borç verirler, hemde güzel bir borç vermek sûretiyle borç verirler, Allah'ta o borcu

öderken onun için onu katlar, çoğaltır ve çoğaltarak ona iade eder, muhakkak ki Allah kabz eder yani sıkır veya bast eder yani genişletir, herşey neticede ona dönecektir.

“Menzelleziy” derken burada bir tahsis var, yani bazı

363

kimseler var ki, bu kimselere Cenâb-ı Hakk Zâti ve şahsi varlık verdiğini belirtiyor evvela. Borç vermek için kişinin kendi öz varlığı olması lâzımdır, daha evvel Hakk'ın verdiği ama kendilerine tahsis edilmiş oluşumlar vardır, güzellikler vardır, o öldükten sonra yeni bir hayatla yeni bir mülk kendilerine verilmiş oluyor, o mülkünden o malzemesinden de yine Cenâb-ı Hakk borç alıyor, daha sonra da o borcu fazlasıyla ödüyor, daha üst mertebeleriyle.

Zahiri mânâ da Cenâb-ı Hakk bazı kimselere mal mülk vermiş onlarda maddi mânâ da infak ederek Allah'a borç vermiş oluyorlar, çünkü o verdikleri yerler Allah'ın kulları, dolayısıyla O'na râci oluyor, bir yandan onun verdiği maldan infak ederken bir bakıma da imtihan oluyoruz, yani verenler de imtihan edilmiş oluyor, bakalım verebilecek mi onun hakkını ayırabilecek mi diye.

Bâtın olarak, o kimseler ki Benim Kelâm'ıma sahiptirler, Ben onlara Kelâm'ımdan verdim, onlar ki Benim Hay'atıma sahiptirler, Hay'atımdan onlara verdim, hem de asli malları olarak verdim, Zâtımdan da onlara verdim, öyleyse Benim malımdan infak et, yani senin malından infak et çünkü sana ait artık o bizatihi, zat olarak senin zatının malı , ondan infak et, ama o neticede yine Bana dönecektir.

O'na dönecektir diyor, buradaki ifadeyede dikkat etmek lâzımdır, Allah'a veya Rahmân'a dönecektir demiyor, “ileyhi” O'na dönecektir, buradaki “O” işaret zamiri olduğundan burada ifade edilen Allah'ın Zâtıdır, çünkü herşey hakikati itibarıyla Allah'ın Zâtından meydana geldiğinden hangi hadise ve iş olursa olsun Allah'a dönecektir, yani Ulûhiyyet mertebesine dönecektir, aslında her an dönmektedir de, bizler farkında değiliz.

أَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَأِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذِ قَالُوا
لِنَبِيِّ لَهُمْ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ
إِنْ

364

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَانَنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ
الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

(246-) Elem tera ilel melei min beniy israiyle min
ba'di Musa* iz kalu li Nebiyyin lehümüb'as lena
meliken nukatil fiy sebiylillâh* kale hel aseytüm in
kütibe aleykümül kıtalu ella tukatilu* kalu ve ma
lena ella nukatile fiy sebiylillâhi ve kad uhricna min
diyarina ve ebnaina* felemma kütibe aleyhimül
kıtalu tevellev illâ kaliylen minhüm* vAllahu
Aliym'un Biz zalimiyn;

* Mûsâ'dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini
görmedin mi (ne yaptılar)? Hani, peygamberlerinden
birine, "Bize bir hükümdar gönder de Allah yolunda
savaşalım" demişlerdi. O, "Ya üzerinize savaş farz kılındığı
hâlde, savaşmayacak olursanız?" demişti. Onlar,
"Yurdumuzdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış
olduğumuz hâlde Allah yolunda niye savaşmayalım" diye
cevap vermişlerdi. Ama onlara savaş farz kılınca
içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah, zalimleri
hakkıyla bilendir.

Mûsâ'dan sonra beni İsrâîlin ileri gelenlerini görmedin
mi?

Bizler yoktuk o zaman fakat bizlere Cenâb-ı Hakk
görmedin mi diye soruyor, bu durumda ya biz oraya
gideceğiz veya o hâdiseyi buraya getireceğiz burada

yaşayacağız. Görüş meselesi kişinin şahsına ait bir hâdise olduğundan evvelâ bu hadiseyi kendinde görmedin mi?

O zaman beni İsrâîl mertebesinin ne olduğunu o mertebenin ileri gelenlerinin ne olduğunu bilmemiz lâzımdır, beni İsrâîl Mûseviyyet mertebesi olduğuna göre, Mûseviyyet mertebesi itibarıyla bizde olan bazı tenzihi bilgiler, yani Allah'ı kendi bireysel varlığında değilde ötelerde düşünmek, işte bu anlayışın ileri gelen yapıları, Esmâ-i İlâhiyyenin değişik ifadeleri. Mûsâ'dan sonra yani

365

Mûseviyyet hakikatinden sonra ne demek, beni İsrâîl hakikati o kişide açılmış ama en yüksek mertebesine ulaştıktan sonra o kişi biraz gerilemiş, demek ki tenzih mertebesinde bazı tenzihi düşüncelerimiz vardır, Allah'ı değişik şekillerde müşahedeli değil gaybi değerlendirmelerimiz var, bu hakikati sen bil, müşahede et deniyor.

Mûsâ (a.s.) dan sonra gelen kavmi, Nebilerine şöyle dediler: Bize bir Melik, önder çıkar, biz onunla birlikte Hakk yolunda savaşalım dediler.

Bunun üzerine o Nebi dedi ki, istediğiniz şey başınıza gelir de ya isyan ederseniz, onların habercisi Hâdi ismi o mertebe itibarıyla onlara hidâyeti götüren, âlim ismi onlara ilim götüren, Şâfi ismi şefaet eden, şifa veren gibi.

Mûseviyyet mertebesi biraz şüpheye düştüğü zaman yani Hakk'ın gerçek kimliğini oturtamadığından henüz bir yerlere, hayalde dolaştığından, bunu gerçek kimliğine oturtmak için bize bir önder gönder de onunla birlikte savaşalım, düşüncede, tefekkürde savaşacaklar kendilerine karşı olan düşünceleri ortadan kaldırmak için savaşacaklar, Halim esmâsı da dedi ki "siz bunu talep ediyorsunuz ama ya üzerinize savaş yazılırsa yani ileriye geçebilmeniz için sizin üzerinize savaş yazılacak" diyor, yazılınca ya daha ileri gitmek için nefsinizle savaşmazsanız.?

Onlarda biz Allah yolunda niye savaşmayalım dediler, bizi yurtlarımızdan çıkardılar ve çocuklarımızdan, diğer isimleri geride bırakalım Allah esmâsında savaşalım, diğer isimlerin eksik tarafları için çalışalım onları yerine

oturtalım, o eksik Esmâ-i İlâhiyye bizi yerimizden çıkardı, biz mertebe-i Mûsâ'da bunları kazanmışken, Mâsâ'dan sonra gevşedik biraz, bundan dolayı bizi diyarımızdan çıkardılar, niye savaş etmeyelim tekrar eski halimizi bulmak için dediler, Mûseviyyet mertebesi itibarıyla bizde tecelli eden ilimleride çıkardılar yani tam gaflete düşürdüler.

Ne zaman ki üzerlerine savaş yazıldı, sözlerinden döndüler, onlardan az bir kısmı sözlerinde sadık kaldılar, o

366

Esmâ-i İlâhiyyenin arasından ancak bir kısmı sadık oldu sözlerinde. Muhakkak ki Allah zalimleri bilicidir, yani nefesine zulmedenleri bilir.

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى
يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً
مِّنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ
وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

(247-) Ve kale lehüm Nebîyyühüm innAllahe kad bease leküm Tâlûte meliken, kalu enna yekünu lehül mülkü aleyna ve nahnu ehakku Bil mülki minhu ve lem yü'te seaten minel mal* kale innAllahastefahu aleyküm ve zادهu bestaten fiyl ilmi vel cism* vAllahu yü'tiy mülkeHU men yeşa'* vAllahu Vasi'un Aliym;

* Peygamberleri onlara, "Allah, size Tâlût'u hükümdar olarak gönderdi" dedi. Onlar, "O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir? Biz hükümdarlığa ondan daha lâyığız. Ona zenginlik de verilmemiştir" dediler. Peygamberleri şöyle dedi: "Şüphesiz Allah, onu sizin üzerinize (hükümdar) seçti, onun bilgisini ve gücünü artırdı." Allah, mülkünü dilediğine verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

Nebileri onlara dedi ki: "Muhakkak ki Allah, Tâlût'u sizin için Melîk olarak seçti." Tâlût uzun demek, boyu uzun olduğu için öyle diyorlarmış, biz buna tulû' diyelim yani sizin üzerinize yeni doğuşlar seçti, yeni doğuşlara tabi olursanız sizi karanlığa çeken Esmâ-i İlâhiyye aydınlanır ve kurtulursunuz.

Dediler: "Nasıl olur da o bizim üzerimize mülk sahibi olur? Biz mülkümüze ondan daha çok hak sahibiyiz. Üstelik mal yönünden de fakirdir dediler,

Nebi dedi ki "Muhakkak ki onu sizin üzerinize Allah seçti, ve hem ilimde hem cisimde onu ziyadeleştirdi, Hu'yu

367

seçti, çünkü o üstünde Hu'yu taşıyor, siz belki mal taşıyorsunuz hammallığını yapıyorsunuz ama, işte nefsi emmârenin bunlar oyunlarıdır, her yerde ben üstünüm diyor. Allah mülkünü dilediğine verir, muhakkak ki Allah geniştir ilmiylede herşeyi kaplamıştır.

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ

(248-) Ve kale lehüm Nebîyyühüm inne Âyete mülkiHÎ en ye'tiyekümüt tabutu fiyhi sekiyenetüm min Rabbiküm ve bekıyyetün mimma terake alu Musa ve alu Harune tahmilühül Melaiketü, inne fiy zâlike leÂyeten leküm in küntüm mu'miniyn;

* Peygamberleri onlara şöyle dedi: "Onun hükümdarlığının alameti, size o sandığın gelmesidir. Onda Rabbinizden bir güven duygusu ve huzur ile Mûsâ ailesinin, Hârûn ailesinin geriye bıraktığından kalıntılar vardır. Onu melekler taşımaktadır. Eğer inanmış kimselerseniz, bunda şüphesiz sizin için kesin bir delil vardır."

Nebileri onlara dedi ki; onun mülkünün işareti yani kelâmla kabul etmediniz ama fiilli ıspatı, ona tabut verilmesidir, tabut sandık mânâsına, çünkü Mûseviyyet mertebesi itibarıyla "ölmeden önce ölünüz" cümlesini yaşıyor Tâlût ve Mûseviyyet idrakiyle dirilmiş.

*O tabutun içinde onlar için bir **sekine** vardır.*

Sekine Âdem (a.s.) in varoluşuyla başlıyor, Âdem (a.s.) İlâh-î mertebe olarak ilk insândan söz edilen makamdır, ondan evvel insândan, muhabbet ehlerinden, peygamberden bahsedilmiyor çünkü yoktu, bu hakikatleri idrak etmeye başlayan ilk işaret ilk Âyettir, ayrıca Allah'ın o güne kadar yeryüzünde varetmiş en büyük Âyet olan Âdem (a.s.) in zuhura çıkması, ve ona "**üskün**" cennette

368

sâkin ol" demesi "Benim Zat cennetimde yani Allah esmâsı içinde bütün Esmâ-i İlâhiyye ile birlikte sâkin olun" demektir, bu beşeriyetindeki sükûnet değil Allah'taki varlığıyla sâkin ol Ulûhiyyetinle birlikte orada sükûnet halinde ol, demektir ve bu ilk sükûnettir daha sonra Âdem (a.s.) ikinci olarak kendindeki hakikati farketmişinde bu sefer kendinde sâkin oluyor, Âdem esmâsı içinde sükûnet,

Âdem (a.s.) dan sonra her mertebenin kendi içindeki sekinesi oluşmaya başlıyor, Âdem'in ilk zuhuru Havva'nın kendisinden çıkması, Havva ile beraber çoğalmaya başladığında isimleri ve zuhurları artmaya başlıyor.

Allah'tan gelen, tabutun içine girmiş olan Tâlût tam bir Mûseviyyet sekinesi halidir, İseviyyet sekinesi yani secde halindeki sekine ondan sonra geliyor, Muhammediyyet mertebesindeki sekine daha başka, "**HU"velleziy enzeles sekiyete fiy kulubil mu'miniyne liyezdadu iymanen mea imânihim**" (Fetih sûresi 48/4. Âyet) yani "**İmânlarının kat kat artması için, imân edenlerin kalplerine sekine indiren "O"dur!** İşte bu Muhammediyyet mertebesinin ümmetine gelen sekinedir.

Bu sekine mü'minlerin kalbine indirildi, imân yoluyla indirildi, ve o imânları sekinenin gelmesiyle ikân'a dönüştü.

Efendimizin (s.a.v.) kendisine gelen ilk sekine Hira dağında iken gelen "İkra" hitabıdır. Efendimiz (s.a.v) orada çok karmaşık düşünceler içerisindeydi, bütün varlığın hakikatini idrak etmiş, fakat bunu tasdik edecek bir merci olmadığından tereddüt içerisindeydi, bir melek vasıtasıyla "İkra" hitabının gelmesi onun gönlüne sekinenin inmesi oldu, ilk sekine orada geliyor daha sonraki sekine Mirac-ı Şerif'te oluyor daha sonraki sekinesi Kadir Gecesinde oluyor ve namazdaki tahiyat sekinenin son halini oluşturuyor.

*Ve içinde bakiye vardır yani geçmişten kalanlar vardır,
Mûsâ ve Hârûn ailesine ait o sekinenin yani sandığın*

369

içinde terekeler vardır, o ailedeki asalet de miras olarak ona aktarmış. Sandığın içerisinde Tevrat'ın nâzil olduğu levhalar, Mûsâ (a.s.) in asası ve elbisesi, Tih sahrasında yedikleri helva ve Hârûn (a.s.) in sarığı olduğu rivâyet edilmiştir.

Ayrıca da onu melekler taşırlar,

Burası rububiyet mertebesi itibarıyla olduğundan melekler taşıyor, yani meleki güçler, ve Câlût'a karşı gelmesi o güçlerle oluyor.

Diğer yönüyle bakarsak bu mertebede olanlara daha evvelce manevi miras olarak kalan şeyleri elden kaçırdıktan sonra iyi niyetleri dolayısıyla gök âleminden yardımın gelmesi, kendileri gaflete düşmüş olsalarda içlerinde iyi niyet olduğundan Cenâb-ı Hakk onlara yardım ediyor. İşte böylece işaretlerdir bunlar, eğer gerçek mü'minler iseniz. **Not:** Sekine hakkında geniş bilgi (**Feth Sûresi**) isimli kitabımızda mevcuttur dileyen oraya bakabilir.

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اعْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرَبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ

يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ كَمَا مِّنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةٌ كَثِيرَةٌ بِإِذْنِ
اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

(249-) Fe lemma fesale Tâlûtu Bil cunudi, kale
innAllahe mübteliyküm Bi neher* femen şeribe
minhu feleyse minniy* vemen lem yat'amhü
feinnehu minniy illâ meniğterafe gurfeten Bi yedih*
feşeribu minhu illâ kaliylen minhüm* felemma
cavezehu huve velleziyne amenu meahu, kalu la
takate lenel yevme Bi calute ve cunudih*
kalleleziyne yezunnune ennehüm mulakullahi kem

370

min fietin kaliyletin ğalebete fieten kesiyraten Bi
iznillah* vAllahu meas Sabiriyn

* Tâlût, ordu ile hareket edince, "Şüphesiz Allah, sizi bir ırmakla imtihan edecektir. Kim ondan içerse benden değildir. Kim onu tatmazsa işte o bendendir. Ancak eliyle bir avuç alan başka." dedi. İçlerinden pek azı hariç, hepsi ırmaktan içtiler. Tâlût ve onunla beraber imân edenler ırmağı geçince, (geride kalanlar) "Bugün bizim Câlût'a ve askerlerine karşı koyacak gücümüz yok." dediler. Allah'a kavuşacaklarını kesin olarak bilenler (ırmağı geçenler) ise şu cevabı verdiler: "Allah'ın izniyle büyük bir topluluğa galip gelen nice küçük topluluklar vardır. Allah, sabredenlerle beraberdir."

Tâlût askerleriyle birlikte yola çıktı.

Dedi ki: "Allah sizi bir nehir ile sınavacak. Kim ki, o sudan içerse benden değildir, kim ki ondan içmezse ancak o bendendir, bir avuç kadar içerse bunda mahsur yoktur.

Nehir iki bölgeyi ayıran yer mânâsınadır, su hayat veriyor, fazla içilince nefsi emmâreyi arttırıyor, yani cismânî bedenini ağırlaştırıyor, onun için az bir miktar içmeye izin veriliyor, yani bedenimizin ihtiyacı olduğu kadar malzeme kullanmamız mahsurlu değildir fakat fazla olan ne varsa hepsi mahsurlu, zararlıdır.

Askerlerin büyük çoğunluğu ondan içtiler, dayanamadılar, az bir kısmı içmediler veya tavsiye edilen miktar kadar içtiler.

İşte bu nehir nefsi emmâre, levvâme mertebesinde olanların önünde geçilmesi gereken bir yerdir, kim bu nehri geçerse yolu ileriye doğru açılmış oluyor, bu aslında büyük bir lütuftur, küçük bir imtihanla orayı geçemezse, ileride geleceği yerlerde daha zorluk çekecek ve ileriye geçenele de mâni olacaktır, işte burada görüntüsü aynı olanların arasından has olanlar ayrılmış oluyor ve savaş ehli oluyorlar.

O ve sudan az içenler nehri geçtiler, arkada kalanlar "bugün bizim Câlût ve ordusuyla savaş etmemiz mümkün

371

değil, takatimiz kalmadı" dediler, nehri geçen grup, Allah'a mülâki olacağını zanneden kimseler, onlar da dediler ki: "Nice topluluklar vardır, Allah'ın izniyle az bir kişiyle sayısı çok topluluklara galip gelirler" dediler fakat "diğerlerinin nefislerine itimatları güvenleri olmadığı için bugün bizim savaş yapacak halimiz yok" dediler.

Az su içipte savaşa çıkanların Bedir Ashab-ı kadar olduğu rivâyet edilmiş yani 313 kişi, bunlar Bedir Ashabının öncüsü, ilk mertebesidir, Bedir'de (s.a.v.) Efendimizin şahsında bu işler Zat mertebesinden oluşmakta idi burada ise esmâ mertebesi itibarıyla oluşmaktadır, daha sonra gelecek olan Zat mertebesinin burada uygulaması başlamış oluyordu.

Bizimde hayatımızda canımızı sıkın küçük sorunlar çıkar işte Allah'ın izniyle bunların üstüne gidilir ve aşılır ve insânın morali bozulmaz, ama ne zaman ki kişi nefsâniyyetine dönük hayat yaşamaya başlarsa küçük sorunlarda hemen kaçır nedeni de bu nehri geçememesidir.

Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, bütün bu âlemde Allah'ın varlığı olduğunu söylediğimiz halde, neden Allah sabredenlerle beraberde başkalarıyla değil?

Sabredenin sabrının artması kendisinde bulunan isimlere Allah esmâsının hâkim olmasından, muhafaza etmesinden bu durumda kişide hayal ve vehmi meydana getirebilecek isimler bastırılmış olarak kalıyor, bunun anlaşılması ve kişide faaliyete geçmesi için Allah esmâsının mânâsını bilmesi lâzımdır.

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا
وَتَبَّتْ أقدامنا وَأَنْصَرْنَا عَلَى الْقَوْمِ

الْكَافِرِينَ

372

(250-) Ve lemma berezu licalute ve cunudihi kalu Rabbena efrîğ aleyna sabren ve sebbit akdamena vansurna alel kavmil kâfiriyn;

* (Tâlût'un askerleri) Câlût ve askerleriyle karşı karşıya gelince şöyle dediler: "Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam bastır ve şu kâfir kavme karşı bize yardım et."

Câlût ve askerlerinin karşısına çıktılar ve "Bizim üzerimize sabır yağdır" dediler, yukarıdaki Âyette dediği Allah sabredenlerdir sözünün tahakkukunu istediler, ayaklarımızı sağlam bastır ve kâfirlere karşı bize kazanma gücü ver.

Câlût, cellât yani Cebbar, Kahhar esmâsının zuhuru, yeni doğuşu Tâlût'u öldürmeye çalışıyor, yani kendindeki Cebbar esmâsını Hakk yolunda kullanması gerekirken onun hakikatini örtüp nefsi yönde kullandığı için küfür hükmünde oluyor.

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ
وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ
بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ

(251-) Fehezemuhüm Bi iznillahi ve katele Davudu calute ve atahullahul Mülke vel Hikmete ve allemehu mimma yeşa'* ve levla def'ullahin Nase ba'dahüm Bi ba'din le fesedetil Ardu ve lakinnAllahe zu fadlin alel âlemiyn;

* Derken, Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar. Davud, Câlût'u öldürdü. Allah, ona (Davud'a) hükümdarlık ve hikmet verdi ve ona dilediğini öğretti. Eğer Allah'ın; insânların bir kısmıyla diğerlerini savması olmasaydı, yeryüzü bozulurdu. Ancak Allah, bütün âlemlere karşı lütuf sahibidir.

Tâlût'un orduları Câlût'un ordusunu hezimete uğrattılar, Allah'ın izniyle, Dâvut, Câlût'u katletti, Dâvut

373

dava sahibi demektir , işte Tâlût'un ordusunda dava sahibi olacak, yani tulû' etmiş olduğu yerde Allah esmâsının yolunda dava sahibi olarakta doğmuş olacaktır.

Câlût'un ölmesiyle beden mülkünden Cebbar, Kahhar ismini çıkartmış oluyorlar.

Allah ona mülkü ve hikmeti verdi ve dilediği şeyi ona talim etti.

Eğer Allah'ın bazılarını bazılarıyla defetmesi olmasaydı yeryüzü fesata uğrardı, Tâlût ile Dâvut birleşip Câlût'u bu beden arzından kaldırmamış olsalardı orada kargaşa olacaktı.

Allah âlemler üzerine fazl sahibidir.

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

**(252-) Tilke ayatullahi netluha aleyke Bil Hakk*
ve inneke le minel mürseliyn;**

* İşte bunlar Allah'ın âyetleridir. Biz onları sana hak olarak okuyoruz. Şüphesiz sen, Allah tarafından gönderilmiş peygamberlerdensin.

İşte bunlar Allah'ın Âyetleridir, yani Ulûhiyyet yolunda işaretlerdir ve özelliklerdir, Allah esmâsına gelen yoldaki menzil taşlarıdır.

Senin üzerine bunları Hakk olarak anlatıyoruz. Rahmân veya Rahîm denmiyor Hakk olarak okuyoruz deniyor, çünkü bütün bu âlemler Hakk esmâsı yönünden var olduğundan, Hakk esmâsıyla kâim olduğundan ve âlemlerde genel olarak Hakk esmâsının hukuku geçtiği için, anlaşılabilir haliyle bunları sana anlatıyoruz demektir.

Okuyanın üzerine derken bunun ilk muhatabı Efendimiz (s.a.v.) dir, ondan sonra ümmeti ve belirli mertebelere gelmiş olan kimselerdir, anlatan yani okuyan ise Allah yani Ulûhiyyet mertebesidir fakat o mertebenin Hakk esmâsı zuhuru, bunlar açık seçik anlaşılın diye, herşeyde İlâh-î tecelli olduğundan bütün varlığın Hakkını

374

vermek sûretiyle anlatıyoruz deniyor.

Muhakkak ki sen Rasûllerdensin, buradaki Rasûl'lük vahiy ile gelen Rasûllüktür.

Bâtını risâlet devam etmekte, çünkü bâtını risâlet yani haberlerin ulaştırılması olmasa artık kıyametin kopmuş olması gerekiyor, dünya yaşadığı sürece ve yeni kimlikler dünyaya geldiği sürece bu kişilere bunların hakikati olan Ulûhiyyet mertebesini, hakikati Muhammedi mertebesini ulaştıracak görevliler lâzımdır yani eğitim devam edecektir. İşte bu Rasûllük ise ilham yoluyla gelen Rasûllüktür.

Kim ki zâti mertebeden, hakikati Muhammediyye yani yaşanan bu âleme onu indiriyorsa ona Resûl denebiliyor, ama mutlak manada resul değil, peygamberlerden aldığı haberleri ulaştırıcı, bu Âyeti okuyan da bir mürseldir, zatından kendi özünden tecellilerine, aklına, fikrine bunları

anlatıyor demektir, bir insânda değişik mertebeler olması sebebiyle zat mertebesi, sıfat, esmâ, ef'al mertebelerine bunu anlatmış oluyor, bir şeyi okumadan, o bize gelmeden bizim onu faaliyet sahasına dökmemiz mümkün değildir, sen bir rasûlsün ve risâletini fiiliyatına anlatmak ve bunu tatbik ettirmek zorundasın ayrıca kim kime bir şeyler anlatabiliyorsa o onun habercisi-rasûlüdür.

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللَّهُ
وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَأَتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ
وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ
مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَّنْ آمَنَ
وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا
وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ

375

(253-) Tilker Rusülü faddelna ba'dahüm alâ ba'd* minhüm men kellemlallahu ve refea ba'dahüm derecat* ve ateyna Iysebne Meryemel beyyinati ve eyyednahü Bi Ruh-ıl Kudüs* ve lev şaAllahu maktetelelleziyne min ba'dihim min ba'di ma caethümül beyyinatü ve lakinihtelefu feminhüm men amene ve minhüm men kefer* ve lev şaAllahu maktetelu ve lakinnAllahe yef'alu ma yüriyd;

* İşte peygamberler! Biz, onların bir kısmını bir kısmına üstün kıldık. İçlerinden, Allah'ın konuştuqları vardır. Bir kısmının da derecelerini yükseltmiştir. Meryem oğlu İsa'ya ise açık deliller verdik ve onu Ruh'u'l-Kudüs

(Cebrail) ile destekledik. Eğer Allah dileseydi, bunların arkasından gelen (millet)ler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra, birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat ayrılığa düştüler. Onlardan inananlar da vardı, inkâr edenler de. Yine Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi. Lâkin Allah dilediğini yapar.

İşte o Rasûllerin bazılarını bazılarından üstün kıldık.

Onlardan bazılarıyla Allah konuştu, buradaki kasıt Mûsâ (a.s.) çünkü Mûsâ (a.s.) a gelinceye kadar Cenâb-ı Hakk diğer peygamberlerle açık seçik konuşmadı, vahiy etti veya Cebrâîl (a.s.) vasıtasıyla bildirdi. Bazılarını da derece olarak daha yükseltti.

Meryemoğlu İsâ'ya da açık açık bilgiler verdik, onu da Ruh-ül Kuds'ü ile destekledik, teyid ettik.

Âdem (a.s.) dan İsâ (a.s.) a kadar gelen peygamberlerde rûh'tan bahsedilmiyor, sadece Âdem (a.s.) da **"ve nefahtü fihî min rûhî"**(15/29) **"Ben ona ruhumdan üfledim-verdim"**, burada ise Rûh-ül Kuds'den bahsediliyor ve bu husus genel olarak tefsirlerde Cebrâîl (a.s.) olarak belirtiliyor. Buradaki Rûh-ül Kûds Hakkikat-i Muhammedi'yi ihtiva eden bilgiler mânâsınadır, yani "İseviyyet mertebesini Hakkikat-i Muhammediyye bilgisiyle destekledik" demek istiyor, işte İseviyyet mertebesi ilk defa Hakkikat-i Muhammedinin zuhur

376

mertebesi, ona Hakkikat-i Muhammedi mertebesi üflendiği için ismi **(İsâ)** (Ayn) ve (Sin), (Ayn) gören göz mânâsına, (Sin) de insân mânâsına olunca, gören insân yani Cenâb-ı Hakk'ı müşahede eden insân fakat sadece kendisinde, olarak, Muhammediler ise bütün âlemde Allah'ın varlığını müşahede ediyorlar **"feeynema tüvellü fesemme Vechullah"** (Bakara,2/115) **"Nereye bakarsan Allah'ın vechi karşındadır"** Âyetinde olduğu gibi.

İsâ (a.s.) in sadece kendisinde olan tecelliyi ortaya koyması ise büyük bir icad çünkü o güne kadar hiçbir peygamberin lisânından böyle bir şey söylenmiş değildi, hep ötelere olan bir Allah'a yönelme olmuştu, varlığında

Allah'ın varlığından başka bir şey olmadığını ilk söyleyen Hz. İsa ve onun için ümmeti diğer peygamberlerden daha geniştir.

İsa (a.s.) zamanında kendisini anlayan az olduğu halde sonradan hepsini geçti çünkü kendisinde Zâti tecelli vardı, cezbediyor, çekiyor idi , nasıl Efendimiz (s.a.v) den Kevser nehri zuhur etmişse, oradan ümmetine, oradan da durmadan devam ediyorsa onun cazibesi, hakikati öylece geçiyor. İsa (a.s.) dan geçiş duygusallık ağırlıklıdır, Hakikat-i Muhammediyeden geçiş ilim ağırlıklıdır, onun için Muhammediyet sondur, çünkü artık denizden aldığı hakikati bilinçli olarak tekrar deryaya boşaltıyorsun ve sende bir şey kalmıyor, varsın ama Hakk olarak varsın, ortada o kalıyor.

Allah dileseydi bilgiler kendilerine geldikten sonra peygamberlerin ardından birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat ayrılığa düştüler, kimi inandı kimi inkâr etti. Allah dileseydi birbirlerini öldürmezlerdi.

Lâkin Allah istediğini yapar, yani a'yan-ı sabiteleri itibarıyla bütün varlıkların özüne hangi esmânın tecellisini koymuşsa o esmânın tecellisini ortaya getirecektir, yalnız burada cebir yoktur, cebir varlığa kendi ayn'ından, özünden, a'yan-ı sabitesinden olur, Allah cebretmez.

377

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ
لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَّةٌ وَلَا
شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ

(254-) Ya eyyühelleziyne amenu enfiku mimma razaknaküm min kabli en ye'tiye yevmün la bey'un fiyhi ve la hulletün ve la şefaatin, vel kâfirune hümüz zalimun;

* Ey imân edenler! Hiçbir alışverişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı kıyamet günü gelmeden önce,

size rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcayın. İnkâr edenler ise zalimlerin ta kendileridir.

Ey imân edenler,

Biraz evvel Cenâb-ı Hakk kendi lisanıyla kendini kendine anlattığı halde burada artık aracı kullanıyor, Cenâb-ı Hakk diyor ama bunu Cebrâîl (a.s.) getiriyor.

Size verdiğim rızıklardan infak edin.

Bu Âyet ef'al'i bir Âyettir, yani fiil mertebesinde tahakkuk edecek Âyetlerdendir, hangi Âyet nereyi ifade ediyorsa onu oradan değerlendirmemiz lâzımdır ki, ancak o zaman onu okumuş oluyoruz, aksi halde sadasını dilimizde tekrarlamış oluruz, okumak demek yaşamak demek, idrak etmek ve anlatabilmek demektir.

Alışverişin olmadığı, dostluğun olmadığı, şafaatin olmadığı günden önce, yani genel kıyamet gelmeden evvel, diğer ifadeyle sizin kendi kıyametiniz kopmadan evvel yani bu dünyadan ayrılmadan evvel size verdiklerimizden infak edin, kimin ne imkânı varsa ondan olabildiğince belirtilen ölçüler içerisinde infak edin demektir.

İlim ehlinde bilgisinden infak etmesi, **"Hel cezaul ihsani ille ihsân"** (Rahman, 55/60.Ayet) yani **"ihsânın karşılığı ihsân değildir"** işte görüldüğü gibi sen ihsân yap, eksilecek diye korkma, katlanarak o sana döner deniyor.

378

Karşılıklı konuşuyoruz, kimimiz konuşuyor kimimiz dinliyoruz, işte bu da bir alışveriştir, ki bu bütün alışverişlerden daha mühim olan bir alışveriştir, orada o gün bu alışveriş yok artık, işte o gün gelmeden gönül alışverişine devam edin deniyor.

Orada dostlukta olmaz, çünkü herkes kendi canına düştüğü için kimsenin kimseye bir faydası olmaz, ama burada aynı yönde hareket edenler orada da aynı yönde hareket edip grulaşacaklar, burada dostluk kurabilmişlerse bu dostlukları devam edecek, yani menşei burada. Bunun diyetide nefsi satıp Hakk'ı almak, yoksa bu diyeti

daha sonra bize zorla ödetirler, o zaman başkasından borç alma imkânımızda yoktur.

Dünyadaki tecelliler karışık artılmamış olarak geliyor, peygamberlere dahi gelen tecelli içerisinde şüphe olabiliyor, çünkü dünyanın gereği bu, hayal ve vehim âleminde yaşıyoruz. Allah'ın kendilerine Nur verdiği kimseler gelen tecellileri saf olarak alabilirler, insânların çoğunluğu gelen tecellileri hayal içinde aldıkları için hayali yorumlar yapıldığı için kargaşalı yaşantının içine giriliyor, çünkü içlerine nefsi emmâre karışıyor, gelen tecelli temiz, saf dahi olsa orada kirleniyor, onun için işte tevhid eğitimi almayan birinin tamamen saf halde olması mümkün değil, ama cennette bunlar sözkonusu değildir, orada tecelliler salt, karışksız, berrak ve temiz olarak geliyor.

Kâfirler işte onlar zâlimlerdir, kendilerinde bulunan Hakkikati İlâhiyyeyi, Hakkikati Muhammediyyeyi zuhura çıkaramadıklarından, kendilerini aydınlatamadıklarından zulmette kaldılar, karanlıkta kaldılar yani hayal ve vehmin tesiri altında kaldılar ve bunlara perdeli-ehli küfür deniyor.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا

379

فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

255-) Allahu la ilahe illâ HUvel Hayy'ül Kayyum*
la te'huzuHU sinetün vela nevm* leHU ma fiys

Semavati ve ma fiyl Ard* men zelleziy yeşfeu indeHU illâ Bi iznih* ya'lemu ma beyne eydiyhim ve ma halfehüm* ve la yuhıytune Bi şey'in min ılmihİ illâ Bi ma şa'* vesia Kürsiyyühüs Semavati vel Ard* ve la yeuduhu hıfzuhüma* ve HUvel Alıyy'ül Azıym;

* Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur. O'nu ne bir uyuklama tutabilir, ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindeki ve arkalarındakileri (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir. Onlar O'nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. O'nun kürsüsü, bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır. (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetmektedir.) Gökleri ve yeri koruyup gözetmek O'na güç gelmez. O, yücedir, büyüktür

Âyetel Kürsi, Efendimiz (s.a.v) bu Âyetin okunduğu haneden şeytanın kaçacağını, hane halkına sihir ve sihirbazların tesir etmeyeceğini bildirmiştir. Kûr'ân'ın seyyidinin Bakara sûresi, Bakara sûresinin seyyidinin ise Âyetel Kürsi olduğu rivayet edilmiştir. İşte bu Âyetin içerisindeki mânâlarda olan oluşum şeytan gibi mahlûkatın ne vesvese vermesine imkân bırakmakta ne de varlığını oraya uzatabilmektedir.

Allah öyle bir Allah'tır ki ondan başka ilâh yoktur, ancak O vardır, o Hayy ve Kayyum'dur,

Bütün varlıkta var olanın Allah'ın tecellisinden başka bir şey olmadığını sürekli anlatıyoruz, şeriat, tarikat,

380

hakikat ve marifet mertebelerindeki Allah anlayışı başka türlüdür, biz şeriat ve tarikat üzerinde fazla durmadan hakikat ve marifet mertebesindeki Allah anlayışını anlamak zorundayız ki gerçek Allah'a ulaşmış olalım, aksi halde hayalimizdeki Allah'lar ile uğraşmış oluruz ve herkesin hayalinde ki kurgu başka olduğundan dolayı, o kadar çok Allah mefhumu ortaya çıkar, işte insânların Allah hakkında yapmış oldukları çekişmeler buradan kaynaklanmaktadır, herkes kendi itikadına göre bir Allah anlayışı edinmiş ve

onun "mutlak Allah" olduğunu savunarak, karşı tarafın yine hayalinden kaynaklanan Allah'ını kabul etmemektedir ve herkes kendi Rabbi has'ına yönelerek onu İlâh'ı tahayyül ettiğinden o, ona sevimli gelmekte, onun dışında başka İlâh tanımamaktadır.

İrfan ehli bütün bu düşünceleri aştıktan sonra evvela o İlâh-ı kendinde bulduktan sonra, bütün âleme yaymış olması böylece mümkün olmaktadır, Allah'ı herhangi bir yer ile sınırlandırmak O'nun genişliğine, ef'aline, esmâsına, sıfatına yakışacak bir şey değildir, bütün bu âlemde ne kadar varlık varsa yani zıt bütün Esmâ-i İlâhiyyenin Hakkını veren Allah esmâsıdır, daha sonra yaygın hale geçildikçe eksiler artılar, iyiler kötüler diye ayrımlar ortaya çıkmaktadır fakat Allah öyle bir Allah ki; ehli küfüründe Rabbi, ehli imânında Rabbi, gecenin gündüzün, tüm varlığın Rabbi'dir, işte böyle geniş bir mânâ içerisinde Allah'a baktığımız zaman "**lâ ilâhe illa HU**" "Allah'tan başka İlâh yoktur", isterse putlara tapıyor olsun Allah'a yönelmiş olur fakat o kendi Rabbi has'ını daha dar çerçeve içerisinde görebilir, ama Allah'ın hükmü odur ki kim nereye ne şekilde muhabbet duyarsa yönelirse o Allah'tan başka bir yere ibadet etmemiş olur, zâten edemezde, onun kendi zannında ben şuna, buna ibadet ediyorum diye düşünmesi bir şey değiştirmez, âlemdeki bütün varlığın hakikati Allah'ın hakikatinden kaynaklanmaktadır.

Hayy ve Kayyum'dur.

Hayy, sıfat-ı subûtiyyenin ilk esmâsıdır, Allah'a mahsustur, bütün âlemde ne kadar hayat sahibi varsa bu hayatların

381

hakikati Hayy esmâsına yani Allah'ın Zâtına dayanmaktadır, hayat olmadığı da diğerlerinin de olamayacağı için Hayy esmâsı başa getirilmiştir.

Ve Kayyum, sıfat-ı subûtiyyedeki ifadesi, kâim-i binefsihi, kendi nefsiyle kâim, başka bir varlığa muhtaç değildir, Zâti sıfatlardan biri de Kayyum'dur.

O'nu uyku, gaflet tutmaz,

Eğer O'nu bir an gaflet tutmuş olsa bu âlemler birbirinin içine girer karmakarışık olur bütün faaliyet anında durur çünkü uyku ve gaflet beşeriyet hali olan bir oluşumdur eğer Cenâb-ı Hakk bizim fiziksel oluşumumuza bunları vermemiş olsaydı biz dinlenemez ve bu yaşantının süratine uyum sağlayamazdık. İnsân uykuda gibi görülsede ruhen onun içindeki batinındaki uykuda değildir, yani madeniyat, nebatat, hayvanat, insânlık rûhu, rûhu azam, İlâh-î rûh uykuda ve gaflette değildir eğer tarlaya tohumu attığımız zaman o nebati rûh uykuda olsa o tohumların hepsi karmakarışık olur ve çıkmazlar.

Her an Hayy ve Kayyum fakat dışı uykuda, o da belirli süreler için ve içeridekinin dışarıya çıkmasına sebep hazırlamak için, bizimde beşeriyetimiz yönüyle hücre sisteminin dinlenmeye ihtiyacı vardır, çünkü bu eşya ve bedenlerimiz Nûr'un yoğunlaşmış şekli ve bu yoğunlaşma sırasında bir ağırlaşma oluyor ve bu da beraberinde dinlenmeyi getiriyor, cesedimiz yönüyle mahlûk olduğumuzdan, mahlûkunda ihtiyaçları olduğundan, bizde uykuya, yemeye, içmeye muhtaçız ama özümüz bakımından hâlik olduğumuzdan iç bünyemizde uyku ve gaflet diye bir şey düşünülemez fakat beşeriyet yönünden bir gaflet gelirse râhani yönden de gaflette oluruz ama kendi idrakimiz yönünden biz oluruz, onu tanıyamama yönünden, gerçek değerini verememe yönünden gaflette oluruz, aldığımız yanlış bilgiler ve şartlanmalarımız içinde, tabiatımız içinde gaflette oluruz.

Biz ondan gaflette olsakta O bizden gaflette değildir, gördüğümüz rüyalarda bir bakıma bunun ifadesidir, hatta gündüzden daha etkili oldukları zamanlar oluyor, işte

382

insânda kendi hakikatini idrak ederse iç bünyesinin hiçbir zaman uykuda olmadığını ve gaflette olmadığını anlamış olur.

Semavat ve arzda ne varsa O'nundur.

Cenâb-ı Hakk'ın ne kadar sıfat-ı İlâhîyyesi, Esmâ-i İlâhîyyesi varsa bu âlemler onların faaliyet sahası olduğundan, zuhur mahalli olduğundan, hepsi Allah'ın

tecellisi içindir, eğer Allah'ın tecellisi olmasaydı bu âlemlere ihtiyaçta yoktu, gerekte yoktu ve o zaman Allah'ı bilmekte mümkün değildi. Allah'ı bilmek ancak tecelli ve zuhurlarıyla mümkündür, işte bu varlığın yegâne sebebi Allah'ın isim ve sıfatlarının kemâlatıyla zuhura çıkmasıdır ve âlem Esmâ-i İlâhiyenin zıtlıklarıyla ayakta durmaktadır.

Kim ki şefaata edebilir O'nun izni olmadan,

Rahmân ve Rahîm esmâları kendisininindir çünkü, ve bu şefaata makamında Efendimize (s.a.v) vermiştir, kim hangi mertebede ise şefaati kendisine oradan gelir, şefaata demek o varlığın ihtiyacı olan şeyi ona vermek demektir.

O'nun izni de dünyevi ve uhrevi olarak iki şekilde oluyor, dünyada iken Cenâb-ı Hakk kendi İlâh-î zâtının zuhur mahallerini insânlara sunmakta, dünyada edilen yardımlar dünyada kalıyor ama ahiretle ilgili yapılacak en küçük bir yardım onlardan daha hayırlıdır, çünkü ahirette kendisine ebedi olarak kullanacağı bir sermaye oluyor, bunu çoğalttıkça o kişi âhiret binasını daha sağlam olarak kurmuş oluyor, Cenâb-ı Hakk'ın Kelâm esmâsını lütfetmesi ve karşı tarafında Sem'î esmâsını faaliyete geçirmesiyle bu mümkün oluyor, yani şefaata Kelâm'dan Sem'î ye aktarılıyor oradan gönüle oradan da faaliyet sahasına geçmiş oluyor, bu silsile olarak devam ediyor o kulak gün geliyor göz oluyor, gönül oluyor ondan sonra kendisi Kelâm oluyor ve bu sefer kendisi başkalarına şefaata ediyor, işte bu şefaata bir bakıma Kevser pınarı ve şefaatin en büyüğünü ahirette Efendimiz (s.a.v) yapacak, "umarım ki Makam-ı Mahmud benimdir" dediği şekilde, hamedilmiş makamın sahibi, bütün bu âlemlerde ne

383

kadar şefaati hak etmiş insân varsa onlaradır.

O bilir iki elinin arasında olan nedir,

İki elimizin arasında ne vermişsek o verdiğimiz şeylerin hepsini bilir, gerek zâhir gerek bâtın, gerek kendimiz için, gerek çocuklarımız için ama Hakk rızası talebiyle ne verilmişse.

Ve arkada ne bıraktınsa bunlarında hepsini bilir.

Her yaptığımız fiil O'nun kontrolü altında ve O'nun hükmü olmadan fiili yapamayız biz, ama eksi görünen ama artı görünen fiil olsun O'nun tasdiki olmadan yapamayız. Cenâb-ı Hakk yolunu gösteriyor ve fiili bize bırakıyor eksi ise aleyhimize artı ise lehimize yazılıyor, tasdiki bu yönden zaten O'nun tasdiki olmazsa biz fiil işleyemeyiz.

O'nun ilminden hiç kimse bir şey anlayamaz.

Mümkünü yok, ancak O'nun diledikleri O'nun ilminden bir şey anlarlar, dünyalık ilim de olsa ahiretlik ilimde olsa böyledir, herkes değişik ilimlerde ilerliyor, Cenâb-ı Hakk insânlara verdiği Esmâ-i İlâhiyyenin terkiibini değişik değişik yaptığından her insândan tecelli başka türlü oluyor, herbirerlerimiz Hakkikati Muhammedi deryasında yüzen bedenleriz ve herbirimizin orada yüzmesi bir başka türlü olmaktadır, en büyük ariflik ilmi, marifetullah ilmidir ve biz bu ilmi tahsil etmeyi dilesek te tahsil edemeyiz ta ki, bizim çalışmamız O'nun dilemesiyle ancak olur.

O'nun kürsisi semavat ve arzı ihata etmiştir.

Konuyla ilgili olarak Abdülkerim Cili, İnsân-ı Kâmil kitabı 46.bölüm

Bilesin ki,

KÜRSÎ: Cümle fiiliye sıfatların tecellisinden ibarettir,

KÜRSÎ: İlâhî iktidarın zuhur yeridir,

KÜRSÎ: Emrin ve nehyin geçerli olduğu mahaldir.Halka ait hakikatlerin meydana çıkması babında; Hakka ait inceliklerin ilk teveccühü KÜRSÎ'de olur.. Hakk'ın iki kademi, onun üzerine salınmışcasınadır..Bu

384

mânâ doğrudur; çünkü orası: İcad (varetme) ve idam (yoketme) mahallidir..

Tafsilin ve ibhamın menşeidir..Zararın ve faydanın merkezidir. Keza, farkın ve cem'in de..

Birbirine zıd gibi gelen sıfatların zuhur eserleri KÜRSÎ'dedir.. Hem de tafsil üzere..Bu varlığa gelip çıkan ilâhî emir, ondan gelir..

Ve o, kazanın fasıl yeridir.Kalem: Onun başkasıdır ve takdir mahallidir. Levh-ü mahfuz: Yine onun başkasıdır; divan tutulmanın, satıra getirilip yazılmanın mahallidir.

İşbu ikisinin beyanı, inşaallah yeri geldiğinde yapılacaktır.

KÜRSÎ için, bir âyet-i Kerîm'ede şöyle buyruldu: "Onun KÜRSÎ'si, yeri ve semaları içine almıştır.." (2/255)

Yukarıda geçen âyet-i Kerîm'e üzerinde biraz duralım..

Burada, bir vüs'at vardır..

İşbu vüs'at iki çeşittir:

a) Hükmi vüs'at..

b) Vücuda bağlı aynî vüs'at..

Şimdi bu iki vüs'atı biraz daha açalım..

Hükmi vüs'at: Yer ve semaların, fiiliye sıfatlarından bir sıfatın eseridir..

Bu mânâda, KÜRSÎ'nin durumu ise.. bütün fiiliye sıfatların zuhur mahallidir..

Böylece, manevî bir vüs'at hâsıl olmaktadır.. Haliyle, KÜRSÎ yüzlerinden gelen bir yüzde. Zira, her görülen yüz ondan gelir ve fiiliye sıfatlarından bir sıfat olur..

Vücuda bağlı aynî vüs'at: Bunun oluşu da, vücudun tamamıyla, yeri ve semaları, bunlara benzer diğer varlıkları kapsamına almış olması sayılır.. Burada anlatılan vücut, Halka ait mukayyed vücuttur..

Bundan anlatılırken KÜRSÎ Tabiri kullanılır, kasdım mukayyed vücutu anlatmaktır..

Üstteki manayı biraz daha açalım, KÜRSÎ'yi başta

385

anlatırken Emrin ve nehyin geçerli mahalli olduğunu, fiiliye sıfatların mahalli olduğunu, ilâhî iktidarın zuhur yeri olduğunu beyan edip söyledik, bütün bu beyan edilenlerden murad ise ancak mukayyed vücuttur çünkü

emir alan odur, Yani :Emrin kendisinde geçerli olduğunu demek istiyorum, sonra, tecelligâh odu; zuhur yeri odur.

NETİCE: KÜRSÎ odur ki, yüce Hakk iki kademini ona atmıştır, icadını ve idamını onda yapar..

Helâk etme ve selâmete çıkarma işini orada yapar, orada, verir, alır, yükseltir, düşürür, aziz eder, zelil eder..

Aziz Celil olan Allah sübhandır, bütün bunların muhafazası O'na ağır gelmez, O Azim ve azamet sahibidir.

Abdülkadir Geylani Hz.lerinin Risale-i Gavsıyesı'nden bu bölümle ilgili kısımlar:

"-Yâ Gavs-ı Â`zâm, Allah, gayrından münezzehtir, Allah`a yakındır!.."

Her Esmâ-i İlâhiyye bir zuhur mahalli olduğundan her varlık birbirine yakın yani isimler yönüyle birbirine yakın, varlıkta da Allah'tan başka bir şey söz konusu olmadığına göre Allah kendi kendine yakındır ve daha bir başkasıda yoktur, biz varlıkları Allah'ın bir tecellisi olarak bilirsek o zaten Hakk'tır ama biz varlıkları mutlak budur diyerek vücut vererek ayırırsak bu şirktir.

"-Nâsût ile melekût arasındaki her tavır şeriat; melekût ile ceberût arasındaki her tavır tarikat; ceberût ile lâhût arasındaki her tavır da hakikattir!.."

"- Ya Gavs-ı Â`zâm, hiç bir şeyde zâhir olmadım, insândaki zâhir oluşum gibi!.."

Bunlar hep "vesia kürsi" ile ilgili meseleler, Cenâb-ı Hakkk'ın bütün varlıkta zuhuru var fakat insânda varoluşu, diğerlerinin üstüne sıfat ve zatıyla birlikte olması, diğer

386

mahlûkatta ef'ali ve isimleri ve bazılarında sıfatlarıyla mevcut fakat insânda ef'ali var, esmâsı var, sıfatları var ayrıca Zat'ı var, işte insânın üstünlüğü bu yöndendir yani Zati tecellisi olması insânda.

"İnnellahe haleke Ademe, ala suretihi"

Yani "Allah Âdem'i kendi sûreti üzerine hâlketti." olarak belirtilen oluşumda Cenâb-ı Hakk bize ihtiyacımız kadarını veriyor, çünkü fazlasını verse etrafa zararlı oluruz. Bize dünyadayken Cenâb-ı Hakk'ın bizdeki tecelli ve zuhurunu ve ilmini ve zâti tecellisini ne kadar anlarsak ne genişlikte vüs'at'ımız olursa ahiretteki gücümüz o kadar olacak ölçüsü budur, idrak kapasitemiz ne kadarsa ahirette bize verecekleri çalışma sahası o kadar olacak ve cennetin genişliği de o kadar olacaktır. Beşer müjdelenen demek, yani Allah'ın zâti tecellisiyle müjdelenen demek, nas'ta ünsiyetten yakınlıktan geliyor, işte o da bu kapsamın içindedir ama kelime gerçek mânâsıyla kullanıldığı zaman bu geçerli, gerçek mânâsıyla kullanılmaz ise zâhir olarak sürmez bu tecelli fakat bâtin olarak yine de vardır fakat faaliyete geçmiyordur, geçmediği için beşer şaşar hükmüne tabi oluyor tabii olarak, ama aslını idrak etmişse müjdelenen hükmü harekete geçiyor.

"Sonra sordum Rabbime, dedim ki:

-Hiç mekânın olur mu?.. dedi ki:

-Yâ Gavs-ı Â`zâm, ben mekânın mekânıyım!.. Benim mekânım olmaz!.. Ben insânın sırrıyım!.."

Bunlar yani Allah'a mekân isnat etmek fiil mertebesi yoluyla, Zat-ı Mutlak yönünden Allah'ın mekânı olmaz çünkü orası tenzih mertebesidir ve orada tenzih edilir işte, fakat Zat-ı Mukayyed yönünden bu âlemler Allah'ın mekânıdır ve bu mekânı vareden yine Allah'tır. Dışarıdan Rahmâniyyeti ile lâtif haliyle sarmıştır, cismaniyyete yani Zâhir esmâsına dönüştürmüş onun hayatıyeti de yine Hakk'a ait olduğundan oradan da **Kürsi** yapmış bütün âlemi ve onun içerisinde de kendisi mevcuttur ve ef'al mertebesi itibarıyla zuhurdadır yani bütün bu âlemde

387

Allah'ın zâtını müşahede ediyoruz ama Zât-ı Mukayyed yönüyledir, yoksa Allah'ın Mutlak Zâtını bu beynimizle idrak etmemiz mümkün değildir ve buna bizim ihtiyacımızda yoktur, olsaydı zaten kendi şefaatinde

lütfundan dolayı onu da anlatırdı. Öbür âlemde İlâhi-î daha genişleyecektir.

Zât-ı mukayyed belirli bir program içerisinde kayda girmesi demektir, herbirlerimiz kayıtlıyız, ahirette bu kayıt biraz daha genişleyecek ve biz İlâh-î tecellinin genişine tabi olacağız, yani bu âlemler çervesi içerisinde daha genişini bileceğiz orada daha lâtif tecelileri göreceğiz.

*Herbirelerimiz Zât-ı Mutlaktan meydana gelmiş kayıtlı zatlarız, herbir **ayn** kendinde mukayyed olduğu halde aslında Hakk'ın varlığından var olduğundan o da Mutlak Zattır, ne kadar kayıtlı olduğunu ifade gereği söylesekte yinede Hakk'ın mutlak zatındandır, Cenâb-ı Hakk'ın insânın sırrıym demesi bu özellikler içerisinde en geniş manada beşer ismini verdiğimiz o süllette kayıtlı olarak zuhura çıkmasıdır.*

"Ve daha sordum.

-Ya Rabb-i Gavs, hiç seni hâmil bulunur mu?..

Dedi: -Yâ Gavs-ı Â`zâm. İNSANI meydana getirdim beni hâmil olması için... Ve kâinatı da, İNSANI hâmil olması için meydana getirdim!.."

Cenâb-ı Hakk ilk olarak Efendimiz (s.a.v)ın programını yaptığı halde, yani Hakkikat-i Muhammediye programını yaptıktan sonra tecelli mahalli olan Hz. Muhammed (s.a.v) i en son zuhura yani dünyaya getirdi ve Efendimizin (s.a.v) zuhura çıktıktan sonra yaşayabilmesi için bir mahal gerekti, Cenâb-ı Hakk ef'ali ve esmâsı yönünden bu âlemleri ortaya getirdi, Rahmân ismiyle başladı hâlketmeye ve bütün varlıklara rahmeti kendi Rahmâniyyetinden vücût vermesi oldu ve o zaman her varlık O'nun vücûduyla mevcûd bulunuyor.

Zât-i zuhurunu barındırmak için evvela ef'al ve esmâ zuhurlarını yaptı yani insânın yaşaması için bir mekân

388

yaptı, insân da bu âlemlerin içinde oturanıdır ve bu âlemler onun ile değerlenmiş oluyor, eğer bir mekân ne kadar güzel olursa olsun, içinde oturan yoksa değerini

kimse bilmez yıkılır, madde olarak küçük ve sınırlı olan insân mânâ olarak Allah'ı taşıyacak güce sahiptir.

"- Ya Gavs-ı Â`zâm, ne güzel tâlibim ve ne güzel talep edilendir insân. Ne güzel rakiptir insân ve ne güzel merkûbtur mükevvinat."

Kime Talip, insân'a talip ve Benim talip olduğum şeyde mutlaka çok değerlidir diyor Cenâb-ı Hakk çünkü talip olmak kendi yapısına uygun görmektir.

Rakip, ne güzel binendir insân, âlem ve mükevvenat insânın ne güzel merkubudur, bütün bu âlemler insânın ne güzel bindiği yerdir, bu cümleyi tek bir insân olarak düşündüğümüz zaman bu mümkün değildir, demek ki insân vasfıyla vafedilen bütün insânlar aslında bir insândır ve bizler Âdem (a.s.) in kopyalarıyız. Bu dünya da insânın bütün ihtiyaçlarını görücü oluşuyla ne güzel bir taşıyıcıdır.

Hakkikat-i Muhammediye bütün bu âlemlere bindirilmiştir eğer insân olmasaydı bu âlemlere ihtiyaçta olmayacaktı. İnsân-ı Kâmil olarak bu âleme baktığımız zaman bedensel olarak insân rakip oluyor bu âlemler ise merkub ama insân Hakkikat-i İlâhiyyeye merkub olmak için hâlkedildi yani İlâh-î hakikatleri çekmesi için, İlâh-î hakikatlerin kendisine bindirilmesi için ve o zaman Allah'ı taşıyan oldu insân, yani Allah rakip insân merkub oldu mânâ itibarıyla, sonra maddi yönden insân rakip bu maddi âlemler onun merkubu oldu, işte **"vesia Kürsiyyihüs semavati vel ard"** bütün bu âlemde hiçbir boşluk olmadığından ve her yeri kapladığından her yerde geçerlidir.

"- Yâ Gavs-ı Â`zâm. İnsan sırrımdır ve ben O`nun sırrıyım!!.. Eğer, insân indimdeki menziline ârif olsaydı, derdi ki, bütün nefislerdeki nefis`im; bu anda mülk yoktur benden gayrı!.."

Yâ Gavs-ı Â`zâm. İnsanın yemesi, içmesi, mekânı,

389

hayatta duruşu, yayılışı, konuşuşu ve susuşu, yaptığı işi, teveccüh ettiği şey, gâib olduğu şey BENİM. Sekîni, muharriki ve müsekkiniyim!.."

"Ve bana buyurdu ki rabbim:

-Ya Gavs-ı Â`zâm, insânın cismi ve nefsi ve kalbi ve ruhu ve işitişi ve görüşü ve eli ayağı ve tamamını nefsimle izhar ettim. O yoktur, ancak BEN varım!.. ve BEN de onun gayrı değilim!.."

Kürsi hakkında tefsirlerde sayfalar dolusu izahlar vardır, biz şöyle diyelim ki "kürsi" lûgat mânâsı olarak "oturulan yer" mânâsındır işte bütün bu âlemler zerresinden en büyük kubbesine kadar hepsi "Kürsi"dir. Cenâb-ı Hakk bütün bu varlığa rakip'tir, yani kürsisinde oturmaktadır. Âlemden kendimize gelemiz, en büyük merkur, sekine, insân bedeniyle var edilmiş olan İnsân-ı Kâmil yani insânlardır genel olarak nereden bakarsak bakalım her insânda bir İnsân-ı Kâmillik vasfı vardır, kendisi bilsin veya bilmesin, hakiki varlığı itibarıyla Kâmil insân'dır, fakat kendini bilerek olan kemâlatı vardır o ayrı konudur, bütün bu âlemlerin her varlığı Cenâb-ı Hakk'ın kürsisidir, en büyük kürsi, ve en büyük makam'da insân makamıdır, semavat ve arz'da hem tüm olarak hemde birim olarak ne varsa hepsi kürsi hükmünde ve Cenâb-ı Hakk'ta bu kürsinin rakibi, binicisi hükmündedir.

İşte bu Âyetin cinlere veya benzeri varlıklara okunmasının özü burasıdır, Allah seninle o kadar birlikteyse ve ara-boşluk diye bir şey kalmadıysa araya ne cin ne insân ne melek ne başka bir şey girer, bu Âyeti biraz bilinçli olarak okuyan kimseye hiç bir şey gelemiz, ne ona ne onun çevresine.

Bu kadar izahtan sonra gelinecek nokta şudur; Allah, insânla o kadar birliktedir ki, bu birlikteliği anlayan kimse arada boşluk bırakmadığından, O'nu tenzih edip ötelere atmadığından dolayı o gelecek olan güçler bu Âyeti işittikleri zaman burada bize yer yok biz burada ölürüz,

390

arada sıkışırız, yaşayamayız diyerek uzaklaşmış olurlar, bir müddet girmeye uğraşır fakat başaramayıp gidiyorlar

çünkü artık o yaptığı hücum insân sülîetine değil Allah'ın zatına olmuş oluyor ve o zamanda yanıyor ve sokulamıyor.

Bütün bu âlemlerin muhafazası O'na ağır gelmez, yük gelmez;

Yük kişinin kendi varlığının üstünde ayrı bir varlık taşımasıdır, bize bedenimiz yük olarak geliyor mu? Yükümüzü taşıyoruz ve o taşıdığımız yükün farkında değiliz, ama elimize Beş kg.lık fazladan bir yük alsak onun ağırlığını duyuyoruz, yük olduğunu hissediyoruz, işte bütün bu âlemlerde de var olan O'nun varlığı yani varlık kendi varlığı olduğundan kendisini ne uyku tutuyor, ne gaflet tutuyor, ve ne de bu âlemleri muhafaza etmesi, kendisine ağır geliyor.

Ve bütün bu işleri yapan O çok Yücedir;

Bütün bu anlatımlar içerisinde birşeyler açmaya çalışıyor isekte O'nun hüviyeti, Hüviyet-i Mutlak'tır, Allah kelimesinin sonundaki "Hu" O'nun hüviyetidir, "Hu" Allah kelâmının üstündeki Ahadiyet mertebesine kadar uzanıyor, Hüviyeti bütün bu âlemleri meydana getiren hakikat, İnniyeti de mânâ yönünden bütün mânâları içine alan Hakkikat-i İlâhiyesidir.

Ve O'nun Yüceliği Azametli bir Yüceliktir, ne kadar bunu anlatsakta Zat-ı Mutlak yönünden O'nun Yüceliğini kavramak mümkün değildir.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ
بِالطَّغُوتِ وَيُؤْمِنِ بِاللَّهِ فَقَدْ

اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

(256-) Lâ ikrahe fid Diyni kad tebeyyenerrüdü minel ğayy* femen yekfür Bittağuti ve yu'min Billahi fekadistemseke Bil urvetil vüska, lenfisame leha* vAllahu Semi'un 'Aliym;

* Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapıklıktan iyice ayrılmıştır. O hâlde, kim tâğûtu tanımayıp Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen sapasağlam bir kulpa yapılmıştır. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

İnsanın zâhirdeki düzen ve çalışmasını belirten ifadelere geçiyor şimdi,

Din'de zorlama yoktur, zorlamaya gerek yoktur çünkü, zorlama için en az iki taraf lâzımdır.

Rüşd ortaya geldiğinden inkâr kalkmaktadır, kerih görmek diye bir şey ortadan kalkmış olmaktadır yani Hüviyet-i Mutlak'a artık ortaya çıktı, hangi devirde okursa okusun kişi bunu o devirle bağlantılı olarak okuyabilir yani sadece bir devre has değildir.

Bizler şimdi kıyam devresinde olduğumuz için gerek ilmi yönden gerekse bireysel yaşam yönünden kemâlin kemâlini, rüştün rüştünü daha çok görmekteyiz, çünkü bu devir rüştün ortaya çıkma devridir, kemâlat devri Zati tecellinin olduğu devirdir, bundan sonra artık kıyametin kopması mümkündür çünkü bu devir yaşanmadıkça yeryüzünde kıyamet kopmaz, her ne kadar Bindörtyüz sene evvel Rüşd tamamlanmıştır diye bahsediyorsa da her devrin rüştü kendisine göredir. Kûr'ân'ı Kerîm bütün devreleri kapladığından aynı zamanda bu Rüşd bugünün devresine gelecek Rüşd'leri de içine almakta, o günkü şeriat mertebesinin rüşdünü ve kemâle gelmesini de anlatmaktadır. **"Minel ğayy"** eksiklikten, her türlü noksanlıktan artık ayrılmıştır, Hakkikat-i Muhammedi ortaya geldikten sonra artık bunun Rüşd'süz olması mümkün değildir.

Kim ki tagut'a küfreder;

Yukarıdan beri anlatılan hüvviyyet içerisindeki insânlar tagut'a küfrederler yani tagut'u örterler, artık tagut diye

bir sorunları olmaz onların, beşeri hayalden kaynaklanan tagut'ları kalmadığından, Allah'a imân ederse, yani mü'min isminin sahibi olursa işte onlar tagut'u ortadan kaldırırlar.

İşte onlar sapasağlam bir kulba sımsıkı yapışmışlardır;

O kulb birinci itibarıyla Kûr'ân'ı Kerîm, ikinci itibarıyla Hz. Rasûlullah (s.a.v) dir. Kûr'ân-ı Kerîm'e insân doğrudan doğruya tutunamaz fakat "Elimden tut Ya Rasûlullah" dediğimiz zaman Efendimiz (s.a.v) bizim elimizden tutar, Efendimiz (s.a.v) de Kûr'ân'a tutunmuştur, kendi idraki kendi marifeti yüzüyle tutunmuştur demek ki Efendimize (s.a.v) tutunan Kûr'ân-ı Kerîm'e tutunmuştur ve Kûr'ân-ı Kerîm'e tutunan da Allah'a tutunmuş olur dolayısıyla onların ne kopması ne de herhangi bir eksikliği söz konusu olur. Hz. Rasûlullah'a gitmek içinde zamanın İnsân-ı Kâmil'ine tutunmak lâzımdır,ki zaman zaman ifade ettiğimiz gibi "tutarsan tutulursun".

Allah oluşan herşeyi mutlaka Sem'î sıfatıyla duyucudur, Alîm sıfatıyla da bilici'dir.

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا أَوْلِيَآؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى
الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(257-) Allahu Veliyyülleziyne amenu yuhricühüm minez zulümati ilenNur* velleziyne keferu evliyaühümüt tağutu yuhricunehüm minen Nuri ilez zulümat* ülaike ashabün nar* hüm fiyha halidun;

* Allah, imân edenlerin dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin velileri ise tâğüttür. (O da) onları aydınlıktan karanlıklara (sürükleyip) çıkarır. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalırlar.

O Allah'ki imân edenlerin Veli'sidir;

393

Veli ismiyle Allah orada zuhur etmiştir. Veli ismi imân edenlerde onları zulmetten Nur'a çıkarmak için zuhura geliyor yani cehlinden akiline çıkarmak için.

Dünyada en büyük zulmet yani karanlık beşeri yönde insânın kendisini var zannetmesi ve kendi beşeriyetine varlık vermesi ve bunu vermekle kendisini ilâh edinmiş olmasıdır işte bundan büyük zulmet olmaz.

Dünya zaten tabiat zulmetinde yoğun olduğundan bunu da var zannetmek Nûr'a en büyük perdedir ve Veli ismi dışında başka türlüde bu zulmetten Nûr'a çıkmanın imkân ve ihtimali yoktur, hafız ol her gün bir hatim oku, burasını bin defa oku bunun tahakkuku mümkün değildir okumanın o mertebedeki kazancı neyse onu kazanırsın orası ayrı konudur.

Ama o küfür ehline gelince onların velileri de, yol göstericileri de tagut'tur;

Onlar yarasalar gibi karanlıktan hoşlanırlar Nûr onların gözlerini alır ve işte onlarda Nûr'dan zulmete götürürler, tasavvuf eğitimi alıp daha henüz müşahedesi olmayan birisinin şariat ehlinin sohbetine katılması da aynı şeydir.

İşte onlar ateş ehlidir,

Nefsi emmâre ateşinin ehli bunlardır işte, Nûr'dan zulmete düşenler. Bunu genel mânâda düşünürsekte aynı şeydir, Cenâb-ı Hakk bizi Nûr'dan hâlketti getirdi bu zulmetin içine bıraktı işte bizler zulmette kalırsak zâten ateş ehli oluyoruz.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ
قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي

وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي
بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

394

**(258-) Elem tera illeleziy hacce İbrahîyme fiy
Rabbihi en atahullahul mülk* iz kale İbrahîmu
Rabbiyelleziy yuhyiy ve yumiytu, kale ene uhyiy ve
umiyt* kale İbrahîmu feinnAllahe ye'tiy BişŞemsi
minel meşriki fe'ti Bi ha minel mağribi febühitelleziy
kefer* vAllahu la yehdil kavmez zalimiyn;**

* Allah, kendisine hükümdarlık verdi diye (şımarıp
böbürlenerek) Rabbi hakkında İbrahim ile tartışanı
görmedin mi? Hani İbrahim, "Benim Rabbim diriltir,
öldürür." demiş; o da, "Ben de diriltir, öldürürüm" demişti.
(Bunun üzerine) İbrahim, "Şüphesiz Allah güneşi doğudan
getirir, sen de onu batıdan getir" deyince, kâfir şaşırıp
kaldı. Zaten Allah, zalimler topluluğunu hidâyete erdirmez.

Görmedin mi, o kişiyi, Rabbi hakkında İbrahim ile
mücadele eden kişiyi,

Bunu kendi bünyemize aldığımızda, bizde bulunan
Mudill ismi ile Hâdi isminin nasıl mücadele ettiğini
görmedin mi veya yaşamadın mı, yaşamadıysan böyle bir
hadise var dikkat et, ki Allah'ın kendisine mülk verdiği kişi
ayrıca bu kişi.

Bizim nefsi emmâremize Cenâb-ı Hakk bu beden
mülkünü vermiş, nefsimize vermiş kullanalım diye ve nefsi
emmâre bu mülkü kendine maletmek sûretiyle
kullanmakta oysa aslında verilen bu mülkü Hakk yolunda
kullanması gerekiyordu.

Bu Âyette olay İbrâhîm (a.s.) ile ilgili olduğu için
İbrâhîmiyyet mertebesi itibarıyla yaşanıyor, İbrâhîmiyyet
mertebesi de Muhammediyet mertebesinin giriş kapısıdır.
Makam-ı İbrâhîm kapısına ulaşamayanın Hakkikat-i
Muhammedi kapısına makam-ı Mahmud'a ulaşması

mümkün değildir, Mirac gecesi diğer bütün peygamberler Efendimiz (s.a.v) ile karşıladıklarında "Hoş geldin salih kardeş" derlerken, İbrahim (a.s) "Hoş geldin salih oğul" diyor, burada önemli bir sır vardır, oğul babanın sırrıdır, onun için İbrâhîm'i hakikatleri anlamadan Muhammed-ül meşreb olmak mümkün değildir.

395

İbrâhîm şöyle dedi: "Benim Rabbim diriltir ve öldürür"

Bütün âlemdeki yaşantıyı iki kelime arasında belirtivermiş İbrâhîm (a.s.) İnsân hayata gelecek ve ölecek fakat bu seyir içerisinde bir sürü şey meydana gelecek, yaşadığı bir süre olacak ve bu yaşadığı sürede hayatın ta kendisi, işte bunu belirtmek sûretiyle Rabbül âlemin'in bütün yaşantısını da ayrıca ortaya koymuş oluyor.

Bunun üzerine Firavun "Bende hayat veririm, ben de öldürürüm" dedi,

Nefsi emmâre yani Fir'âvn hakkında ölüm emri olan iki kişiden birinin öldürülmesini emretti birine de seni başışladı dedi ve bunun üzerine "Bende hayat veririm, bende öldürürüm" dedi fakat bu varolan bir hayat üzerinde tesirli olmaktır, kendinden meydana getirmek değildir.

Bizdeki nefsi emmârelerimizde bu şekildedir, nefsi emmâre yönünde hayatımızı yönlendiriyorsak hep öldürmekteyiz ama nefsi safiye yönünde çalıştırıyorsak o zaman da Hayy esmâsı bizden zuhura geldiğinden hayat veriyoruzdur, işte ehli irfan ve yukarıda belirtilen velâyet hayat veriyorlar, öldürmüyorlar, sadece nefsi emmâreleri öldürüyorlar ki bunun ölmesi lâzımdır, boğulmak üzere olanları buldukları yerden çıkarıp hayat veriyorlar, nefsi emmâre ise geçici varlığına güvenerek "Ben de öldürürüm, ben de hayat veririm" diyor.

İbrâhîm cevap olarak "Muhakkak ki Allah güneşi doğudan doğdurur, sen batıdan doğdur bakalım, madem ki ilâh olduğunı iddia ediyorsun" dedi, işte İlâh-İyyat güneşi herbirerlerimize doğudan doğar.

Bunun üzerine o şaşırıp kaldı.

Allah zâlim kavimlere hidâyet etmez, çünkü o kavim Mudill ismi üzerine olduğundan Hâdi ismi orada tecelli etmez.

396

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى
يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِئَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ
قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِئَةَ
عَامٍ

فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ
وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى
العِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ
أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

(259-) Ev kelleziy merra alâ karyetin ve hiye haviyetün alâ uruşiha* kale enna yuhyiy hazihillahu ba'de mevtiha* feematehullahu miete amin sümme beaseh* kale kem lebist* kale lebistü yevmen ev ba'da yevm* kale bel lebiste miete amin fenzur ila taamike ve şerabike lem yetesenneh* venzur ila hımarike ve li nec'aleke Âyeten lin Nasi venzur ilel ızami keyfe nünşizüha sümme neksuha lahmen, felemma tebeyyene lehu kale a'lemü ennAllahe alâ külli şey'in Kadiyr;

* Yahut altı üstüne gelmiş (ıpıssız duran) bir şehre uğrayan kimseyi görmedin mi? O, "Allah, burayı ölümünden sonra nasıl diriltecek (acaba)?" demişti. Bunun üzerine, Allah onu öldürüp yüzyıl ölü bıraktı, sonra diriltti

ve ona sordu: "Ne kadar (ölü) kaldın?" O, "Bir gün veya bir günden daha az kaldım" diye cevap verdi. Allah, şöyle dedi: "Hayır, yüz sene kaldın. Böyle iken yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamış. Bir de eşeğine bak! (Böyle yapmamız) seni insânlara ibret belgesi kılmamız içindir. (Eşeğin) kemikler(in)e de bak, nasıl onları bir araya getiriyor, sonra onlara nasıl et giydiriyoruz?" Kendisine bütün bunlar apaçık belli olunca, şöyle dedi: "Şimdi, biliyorum ki; şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter."

Şu insânı da ölüm ve dirilim hakkında size misal olarak getiriyorum, o kişinin yolu bir şehre

397

düşmüştü, çatıları binaların üzerine çökmüş bir şehir gördü, insânları helâk olmuş, "Allah, bu şehir öldükten sonra bu şehire, bu yaşantıya nasıl can verecek nasıl hayat verecek diye" kendi kendine düşünmeye başladı.

Bu kişinin Üzeyr (a.s.) olduğu rivâyet ediliyor ve Kudüs istila edilip yakılıp yıkıldıktan sonra istila edenler Üzeyr a.s'da çocuklarla birlikte kendi ülkelerine götürmüşler ve bir müddet sonra serbest bırakmışlar, onlarda Kudsü Şerife geri dönmüşler fakat şehre daha gelmeden yüksek bir tepeden Kudsü Şerifin halini görünce "burası nasıl yeniden yapılacak" diye şüpheye düşüyor Üzeyr (a.s.)

Burası tasavvufta seyri sülûk halinde olan bir dervişin halini anlatıyor, kendinde daha henüz Muhyi ismi meydana çıkmamış dervişi anlatıyor.

Dervişlikte nefis mertebelerini geçerken her geldiği nefis mertebesinde, önceki nefis mertebesinin ölmüş olduğunu görerek kendinde ölü olduğuna hükmederek, daha henüz Hayy ismi ile hayat bulmadığından dolayı "bu dervişlik seyride ben nasıl dirileceğim" diye tefekkür etmesidir çünkü Hay'atın nasıl kazanılacağını bilmiyor, onun için ya, Allah'ın bir Veli kuluna rastlayacak veya bu hakikati kendisine yaşatacak veya "**venefahtü**" yü oraya nefyedecek birisinin gelmesi gerekiyor ki, kendisinde

bunu bizatihi olarak yaşatması gerekiyor. Çökmüş dediği kendi varlık binasında nefsinin emmârelik, levvâmelik, mülhimelik mertebesinin çökmüş olduğu bu şehirde yeni bir hayatında yaşanması gerektiği yönünde bir düşünce var fakat bunu nasıl faaliyete geçireceği konusunda bir bilgisi yok, işte Üzeyr'lik mertebesi bunu bize anlatıyor ve Hayat hakikatının artık burada meydana gelmesi gerektiğini belirtiyor.

Allah onu da öldürdü, yüzyıl ölü olarak kaldı, tekrar onu diriltti ve sordu "Ne kadar kaldın?" O da "Bir gün kadar veya bir günün belirli bir süresi kadar" dedi.

398

Yani ne kadar kaldığının farkında olmadı, demek ki dirilmenin şartı evvelâ ölmekmiş, zaten onun için Tebareke sûresinde "Allah önce ölümü hâlketti, sonra hayatı hâlketti" deniyor, beşeriyetimizden ölmedikçe İlâh-î varlığımızla dirilmemiz mümkün değildir yani ölmenin şuuruna ereceğiz sonra dirilmenin varlığını bulacağız.

Bizi mânen yeniden diriltecek olan Allaktır, kim de Hayy esmâsı varsa Cenâb-ı Hakk onun ağzından İlâh-î nefhayı göndererek o kişiyi mânen diriltecektir ve başka türlüde dirilmek mümkün değildir. Hayy esmâsı şarttır, Allah Hayy esmâsını vesile ederek diriltecek demektir.

Allah dedi: "Sen yüz sene orada kaldın, yiyeceğine bak ve içeceğine bak hiç bozulmamış, hayvanına bak, bunları biz insânlara bir işaret olarak kıldık, tekrar bak o hayvanın kemiklerine, nasıl onları birleştiriyoruz, nasıl onlara et giydiriyoruz"

Demek ki ölüm üzere biraz sâkin olmamız gerekiyor yani bu oluşum bugün öldün ve yarın dirildin gibi basit değildir, ölüm halinin belirli bir süre yaşanması gerekiyor ki ölümden zâten bir mahluktur, ölüm yok olmak değildir ve bu bahsettiğimiz ölüm rûh teslim etmek gibi bir anda olan bir şey de değildir, rûh teslim etmek dediğimiz ölüm ise hayatın ta kendisi olan tadıdır, yok olmak değildir. Zâhiri haytın son noktasıdır. Mutlak yokluk değildir.

Yaşadığımız sürece bu ölüme hep yaşıyoruz, ne zaman ki Efendimizin (s.a.v) belirttiği gibi "Ölmeden önce ölü" sözünü yaşar ve Hayy esmâsına ulaşırsak işte ondan sonraki hayat insâna cennet olmuş olur.

Bakın derviş o kadar ölüm halinde kaldığı halde ve o ölümün zorluklarını yaşadığı halde Cenâb-ı Hakk seyri sülûkta o zorluğu kendisine göstermemiş oluyor, bize o hali varlığımızda bireysel nefsi duygularımız, hissiyatımız olmadan kolaylıkla geçiriyor süre uzunda olsa ve işte bu da Cenâb-ı Hakk'ın rahmetindedir.

Mahşer sabahı insânlar kabirlerinden kalktıklarında yine aynı şey söylenecek, "**yevmen ev ba'da yevm**" yani

499

"normal bir uyku süresi kadar kaldık" diyecekler. Burda belirtilen meyveler bizim özümüzde olan İlâh-î rızıklar, işte İlâh-î rızık maddi rızıklar gibi olmadığından ne kadar süre geçse bozulmuyor yani o anda bünyemizde onlardan faydalanamıyorsakta daha sonraları faydalanacağımızdan dolayı bozulmazlar hakikatleri üzere kalırlar. Allah'ın verdiği özellikler olduğundan zaten bozulması mümkün değildir, burada yapılacak olan şey bizim bunları idrak ederek faaliyete geçirmemiz yani yememizdir.

Yaşadığın bu hadiseyi Âyet kıldık;

Âyet Kûr'ân demek değil midir,? işte "bu yaşadığın gördüğün manzara tafsili Kûr'ân'ın ta kendisidir" diyor Hz. Allah. O zaman Kûr'ân yoktu Tevrat vardı Tevrat'ta Hakk'ın kelâmı olduğundan o günün mertebesinden bunlar Tevratı Âyetlerdi fakat biz ümmeti Muhammed olduğumuzdan burada artık Kûr'ân Âyetine dönüşüyorlar.

Âyet işaret, Allah'ın işaretleri, Sûre sûretler, demek olunca yani "bunlar Ulûhiyyet mertebesine giden yoldaki işaretlerdir" dikkat edin deniyor, zâhirî bakınca Allah ile eşeğin ne işi var Kûr'ân'da misal olarak veriyor gibi düşenebiliriz demek ki Kûr'ân yaşayan ve yaşanan bir oluşum bir kitap bir hakikattir ki; yaşadığımız yaptığımız herşey Allah'ın bir Âyeti, bir işaretidir, yani Ulûhiyyet mertebesinin ispatları oluyor, ayrıca tasdiki veya kendi

yaşamıdır. Cenâb-ı Hakk burada hayatın ve ölümün ne olduğunu anlatmaya çalışıyor bize ve burada hayvanından haber vererek **"venzur"** "Bak" diyor bugün bize "şu ölen hayvanına bak", Nedir bu hayvan, Biz neyin üzerine biniyoruz, tabi ki cesedimizin, nefsi emmâremizin üzerine biniyoruz ve cesedimiz bir bakıma bu eşek gibi aksi olan nefsi emmâremiz onun ahlâkında olduğu için ölmedikçe yani nefsi emmâre dediğimiz varlığımız ölmedikçe kendisi ölüyor.

Bineği ölüyor ama yiyecekleri bozulmuyor, çünkü onlar İlâh-î ilimler, bunlar ise sûretteki oluşumlar, bir hadis-i Şerifte **"vücûdike zenbike"** "senin vücûdundan büyük günahın yoktur" deniyor yani binmiş olduğun bu

400

bineğinden daha büyük bir günahın tasavvur edilemez deniyor, bu vücûduna bir varlık verdiğin zaman şirki ortaya getiriyorsun, bu durumda Hakk bâtın sen zâhir olmuş oluyorsun, halbuki tam tersi olması lâzımdır Allah zâhir nefsin bâtında yani hükümsüz olması gerekiyor. Muhiddini Arabi Hz.lerinin dediği gibi "Hakkiki hayvanlık mertebesine inmedikçe insânlık mertebesine yükselmek mümkün olmaz" buradaki hayvanlıktan kasıt nefsi emmârenin değil Hayy esmâsının hakikati sende zuhur etmedikçe insân olamazsın demektir.

O zaman onun kemiklerine bak;

Kemikten kasıt iskelet, iskeletten kasıt birşeyin hakikati yani kuruluşudur, bakın ölüyor ama o kuruluş ortadan kalkmıyor çünkü kullanılması lâzımdır tekrardan eğer o hayvan dirilmemiş olsa, yani nefsani varlığımız olan ceset, beşeri yapı dirilmemiş olsa biz hiç kalkamayız, öteki âleme intikal ederiz, bunun tekrar dirilmesi lâzımdır ki, bizi İlâh-î hakikate götürsün, bu bizim aracımız bu olmazsa bir yere gidemiyoruz, bunun oluşumunu anlatıyor burada emir var, dikkat et gözünün önünde bu hadise oluyor deniyor,.

Bu dağılmış iskeleti nasıl topluyoruz ve onun üzerine et giydiriyoruz, hareket edebilsin diye;

Bundan maksat ilimle belirli bir idrake ulaşıp tekrar yeni bir hayat vererek onu diriltiyoruz deniyor. O eski giden gitti artık ve o ölen nefsi emmâreyi artık eski toprağından yapmıyor Cenâb-ı Hakk, sadece kemikleri eski çünkü o ana iskelet bozulursa hepsi bozulur işte onun üzerine yeni elbise giydiriyoruz yani yeni bir kimlik veriyorum sana diyor, işte yeniden diriltmesi budur, dikkat edin hep bizde olan hadiseler bunlar.

Bunlar açıkça meydana çıktı şöyle dedi: "Biliyorum, muhakkak ki Allah her şeye Kadir'dir"

Allah Kudret esmâsıyla herşeyin üzerine Kadir'dir. Üzeyr (a.s.) Hayat, İlim, İrade, Kudret sıfatının zuhurunu gördüm diyor ben burada, ve bunu çok iyi anladım diyor. O Üzeyir mertebesinde bunu böyle idrak ettikten sonra

401

bizler Muhammediyet mertebesinde Allah'ın her şeye muktedir olduğunu çok daha iyi ve çok daha canlı ve çok daha muhabbetli yaşamamız gerekiyor.

Cenâb-ı Hakk'ın İradesi ile İlminin çok iyi bilinmesi ve bu sıfat-ı subûtiyyenin bizde yaşanması gerekiyor ki ümmet-i Muhammedin üstünde bunları anlayacak bir hal yok zaten ne varlıklar var ne de bir mevzu var çünkü bunlar bizim için buralara vaaz edilmiş şeylerdir.

Geçmiş peygamberlerin pasaj pasaj hikâyeleri bizler için yolda tabelâlar gibi, ama yolun sonu değil tabi ki bizim yolumuz Makam-ı Mahmud fakat bu tabelâları görmeden de oraya ulaşmak mümkün değildir, tabelalara dikkat etmeden hızlı gideceğim diye gitmek çok sağlıklı olmaz çünkü gittiğin yeri görmezsin ve o geriye dönüşte olmaz ama yolu kendisi müşahedeli olarak aşmışsa geriye dönmesini de bilir.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أُولَئِكَ
تُؤْمِنُ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ
الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا
ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

**(260-) Ve iz kale İbrahîmu Rabbi eriniy keyfe
tuhyil mevta* kale evelem tu'min* kale belâ ve lâkin
liyatmeinne kalbiy* kale fe huz erbeaten minet tayri
fesurhünne ileyke sümmeç'al alâ külli cebelin
minhünne cüz'en sümmed'uhünne ye'tiyneke sa'ya*
va'lem ennAllahe Aziyz'un Hakkiym;**

* Hani İbrâhîm, "Rabbim! Bana ölüleri nasıl dirilttiğini
göster" demişti. (Allah ona) "İnanmıyor musun?" deyince,
"Hayır (inandım) ancak kalbimin tatmin olması için"
demişti. "Öyleyse, dört kuş tut. Onları kendine alıştır.
Sonra onları parçalayıp her bir parçasını bir dağın üzerine

402

bırak. Sonra da onları çağır. Sana uçarak gelirler. Bil ki,
şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet
sahibidir."

İbrâhîm Rabbine şöyle konuştu;

İfade ne kadar açık, vasıtasız konuştu deniyor, melek
aracılığıyla veya bir ağaçla değil demek ki daha
İbrâhîmiyyet mertebesinde kelâm mertebesi başlamış
oluyor ve Mûseviyyet mertebesinde bu daha açık olarak
görölmeye başlıyor. Mûseviyyet mertebesinde Allah'ın
kendilerine vermiş olduğu daha başka ilimlerde ortaya
geliyor, İbrâhîmiyyet mertebesinde Rabbi ona Suhufalar
yani sayfalar veriyor ama Mûseviyyet mertebesinde kitap
veriliyor.

"Rabbim göster";

Bizler de isteyelim, peygamberler istemişler
Rab'larından ve O'da göstermiş onlara, İbrâhîm'in (a.s)

Rabbine olan yakınlığı bizim Rabbimize olan yakınlığımızdan daha uzaktı, çünkü biz Hakkikat-i Muhammediyye üzere olan varlıklarız, hangisi daha yakın?

"Ölüleri nasıl diriltiyorsun Ya Rabbi bana göster bunu" dedi,

Bir dervişin kendi iç bünyesinde ne aşamalar geçirmesi lâzım geldiğini gösteriyor, gerçek yolunu bulduğu zaman kişi bu devrelerden geçmesi gerekiyor ki, yaşamın hakikatini idrak etsin. İbrâhîm (a.s) da ilk bunu istiyor, yani ölüleri nasıl diriltiyorsun diyor, Üzeyir (a.s.) da Hayy esmâsı zuhura gelmediğinden bunun mahcubiyetinde, İbrâhîm (a.s.) ise bu hususta ondan biraz daha ilerdedir yalnız bunu ayırmak lâzımdır, şöyle ki İbrâhîm (a.s.) ın bu en üst mertebesi değildir, Buradaki hadise İbrâhîmiyyet mertebesinin kemâli değildir, bunlar İbrâhîm'in, İbrâhîm olması yolunda katettiği derecelerdir, nasıl ki her dervişin Âdemiyetten başlayarak katetmesi gereken devreleri vardır ve sürekli ileriye gidiyorsa her çalışmasında her yaşantısında bir merite almaktadır, fakat tabii faaliyette ise, uyuyorsa istediği kadar uyusun o bir şey değiştirmiyor

403

yani her kişinin hayat seyrinde mertebeler olduğu gibi her peygamberinde peygamberlik mertebesinin başlangıcı ve kemâlatı vardır, işte İbrâhîm (a.s) da gençlik yıllarında bu hadiseyi yaşıyor ve "Ölüleri nasıl diriltiyorsun?" diye soruyor. Bunun üzerine Rabbi cevap olarak diyor ki;

"Ya İbrâhîm benim ölüleri dirilttiğime sen inanmıyormusun yoksa"

Ne kadar güzel karşılıklı konuşuyorlar, Cenâb-ı Hakk ile bütün âlemleri vareden yüce sultan ile onun meydana getirdiği bir kulun fizik olarak ne hükmü olur ki fakat Cenâb-ı Hakk'taki tevazu, tenezzül yani kulunun kendini anlayacak şekilde kuluna hitap etmesi ve İbrâhîmiyyet mertebesinde o hakikatlerin daha kolay, beşer lisânına, aklına, yaşantısına uyum sağlayacak şekilde bize aktarılmasıdır.

İbrâîim (a.s.) dedi: "Evet, inanıyorum, ancak kalbimin mutmain olması için bunu soruyorum, talep ediyorum"

Bir kul Allah'ın karşısında adeta onu eleştirecek, araştırarak kadar cesaret gösteriyorsa ve Cenâb-ı Hakk'ta bunu kabulleniyorsa, kabulleniyorsa derken herhangi bir zorlamayla değil ona bu salâhiyeti veriyorsa işte Allah'ın insânlara vermiş olduğu hürriyetin ve imkânların ne kadar geniş olduğunu burada görüyoruz, Cenâb-ı Hakk bu oluşumu hazırlıyor ve tamam ne istersen sorabilirsin diyor, bu kadar tevazu ve tenezzül içerisinde yani insânlara yaklaşım içerisinde ne muazzam bir hâdise, insânda sıradan bir varlık değildir, Cenâb-ı Hakk'ın kendisinin seçtiği, iki eliyle varetmediği, kendisinin ve kendisinde olanları ona hibe ettiği bir varlıktır onunla konuşmayacakta kiminle konuşacaktır.

Cenâb-ı Hakk, yapması gereken şeyleri şimdi belirtiyor "Kuşlardan dört tane kuş tut, onları kendine alıştır, ve bunların kafalarını kopar ve bunları karmakarışık et, dört parçaya böl her parçayı bir dağın başına koy, sonra onları çağır, uçarak, koşarak sana geleceklerdir" dedi.

404

İbrâhîm (a.s.) aynen belirtildiği gibi dört tane kuş alıyor, onları terbiye edip kendisine alıştıyor ondan sonra kafalarını koparıyor ve onları yanında tutuyor, diğer kısımlarını paramparça ediyor ve onları karıştırıyor ve bu karışımı dörde ayırıp dört dağın başına koyuyor, bunu yaptıktan sonra, Cenâb-ı Hakk'ın, "*çağır sana gelecekler*" demesiyle bütün parçalarını bulup İbrâhîm a.s'a geliyorlar.

Bu kuşlardan bir tanesinin tavus kuşu, birinin horoz, bir tanesinin karga, bir tanesinin güvercin olduğu tefsirlerde söyleniyor. Bu kuşlardan herbirinin kendine göre ahlâkı vardır, ve kendilerinde o ahlâklar daha bariz gözüküyor, yani bu kuşlar kendi istikametleri doğrultusunda daha şiddetli hareket ediyorlar. **Tavus** kuşu gurur ve kibirin kemâlatını anlatıyor, **horoz** şehvet'in simgesi, şehvet derken sadece anladığımız mânâda fiili hadise değil, şehvet şu demek herhangi bir şeye ne kadar

şiddetle yöneliniyorsa o şeye karşı onun şehvetidir, tabiattan veya nefsin istediği şeylerden neye şiddetle arzusu varsa şehvettir o işte, Toplu olarak bunlara şehavât diyorlar, **Karga** da hırs, tamah hakikati ortaya çıkıyor, yani nefsimizin hırsını anlatıyor, **güvercinde** dünyaya muhabbet özelliği vardır, nefsi emmâre yönünde kullandığın zaman, heva ve hevesi ifade eder.

Kafalarını kopar cebine koy, bunların ahlâklarını birbirine karıştır, yalnız koparmadan evvel bunları kendine alıştır yani bunları eğit, nefsinin bu ahlâklarını evvelâ eğit diyor sonra kopar, yani eğittiği zaman zâten onlar ölmüş mânâsına giriyor, kendindeki bu ahlâkların kendilerinden artık çıkmış olması kuşların fiili ölümüyle temsili olarak gösteriliyor fakat bizim kendi bünyemizde böyle bir ölüm yoktur, eğitilmeleri vardır.

Kafalarını koparmak demek, o bedenden o kafayı artık ayır demektir, yani o kafa o bedene artık eskisi gibi hüküm etmesin, yeni kafa o bedene takıldığında yeni bir ahlâk kazanarak o hayvanlar sende bulunsun demektir.

Kendine alıştır demesiyle eski ahlâklarından onları

405

uzaklaştır senin ahlâkınla ahlâklansınlar. İbrâhîm (a.s.) bunları yaptıktan sonra parçalarını dört dağın tepesine koy demesi bizdeki dört anasıdır yani toprak, hava, su, ateş, hava dağları, bunlar bizim vücûdumuzda mevcut olan iç bünyemizdeki dağlardır, her ne kadar dışarıda bir dağ gibi belirtiliyorsa da bizim bünyemizdeki nefsi emmârenin gıdalandığı dağlardır bunlar, Rahmâni olarak gıdalandığımız zaman Rahmâniyeti ortaya çıkarıyordur.

Çağır bunları diyor, daha evvelden bunlar alıştırıldığı için bu sefer geliyorlarken yeni bir kimlik kazarak geliyorlar ve yeni kafaları yerlerine takılıyor ve bu mahlûkat sende yeni bir anlayışla faaliyete geçmiş oluyor, bu sefer yaptıkları işin tam tersini yapıyorlar, ahlâkları değiştiği için tam tersi yönde faaliyette oluyorlar ve sana yardımcı oluyorlar.

Muhakkak ki Allah Azîz ve Hakîm'dir yani azametiyle bütün âlemlerde mevcuttur ve bu azametinin içerisinde yapmış olduğu hikmetleriyle mevcuttur, her ne yapıyorsa bir hikmet tahtında yapılmaktadır.

NOT: *Yeri gelmişken bu hususta (**İrfan mektebi ve şerhi**) isimli kitabımızdan, mevzu ile ilgili "nefs-i mutme-inne" bölümünden küçük bir ilâve aktaralım.*

Meâlen: (2/260) **Hani İbrâhim: "Rabb'im! Ölülerini nasıl dirilttiğini bana göster" dediğinde, "inanmıyorsunuz?" deyince de, "hayır öyle değil, fakat kalbim iyice kansın- mutmein olsun" demişti: "Öyle ise dört kuş al, onları kendine alıştıır, sonra onları parçalayıp her dağın üzerine bir parça koy, sonra onları çağır; koşarak sana gelirler; o halde ALLAH'ın Azîz ve Hakîm olduğunu bil" demişti.**

Özet yorum:

Mertebe-i İbrâhimiyye'nin, bir mertebesi olan Mutme-innilik yani müşahedeli yaşantı, bu Âyet-i Kerîme ile idraklerimize sunulmaktadır, yavaş, yavaş incelemeğe

406

çalışalım. Bilindiği gibi Ulûl azm peygamberlerden olan İbrâhîm (a.s.) mın hayatında bizler için birçok örnekler vardır. Bunlardan biri de (**ba'sül ba'del mevt**) öldükten sonra dirilmedir. Bu ise seyrü sülûk yolunda yaşanması gereken bir aşamadır. Burada ki; ölüm fenâ fillâh mertebesinde ki küllî ölüm değil mahallî ölüm ve dirimdir.

İbrâhîm (a.s.) ölümlerin nasıl diriltildiğini görmek istediğini bildirmiştir. Bu hususta (**Mutmain**) olmaya çalışmakta idi, çünkü bu muhteşem hayatın başı ve sonu olan iki oluşum, diriliş ve ölüm, insânlığı, şuurlandığı ilk günlerden itibaren derinden ilgilendirmiştir.

İbrâhim (a.s.) dahi bu hususta müşahedeli bilgiye ulaşmayı istiyordu. Bu isteği karşısında, Rabb'î (**inanmıyorsunuz?**) o da evet inanıyorum, fakat kalbimin

(Mutmein) yani bu hususta güvenle tatmin olmasını istiyorum demişti.

(Öyle ise dört kuş al, onları kendine alıştır.)

Tefsirlerdeki rivayetler bu kuşların, **(tavus, horoz, karga, güvercin)** olduğu yolunda dır. Cenâb-ı Hakk'ın bu dört kuşu tecrübe için belirtmesi tabii ki bir çok hikmete bağlıdır. Bu kuşların üçü **(Nefs-i Emmâre)** yi biri ise **(Nefs-i Levvâme)** yi ifade etmektedir.

Tavus; süs ve zineti, dünya ya bağlılığı, gösterişi.

Horoz; gazab ve hücum kuvvetini.

Karga; düşük adi tabiatı.

Güvercin; heva ve hevesi, ifade etmektedir.

İşte bu hadise kişilerde, genelde var olan bu tabiatların öldürülmesinin gerekliliğini açık olarak ifade etmektedir.

Mutmeinne mertebesine gelirken bu ahlâkların bir kısmının zaten geçilmiş olması gereken oluşumlardır, ancak burada tekrarlanması gerçekten bu ahlâkların öldürülme hükmü ile mutlak mânâda kendi konturölünde olmasının gereğinin belirtilmesidir.

407

(Onları kendine alıştır.)

Yani, onları eğit düşük ahlâklarını iyiye dönüştür, sana faydalı ve ehil olmalarını sağla, öyle bir itaat ehli olsunlar ki; **(sonra onları parçala)** dığın zaman sana hiç bir şekilde karşı gelmesinler.

Tefsirler bu parçalanmayı genelde, şöyle anlatırlar.

"**İbrâhim** (a.s.) o kuşları aldı, kafalarını koparıp yanında alıkoydu ve bedenlerini parça, parça ayırıp bir birleriyle karıştırdı, dörde bölüp dört dağın başına koydu."

Tekrar; tefekkür yoluyla özet olarak hadiseyi incelemeye devam edelim.

Yukarıda belirtildiği üzere, dört kuştan ikisi, **karga** ve **güvercin**, gök ehli, **tâvus** ve **horoz**, ise kanatları olduğu

halde yer ehlidirler. Arada sırada uçuş yapsalarda kısa süreli olur.

Bu dört kuşun hayvani ahlâkları bizlere bu yönlerden gelmektedir.

Karga; karanlığı, nefsi **Emmâre**'nin kurduğu pusuları, belirsizliği, acaba'ları, adi düşük tabiatlı işleri, ve daha benzeri bir çok şeyleri.

Güvercin; heva ve hevesi, Hakk'a dayanmayan ne türlü bilgi, oluşum, yaşam ve muhabbet var ise hepsini ifade etmektedir, bunlar bize havadan yani, **heva**'mızdan gelmektedir ki; hepsine birden hevaiyyat veya evhamlar denir, bunların hepsi de karanlık ve belirsizliktir, insânın yalnız başına savaşılabileceği şeyler değildir, bu hallerle yaşayan insanlar ömürlerini **heva** ile **heba** etmiş olurlar.

Tavus; süsü, süslenmeyi, dünya ya bağlılığı, nefsi benliğin en şiddetli şekliyle yaşanmasını, önder olup yönetme arzusunu, her kesten üstün görünme çabasını, ve benzeri bir çok şeyleri ifade etmektedir.

Horoz; hakkında bilindiği gibi, bir söz, darb-ı mesel, vardır, deniliyor ya, **(her horoz kendi çöplüğünde öter)** işte meşhur olduğu mahâl-yer çöplüktür, ve burası nefsi-

408

Emmâre'nin çöplüğüdür. Kendine göre değerli gibi olan bu çöplük onda çöplük ahlâkını da oluşturur.

Eğer **horoz** ahlâkı, kişinin beden çöplüğünde hâkim duruma geçerse, orada ötmeye ve orasının hakimi olmaya çalışır, böylece kişinin belirgin ahlâkı farkına dahi varmadan o ahlâkın özellikleri ile yaşamını sürdürür hâle gelir.

Böylece kişi tevhid eğitimi alamazsa, iki yönden gökten, yani **heva**'dan, yerden, yani nefsi **Emmâre**'den aldığı yanlış kıstaslarla yanlış hesaplar yaparak ömrünü, yani vaktini yanlış yerlerde ve yanlış işlerde sonu hüsrân olacak bir biçimde geçirmiş olur. Hayat sahibi olan her bir birey olan bizlerin bu çok hassas meselelerin özüne vak-

tiyle eğilebilmemiz her birerlerimizin lehine olacağı aşikârdır.

(Sonra onları parçala.)

Eğer onların ahlâklarının üstümüzden gitmesini arzu ediyorsak Âyette belirtilen emre uyararak evvelâ onları parçalara bölmemiz gerekmektedir, yani onları olduğu gibibütün bırakmayıp ufaltmamız gerekecektir ki; faaliyetleri de küçülsün ve mücadelesi kolaylaşsın. O hayvanların parçalanmış karışık fakat toplu olan uzuvlarını kendi adetleri üzere dörde böl ve onları **(her dağın üzerine bir parça koy.)** yani dört dağın üstüne dört parça koy. Bu dağlar kişinin varlığında mevcut **(anâsır-ı erbaa)** "dört ana unsur" yani dört ana **madde** dir ki; bunlar da, **toprak, su, ateş, hava,** dir.

Bu unsurların **lâtif** ve **kesif** olmak üzere iki özellikleri vardır, **lâtif** taraflarıyla **Hakk'**a kesif taraflarıyla da **nefs-**e hizmet ederler.

Bu **dört** ana unsurun, dağ'ın her birerlerinin üzerine **dört** kuşun karıştırılmış **dört** kısmının konması bu kuşların bütün ahlâklarının **dört** unsur ile de eşit olarak imtizac etmesi yani mizaçlarının-ahlâklarının hepsinin-hepsinde dengeli ve itidâl üzere olacak şekilde bulunması içindir ki; her yönden yapılabilecek terbiye ile terbiye edilebilsinler.

409

İşte bu oluş kişinin bu ahlâklarına hâkim olduğunu ancak bu hâkimiyetinin bir eğitim neticesinde gelişebileceğini bildirmektedir.

(Sonra onları çağır.)

Eğiticisi tarafından güzel eğitilmiş olan hayvanlar çağırıldıkları zaman hemen gelirler. Onların da asılları bize dayandığından ve başları, yani a'yan-ı sabiteleri-programları bizim cebimizde-bünyemizde olduğundan, biz onların **âmiri** ve **var** edicileri olduğumuzdan bizim emrimize uymak zorundadırlar.

(Koşarak sana gelirler.)

Eğitim gereği parçalanmış olan o duygular asıllarına bağlı olduklarından buldukları anasır tepelerinden çağrılınca merkeze doğru (**sâ'y**) ederek-koşarak-sevine-rek gelirler ki; tekrar eski ferdî varlıklarına kavuşsunlar.

Ancak artık onlar giden kuşlar değil onların bedelleri ve yeni bir inşa ile oluşan sadece Rahmâni tarafları faaliyyet sahasında gözükecek varlıklar olacaklar'dır.

Böylece iki yönden, bundan sonra, yerden ve gökten gelebilecek tehlikeleri haber vererek Hakk yolcusunun en büyük yardımcıları olacaklardır.

Tavus; kanatlarını ve kuyruğunu açtığında güzelliğinin en kemâlli hâline ulaştığı gibi **Hakk** yolcusu **sâlik** de kendi rahmet kanatlarını açtığında öyle bir güzelliğe ulaşıp çevresinde olanları da kanatlarının altında koruması ile bu güzelliğin oluşmasına sebep olacaktır.

Horoz; müezzinliğe başlayıp davetçi olacak ve böylece kendinde bulunan erliği erginliği ile çoğalmaya sebep olacaktır.

Karga; karanlık yerlerde yapılan fitneleri ve düşmanlıkları onlar farkında olmadan kara renginden istifade ederek aralarına girip o fitnelerden haber vermesi ve hava değişikliklerinden de haber vermesi bizleri tehlikelerden korumağa sebep olacaktır.

Güvercin; ise, **Hakk** yolcusu **sâlik**in gök ve gönül

410

habercisi olacaktır.

Nefs-i **Emmâre** hükmünde bir çok hayvan görünümünde olan Cenâb-ı **Hakk**'ın (**Hay**) esmâsının zuhur mahalli o varlıklar, **Rahmâni** mânâda kullanıldığı zaman **insân** oğluna ne derece faydalı olduğu **Kûr'ân-ı Kerim** de küçük hikâyeler halinde bildirilmiştir.

İşte bunların dördü, **tavus, horoz, karga, güvercin**, dir. **İbrâhim** (a.s.) ile birlikte ifade edilmişlerdir. Bu sûretlerde var olan **Hay** esmâsının zuhurları bu mertebe de gerçek değerlerine irfaniyyetle ulaşmaktadırlar. Aksi halde o zuhurlar hep töhmet altında kalıp kötü örnekler

olarak değerlendirilmektedirler ki; çok yanlış ve haksız bir uygulamadır.

Nûh (a.s.) epey zaman sulara dolaştıktan sonra **güvercin'** i göndererek suların halinden haber almak istedi **güvercin** de bir **zeytin dalı** ile döndü. Böylece suların çekilmekte olduğu anlaşıldı.

Cenâb-ı Hakk. Mûsâ (a.s.) ma "**asânı yere bırak**" dediğinde, asâ-değnek, bir yılan olarak münecimlerin ürettikleri bütün araçlarını yuttu gitti.

Yunus balığı **yunus** (a.s.) mı bir müddet kendi evinde misafir etti.

Süleyman (a.s.) mın **hüd hüd** kuşu ona bilmediği haberleri getirdi.

Ashâb-ı Kehf'in köpeği onların nöbetçisi-bekçisi oldu.

Salih (a.s.) mın **nakata**-devesi taştan çıkarak onun mucizesi oldu.

Ve âlemlerin **sultânı** ile **dostuna** nöbetçilik yapan **güvercin** ile **örümceğin** ne hikmetli bir iş yaptıkları ortadadır.

Güvercin'in özelliklerine daha evvelce kısaca değinmiştik, burada ise **örümceği** anlamağa çalışalım. Bilindiği gibi **örümcek**, sinsiliği, ağa düşürmeyi, avcılığı, ifade etmektedir. Ördüğü ağa düşen avlarını sinsice avlar

411

yapmış olduğu, örmüş olduğu ağlar, kendi cüssesine göre çok kuvvetli bir örgü ipine sahiptir.

Sevr mağarasında içeride iki mübarek kişi onları avlamaya gelen, dışarıda bir gurup ihtiraslı kişiler. **İzci**, aradıklarının sürdürdükleri izlerden mağara içerisinde olacaklarını kesin olarak söylemekte, fakat etrafındakiler sahnede gördüklerini beşeri bir anlayışla değerlendirdiklerinden gerçeğe ulaşamamaktalar.

İşte o anda onlara **güvercin** kendi nefsi anlayışları üzere hayal ve vehim ile göründü, onlar da hayal ve vehim ile kıyas ettiklerinden içeride kimsenin olamayacağına ka-

naat getirdiler. Çünkü **güvercin** yuvasında yumurtaların üstünde oturuyor idi.

Eğer buraya birileri girmiş olsaydı, güvercinin korkudan uçup giderek orada olmaması gerekecekti. Halbuki **güvercin** hiç korkmamış ve rahatsız olmamış idi ki, yerinde duruyordu.

Ve **örümcek**; onlara zihnen öyle bir oyun oynadı ki; içeridekilere en yakın oldukları bir zamanda onları dışardakileri oradan kendi düşünce ve istekleriyle uzaklaştırdı.

Örümcek onlara öyle kuvvetli hayal ve vehim ağı ördü ki; o ağı aşip içeriye ulaşmaları hiç mümkün olmadı.

Bu iki küçük **(Hay)** vanın-yaşayan varlığın karakteristik ahlâk ve zanları onların o anda bütün benliğini sararak orada oluşan manzaraya hayal ve vehimlerinin kendilerine verdiği hayali kıstas-ölçümlerle içeri de kimsenin olamayacağına dair oldu. Çünkü içeriye girilmiş olsaydı bu örümcek ağı da mağara ağzında olmaz idi. Diye, düşündüler.

Eğer onlar bu vehmi kıstası yapmayıp, **izci** nin tecrübeli sözlerini az bir mantıkla dinlemiş olsalardı, içeriye eğilip bakarlar ve içerdekilerini görürler idi.

İşte eğitimin varlıklar üzerindeki açık durumu böylece ortaya çıkmış olmaktadır.

412

Daha evvelce Nefs-i **Emmâre** hükmüyle faaliyet gösteren bu duygular eğitildiğinde, kişiye-sahibine ne derece faydalı olduğu açık olarak görülmektedir.

"Bu tür hikmetlerle:"

(O halde Allah'ın azîz ve hakîm olduğunu bil) demişti.

Allah'ın azîz izzet sahibi, hakîm hikmet sahibi, "her şeyi yerli yerinde yapan" olduğunu bil diyerek, böylece bazı şeyleri bildirmek istemişti.

Bu hâdise **İbrâhim (a.s.)** mın şahsında onun hayatından bir bölüm olarak bizlere sunulmuştur.

İbrâhim (a.s.) (İSR) in yani "gece yolculuğu" nun-seyr-ü sülûk'un çok mühim makamlarından biridir. O nun bir kendine ait yaptığı seyr-ü sülûku vardır, hem de onda başkalarına örnek bir çok mertebenin yaşantısı da vardır. Bu hadise ise onun **mutmein**'nilik mertebesine ulaşınca Rabb'ından istediği bir talebidir ve ondan da biz lere birer armağan tecrübe ve yol göstermedir.

Kâ'be-i muazzama da ki ayak izi de onun takib edilmesinin gereğidir. Ancak o ayak izini takib ederek, Hakk'a ulaşmanın mümkün olabileceği açık olarak ifade edilmektedir.

Bu ulaşılan "**Mutmeinne**"lik, dördüncü mertebe ilk huzur bulunan, belirli denge sağlanan bir mertebedir. Ancak her mertebenin kendi içinde kendine ait ayrı, ayrı **Mutmeinne**lik hali vardır.

Eskiden dergâhlarda sâlik bu mertebeye ulaşınca başına "**arakiye**" ismi verilen "**fes**" benzeri, krem renkli bir başlık giydirilerek ödüllendirilir idi.

* * * * *

413

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ
سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِئَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

(261-) Meselülleziyne yunfikune emvalehüm fiy sebiylillâhi kemeseli habbetin enbetet seb'a senabile fiy külli sünbületin mietü habbetin, vAllahu yudaifu limen yeşa'* vAllahu Vasi'un 'Aliym;

* Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohum gibidir. Allah, dilediğine kat kat verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

Mallarını Allah yolunda infak edenlerin misalleri şuna benzer, bir habbe, tohum gibidir, nebat verir o tohum ekildiği yerden, yedi başak verir her bir başakta yüz tane habbe vardır, Allah dilediğinin varlığını arttırır, Allah herşey üzerine Vasi yani herşeyi kaplamıştır ve herşeyi bilicidir.

Burada ki çekirdek, size verdiğim muhabbet çekirdeği, tevhid çekirdeği yani özünüze koyduğum Ulûhiyyet çekirdeği, bunu gönül âlemine diktiğiniz zaman evvelâ yedi tane başak verir, emmâre, levvâme, mülhime, mutmainne, râdiyye, mardiyye, sâfiye başakları ve bu başaklar üzerinde en az yüzer tane dane vardır.

Yüzden kasıt doksandokuz'dur, yüzüncü faaliyeti meydana getirendir yani bahçıvan'dır diyelim yani Ulûhiyyet mertebesidir, bütün işler onun kontrolunda olmaktadır ve her bir nefsimiz üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın Doksandokuz İlâh-î esmâsıyla tecellisi vardır, insân nefis mertebeleri itibarıyla bu kadar bereketli bir varlıktır işte, birde beş hazret mertebesi ile olan bereketi vardır ve onlar meyveleri oluşturuyor. Burada habbe'den bahsediyor, çekirdekten özden, ama buradaki çekirdekler olmasa o meyveler olmaz, bunun hasılası da tevhid ilmini bilmekle mümkün ancak aksi halde o çekirdeği o tohumu oraya ekeriz ama nefsi emmâre kuşları gelir o habbeyi oradan

414

yerler ve bizde İlâh-î hakikatler bahçesi oluşmaz .

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا
مِنَّا وَلَا أَذَى لَهُمْ

أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

(262-) Elleziyne yunfikune emvalehum fiy sebiylillâhi sümme la yutbiune ma enfeku mennen ve la ezen lehüm ecruhüm inde Rabbihim* ve la havfün aleyhim ve la hüm yahzenun;

* Mallarını Allah yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden (bunları) başa kakmayan ve gönül incitmeyenlerin, Rab'leri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeceklerdir de.

Mallarını Allah yolunda karşılıksız infak edenler ve sonra bununla eza etmeyen ve minnet ettirmeyenlere gelince, Rablerinin yanında mükafatları vardır, karşılıkları vardır, onlara bugün için korku yoktur, gelecekte mahzun olmazlar.

Bu infak yukarıda bahsedilen başaklardan hububat, işte kim bu hububâtından Allah rızası için Allah yolunda infak ederse onlar için Rablerinin yanında ecir vardır, mükafat vardır, onlara bugün için korku yoktur, gelecekte de mahzun olmayacaklardır.

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَى وَاللَّهُ غَنِيٌّ
حَلِيمٌ

(263-) Kavlün ma'rufun ve mağfiratün hayrun min sadekatın yetbeuha eza* vAllahu Ğaniyy'un Haliym;

* Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden gönül kırma gelen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah, her bakımdan sınırsız zengindir, halîmdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي
يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ
كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا
يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

(264-) Ya eyyühelleziyne amenu la tubtilu sadekatiküm Bil menni vel eza, kelleziy yunfiku malehu riaenNasi ve la yu'minu Billahi vel yevmil ahır* femeselühu kemeseli safvanin aleyhi türabün fe esabehu vabilün feterakehu salda* la yakdirune alâ şey'in mimma kesebu* vAllahu la yehdil kavmel kâfiriyn;

* Ey imân edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı hâlde insânlara gösteriş olsun diye malını harcayan kimse gibi, sadakalarınızı başa kakmak ve gönül kırmak suretiyle boşa çıkarmayın. Böylesinin durumu, üzerinde biraz toprak bulunan ve maruz kaldığı şiddetli yağmurun kendisini çıplak bıraktığı bir kayanın durumu gibidir. Onlar kazandıklarından hiçbir şey elde edemezler. Allah, kâfirler topluluğunu hidâyete erdirmez.

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ
أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ
فَإِن لَّمْ يُصِيبْهَا وَابِلٌ فَطَلَّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

(265-) Ve meselüleziyne yunfikune emvalehümüb tiğae merdatillahi ve tesbiyten min enfüsihim kemeseli cennetin Bi rabvetin esabeha vabilün fe atet üküleha dı'feyn* fe in lem yusibha vabilün fe tall* vAllahu Bi ma ta'melune Basiyr;

* Allah'ın rızasını kazanmak arzusuyla ve kalben mutmain olarak mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yüksekçe bir yerdeki güzel bir bahçenin durumu gibidir ki, bol yağmur alınca iki kat ürün verir. Bol yağmur almasa bile ona çiseleme yeter. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir. 416

أَيُّدٌ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ
ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ
اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ

(266-) Eyeveddü ehadüküm en tekûne lehu cennetün min nehıylin ve a'nabin tecriy min tahtihel enharu, lehu fiyha min küllis semerati, ve esabehül kiberu ve lehu zürriyyetün duafa'*, feesabeha ı'sarun fiyhi narun fahterakat* kezâlîke yübeyyinullahu lekümül ayati lealleküm tetefekkerun;

* Herhangi biriniz ister mi ki, içerisinde her türlü meyveye sahip bulunduğu, içinden ırmaklar akan, hurma ve üzüm ağaçlarından oluşan bir bahçesi olsun; himayeye muhtaç çocukları var iken ihtiyarlık gelip kendisine çatsın; derken bağı ateşli (yıldırımli) bir kasırga vursun da orası yanıversin? Allah, düşünesiniz diye size âyetlerini böyle açıklıyor.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا
لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ
بِأَخْذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

(267-) Ya eyyühelleziyne amenu enfiku min tayyibati ma kesebtüm ve mimma ahreca leküm minel Ard* ve la teyemmemül habiyse minhu tunfikune ve lestüm Bi ahızıyhi illâ en tügmidu fiyh* va'lemu ennAllahe Ğaniyy'ün Hamiyd;

* Ey imân edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için çıkardıklarımızdan Allah yolunda harcayın. Kendinizin göz yummadan alıcısı olmayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın ve bilin ki Allah, her

417

bakımdan zengindir, övülmeye lâyıktır.

لَشَيْطَانٍ يَعِدُّكُمْ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُّكُمْ مَغْفِرَةً
مِّنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

(268-) Eşşeytanü yeidükümül fakre ve ye'muru-küm Bil fahşa* vAllahu yeidüküm mağfiraten minhu ve fadlen, vAllahu Vasi'un 'Aliym;

*Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size, çirkinliği ve hayâsızlığı emreder. Allah ise size kendi katından mağfiret ve bol nimet va'dediyor. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا
كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

**(269-) Yü'til Hikmete men yeşau'* ve men yü'tel
Hikmete fekad utiye hayren kesiya* ve ma
yezzeckeru illâ ülül elbab;**

* Allah, hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilmişse, şüphesiz ona çokça hayır verilmiş demektir. Bunu ancak akıl sahipleri anlar.

Allah hikmeti dilediğine verir, kime ki hikmet verilmişse o hikmetin içinde çok büyük hayır vardır;

Hikmet lâfzıyla ona çok büyük hayır verilmiştir, hikmetin karşılığı hayır oldu burada, hayır dediğimiz zaman bütün hayırları kapsamına almaktadır ve bunu her kimse hatırlamaz ancak Kâmil akıl sahipleri bu hikmete sahip olurlar ve bunu hatırlarlar.

Cenâb-ı Hakk hikmetini bütün varlıklara vermiştir, burada bahse konu olan ise kim de, "zuhura çıkmıştır" demektir. Örneğin güneş nasıl kendinden haberi olmadığı halde dönüyorsa işte bunlar hep bir hikmet dahilinde oluyor ve Cenâb-ı Hakk'ın Kudretiyle oluyordur, hikmetin en büyüğü ise varlığın kendisinde olan zâti hakikatini idrak

418

etmesidir, zâti hakikatin en üstüde insânda zuhur ettiğine göre hikmet sahibi bir insân kendi hakikatini idrak etmiş demektir, işte kime bu hikmet verilmişse ona büyük hayır verilmiştir dediği budur, bundan büyük hayır olmaz.

Bütün insânlarda bu hikmet var ve bu hikmeti kim de Hakkim isminin tecellisi varsa oradan ancak almak mümkün oluyor yoksa bu hikmeti başka türlü almak mümkün değil, o faaliyeti bilmek hikmet bu bilinen şeyi faaliyete koymak ise hayır oluyor.

Hikmet hakikatine ulaşmamış kimseler bu düşünceyi bu yaşantıyı anlayamazlar, hikmet hakikati kime verilmişse onlar bunu söylerler onlarda ülül elbab'tır, diyerek hikmet sahiplerinin lafızlarını söylüyor yani kimliklerini söylüyor. Ülül elbab Kâmil akıl sahipleri diye geçer, her insân akıl sahibidir, ancak Kâmil akıl sahibi başkadır. Ülül elbab'ın başka yönden lügat mânâsı, "bab" kapı demek olursa, kapı sahipleri olur yani Allah'a giden

yoldaki kapılar ulül elbab'ın elindedir, onları bulmadan Allah'a ulaşmak mümkün değildir, kapıdan girmeden binaya ulaşmak nasıl mümkün değilse. Bugün İslâmiyyetin hâli birazda buna benziyor, yani bu binayı görüyor ama hep dışında dolaşıyor, Hakk'ın kapısı olan bu kapıda Esmâ-i İlâhiyyedir, Allah'ın isimleri kendine gelen kapısıdır işte irfan ehli Allah'ın isimlerinin kapılarıdır, isimden sıfatına, sıfatından zatına götürür, önce eşyanın hakikatini, sonra kimliklerini bilmektir.

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِّنْ نَّذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

(270-) Ve ma enfaktüm min nefekatin ev nezretüm min nezrin fe innAllahe ya'lemuh* ve ma lizzalimiyye min ensar;

* Allah yolunda her ne harcar veya her ne adarsanız, şüphesiz Allah onu bilir. Zulmedenlerin yardımcıları yoktur.

419

إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُوتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِّنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

(271-) İn tübdüs sadekati fenimma hiye, ve in tuhfuha ve tü'tuhel fukarae fe huve hayrun leküm* ve yükeffiru anküm min seyiatiküm* vAllahu Bi ma ta'melune Habiyr;

* Sadakaları açıktan verirsiniz ne güzel! Fakat onları gizleyerek fakirlere verirsiniz bu, sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızdan bir kısmına da keffaret olur. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ
خَيْرٍ فَلَأَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ
خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ

(272-) Leyse aleyke hüdahüm ve lakinnAllahe yehdiy men yeşa'* ve ma tünfikü min hayrin felienfüsiküm* ve ma tünfikune illebtığae vechillah* ve ma tünfikü min hayrin yüveffe ileyküm ve entüm la tuzlemun;

* Onları hidayete erdirmek sana ait değildir. Fakat Allah, dilediğini hidayete erdirir. Hayır olarak ne harcarsanız, kendiniz içindir. Zâten siz ancak Allah'ın rızasını kazanmak için harcarsınız. Hayır olarak her ne harcarsanız -hiç Hakkınız yenmeden- karşılığı size tastamam ödenir.

Onların hidayete ermeleri senin üzerine değildir, Hz. Rasûlullah'ın üç özelliği vardır, şâhiden, mübeşşiran ve neziyran, evvelâ Benim şahidimsin yani Allah'ın şahadetçisisin, mübeşşiran tebşir edicisin ve neziyran ikaz edicisin, ancak Allah dilediğine hidayet verir, siz ne sarfetmişseniz sonra o size gelecektir.

420

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا
فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ
بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِحْفَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ
بِهِ عَلِيمٌ

(273-) Lil fukarailleziyne uhsıru fiy sebiylillâhi la yestetıy'une darben fiyl Ardı, yahsebühümül cahilü ağniyae minet teaffüf* ta'rifühüm Bi siymahüm* la yes'elunen Nase ilhafa* ve ma tünfiku min hayrin fe innAllahe Bihi 'Aliym;

* (Sadakalar) kendilerini Allah yoluna adayan, yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremeyen fakirler içindir. İffetlerinden dolayı (dilenmedikleri için), bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. İnsanlardan arsızca (bir şey) istemezler. Siz hayır olarak ne vererseniz, şüphesiz Allah onu bilir.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

(274-) Elleziyne yünfikune emvalebüm Bil leyli vennehari sirran ve alaniyeten felehüm ecruhüm inde Rabbihim* ve la havfün aleyhim ve la hüm yahzenun;

*Mallarını gece gündüz; gizli ve açık Allah yolunda harcayanlar var ya, onların Rableri katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değillerdir.

Bir kişinin infak edecek malı varsa o kişi zâhiren zengin demektir ama bir kişinin bâtınen malı varsa yani ilmi malı varsa diyelim bunlar gece ve gündüz mallarından infak ederler, mallarını infak etmelerinin zamanı yoktur meselâ günün herhangi bir saatinde bir sohbet olduğunda malını infak eder.

421

Ayrı bir mânâ ile bakarsak geceden maksat fenâfillâh'tır, fenâfillâh ilminden infak eder, gündüz

bakâbillâh'tır bakâbillâh ilminden infak eder, tevhid-i İlâh-îyyenin hakikatini sır olarak ta infak ederler yani herkese açmazlar ehli olanlara açarlar infak ederler.

İşte onların Rabb'larının yanında mükâfatları vardır, Rabblarının yanındadırlar ki mükâfatları vardır zâten o infakları Rabb'lerinden alırlarda verirler kendi varlıkları yok ki nerden versinler, işte seni vesile ederek veriyorum veya Cenâb-ı Hakk senden Ben veriyorum diyor.

Rububiyet mertebesinden bu hakikatleri gizler veya açıklar, onların üzerine işte korku yoktur, bir varlığın Rabbi yanındaysa onun ne korkusu olacak ki, neden korkusu olacak ki sonra ve gelecekte o mahsunda olmayacaktır, hadi bugün işi idare ediyor diyelim insânoğlu, acaba yarın ne olacak, gelecek ne olacak, işte o kişiye bu da yoktur deniyor.

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ
الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا
وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ
فَأَنْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(275-) Elleziyne ye'külunerRiba la yekumune illâ kema yekumülleziy yetehabbetuhüşşeytanu minel mess* zâlike Bi ennehüm kalu innemel bey'u mislürRiba* ve ehalellahul bey'a ve harremerRiba* fe men caehu mevızatün min Rabbihi fenteha felehu ma selef* ve emruhu ilellah* ve men ade feülaike ashabünnar* hüm fiyha halidun;

* Faiz yiyenler, ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, "Alışveriş de faiz gibidir"

demelerinden dolayıdır. Oysa Allah, alışverişi helâl, faizi haram kılmıştır. Bundan böyle kime Rabbinden bir öğüt gelir de (o öğüte uyararak) faizden vazgeçerse, artık önceden aldığı onun olur. Durumu da Allah'a kalmıştır. (Allah, onu affeder.) Kim tekrar (faize) dönerse, işte onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalacaklardır.

Faiz hukuku çok geniş bir hukuktur, bugün faizin hükmü nedir, nasıl kullanılması gerekir, bunun çok iyi anlaşılması ve analiz edilmesi lâzımdır, en büyük sıkıntılarımızdan birisi budur ve bunu yapacak olan devlettir, Diyanettir, Diyanet İşleri ile devlet ileri gelenlerinin biraraya oturup imân ehli olan ve ülkemizin çoğunluğunu teşkil eden bu insânları bu sıkıntıdan kurtarmaları gerekmektedir fakat ne yazık ki belirli bir iradeye sahip olmadıklarından hepsi memur olduklarından amir olmadıklarından bu hukuku bir türlü dile getiremeyip ele alamayıp bu kadar insânın mesuliyetini üzerlerinde taşıyorlar, oysa her kişi kendi mesuliyetini kendi üzerinde taşımalıdır, hiçbir detaya girmeden faiz haramdır diyerek bütün mesuliyeti kendileri yüklenmektedirler, tabi ki faiz haram yalnız bunun şekli, dozu, kullanım hali, sistemi, zamanın getirdiği özellikleri acaba bu hükmü nereye götürüyor.

يَمَحَقُ اللَّهُ الرَّبَّاءَ وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ
أَثِيمٍ

**(276-) YemhacullahurRiba ve yurbis Sadekat*
vAllahu la yuhıbbu külle keffarin esiyim;**

* Allah, faiz malını mahveder, sadakaları ise artırır (bereketlendirir). Allah, hiçbir günahkâr nankörü sevmez.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا
الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

(277-) İnnelleziyne amenu ve amilus salihati ve ekamus Salate ve atevüz Zekate lehüm ecruhüm inde Rabbihim* ve la havfün aleyhim ve la hüm yahzenun;

* Şüphesiz imân edip salih ameller işleyen, namazı dosdoğru kılan ve zekâtı verenlerin mükâfatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

(278-) Ya eyyühelleziyne amenüttekullahe vezeru ma bekiye miner Riba in küntüm mu'miniyn;

* Ey imân edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve eğer gerçekten imân etmiş kimselerseniz, faizden geriye kalanı bırakın.

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ

(279-) Fein lem tef'alu fe'zenu Bi harbin minAllahi ve RasûliHİ, ve in tübtüm feleküm ruusü emvaliküm* la tazlimune ve la tuzlemun;

* Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Resûlüyle savaşa girdiğinizi bilin. Eğer tövbe edecek olursanız, anaparalarınız sizindir. Böylece siz ne başkalarına haksızlık etmiş olursunuz, ne de başkaları size haksızlık etmiş olur.

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

424

(280-) Ve in kâne zu usretin fe nezıratün ila meyseretin, ve en tesaddeku hayrun leküm in küntüm ta'lemun;

* Eğer borçlu darlık içindeyse, ona eli genişleyinceye kadar mühlet verin. Eğer bilerseniz, (borcu) sadaka olarak bağışlamanız, sizin için daha hayırlıdır.

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَىٰ اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا
كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

(281-) Vetteku yevmen turceune fiyhi ilellahi sümme tüveffa küllü nefsin ma kesebet ve hüm la yuzlemun;

* Öyle bir günden sakının ki, o gün hepiniz Allah'a döndürülüp götürüleceksiniz. Sonra herkese kazandığı amellerin karşılığı verilecek ve onlara asla haksızlık yapılmayacaktır.

İttika edin ey mü'minler, sakının şu günden ki, o gün Allah'a döneceksiniz, yani Allah'a döneceğiniz gün gelmeden evvel sakınınız, dünyaya, nefsinize meyletmekten sakınınız;

Bilindiği gibi bu Âyet-i Kerîme son gelen Âyettir, ve tavsiye niteliğindedir.

Bu Âyet tavsiye olarak gelen ve bütün bu hakikatleri bünyesinde toplamış olarak gelen bir Âyettir, o gün gelmeden evvel fiillerinizi güzelce yapın demektir.

Diğer yönüyle kişi tevhid yolundaysa eğer, senin nefsaniyetin senden alınıp Rabbine döneceksin, Rab olacaksın yani beşeriyetin kalkacak Rabbine

döndürüleceksin ifadesi vardır. Sonra ifa edilecektir yani verilecektir, her nefis neyi kazanmışsa kendisine o verilecektir ve zulüm olunmayacaktır.

Hüküm düzeyinde gelen bir son Âyet daha vardır o da veda haccında gelen **"el yevme ekmeltü leküm diyniküm"** (Maide,5/3.) Âyetidir, bu Âyet ise Hz.

425

Rasûlüllah'a ölümünden evvel gelen son hükmi Âyettir.

فَاكْتُبُوهُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى
كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا وَلِيَكْتُبَ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ
الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلِيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ عِلْمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ
فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ وَلَا يَبْخَسُ مِنْهُ شَيْئًا
أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيَهُ بِالْعَدْلِ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ
مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَاسْتَشْهَدُوا شَهِيدَيْنِ
مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا وَامْرَأَتَانِ
إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَنْكُرُوا
عِنْدَ أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ تَسَامُؤًا
تِجَارَةً اللَّهُ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ
أَلَّا تَكْتُبُوهَا حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ
وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا وَاشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ
اللَّهُ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا

282-) Ya eyyühelleziyne amenu iza tedayentüm
Bi deynin ila ecelin müsemmen fektübuh* vel yektüb
beyneküm kâtibun Bil adl* ve la ye'be kâtibun en
yektübe kema allemehullahu fel yektüb*
velyümlililleziy aleyhil hakku vel yettekillah
Rabbehu ve la yebhas minhu şey'a*, fein kânelleziy
aleyhil hakku sefiyhen ev daıyfen ev la yestetıy'u en
yümille huve felyümlil veliyyuhu Bil adl* vesteşhidu
şehıydeyni min Ricaliküm* fe in lem yekûna
Racüleyni feRacülün vemreetani mimmen terdavne
mineş şühedai en tedille ihdahüma fe tüzekkira

ihdahümel uhra* ve la ye'beş şühedau iza ma düu*
ve la tes'emu en tektübuhu sağıyran ev kebiyran ila
ecelih* zâliküm aksetu ındAllahi ve akvemu liş
şehadeti ve edna ella tertabu illâ en tekûne ticareten
cünahun ella tektübüha* ve eşhidu iza tebaya'tüm*

426

ve la yudarre katibün ve la şehiyd* ve in tef'alu fe
hadıreten tüdiyrunaha beyneküm feleyse aleyküm
innehu füsukun Biküm* vettekullah* ve
yuallimükümüllah* vAllahu Bi külli şey'in 'Aliym;

*Ey imân edenler! Belli bir süre için birbirinize borçlandığınız zaman bunu yazın. Aranızda bir yazıcı adaletle yazsın. Yazıcı, Allah'ın kendisine öğrettiği şekilde yazmaktan kaçınmasın, (her şeyi olduğu gibi dosdoğru) yazsın. Üzerinde hak olan (borçlu) da yazdırsın ve Rabbi olan Allah'tan korkup sakınsın da borçtan hiçbir şeyi eksik etmesin (hepsini tam yazdırsın). Eğer borçlu, akli ermeyen, veya zayıf bir kimse ise, ya da yazdıramıyorsa, velisi adaletle yazdırsın. (Bu işleme) şahitliklerine güvendiğiniz iki erkeği; eğer iki erkek olmazsa, bir erkek ve iki kadını şahit tutun. Bu, onlardan biri unutacak olursa, diğerinin ona hatırlatması içindir. Şahitler çağırıldıkları zaman (gelmekten) kaçınmasınlar. Az olsun, çok olsun, borcu süresine kadar yazmaktan usanmayın. Bu, Allah katında adalete daha uygun, şahitlik için daha sağlam, şüpheye düşmemeniz için daha elverişlidir. Yalnız, aranızda hemen alıp verdiğiniz peşin ticaret olursa, onu yazmamanızdan ötürü üzerinize bir günah yoktur. Alışveriş yaptığınız zaman da şahit tutun. Yazana da, şahide de bir zarar verilmesin. Eğer aksini yaparsanız, bu sizin için günahkârca bir davranış olur. Allah'a karşı gelmekten sakının. Allah, size öğretiyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَّقْبُوضَةٌ فَإِنْ
أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ

وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

(283-) Ve in küntüm alâ seferin ve lem
tecidu katiben ferihanun makbudatün, fein emine ve
me 427

yektümha fe innehu asimün kalbüh* vAllahu Bi ma
ta'melune 'Aliym;

*Eğer yolculukta olur da bir yazıcı bulamazsanız, o zaman alınmış rehinler yeterlidir. Eğer birbirinize güvenirsiniz kendisine güvenilen kimse emanetini (borcunu) ödesin ve Rabbi Allah'tan sakınsın. Bir de şahitliği gizlemeyin. Kim şahitliği gizlerse, şüphesiz onun kalbi günahkârdır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla bilendir.

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبَدُّوا مَا فِي
أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخَفُّوهُ يُحَاسِبِكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

(284-) Lillahi ma fiys Semavati ve ma fiyl Ard*
ve in tübdu ma fiy enfüsiküm ev tuhfuhu
yuhasibküm BiHİllah* feyağfiru limen yeşau ve
yuazzibu men yeşa'* vAllahu alâ külli şey'in Kadiyr;

* Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. İçinizdekini açığa vursanız da, gizleseniz de Allah sizi, onunla sorguya çeker de dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter.

Semavat ve Arz ve içindikiler hepsi Allah'ındır.

Semavat ve arzda ne varsa Allah içindir dediğine göre bizde O'nun içiniz, Allah'ın zuhur ve tecellisi içiniz, insânda zâti tecelli, bütün mükevvenatta ise ef'al, esmâ ve sıfat tecellileri olduğu için. Kürsi de, bütün bu varlık Hakk'ın

vücûdu olması dolayısıyla Hakk'ın zâtında hakikatinde bütün bu âlemlerde oturması demektir.

Nefsinizde olanları açık etsenizde, gizleseniz de Allah onların hepsini hesap eder, açıklık, gizlilik diye bir şey yok aslında o bizim beşeriyetimize göre olan bir hadisedir.

O dilediğini mağfîret eder dilediğinede azab eder, Allah herşey üzerine Kadir'dir.

428

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ
بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهِ
وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

285-) Amener Rasûlü Bi ma ünzile ileyhi min Rabbihi vel mu'minun* küllün amene Billahi ve MelaiketiHÎ ve KütübiHÎ ve RusuliHÎ, la nuferriku beyne ehadin min RusuliHÎ, ve kalu semi'na ve eta'na ğufraneke Rabbena ve ileykel masıyr;

* Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene imân etti, mü'minler de (imân ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine imân ettiler ve şöyle dediler: "Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz." Şöyle de dediler: "İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır."

Mirac gecesi Efendimize (s.a.v.) hediye edilen hediyelerden bir tanesi bu Âyettir, gerçekten muhteşem olan ve bizlerdeki ümitsizliği ortadan kaldıran müjdeler içerisinde olan bir Âyet topluluğudur.

Rasûl imân etti Rabbinden kendisine inene yani gelen Kur'an'ı Kerîm'e evvela imân ediyor Hz.Peygamber(s.a.v), mü'minler de imân etti;

Bu hakikatlere evvela peygamber imân ediyor, yalnız burada Hz. Peygamberin (s.a.v.) imânı ile mü'minlerin

imânı arasında tabi ki fark olacaktır, Hz.Rasûlullah'ın buradaki imânı şuhud mertebesinde olan yakîn imânıdır, mü'minlerin imânı ise bildiğimiz imândır, ikisinde birlik olsun diye imân olarak bahsedilmiştir.

Ve meleklerine imân ettiler, kitaplarına imân ettiler ve peygamberlerine imân ettiler.

Bilindiği gibi imân Allah'a en yaklaşımcı bir oluşumdur, İseviyyet mertebesinde teslis (üçleme) ile bir çok Roma ilâhlarından üç ilâha indirdiler, ebi, eba ve ruhül kudüs olarak, İslam dini bunu biraz daha ileriye götürdü ve ikiye

429

indirdi, yani ötelerde olan bir Allah'a yaratılmış kulun inanması şekliyle en aza indirdi ve vahdete geçişi en kolay getirdi. İseviyyet mertebesi üçlükten birliğe geçemedi, Mûseviyyet mertebesi çokluktan, tenzihten tekliğe geçemedi, bunun yolu Muhammediyetten geçti.

İmân anlaşılması en kolay olan şeydir, yani ötelerde olan bir Allah'a imân, sonra O'nunla irtibata geçmekte ikân'dır, yakîn'lidir.

Allah'a imân yani Zat mertebesine imân, meleklerle yani melekût mertebesine imân, kitaplara imân yani Allah'ın ilmine imân, Alîm esmâsının zuhuruna imân, rasûllerine imân yani rasûllerin tahakkuk sahası ef'al âlemi olduğundan ef'al âlemine imân.

İlâh-î varlıktan risâlete kadar gelen seyir tenezzül seyri, işte bu tenezzülün getirdiği ilim ile madde âleminden tekrar Ulûhiyyete uruç gerekmede yani peygamberlerin beşer âlemine getirdiği kitaplarına imân ederek ve bunun içerisindeki ilimleri almak üzere melekût âlemine oradan sıfat ve Zat âlemine geçmeyi gösteriyor buradaki belirtilen hadise, evvelâ buna imân edin, Bu imânla olur, sonra da yakîn ile ikan'la olur.

Not: *Bu hususta daha geniş bilgi "Vahy ve Cebrâîl" isimli kitabımızda mevcuttur dileyen orayada bakabilir.*

Peygamberler arasında hiç birini ayırmayız;

Yalnız başka bir Âyette de belirtildiği gibi her peygamberin bir mertebesi vardır, bu mertebeleri itibarıyla ayırmayız hepsi Zâtımızın bir mertebesini anlatmaktadırlar, eğitim olmaları dolayısıyla hepsi eğitmendir.

Mü'minler duyduk ve itaat ettik dediler;

Yani bu oluşumların hakikatlerini biz duyduk ve sonra da itaat ettik dediler.

Ey bizim Rabbimiz bizi Gaffar esmân ile ört, varlıklarımızı, beşeriyetlerimizi ört ki hakikatimiz ortaya çıkmış olsun ve böylece biz Sana dönmüş olalım, Sana

430

ulaşmış olalım yani Sana ulaşmamıza mâni olan beşeriyetimizi ört hakikatimiz ortada kalsın ve böylece sana ulaşmış olalım.

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا
اَكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تَأْخُذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ
عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا
مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا
فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

(286-) La yükellifullahu nefsen illâ vüs'aha* leha ma kesebet ve aleyha mektesebet* Rabbena la tühazna in nesiyna ev ahta'na* Rabbena ve la tahmil aleyna ısrana kema hameltehu alelleziyne min kablina* Rabbena ve la tühammilna ma la takate lena Bih* va'fü anna, vağfir lena, verhamna, ente mevlana fensurna alel kavmil kâfiriyn;

* Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararındır. (Şöyle diyerek dua ediniz): "Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma!

Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et."

Allah her nefse mutlaka Ulûhiyyet mertebesinde yaşayacaksın, zat mertebesinde yaşayacaksın diye teklif etmez, kimisi sıfat mertebesinde yaşar, kimisi esmâ mertebesinde, kimisi ef'al mertebesinde yaşar, çünkü gücünün çekeceği kadardır, meselâ bir uçak Beşyüz mt.ye kadar havalanabiliyorsa ondan atmosfer üzerinde uçuş istenmez, istenirse eğer o isteyen Rab olmaz, Rab ise onu istemez.

Hakîm esmâsı dolayısıyla, burada nefis kelimesine

431

dikkat edersek, insânın hakikati nefsiydi, nefis o kişinin varlığıdır, zâtıdır, ama diğer anlamda yani emmâre, levvâme v.b. anlamında nefsin fasılalarıdır, gerçeği hakikati nefis ifade eder, o nefse verdiğimiz güç kadar biz ondan faaliyet isteriz.

Onların kazandıkları kendilerinedir;

Eksi kazançları da kendi aleyhlerinedir yani kim ne yapmışsa, burada yaptığı fiilin bir sonraki aşaması ne ise kendilerinedir.

Ey bizim Rabbimiz bizi hesaba çekme hata ettiklerimizden ve unuttuklarımızdan dolayı;

Unutmadan kasit fiili mânâda örneğin namaz vaktini unutmak v.b. şeylerdir, fakat burada bahsedilen esas unutmama Cenâb-ı Hakkk'ın bize verdiği İlâh-î hakikatleri unutmaktır, en büyük unutmama da bu zâten ve ittika olarak bahsedilen şey de budur, gaflete düşerek yani bunları unutmaktır.

Ve böyle bir hatamız oldu ise de ondan bizi sorumlu tutma, deniyor;

Bunu söyleyen kişi Allah'ın hakikatinin kendinde mevcut olduğunu biliyor, bunu yaşıyor, fakat bazen gaflete düşüp unuttuğunda bundan bizi sorumlu tutma diyor, ama

hatırında olup yaşadığı süre daha çok olduğu için o üstün geliyor fakat yine de nezaketi dolayısıyla özür diliyor ve hatalarımızdan dolayı diyor, yalnız buradaki hata kasti hata değildir buna dikkat edelim, elinde olmadan birinden bir fiil çıkmış olabilir işte bundan da bizi sorumlu tutma diyor, ama hata bilerek yapılmışsa zâten bu ifadeyi kullanmaz, cezasına razı olunur.

Rabbimiz bizim üzerimize yükleme, bizden evvelkilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme;

Âyetlerin inişi sırasında müslümanlara yeni yeni hükümler geliyorken bu hükümler içerisinde zorlanmaya başlamışlar ve biz bu işleri nasıl yapacağız diyerek Hz. Rasûlullah'a ricaya gelmişler ve bu Âyetin bu bölümü o

432

esnada gelmiş, maddi mânâda Mûsevi şeriatında daha ağır olan hükümler bizde hafifledi. Bakın o gün yapılan rica bugünlüğe kadar fayda sağlıyor.

Diğer yönüyle bize yükleme dediği, sıfat mertebesi kadar kabiliyeti olan birisine zat mertebesini yükleme Ya Rabbi çekemeyiz demektir yani hangi mahalde hangi mertebe itibarıyla zuhura gelecekse işte o kadarını yükle. Eskilere bu yükletildi ama yerine getirilemedi sonları hüsrân oldu, işte bizde bu duruma düşmeyelim diye bu ricada bulunuluyor.

Takatimizin yetmeyeceği şeyleri de bize yükleme;

Eğer bizi beşer olarak hâlk etmişsen yani programımızda beşerlik varsa tamam beşer olarak kalalım, Rabbani görevleri yükleme bize fakat eğer bizi Rabbani bir görevle görevlendirmişsen onu da yükle, içerisinde zuhura çıkar mânâsı da vardır.

Bizi affet;

İyi niyetimizle yapmaya çalıştığımız ama yapamadığımız şeylerden bizi sorumlu tutma, affet bizi bunlardan, burada mühim olan evvelâ iyi niyettir.

Mağfiret eyle bizi.

vücûd günahımızdan

Ve bize rahmet eyle.

Vücûdu Rahmâni ile rahmet eylesin deniyor, bizim beşeri varlığımıza İlâh-î rahmetin gelmesi demek Rahmâni vücûd ile vücûtlandırması şeklinde olursa rahmetin en büyüğü olur. Rahmân sûresinde bahsedilen hakikatlerin yaşanması ona Rahmâni vücûdun verilmesidir, himmet etmesi demektir.

Sen bizim efendimizsin.

Efendi mutlak sahip demektir yani biz yokuz Sen varsın, Efendinin yanında kölenin hükmü olmaz çünkü köle Efendisinde yok olmuş demektir, işte biz köleliği kabul ettiğimizde Efendi ile var olmuş oluruz, işte bu hakikati idrak ettiği zaman.

433

Kâfir kavimler üzerine Sen bize yardım et.

Efendi olmamız için bize yardım et, kâfir kavim evvelâ bizdeki nefsi emmâredir, işte o nefsi emmâre, levvâme, mülhime kavimlerine karşı bize yardım et. Bu Âyetin savaşta söylenecek Âyet olduğunu da söylerler ayrıca şeytan, cin vb mahlûklara karşı da bu Âyet çok güzel okunabilir çünkü bu Âyetler onlardan daha lâtif yani Allah'ın İlâh-î Kelâm'ından Nûr'anilik olduklarından onlardan daha süratli hareket ederler.

Sadekallahül azîm:

Sübhone rabike rabbil izzeti amma yesifün ve selâmün alel mürselîn velhamdü lillâhi rabbil âlemîn.

Böylece bu kitabımızda o günkü söylenişi ile yazıya dökülerek her harfi kontrol edilerek kayda alınmıştır, hatalarımız olmuşsa bize aittir özür dileriz. Emeği geçenlere Cenâb-ı Hakk mükâfatını İnşallah versin.

Rabb-ı mıza sonsuz şükrederiz.

Gayret bizden muvaffakiyyet Hakk'tan dır.

Necdet Ardıç, Terzi Baba Tekirdağ: (27/06/2011)

KAYNAKÇA

- 1. KÛR'ÂN VE HADİS :**
- 2. VEHB** : Hakk'ın hibe yoluyla verdiği ilim.
- 3. KESB** : Çalışılarak kazanılan ilim.
- 4. NAKİL** : Muhtelif eserlerden, Mesnevî'î şerif, İnsân-ı Kâmil, Fusûsu'l Hikem ve sohbetlerimizden müşahede ile toplanan ilim.

434

"DAHA EVVELCE ÇIKAN KİTAPLARIMIZ"

(Gönülden Esintiler)

- 1. Necdet Divanı:**
- 2. Hacc Divanı:**
- 3. İrfan Mektebi, Hakk Yolu'nun Seyr defteri:**
- 4. Lübb'ül Lübb Özün Özü,**(Osmanlıca'dan çeviri):
- 5. Salât- Namaz ve Ezan-ı muhammedi'de Bazı hakikatler: "İngilizce, İspanyolca"**
- 6. İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve Hakikatleri:**
- 7. İslâm, İmân, İhsân, İkân,** (Cibril Hadîs'i):
- 8. Tuhfetu'l Uşşâkiyye,** (Osmanlıca'dan çeviri):
- 9. Sûre-i Rahmân ve Rahmâniyyet:**
- 10. Kelime-i Tevhid, değişik yönleriyle:**
- 11. Vâhy ve Cebrâil:**
- 12. Terzi Baba (1) ve Necm Sûresi:**
- 13. (13) On üç ve Hakikat-i İlâhiyye:**
- 14. İrfan mektebi, "Hakk yolu"nun seyr defteri ve şerhi**
- 15. 6 Pey- (1) Hz. Âdem Safiyyullah (a.s.)**

457

16. Divân (3)
17. Kevkeb. Kayan yıldızlar.
18. Peygamberimizi rû'ya-da görmek.
19. Sûre-i Feth ve fethin hakikat-i.
20. Terzi Baba Umre (2009)
21. 6 Pey - (2) Hz. Nûh Neciyyullah (a.s.)
22. Sûre-i Yûsuf ve dervişlik:
23. Değmez dosyası
24. 6 Pey-3-Hz. İbrâhîm Halîlûllah- (a.s.)
25. Köle ve incir dosyası:
26. Bir zuhûrât'ın düşündürdükleri:
27. Genç ve elmas dosyası:
28. Kûr'ân'da Tesbîh ve zikr:

435

29. Karınca, Meml Sûresi:
  30. Meryem Sûresi:
  31. Kehf Sûresi:
  32. İstişare Dosyası:
  33. Terzi Baba Umre dosyası: (2010)
  34. Bakara dosyası:
  35. Fatıha Sûresi:
  36. Bakara Sûresi:
  37. Necm Sûresi:
  38. İsrâ Sûresi :
  39. Terzi Baba (2):
  40. Âl-i İmrân:
  41. İnci tezgâhı:
  42. 4-Nisâ Sûresi :
  43. 5-Mâide Sûresi
  44. 7- A'raf Sûresi :
  45. 14-İbrâhîm Sûresi :
  46. İngilizce, Salât-Namaz :
  47. İspanyolca, Salât-Namaz :
  48. Fransızca, İrfan Mektebi :
  49. 36- Yâ'Sîn, Sûresi :
  50. 76- İnsân, Sûresi :
  51. 81- Tekvir, Sûresi :
  52. 89- Fecr, Sûresi :
  53. 95- Tîn, Sûresi :
-

Mektuplar ve zuhuratlar serisi:

- 61- 12- Terzi Baba-(1)**
62- Terzi Baba-(2)

İnternet dosyaları-

- 63-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-3-**
64-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-4-
65-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-5-
66-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-6-

436

- 67-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-7-**
68-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-8-
69-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-9-
70-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-10-
71-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-11-
72-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-12-
73-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-13-
74-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-14-
75-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-15-
76-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-16-
77-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-17-
78-Terzi-Baba-Mek-ve-zu-Ke-Kara-bi-dosyası-18-
79-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -19-
80-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -20-
81-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -21-
82-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -22-

NECDET ARDIÇ

Büro : Ertuğrul mah.
Hüseyin Pehlivan caddesi no. 29/4
Servet Apt.
59 100 Tekirdağ.

Ev : 100 yıl Mahallesi uğur Mumcu Cad.
Ata Kent sitesi A Blok kat 3 D. 13.
59 100 Tekirdağ

Tel (Büro) : (0282) 263 78 73
Faks : (0282) 263 78 73
Tel (ev) : (0282) 261 43 18
Cep : (0533) 774 39 37

Veb sayfası: Amerika: <[http:// necdetardic. org/](http://necdetardic.org/)>

Veb sayfası: Amerika: <www.necdetardic.info>

Veb sayfası: Almanya: <www.terzibaba.com>

Radyo adresi (form): <**terzibaba13.com**>
MSN Adresi:
Necdet Ardiç <**terzibaba13@hotmail.com**>